

ACTA

van de Generale Synode der
Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland,
gehouden te Apeldoorn
8, 9, 10 en 15, 16, 17 September 1953

ACTA

van de Generale Synode der
Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland,
gehouden te Apeldoorn
8, 9, 10 en 15, 16, 17 September 1953

_____

_____

De bidstond.

Maandag 7 September 1953 ging aan de Generale Synode een uur van gebed vooraf. Deze dienst werd gehouden des avonds te 7.30 uur, in het kerkgebouw der Chr. Geref. Kerk, Canadalaan 25 te Apeldoorn, in welk kerkgebouw ook de Generale Synode vergaderde.

In de dienst des Woords en der gebeden ging voor ds M. W. Nieuwenhuijze, praeses van de Generale Synode van 's Gravenhage 1950.

De tekst voor de Woordbediening was Joh. 17 : 11b: „Heilige Vader! bewaar ze in Uwen Naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn, gelijk als Wij”.

Deze rijke bede werd ontvouwd naar de volgende gedachten:

Het gebed van de enige Hogepriester om bewaring der Zijnen tot waarachtige eenheid;

- I de verheven aanspraak,
- II de troostrijke inhoud,
- III het goddelijk voorbeeld van dit gebed.

In een ernstig gebed droeg ds M. W. Nieuwenhuijze aan het einde van de dienst des Woords de belangen van de Chr. Geref. Kerken en haar Generale Synode aan de Heere op.

Eerste Zitting

Dinsdag 8 September 1953 van 9—12 uur.

Art. 1.

Opening.

Terwijl de plaatsen aan de moderamentafel zijn ingenomen door de voltallige kerkeraad van de roepende kerk van Leeuwarden, opent zijn predikant, ds M. Holtrop, de eerste zitting van de Generale Synode.

Hij laat zingen Psalm 134:1 en 2, gaat voor in gebed, als gelezen is uit de Openbaring des Heeren aan Johannes hfdst. 6:1—8, en spreekt het volgende openingswoord:

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders afgevaardigden naar deze synodale vergadering;

hooggeleerde heren en broeders professoren van onze Theologische School, die als prae-adviserende leden ter Synode zijt uitgenodigd;

hooggeachte heren en broeders ds Zijderveld en ds Tamminga, afgevaardigden van buitenlandse kerken, waarmede de onze in correspondentie staan:

namens de roepende kerk van Leeuwarden mag ik U heden allen een hartelijk welkom toeroepen.

Nu gij hier zijt vergaderd als afgevaardigden van de verschillende Particuliere Synoden om in breedste vergadering de belangen van onze kerken te behartigen, is het mij een eer en een genoegen U te verwelkomen en ik doe dat met de zegenbede uit Gods Woord: „De Heere zegene en behoede U. De Heere doe Zijn aangezicht over U lichten en zij U genadig. De Heere verheffe Zijn aangezicht over U en geve U vrede”.

Ik zou mij vergrijpen aan Uw kostbare tijd, als ik ter opening van deze hoogst belangrijke Synode veel tot U zou zeggen. Ik vraag slechts enkele ogenblikken Uw aandacht.

De jongste Generale Synode besloot de eerstkomende Generale Synode te Leeuwarden te houden.

Ik kan U verzekeren, dat zowel de kerkeraad als de gemeente van Leeuwarden U zeer gaarne had geherbergd. Om bijzondere redenen was dat evenwel onmogelijk. De kerkeraad van Leeuwarden werd geroept aan de kerkeraad van Apeldoorn te verzoeken de taak als gastvrouw over te nemen. Dat de kerkeraad van Apeldoorn ons hierin zeer ter wille is geweest, stemt ons tot oprechte dank.

Wat Apeldoorn betreft: niemand onzer zal zich hier vreemd of onwennig gevoelen. Wie onzer gevoelt zich niet thuis in de plaats, waar de hartader van ons kerkelijk leven klopt!

Wat is er veel in onze kerken en in ons vaderland gebeurd sinds de laatste synodale vergadering van 1950.

In ons vaderland. Gods hand sloeg ons door het verlies van Neder-

lands Indië. Gods hand sloeg ons vaderland door de ontzettende ramp, die ons teisterde. Gods adem ging verwoestend over onze erve. Wie zal het lijden tekenen, dat toen is geleden? De slag is gevoeld in heel de wereld. Ook vanaf deze plaats willen wij belijden, dat het niet alleen en uitsluitend een uitvloeisel was van Gods onbegrijpelijke Voorzienigheid, maar vooral een gevolg van onze algemene zonde.

De Heere gedenke alle getroffenen, bijzonder onze broeders en zusters.

In onze kerken. Op een vergadering als deze komen ons broeders voor de geest, die met ons op de laatste synodale vergadering aanwezig waren. Hun gedachtenis zij onder ons onvergetelijk. Wij moeten Gode dankbaar zijn, dat Hij hen ons gaf. Zij hebben onze kerken een groot of klein aantal jaren gediend, vooral in het Synodewerk hebben zij zich gegeven met hart en ziel. Zij gingen in, in de eeuwige rust. De Heere liet ons achter, om voort te arbeiden tot opbouw van Sion.

Met ontroering in ons hart denken we aan die broeders, die niet door de dood van ons heengingen, doch die zich geheel willekeurig van onze kerken hebben losgemaakt. Deze broeders zijn tekort geschoten in de naleving van datgene, waartoe zij zich bij de ingang van de wijngaard des Heeren hebben verplicht.

Broeders, gij wordt in deze dagen geroepen tot buitengewone arbeid. Wij hebben als roepende kerk ons beijverd om U zoveel mogelijk te voren in de gelegenheid te stellen, kennis te nemen van deze gewichtige en veelomvattende arbeid. Wij vertrouwen dan ook, dat ieder Uwer voorstudie heeft gemaakt van de U toegezonden agenda en rapporten. Veel daarvan heeft daarbij Uw bijzondere aandacht gehad en nu hebt gij U op de Synode daarover nader te bezinnen. Uw aller aandacht zal daarbij gevallen zijn op het probleem der kerkelijke eenheid. Wanneer ik hier spreek van kerkelijke eenheid, raakt dit zowel het kerkelijk leven in onze Chr. Geref. Kerken, als daarbuiten.

Geve de Heilige Geest U allen bijzonder licht en wijsheid, om de eenheid van het kerkelijk leven te dienen in de weg der waarheid en oprechtheid.

Het zal ook op deze synodale vergadering weer bij vernieuwing moeten uitkomen of wij inderdaad **Kerk** willen blijven en tevens zal moeten blijken, dat wij als kerk niet willen wonen dààr, waar de secte-geest zijn tent heeft opgeslagen. Dit zeggen wij niet uit hoogte des harten ten aanzien van degenen, die van ons heengingen, maar tot ernstige waarschuwing van ons, die tot op de dag van heden het Chr. Geref. beginsel lief hebben.

Bijzonder gewichtig zullen de agenda-punten zijn betreffende onze houding tegenover de kerken van Gereformeerde gezindte in ons vaderland. De verdeeldheid van het Sion Gods noopt ons tot bekering en verootmoediging. De verdeeldheid van het Sion Gods roept ons op om te zoeken naar de weg der ware eenheid. Graver de Heilige Geest dit in ons aller ziel.

Bij dit streven is de positie onzer kerken een zeer bijzondere, omdat voor ons schriftuurlijk beginsel niet alleen nodig is kennis van de geschiedenis der kerk, maar bovenal een geestelijk aanvoelen van de werkelijkheid en de practijk van het geestelijk leven.

Maar broeders, zie nu niet om het hoog belang van dit deel der agenda, de betekenis van andere gewichtige aangelegenheden voorbij. Ik denk aan onze Theologische School. Het sta U allen helder voor de aandacht, dat het bij de benoeming van hoogleraren alleen gaat om het belang van kerk en school.

Deze twee moeten op de voorgrond staan. Al het persoonlijke trede hier op de achtergrond.

Het zou natuurlijk te ver voeren, wanneer wij alle gewichtige punten van de agenda onder Uw aandacht brachten. Dan zouden wij ons uiteindelijk toch aan Uw tijd vergrijpen.

Ik noem nog een enkel punt: het emigratie-vraagstuk, het jeugd-vraagstuk, het vraagstuk van zending en evangelisatie.

Dat we allen mogen arbeiden onder de indruk van Gods genade en goedheid. Dat Uw vergaderen moge worden gekenmerkt door het gevoelen, dat ook in Christus Jezus was, Die in de gestaltenis Gods zijnde, het geen roof heeft geacht, Gode even gelijk te zijn, maar heeft Zichzelf vernietigd, de gestaltenis eens dienstknechts aangenomen hebbend en is de mensen gelijk geworden.

Het is niet zonder reden, dat ik U heb voorgelezen van de ruiter op het witte paard. Wij leven in een geweldige tijd. Het is een tijd van oorlogen en geruchten van oorlogen, een tijd van verwarring en beroering, een tijd van ongeloof en bijgeloof. Het is een tijd van valse profeten en van verkilde liefde. De volkeren zee is verbolgen, de anti-goddelijke machten maken zich meer en meer op.

Deze dingen staan niet op zichzelf. Het zijn tekenen van Christus' wederkomst. En gelijk de Kerk van de Oude Dag reikhalzend uitzag naar Christus' komst in het vlees, zo moet de Nieuw-Testamentische Kerk met brandend verlangen uitzien naar Zijn komst in heerlijkheid. De wetenschap, dat deze synodale vergadering dienstbaar mag zijn aan Zijn Naam, Zijn zaak en Zijn Koninkrijk, stemme ons tot ootmoed en vertrouwen. Tot ootmoed, want wie zijn wij? Onze wijsheid is dwaasheid, onze kracht is zwakheid. Tot vertrouwen — en daarom het oog op de ruiter op het witte paard. Alles is onderworpen aan Zijn bestuur. Alle tegenstand zal voor Hem zwichten. Wij gaan de dag tegemoet, waarop het witte paard wordt verwisseld met de witte wolk.

Broeders, zet U dan tot de veelomvattende arbeid in Zijn Naam en kracht.

Zegene Hij Uw vergadering met het licht en de leiding van Zijn Heilige Geest.

Namens de roepende kerk van Leeuwarden verklaar ik de Synode voor geopend.

Art. 2.

Lastbrieven.

Onder leiding van de kerkeraad van de roepende kerk worden de lastbrieven van de afgevaardigden der vier Particuliere Synoden nagezien.

De Particuliere Synode van het Noorden heeft afgevaardigd:

primi:	secundi:
ds D. H. Biesma	ds P. op den Velde
ds G. Bilkes	ds K. J. Velema
ds W. Heerma	ds C. Verhage
ds M. Holtrop	ds W. Meijnhout
ds A. C. Noort	ds G. de Vries
ds J. H. Velema	ds A. Ponstein
oud. P. Aarnout	oud. P. Wardekker
oud. F. A. Hazenberg	oud. Tj. Ruiter
oud. P. Jellema	oud. K. Koekoek
oud. J. Nijland	oud. A. Hovenberg
oud. G. Visser	oud. H. Hogendoorn
oud. ds C. van der Zaal	oud. A. Reitsma

De Particuliere Synode van het Oosten heeft afgevaardigd:

primi:	secundi:
ds I. de Bruyne	ds R. Slofstra
ds J. Drenth	ds Joh. de Waal
drs J. van Genderen	ds H. Toorman
ds W. Kremer	ds A. Hilbers
dr B. J. Oosterhoff	ds K. G. van Smeden
ds P. de Smit	ds P. van der Bijl
oud. J. Brasz	oud. H. Sinneker
oud. B. Hartog	oud. J. F. Spiering
oud. J. Hogenkamp	oud. Joh. Zijderveld
oud. J. van der Molen	oud. H. Achterberg
oud. T. Visser	oud. H. van Tricht
oud. ds G. Wisse	oud. F. Bos

De Particuliere Synode van het Westen heeft afgevaardigd:

primi:	secundi:
ds D. Biesma Jr	ds A. Bikker
ds L. S. den Boer	ds N. de Jong
ds J. Jongeleen	ds K. Bokhorst
ds J. C. Maris	ds L. Floor Sr
ds S. van der Molen	ds H. W. Eerland
ds M. W. Nieuwenhuijze	ds P. J. de Bruin
oud. C. J. van Burg	oud. D. Piet
oud. J. Groenendijk	oud. C. H. Overduin

oud. W. J. Graves
 oud. L. Post
 oud. J. Z. van Rookhuizen
 oud. E. C. Verplanke

oud. M. Molenaar
 oud. K. Geleynse
 oud. H. E. van der Meiden
 oud. C. de Groot

De Particuliere Synode van het Zuiden heeft afgevaardigd:

p r i m i:
 ds M. Baan
 ds J. Keuning
 ds W. F. Laman
 ds H. van Leeuwen
 ds M. S. Roos
 ds A. Zwiep
 oud. W. Bok
 oud. M. Koole
 oud. J. J. van Bemden
 oud. J. van Dongen
 oud. A. A. de Lange
 oud. A. Versteeg

s e c u n d i:
 ds H. C. van de Ent
 ds D. Henstra
 ds A. Gruppen
 ds J. de Vuyst
 ds M. van der Klis
 ds J. P. Geels
 oud. M. C. den Boer
 oud. W. van Ree
 oud. J. van Heteren
 oud. G. Landheer
 oud. Iz. Slabbekoorn
 oud. C. G. Ouwerkerk

Alle primi-afgevaardigden zowel van de Particuliere Synode van het Noorden, als die van het Westen en van het Zuiden zijn aanwezig.

Van de Particuliere Synode van het Oosten is de primus-afgevaardigde oud. J. Hogenkamp vervangen door zijn secundus oud. Joh. Zijderveld en oud. J. van der Molen door zijn secundus oud. H. Achterberg, terwijl oud. T. Visser wegens ziekte niet aan de synodale arbeid kan deelnemen. Zijn secundus oud. H. van Tricht neemt zijn plaats in.

Art. 3.

Praeadviseurs.

Aanwezig zijn de hoogleraren van de Theologische School J. Hovius, L. H. van der Meiden en J. J. van der Schuit, die uitgenodigd zijn de Synode als praeadviseurs te dienen.

Art. 4.

Verkiezing moderamen.

Nu door het accoordbevinden van de lastbrieven de wettigheid van de vergadering is vastgesteld, wordt overgegaan tot de verkiezing van het moderamen.

Verkozen wordt tot praeses ds W. Kremer, tot assessor ds J. C. Maris, tot eerste scriba ds I. de Bruyne, tot tweede scriba ds D. H. Biesma, terwijl de Synode bij acclamatie ds W. F. Laman benoemt tot quaestor.

Als ds M. Holtrop een woord van dank heeft gericht tot de kerkeraad van Leeuwarden voor de aanwezigheid bij de opening van de Synode en voor de noodzakelijke inleidende werkzaamheden, neemt het moderamen zijn plaats in.

Art. 5.

Dank- en welkomstwoord.

De praeses ds W. Kremer nodigt de praeadviseurs uit zitting te nemen. Vervolgens spreekt hij mede namens de overige verkozen moderamen-leden de dank uit voor het vertrouwen, dat in hen wordt gesteld. Er is veel over deze Synode gesproken en geschreven en voor haar gebeden, nu moet er gelovig gearbeid worden met het oog op de Heere en Zijn Kerk!

Hij brengt dank aan de praeses van de vorige Synode ds M. W. Nieuwenhuijze, voor de wijze waarop deze de bidstond heeft geleid; tevens aan de kerkeraad van de roepende kerk voor alle vóór-werkzaamheden en voor de opening, al kon deze niet op eigen terrein geschieden.

Welkom worden bijzonder geheten de brs. Rev. G. A. Zijderveld van de Old Christian Reformed Church van Grand Rapids, U.S.A. en Rev. J. Tamminga van de Free Christian Reformed Church van Chatham, Canada.

De grote erkentelijkheid van de Synode wordt uitgesproken aan het adres van de kerkeraad van Aalsmeer voor de rijke bloemver siering, die de synodale tafels dekt.

Art. 6.

Instemming met de belijdenis.

De praeses leest nu de „Openlijke Verklaring” van instemming met de belijdenis der Kerk, naar art. 50 D.K.O., waarmede de synodeleden en de praeadviseurs door opstaan instemming betuigen.

Waar wij ons, aldus de praeses, voor de Heere en Zijn Kerk verbonden hebben als Synode zó samen te willen zijn, willen wij onze arbeid Hem opdragen. De praeses gaat voor in gebed.

Art. 7.

Beraad van het moderamen.

Opdat het moderamen met de praeadviseurs zich zal kunnen beraaden over de orde van vergaderen en de te volgen werkwijze, wordt de vergadering te 11.30 uur enige tijd geschorst.

Art. 8.

Orde van vergaderen.

Na heropening van de vergadering te 11.50 uur wordt op voorstel van het moderamen besloten:

- a. te vergaderen van 9—12, van 2—6 en van 7—9 uur. Dinsdagavond 8 September en Woensdagavond 9 September, alsmede Vrijdag 11 September zullen geen zittingen van de Synode worden gehouden, om de commissies in de gelegenheid te stellen hun werk te ver richten. Donderdagavond 10 September zullen de zittingen worden verdaagd tot Dinsdagmorgen 15 September;
- b. stukken aan de Generale Synode gericht, die tot en met Zaterdag 12 September binnenkomen, zullen aan de agenda worden toegevoegd;

- c. het agendum zal worden afgehandeld zoals het is toegezonden aan de afgevaardigden.

Art. 9.

Adviseur van de Synode.

Op voorstel van het moderamen wordt ds P. M. Jonker van Apeldoorn, die geheel de organisatie voor de huisvesting van de Synode heeft geleid, als adviserend lid aan de Synode toegevoegd.

Art. 10.

Commissies van rapport.

De Synode benoemt op voorstel van het moderamen de volgende commissies van rapport:

Commissie I voor het rapport van deputaten voor Eenheid van de Geref. belijders (binnenland), voor de ingekomen missiven van de Geref. Kerken (art. 31) en de Geref. Kerken onder letter g en h van de agenda vermeld, alsmede de instructie A 2a (samenspreking met andere kerken van Geref. belijden): ds W. Kremer, saamroeper; dr B. J. Oosterhoff, rapporteur; ds W. Heerma; ds M. Baan; oud. M. Koole. Adviseur: prof. J. J. van der Schuit.

Commissie II voor het rapport van deputaten voor Eenheid van de Geref. belijders (buitenland) en het rapport van deputaten inzake Emigratie, een schrijven van Rev. G. A. Zijderveld, idem van ds J. P. Geels alsook van de Old Chr. Ref. Church Immigration Committee Hamilton, resp. onder ingekomen stukken a, b en i vermeld en instructie G (correspondentie met buitenlandse kerken): ds J. C. Maris, saamroeper; drs J. van Genderen, rapporteur; ds M. W. Nieuwenhuijze; ds H. van Leeuwen; oud. E. C. Verplanke; oud. J. Z. van Rookhuizen. Adviseur: prof. J. Hovius.

Commissie III voor de instructies A, A 1, A 2 (met uitz. van A 2a en 2b) en A 3 (onrust en bezorgdheid over de gang van zaken in de kerken): ds P. de Smit, saamroeper; ds G. Bilkes, rapporteur; ds J. Jongeleen; ds W. F. Laman en oud. A. A. de Lange. Adviseur: prof. L. H. v. d. Meiden.

Commissie IV voor het rapport van deputaten voor Evangelisatie en de instructies C 1 en C 2 (positie van de evangelisatie-arbeider en intensivering kerkvormend werk): ds J. H. Velema, saamroeper; ds C. van der Zaal, rapporteur; ds D. H. Biesma; ds M. S. Roos; oud. J. van Dongen en oud. L. Post.

Commissie V voor het rapport van deputaten voor herziening Psalmberijming en het rapport van deputaten voor herziening Liturgische Formulieren, de instructies F 1 (voorlichting nieuwe Bijbelvertaling), F 2 (overleg psalmberijming), F 3 (lezen van preken in leesdiensten) en F 4 (methode van catechetisch onderwijs) benevens instructies K (kerkelijke tucht) en L 5 (openbare belijdenis): ds M. Holtrop, saamroeper; ds A. C. Noort, rapporteur; ds J. Drenth; oud. J. van Bemden. Adviseur: prof. L. H. v. d. Meiden.

Commissie VI voor de bezwaarschriften van W. van der Berg te Amersfoort en C. A. Bouwman te Barendrecht vermeld onder de

letters c en j punt 6 van de agenda, benevens de instructies L 6a (vragen betreffende lidmatenregisters bij kerkvisitatie), L 6b (concept formulieren kerkelijke ledenadministratie) en L 7 (wijziging van attestatie-formulieren): ds D. Biesma Jr, saamroeper; oud. P. Jel-
lema, rapporteur; ds A. Zwiep en oud. G. Visser.

Commissie VII voor de instructies H 1 (uitschrijven collecten), H 2 (instructie deputaten Financ. Contrôle), H 3 (Centraal Kerkelijk Bureau) en L 1 (stichting van een studiefonds): ds S. van der Molen, saamroeper; oud. W. J. Graves, rapporteur; ds J. Keuning en oud. J. Nijland.

Commissie VIII voor het rapport van het Curatorium van de Theol. School en voor het rapport inzake het admissie-examen: ds I. de Bruyne, saamroeper; ds L. S. den Boer, rapporteur; oud. J. Brasz en oud. A. Versteeg.

Commissie IX voor het rapport van deputaten voor de Buitenzending en het rapport van deputaten voor de Zending onder de Joden: ds J. Jongeleen, saamroeper; ds D. Biesma Jr, rapporteur; dr B. J. Oosterhoff; ds A. Zwiep en oud. W. Bok. Het voorstel van het moderamen om ds A. Bikker als adviseur toe te voegen wordt aanvaard (zie voor wijziging in de opdracht en de samenstelling van deze commissie acta 6e zitting art. 64).

Commissie X voor de instructies D 1 en D 2 (verhouding van de diakenen tot de kerkeraad) en een ingekomen schrijven van het Bestuur van het Chr. Geref. Weeshuis onder letter 6 f van de agenda: ds G. Bilkes, saamroeper; ds J. Drenth, rapporteur; oud. H. Achterberg; oud. H. van Tricht. Adviseur: prof. J. Hovius.

Commissie XI voor het rapport van deputaten voor Evacuatie-, Oorlogs- en Watersnoodschade: ds W. F. Laman, saamroeper; oud. J. Groenendijk, rapporteur; oud. J. Hogenkamp (sec. oud. Joh. Zijderveld); oud. F. A. Hazenberg en oud. B. Hartog. Adviseur: prof. J. J. van der Schuit.

Commissie XII voor het rapport van deputaten ad art. 13 K.O. (met vertrouwelijk rapport) en de instructies I 1 (onderscheiden financiering bij emeritering) en I 2 (andere wegen in de verzorging van emeriti-pred.): ds M. Baan, saamroeper; oud. P. Aarnout, rapporteur; drs J. van Genderen; oud. C. J. van Burg. De Synode gaat accoord met het voorstel van het moderamen om ds K. G. van Smeden en ds H. W. Eerland, resp. voorz. en secr. van deputaten ad art. 13 D.K.O., als adviseurs toe te voegen.

Art. 11.

Benoeming pers-commissie en toegang christelijke pers tot de zittingen.

Op de ingekomen verzoeken van de christelijke dagbladpers, alsmede van de redactie van het weekblad „Kerknieuws” om verslaggevers tot de openbare zittingen van de Synode toe te laten, wordt op voorstel van het moderamen gunstig beschikt, mits zij hun berichtgevingen ter visie voorleggen aan een commissie voor pers-aange-

legenheden, waarin benoemd worden ds W. Heerma en ds J. H. Velema.

Aan ds J. H. Velema wordt opgedragen een verslag van de synodevergaderingen voor „De Wekker” te verzorgen.

Art. 12.

Vrijstelling van de scribae synodi.

De door de Particuliere Synode van het Noorden ingediende instructie (L 3), nog ondersteund door een desbetreffend schrijven van de kerkeraad van Hoogeveen (agenda punt 6 e), wordt zonder discussie aangenomen. De instructie luidt:

„De Generale Synode regele bij de aanvang van haar werkzaamheden de positie van de eerste en tweede scriba. Zij worden voor een bepaalde tijd vrijgesteld van hun gemeentelijke ambtelijke werkzaamheden, opdat zij hun taak, door de Synode opgedragen, binnen de kortst mogelijke tijd kunnen beëindigen. De Generale Synode richte daartoe een verzoek aan de kerken, die zij dienen.”

Art. 13.

Positie praeadviseurs.

Ten aanzien van de instructie L 4, eveneens van de Particuliere Synode van het Noorden, luidende:

„De Generale Synode regele de positie van haar adviserende leden alzo, dat niet automatisch voor alle zaken hun advies gevraagd worde en voor bepaalde zaken niet steeds het advies van allen”, besluit de Synode, op voorstel van het moderamen, dit aan het beleid van de praeses over te laten.

Art. 14.

Sluiting.

De praeses verzoekt prof. J. J. van der Schuit voor te gaan in dankgebed en sluit daarna deze eerste zitting van de Generale Synode.

Tweede Zitting

Dinsdag 8 September 1953 van 2—6 uur.

Art. 15.

Opening.

De praeses opent de tweede zitting van de Synode, laat zingen Ps. 4 : 3 en gaat voor in gebed.

Art. 16.

Appèl-nominaal.

Bij het gehouden appèl-nominaal blijkt, dat alle leden aanwezig zijn.

Art. 17.

Telegrammen Koninklijk Huis.

Op voorstel van de praeses worden de volgende telegrammen verzonden:

Aan H.M. Koningin Juliana,
De Chr. Geref. Kerken, in Generale Synode vergaderd te Apeldoorn, betuigen haar oprechte verknochtheid aan Uwe Majesteit en Haar Huis en bidden U kracht en wijsheid toe ten zegen voor ons volk.

Kremer, praeses.
de Bruyne, scriba.

en:

Aan H.K.H. Prinses Wilhelmina,
De Chr. Geref. Kerken in Synode vergaderd te Apeldoorn, betuigen Uwe Koninklijke Hoogheid haar liefde en aanhankelijkheid en bidden U toe de genade van onzen Heere Jezus Christus.

Kremer, praeses.
de Bruyne, scriba.

Het hierna gezongen eerste couplet van het Wilhelmus onderstreept deze zegenbeden.

Art. 18.

Schrijven aan oud. T. Visser.

Aan de primus-afgevaardigde oud. T. Visser te Eemdijk, opgenomen in een ziekenhuis te Amersfoort, zal een schrijven van medeleven worden gezonden.

Art. 19.

Telegram van het Zendingsterrein.

Van de inhoud van het volgende telegram wordt door de Synode dankbaar kennis genomen:

Makassar 7/9 08000.

Wenschen Synode Gods leiding en zegen. Kerkelijk leven en zendingsarbeid vindt gezegend voortgang.

Geleijnse—Pampang.

De Synode besluit aan ds M. Geleijnse, die op thuisreis is en te Makassar aangekomen, zo mogelijk de dank van de Synode en wederkerige zegenwensen te doen toekomen.

Art. 20.

Acta Synode 1950.

Vervolgens stelt de praeses aan de orde de vaststelling van de verschenen acta Generale Synode van 's Gravenhage 1950. Zonder bezwaar of opmerking worden ze vastgesteld. De scribae van 1950 ontvangen de dank van de Synode voor hun omvangrijk werk.

Art. 21.

Uitgave Acta 1953.

De Synode machtigt het moderamen om uit te zien naar de meest voordelige en snelle wijze waarop de acta van deze Synode in druk zullen kunnen verschijnen.

Art. 22.

Grenswijziging.

In behandeling komt de instructie van de Part. Synode van het Westen (instr. J): „De Part. Synode van het Westen vraagt aan de Generale Synode toestemming om de gemeente Urk van de Classis Amsterdam te doen overgaan naar de Classis Zwolle. Tevens verzoekt de Part. Synode de Generale Synode te willen uitspreken bij welke vergadering het beslissingsrecht ligt in gevallen als hierboven genoemd”.

Uit de door ds D. Biesma Jr gegeven toelichting blijkt, dat deze instructie geboren is uit een verzoek van Urk, gezien de veranderde geografische situatie als gevolg van de verbinding met het vasteland.

Prof. J. Hovius, desgevraagd, adviseert de uiteindelijke beslissing te laten bij de Generale Synode, die ook de indeling in kerkelijke ressorten maakte. Alle willekeur moet worden voorkomen. Nadeel is, dat dan soms drie jaren op een definitieve regeling zal moeten worden gewacht.

Algemeen is men van gevoelen, dat een met redenen omkleed verzoek tot wijziging van de bestaande indeling, van de kerkeraad moet uitgaan; overleg van de betrokken Classes is nodig, en verder de bekrachtiging door de meerdere vergaderingen. Een nadere formulering van deze richtlijn zal door het moderamen worden opgesteld (zie 6e zitting art. 65).

In het onderhavige geval blijkt, dat er na 1951 op de Classis Amsterdam door Urk andere voorstellen zijn gedaan, die deze instructie doorkruisen. De Part. Synode van het Westen neemt daarom het eerste deel van deze instructie terug.

Art. 23.

Beroepen van een cand. tot de Heilige Dienst.

De instructie van de Part. Synode van het Oosten (L 8) luidt:

„De Generale Synode spreke uit, dat een kerkeraad niet mag overgaan tot het beroepen van een candidaat tot de H. Dienst, voordat de beroepbaarstelling officieel in eigen kerkelijk orgaan door het Curatorium is bekend gemaakt.”

Drs J. van Genderen geeft voor de Part. Synode enige toelichting. De ernst van het beroepingswerk wordt geschaad door de overhaasting, waarmede dikwijls wordt gehandeld. Voordat de candidaat beroepbaar is, zijn meerdere beroepen soms uitgebracht. Men haaste in dit geloofswerk niet!

Na enige bespreking wordt deze instructie aanvaard, met dien verstande, dat de woorden: „in eigen kerkelijk orgaan” vervallen en de wijze van officiële publicatie aan het Curatorium wordt overgelaten.

Art. 24.

Samenroeping van de Generale Synode.

Ten aanzien van de instructie van de Part. Synode van het Westen (L 9):

„De Part. Synode van het Westen spreekt de wenselijkheid uit,

dat de Generale Synode in het vervolg in plaats van om de drie jaren om de twee jaren samenkomt, bij voorkeur in het centrum des lands",

wordt na het voor en tegen overwogen te hebben, mede gezien het feit, dat het agendum van deze Synode de noodzakelijkheid van het om de twee jaren vergaderen niet aanwijst, als ook om financiële redenen, besloten bij het bepaalde in art. 50 D.K.O. te blijven en dus om de drie jaren te vergaderen, zoveel mogelijk in centraal gelegen plaatsen.

Art. 25.

Rapport deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid.

Prof. J. Hovius, secretaris van de deputaten voor corresp. met de H.O., brengt rapport uit over de werkzaamheden van deputaten (bijlage I). In de bespreking wordt op desbetreffende vragen geantwoord, dat een definitieve beslissing ten aanzien van de kerken met betrekking tot de Wachtgeld- en Werkloosheidswet, nog niet is genomen. Overleg is hier nog gaande, zo ook over de Pensioen- en Spaarfondsenwet. Waar het vaak zeer moeilijk is, zo al niet onmogelijk, om de verstrekkende betekenis van bepaalde wetten aanstonds te doorzien, ja zelfs van alle wetsvoorstellen van te voren kennis te nemen, wordt een nauwere samenwerking bepleit tussen de kerken en de rechtse Kamerfracties. Een weg zal hiervoor gezocht worden.

De Synode keurt, met dank voor al de belangrijke arbeid door hen verricht, de handelingen van deputaten goed.

Art. 26.

Rapport deputaten voor het Jaarboek.

Ds L. S. den Boer, secretaris van de deputaten tot verzorging van het Jaarboek, brengt rapport uit (bijlage II). In de bespreking wordt gewezen op de nog altijd hangende vraag naar het eigendomsrecht van deze uitgave. Samensprekingen met de drukker gaven geen nader licht. Wel kon bij contrôle, verricht door ds W. F. Laman, een iets gunstiger financieel resultaat voor de kassen van de Theol. School en E.B.P. worden verkregen. Per schrijven aan de Synode (bijlage IIa) vraagt de drukker met een commissie over deze kwestie nader te mogen samenspreken.

De Synode draagt deze verdere samenspreking op aan de bestaande deputaten, terwijl ds W. F. Laman zich bereid verklaart, desgewenst, op verzoek van deputaten te dienen van financieel advies.

Naar het oordeel van de Synode moeten de Kerken blijven staan op het recht van eigendom van deze uitgave.

De deputaten ontvangen de dank der Synode voor hun arbeid.

Art. 27.

Rapport deputaten voor de Dagkalender.

Ten aanzien van de uitgave van de Dagkalender rapporteert ds C. van der Zaal, voorzitter van deputaten (bijlage III). De oplaag loopt

terug en vraagt aller aandacht! Aller medewerking wordt ingeroepen om geschikte kopij te verkrijgen zowel voor de voorzijde als voor de achterzijde van de kalender.

Deputaten ontvangen de dank der Synode.

Besloten wordt in de ontstane vacature te voorzien.

Art. 28.

Rapport deputaten voor overleg inzake Bijbelvertaling.

Dr B. J. Oosterhoff deelt mede, dat dit deputaatschap, zijnde een commissie voor het in ontvangst nemen van op- en aanmerkingen met betrekking tot de nieuwe vertaling van de Bijbel door het Ned. Bijbelgenootschap, geen opmerkingen gedurende deze drie jaren heeft ontvangen. Wel deden deputaten zich vertegenwoordigen bij de officiële uitreiking door het Ned. Bijbelgenootschap van de voltooide uitgave van de Nieuwe Vertaling aan de kerken.

Art. 29.

Rapport van deputaten voor overleg tussen kerken van Geref. belijdenis betreffende gemeenschappelijke belangen.

Voor dit ter Synode van 's Gravenhage 1950 ingestelde deputaatschap brengt ds M. W. Nieuwenhuijze als secretaris verslag uit (bijlage IV).

Waar blijkt, dat de praktische taak van dit deputaatschap ligt op het terrein van reeds bestaande deputaatschappen, besluit de Synode naar voorstel a van het rapport, dit deputaatschap niet te continueren.

Deputaten worden met dank ontheven van hun opdracht.

Art. 30.

Rapport van deputaten tot beheer van de Jubileumgave 1834—1934.

Aan de orde wordt gesteld het rapport van deputaten tot beheer van de Jubileumgave (bijlagen V en Va).

In de bespreking wordt van de zijde van de deputaten tot verzorging van de uitgave van de Catechismuspreken gewezen op het woord „forceren”, gebruikt aan het einde van het rapport. Deze deputaten beroepen zich op de besluiten van de Synoden van 1947 en 1950 (zie acta '47, art. 24 en acta '50, art. 40 en bijlage XX).

De deputaten voor het Jubileumfonds zijn echter van mening, dat het hier een lening betreft, daar het kapitaal van het fonds niet aan zijn oorspronkelijke bestemming mag worden onttrokken. Waar er een gedeelte van deze gelden is terugontvangen, besluit de Synode, dat de gelden, die niet uit eventueel nog volgende baten van de uitgave terugkomen, geschonken blijven, mede ten behoeve van de vacante gemeenten waarvoor de uitgave van de Catechismuspreken ook in hoofdzaak was bestemd.

In de discussie bleek, dat de reden voor het blijven bestaan van dit fonds — gezien de nood bij sommige van de kassen voor Hulpbehoevende Kerken — in twijfel werd getrokken. De Synode is daarentegen van oordeel, dat, aangezien dit fonds meerdere kerken steunt, als herinnering aan het eeuwfeest der Afscheiding, juist dit fonds

zo productief mogelijk moet worden aangewend tot uitbouw van het kerkelijk leven. De gekweekte renten blijven de kassen voor Hulpbehoevende Kerken ten goede komen.

Ten aanzien van de eis van deputaten, dat de kassen voor Hulpbehoevende Kerken van de Part. Synoden, willen ze in de rentebaten delen, een zekere verantwoording inzake de besteding moeten overleggen, besluit de Synode, dat deputaten gerechtigd zijn, op grond van aangetoonde behoeften, de beschikbare rente uit te keren.

De praeses brengt dank aan de deputaten. In het bijzonder worden enkele woorden van dankbare nagedachtenis gewijd aan de overleden penningmeester van deputaten, ds L. de Bruyne, die altijd met zoveel warme spontaneïteit deze zaak diende. Ook ds J. Jongeleen en ds H. Visser, die, gezien hun leeftijd, hun mandaat ter beschikking stellen, ontvangen de dank van de Synode voor hun jarenlange arbeid in dezen verricht. In de ontstane vacatures zal nader worden voorzien.

Art. 31.

Sluiting.

Prof. L. H. van der Meiden gaat op verzoek van de praeses voor in dankgebed, waarna deze tweede zitting van de Synode wordt gesloten.

Derde Zitting

Woensdag 9 September 1953 van 9—12 uur.

Art. 32.

Opening.

De praeses opent de vergadering. Gezongen wordt Ps. 27 : 5 en 7, gelezen Ef. 4 : 1—16, waarna de praeses voorgaat in gebed.

Art. 33.

Appèl-nominaal.

Bij het houden van het appèl-nominaal blijken alle afgevaardigden aanwezig te zijn.

Art. 34.

Notulen.

De eerste scriba leest de notulen van de eerste en tweede zitting, welke worden vastgesteld.

Art. 35.

Rapport van het Curatorium van de Theol. School.

De praeses stelt aan de orde het rapport over de Theol. School, uitgebracht door het Curatorium (bijlage VI). De rapporteur van com-

missie VIII rapporteert (bijlage VII). Voor deze commissie kan ds L. S. den Boer voorstellen het rapport van Curatoren met de gedane voorstellen onder I A, B en C te aanvaarden.

Ds J. Jongeleen en anderen vragen, naar aanleiding van hetgeen de commissie in haar rapport hierover opmerkt, de volle aandacht te besteden aan de bibliotheek van de Theol. School en zo mogelijk de verzorging daarvan nu in handen te geven van een bibliothecaris, die zich volkomen daaraan geven kan. De plaatsruimte voor de bibliotheek blijft nog wel een moeilijkheid, maar de tegenwoordige bibliothecaris, prof. J. J. van der Schuit, kan meedelen, dat er nu meer ruimte verkregen is en dat jaarlijks een behoorlijk bedrag voor aanvulling van de bibliotheek wordt beschikbaar gesteld.

Het fonds „**Bouwen en Bewaren**” mag hiervoor wel bijzonder de aandacht van de kerken hebben. Het Curatorium blijft er op bedacht om, wanneer zich een gunstige gelegenheid voordoet, meer ruimte voor de bibliotheek te verschaffen.

De handelingen van het Curatorium worden met grote waardering dankbaar goedgekeurd.

Art. 36.

Emeritering hoogleraren.

Ten aanzien van het voorstel I A 1 van het Curatorium (bijlagen VI en VII) betreffende de eervolle emeritering van de hoogleraren L. H. van der Meiden en J. J. van der Schuit, wegens het bereikt hebben van de emeritaatsgerechtigde leeftijd, besluit de Synode dit emeritaat zeer eervol te verlenen met betuiging van grote waardering en dankbaarheid voor al de getrouwe arbeid in het belang van de School en de kerken verricht.

Het voorstel A 2 om in beide vacatures te voorzien, wordt eveneens zonder discussie aangenomen.

Wat het voorstel A 3 betreft, om volgens besluit van de Generale Synode van 1950 (acta art. 65) ook een vierde hoogleraar te benoemen, en daardoor de oude toestand aan de Theologische School te herstellen, zijn er enige afgevaardigden, die vragen of bij een betrekkelijk klein aantal studenten vier hoogleraren noodzakelijk zijn. De rapporteur van commissie VIII wijst met nadruk op het feit, dat het niet gaat om het aantal studenten, maar om het aantal te doceren vakken. Bij vier hoogleraren zouden de diensten van de lectores kunnen vervallen. Ds G. Wisse wil deze noodzakelijkheid sterk onderstrepen. De hoogleraren moeten niet alleen de studenten onderwijzen, maar hebben ook door voortgaande studie de theologische wetenschap te dienen en te versterken en moeten daardoor de kerken helpen aan eigen positieve werken, als handboeken enz.

Gehoord de toelichtingen wordt ook dit voorstel aanvaard.

Art. 37.

Penningmeesters en Schoolgebouw.

Het voorstel uit het rapport van het Curatorium (bijlagen VI en VII) onder B 1, om ds W. F. Laman opnieuw voor drie jaren tot

penningmeester van de Theologische School te benoemen, wordt met bijzondere dankbaarheid voor de wijze waarop de penningmeester de belangen van de School dient, aangenomen.

Ook het voorstel B 2 wordt aanvaard en in de plaats van ds J. P. Geels wordt de heer A. L. de Bruyne te Amsterdam benoemd tot tweede penningmeester van de Theol. School.

Met de voorstellen C 1 en 2, om de Theologische School niet te verplaatsen naar elders en het Schoolgebouw niet uit te breiden, hoofdzakelijk om financiële redenen, gaat de Synode eveneens accoord, mits de laatste gedachte maar blijft leven en bij gunstiger gelegenheden opnieuw aan de orde gesteld zal worden.

Art. 38.

Richtlijnen voor het admmissie-examen.

Vervolgens komt in bespreking het rapport van de studie-commissie om gronden en richtlijnen voor het toelatings-examen aan de Theologische School aan te geven (bijlage VIII). Commissie VIII stelt in haar rapport voor, behoudens de conclusies l en m, dit studie-rapport met dank te aanvaarden (bijlage VII sub b).

In de bespreking wordt uiting gegeven aan de grote waardering, die er bestaat voor dit rapport, dat vooral ook voor de ouderlingen zeer verhelderend is, gezien de schriftuurlijke, confessionele en historische fundering.

Wat de richtlijnen l en m betreft, merkt in de toelichting ds J. C. Maris, secretaris van de studie-commissie, op, dat deze meer bedoeld zijn als een suggestie ter overweging door het Curatorium.

Met uitzondering van l en m van de conclusies en richtlijnen wordt dit rapport geheel in dank aanvaard.

Het stemt de Synode dankbaar, dat gebleken is, dat het Curatorium steeds in deze aangegeven lijn werkt. De Synode draagt de Curatoren op, met grote ernst in deze weg voort te gaan.

Overdrukken van dit rapport zullen voor de kerkeraden bij de secretaris van het Curatorium verkrijgbaar worden gesteld.

Art. 39.

Dank aan de ge-emeriteerde hoogleraren.

Nu door het aannemen van de voorstellen van het Curatorium het besluit van emeritering is gevallen, richt de praeses zich namens de Synode met een woord van dank en waardering tot de straks heengaande hoogleraren.

Dit genomen besluit zal een grote verandering in uw beider leven teweeg brengen, aldus de praeses. U hebt gediend op een wijze, die gewaardeerd werd. U hebt u beiden ten volle gegeven. Het officiële afscheid komt nog. Reeds nu brengen wij U beiden onze hartelijke dank. Moeilijk zullen wij wennen aan de gedachte, dat U niet meer actief op deze posten staat, door U, prof. van der Schuit, 31 jaren en door U prof. van der Meiden, 15 jaren bekleed. Blijft meelevend in alles. De Heere overstrale de avond van Uw beider leven met het rijke licht van Zijn gunst!

Staande zingt de Synode de zegenbede uit Ps. 121 : 4 de straks scheidende hoogleraren toe.

Art. 40.

Benoeming drie hoogleraren.

Ter bespreking van de voorstellen inzake het honorarium van de hoogleraren en de benoeming van drie nieuwe hoogleraren gaat de Synode in comité.

Art. 41, 42, 43.

Comité.

Art. 44.

Sluiting.

Als prof. J. Hovius is voorgegaan in dankgebed sluit de praeses de derde zitting.

Vierde Zitting

Woensdag 9 September 1953 van 2—6 uur.

Art. 45.

Opening.

De praeses opent de vierde zitting van de Synode, laat zingen Ps. 80 : 11 en gaat voor in gebed.

Art. 46.

Appèl-nominaal.

De primus afgevaardigde van de Part. Synode van het Oosten oud. J. Hogenkamp neemt nu de plaats in van zijn secundus oud. Joh. Zijderveld. Op verzoek van de praeses betuigt oud. J. Hogenkamp instemming met de belijdenis naar art. 50 D.K.O.

Art. 47, 48, 49, 50.

Comité.

Art. 51.

Mededeling benoeming drie hoogleraren.

Na opheffing van de comité-vergadering te ongeveer 6 uur, en na overdracht van het praesidium door de eerste scriba, die in de comité-vergadering praesideerde, aan de assessor, ds J. C. Maris, doet deze aan de talrijke aanwezigen in de openbare vergadering allereerst mededeling van de voordracht van het Curatorium en de daaruit verkozen en benoemde hoogleraren.

Uit het drietal, gesteld om te voorzien in de vacature-prof. J. J.

van der Schuit **voor de dogmatische vakken:** (alph.) ds L. S. den Boer, drs J. van Genderen en ds W. Heerma, werd gekozen en als zodanig benoemd: **drs J. van Genderen.**

Uit het drietal, gesteld om te voorzien in de vacature-prof. L. H. van der Meiden **voor de Exegese O.T.:** (alph.) ds M. Baan, ds D. H. Biesma en dr B. J. Oosterhoff, werd gekozen en als zodanig benoemd: **dr B. J. Oosterhoff.**

En uit het drietal, gesteld om te voorzien in de vacature-prof. L. H. van der Meiden **voor de Exegese N.T. en de Ambtelijke vakken:** (alph.) ds W. Kremer, ds W. F. Laman en ds J. C. Maris, werd gekozen en benoemd: **ds W. Kremer.**

Ds J. C. Maris spreekt als tolk van de gehele Synode zijn dankbaarheid uit, dat deze gewichtige arbeid mocht verricht worden in de sfeer van eensgezinde liefde tot de School en de kerken. Tevens vraagt hij ook in de komende dagen, waar de grote belangstelling ons verkwikt, om gebed voor hen, die zulk een gewichtige roeping ontvingen.

Art. 52.

Sluiting.

Na de mededeling, dat de avond voor commissie-vergaderingen wordt gebruikt, gaat op verzoek ds G. Wisse voor in dankzegging en gebed en sluit de assessor deze belangrijke vierde zitting van de Synode.

Vijfde Zitting

Donderdag 10 September 1953 van 9—12 uur.

Art. 53.

Opening.

De vijfde zitting van de Synode wordt door de praeses geopend. Gezongen wordt Ps. 135 : 1 en 8, gelezen Joh. 15 : 1—17, waarna hij in gebed de arbeid de Heere opdraagt.

Art. 54.

Appèl-nominaal.

Bij het gehouden appèl-nominaal blijkt de afgevaardigde van de Part. Synode van het Noorden, oud. ds C. van der Zaal bericht te hebben gegeven, dat hij eerst in de loop van de morgen aanwezig kan zijn.

Art. 55.

Notulen.

De eerste scriba leest de notulen van de derde en vierde zitting. Na enkele opmerkingen worden ze vastgesteld.

Art. 56.

Ambtsjubileum ds G. Wisse.

Bij de aanvang van deze zitting vraagt de praeses aandacht voor het bijzondere feit, dat oud. ds G. Wisse morgen, 11 September, vóór 55 jaren in het ambt werd bevestigd.

In hartelijke bewoordingen richt de praeses zich namens de Synode en in haar namens de kerken tot de jubilaris.

Aan mevr. Wisse-Oosten zal, mede in verband met hun 55-jarig huwelijk, een telegram worden gezonden.

De jubilaris dankt op de hem eigen wijze.

Art. 57.

Rapport van deputaten ad art. 13 D.K.O.

Aan de orde zijn nu de zaken van de Emeriti-kas. Over het rapport van de deputaten ad art. 13 D.K.O. (uitgezonderd het als „vertrouwelijk” ingediende gedeelte) (bijlage IX) rapporteert commissie XII bij monde van oud. P. Aarnout (bijlage X).

Bijgevoegd zijn twee instructies n.l. instructie I 1 van de Part. Synode van het Noorden:

„Waar de Generale Synode van 1950 in principe besloten heeft tot onderscheiden financiering bij emeritering, wordt de volgende Synode verzocht, dit principe nader uit te werken”.

En instructie I 2 van de Part. Synode van het Westen:

„De Part. Synode van het Westen verzoekt de Generale Synode uit te spreken dat, gezien de nood van de betreffende personen, de verzorging van emeriti-predikanten, pred.-weduwen en -wezen, langs andere banen geleid moet worden dan tot nu toe.”

Een door een commissie van de Part. Synode uitgebracht rapport wordt hierbij ter kennisneming aan de Generale Synode aangeboden (bijlage XI).

Bij bespreking van het voorstel van de commissie tot verhoging van de omslag van *f* 1,50 tot *f* 1,75 wordt de vraag gesteld of dan de uitkeringen voldoende kunnen worden geacht. De commissie is van oordeel, dat dan het minimale, dat vereist is, kan worden uitgekeerd.

Prof. J. Hovius dringt aan op consequent gebruik van de officiële naam: „Algemene Kas tot steun aan K e r k e n, tot verzorging van emeriti-pred., enz.” Hierin wordt een beginsel uitgedrukt. Deputaten steunen k e r k e n. In de oude benaming ligt te veel de gedachte van steun aan p e r s o n e n en komt de idee van diakonale verzorging naar voren.

Ten aanzien van de vragen rondom de Pensioen- en Spaarfondsenwet, waar hier een punt van ernstige botsing tussen Kerk en Staat kan liggen, wenst de Synode nadere informaties. Het rapport wordt voor bredere inlichtingen op dit punt terug gewezen naar commissie XII, waaraan prof. J. Hovius als adviseur wordt toegevoegd.

Met betrekking tot instructie I 1, kan de Synode zich verenigen met de mening van de commissie, dat bij doorvoering van art. 8 van de instructie van de deputaten ad art. 13 D.K.O., aan het gevraagde in beginsel wordt voldaan.

De instructie I 2 wordt door de commissie afgewezen, aangezien hier h.i. geen betere weg wordt gewezen. Deze gedachte wordt door sommige leden bestreden. Er zijn door de commissie geen gronden aangegeven voor deze uitspraak.

Gehoord de bespreking wordt besloten om een nieuwe commissie in te stellen (zie acta art. 64), die van rapport zal dienen over de vraag of een studie-commissie gewenst is over het rapport van de Part. Synode van het Westen. Deze commissie zal eveneens rapporteren over de vraag ten aanzien van de Pensioen- en Spaarfondsen-wet en over de voorgestelde verhoging van de omslag.

Voorstel 1 en 2 van de commissie van rapport (bijlage X) worden aangenomen.

De praeses brengt de deputaten ad art. 13 D.K.O. de bijzondere dank van de Synode voor het vele verrichte werk en de wijze waarop zij dit speciale „huisgezin” van de kerken verzorgen.

Art. 58.

Comité.

Voor de behandeling van het „vertrouwelijk” deel van het rapport van de deputaten ad art. 13 D.K.O. en het daarop betrekking hebbend gedeelte van het rapport van commissie XII gaat de Synode in comité.

Art. 59.

Comité.

De comité-notulen uit de derde en vierde zitting worden vastgesteld.

Art. 60.

Uitnodiging Christelijk Sanatorium Sonnevanck.

Ds C. van der Zaal brengt een uitnodiging over van het bestuur van het Christelijk Sanatorium „Sonnevanck” aan de leden van de Synode tot een gezamenlijk bezoek aan het sanatorium. De praeses zegt dank voor deze uitnodiging al betwijfelt hij of de tijd er voor gevonden kan worden.

Art. 61.

Sluiting.

De assessor, ds J. C. Maris, gaat voor in dankgebed en de praeses sluit deze vijfde zitting.

Zesde Zitting

Donderdag 10 September 1953 van 2—6 uur.

Art. 62.

Opening.

De praeses opent de zesde zitting, laat zingen Ps. 86 : 3 en gaat voor in gebed.

Art. 63.

Appèl-nominaal.

Bij gehouden appèl-nominaal blijken alle leden aanwezig te zijn.

Art. 64.

Commissies van rapport.

De assessor doet mededeling van enige wijzigingen, die door het moderamen op verzoek zijn aangebracht in de samenstelling van de commissies.

Aan commissie II is mede nog in behandeling gegeven instructie L2 van de Part. Synode van het Noorden (lidmaatschap politieke partijen).

Commissie IX (rapporten Buitenl. Zending en Zending onder de Joden) zal alleen behandelen het rapport van de deputaten voor de Buitenlandse Zending. Voor ds D. Biesma Jr wordt ds P. de Smit rapporteur.

Een nieuwe commissie, commissie XIII, wordt ingesteld ter behandeling van het rapport van de deputaten voor de Zending onder de Joden en is als volgt samengesteld: ds L. S. den Boer, saamroeper; drs J. van Genderen, rapporteur; dr B. J. Oosterhoff; oud. F. A. Hazenberg en oud. W. J. Graves.

Voorts wordt aangewezen commissie XIV, die in de resterende zaken over art. 13 D.K.O. nog zal adviseren en die bestaat uit: ds C. van der Zaal, saamroeper; ds D. Biesma Jr., rapporteur; oud. J. van Dongen en oud. C. J. van Burg.

Art. 65.

Wijziging kerkelijke indeling.

Naar aanleiding van het gevraagde in instructie J tweede gedeelte (acta art. 22) spreekt, op voorstel van het moderamen, de Generale Synode uit:

- Wanneer een kerk wenst over te gaan naar een ander classicaal ressort, neme men de volgende regels in acht:
- a. De kerk dient het verzoek in bij de Classis, waaronder zij ressorteert.
  - b. Die Classis beoordeelt, alvorens zich met de andere Classis in verbinding te stellen, de gronden voor dit verzoek.
  - c. Wanneer de Classis de gronden deugdelijk heeft bevonden, treedt deze Classis in correspondentie met de Classis, waaronder de verzoekende kerk wenst te ressorteren.
  - d. Bij overeenstemming van de beide betrokken Classes, dient de goedkeuring te worden gevraagd van de betrokken Part. Synode(n).
  - e. Wanneer geen overeenstemming kan worden verkregen, beslist de meerdere vergadering.
  - f. De Part. Synode kan besluiten de wijziging te doen ingaan op een nader door haar te noemen datum.
  - g. De Part. Synode geeft van de wijziging kennis aan de e.k. Generale Synode, bij wie uiteindelijk de vaststelling van de kerkelijke ressorten berust.

Art. 66.

Antwoord-telegram H.M. de Koningin.

De eerste scriba doet voorlezing van het volgende antwoord-telegram, ingekomen van H. M. de Koningin:

Soestdijk, 9 September 1953.

Hare Majesteit de Koningin heeft mij opgedragen U haar welgemeende dank over te brengen voor Uw zeer gewaardeerd telegram, Hare Majesteit toegezonden tijdens de te Apeldoorn gehouden Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

De Particulier Secretaris van
Hare Majesteit de Koningin,
(w.g.) W. J. Baron van Heeckeren van Molecaten.

Art. 67.

Verontrusting over de gang van het kerkelijk leven.

In behandeling komt nu de instructie A van de Part. Synode van het Zuiden:

„De Part. Synode van het Zuiden, overnemende de instructies van de Classes Dordrecht, Middelburg en Rotterdam, constateert een grote onrust in onze kerken en verzoekt de Generale Synode zich ernstig te bezinnen op de oorzaken daarvan en alles in het werk te stellen, dat verschillende bezwaren tegen de huidige gang van ons kerkelijk leven uit de weg worden geruimd en deze instructie te behandelen in het licht van het rapport door de commissie uit de Classis Dordrecht samengesteld” (zie bijlage XII);

met de instructie A 1:

„De kerkeraad der Chr. Geref. Kerk te Dordrecht, constaterende een grote onrust in onze kerken, verzoekt de Classis, zich ernstig te bezinnen op de oorzaken daarvan, om vervolgens, via de Part. Synode en de Gen. Synode alles in het werk te stellen, dat verschillende bezwaren tegen de huidige gang van ons kerkelijk leven uit de weg worden geruimd (Classis Dordrecht)”;

en de instructie A 2:

„De Classis Middelburg, overwegende de onrust en moeilijkheden, die zich de laatste tijd in sommige gemeenten geopenbaard hebben, verzoekt de Part. Synode uit te spreken, dat zij allereerst ten zeerste afkeurt het zonder enig appèl op meerdere vergaderingen uitreden van predikanten en kerkeraden; tevens verzoekt zij er bij de Generale Synode op aan te dringen toch alles te doen om in de rechte weg de eenheid in ons kerkelijk leven te bevorderen. . . . (Classis Middelburg)” (Voor het verdere deel van deze instructie A 2a zie acta art. 115 en A 2b zie acta art. 103);

alsmede de instructie A 3:

„De Raad van de kerk van Rotterdam-West, reeds geruime tijd ernstig bezorgd over de gang van zaken in onze kerken, waaruit helaas diep droeve en onverantwoorde scheuringen zijn voortgekomen, acht het ogenblik aangebroken onze kerken op te roepen tot bezinning en terugkeer tot de beginselen, die de kerken der

Scheiding dierbaar zijn, met verzoek om overname en doorzending naar de Part. Synode van het Zuiden en de Gen. Synode 1953 (Classis Rotterdam)".

Over deze instructies, in het licht van het rapport van de Classis Dordrecht, rapporteert voor commissie III ds G. Bilkes (bijlage XIII).

In de bespreking merkt ds M. Baan op, dat de bewering als zou het slot van het rapport van de Classis Dordrecht niet door de Part. Synode van het Zuiden zijn overgenomen onjuist is. Op dit punt wordt echter niet nader ingegaan als zijnde van ondergeschikt belang.

Ds M. Baan betreurt verder, dat de rapporterende commissie niet op concrete zaken uit het rapport is ingegaan. Naar het oordeel van de commissie komen deze nog ter sprake bij andere rapporten als: herziening Psalmberijming etc.

Verschillende leden missen de argumentatie van de beweringen in het rapport van de Classis Dordrecht en vragen om bewijzen.

Door afgevaardigden van de Part. Synode van het Zuiden wordt gewezen op het te constateren feit, dat er onrust bij velen in de kerken is over allerlei verschijnselen van vervlakking. Het gaat om ernstige zaken, die verstrekkende gevolgen kunnen hebben.

Waar de Synode uitspreekt er prijs op te stellen, dat deze zaken in het openbaar zullen worden behandeld, gaat ds M. Baan in op verschillende zaken als: de jeugdleiding, uitkomend in artikelen en meditaties geplaatst in „Ons Jeugdblad”, op uitgaven van het „ds H. Janssen-fonds” en bijzonder op het houden van „week-endkampen” op sommige plaatsen met de jeugd onder leiding van predikanten. De afdelingsvergaderingen van de jeugdbonden dringen z.i. de jeugd naar rhythmisch zingen en het gebruik van de Nieuwe Vertaling van de Bijbel. Waar door de Bondsbesturen en Jeugddeputaten geen positieve afkeurende houding is aangenomen ontstaat onrust en verdeeldheid.

Ds G. Wisse wijst er op, dat we zo allen wel verschillende zaken, die verontrusten, kunnen noemen. Er is echter een modern-religieus klimaat, dat overal in heel de wereld dezelfde verschijnselen oproept. Ook wij in ons land ontkomen daar niet aan. We moeten de oorzaken ontdekken en een reformatorisch getuigenis laten horen.

Ds M. W. Nieuwenhuijze wijst er op, dat de week-endkampen niet uitgaan van de jeugdbonden, terwijl oud. W. J. Graves o.m. opmerkt, dat het doel van de gehouden week-endkampen is om de kerkelijk-indifferentie jeugd te benaderen.

Ook de praeadviseurs wijzen op de ernst van deze genoemde zaken maar men beoordele naar enkele symptomen, die af te keuren zijn, niet de uiting van ons gehele kerkelijke leven. Het gaat om de waarachtige vreeze des Heeren die het leven moet beheersen in de gezinnen en onder de jeugd. Daarom moet met ernst ook de andere zijde aangewezen, n.l. dat er zoveel verwaarlozing is van jonge levens, met wie ambtelijk nooit gebeden en nooit gesproken wordt.

Vele leden zijn van oordeel, dat hier ook van een ouderen(gezins) vraagstuk gesproken moet worden.

Na een saamvattende conclusie uit de open en brede besprekingen blijkt, dat de Synode unaniem het houden van die week-endkampen waarbij het gevaar van uitwassen groot is, afkeurt. Maar dit is slechts één zaak uit vele.

Daarom besluit de Synode, dat het moderamen een commissie zal aanwijzen, die een concept-getuigenis zal opstellen, dat uitga tot de kerken.

Na een ogenblik van beraad wordt de volgende commissie benoemd: ds P. de Smit, saamroeper; ds G. Bilkes, rapporteur; ds M. Baan; ds W. Kremer; oud. ds G. Wisse en als adviseur prof. L. H. van der Meiden (zie acta art. 130).

Art. 68.

Rapport van deputaten voor Contact met de Jeugdbonden.

Bij de behandeling van het rapport van de deputaten voor contact met de Jeugdbonden (bijlage XIV) wordt gevraagd, dat de deputaten enerzijds zo ernstig en getrouw mogelijk een bewarende en zuiverende invloed op de jeugd zullen doen uitgaan, maar anderzijds ook hun morele steun zullen verstrekken dáár, waar het jeugdwerk nog ernstige moeilijkheden van tegenwerking ondervindt.

De houding van de deputaten ten aanzien van de week-endkampen komt in discussie. Wat in het rapport ten deze wordt vermeld, ziet op een voorlopige houding, aangenomen twee jaar geleden, toen de eerste verschijnselen hiervan zich voordeden.

Op voorstel van de secretaris van deputaten, dr B. J. Oosterhoff, spreekt de Synode uit, dat zij het beleid van deputaten goedkeurt en ten aanzien van de week-endkampen de houding van deputaten van twee jaar geleden kan begrijpen, maar aan deputaten de uitspraak van deze Synode meegeeft tot bepaling van hun houding in de toekomst.

Ten aanzien van het aftreden van deputaten zal een regeling worden ontworpen, zodat er gedurende wisseling in dit deputaatschap zij met dien verstande, dat in bepaalde gevallen uitzonderingen mogelijk blijven.

Art. 69.

Schorsing van de vergadering.

De praeses schorst de vergadering voor de etenspauze tot 7 uur.

Zevende Zitting

Donderdag 10 September 1953 van 7—9 uur.

Art. 70.

Opening.

De praeses heropent de zitting.

Art. 71.

Rapport van deputaten voor de ambtelijke bearbeiding der Schippers.

Bij de behandeling van het rapport van deputaten (bijlage XV) wordt o.m. gevraagd op welke wijze de deputaten zich de arbeid van een schippers-predikant of een broeder voor dit werk voorstellen en hoe zij denken dit te financieren.

Ds S. van der Molen, voorzitter van deputaten, zegt dat een schippers-predikant het ideaal is, maar daartoe ontbreken de financiën.

Een broeder, die reeds praktisch werkt, zou het werk op meerdere plaatsen kunnen stimuleren. Naar het oordeel van de Synode zal deze arbeid niet erg doeltreffend zijn, daar de 100 tot 125 eigen schippersgezinnen erg verspreid zijn.

Met nadruk wijst de Synode de kerkeraden van die gemeenten, die aan vaarwater liggen, er op, dat het zwaartepunt van deze arbeid bij hen ligt. Zij hebben de varenden op te vangen en te bezoeken.

Het opnemen in het Jaarboek van de aanvangstijden van de diensten van kerken aan vaarwater gelegen zal overwogen worden.

De arbeid van deputaten wordt onder dank goedgekeurd. Op zijn verzoek wordt aan ds S. van der Molen en aan de secretaris van deputaten, ds J. Kampman, die op medisch advies deze arbeid moet neerleggen, ontheffing verleend, met dank voor al de arbeid in dit deputaatschap door hen verricht. Nadere benoemingen volgen.

Een instructie over deze arbeid, ingediend door de Part. Synode van het Westen, instructie E 2b, luidende:

„De Part. Synode van het Westen dringt er bij de Generale Synode op aan te bevorderen, dat meer aandacht worde besteed aan de geestelijke bearbeiding der schippers”,
acht de Synode door deze bespreking eveneens behandeld.

Art. 72.

Koopvaardij.

Over de geestelijke verzorging van de varenden ter koopvaardij zijn een tweetal instructies ingediend n.l. instructie E 2a:

„De Generale Synode overwege de noodzakelijkheid het mandaat van de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding der schippers uit te breiden met de opdracht of zelfstandig, of in samenwerking met anderen, geestelijke verzorging te bieden aan de leden en doopleden der kerken, die ter koopvaardij varen (Part. Synode van het Oosten)”;

en instructie E 2c:

„De Part. Synode van het Zuiden, overnemende de instructie van de Classis Rotterdam, verzoekt de Generale Synode, gezien het steeds toenemend aantal varenden ter koopvaardij, de aandacht op de geestelijke verzorging van deze mensen te vestigen. De arbeid onder de leden en doopleden onzer kerken kan tegelijk een evangeliserend karakter dragen voor niet-kerkelijke varensgezel-

len. Daar de arbeid intensief moet plaats vinden, verzoekt de Part. Synode een deputaatschap in te stellen voor de verzorging van de varende gemeente, en/of dit deputaatschap onder te brengen bij deputaten voor schippers. In de acta 1950 is de geestelijke verzorging der varenden ter koopvaardij gevoegd bij geestelijke verzorging voor militairen."

De noodzakelijkheid van deze arbeid wordt gevoeld, terwijl de regeling van de Synode 1950 niet voldoet. De moeilijkheid om deze arbeid zelfstandig te organiseren doet de Synode besluiten, opdat iets in deze richting gedaan worde, om ds J. P. Geels, die zitting heeft voor onze kerken in de Ned. Zeemanscentrale, toe te voegen aan de deputaten voor de ambtelijke bearbeiding van de schippers, met de opdracht om in samenwerking met andere corporaties, via de Ned. Zeemanscentrale, deze taak te behartigen. Voorlopig kan deze arbeid buiten bezwaar van de kas van de Synode gaan, daar er nog resterende fondsen zijn van de arbeid onder hen, die buitenslands vertoefden.

Het besluit van de Synode van 1950 om deze arbeid bij de geestelijke verzorging van de militairen te voegen is dus vervallen.

Art. 73.

Radio-kerkdienstuitzendingen.

Het rapport van deputaten voor de radio-kerkdienstuitzendingen (bijlage XVI) komt in bespreking. Gevraagd wordt naar de verzorging van de radio-ziekenuurtjes en het gebruik maken van gezangen daarbij door onze predikanten. Deze uitzendingen vallen echter geheel buiten de competentie van deputaten.

Ten aanzien van de uitgave van de gehouden radio-preken stuit het verzoek om samenwerking in deze met de deputaten van de Geref. Kerken op praktische bezwaren. De mogelijkheid zal onderzocht worden om de gehouden preken de week daarop in de preken-serie „Uit de Levensbron" te laten verschijnen, met overdrukken verkrijgbaar aan het adres van deputaten, mits van de zijde der predikanten tijdige en volledige medewerking wordt verkregen.

De handelingen van deputaten worden goedgekeurd met dank voor hun arbeid.

Art. 74.

Rapport van deputaten ad art. 19 D.K.O. (Kas E.B.P.).

Bij de behandeling van het rapport van deputaten ad art. 19 D.K.O. (bijlage XVII) worden met waardering voor de arbeid van deputaten enkele vragen gesteld over het financieel overzicht, dat weinig overzichtelijk wordt geacht.

De handelingen van deputaten worden goedgekeurd, met dank voor hun arbeid.

De penningmeester van deputaten wordt gedechargeerd en herbenoemd en tot tweede penningmeester wordt op voorstel van deputaten benoemd de heer E. C. van Essen te Apeldoorn.

Art. 75.

Rapport van deputaten tot versterking en verdediging van het reformatorisch beginsel.

Ook dit rapport is verschenen (bijlage XVIII).

Een moeilijkheid voor deze deputaten is, dat zij, omdat zij niet beschikken over de nodige gelden, geen daadwerkelijke arbeid kunnen verrichten. Zij stellen dan ook de vraag of om deze reden het deputaatschap niet moet worden opgeheven. Sommigen opperen de gedachte deze arbeid bij deputaten voor evangelisatie onder te brengen.

Toch acht de Synode het gewenst dit deputaatschap te behouden, om bij voorkomende bijzondere activiteiten van Rome van voorlichting te kunnen dienen en activiteit te kunnen ontplooien.

Deputaten wordt dank gebracht voor hun arbeid.

Art. 76.

Synodaal archief.

Na bespreking van het rapport van de archivaris van het Synodaal archief (bijlage XIX) wordt besloten om een stalen kantoorkast ten behoeve van het archief, in de brandvrije kluis van het kerkgebouw aan de Noordsingel 90 te Rotterdam-Centrum, te doen aanschaffen.

Dank zal worden gebracht aan hen, die ter completering van het door oorlogsschade geschonden archief, acta en jaarboekjes afstonden. Jaarlijks zal ook van het Jaarboek een exemplaar in het archief worden geborgen, terwijl ook getracht zal worden de ontbrekende exemplaren van de acta van vóór 1892 te verkrijgen.

De archivaris zal dank gebracht worden voor zijn arbeid.

Art. 77.

Deputaten Contrôle Synodaal archief.

Na kennisneming van het rapport van de deputaten voor contrôle van het Synodaal archief (bijlage XX) is de Synode naar aanleiding van een desbetreffende opmerking van oordeel, dat het uitlenen van stukken uit het archief niet dan met de grootste voorzichtigheid mag geschieden om zoek raken van de stukken te voorkomen. Tevens zal, waar niet alle stukken zich hiervoor lenen, een instructie voor de archivaris worden opgesteld. Op verzoek van de Synode zullen prof. J. Hovius en de deputaat voor contrôle van het archief, ds P. J. de Bruin, een concept-instructie samenstellen (zie acta art. 170).

De voorstellen van deputaten worden aanvaard.

Ten aanzien van voorstel I wordt, met verwijzing naar het bepaalde in acta art. 76 besloten, dat het eigendomsrecht op de archiefkast in de kluis te Rotterdam met de kerkeraad van Rotterdam-Centrum zal worden geregeld en vastgelegd. De Synode machtigt ds W. F. Laman van Rotterdam-West en de archivaris, de heer W. van Wijngaarden te Rotterdam-Noord, om voor de Synode te handelen.

De kerken worden opgewekt bijzondere zorg aan de archieven te besteden. Als secundus-archivaris wordt benoemd de heer W. van der Kamp te 's Gravenhage.

De deputaten voor contrôle ontvangen de dank van de Synode voor hun werk en worden herbenoemd.

Art. 78.

Quaestor Generale Synode 1950.

Het kasoverzicht van de quaestor van de Generale Synode van 1950, lopend van 1 September 1950—6 Juli 1953, is ingediend (bijlage XXI) en door deputaten voor contrôle en advies van de kerkelijke kassen nagezien en accoord bevonden.

Dit financieel verslag wordt aanvaard en ds W. F. Laman ontvangt de dank van de vergadering.

Art. 79.

Uitgave Catechismus-preken.

Namens de deputaten voor de uitgave van de catechismus-preken „Uit het Schatboek” rapporteert ds C. van der Zaal (bijlage XXII).

Deze uitgave is voltooid. De financiële moeilijkheden zijn geregeld met behulp van de deputaten tot beheer van de Jubileumgave (zie acta art. 30).

De deputaten worden met dank voor de wijze waarop zij hun taak volbrachten, gemachtigd de nog lopende zaken af te handelen en mogen zich dan van hun opdracht ontheven achten.

Aan ds J. Tamminga, die wegens vertrek naar het buitenland de kring van deputaten verliet, zal nog schriftelijk dank worden gebracht.

Art. 80.

Sluiting.

Ds J. Jongeleen gaat voor in dankgebed. De praeses sluit de zevende zitting van de Synode. De vergadering wordt verdaagd tot Dinsdagmorgen 15 September.

Achtste Zitting

Dinsdag 15 September 1953 van 10—12 uur.

Art. 81.

Opening.

De praeses opent de tweede zittingsweek van de Generale Synode. Gezongen wordt Ps. 3 : 2, gelezen Joh. 10 vanaf vers 7, waarna de praeses de arbeid opdraagt aan de Heere.

Art. 82.

Appèl-nominaal.

Als appèl-nominaal wordt gehouden, blijken de primi-afgevaardigden van het Noorden ds M. Holtrop en oud. P. Aarnout vervangen te

zijn door hun secundi resp. ds W. Meijnhout en oud. P. Wardekker.

Van de Part. Synode van het Oosten is dr B. J. Oosterhoff nog niet aanwezig en vervangen door zijn secundus ds K. G. van Smeden; oud. J. Hogenkamp is weer vervangen door zijn secundus oud. Joh. Zijderveld. De ouderlingen J. van der Molen en T. Visser blijven vervangen door hun respectieve secundi oud. H. Achterberg en oud. H. van Tricht.

De voor het eerst zitting nemende leden der Synode betuigen instemming met de belijdenis naar art. 50 D.K.O.

Art. 83.

Ingekomen stukken.

Kennis wordt genomen van een dankschrijven van Mevr. M. E. Wisse-Oosten voor ontvangen gelukwens en van het bericht van de heer A. L. de Bruyne dat hij zijn benoeming tot tweede penningmeester van de Theol. School aanvaardt.

Art. 84.

Notulen.

De eerste scriba leest de notulen van de 5e, 6e en 7e zitting van de Synode, welke worden vastgesteld.

Art. 85.

Rapport van deputaten voor correspondentie met Buitenlandse kerken.

De praeses stelt nu aan de orde het rapport van de deputaten voor de Eenheid van de Geref. Belijders en Correspondentie met de Buitenlandse kerken, voorzover het de correspondentie met de Buitenlandse kerken betreft onder deel B van het rapport (bijlage XXIII).

Hierover rapporteert commissie II, alsmede over:

- a. een schrijven van ds G. A. Zijderveld (bijlage XXIV);
- b. een schrijven van ds J. P. Geels (bijlage XXV);
- c. een schrijven van de Old Christian Reformed Church Immigration Committee, Hamilton (bijlage XXVI).

Voor het rapport van commissie II: zie bijlage XXVII.

Uitgaande van de volgorde in de overwegingen van commissie II gesteld, wordt conclusie 1 unaniem aanvaard, waarmede de handelingen van deputaten worden goedgekeurd en hun dank wordt gebracht voor het veelomvattende werk, dat zij hebben verricht. Opnieuw zullen deputaten worden benoemd.

Naar aanleiding van het in conclusie 2 gebruikte woord „bestendingen” (van de correspondentie) komt de correspondentie met the Free Christian Reformed Churches of Chatham and St. Thomas, Canada, in discussie.

Sommigen zijn van oordeel, dat er geen correspondentie met deze kerken is, daar zij zich van het verband van de bestaande Old Christian Reformed Church hebben afgescheiden. De rapporteur van commissie II, drs J. van Genderen, wijst er op dat de correspondentie is aangegaan met de plaatselijke kerk van Grand Rapids, en, gezien de

machtiging die zij van de Gen. Synode 1950 ontvingen, door de deputaten is uitgebreid telkens met andere plaatselijke kerken. Deze bestaat dus ook met de kerken van Chatham en St. Thomas. Door het ontstaan van de interne moeilijkheden in de Old Christian Reformed Church werd de correspondentie niet verbroken, evenmin door de naamsverandering.

Dat er toch een aanvraag is tot correspondentie van de Free Christian Reformed Church, is ten overvloede op advies van deputaten.

Art. 86.

Correspondentie met kerken in het buitenland.

Gehoord de besprekingen en het advies van de praeadviseurs besluit de Synode ten aanzien van de correspondentie met kerken in het buitenland:

- a. haar goedkeuring te hechten aan de wijze waarop de deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken sinds 1950 met inachtneming van de besluiten van de Synode van 's Gravenhage 1950 (acta art. 131, pg. 48) correspondentie hebben aangegaan met de verschillende plaatselijke kerken in U.S.A. en Canada;
- b. dat in het vervolg de correspondentie alleen zal worden aangegaan met een **verband van kerken**, tenzij het een plaatselijke kerk betreft, die nog niet tot samenleving in een verband van kerken kan komen.

Art. 87.

Old Christian Reformed Church.

Op grond van het genomen besluit ten aanzien van de vorm van correspondentie (acta art. 86) wordt het eerste deel van conclusie 2 van het rapport van commissie II (bijlage XXVII) aanvaard en de correspondentie met de Old Christian Reformed Church U.S.A. and Canada bestendigd.

Art. 88.

Free Christian Reformed Church.

Ds J. C. Maris, secretaris buitenland van deputaten, leest nu het ingekomen verzoek van de Free Christian Reformed Church of Canada d.d. 15 Juni 1953. Gevraagd wordt een volledige correspondentie met wederzijdse erkenning van attestaties en ambten, de mogelijkheid van het over en weer beroepen van predikanten, terwijl een verklaring wordt overgelegd van de grondslag van de kerken zijnde Gods Woord en de Drie Formulieren van Enigheid, zoals die in de Chr. Geref. Kerken in Nederland zijn aanvaard. Hun predikant, ds J. Tamminga van Chatham, is afgevaardigd ter Generale Synode in Apeldoorn. Zij verzoeken hem te willen ontvangen voor nadere toelichting.

Evenals ds G. A. Zijderveld van Grand Rapids wordt nu ds J. Tamminga van Chatham officieel door de Synode ontvangen.

In een enkel woord dankt ds J. Tamminga de Synode en zet hij

uiteen, dat de kerken in Canada van mening zijn reeds in correspondentie met de Chr. Geref. Kerken te staan.

Art. 89.

Sluiting.

Hierna wordt, als ds I. de Bruyne is voorgegaan in dankgebed, deze achtste zitting door de praeses gesloten.

N e g e n d e Z i t t i n g

Dinsdag 15 September 1953 van 2—6 uur.

Art. 90.

Opening.

De negende zitting van de Synode wordt geopend door de assessor, die laat zingen Ps. 84 : 2 en 3 en voorgaat in gebed.

Art. 91.

Appèl-nominaal.

Bij gehouden appèl-nominaal blijken de primi-afgevaardigden ds M. Holtrop en dr B. J. Oosterhoff de plaatsen van hun secundi weer te hebben ingenomen.

Art. 92.

Aanvaarding van de hoogleraarsbenoemingen.

De assessor geeft nu de gelegenheid aan de benoemde hoogleraren om hun beslissing inzake de benoeming aan de Synode mede te delen.

Drs J. v a n G e n d e r e n, memorerend iets van de gang van zijn leven en de kennelijke leiding des Heeren, die hij daarin mag zien, wetend in zichzelf onbekwaam te zijn tot de gewichtvolle taak, kan meedelen vrijmoedigheid te hebben ontvangen deze roeping te aanvaarden.

Hij dankt voor het vertrouwen in hem gesteld en enkele woorden richtend tot zijn voorganger prof. J. J. van der Schuit, zegt hij niets liever te willen dan de schriftuurlijk-confessionele lijn waardoor de kerken werden gebouwd, door te trekken.

Dr B. J. O o s t e r h o f f zegt o.m. diep bewust te zijn, dat het niet alleen gaat om een louter wetenschappelijke taak, maar om het zeer verantwoordelijk werk van de vorming van dienaren des Woords. Die taak weegt hem zwaar, maar hij mag geloven, dat God hem hiertoe roept. Deswege kan hij deze benoeming aanvaarden in het vast vertrouwen dat de Heere ook bekwaam zal maken. In de voetsporen van prof. van der Meiden hoopt hij voort te gaan. Hij vraagt het blijvend gebed der kerken.

Ds W. K r e m e r, die als praeses van de Synode voor een zware

taak staat en zich bovendien op de zeer gewichtvolle roeping had te bezinnen, verklaart op zijn leeftijd geen begeerte meer te koesteren naar verandering. Hij zoekt deze positie niet om voordeel, of rust, of eer. God heeft zijn leven geleid en hij vertrouwt, dat Hij, Die roept, getrouw is en het ook doen zal. „Als ik dan vanmiddag „ja” zeg op deze roeping, doe ik dat met honderd procent begrip voor de situatie van onze kerken en met heilige liefde voor de Kerk der Afscheiding. Neem mij dan zoals ik ben. Wij verstaan alle drie diep, dat het gaat om één zaak, niet om een pseudo-academie van onze School te maken, maar een kweekplaats van Dienaren des Woords, die de Kerk van Jezus Christus kunnen dienen met de spijzen, waarmee de Heere Zijn Kerk verkwikt.”

De assessor spreekt woorden van dank en gelukwens namens de Synode en geeft de verzekering, dat de kerken hen hopen te dragen in het gebed, hen wijzend op het woord uit 1 Cor. 15 : 58.

Als tolk van het Curatorium spreekt ds W. F. Laman zijn hartelijke vreugde uit. De Koning der Kerk geve u de genade Hem te belijden in uw arbeid en persoonlijke levensomgang met Hem, aan Wiens voeten gij leerjongeren moogt zijn.

De rector, prof. J. Hovius, vertolkt de grote vreugde, die er is bij hoogleraren en studenten, nu God het zo geleid heeft. Hij bidt hen, waar er een groot offer gevraagd wordt van de nieuw benoemden, zowel wat hun personen, hun gezinnen als hun gemeenten aangaat, in ruime mate de zegen des Heeren toe.

Op verzoek van prof. J. Hovius zingt de Synode hun staande de zegenbede toe uit Ps. 134 : 3.

Art. 93.

De aftredende hoogleraren.

De genomen beslissingen zijn van grote betekenis in het leven van de beide aftredende hoogleraren. Daarom verleent de assessor hun gaarne nu het woord.

Prof. J. J. v a n d e r S c h u i t, de oudste in dienstjaren stond ook eens voor veel vragen aan het begin. Nu, na 31 jaren van arbeid aan de School, is het antwoord in zijn ziel tweeledig: „Soli Deo Gloria” en „Door de genade Gods ben ik, dat ik ben”. Herinnerend aan de Synode van Dordrecht, die hem benoemde, heeft spreker diep mogen doorleven de trouw van zijn God, Die het eenmaal beloofde en Die het ook gedaan heeft! Mij, de onwaardige, heeft Hij gedragen en gesterkt. Met verwijzing naar zijn inauguratie over „Mystiek en Dogma” is het sprekers levensovertuiging, dat een hoofd vol kennis niet genoeg is, maar onze ziel moet er in spreken en er uit leven. Als ik nu na zoveel jaren de arbeid mag neerleggen, word ik in die zin nooit „emeritus”. Ik wil blijven dienen, om straks volmaakt te dienen!

Prof. L. H. v a n d e r M e i d e n zegt, vooral op het moment van de emeritaatsverklaring, diep doorvoeld te hebben de pijn van het scheiden van een werk, dat hem zo lief is geworden. Maar ook mag hij de verwondering doorleven, dat de Heere hem verwaardigde 15 jaren te mogen arbeiden in dit gewichtvol werk. Zijn levensbegeerte

was om te staan achter het Woord des Heeren en te luisteren, tot in het kleinste woord toe, naar wat de Heere daarin zegt. De Heere gedente blijvend de School en de kerken.

Art. 94.

Vervolg Free Christian Reformed Church.

Onder leiding van de praeses wordt de behandeling voortgezet van de aanvraag om correspondentie door de Free Chr. Ref. Church.

Na brede bespreking, die vooral de oorzaken van de scheiding in de Old Chr. Ref. Church ontstaan, raakt, is de Synode van oordeel, waar er geen verzoek om bemiddeling in het gerezen geschil is ingekomen dat zij hierover geen nadere uitspraak kan en mag doen.

De Synode besluit, gehoord de vernieuwde aanvraag van de Free Christian Reformed Church, de correspondentie met dit kerkverband te bestendigen. Tevens verzoekt de Synode, ten zeerste het gerezen conflict betreurende, de deputaten tot correspondentie met de buitenlandse kerken een samenspreking te houden met de beide leidinggevende figuren, ds G. A. Zijderveld en ds J. Tamminga, om hen zo mogelijk tot elkander te brengen.

Hiermede aanvaardt de Synode de 3e conclusie van het rapport van commissie II (bijlage XXVII) (zie voorts acta art. 138 en bijlage L).

Art. 95.

Immigration Committee en ds J. P. Geels.

Ten aanzien van de ingekomen stukken (bijlagen XXVI en XXV) gaat de Synode accoord met conclusie 4 van het rapport van commissie II (bijlage XXVII), daar zij niet bevoegd is een uitspraak te doen over de interne aangelegenheden van de kerken in U.S.A. en Canada.

Art. 96.

The Reformed Churches of Australia.

De Synode aanvaardt conclusie 5 van het rapport van commissie II (bijlage XXVII) en besluit aan het verzoek van The Reformed Churches of Australia om correspondentie te voldoen naar nader door de deputaten vast te stellen regeling.

Ten aanzien van de formulering van conclusie 5 spreekt de Synode uit, dat de woorden „en terwille van de emigranten enz.” als nadere motivering moeten gelezen worden en niet als grond waarop de correspondentie wordt aangegaan.

Art. 97.

The Free Church of Scotland.

Ook conclusie 6 van het rapport van commissie II (bijlage XXVII) wordt aanvaard, nadat uit de nadere toelichting is gebleken, dat we overtuigd kunnen zijn, dat het eigen geluid van onze kerken in de nadruk die gelegd wordt op de leer zowel als op de beleving, weerklank vindt in het hart van de brs van The Free Church.

Waar de Synode besluit in nauwer contact te treden met The Free Church of Scotland en daartoe van tijd tot tijd een afgevaardigde te

zenden naar haar Synode, wordt de uitvoering van dit besluit gelegd in handen van de deputaten.

Art. 98.

Beroepen van predikanten naar en uit buitenlandse kerken.

Instructie G luidt:

„De Generale Synode, gezien de noodzaak van een uniforme regeling ten deze in de kerken, bepale:

- a. welke kerkelijke handelingen moeten geschieden, wanneer een predikant onzer kerken een roeping wenst op te volgen van een kerk in het buitenland, waarmede onze kerken in een of andere vorm van correspondentie staan;
- b. welke weg moet worden gevolgd, indien een onzer kerken een predikant van een buitenlandse kerk, waarmee onze kerken in een of andere vorm van correspondentie staan, wenst te beroepen (Part. Synode van het Oosten).”

De in conclusie 7 van het rapport van commissie II (bijlage XXVII) voorgestelde aanvulling en wijziging van de bepalingen bij art. 4 en 5 D.K.O. naar het ingediende concept, worden na bespreking aanvaard, met dien verstande, dat de Synode van oordeel is, dat krachtens beleving van het eigen kerkelijk beginsel, een roeping uit een ander kerkverband in ons land, door een predikant van onze kerken niet in overweging dient te worden genomen.

Ingevolge besluit van de Generale Synode moeten de bepalingen bij art. 4 K.O. sub B Overkomst uit andere Kerken aldus gelezen worden:

B. Overkomst uit andere Kerken.

1 A. Wanneer een predikant of beroepbaar gesteld candidaat uit een andere kerkgemeenschap in ons land wenst toegelaten te worden tot het predikambt in de Chr. Geref. Kerken gelden de volgende bepalingen:

a t/m h ongewijzigd.

Alleen het woord **peremptoir** in de laatste zin van f wordt **praeparatoir**.

B. Wanneer een kerkeraad, de gemeente gehoord, een predikant of beroepbaar gesteld candidaat uit een kerkgemeenschap in het buitenland wenst te beroepen, vraagt hij advies aan de Classis, die haar advies niet zal geven vóór zij inlichtingen omtrent de betreffende kerkgemeenschap en de betreffende persoon ingewonnen heeft bij de deputaten voor de correspondentie met buitenlandse kerken.

Wanneer de Classis haar goedkeuring heeft gegeven, en de betreffende persoon de roeping der gemeente heeft aangenomen, zal hij niet tot de bediening van Woord en Sacramenten in de Chr. Geref. Kerken worden toegelaten en in de gemeente, die hem beriep, bevestigd worden, vóór hij zich ter Classisvergadering met gunstige uitslag heeft onderworpen aan een colloquium doctum aangaande leer en wetenschap. Alvorens zulk een colloquium kan plaats vinden, dient een predikant ten genoeye van de Classis bewijzen over te

leggen van zijn beroeping tot de dienst, benevens getuigenissen aangaande belijdenis en wandel; een candidaat dient ten genoegte van de Classis aan te tonen, dat hij de vereiste studie aan een Universiteit of Theologische School heeft volbracht en toegelaten is om te staan naar het ambt van dienaar des Woords, waarbij eveneens overgelegd dienen te worden getuigenissen aangaande belijdenis en wandel.

Bij het colloquium doctum wordt eenzelfde mate van kennis vereist als bij een gewoon peremptoir examen in de Chr. Geref. Kerken.

Betreft het een predikant, die voorheen de Chr. Geref. Kerken in Nederland heeft gediend, dan zal dezelfde gedragslijn worden gevolgd, met dien verstande, dat het colloquium zal bestaan in een onderzoek, of deze predikant, wat de leer betreft, het eens is met de leer der Chr. Geref. Kerken.

De Classis zal bij elk colloquium worden bijgestaan door de deputaten naar art. 49 K.O.

Het bovenstaande is van toepassing op predikanten of beroepbaar gestelde kandidaten uit elke buitenlandse kerkgemeenschap, onverschillig of de Chr. Geref. Kerken in Nederland met deze kerkgemeenschap correspondentie onderhouden of niet.

C. Optreden van predikanten uit het buitenland.

1. Een predikant uit een buitenlandse kerk, waarmede de Chr. Geref. Kerken in Nederland geen correspondentie onderhouden, mag bij een tijdelijk verblijf in ons land niet in de Chr. Geref. Kerken voorgaan.
2. Een predikant uit een buitenlandse kerk, waarmede de Chr. Geref. Kerken in Nederland in correspondentie staan, mag bij een tijdelijk verblijf in ons land slechts dan in de Chr. Geref. Kerken voorgaan, indien hij naar de volgende regeling daartoe verlof heeft ontvangen:
  - a. hij dient het verzoek om in de Chr. Geref. Kerken te mogen voorgaan in bij de deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken;
  - b. deze deputaten nemen zo spoedig mogelijk een beslissing;
  - c. bij een gunstige beslissing wordt hiervan mededeling gedaan in het officieel orgaan van de Chr. Geref. Kerken;
  - d. de deputaten voornoemd hebben te allen tijde het recht het gegeven verlof in te trekken, doch zullen dit, buitengewone omstandigheden voorbehouden, niet doen dan na samenspreking met de betrokkene;
  - e. de verleende toestemming vervalt automatisch wanneer de betrokkene een roeping heeft aanvaard van een kerk uit een andere kerkgemeenschap in ons land.

De bepalingen bij art. 5 K.O.: **Beroeping naar een andere gemeente**, worden als volgt gewijzigd:

Art. 5 sub 1 t/m 4 ongewijzigd.

Art. 5 sub 5 wordt:

A. Als een predikant van de Chr. Geref. Kerken in Nederland

een gunstige beslissing neemt op een roeping, door een gemeente van een andere kerkgemeenschap in Nederland op hem uitgebracht, gelden de volgende regelen:

- a. de betrokken predikant houdt door deze beslissing onmiddellijk op predikant der Chr. Geref. Kerken te zijn, zodat hij terstond het recht verliest enige ambtelijke arbeid in deze kerken te verrichten;
- b. de kerkeraad betaalt aan de predikant het tractement nog uit tot het einde van de lopende kalendermaand en is nadien van elke verplichting van financiële aard, het genot van eventueel vrije woning inbegrepen, ontslagen;
- c. de kerkeraad geeft van een en ander terstond kennis aan de kerken.

B. Als een predikant van de Chr. Geref. Kerken in Nederland een roeping aanneemt van een kerk in het buitenland, waarmede de Chr. Geref. Kerken geen correspondentie onderhouden, geldt het volgende:

- a. de kerkeraad en de twee onder 3 genoemde kerkeraden, als Classis contracta, stellen zo spoedig mogelijk de datum vast, waarop aan de betrokken predikant ontslag uit de dienst wordt verleend; als regel geldt, dat deze datum niet later mag gesteld worden dan zes weken na de datum van aanneming van het beroep;
- b. tot de onder a genoemde datum mag de betrokken predikant ambtelijke arbeid in de Chr. Geref. Kerken verrichten;
- c. alleen tot de onder a genoemde datum is de kerkeraad verplicht het overeengekomen tractement uit te betalen en de predikant in het genot van eventueel vrije woning te laten; na die datum is de kerkeraad van alle financiële verplichtingen, het genot van eventueel vrije woning inbegrepen, zoals die neergelegd zijn in de beroepsbrief en in eventueel nader vastgestelde regelingen ontslagen;
- d. door de kerkeraad wordt, met advies van de consulent, aan de predikant een acte van ontslag gegeven.

Als model wordt aanbevolen:

De Raad der Chr. Geref. Kerk te .....,
gehoord hebbende de mededeling van de Weleerw. Heer ds.....,
sedert .....19.. dienaar des Woords alhier, dat hij de op hem
uitgebrachte roeping van een kerk in het buitenland, waarmede
onze kerken geen correspondentie onderhouden, wenst op te vol-
gen, heeft besloten:

1e Ds..... van zijn verbintenis aan de Chr.
Geref. Kerk te..... eervol te ontslaan, welk ontslag zal in-
gaan op..... 19.. (invullen de onder a genoemde datum);

2e omtrent ds ..... te verklaren, dat hij al
de tijd van zijn werkzaamheid bij de Chr. Geref. Kerk van.....
trouw en ijverig in zijn dienstwerk, christelijk en oprecht in zijn
belijdenis en wandel, alleszins onergerlijk en onbesproken in het
midden der gemeente verkeerd heeft;

3e ds..... bij zijn aanstaand vertrek Gode
en het Woord Zijner genade te bevelen, met oprechte dank voor

de trouwe dienst alhier een ....tal jaren vervuld, en met de hartelijke bede, dat de Heere hem in zijn verder leven rijkelijk zegene en ten zegen stelle.

De Raad der Chr. Geref. Kerk te.....
Namens hem:

praeses,
scriba.

Datum..... 19..

- e. De kerkeraad verzoekt ook aan de Classis een acte van ontslag aan de predikant te verlenen, welke dit verzoek inwilligt, waar bij gebruik gemaakt kan worden van de bestaande modellen, naar de omstandigheden gewijzigd.

C. Als een predikant een roeping aanneemt van een kerk in het buitenland, waarmede onze kerken in correspondentie zijn getreden, geldt de volgende regeling:

- a. De kerkeraad stelt zo spoedig mogelijk de datum vast, waarop het door de kerkeraad te verlenen ontslag zal ingaan. Deze datum is dezelfde als de datum, waarop de predikant in een officiële dienst des Woords afscheid zal nemen van de gemeente.
- b. Alleen tot de onder a genoemde datum is de kerkeraad verplicht het overeengekomen tractement uit te betalen en de predikant in het genot van eventueel vrije woning te laten; na die datum is de kerkeraad van elke financiële verplichting, zoals die in de beroepsbrief en eventueel nadere regeling(en) is opgenomen, ontslagen.

Dit houdt ook in, dat de predikant geen aanspraak meer kan maken op emeritaatstractement, noch zijn weduwe op enige financiële steun, noch ook zijn wezen rechten kunnen doen gelden op enige financiële uitkering. Geacht wordt, dat de predikant vanaf de onder a genoemde datum geheel en al voor rekening is van de kerk die hem beriep en wier roeping hij aanvaardde.

- c. De kerkeraad verleent de predikant een acte van ontslag, welke acte tevens attestatie is van leer en leven.

Het volgende model wordt aanbevolen:

De Raad der Chr. Geref. Kerk te.....,
gehoord hebbende de mededeling van de Weleerw. Heer ds.....,
sedert..... 19.. dienaar des Woords alhier, dat hij de op hem
uitgebrachte roeping naar de ..... te..... wenst op te
volgen,

en overwegende, dat er genoegzame redenen zijn
aangevoerd om de kerkeraad in de aanneming van deze beroeping
te doen bewilligen, heeft in zijn vergadering van .....19..
besloten:

1e Ds ..... van zijn verbintenis aan de Chr.
Geref. Kerk te ..... eervol te ontslaan, welk ontslag zal in-
gaan op ..... 19.. (invullen de datum onder a genoemd);

2e omtrent ds ..... te verklaren, dat hij
al de tijd van zijn werkzaamheid bij de Chr. Geref. Kerk van

..... trouw en ijverig in zijn dienstwerk, christelijk en oprecht in zijn belijdenis en in zijn wandel, alleszins onergerlijk en onbesproken in het midden van de gemeente verkeerd heeft;

3e aan ds ..... van dit ontslag en van deze verklaring acte te verlenen in duplo, opdat deze stukken hem bij de ..... te ..... en bij de Classis van ....., met welke kerken de Chr. Geref. Kerken in Nederland in correspondentie staan, mogen dienen als wettig getuigenis van zijn afscheid van de gemeente welke hij gediend heeft en als goede kerkelijke attestatie van leer en leven;

4e ds ..... bij zijn aanstaand vertrek Gode en het Woord Zijner genade te bevelen, met oprechte dank voor de trouwe dienst, alhier een .....tal jaren vervuld, en met de hartelijke bede, dat het de Heere behagen moge, hem ook in de gemeente, welke hij gaat dienen, tot een rijke zegen te stellen.

De Raad der Chr. Geref. Kerk te.....

Namens hem:

praeses,
scriba.

Datum..... 19..

- d. De kerkeraad verzoekt ook aan de Classis aan de predikant een acte van ontslag te verlenen, welke dit verzoek inwilligt, waarbij gebruik gemaakt kan worden van de bestaande modellen, naar de omstandigheden gewijzigd.

Art. 99.

Schorsing van de vergadering.

De praeses schorst in verband met de etenspauze de vergadering tot zeven uur.

Tiende Zitting

Dinsdag 15 September 1953 van 7—9 uur.

Art. 100.

I.C.C.C.

Na heropening van de vergadering wordt de bespreking van het rapport van commissie II voortgezet.

Ten aanzien van de overweging van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, overgenomen in conclusie 8 van het rapport van commissie II (bijlage XXIII onder B II en bijlage XXVII) besluit de Synode de Internationale Raad van Christelijke Kerken jaarlijks met een bedrag te steunen, met dien verstande, dat het bedrag bepaald zal worden door de deputaten in overleg met de quaestor van de Generale Synode.

Art. 101.

Geref. Oecumenische Synode.

Uit de bespreking, gehoord de nadere toelichting van hen, die de Geref. Oecumenische Synode van Edinburg 1953 als waarnemers hebben bijgewoond, blijkt teleurstelling over de weinig positieve houding, die deze Oecumenische Synode aanneemt, zoals blijkt uit de daar genomen besluiten.

Overeenkomstig conclusie 9 van het rapport van commissie II (bijlage XXVII) wordt besloten in dit stadium nog geen aansluiting als lid van deze Synode te zoeken. Indien dit noodzakelijk of gewenst is, kunnen opnieuw waarnemers worden gezonden.

Art. 102.

Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika.

Wat het in het rapport van de deputaten (bijlage XXIII onder B I e) genoemde contact met Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika betreft, is de Synode van oordeel, dat dit voorshands kan blijven zoals het is.

Art. 103.

Rapport van deputaten voor Emigratie.

Het tweede deel van het rapport van commissie II (bijlage XXVII) heeft betrekking op het rapport van deputaten voor de Emigratie (bijlagen XXVIII en XXIX).

Hierbij komt tevens de instructie A 2 b van de Part. Synode van het Zuiden in behandeling, luidende:

„De Classis Middelburg . . . . . verzoekt . . . . . in de zaak van de emigranten hun te adviseren hun attest uitsluitend in te leveren bij de Old Christian Reformed Church en indien het, wat de afstand betreft, practisch onmogelijk is daar te kerken, inwoning aan te vragen bij een andere kerk van gereformeerd belijden.”

Met verwijzing naar de genomen besluiten in de bespreking van deze zaak bij het rapport van de deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken (acta art. 87, 88 en 94) kan de Synode het woord „uitsluitend” uit deze instructie niet overnemen.

Ten aanzien van het rapport van deputaten voor de Emigratie keurt de Synode de handelingen van deputaten goed.

De door commissie II in conclusie 10, 11 en 12 gedane voorstellen (bijlage XXVII) worden aangenomen.

In verband met voorstel 2 van het rapport van deputaten (bijlage XXVIII) spreekt de Synode uit het wenselijk te achten, dat ook van tijd tot tijd een predikant onzer kerken als geestelijk verzorger aan boord van de emigrantenschepen meegaat, wanneer de financiële consequenties, daaruit voortvloeiend, te dragen zijn en één der deputaten zelf, ter betere informatie van de deputaten, dit kan doen.

De praeses brengt dank aan commissie II en haar rapporteur alsmede aan de deputaten voor corresp. met buitenlandse kerken en de deputaten voor de emigratie voor al het werk dat door hen werd verricht.

Art. 104.

De Wekker.

Prof. J. J. van der Schuit, hoofdredacteur van „De Wekker”, brengt verslag uit namens de commissie van redactie (bijlage XXX).

Bij het begin van de besprekingen deelt ds C. van der Zaal mede, dat hij het bezwaarschrift door hem ter Synode ingediend inzake publicaties in „De Wekker”, intrekt, hoewel zijn bezwaren niet geheel zijn weggénomen.

Gezien het besluit van het Curatorium inzake de te gebruiken spelling, vermeld in het rapport, is aan de vraag van instructie B, luidende:

„De Generale Synode geve aan de redactie van „De Wekker” opdracht om voortaan in ons kerkelijk orgaan die spelling te gebruiken, die de regering op haar territorium gebruikt (Part. Synode van het Noorden)”,

reeds volstaan.

Aan de wensén geuit door verschillende afgevaardigden ten aanzien van de administratie van „De Wekker” en het voorkomen van vertraging, mede door het twee-ledig administratie-adres, schenkt de commissie van redactie reeds de volle aandacht.

De praeses brengt na aanvaarding van dit verslag en goedkeuring van het beleid van de commissie van redactie, dank bijzonder aan de hoofdredacteur voor alle zorgen aan ons kerkelijk orgaan besteed.

Art. 105.

Instructie van de redactie van „De Wekker”.

Vervolgens komen in behandeling de voorstellen van het Curatorium inzake „De Wekker” (bijlage VI onder II).

Ten aanzien van 1 stelt ds C. van der Zaal voor een maximale leeftijdsgrens in het algemeen vast te stellen voor de leeftijd waarop het hoofdredacteurschap kan worden waargenomen.

De Synode is van oordeel, dat dit kan overgelaten worden aan het beleid van de commissie van redactie en het Curatorium.

Hierna worden de voorstellen 1, 2 en 3, nadat sommigen gewezen hebben op de wenselijkheid, dat er meer wisseling kome in de vaste medewerkers, aanvaard.

De bestaande commissie van redactie wordt in de tegenwoordige samenstelling opnieuw benoemd voor de tijd van drie jaar; ds W. F. Laman wordt als financieel adviseur aan de commissie van redactie toegevoegd en de volgende instructie voor de commissie van redactie wordt vastgesteld:

Art. 1 Het weekblad „De Wekker”, orgaan van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, is het eigendom van de Kerken.

Art. 2 Het blad wordt uitgegeven ten voordele van de Theologische School der Kerken.

Art. 3 Het Curatorium van de Theologische School is belast met het toezicht op de gang van zaken, het blad betreffende, en is bevoegd tot het nemen van al zulke beslissingen, als door

het belang van het blad worden geëist, een en ander onder verantwoordelijkheid aan en behoudens goedkeuring door de Generale Synode der Kerken.

- Art. 4 De commissie van redactie bestaat uit zoveel leden als de Generale Synode bepaalt. De Synode wijst een hoofdredacteur en een waarnemend hoofdredacteur aan. De hoofdredacteur bepaalt in overleg met de commissie van redactie de inhoud van het blad.
- Art. 5 De commissie van redactie is bevoegd zich te doen bijstaan door adviseurs, in overleg met het Curatorium.
- Art. 6 Jaarlijks wordt een schriftelijk financieel verslag uitgebracht in een vergadering van het Curatorium.
- Art. 7 Op elke Generale Synode wordt een uitvoerig rapport ingediend over de afgelopen periode.

Art. 106.

Candidaten die geen beroep in overweging nemen.

Het door de Curatoren van de Theologische School onder punt III Algemeen van hun rapport (bijlage VI) voorgestelde ten aanzien van kandidaten, die binnen een jaar geen beroep in overweging nemen, vindt de volle instemming.

De Synode besluit, dat, wanneer een kandidaat binnen een jaar geen beroep in overweging neemt, hij zich opnieuw met het Curatorium in verbinding moet stellen, teneinde de verlenging van zijn beroepbaar verklaard zijn en van het preekconsent te verkrijgen, hetgeen telkens opnieuw voor een jaar kan worden verlengd, zulks ter beoordeling van het Curatorium. Ook een kandidaat, die na een jaar geen beroep heeft ontvangen, dient met het Curatorium in contact te treden.

Art. 107.

Geestelijke verzorging militairen.

De secretaris van de deputaten voor de geestelijke verzorging der Militairen, ds D. Henstra, daartoe aanwezig, brengt verslag uit van het werk der deputaten (bijlage XXXI).

In de bespreking wordt met nadruk gewezen op het belang van het houden en het bezoeken van de recruten-dagen. De kerkeraden hebben hier alle aandacht aan te schenken en hun medewerking te verlenen. Ook de noodzakelijkheid van het Zondags-reizen door de militairen wordt ernstig gezien. Deputaten doen wat zij kunnen om hierin verandering te krijgen. Bij een waarlijk positieve en principiële houding van de militair is hiervoor meestal ontheffing van de commandant te verkrijgen.

Het voorstel van de deputaten inzake de financiering van de recruten-dagen en de uitgave van het handboekje wordt aangenomen.

Daarin zijn mede aanvaard de instructies E 1a en E 1b van de agenda, luidende:

„De Generale Synode ontwerpe een regeling, waardoor de deputaten voor de behartiging van de geestelijke belangen van de mili-

tairen o.m. de deelname aan de recruten-dagen e.d. kunnen bekostigen, (Part. Synode van het Noorden)"; en:

„De Part. Synode van het Zuiden, overnemend de instructie van de Classis Rotterdam, kennis genomen hebbend van het voorstel van deputaten voor geestelijke verzorging van de Militairen, betreffende een omslag te heffen van f 2,— per 100 leden om de kosten van de recruten-dagen te dekken, verzoekt de Generale Synode deze regeling landelijk en niet regionaal te doen plaatsvinden.”

De deputaten ontvangen de dank van de Synode.

Art. 108.

Studiefonds.

Over de instructie L 1:

„De Generale Synode besluite òf tot stichting van een studiefonds, waaraan zo mogelijk alle gemeenten van onze kerken deelnemen, met het doel uit dit fonds de kosten voor nader aan te geven studieopdrachten te bestrijden, òf om deze taak op te dragen aan de redactie van „De Wekker”, rapporteert voor commissie VII oud. W. J. Graves (bijlage XXXIII).

Voor de bijgevoegde toelichting van de Part. Synode van het Noorden: zie bijlage XXXII.

Al wordt door sommigen de noodzakelijkheid bepleit en de wenselijkheid van een dergelijk fonds gevoeld, de Synode gaat, gezien de financiële consequenties, accoord met de conclusie van commissie VII en dus wordt de instructie verworpen.

Art. 109.

Rapport van deputaten overleg inzake herziening K.O.

Voor de deputaten inzake het overleg met andere kerken voor de herziening van de D.K.O. rapporteert ds J. C. Maris (bijlage XXXIV).

Na kennis genomen te hebben van dit rapport, besluit de Synode, gezien het belang van blijvend overleg in voorkomende gevallen, met dank voor de verrichte arbeid, de deputaten te herbenoemen.

Art. 110.

Centraal Kerkelijk Bureau.

Voor commissie VII, rapporteert oud. W. J. Graves eveneens over de instructie H 3, van de Part. Synode van het Oosten:

„De Generale Synode overwege de instelling van een administratief centrum in de vorm van een centraal kerkelijk bureau voor statistiek en administratie, en benoeme vijf deputaten (met event. secundi) als „deputaten tot beheer van het C.K.B.”

Voor de bijgevoegde toelichting van de Part. Synode van het Oosten: zie bijlage XXXV.

Het bezwaar van de commissie van rapport (bijlage XXXVI) inzake de financiële lasten hieraan verbonden, wordt door verschillende afgevaardigden gedeeld. Anderen vrezen hiërarchische tendenzen in de werking van zulk een C.K.B.

De Synode verenigt zich met de gedachte van de commissie en besluit nader een instantie aan te wijzen, die de mogelijkheden zal bestuderen en ter volgende Synode rapporteren. Zie acta art. 177, sub 30 en 27 onder deputaten voor Financiële Contrôle.

Art. 111.

Sluiting.

De quaestor, ds W. F. Laman, gaat voor in dankgebed en de praeses sluit de tiende zitting.

Elfde Zitting

Woensdag 16 September 1953 van 9—12 uur.

Art. 112.

Opening.

De elfde zitting van de Synode wordt geopend. De praeses doet zingen Ps. 143 : 1, 2 en 10, leest Galaten 5 : 13—26 en gaat voor in gebed.

Art. 113.

Appèl-nominaal.

Alle afgevaardigden zijn aanwezig, behalve de afgevaardigde van het Zuiden, ds M. S. Roos, weggeroepen door ernstige familie-omstandigheden. Van de afgevaardigden van de Part. Synode van het Westen is ds J. Jongeleen vervangen door zijn secundus ds K. Bokhorst, die instemming betuigt met de belijdenis.

Art. 114.

Notulen.

De eerste scriba leest de notulen van de 8e, 9e en 10e zitting. Ze worden vastgesteld.

Art. 115.

Rapport deputaten Eenheid van de Geref. belijders.

De praeses stelt nu aan de orde het rapport van de deputaten voor Eenheid van de Geref. belijders en correspondentie met buitenlandse kerken, voor zover het de Eenheid van de Geref. belijders betreft (bijlage XXIII, deel A).

Voor commissie I rapporteert hierover dr B. J. Oosterhoff (bijlage XXXVII). In brede en ernstige besprekingen worden de rapporten van deputaten en commissie I behandeld.

Tevens komt hierbij aan de orde de instructie A 2a van de agenda, luidende:

„De Classis Middelburg.... overwegende.... verzoekt, ten aanzien van de samenspreking met andere kerken van Geref. be-

lijden zich opnieuw te willen beraden of deze nog langer voortgang zullen vinden, daar toch de Gereformeerde Kerken blijkens haar laatste Synode hardnekkiger dan ooit vasthouden aan de leer van de veronderstelde wedergeboorte, zoals die toch zakelijk voorkomt in de „vervangingsformule” van 1946 en deze leer ook in de praktijk toepassen; en de Gereformeerde Kerken (art. 31 D.K.O.) in de praktijk der prediking al verder af komen te staan van het bevindelijk element in de bediening van Gods Woord (Part. Synode van het Zuiden).”

In de discussie stelt oud. ds G. Wisse voor, dat, inplaats van het spreken met allerlei kerken en groepen afzonderlijk, deputaten zullen komen tot het samenroepen van een **c o n v e n t v a n k e r k e n** en groepen, behorende tot de gereformeerde gezindte, om te bespreken wat ons allen van elkander verwijderd houdt.

De Synode geeft deze gedachte van het houden van een convent, al dan niet door onze deputaten saamgeroepen, door aan de deputaten, opdat deze naar mogelijkheden zullen zoeken om deze gedachte te verwezenlijken.

Art. 116.

De Gereformeerde Bond in de Herv. Kerk.

Ten aanzien van het contact met de Gereformeerde Bond in de Ned. Herv. Kerk (bijlage XXIII, A I en XXXVII sub I) gaat de Synode accoord met het voorstel van de deputaten, overgenomen door de commissie, om, hoewel er enerzijds een groot verschilpunt is in de visie op de verhouding: Kerk en Verbond, maar er anderzijds toch een verblijvende eenstemmigheid is op vele belangrijke punten, het aanvankelijk gelegde contact te vernieuwen.

Art. 117.

De Gereformeerde Gemeenten.

Gezien het besluit van de Synode van 's Gravenhage 1950 hebben deputaten zich niet meer gewend tot de Gereformeerde Gemeenten. De commissie betreurt dit, hoewel ze na al de teleurstellende ervaringen deze houding kan verstaan (bijlagen XXIII, A II en XXXVII sub IIa).

Op voorstel van commissie I verzoekt de Synode de deputaten diligent te blijven, om te trachten alsnog contact te verkrijgen met de Gereformeerde Gemeenten, gelet op de ontwikkeling van hetgeen er in deze kerkengroep gaande is.

Het voorstel van de commissie (bijlagen XXIII, A II en XXXVII sub IIb) om de handelingen van deputaten inzake de samenspreking met ds R. Kok te Veenendaal en zijn kerkeraad en enige groepen, die zich achter hen schaarden, goed te keuren wordt aangenomen. De bereidwilligheid onzerzijds tot nader contact blijft bestaan.

Art. 118.

De Gereformeerde Kerken.

De Synode, gehoord het resultaat van de gehouden samenspre-

kingen (bijlage XXIII, A III) en gelet op de ter kennis gebrachte exposé's (bijlagen XXXVIII en XXXIX), aanvaardt na brede discussie de voorstellen van commissie I (bijlage XXXVII sub III) en spreekt uit:

1. met droefheid te moeten constateren, dat de leerverschillen gebleven zijn;
2. dat op grond van deze leerverschillen thans een vereniging met de Gereformeerde Kerken in Nederland niet mogelijk is.

Gehoord echter de nadere toelichting inzake de gehouden bespreking op 14 Augustus 1953 en het besluit van deputaten genomen in de vergadering van 6 September 1953 en gelezen het schrijven van de deputaten ad hoc van de Gereformeerde Kerken d.d. 4 Sept. 1953, besluit de Synode:

1. aan de deputaten voor de Eenheid van de Gereformeerde belijders op te dragen:
  - a. mede op grond van een verzoek van de deputaten ad hoc van de Gereformeerde Kerken in voortgaande samenspreking te blijven getuigen van het Schriftuurlijk confessioneel beginsel, zoals dat door de Kerken der Afscheiding steeds is beleden; en
  - b. in deze geest genoemd schrijven van de deputaten der Gereformeerde Kerken te beantwoorden;
2. van genoemde besprekingen en van bovenomschreven standpunt aan de leden van onze eigen kerken een uitvoerige voorlichting te geven, met name in „De Wekker”;
3. dat, in antwoord op het herhaald verzoek, gedaan in het schrijven d.d. 4 Sept. 1953 onder c, het spreken over afvaardiging naar elkanders Synoden thans praematuur moet worden geacht;
4. inzake samensprekingen om te komen tot een convent van Gereformeerde belijders, deputaten vrijheid te geven om te trachten deze gedachte te verwezenlijken (zie acta art. 115).

Art. 119.

De Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.).

In behandeling komt nu het rapport van de deputaten (bijlage XXIII, A IV), betrekking hebbend op de samenspreking en correspondentie met de deputaten ad hoc van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) alsmede de besluiten van de Generale Synode van Kampen 1951, ter kennis gebracht door

- a. een schrijven van 24 Oct. 1951 (bijlage XXXVII, sub IV);
- b. een schrijven van 24 Oct. 1951 (bijlage XL);
- c. een uittreksel uit de Acta Geref. Synode Kampen 1951, art. 120 (bijlage XLI);
- d. een exemplaar van het rapport van Commissie I uitgebracht op de Generale Synode der Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) Kampen 1951.

Hierover rapporteert voor commissie I dr B. J. Oosterhoff (bijlage XXXVII, sub IV).

Na brede bespreking doet de Synode de volgende uitspraak:

De Generale Synode,

A kennis genomen hebbend van:

1. het rapport van de deputaten voor Eenheid van de Geref. belijders, sub A IV: samenspreking met de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D. K. O.);
2. de ingekomen missiven van de Generale Synode van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) Kampen 1951, met bijlagen;

B overwegende:

1. dat de Synode der Gereformeerde Kerken, gehouden te Kampen 1951, op grond van het schrijven van 5 Juni 1951, door onze deputaten gericht aan de deputaten ad hoc van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.), meent dat het contact met de huidige deputaten onzer Kerken niet bestendig kan worden;
2. dat de Synode van Kampen de mogelijkheid niet a priori acht uitgesloten, dat de eerstkomende Generale Synode van onze Kerken de genoemde overtuiging van de deputaten niet deelt noch hun handelwijze in deze probeert;
3. dat de Synode van Kampen heeft besloten aan de Synode van onze Kerken ernstig te verzoeken deputaten te benoemen en deze in dier voege te instrueren, dat de begeerde en als geboden erkende vereniging voorbereid worde en zo spoedig mogelijk haar beslag krije (missive 24 Oct. 1951);

C oordelende:

dat de deputaten in hun schrijven van 5 Juni 1951 tot uitdrukking hebben gebracht hetgeen inderdaad leeft in de boezem van onze Kerken, en deswege de handelingen van deputaten in deze goedkeurende;

D besluit:

1. de handelingen van deputaten, alsmede het schrijven van 5 Juni 1951 gericht aan de deputaten ad hoc van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) goed te keuren;
2. uit te spreken, dat wordt betreurd, dat de Synode van Kampen niet meer met de door de Generale Synode van 's Gravenhage 1950 benoemde deputaten van onze Kerken verder wilde handelen;
3. hoewel de Synode de noodzakelijkheid van vereniging erkent en doorvoelt met elke op Gods Woord gegronde vergadering maar er toch van een spoedige vereniging van onze Kerken met die van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) nog geen sprake kan zijn, op grond van de in de missive van 5 Juni 1951 genoemde zaken, geen deputaten te benoemen met instructie om de vereniging zo spoedig mogelijk haar beslag te doen krijgen, maar **opnieuw** deputaten te benoemen voor samenspreking om van het schriftuurlijk-confessioneel beginsel onzer Kerken nader rezenschap te geven;
4. hiervan in een schrijven aan de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) mededeling te doen.

De praeses brengt de dank van de Synode aan de deputaten en aan de commissie van rapport voor het vele en belangrijke werk, dat werd gedaan.

Art. 120.

Rapport deputaten Buitenlandse Zending.

Voor commissie IX rapport ds P. de Smit (bijlage XLIII) over het rapport van de deputaten voor de Buitenlandse Zending (bijlage XLII).

In de bespreking, waarbij ds A. Bikker als adviseur dient, legt deze, naar aanleiding van een vraag van een der afgevaardigden, alle nadruk op de grote activiteit, die door de R.K. missie in Indonesië wordt ontplooid. Mocht ons zendingsterrein onbezet blijven, dan dreigen ook daar de gevaren van vergroting van de invloed, mede via het onderwijs, van de Rooms-Katholieke Kerk. Wij mogen ons niet terugtrekken om de wille van wat God ons daar gaf.

Nauwe samenwerking met de Gereformeerde Zendingbond wordt door spreker bepleit. Een der opdrachten waarmede hij hoopt uit te gaan is: al het mogelijke te doen om te komen tot de oprichting van een Theologische School, uitgaande van en ten dienste voor de gehele Toradja-Kerk.

Ten aanzien van punt 4 uit het rapport van commissie IX, om, indien ds A. Bikker geen toelating tot Indonesië zou ontvangen, aan de kerkeraad van Amsterdam-West te verzoeken hem voor de tijd van twee jaren vrij te stellen van alle ambtelijke arbeid om zich geheel te geven aan de lectuurproductie ten dienste van de Toradja-Kerk, gaat de Synode accoord. De nadere regeling van deze gelegenheid wordt overgelaten aan de deputaten.

In afwijking van het voorgestelde onder punt 7 van het rapport van commissie IX besluit de Synode, gezien de onzekerheden voor de toekomst ten aanzien van de mogelijkheden, die kunnen worden geboden, de kerken van Hilversum-Centrum, Hoogeveen en Rotterdam-Centrum als zendende kerken te handhaven.

De handelingen van de deputaten worden goedgekeurd en de voorstellen onder a, b en c in het rapport van de deputaten aanvaard.

Als de praeses de deputaten dank heeft gezegd, wijst ds A. Bikker met grote ernst er op, dat de Toradja-Kerk een Kerk in nood is, die haar martelaren kent voor het geloof. De Kerk in het vaderland moge dit niet vergeten en niet verslappen in de vervulling van haar roeping!

Art. 121.

Sluiting.

Ds A. Bikker gaat voor in dankgebed en de praeses sluit de elfde zitting.

Twaalfde Zitting

Woensdag 16 September 1953 van 2—6 uur.

Art. 122.

Opening.

Na opening van de zitting door de praeses wordt gezongen Ps. 147 : 6. Daarna draagt hij de arbeid aan de Heere op.

Art. 123.

Appèl-nominaal.

De afgevaardigde van de Part. Synode van het Zuiden ds M. S. Roos is weer aanwezig en de primus afgevaardigde van het Oosten oud. J. Hogenkamp neemt de plaats in van zijn secundus oud. Joh. Zijderveld.

Art. 124.

Rapport deputaten Evangelisatie.

In behandeling komt het rapport van de deputaten voor de Evangelisatie met bijlagen (bijlage XLIV en XLIV a, b en c).

Hierover rapporteert ds C. van der Zaal voor commissie IV (bijlage XLV).

Gelezen het rapport van de deputaten en gehoord de toelichting van commissie IV ontspint zich een brede discussie over de noodzakelijkheid en de mogelijkheid van splitsing van dit deputaatschap. In de polders is onder Gods zegen de tijd gekomen, dat er, als vrucht mede van het evangelisatiewerk, zelfstandig geïnstitueerde kerken zijn ontstaan. Hier is ten aanzien van die weliswaar kleine kerken toch geen zuiver evangelisatiewerk meer. Voor geheel de Kerk ligt er een taak tot hulp en steunverlening aan deze jonge en kleine kerken, mede ontstaan door de toevloed van leden van onze kerken uit geheel ons land.

De Synode besluit, hoewel een goede afgrenzing der taken in de praktijk zal moeten worden gevonden, in verband met conclusie 10 van het rapport van deputaten, het voorstel 1 van commissie IV te aanvaarden en het deputaatschap voor evangelisatie te splitsen in een deputaatschap voor de Evangelisatie en een voor het kerkewerk in de drooggelegde polders onder de naam: „Deputaten tot steunverlening aan de Kerken in de drooggelegde polders”.

Art. 125.

Deputaten tot steunverlening Kerken in de drooggelegde polders.

Met betrekking tot dit nieuwe deputaatschap worden de voorstellen 2 en 3 rapport commissie IV aanvaard (bijlage XLV).

De Synode besluit, dat dit deputaatschap zal bestaan uit vijf deputaten, van wie één benoemd wordt door de Generale Synode en van uit elk der Part. Synoden één. Ze worden voor de tijd van zes jaar verkozen en treden af volgens door hen op te maken rooster. Zij zullen in overleg met de deputaten voor de evangelisatie het aan

hen toebedeelde terrein overnemen en een concept instructie voor hun arbeid indienen bij de eerst komende Generale Synode.

Voorstel 4 wordt aangenomen met dien verstande, dat de deputaten gemachtigd worden de gevraagde lening onder bepaalde voorwaarden te sluiten „in overeenstemming met deputaten voor contrôle en advies der kerkelijke kassen”.

Ook de voorstellen 5 en 6 worden aangenomen, zodat de deputaten één verplichte collecte kunnen vragen van de kerken en zij het beroepingswerk in de betreffende gemeenten zullen steunen.

Benoemingen zullen nog volgen. Zie acta art. 177.

Art. 126.

Vervolg rapport deputaten voor de Evangelisatie.

Waar nu verder de arbeid van de deputaten voor de Evangelisatie de aandacht vraagt, wordt voorstel 1 rapport commissie IV (bijlage XLV) aangenomen, waardoor dit deputaatschap zal bestaan uit vier leden, van elk der Part. Synoden één.

Ten aanzien van voorstel 2 van de commissie besluit de Synode de conclusies van het rapport van deputaten (bijlage XLIV), waardoor de handelingen van deputaten worden goedgekeurd en de heer W. E. van Dalen te Hooegeveen wordt benoemd als penningmeester van deputaten, te aanvaarden.

Ook conclusie 4 van deputaten wordt aanvaard, aldus gewijzigd: „Het steunen door deputaten van het beroepingswerk door de kerk van Slootdorp goed te keuren”.

Conclusies 5 en 6 vervallen, door de wijziging aangebracht in de deputaatschappen.

Waar de Synode met belangstelling kennis heeft genomen van bijlage XLIV a, betreffende het arbeidsterrein in het nieuwe industriegebied van Emmen, is de Synode met betrekking tot conclusie 7 van deputaten van oordeel, dat op grond van de evangelisatieorde art. 2 en 4 sub b dit behoort tot de competentie van de deputaten.

De Synode kan niet instemmen met het voorgestelde in conclusie 9 van deputaten en besluit, dat de deputaten niet als lid zullen toetreden tot het genoemde I.K.O.B.E., gezien de samenstelling van dit lichaam voor interkerkelijk overleg.

Voorstel 3 rapport commissie IV wordt aangenomen, zodat nu voor beide deputaatschappen, evangelisatie en steun aan de kerken in de drooggelegde polders, elk één collecte van de kerken gevraagd zal worden.

Voorstel 4 van de commissie en daarmee conclusie 11 van de deputaten vervalt als niet ter Synode dienende.

Kennis genomen hebbende van de bijlagen XLIV b en c, besluit de Synode voorstel 5 van de commissie van rapport te aanvaarden en daarmee de handelingen van deputaten inzake de Jeugdraad goed te keuren.

Ten aanzien van conclusie 8 van deputaten (kas voor pensionering evangelisatie-arbeiders) verwijst de Synode naar hetgeen vastgelegd is in de Instructie van de Evangelisatie-arbeider (bijlage XI

bij de D.K.O. onder punt 6), en besluit dies geen afzonderlijke kas in te stellen.

Art. 127.

Evangelisatie-arbeider.

Instructie C 1 luidt:

„De Generale Synode regele de positie van de evangelisatie-arbeider en spreke uit, of deze arbeider het recht heeft om een stichtelijk woord te spreken in alle kerken (Part. Synode van het Noorden)”.

In overeenstemming met het voorstel van commissie IV (bijlage XLV) spreekt de Synode uit, dat het recht om een stichtelijk woord te spreken in alle kerken nimmer verleend kan worden op grond van het feit, dat iemand evangelisatie-arbeider is. Hier moet art. 3 D.K.O. gehandhaafd blijven.

Art. 128.

Evangelisatie-predikant.

Instructie C 2 van de Part. Synode van het Noorden luidt:

„De Generale Synode spreke uit, dat het kerkvormend werk in ons land in het algemeen, en in de nieuwe polders in het bijzonder intensiever ter hand moet worden genomen, en wijze derhalve middelen aan om steun te geven aan bepaalde kerken, opdat zij predikanten kunnen beroepen met een speciale opdracht, om het werk in een bepaald gebied ter hand te nemen.”

De Synode is van oordeel, dat door de instelling van het deputaatschap voor steunverlening aan kerken in de drooggelegde polders, dit werk valt onder de competentie van dit nieuwe deputaatschap.

Art. 129.

Evangelistiek.

Aan het eind van de besprekingen over de evangelisatie wijst, met instemming van de Synode, ds J. H. Velema nog met nadruk op het besluit van de Generale Synode van 1950 (acta blz. 21, conclusie c) om de mogelijkheid van het onderwijs in het vak evangelistiek aan de Theologische School te overwegen en te komen tot de praktische uitvoering daarvan.

De praeses dankt de deputaten voor de evangelisatie, die nu door de genomen beslissingen zich hopelijk intensiever aan hun eigenlijke opdracht kunnen geven. Ook de op medisch advies afgetreden penningmeester ds J. Kampman zal de dank der Synode ontvangen voor al zijn arbeid.

Art. 130.

Het Getuigenis.

Voor de commissie tot opstelling van een concept-getuigenis (zie acta art. 67) rapporteert ds G. Wisse.

Na er op gewezen te hebben, dat er volkomen eenstemmigheid was in de commissie ten aanzien van dit concept, doet hij voorlezing van het concept-getuigenis (bijlage XLVI). Algemeen wordt met dankbaarheid gewaagd van instemming en waardering.

Na enkele redactionele wijzigingen wordt het unaniem aanvaard en besluit de Synode het te doen uitgaan tot al de kerken.

Art. 131.

Schorsing van de vergadering.

De praeses schorst de vergadering tot 6.45 uur.

Dertiende Zitting

Woensdag 16 September 1953 van 6.45—8.15 uur.

Art. 132.

Zending onder de Joden.

Na heropening van de zitting wordt in behandeling genomen het rapport van de deputaten voor de Zending onder de Joden (bijlage XLVII). Hierbij wordt als aanvullend rapport ter Synode door ds D. Biesma Jr gelezen het rapport over het arbeidsterrein dat deputaten zich voorstellen te aanvaarden (bijlage XLVIII).

Voor commissie XIII rapporteert drs J. van Genderen (bijlage XLIX).

Voorstel 1 van de commissie wordt aanstonds aangenomen en de handelingen van deputaten worden onder dank goedgekeurd.

Ten aanzien van voorstel 2 om het door deputaten voorgestelde arbeidsterrein te Hamburg te aanvaarden, blijkt uit de bespreking, dat er grote dankbaarheid in de Synode leeft over de kennelijke leiding des Heeren, die gezien mag worden in het openen van deze deur tot daadwerkelijke arbeid onder Israel.

Op meerdere vragen om nadere toelichting geeft dr B. J. Oosterhoff een uiteenzetting hoe in Hamburg door de deputaten de besprekingen met de zelfstandige Jerusalem-Kirche zijn gevoerd.

De Irish Presbyterian Church neemt de onkosten voor haar rekening, terwijl deputaten zich voorstellen jaarlijks circa f 4.000,— bij te dragen bijzonder voor de bekostiging van de lectuurvoorziening nodig voor dit werk.

Ds M. Boertien, ter Synode aanwezig, verklaart desgevraagd, dat hij ook persoonlijk de wondere en bijzondere leiding Gods hierin mag opmerken. Zo de Synode haar goedkeuring er aan kan hechten, zal hij van harte gaarne deze weg gaan, waar God in der eeuwigheid het volk uit Abraham gesproten niet zal vergeten.

De Synode besluit de voorstellen van deputaten te aanvaarden en deputaten te machtigen alle noodzakelijke regelingen te treffen voor de uitzending door de zendende kerk van Groningen van ds M. Boertien om in dienst van de Jerusalem-Kirche te Hamburg, financieel gesteund door de Irish Presbyterian Church, de arbeid onder de Joden te aanvaarden.

Over de naamsverandering van het deputaatschap, voorgesteld on-

der 3, zijn de meningen verdeeld. Een nader voorstel zal nog worden ingediend (zie acta art. 137).

De deputaten ontvangen de dank van de Synode voor hun arbeid.

Art. 133.

Sluiting.

Om gelegenheid te geven tot de samenspreking met de brs van de Old Chr. Ref. Church en de Free Chr. Ref. Church, sluit de praeses te 8.15 uur deze zitting, nadat prof. J. J. van der Schuit is voorgegaan in dankgebed.

Veertiende Zitting

Donderdag 17 September 1953 van 9—12 uur.

Art. 134.

Opening.

De praeses opent de veertiende zitting. Gezongen wordt Ps. 97 : 1 en 7, gelezen Jes. 40 : 25 tot het eind, waarna hij voorgeaat in gebed.

Art. 135.

Appèl-nominaal.

Alle leden blijken als Woensdag aanwezig te zijn.

Art. 136.

Notulen.

De notulen van de 11e, 12e en 13e zitting worden gelezen en vastgesteld.

Art. 137.

Naamsverandering deputaatschap Zending onder de Joden.

De Synode besluit op voorstel van de deputaten voor de Zending onder de Joden, gehoord de besprekingen in de 13e zitting, dat de naam van dit deputaatschap voortaan officieel zal zijn: Deputaten der Chr. Geref. Kerken in Nederland voor de Evangelieverkondiging onder Israel".

De deputaten ontvangen toestemming om dr B. J. Oosterhoff als adviseur aan deputaten toe te voegen.

Art. 138.

Old Chr. Ref. Church en Free Chr. Ref. Church.

De praeses deelt mede, dat er voor de aanvang van de Synode een samenspreking is gehouden tussen de deputaten voor correspondentie met buitenl. kerken en ds G. A. Zijderveld in verband met bezwaren tegen uitlatingen in de kerkelijke pers, gebezigd door ds J. H. Velema. Gerezen misverstanden konden worden weggenomen.

Ds J. C. Maris geeft verslag van de samenspreking, die gehouden is

door deputaten met ds G. A. Zijderveld en ds J. Tamminga over de oorzaken die geleid hebben tot verdeeldheid in de Old Chr. Ref. Church (bijlage L).

De Synode neemt dankbaar kennis van de resultaten van deze bespreking.

Art. 139.

Groeten uit U.S.A. en Canada.

Daartoe door de praeses in de gelegenheid gesteld brengt ds G. A. Zijderveld van Grand Rapids de groeten over van de Old Christian Reformed Church of U.S.A. and Canada. Hij verzekert van het hartelijk meelevens met onze kerken en van een broederlijk ernstig streven om de emigranten zoveel mogelijk te helpen.

Ds J. Tamminga doet zulks voor de Free Christian Reformed Church of Canada, er op wijzend, dat er sterke banden liggen en dat de gemeenten in Canada niet anders wensen dan in hart en ziel, in leer en beleven Christelijk Gereformeerd te blijven, om het schriftuurlijk-confessioneel beginsel uit te dragen.

Beide brs bidden de Synode en de Kerken Gods zegen toe en vragen het blijvend gebed voor hun arbeid.

Prof. L. H. van der Meiden, voorz. van deputaten voor correspondentie met de buitenl. kerken, beantwoordt hen, aandringend op het herstel van de eenheid en bidt hun en hun kerken Gods gunst toe in het licht van de Oud- en Nieuw Testamentische zegenbede.

Art. 140.

Rapport deputaten voor evacuatie-, oorlogs- en watersnoodschade.

Aan de orde worden gesteld het rapport van de deputaten voor evacuatie- en oorlogsschade (bijlage LI), het rapport idem in betrekking tot de watersnoodschade (bijlage LII), het aanvullend rapport met nadere gegevens (bijlage LIII) en het ten deze uitgebrachte rapport van commissie XI (bijlage LIV).

In de bespreking worden vele vragen gesteld. Vele leden zagen gaarne, dat deputaten eindelijk een volledige afwikkeling van de oorlogsschade-uitkeringen in uitzicht zouden kunnen stellen. De rapporteur, oud. J. Groenendijk, wijst op de moeilijkheid, dat van Rijkswegen in vele gevallen de definitieve beslissingen op zich laten wachten.

Betreurd wordt, dat er te weinig overleg is geweest bij het uitschrijven van de collecte na de Februari-ramp.

Dankbaar neemt de Synode kennis van de ontvangst van een bedrag van ruim f 70.000,— uit de Christian Reformed Church of America. Een regeling is ontworpen om dit de getroffen leden onzer kerken ten goede te doen komen.

De Synode keurt de zowel voor de oorlogsschade als voor de watersnoodschade verrichte arbeid van deputaten goed. Daarmee is conclusie 1 rapport commissie XI aangenomen.

De praeses spreekt nu enkele woorden van hartelijk meelevens met de brs en zrs, zo zwaar getroffen door de ramp van de 1e Februari j.l. God roept ons om elkaar in liefde en meelevens niet te vergeten!

Conclusie 2 wordt aangenomen, met dien verstande, dat de benaming „Bijzondere Noden” toegevoegd wordt als algemene benaming aan de andere namen, die, in voorkomende gevallen door de deputaten afzonderlijk gebruikt kunnen worden.

Ook conclusie 3 wordt aangenomen, zodat deputaten gerechtigd zijn voor de komende drie jaren weer jaarlijks een collecte van de kerken te vragen.

Art. 141.

Uitschrijven van collecten in buitengewone gevallen.

Bij de behandeling van conclusie 4 rapport commissie XI, behelzende een voorstel om een nadere regeling te treffen voor het uitschrijven van collecten in noodgevallen (bijlage LIV), komen in bespreking: de instructie H 1, luidende:

„De Generale Synode besluite, dat een algemeen beroep op de offervaardigheid der kerken (in collecten, inzamelingen via verenigingen en particulieren) ten behoeve van plaatselijke belangen, niet geschieden mag dan na advies en goedkeuring van de desbetreffende classis, en voor onderdelen van enige kerkelijke arbeid niet dan door de voor het geheel van die arbeid verantwoordelijke deputaten (Part. Synode van het Oosten)”;

en instructie H 4:

„De Generale Synode wijze een deputaatschap aan, of benoeme er een, dat gerechtigd wordt om in de tijd van een buitengewone ramp, of een bestaand deputaatschap, of een bepaalde kerk, of een bepaalde organisatie te verzoeken, om een buitengewone collecte in onze Kerken te houden (Part. Synode van het Noorden)”.

Hierover rapporteert voor commissie VII oud. W. J. Graves (bijlage LV). De Synode besluit:

A. ten aanzien van het houden van bijzondere collecten of inzamelingen in **normale** tijden de onder a en b gestelde regels in het rapport commissie VII (bijlage LV) te aanvaarden, n.l.:

- a. dat een algemeen beroep op de offervaardigheid der kerken ten behoeve van plaatselijke belangen, niet mag geschieden dan met toestemming van de desbetreffende classis, en met goedkeuring van de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid;
- b. dat een algemeen beroep op de offervaardigheid der kerken voor onderdelen van enige kerkelijke arbeid alleen door of met medewerking van de daarvoor bestaande deputaten mag worden gedaan.

B. ten aanzien van bijzondere collecten of inzamelingen in **abnormale** tijden (bij bijzondere rampen e.d.) conclusie 4 (bijlage LIV) als volgt gewijzigd aan te nemen:

- a. dat bij een plaatselijke of nationale ramp, van welke aard ook tengevolge waarvan algemene hulp of bijstand der kerken nodig is, de deputaten voor Bijzondere Noden de kerken zullen vertegenwoordigen en handelen zoals de omstandigheden van het oogenblik nodig maken. Ten einde een collecte van alle kerken

- te vragen voor het betrokken doel, treden zij in overleg met de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid;
- b. dat het uitschrijven van bidstonden blijft aan de competentie van de Classis 's Gravenhage.

Art. 142.

Instructie deputaten voor correspondentie met de H.O.

De Synode besluit de instructie van de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid aldus aan te vullen:

De deputaten voor correspondentie met de H.O. zijn gerechtigd in voorkomende gevallen van rampen of bijzondere noden, na overleg met de deputaten voor Bijzondere Noden, een algemene collecte in de kerken te doen uitschrijven.

Art. 143.

Richtlijnen lidmaatschap politieke partijen.

Voor commissie II rapporteert drs J. van Genderen over de instructie L 2 (bijlage LVI). De instructie luidt:

„De Generale Synode geve richtlijnen en wijze maatregelen aan, door de kerkeraden te nemen ten aanzien van leden van onze kerken, die aangesloten zijn bij of propaganda voeren voor een politieke partij die zich niet stelt op de grondslag van Gods Woord (Part. Synode van het Noorden)”.

De Synode aanvaardt de conclusies van het rapport en besluit mitsdien om deze instructie niet in behandeling te nemen en de Part. Synode van het Noorden te verwijzen naar art. 71 D.K.O. v.v. en de besluiten van de Generale Synode van Hilversum 1937 acta art. 74, bijlagen XVII en XVIIIa.

Art. 144.

Bezwaarschrift.

Ingekomen is een bezwaarschrift van W. v. d. Berg uit Amersfoort, die appèl aantekent tegen de handelingen van de kerkeraad aldaar inzake een kwestie van naar zijn mening niet noodzakelijke Zondagsarbeid en tegen de uitspraken in deze van de Classis Amersfoort en de Part. Synode van het Oosten.

De Synode besluit, gehoord het rapport van commissie VI en de toelichting van de Part. Synode van het Oosten, zich te conformeren aan de uitspraken gedaan door de Part. Synode van het Oosten en de Classis Amersfoort, zulks op grond van art. 67 sub 1 b D.K.O.

Art. 145.

Reglement Kerkvisitatie.

Oud. P. Jellema brengt rapport uit voor commissie VI (bijlage LVII) over de instructie L 6 a en b van de Part. Synode van het Oosten:

„a. De Generale Synode geve uitbreiding aan het Reglement op de Kerkvisitatie met een vraag 29a, luidende:

„Wordt door u het leden-register nauwkeurig bijgehouden en wordt in een afzonderlijk register geregeld aantekening gemaakt

van de veranderingen, die ontstaan door doop, belijdenis, aankomst en vertrek met attestatie, in het zielental der gemeente, zodanig dat steeds het juiste zielental is af te lezen, en worden de cijfers per 31 Dec. van ieder jaar, naar de stand van die datum, opgegeven voor de statistiek van ons kerkelijk Jaarboek?";

- b. Ter voldoening aan hetgeen in deze vraag 29a wordt gevraagd in het Reglement op de Kerkvisitatie, neme de Generale Synode in overweging, gemakshalve, enige richtlijnen met eventuele formulieren voor het bijhouden van de kerkelijke ledenadministratie, aan de kerkeraden te doen toekomen."

Na toelichting en bespreking besluit de Generale Synode, voor het goed functioneren van de kerkelijke administratie, de voorgestelde aanvulling toe te voegen aan de vragen van het reglement op de Kerkvisitatie onder vraag 29a.

Het onder b gevraagde acht de Synode niet noodzakelijk.

Art. 146.

Attestatie-formulieren.

Eveneens rapporteert oud. P. Jellema voor commissie VI over de instructie L 7 van de Particuliere Synode van het Oosten:

„De Generale Synode wijzige de gebruikelijke attestatie-formulieren van doop- en belijdende leden, omreden deze niet alle gegevens bieden, die nodig zijn om een kerkelijk kaartsysteem volledig in te richten en bij te houden”.

Bij deze instructie zijn enige concept-formulieren bijgevoegd.

De Synode verenigt zich met het oordeel van de commissie (bijlage LVII) om de voorgestelde wijzigingen aan te brengen, mits er op de formulieren voldoende ruimte wordt gelaten voor de „aanteekeningen”.

Voor de definitieve tekst zie de bijlagen LVIIa en LVIIb.

Waar er geen auteursrechten op de uitgaven van deze formulieren bestaan, zal ten aanzien van het gebruik van het kerkelijk zegel op de uitgaven een nadere regeling worden getroffen. (Zie acta art. 168 en 169).

Art. 147.

Comité.

Voor het lezen van de acta van de comité-vergaderingen van de Synode 1950 alsmede voor de behandeling van een ingekomen bezwaarschrift van C. A. Bouwman en G. L. Bouwman te Barendrecht, agenda punt 6 j, gaat de Synode in comité.

Art. 148, 149, 150.

Comité.

Art. 151.

Sluiting.

De praeses sluit de morgenzitting nadat de 2e scriba, ds D. H. Biesma, in dankgebed is voorgedaan.

Vijftiende Zitting

Donderdag 17 September 1953 van 2—6 uur.

Art. 152.

Opening.

De praeses opent de 15e zitting van de Synode, laat zingen Ps. 18 : 8 en 9 en gaat voor in gebed.

Art. 153.

Appèl-nominaal.

De afgevaardigde van de Part. Synode van het Noorden, oud. ds C. van der Zaal blijkt met kennisgeving afwezig te zijn.

Art. 154.

Ingekomen stukken.

De 1e scriba doet mededeling van verschillende ingekomen stukken, die niet op het agendum vermeld zijn:

- a. van de Evangelische Maatschappij, uitnodiging tot bijwoning van de herdenkingsdienst bij de viering van het 100-jarig bestaan. In handen gesteld van de deputaten tot versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel.
- b. van de heer E. C. van Essen, Apeldoorn, bericht dat hij de benoeming tot 2e penningmeester van de Kas E.B.P. aanvaardt.
- c. van K. Mulder c.s., Naarden, met bijgevoegd geloofsgetuigenis.
- d. van de Ned. Israëel-kring inzake algemene gebedsdag 1950.
- e. van het Bestuur van het Chr. Blindeninstituut „Bartimeüs”.
- f. van de heer P. de Jongh, den Haag, behelzende gravamen tegen de belijdenis.
- g. van de heer Joh. Versluis, Gouda, bezwaar tegen optreden predikanten te Bergambacht.
- h. van Ned. Zeemanscentrale, met dank voor genoten steun een verzoek om moreel en financieel te blijven steunen. In handen gesteld van de deputaat voor geestelijke verzorging Koopvaardij, ds J. P. Geels.
- i. van Interkerkelijk Ziekenhuisbureau (I.P.Z.): jaarverslagen.
- j. van de kerkeraad van Amsterdam-West d.d. 15-9-'53.
- k. van het hoofdkantoor van de I.C.C.C.

De Synode besluit op voorstel van het moderamen:

1. de stukken b, c, d en e voor kennisgeving aan te nemen;
2. niet ontvankelijk te verklaren de stukken: f, waar adressant geen lid van de Chr. Geref. Kerken is en g op grond van art. 30 D.K.O., terwijl j na sluitingsdatum ingekomen is, en dies niet aan de agenda kan toegevoegd worden.

Ten aanzien van i spreekt de praeses de waardering der Synode uit voor het werk van de I.P.Z.

Bij de stukken onder k vermeld is het officieel bewijs van lidmaatschap van onze kerken van de I.C.C.C. met begeleidend schrijven;

voorts de uitnodiging tot bijwoning van het 3e plenaire Congres te houden te Philadelphia U.S.A. van 3—12 Augustus 1954.

De Synode stelt de mogelijkheid open, dat naast hen, die als leden van het uitvoerend Comité aanwezig hopen te zijn, ook anderen, leden onzer kerken, die in die tijd in Amerika zouden verblijven, na overleg met de deputaten voor correspondentie met de Buitenl. kerken onze kerken op het Congres kunnen vertegenwoordigen.

Art. 155.

Rapport deputaten voor de herziening van de Psalmberijming.

In bespreking komt nu het rapport van de deputaten voor herziening van de Psalmberijming (bijlage LVIII) met bijgevoegd minderheidsrapport (bijlage LVIIIa).

Hierover rapporteert commissie V (bijlage LIX sub I), alsmede over de instructie F 2 van de Part. Synode van het Noorden, luidende: „De Generale Synode drage de deputaten voor herziening van de Psalmberijming op, overleg te plegen met kerken van gereformeerde belijdenis en organisaties van christelijk onderwijs, om te komen tot, of te houden éénzelfde Psalmberijming voor het gebruik in kerken en scholen.”

In de brede bespreking van deze materie wordt er nadrukkelijk op gewezen, dat het niet gaat om de invoering van een nieuwe Psalmberijming. In de lijn van de Synode van 1836 is men het er over eens, dat er kleine oneffenheden bestaan, die verbetering behoeven. Enerzijds acht men het niet noodzakelijk hiervoor een deputaatschap te bestendigen, anderzijds acht men het noodzakelijk, dat er een adres zij, zodat bij officiële kennisneming van hetgeen door anderen gedaan wordt, onze kerken kunnen spreken en een critisch geluid kunnen laten horen waar verwarring dreigt door invoering van diverse berijmingen.

Bij meerderheid van stemmen wordt besloten een klein deputaatschap te behouden, blijvend in de lijn van de Synode van 1950, acta art. 90, met opdracht om kennis te nemen van hetgeen op het terrein van de Psalmberijming aan de orde is en de volgende Synode daarover te rapporteren.

De handelingen van de deputaten worden met dank voor hun arbeid goedgekeurd.

Art. 156.

Rapport deputaten voor de herziening van de Liturgische Formulieren.

Voor commissie V rapporteert vervolgens ds A. C. Noort (bijlage LIX sub II) over het rapport van de deputaten voor herziening van de Liturgische geschriften, waaraan toegevoegd zijn uitgebreide lijsten met voorgestelde litteraire wijzigingen (bijlage LX).

Veel waardering wordt uitgesproken voor de wijze waarop deputaten aan hun opdracht hebben voldaan. De Synode is echter niet overtuigd van de noodzakelijkheid van wijzigingen in de classieke formuleringen van de Kerk in haar liturgische geschriften. Gelet op

de rijke historische waarde van de inhoud van deze geschriften besluit de Synode:

- a. de conclusies van het rapport van deputaten en van het rapport van commissie V sub II om litteraire wijzigingen aan de vrijheid van de kerkeraden over te laten, niet over te nemen;
- b. met nadruk uit te spreken, gehoord de praktijk waarin het tegendeel voorkomt, dat de kerkeraden de liturgische formulieren in hun geheel en ongewijzigd dienen te gebruiken.

Art. 157.

Vragen bij Openbare Belijdenis des Geloofs.

Naar hun opdracht hebben de deputaten voor herziening van de liturgische geschriften een concept-formulier voor het doen van Openbare Belijdenis des Geloofs ingediend (bijlage LX a).

Commissie V, hoewel niet overtuigd van de noodzakelijkheid, acht invoering wenselijk en stelt enkele bekortingen voor (bijlage LIX sub III).

In brede en ernstige besprekingen wordt gewezen op het verschil in formulering tussen de vragen gesteld bij de Doop van volwassenen en de in onze kerken meest gebruikelijke vragen van Voetius. Sommige afgevaardigden zijn bevreesd al te sterk de nadruk te leggen op de uitdrukking „toegang vragen tot het Heilig Avondmaal”. De juiste betekenis wordt o.m. door prof. van der Schuit in het licht gesteld, als hij er met nadruk op wijst, dat we in de formulering van de vragen van Voetius, tegen het bedoelen van Voetius in, geen verflakking mogen lezen. Hier wordt de diepe volle zin van het belijden gesteld als een wijden van hart en leven aan de Heere en Zijn dienst. Op de belijdenis-catechisatie worde de jongeren de volle rijke betekenis en de grote verantwoordelijkheid van het waarachtig belijden in liefde voorgehouden.

De Synode besluit het voorstel van de commissie (bijlage LIX sub III) niet over te nemen en dies geen nieuwe vragen voor het doen van de Openbare Belijdenis des Geloofs vast te stellen, maar te handhaven hetgeen is vastgelegd in de D.K.O. art. 61 en bijlage XX D.K.O.

Art. 158.

Nieuwe Vertaling van de Bijbel.

Vervolgens rapporteert ds A. C. Noort voor commissie V (bijlage LIX sub IV) over instructie F 1:

„De Generale Synode benoeme opnieuw deputaten voor overleg inzake de Bijbelvertaling en geve hun daarbij de opdracht om van voorlichting te dienen over het al dan niet invoeren van de Nieuwe Bijbelvertaling voor het gebruik in onze kerkelijke samenkomsten (Part. Synode van het Noorden)”.

Na bespreking wordt voorstel 1 van de commissie (sub IV F 1) aangenomen en worden deputaten herbenoemd, opdat er ook in onze kerken een orgaan zij, dat voeling kan houden met alles wat er op

dit terrein gebeurt en wat de eenheid van de Gereformeerde gezindte almeer dreigt te verstoren.

Voorstel 2 om eventueel te benoemen deputaten vrij te stellen van alle ambtelijke arbeid voor een studie-onderzoek van de Nieuwe Vertaling, wordt, gezien de grote bezwaren bij de praktische uitvoering, verworpen.

Art. 159.

Leesdiensten.

Ook over instructie F 3 rapporteert commissie V (bijlage LIX sub IV F 3). De instructie luidt:

„Bij art. 3 D.K.O. worde het volgende bepaald:

In de z.g. leesdiensten zullen uitsluitend predicaties gelezen worden van predikanten, die tot de dienst des Woords in onze kerken wettig beroepen zijn of in die kerken, welker wettige voortzetting wij zijn.

Dienovereenkomstig worde bij de Kerkvisitatie gevraagd:

1. Worden in de z.g. leesdiensten uitsluitend predicaties gelezen van predikanten, die tot de dienst des Woords in onze kerken wettig beroepen zijn, of van die predikanten, die hebben gediend in de kerken welker wettige voortzetting wij zijn?
2. Worden ook geregeld predicaties gelezen, uitgegeven in de Christelijke Gereformeerde Prekenserie „Uit de Levensbron”? (Part. Synode van het Noorden).”

Al wordt de wenselijkheid van het voorgestelde erkend, toch is de Synode van oordeel, dat niet alles in bepalingen moet worden vastgelegd. Derhalve wordt het voorstel van commissie V niet overgenomen en dus de instructie niet aanvaard.

Art. 160.

Catechetisch onderricht.

Instructie F 4 van de Part. Synode van het Noorden luidt:

„De Generale Synode benoeme deputaten, die tot taak hebben de kerken van voorlichting en advies te dienen inzake het catechetisch onderricht, in het bijzonder dat der jonge kinderen.”

In een toelichting wordt er door de Part. Synode op gewezen, dat de bestaande lesboekjes naar taal en stijl archaïstisch zijn, naar inhoud soms aanvechtbaar en naar methode niet fris, maar slaafs de vraag- en antwoord-vorm volgend, niet geïllustreerd. In plaats van de verouderde vorm worde gezocht naar één waarin de zelfwerkzaamheid van de leerlingen worde gestimuleerd.

Voor rapport commissie V zie bijlage LIX sub IV.

Waar een kerkelijk gesanctionneerd lesboek niet wenselijk wordt geacht, maar in de bespreking sterke nadruk wordt gelegd op het belang van het catechetisch onderricht, besluit de Synode tot het instellen van een commissie, die richtlijnen zal opstellen over de beste methode van catechetisch onderwijs in het algemeen en de behandeling van de Heidelbergse Catechismus in het bijzonder.

Benoemingen zullen volgen; zie art. 177.

Art. 161.

Openbare schuldbelijdenis. (Art. 70 D.K.O.).

Ten aanzien van instructie K van de Part. Synode van het Westen zijn de meningen van de commissie van rapport (bijlage LIX sub V) niet eenstemmig. De instructie luidt:

„De Part. Synode van het Westen verzoekt aan de Generale Synode de laatste zinsnede van punt 2a van de bepalingen van art. 70 D.K.O. aldus te wijzigen: Van deze schuldbelijdenis zal, **naar het oordeel des kerkerads**, aan de gemeente mededeling worden gedaan.”

Prof. J. Hovius wijst in zijn advies op art. 75 D.K.O. Waar de instructie niet anders is dan een noodzakelijke aanvulling op grond van art. 75 D.K.O. wordt zij aanvaard en besluit de Synode de laatste zin van art. 70 D.K.O. sub 2a te lezen als in de instructie voorgesteld.

Art. 162.

Het afnemen van de Openbare Belijdenis des Geloofs.

Instructie L 5 komt in behandeling:

„De Generale Synode spreke uit of iemand, die een stichtelijk woord spreekt volgens art. 3 D.K.O. openbare belijdenis mag afnemen (Part. Synode van het Noorden)”.

De Synode verenigt zich met het oordeel van de commissie (bijlage LIX sub VI) en spreekt uit, dat iemand die naar art. 3 een stichtelijk woord spreekt geen openbare belijdenis des geloofs mag afnemen.

Art. 163.

Deputaten voor Financiële Contrôle.

Inzake het deputaatschap voor contrôle, advies en overleg betreffende het beheer der kerkelijke kassen, is een uitvoerige instructie van de Part. Synode van het Oosten ter tafel, instructie H 2, luidende:

„De Generale Synode gezien:

- a. de uitbouw van ons kerkelijk leven, waardoor al omvangrijker bedragen aan offers van de kerken gevraagd worden;
- b. de economisch moeilijke tijden, waardoor de kerken meer dan voorheen zekerheid willen ontvangen, dat alle gelden ook zo doelmatig mogelijk worden besteed;
- c. de geuite wens dat mogelijkheden overwogen worden om de liggende gelden van de diverse kassen niet alleen zo rendabel mogelijk te beleggen, maar waar nodig ook te kunnen gebruiken voor het eigen kerkelijk leven;
- d. de noodzakelijkheid om meer coördinatie te verkrijgen, gezien de behoeften van de kassen, in het vragen van collecten uit de kerken,

besluite: het bestaande deputaatschap inzake contrôle, advies en overleg betreffende het beheer der kerkelijke kassen te herzien naar de volgende richtlijnen:

1. Dit deputaatschap zal bestaan uit 5 (vijf) personen, waarvan 3 (drie) financieel terzake kundige personen moeten zijn.
2. In dit deputaatschap kunnen deputaten der kerkelijke kassen geen zitting hebben, noch de door de Generale Synode benoemde quaestores.

3. Zij adviseren inzake de noodzakelijkheid en mogelijkheden van het vragen van collecten uit de kerken.
4. Hun taak worde uitgebreid, door het zich beschikbaar stellen voor het geven van adviezen in financiële aangelegenheden ook aan plaatselijke kerken en kerkelijke instanties.
5. Hun bevoegdheid is een adviserende, met de mogelijkheid van beroep bij geschil met enig deputaatschap op de Generale Synode.
6. Hun instructie worde vastgesteld naar het in de bijlage aan deze instructie toegevoegd concept."

Voor het toegevoegd concept zie rapport commissie VII (bijlage LXI). Na brede bespreking neemt de Synode het door de commissie van rapport op grond van de instructie ingediende concept over en stelt na enkele wijzigingen de definitieve instructie vast voor dit deputaatschap, waarvan de naam voortaan zal zijn: deputaten voor Financiële Contrôle.

De instructie luidt:

1. Naam en omvang.

Het door de Generale Synode ingestelde deputaatschap voor contrôle, advies en overleg betreffende het beheer der kerkelijke kassen wordt kortweg officieel genoemd: Deputaten voor Financiële Contrôle.

Het deputaatschap bestaat uit 4 (vier) deputaten, die door de Generale Synode worden benoemd. Om de drie jaren treedt één deputaat af, die niet direct herkiesbaar is.

2. Deputaten.

In dit deputaatschap kunnen zij, die deputaten zijn van een der kerkelijke kassen, geen zitting hebben, noch de door de Generale Synode benoemde quaestores.

3. Instructie.

Deputaten worden door de Generale Synode geïnstrueerd en brengen op iedere Generale Synode verslag uit van hun werkzaamheden.

4. Werkzaamheden.

A. C o n t r ô l e. Deputaten controleren periodiek de boeken, de bescheiden en activa van alle deputaatschappen en penningmeesters, welke door de Generale Synode zijn benoemd of aan haar verantwoording schuldig zijn, alsmede de rekeningen van de quaestor van de Generale Synode. Van het resultaat van elke gehouden contrôle zenden zij schriftelijk bevestiging aan de betreffende deputaten, alsmede aan de Generale Synode.

B. A d v i e s. Deputaten adviseren de diverse deputaatschappen over het algemeen beheer der gelden, de belegging daarvan op de meest veilige en rendabele wijze, alsmede het maximum bedrag van de benodigde kasgelden. Tevens dienen zij, waar in financiële zaken hun advies gevraagd wordt, niet alleen kerkelijke deputaatschappen, maar ook plaatselijke kerken en kerkelijke instanties van advies.

- C. R a p p o r t. Deputaten brengen in hun rapport ter Synode:
- a. een overzicht van de door hen verrichte werkzaamheden;
  - b. een advies over het al dan niet verlenen van decharge over gecontroleerde tijdvakken aan de penningmeesters.

5. Statistiek.

De deputaten ontvangen aan het einde van elk kwartaal van de penningmeesters een opgave van ontvangen collecten en overige inkomsten benevens van het totaal bedrag der uitgaven. Uit de collecte-opgaven stellen deputaten een statistiek samen, opdat de Generale Synode waar mogelijk het evenwicht tussen de kassen onderling kan bevorderen.

6. Toezicht op financiële administratie.

De deputaten zien er op toe, dat de penningmeesters de financiële administratie en de financiën van hun kas gescheiden houden van hun particuliere administratie en dat daarvoor een zelfstandige rekening bij de postcheque- en girodienst, spaarbankrekening of dergelijke genomen is. Deputaten kunnen aan de penningmeesters nadere aanwijzingen geven ten opzichte van hun boekhouding.

7. Bevoegdheid.

De bevoegdheid van deputaten is een adviserende. Waar naar de mening van enig deputaatschap, krachtens de eigen verantwoordelijkheid, men de adviezen in financiële aangelegenheden van de deputaten voor Financiële Contrôle meent niet te kunnen opvolgen, en deputaten voor Financiële Contrôle hierdoor gegronde bezwaren behouden tegen het financieel beheer van dat deputaatschap, zullen zij dit, na onderling overleg met en kennisgeving aan het betreffende deputaatschap rapporteren aan de Generale Synode.

Art. 164.

Financiële verslagen kerkelijke kassen.

Voor commissie VII rapporteert oud. W. J. Graves (bijlage LXII) over de instructie H 4, 1 van de Part. Synode van het Noorden, luidende:

„De Generale Synode late voortaan de jaarverslagen over de financiën der verschillende kerkelijke kassen zo bewerken als dit de laatste jaren tot groot genoegen van de Part. Synode van het Noorden in haar ressort geschiedde. De Generale Synode neme daartoe kennis van het toegezonden financieel overzicht over 1952.”

De Synode heeft grote waardering voor de wijze waarop in de Part. Synode van het Noorden het cijfermateriaal wordt verwerkt. Om praktische redenen echter, waar men van oordeel is, dat deze zeer omvangrijke arbeid weinig effect zal sorteren en zelfs bij al te sterke doorvoering het spontane karakter van de offers der liefde kan schaden, besluit de Synode het gunstig advies van commissie VII niet over te nemen en de instructie niet te aanvaarden.

Het bewerken van het statistisch materiaal wordt, naar hun opdracht, overgelaten aan de deputaten voor Financiële Contrôle.

Art. 165.

Rapport deputaten tot samenstelling van het collecterooster.

Het rapport van de deputaten tot samenstelling van het collecterooster wordt na enige toelichting van ds I. de Bruyne met dank aanvaard. Met de geuite wens dat de roosters eerder zullen verschijnen zullen deputaten rekening houden. Zie bijlage LXIII.

Art. 166.

Schorsing van de vergadering.

De praeses schorst de vergadering in verband met de etenspauze tot zeven uur.

Zestiende Zitting

Donderdag 17 September 1953 van 7—9 uur.

Art. 167.

Heropening van de vergadering.

De praeses heropent de vergadering.

Art. 168.

Kerkelijk zegel.

De Synode bepaalt, ter voorkoming van moeilijkheden die kunnen ontstaan bij het gebruik van het kerkelijk zegel (zie acta art. 146), het volgende:

„De Generale Synode spreekt uit, dat zonder de toestemming van de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid geen uitgever en/of drukker het officiële kerkelijk zegel op enige uitgave mag afdrukken.”

Art. 169.

Instructie deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid.

In verband met het bepaalde in art. 168 besluit de Synode de instructie van de deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid aldus aan te vullen:

De deputaten voor correspondentie met de H.O. worden gemachtigd op een desbetreffende aanvraag al dan niet toestemming te verlenen tot het afdrukken van het kerkelijk zegel op enige uitgave, zonder welke toestemming het gebruik van het kerkelijk zegel niet geoorloofd is.

Art. 170.

Instructie Archivaris.

Op voorstel van de daartoe aangewezen commissie (zie acta art. 77) besluit de Synode de instructie voor de Archivaris van het Synodaal archief als volgt vast te stellen:

1. De door de Generale Synode benoemde Archivaris heeft tot taak:
  - a. de verzorging van het archief van de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland;
  - b. het catalogiseren van de aanwezige stukken en van alle stukken die nog aan het archief zullen worden toegevoegd.
2. De Archivaris heeft in betrekking tot deze werkzaamheden overleg te plegen met de deputaten voor Contrôle van het Synodaal archief. Zonder hun goedkeuring mogen door de Archivaris geen ingrijpende wijzigingen in verzorging en catalogisering worden aangebracht.
3. De Archivaris mag geen stukken, welke behoren tot geheime dossiers uitlenen. Alleen in zeer bijzondere gevallen kunnen de deputaten voor Contrôle van het Synodaal archief voor uitlening van dergelijke stukken toestemming verlenen onder door hen te stellen voorwaarden. Deze toestemming zullen deze deputaten slechts geven indien voor hen vaststaat:
  - a. dat van deze stukken geen gebruik wordt gemaakt, waardoor personen of kerken schade lijden of aangetast worden in hun goede naam of eer;
  - b. dat uitlening in het belang is van de kerken of van de theologische wetenschap.
4. De Archivaris mag daarvoor in aanmerking komende stukken uit het archief in bruikleen geven onder voorwaarde:
  - a. dat de uitlening slechts plaats heeft tegen bewijs van ontvangst;
  - b. dat de termijn van uitlening hoogstens vier weken is;
  - c. dat de Archivaris, na het verstrijken van deze termijn, een aanmaning stuurt om het ter leen ontvangen stuk terstond te retourneren;
  - d. dat de Archivaris, indien aan deze aanmaning geen gevolg wordt gegeven, de deputaten voor de contrôle van het Synodaal archief van het voorgevallene op de hoogte heeft te stellen, opdat daarna gezamenlijk de nodige maatregelen worden getroffen om het stuk weer te doen terug keren in het Synodaal archief;
  - e. dat geen stukken worden uitgeleend, die van grote waarde en onvervangbaar zijn, zulks eventueel naar beoordeling van de deputaten voor de contrôle van het Synodaal archief;
  - f. dat aan niet-leden der Christelijke Gereformeerde Kerken geen stukken worden uitgeleend, tenzij in zeer bijzondere gevallen, zulks ter beoordeling van de deputaten voor de contrôle van het Synodaal archief en onder de gewone voorwaarden, al of niet aangevuld met bijzondere, door de deputaten te stellen, voorwaarden.

5. De Archivaris geeft aan elke Generale Synode een rapport van zijn arbeid en van de toestand, waarin het archief zich bevindt.

Art. 171.

Optreden van predikanten uit buitenlandse kerken.

In vervolg op de aanvullende bepalingen bij art. 4 D.K.O. (zie acta art. 98) stelt de Synode alsnog enige richtlijnen vast voor het voor- gaan in de Dienst des Woords in onze kerken, door predikanten van buitenlandse kerken, die tijdelijk in ons land verblijven.

Zie voor deze richtlijnen acta art. 98, bepalingen bij art. 4 D.K.O. sub C.

Art. 172.

Art. 13 D.K.O.

Voor commissie XIV rapporteert ds D. Biesma Jr (bijlage LXIV) over de vragen, die gerezen zijn ten aanzien van de verzorging van de Emeriti predikanten enz. naar art. 13 D.K.O. (zie acta art. 57 en 64).

De Synode verenigt zich met conclusie a van de commissie en spreekt uit dat, na kennisneming van het in het rapport van de Part. Synode van het Westen voorgestelde (bijlage XI), in de gegeven om- standigheden de tegenwoordige regeling van uitkeringen via de om- slag over alle kerken, dient gehandhaafd te worden.

Wat conclusie b betreft, besluit de Synode, zoals tot heden gebrui- kelijk was, een eventuele noodzakelijke verhoging van de omslag aan de vrijheid van de deputaten over te laten, die naar behoefte de omslag vaststellen en van de kerken vragen.

Ten aanzien van conclusie c verwijst de Synode naar de reeds ge- dane uitspraak acta art. 57 (bij behandeling instr. I 1).

In verband met de vragen gerezen ten aanzien van de Pensioen- en Spaarfondsenwet deelt prof. J. Hovius mede, dat gebleken is dat naar het oordeel van de Staatssecretaris deze wet niet van toepassing is op predikanten en allen die in een geestelijk ambt met hen gelijk te stellen zijn. Dankbaar wordt hiervan kennis genomen.

Art. 173.

De toepassing van art. 13 D.K.O. in de practijk.

Naar aanleiding van het in comité-vergadering behandelde ver- trouwelijk deel van het rapport van de deputaten ad art. 13 D.K.O. (acta art. 58) wijst de Synode er met nadruk op, dat bij emeritaats- verklaringen het beginsel van art. 13 D.K.O. met ernst dient gehand- haafd te worden.

De Synode stelt voor de toepassing in de practijk van art. 13 D.K.O. de volgende richtlijnen vast:

De Generale Synode, hoewel niet kunnende ingaan op de in een schrijven van de deputaten ad art. 13 D.K.O. genoemde bezwaren, spreekt toch naar aanleiding van wat ter harer kennis is gekomen uit:

1. dat de Classes, bijgestaan door de deputaten ad art. 49 D.K.O., met alle ernst er naar zullen staan, om het beginsel van art. 13 D.K.O. te handhaven, volgens welk beginsel slechts aan dienaren des

Woords, die door ouderdom, ziekte of om een andere reden onbekwaam geworden zijn tot uitoefening van hun ambt, emeritaat wordt verleend, benevens in enkele andere gevallen, zoals bij benoeming tot hoogleraar aan de Theologische School, zoals tot nu toe onder ons gebruikelijk;

2. dat bij emeritaats-aanvragen de verklaringen van geneeskundigen als objectieve gegevens doorslaggevend dienen te zijn, waarbij de Generale Synode misschien ten overvloede nog opmerkt, dat de Classes gerechtigd zijn van de aanvragende dienaar des Woords te vorderen, dat hij zich onderwerpt aan een geneeskundig onderzoek door een of meer door de Classis aangewezen geneeskundigen;
3. dat in gevallen van twijfelachtige aard, zoals bijv. het aanvragen van emeritaat kennelijk geheel of gedeeltelijk voortvloeiende uit de min-goede verstandhouding tussen de aanvragende predikant enerzijds en zijn kerkeraad (gemeente) anderzijds, althans duidelijk daarmee in verband staande, de Classes zich met grote ernst hebben te beraden, of er niet op een andere wijze, dan op die van emeritaatsverlening een bevredigende oplossing kan worden verkregen;
4. dat in verband hiermede het verlenen van dusgenaamd tijdelijk emeritaat of het toekennen van de titel „titulair predikant” als in strijd met letter en geest van art. 13 D.K.O. afkeuring verdient;
5. dat de deputaten ad art. 13 D.K.O. verplicht zijn op aanvraag van de betrokken kerkeraad de emeriterende kerk financiële steun te bieden overeenkomstig de daarvoor geldende regels.

Art. 174.

Rapport van deputaten voor contrôle, advies en overleg inzake het beheer der kerkelijke kassen.

Het door deputaten ingediende rapport (bijlage LXV) wordt door de Synode aanvaard, met dank voor de nauwgezette en veelomvattende arbeid door deputaten verricht.

Art. 175.

Plaats van de diakenen in de kerkeraad.

Voor commissie X rapporteert oud. H. van Tricht (bijlage LXVII) over de instructie D 1, luidende:

„De Part. Synode van het Noorden, overwegende, dat momenteel de vraag levendig is, of er een tegenstelling bestaat tussen de D.K.O. en de Ned. Gel. Belijdenis op het punt van de positie van de diakenen ten aanzien van de kerkeraad; lettende op de feiten:

- a. dat de positie van de diakenen in een kerk, waar de vergaderingen van brede en smalle kerkeraad worden gehouden, zwevend en dus onbevredigend is;
- b. dat er in de huidige situatie geen gelegenheid is voor de diakenen om eventuele diakonale aangelegenheden van de kerk op de bredere vergaderingen van de kerken te bespreken, omdat de kerkenorde geen afvaardiging kent van de diakenen naar die vergaderingen;

- c. dat er in ons kerkelijk leven algemeen-diaconale zaken behandeld worden door niet-kerkelijke of semi-kerkelijke organen; overtuigd, dat
- a. de positie van de diakenen ten aanzien van de kerkeraad nader dient geregeld te worden, opdat alle schijn van degradering van het ene ambt ten aanzien van het andere vermeden worde;
  - b. dit het diakenambt in het algemeen en de diaconale zaken in het bijzonder ten goede komt;
- besluit deze aangelegenheid ter kennis te brengen van de Generale Synode, opdat deze zich over de positie van de diakenen ten aanzien van de kerkeraad berade."

èn over de instructie D 2, luidende:

„De Part. Synode van het Westen benoemde op haar vergadering van 1952 een commissie, die tot opdracht had de bestudering van het vraagstuk: de plaats van de diaken in de kerkeraad. Deze commissie bracht in 1953 een rapport uit; waarvan de Part. Synode met belangstelling kennis heeft genomen. Dit rapport is ter bestudering aan de leden van de Generale Synode toegezonden”.

Zie bijlage LXVI.

Een brede discussie ontspint zich over de kernvraag in dit probleem gesteld. Hoewel de commissie in haar rapport de gedachten en conclusies van het studie-rapport van het Westen overneemt, is de Synode van oordeel, dat het praematuur zou zijn om nu, waar de vragen omtrent het ambt en de eenheid der ambten allerwege in discussie zijn, een principiële uitspraak te doen.

Op voorstel van de praeses besluit de Synode de voorgestelde conclusies niet te aanvaarden, doch deze gehele zaak nader in studie te nemen. De bestudering wordt opgedragen aan de vier hoogleraren, die ter volgende Synode de resultaten van hun studie zullen aanbieden.

Art. 176.

Schrijven Bestuur Chr. Geref. Weeshuis.

In het rapport van commissie X (bijlage LXVII) wordt eveneens advies uitgebracht over een ingekomen schrijven van het Weeshuisbestuur. Na gememoreerd te hebben, dat op de 1.1. gehouden jaarvergadering van de Vereniging van Diaconieën tot Oprichting en Instandhouding van het Weeshuis, de discussies die rond de organisatorische vorm van de wezenverzorging in onze kerken zijn gevoerd, een punt van bespreking hebben uitgemaakt, verklaart het bestuur in opdracht van de vereniging zich bereid, om, indien de Synode daartoe de wenselijkheid gevoelt, deze aangelegenheid met afgevaardigden van de Generale Synode opnieuw onder de ogen te zien.

Na bespreking, waarbij de waarn. voorzitter van genoemde Vereen. de heer C. Drieënhuizen, nadere toelichting gaf, spreekt de Synode uit dat, aangezien er uit de kerken geen instructie dienaangaande is ingekomen, zij van de aangeboden gelegenheid tot samenspreking met het Weeshuisbestuur geen gebruik kan maken.

Art. 177.

Deputaatschappen.

Waar ter Synode onderscheidene benoemingen of herbenoemingen plaats vonden in diverse deputaatschappen en andere nog moeten geschieden, wordt op voordracht van het moderamen de lijst van deputaatschappen als volgt vastgesteld:

1. **voor de correspondentie met de Hoge Overheid:**
 primi: prof. J. J. van der Schuit, voorz.; prof. J. Hovius, secr., Daendelsweg 8, Apeldoorn; prof. W. Kremer; ds S. van der Molen; mr Th. A. Versteeg;
 secundi: prof. L. H. van der Meiden; mr C. J. Verplanke; ds D. Henstra; ds P. J. de Bruin; ds J. Prins.
2. **voor de behartiging van de geestelijke belangen van de Militairen:**
 prof. J. J. van der Schuit, voorz.; ds D. Henstra, secr., Adm. de Ruyterstraat 3, Oud-Beyerland; ds M. W. Nieuwenhuijze; ds C. J. Ph. Sobering.
3. **voor het beheer van de Jubileumgave 1834—1934:**
 primi: ds N. de Jong, voorz.; ds W. Heerma, secr., W. A. Scholtenstraat 29, Groningen; ds K. G. van Smeden, penningmeester;
 secundi: ds P. de Smit; ds W. Meijnhout; ds B. van Smeden.
4. **voor „De Wekker”:**
 prof. J. J. van der Schuit, hoofdredacteur, Kerklaan 45, Apeldoorn; prof. W. Kremer, waarn hoofdredacteur; prof. L. H. van der Meiden en ds J. C. Maris, leden van de redactie; ds W. F. Laman, financieel adviseur.
5. **voor Radio-kerkdienstuitzendingen:**
 ds C. van der Zaal, voorz.; ds M. Holtrop, secr., Wybr. de Geeststraat 18, Leeuwarden; ds I. de Bruyne; prof. W. Kremer.
6. **voor de ambtelijke bearbeiding van Chr. Geref. Schippers:**
 primi: ds M. Baan, voorz.; ds J. W. van der Gronden, secr., Marconistraat 5, IJmuiden; ds J. H. Velema; ds J. P. Geels (koopvaardij);
 secundi: ds K. Bokhorst; oud. W. J. Graves; ds C. Smits; ds W. F. Laman (koopvaardij).
7. **voor de samenstelling van het collecterooster:**
 primi: ds I. de Bruyne; oud. C. Buter, secr., Melis Stokelaan 812, 's Gravenhage;
 secundi: ds A. Hilbers; oud. P. Aarnout.
8. **voor het contact met de Jeugdbonden:**
 ds S. van der Molen, voorz.; ds D. H. Biesma, secr. Bentinckslaan 31, Hoogeveen; ds I. de Bruyne; ds J. C. Maris; oud. W. van Ree.
9. **voor het Jaarboek:**
 prof. L. H. van der Meiden; ds L. S. den Boer; ds J. C. Maris.

10. **voor de Dagkalender:**
ds D. Henstra; ds A. C. Noort; ds C. van der Zaal.
11. **voor Archivaris van het Synodaal archief:**
W. van Wijngaarden, Rodenrijsestraat 27b, Rotterdam; en als secundus: W. van der Kamp, 's Gravenhage.
12. **voor de contrôle van het Synodaal archief:**
prof. J. Hovius; ds P. J. de Bruin; G. H. Boersma.
13. **voor Bijzondere Noden (evacuatie-, oorlogs- en watersnoodschade en bouwaangelegenheden):**
ds C. van der Zaal, voorz.; W. A. Hekkert, secr., Nassaukade 172, Amsterdam; B. H. van der Schaaf, penningm., Plantage Badlaan 16, Amsterdam-Oost; W. J. Graves; J. Groenendijk.
14. **voor de Emigratie:**
ds P. J. de Bruin, voorz.; ds H. W. Eerland, secr., Veldhorststraat 46, Lisse; ds W. Heerma; ds W. F. Laman.
15. **voor de Buitenlandse Zending:**
als generale zendingsdeputaten: ds A. Bikker, secr., Honthorststraat 6, Amsterdam-Zuid; prof. J. J. van der Schuit, penningm.; ds G. Bilkes, tweede penningm.; ds A. C. Noort, secundus-secr., Ceintuurbaan 57, Meppel.
16. **voor de Evangelieverkondiging onder Israël:**
als generaal-adviseur: prof. dr B. J. Oosterhoff.
17. **voor de Eenheid van de Gereformeerde belijders in Nederland en correspondentie met buitenlandse kerken:**
prof. L. H. van der Meiden, voorz.; ds J. H. Velema, alg. secr. en secr. binnenland, Rhijnvis Feithlaan 18, Zwolle; ds J. C. Maris, secr. buitenland, Pijnboomstraat 45, Haarlem-Noord; ds L. S. den Boer; ds J. Jongeleen; prof. W. Kremer; ds W. F. Laman; prof. J. J. van der Schuit.
18. **voor overleg inzake herziening D.K.O.:**
prof. J. Hovius, voorz.; ds J. C. Maris, secr., Pijnboomstraat 45, Haarlem-Noord; ds P. J. de Bruin.
19. **voor overleg inzake de Psalmberijming:**
prof. L. H. van der Meiden, voorz.; ds Jac. Overduin, secr., Hofkampstraat 43, Almelo; ds M. Baan; prof. dr B. J. Oosterhoff.
20. **voor overleg inzake Bijbelvertaling:**
prof. L. H. van der Meiden, voorz.; prof. dr B. J. Oosterhoff, secr.; ds P. J. de Bruin; ds J. Prins.
21. **ter versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel:**
ds S. van der Molen, voorz.; ds J. H. Velema, secr., Rhijnvis Feithlaan 18, Zwolle; ds A. Bikker; prof. dr J. van Genderen; oud. J. Slagboom.

22. **voor de Theologische School:**
ds W. F. Laman, eerste penningm.; A. L. de Bruyne, tweede penningm.
23. **voor deputaten naar art. 13 D.K.O.:**
ds D. Henstra, eerste penningm.; J. de Jong, tweede penningm.
24. **voor deputaten naar art. 19 D.K.O.:**
J. ten Hove, eerste penningm.; E. C. van Essen, tweede penningm.
25. **voor de Evangelisatie:**
W. E. van Dalen, Hoogeveen, penningm.
26. **voor de Steunverlening aan kerken in de drooggelegde polders:**
als generale deputaat: ds C. van der Zaal.
27. **voor de Financiële Contrôle:**
ds J. W. van der Gronden, voorz.; J. van Leeuwen, secr., Beetslaan 190, Rijswijk; A. Roodenburg; H. van Tricht.
28. **voor richtlijnen methode Catechetisch onderwijs:**
prof. W. Kremer, voorz.; ds D. H. Biesma; ds W. Heerma; P. Wardekker.
29. **voor bestudering van de vraag naar de plaats van de diakenen in de kerkeraad:**
prof. dr J. van Genderen; prof. J. Hovius; prof. W. Kremer; prof. dr B. J. Oosterhoff.
30. **voor de bestudering van de mogelijkheid van een Centraal Kerkerlijk Bureau:**
de deputaten voor Financiële Contrôle, zie onder 27.

Art. 178.

Roepende Kerk 1956.

Als roepende kerk voor de Generale Synode van 1956 wordt nu, waar Apeldoorn wel ontvangende, maar geen roepende kerk was in 1953, Apeldoorn aangewezen.

Art. 179.

Sluiting.

De praeses spreekt, nu de werkzaamheden van de Synode beëindigd zijn, een slotwoord.

Hij brengt de dank van de Synode aan de praeadviseurs voor hun gewaardeerde adviezen en aan allen, die hun beste krachten gaven tot een goed functioneren van de synodale arbeid, niet het minst de kerkeraad en gemeente van Apeldoorn voor de genoten gastvrijheid.

Het is iets schoons, nog te kunnen en te mogen arbeiden voor de kerken, die wij dienen en liefhebben. Met veel vragen zijn we deze Synode tegengegaan. Open en eerlijk mochten we met elkander de zaken onder de ogen zien, en bij alle verschil waren wij één in de overtuiging als Chr. Geref. Kerken in Nederland een opdracht van God te hebben.

Wij moeten ons nu beijveren om de eenheid, die we hier weer

gevoeld hebben, te bewaren, te versterken, te beleven in de liefde. We hebben ten volle te zijn Christelijke Kerken en Gereformeerde Kerken. Daartoe hebben wij te leven uit de Koning der Kerk en mogen we staan onder de wijde koepel der beloften Gods. Brs zie niet op elkander maar op de God des Verbonds! Wees een Kerk, die bereid, die gereed, maar die ook versierd is!

Tenslotte doet de praeses de vermaning horen uit het Woord Gods, lezende 1 Tim. 6 : 11 tot het eind.

De assessor brengt de praeses dank voor zijn zeer gewaardeerde leiding, deze toetsend aan art. 34 D.K.O. Door de benoemingen dezer Synode zal het de laatste maal zijn, dat u een synodale vergadering praesideren kunt. God zegene u en stelle u ten algemene zegen voor onze kerken.

Als rector der Theologische School spreekt prof. J. Hovius woorden van dank namens de hoogleraren-praeadviseurs, de School en die daar arbeiden aanbevelend in de gebeden van de kerken.

De praeses draagt nu in dankzegging en gebed de genomen beslissingen, de gehele Kerk en al haar belangen op aan de Heere en, nadat staande Ps. 122 : 3 is gezongen, valt de hamer en is de Generale Synode 1953 gesloten.

Het moderamen synodi:
ds W. Kremer, praeses,
ds J. C. Maris, assessor,
ds I. de Bruyne, scriba I,
ds D. H. Biesma, scriba II.

Na de sluiting van de Synode werd het volgende antwoord-telegram ontvangen:

de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, Mariannelaan 2², Apeldoorn.
Prinses Wilhelmina heeft mij verzocht U Haar dank over te willen brengen voor het Haar, vanuit Uw vergadering te Apeldoorn, toegezonden telegram en Uw gevoelens daarin jegens Haar tot uiting gebracht.

De Particulier Secretaresse van
Prinses Wilhelmina,

(w.g.) J. Geldens.

BIJLAGEN

BIJLAGE I.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE CORRESPONDENTIE MET DE HOGE OVERHEID.

Aan de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken te vergaderen D.V.
8 September 1953 e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid bieden U het volgende rapport aan.

1. Na de vorige generale synode zijn Christelijke Gereformeerde kerken geïnstitueerd te Emmeloord, Hilversum-Oost, Slootdorp, St. Jans klooster, 's-Gravenhage-Zuid en Emmen. Zij ontvingen resp. de nummers 152, 153, 154, 155, 156 en 157 op de bij de Regering berustende lijst van de op nummer gestelde Christelijke Gereformeerde Kerken, zoals deze in verband met elkander leven als de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.
2. De kerken van Nieuwleusen en Leersum traden uit het verband van de Chr. Geref. Kerken in Nederland en werden derhalve van bovengenoemde lijst afgevoerd.
3. Op verzoek van de Minister van Binnenlandse Zaken hebben deputaten hun mening aan de Minister bekend gemaakt t.a.v. een voorgenomen herziening van de Wet van 10 April 1869, S. 65 (Begraafwet). Deputaten hebben in dit schrijven benadrukt, dat de Chr. Geref. Kerken overwegende bezwaren hebben tegen een eventueel wettelijk toelaten van de verbranding van lijken, en op het standpunt staan, dat het de roeping van de Overheid is de crematie van lijken te verbieden en deze met alle haar ten dienste staande middelen tegen te gaan.
4. Deputaten hebben op verzoek van de Minister van Wederopbouw en Volkshuisvesting door mede-ondertekening van een circulaire hun medewerking gegeven bij het uitschrijven van een 4 % nationale lening ten behoeve van de woningbouw.
5. Bij de Raad van Ministers is geprotesteerd tegen het onrecht het volk der Zuid-Molukken aangedaan.
6. Van H.K.H. Prinses Wilhelmina werd een door Haar geschreven boekje ontvangen, getiteld: „De Grote Onbekende en de naaste Toekomst”, en voorts nog de tekst van de boodschap, door Haar op 27 Juni 1952 voor de radio uitgesproken. Deputaten hebben H.K.H. Prinses Wilhelmina hun dank betuigd.
7. Namens deputaten heeft Mr Th. A. Versteeg de slotvergadering bijgewoond van de Christelijk Sociale Conferentie 1952, van 4—7 November 1952 te Utrecht gehouden.
8. Van verschillende kerkeraden kwamen brieven binnen over de krachtens de Wet van 9 Sept. 1949, S. nr J 423 (Wachtgeld- en Werkloosheidswet) verplichte aansluiting bij de Bedrijfsvereniging voor Gezondheid, Geestelijke en Maatschappelijke belangen. Hiervan waren uitvoerige correspondenties het gevolg. In samenwerking met andere Kerken wordt een poging in het werk gesteld in deze materie een voor de Kerken gunstige wijziging te verkrijgen.
9. Dit geldt ook t.a.v. de Wet van 15 Mei 1952, St. no 275 (Pensioen- en Spaarfondsenwet), over welker betekenis de deputaten ad art. 13 K.O. de synode ongetwijfeld nader zullen inlichten.
10. Verder kwamen bij deputaten nog verschillende circulaires binnen, zoals van de Ned. Vereniging tot steun aan het „Koningin Wilhelminafonds” voor de kankerbestrijding, Nederlandse Raad der Europese Beweging, Stichting Universitair Asyl Fonds, enz., enz.
11. In totaal passeerden sedert de vorige synode het secretariaat van deputaten ongeveer 250 stukken.

12. Deputaten stellen U voor opnieuw deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid te benoemen.
De Heere zegene U in al Uw arbeid!

Namens deputaten,

J. J. van der Schuit, voorzitter
J. Hovius, secretaris.

Apeldoorn, 4 September 1953.

BIJLAGE II.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HET JAARBOEK.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
vergaderende te Apeldoorn, September 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Als deputaten voor het Jaarboek hebben wij de eer, u het volgende te rapporteren. We mogen ons verheugen in de volle belangstelling voor de jaarlijkse uitgave. Zoveel mogelijk is rekening gehouden met opmerkingen en wensen, die persoonlijk tot de deputaten werden gericht of door middel van recensies. Er is naar gestreefd zo volledig en zo actueel mogelijk te zijn. Met de heer van Brummen is zeer prettig samengewerkt en de uitgave heeft zijn volle sympathie. Tot onze beschikking staan alleen de volgende financiële gegevens. In 1950 is afgedragen als winst f 356,04; in 1951 f 313,—. Het saldo voor 1952 is nog niet definitief, maar zal vermoedelijk slechts f 65,— bedragen. We hopen ter vergadering nog nadere gespecificeerde gegevens te kunnen hebben en zullen daarom inzage vragen van exploitatiekosten.

Uw vergadering de leiding des Geestes toebiddend,

namens de deputaten voor het Jaarboek,

L. S. den Boer, secretaris.

's Gravenhage, 17 Augustus 1953.

BIJLAGE II A.

Dordrecht, 4 September 1953.

Aan de Synode van de Chr. Geref. Kerken in
Nederland te vergaderen in Apeldoorn,
September 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Bij de gehouden contrôle betreffende de uitgaven „Kalender en Jaarboek” bleek weer opnieuw, dat nog altijd verschil van mening bestaat over het eigendomsrecht van deze uitgaven.

Wij beschouwen deze als onze eigen uitgaven en de Synode sprak uit, dat deze uitgaven van de Kerken zijn. Dit laatste is dan wel in tegenspraak met het rapport, door een commissie van twee predikanten na uitgebreid onderzoek uitgebracht op de Synode 1925.

Hoe het zij, wij zouden gaarne deze „koude oorlog” omtrent dit punt beëindigd zien en verzoeken de Synode, een commissie te benoemen, die met ons deze zaak regelt.

Daar de bestaande toestand ons niet langer bevredigen kan, verklaren wij gaarne geheel mede te zullen werken om de zaak tot voldoening van beide partijen op te lossen.

Met broedergroeten,

hoogachtend,

D. J. van Brummen.

BIJLAGE III.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE DAGKALENDER.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn op 8 September 1953, en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Deputaten voor de uitgifte van een Dagkalender onzer Christ. Geref. Kerken bieden u hierbij onderstaand rapport aan:

Sedert de vorige Generale Synode hebben Deputaten hun arbeid ten dezen gedurig kunnen voortzetten.

Hoewel soms met enige moeite, werd toch telkens een aantal predikanten bereid gevonden, de verzorging van de kopij voor de voorzijden van de kalender voor hun rekening te nemen, met dien verstande, dat geregeld een maand kopij door één predikant werd verzorgd.

Gedurig wordt er naar gestreefd hierbij de grootst mogelijke afwisseling te betrachten, zodat alle hiertoe bekwame en beschikbare krachten zoveel mogelijk worden ingeschakeld.

[Wat de achterzijden betreft blijkt, dat in eigen kring weinig krachten zijn, die hiervoor geschikte kopij kunnen leveren. Niettemin slaagt de drukker er toch telkens nog in hiervoor het benodigde zetsel te krijgen.

De moeilijkheid is hier, dat door het merendeel der lezers van de kalender verhalende lectuur wordt verlangd. Hiertoe ontbreekt het ons, in eigen kring, nog al te veel aan krachten.

Bijzondere zorg en aandacht wordt de laatste jaren besteed aan het kalenderschild. Deputaten staan er naar dit zoveel mogelijk te doen aanpassen bij de meer moderne smaak (in de goede zin des woords)!

Echter hebben zij nog wel rekening te houden met de smaak van velen, die nu eenmaal houden van een nogal kleurige Bijbelse voorstelling.

Deputaten overwegen soms met deze traditie te breken, en een stijlvol schild te laten ontwerpen, waarop b.v. enkel een symbolische tekening voorkomt, of wel verlicht met een diepdruk-foto van een plaats uit het Heilige Land.

Traditionele vormen echter moeten veelal met grote voorzichtigheid worden overwonnen en doorbroken.

Wat betreft de financiële baten, kan worden meegedeeld, dat over 1950 is afgedragen een bedrag van f 548,90, over 1951 een bedrag van f 465,36, en over 1952 een bedrag van f 780,50.

Deze baten komen ten goede aan de Theol. School en de Opleiding. Het totaal over deze drie jaren bedraagt f 1.794,76.

Deputaten delen de Synode voorts mede, dat door het uittreden van Ds J. G. van Minnen een vacature is ontstaan. Ze stellen echter de Synode voor deze vacature niet te vervullen, gezien het aantal van twee Deputaten huns inziens genoegzaam mag heten. Dit voorstel wordt enkel gedaan uit financiële overwegingen.

Wat tenslotte de samenwerking betreft met de drukker, de heer D. J. van Brummen te Dordrecht, deze is niet anders dan goed te noemen.

Zegene de Heere uw vergadering,

de Deputaten voornoemd:

ds C. van der Zaal, voorz.
ds D. Henstra, secr.

Oud-Beyerland, September 1953.

BIJLAGE IV.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR OVERLEG TUSSEN KERKEN VAN
GEREF. BELIJDENIS BETREFF. GEMEENSCHAPPELIJKE BELANGEN.

Aan de Generale Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Op de Generale Synode van 1950 in 's-Gravenhage gehouden, werd een nieuw deputaatschap ingesteld, dat de naam ontving van:

„Deputaten voor overleg tussen Kerken van Geref. Belijdenis betreffende gemeenschappelijke belangen”.

Tot deputaten hiervan werden door Uwe vergadering benoemd:
prof. J. Hovius, voorz.; ds A. Bikker; ds J. Jongeleen; ds M. W. Nieuwenhuijze,
secr. en de heer Mr Th. A. Versteeg.

Uwe deputaten hebben met elkaar een vergadering belegd, waarop allereerst
gesproken is over de zin van de instructie, zoals deze vervat is in de naam van
het deputaatschap.

Verschillende concrete punten kwamen daarna ter tafel, die voorwerp zouden
kunnen zijn van gemeenschappelijk overleg met andere kerken van Gereformeerd
belijden.

Bij het bespreken van deze zaken kwamen uwe deputaten tot de overtuiging,
dat dit nieuwe deputaatschap eigenlijk geen raison van bestaan heeft. Telkens
betraden uwe deputaten in de bespreking het terrein van andere deputaat-
schappen, zoals dat voor Correspondentie met de Hoge Overheid, en de Eenheid
onder de Geref. Belijders in Nederland.

Eén der deputaten stelde voor om aan de Generale Synode te verzoeken een
welomschreven instructie te geven of anders dit deputaatschap, als overbodig
zijnde, op te heffen.

Algemeen werd deze gedachte gedeeld, en dienovereenkomstig besloten.

Derhalve stellen uwe deputaten aan uwe vergadering voor:

- a. om zich te beraden over de vraag, of dit deputaatschap gecontinueerd dient
te worden, en
- b. zo de Generale Synode hiertoe mocht besluiten, aan de dan opnieuw te be-
noemen deputaten een duidelijk omschreven instructie te geven.

U de voorlichting van de Heilige Geest in Uwe vergadering toebiddend,

namens de Deputaten:

J. Hovius, voorzitter.

M. W. Nieuwenhuijze, secretaris.

's-Gravenhage, 1953.

BIJLAGE V.

RAPPORT VAN DEPUTATEN TOT BEHEER DER JUBILEUMGAVE
1834—1934.

Aan de Generale Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerken, vergaderd te
Apeldoorn, 8 September 1953 e.v.d.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Deputaten tot beheer der Jubileumgave 1834—1934 mogen Uw aandacht vragen voor de meest bijzondere aangelegenheden betreffende de jubileumgave sinds de laatstgehouden Generale Synode.

Uiteraard wensen zij allereerst te memoreren de verandering welke in het deputaatschap plaats gehad heeft vanwege het plotseling verscheiden van hun gewaardeerden penningmeester Ds L. de Bruyne, 21 Juni 1951. Met diepe erkentelijkheid voor de algehele toewijding en de accurate zorg, waarmede hij de belangen van de Jubileumgave gedurende een 17-tal jaren behartigd heeft, leeft zijn naam steeds nog voort in de herinnering uwer deputaten. Bij zijn begrafenis te Zwolle hebben zij zich door hun voorzitter doen vertegenwoordigen. Zoals vanzelf spreekt moesten terstond na zijn onverwacht overlijden maatregelen getroffen worden ter voorziening in zijn plaats. Zij secundus ds K. G. van Smeden was dan ook de eerste vergadering nadien tegenwoordig. In hem ontvingen deputaten weer iemand, aan wien zij de behandeling der financiën veilig kunnen toevertrouwen. Met den deputaat voor Contrôle en Advies ds W. F. Laman, met wien zij geregeld en gaarne vergaderen, werd alles zo spoedig mogelijk geregeld. 30 Juli 1951 konden alle boeken en bescheiden aan den secundus, intussen door deputaten tot penningmeester benoemd, overgedragen worden. Met grote dankbaarheid willen deputaten gewagen van de royale medewerking en voorbeeldige zorg, daarbij door de familie van wijlen ds de Bruyne aan den dag gelegd. In een vacature door dit verlies zal uw vergadering hebben te voorzien.

Wat het verloop der financiële zaken aangaat zal het rapport van den tegenwoordigen penningmeester, die desgewenst zeker bereid zal zijn u nadere gegevens te verschaffen, u wel de nodige inlichtingen verstrekken.

Op enige zaken moet echter in dit rapport speciale nadruk gelegd worden. Deputaten hebben zich alle moeite getroost om het hun toebetrouwde kapitaal zo rendabel en vruchtbaar mogelijk te besteden. Rente en aflossing hadden vrijwel geregeld plaats. Aan de kerken in de Particuliere Synoden werd naar behoefte zoveel mogelijk steun verleend uit de gekweekte rente. Maar niet altijd bleek dit nodig of ook moest daarvan afgezien worden wegens weigering van de gevraagde gegevens. Wat het eerste betreft, berichtte bijv. de Part. Synode van het Zuiden, dat geen enkele kerk in haar ressort om steun gevraagd had. Wat het laatste aangaat schijnt in de Part. Synode van het Westen geen eenstemmigheid te bestaan omtrent de noodzakelijkheid ener nauwkeurige opgave van den financiële stand der zaken. Vanzelf werd dan ook bij gemis van aanvraag door Uw deputaten geen steun verleend. In de Part. Syn. van het Noorden openbaart zich wat dat aangaat een voorbeeldige actie. Na overlegging van een breed rapport kon daar dan ook aanmerkelijk steun toegezegd worden, waarvan de kerken in dat ressort profiteren. In verband met den kapitaalsdienst moet opgemerkt worden, dat deze er heel wat gunstiger zou voorstaan indien deputaten zich niet gedwongen gezien hadden tot uitgave van een paar aanzienlijke sommen. In een noodtoestand, waarin de kerk van Nieuweroord verkeerde, moest geholpen worden met een bedrag van f 300,—. Dat lag echter nog wel in de lijn en was daarom niet zo erg. Erger was het verstrekken van f 3000,— aan deputaten der bekende Catechismus-uitgave.

Met verwijzing naar een bepaling der Generale Synode 1947 (zie art. 24 notulen) forceerden deputaten ad hoc bij uw deputaten het verstrekken van dit bedrag. Noodgedwongen hebben deze daarin dan ook eindelijk bewilligd. Op alle mogelijke manier is getracht deze post weer tot het stamkapitaal terug te

doen vloeien, doch alles tot nu toe tevergeefs. Vandaar, dat zij, mede op advies van hun adviseur, uw vergadering dringend verzoeken een weg aan te wijzen, waardoor dit bedrag terug komt. Zij en hun adviseur zijn van oordeel, dat de Generale Synode van 1947 te kwader ure een weg gewezen heeft, geheel in strijd met de oorspronkelijk verstrekte instructies.

Ten besluite worde uw vergadering herinnerd aan de bepaling, dat deputaten telkens opnieuw door de Generale Synode benoemd worden. Niet alleen moet dus thans in de vacature van den overleden penningmeester door u worden voorzien, maar moet een vernieuwde benoeming plaats hebben. In verband daarmee mogen u voorzitter (ds J. Jongeleen) en secretaris (ondergetekende) der deputaten vriendelijk verzoeken hen van hun functie in deze te willen ontslaan en anderen in hun plaats aan te wijzen.

Hiermede menen deputaten u het meest belangrijke meegedeeld te hebben en besluiten zij hun rapport met u in uw handelingen en besluiten het licht en de leiding van 's Heeren Geest toe te bidden.

Namens deputaten voornoemd:

H. Visser, secretaris.

BIJLAGE V a.

DEPUTATEN TOT BEHEER DER JUBILEUMGAVE 1834—1934 DER
CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

Aan de Generale Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland, te hou-
den op 8 September 1953 en volgende dagen
te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

Ingevolge art. 10 hunner Instructie hebben bovengenoemde Deputaten het ge-
noegen Uwe vergadering hierbij een gespecificeerd verslag te geven omtrent:
A. de bezittingen, B. de gekweekte rente, C. de uitgegeven gelden.

A. Bezittingen (Ultimo Juli 1953)

Voorschot Generale Synode ten behoeve der Catechismus-uitgave; Acta 1947, art. 24	f	3.000,—
Lening Chr. Geref. Kerk, Heerde	„	550,—
Lening Chr. Geref. Kerk, Heerde	„	4.250,—
Lening Dep. voor de Evangelisatie	„	2.000,—
Hypotheek Chr. Geref. Kerk, Eindhoven	„	7.000,—
Investeringscertificaten Koninkrijk der Ned.	„	1.500,—
Lening Chr. Geref. Kerk, Rotterdam-Centrum	„	3.000,—
Lening Chr. Geref. Kerk, Sassenheim	„	3.450,—
Lening Chr. Geref. Kerk, Zeist	„	2.250,—
Boaz-Spaarbank, Bunnik	„	44,06
Postgiro	„	29,03
	Totaal f	27.073,09
Schuld aan de Emeritikas	f	3.100,—
	Blijft f	23.973,09

Ingevolge Art. 5 der Instructie is het stamkapitaal onaantastbaar.		
Dit stamkapitaal, dd. 31 Dec. 1953 ad.	f	22.096,25
vermeerderd met giften, enz. ad.	„	374,86
is gegroeid tot een bedrag van	f	22.471,11
De stand is dus: Bezittingen	f	23.973,09
Kapitaal-rekening	„	22.471,11
Rente-rekening	f	1.501,98

Aangezien ingevolge Acta Synode 1934, art. 51 de Jubileumgave alleen zal
dienen, om het beroepingswerk ter hand te kunnen nemen, vertrouwen Deputa-
ten, dat het voorschot ad. f 3.000,— ten behoeve der Catechismus-uitgave t.z.t.
gehéél zal worden gerestitueerd.

B. Gekweekte rente.

1950

Rente . . . . . f 678,47
 Nadelig Saldo . . . . . „ 121,95

Totaal f 800,42

1951

Rente . . . . . f 615,44

Totaal f 615,44

1952

Rente . . . . . f 813,24
 Giften . . . . . „ 2,—

Totaal f 815,24

C. Uitgegeven gelden.

Safehuur . . . . . f 10,—
 Uitkeringen 4 P.S. . . . . „ 400,—
 Id. extra P.S. v. h. N. . . . . „ 300,—
 Contrôle boeken . . . . . „ 27,25
 Vergoeding Penningm. . . . . „ 50,—
 Onkosten . . . . . „ 13,17

Totaal f 800,42

Safehuur . . . . . f 10,—
 Uitkeringen . . . . . „ 300,—
 Vergoeding Penningm. . . . . „ 50,—
 Onkosten . . . . . „ 80,33
 Voordelig Saldo . . . . . „ 175,11

Totaal f 615,44

Rente Emeritikas . . . . . f 67,50
 Uitkeringen . . . . . „ 200,—
 Onkosten . . . . . „ 23,55
 Voordelig Saldo . . . . . „ 524,19

Totaal f 815,24

De Penningmeester,

K. G. van Smeden.

BIJLAGE VI.

RAPPORT VAN HET CURATORIUM VAN DE THEOLOGISCHE SCHOOL
DER CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND
OVER DE PERIODE SEPTEMBER 1950—SEPTEMBER 1953.

Aan de Generale Synode van de Christelijke
Gereformeerde Kerken, vergaderd te
Apeldoorn, 8 September 1953 e.v.d.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Het Curatorium van de Theologische School biedt U hierbij het verslag aan van zijn handelingen sinds de Generale Synode van 's-Gravenhage 1950 tot op heden.

Voor de volgende onderdelen vraagt het Uw aandacht:

A. SAMENSTELLING VAN HET CURATORIUM.

I. Particuliere Synode van het Noorden. De beide curatoren ds D. H. Biesma en ds W. Meijnhout werden gehandhaafd. Als secundus van ds D. H. Biesma fungeerde eerst ds H. Hoogendoorn, en na diens vertrek uit de Part. Synode van het Noorden ds B. Nederlof. Toen deze vertrokken was naar Canada werd door de Part. Synode in zijn plaats benoemd ds J. H. Velema. Secundus van ds W. Meijnhout was eerst ds W. Ruiter; na diens vertrek uit de Part. Synode werd als secundus benoemd ds W. Heerma.

II. Particuliere Synode van het Oosten. Ook in deze Part. Synode werden de beide primi-curatoren, ds W. Kremer en ds P. de Smit, gehandhaafd. Als secundus van ds W. Kremer fungeerde eerst ds J. Tamminga, en na diens vertrek naar Canada dr B. J. Oosterhoff. De secundus van ds P. de Smit, ds I. de Bruyne, werd gehandhaafd.

III. Particuliere Synode van het Westen. De curator ds L. S. den Boer werd gehandhaafd, eveneens diens secundus ds M. W. Nieuwenhuijze. Ds D. Henstra verliet het Curatorium in het voorjaar van 1953 wegens vertrek uit de Part. Synode. Zijn plaats wordt thans ingenomen door ds J. C. Maris, terwijl als secundus van ds J. C. Maris is gekozen ds D. Biesma.

IV. Particuliere Synode van het Zuiden. De beide curatoren ds M. Baan en ds W. F. Laman werden gehandhaafd. De secundus van ds Baan, ds N. de Jong, werd wegens vertrek uit deze Part. Synode vervangen door ds C. Smits, en de secundus van ds W. F. Laman, ds E. du Marchie van Voorthuysen, werd, nadat hij met onze Kerken had gebroken, vervangen door ds A. Gruppen. De Part. Synode van het Zuiden 1953 liet deze secundi wisselen, zodat ds C. Smits thans secundus is van ds W. F. Laman, en ds A. Gruppen van ds M. Baan.

De samenstelling van het Curatorium is thans dus als volgt:

voor de Part. Synode van het Noorden hebben zitting:

ds D. H. Biesma	sec. ds J. H. Velema;
ds W. Meijnhout	sec. ds W. Heerma;

voor de Part. Synode van het Oosten hebben zitting:

ds W. Kremer	sec. dr B. J. Oosterhoff;
ds P. de Smit	sec. ds I. de Bruyne;

voor de Part. Synode van het Westen hebben zitting:

ds L. S. den Boer	sec. ds M. W. Nieuwenhuijze;
ds J. C. Maris	sec. ds D. Biesma;

voor de Part. Synode van het Zuiden hebben zitting:

ds M. Baan	sec. ds A. Gruppen;
ds W. F. Laman	sec. ds C. Smits.

B. HOOGLERAREN.

De hoogleraren L. H. van der Meiden en J. J. van der Schuit mochten in November 1952 hun 40-jarig ambtsjubileum en 30-jarig hoogleraarsjubileum vieren temidden van een uitgebreide kring van curatoren, lectoren, familie, studenten en afgevaardigden. Voor beide hoogleraren is thans de tijd van emeritering aangebroken. Met grote dankbaarheid gedenkt het Curatorium de trouwe toewijding en de rijke zegen, waarmede beiden zich, respectievelijk 15 jaren en 31 jaren, aan de opleiding van onze toekomstige dienaren des Woords hebben gegeven. Vreemd zal het ons allen zijn, hun plaats straks door anderen te zien ingenomen. Curatoren zijn er zeer erkentelijk voor, dat zij hun omvangrijke taak ook na hun emeritaatsgerechtigde leeftijd tot nu toe hebben kunnen en willen voortzetten. Uw vergadering zal in deze beide vacatures moeten voorzien, terwijl zij tevens, overeenkomstig de wens van de Generale Synode 1950, een vierde hoogleraar moet benoemen. Een voorstel voor deze benoemingen doen Curatoren aan het einde van hun rapport.

Ook de derde hoogleraar, prof. J. Hovius, mocht zijn zeer gewaardeerde arbeid aan onze School zonder noemenswaardige onderbreking voortzetten.

C. LECTOREN.

In het lectoren-corps heeft sinds de vorige Generale Synode nogal enige wijziging plaats gevonden. Van de diensten van ds H. Toorman, lector in Latijn, behoefde sinds September 1952 geen gebruik meer te worden gemaakt, daar er op dat tijdstip geen studenten voor de litteraire onderbouw aan onze School studeerden. Hetzelfde geldt van de heer H. A. Helms, lector in Ned. taal en letterkunde en moderne talen.

Het Curatorium betuigde beide broeders zijn hartelijke dank voor de wijze waarop zij zich van hun taak in het belang van de opleiding hebben gekweten.

Thans doen als lectoren nog dienst drs. J. van Genderen, in enkele propaedeutische vakken, en ds A. Bikker in de Zendingsvakken; dit alles zeer tot voldoening van het Curatorium.

In Juli 1950 werd tot spraakleraar benoemd de heer Léon J. Stam, gedipl. spraakleraar te Koog aan de Zaan, die sinds het begin van de cursus 1950/51 met gunstige resultaten zijn arbeid wekelijks aan de School verricht.

D. SCHOOLBEZOEK.

In de perioden September—December en Januari—April van elk cursusjaar werd schoolbezoek gedaan. De door curatoren-schoolbezoekers uitgebrachte rapporten gaven geen aanleiding tot bijzondere opmerkingen.

E. COLLEGES.

De colleges konden geregeld worden gegeven en werden door de studenten trouw bezocht.

Ten aanzien van de wens van de Generale Synode 1950 inzake het onderwijs in wis- en natuurkunde, Acta Syn. 1950 art. 63, is besloten, dat in de vooropleiding ook lessen zullen worden gegeven in enige natuurwetenschappen.

Wat betreft het bepaalde in de Acta Synode 1950 art. 41 en art. 63, en Acta Synode 1947 art. 39 kan het Curatorium mededelen, dat in de theologie als nieuwe vakken worden opgenomen Evangelistiek en Historia Revelationis.

F. STUDENTEN.

In 1951 werden na afgelegd admmissie-examen twee studenten ingeschreven, in 1952 vier en in 1953 twee.

In 1951 slaagden vier studenten voor het candidaatsexamen, die daarmede werden beroepbaar gesteld; in 1952 bedroeg dit aantal negen, waarvan zes in het vroege voorjaar en drie in de zomer. Deze regeling van examen-spreiding geschiedde zowel op verzoek van de betrokken studenten als ook ter verlichting van de kas E.B.P. Eén van dit negental nam voorlopig geen beroep in overweging in verband met voortzetting van zijn studie. Een ander van de studenten, tot dit studiejaar behorende, zag wegens ziekte zijn eindexamen uitgesteld tot Januari 1953, welk examen eveneens een gunstig verloop had, zodat ook hij beroepbaar kon worden gesteld. Voorts deden in 1953 nog acht studenten met

goed gevolg hun candidaats-examen; ook zij konden worden beroepbaar gesteld. In de periode 1950/53 hebben enige studenten zich van de studie aan onze School teruggetrokken.

G. SCHOOLDAGEN.

Deze mochten in de verlopen drie jaren in een grote belangstelling delen, vooral de Schooldag van 1952, toen behalve van de grote Hervormde kerk aan de Loolaan ook van de eigen kerk aan de Canadalaan moest worden gebruik gemaakt. Deze belangstelling was ongetwijfeld te danken aan het feit, dat 1952 een gedenkjaar was: het samenzijn stond in het teken van het 60-jarig voortbestaan van onze Kerken. Tevens was op die dag een tentoonstelling georganiseerd van uitgaven, die betrekking hebben op de historie van onze Kerken. Deze tentoonstelling werd gehouden in het gebouw van de School.

H. FINANCIEN.

a. Kas Theologische School.

Het beheer van deze kas was gedurende deze drie jaren in de bekwame handen van de penningmeester, ds W. F. Laman, die heeft getoond het vertrouwen, dat de Generale Synode 1950 in hem stelde, volkomen waard te zijn. In dit verband verwijst het Curatorium U naar een voorstel aan het einde van dit rapport.

Als gevolg van de komende hoogleraarsbenoemingen zal de penningmeester in de volgende periode ongetwijfeld voor hogere uitgaven komen te staan. Daarom zullen de kerken aan de collecten voor de Theologische School bijzondere aandacht moeten besteden, aangezien deze collecten zich helaas niet in stijgende lijn bewegen. De bron van inkomsten uit de exploitatie van „De Wekker” blijkt nog steeds onmisbaar te zijn.

b. Fonds „Bouwen en Bewaren”.

Dit fonds verdient nog steeds onze volle waardering en steun. Ds D. Henstra, die enkele jaren dit fonds beheerde als penningmeester van de desbetreffende commissie, heeft recht op de dank van de kerken voor de grote zorg, door hem aan dit werk besteed. Zijn vertrek naar een andere Part. Synode en zijn hieruit voortgekomen aftreden als curator was voor hem aanleiding om zijn functie als penningmeester neer te leggen. Op verzoek van het Curatorium heeft ds J. C. Maris deze taak overgenomen, zodat de Commissie voor dit Fonds thans als volgt is samengesteld:

prof. L. H. van der Meiden, voorzitter;
ds W. Kremer, secretaris;
ds J. C. Maris, penningmeester;
ds W. F. Laman.

Dit Fonds voorziet in een behoefte. Zo wordt b.v. de bibliotheek van de Theol. School met steun van dit Fonds opgebouwd en uitgebreid. Ook worden uit dit Fonds bestreden de uitgaven voor het aanbrengen van dringende verbeteringen aan het exterieur en het interieur van het schoolgebouw. Daarom kan het van grote betekenis worden geacht, indien de belangstelling voor dit Fonds zou toenemen. Noodzakelijk zijn hiertoe in alle gemeenten actieve agenten, die voor dit Fonds willen werken.

I. „DE WEKKER”.

Sinds de vorige Synode wordt de Commissie van Redactie gevormd door Prof. J. J. van der Schuit, hoofdredacteur, ds W. Kremer, waarnemend hoofdredacteur, prof. L. H. van der Meiden en ds J. C. Maris. Curatoren waarderen hun toegewijde arbeid en verwijzen U gaarne naar enkele voorstellen in betrekking tot „De Wekker”.

J. VOORSTELLEN.

Het Curatorium stelt Uw vergadering voor:

I. Betreffende de Theol. School:

A. Hoogleraren.

1. De hoogleraren L. H. v. d. Meiden en J. J. v. d. Schuit eervol emeritaat te verlenen wegens het bereikt hebben van de emeritaatsgerechtigde leeftijd, en

dit emeritaat te doen ingaan op de data, waarop hun respectieve opvolgers in functie zullen treden, zo mogelijk 1 December 1953.

2. In de beide vacatures te voorzien.
3. Overeenkomstig de door de vorige Generale Synode op het Curatorium uitgeoefende aandrang (zie art. 65 Acta Gen. Syn. 1950) over te gaan tot het benoemen van een vierde hoogleraar.
Ter toelichting diene, dat het Curatorium er van overtuigd is, dat het aantal hoogleraren niet wordt bepaald door het aantal studenten, maar door de uitgebreidheid der vakken. De eisen, die aan de opleiding worden gesteld, maken het getal van vier hoogleraren noodzakelijk, zoals ook voorheen het geval geweest is.
4. Uit de voordracht, die U staande de vergadering zal worden bekend gemaakt en toegelicht, drie hoogleraren te benoemen.
5. Het honorarium van de hoogleraren vast te stellen op *f* 7000,— per jaar benevens *f* 200,— kindertoeslag per kind tot de leeftijd van 21 jaar; het emeritaats-honorarium voor hoogleraren te brengen op *f* 4000,— per jaar, en voor de weduwen zonder kinderen op *f* 2500,— per jaar.

B. Penningmeester.

1. Ds W. F. Laman opnieuw voor de tijd van drie jaren te benoemen tot penningmeester van de Theol. School.
2. Tot tweede penningmeester te benoemen de heer A. L. de Bruyne te Amsterdam.

C. Schoolgebouw.

1. De Theol. School niet te verplaatsen naar elders wegens de hoge kosten, hieraan verbonden, aangezien een eventuele verplaatsing wel tot de wenselijkheden maar niet tot de noodzakelijkheden behoort.
2. Het schoolgebouw niet uit te breiden om dezelfde redenen als onder 1 genoemd.

II. Betreffende „De Wekker”:

1. De bestaande Commissie van Redactie in de tegenwoordige samenstelling opnieuw te benoemen voor de tijd van drie jaren.
2. Aan de Commissie van Redactie toe te voegen als financieel adviseur ds W. F. Laman.
3. De volgende concept-instructie voor de Redactie van „De Wekker” goed te keuren:
  - Art. 1. Het weekblad „De Wekker”, orgaan van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, is het eigendom van de Kerken.
  - Art. 2. Het blad wordt uitgegeven ten voordele van de Theologische School der Kerken.
  - Art. 3. Het Curatorium van de Theologische School is belast met het toezicht op de gang van zaken, het blad betreffende, en is bevoegd tot het nemen van al zulke beslissingen, als door het belang van het blad worden geëist, een en ander onder verantwoordelijkheid aan en behoudens goedkeuring door de Generale Synode der Kerken.
  - Art. 4. De Commissie van Redactie bestaat uit zoveel leden als de Generale Synode bepaalt. De Synode wijst een Hoofdredacteur en een waarnemend Hoofdredacteur aan. De Hoofdredacteur bepaalt in overleg met de Commissie van Redactie de inhoud van het blad.
  - Art. 5. De Commissie van Redactie is bevoegd zich te doen bijstaan door adviseurs, in overleg met het Curatorium.
  - Art. 6. Jaarlijks wordt een schriftelijk financieel verslag uitgebracht in een vergadering van het Curatorium.
  - Art. 7. Op elke Generale Synode wordt een uitvoerig rapport ingediend over de afgelopen periode.

III. Algemeen.

Te besluiten, dat, wanneer een candidaat binnen een jaar geen beroep in overweging neemt, hij zich opnieuw met het Curatorium in verbinding moet

stellen, teneinde verlenging van zijn beroepbaar verklaard zijn en van het preekconsent te verkrijgen, hetgeen telkens opnieuw voor een jaar kan worden verleend, zulks ter beoordeling van het Curatorium.

K. SLOT.

Het Curatorium kan dit rapport besluiten met dank aan Hem, Die ons nog het voorrecht gaf, dat de opleiding door de kerk voor de kerk ook in deze driejarige periode in vrijheid voortgang mocht vinden; met de wens, dat de School blijve delen in de liefde van de Kerken, en met de bede, dat de Heere de arbeid aan onze Theologische School bij de voortduur tot rijke zegen stelle.

De Heere leide en zegene U in al Uw synodale arbeid, in het bijzonder in Uw besluiten aangaande de School der Kerken.

Namens het Curatorium:

W. Kremer, president.
D. H. Biesma, secretaris.

Apeldoorn,
           22 Juli 1953.
Hoogeveen,

BIJLAGE VII.

RAPPORT VAN COMMISSIE VIII BETREFFENDE HET RAPPORT VAN CURATOREN EN HET RAPPORT OVER HET ADMISSIE-EXAMEN.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Uw Commissie heeft de eer, U het volgende te rapporteren, betreffende:

a. Rapport van het Curatorium der Theologische School.

De taak van Uw commissie was vrij eenvoudig vanwege de gegevens en duidelijke voorstellen van het Curatorium. Het eerste gedeelte van het U aangeboden rapport geeft een overzicht van de samenstelling van het Curatorium, de arbeid der Professoren, Lectoren en Curatoren, en wat verder de arbeid der Theol. School betreft.

Bij de lezing van het punt H.b. „Bouwen en Bewaren” kwam ter sprake de uitbreiding der bibliotheek. Er werd opgemerkt, of het niet wenselijk is, dat voortaan ook verslag wordt uitgebracht van de boeken, die aangeschaft zijn, en of bij die aanschaffing ook rekening gehouden kan worden met verzoeken hieromtrent van de studenten.

Ook de voorstellen, door Curatoren gedaan in genoemd rapport, spreken voor zichzelf. Vooral de Professorenbenoeming had de volle aandacht Uwer Commissie. Zij adviseert, deze voorstellen in hun geheel te aanvaarden, en wat de Professorenbenoeming betreft, de besluiten der vorige Synode uit te voeren door over te gaan tot de benoeming van drie Professoren. Wij zijn dan in de lijn van voorheen, toen ook vier Professoren aan de School werkzaam waren.

b. Rapport over het Admissie-examen.

Wat betreft het rapport der Deputaten inzake het admissie-examen, is Uw commissie van oordeel, dat wij onze grote dank kunnen uitspreken voor het aangeboden exposé, waarin een schat van schriftuurlijke, confessionele en historische gegevens verwerkt is.

Wat de conclusies en richtlijnen betreft, spreekt Uw commissie uit, dat daaruit gebleken is, dat de Curatoren in de practijk altijd gehandeld hebben in dezelfde geest als hierin voorgesteld. Ten tweede, dat daarom hierover geen nieuwe besluiten genomen behoeven te worden. Ten derde, dat enkele aanwijzingen zonder meer zo niet overgenomen moeten worden, b.v. wat genoemd wordt onder l. en m.

Gaarne zal Uw commissie, zo nodig, verdere toelichting geven.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

Uw commissie voornoemd,

ds I. de Bruyne,
ds L. S. den Boer (rapporteur),
oud. J. Brasz,
oud. A. Versteeg.

BIJLAGE VIII.

RAPPORT VAN DEPUTATEN INZAKE HET ADMISSIE-EXAMEN.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken, vergaderd op 8 September (en volgende dagen) te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Generale Synode van 1950 benoemde een Deputaatschap, dat de opdracht ontving om enkele richtlijnen aan te geven voor het jaarlijkse toelatingsexamen aan de Theologische School. Als Deputaten werden aangewezen: ds E. du Marchie van Voorthuysen, ds J. C. Maris, ds J. Tamminga, ds C. van der Zaal.

Ds J. Tamminga nam een beroep aan van de Old Christian Reformed Church van Chatham (Canada), vóórdat Deputaten hadden vergaderd. Hoewel ds E. du Marchie van Voorthuysen zich later aan het kerkverband heeft onttrokken, is de arbeid van Uw deputaten met zijn volledige medewerking en instemming verricht, zodat hij mede verantwoordelijk was voor de samenstelling van het Rapport, dat ondergetekenden de eer hebben U thans aan te bieden.

Uw Deputaten:

C. v. d. Zaal, Voorzitter.
J. C. Maris, Rapporteur.

Harlingen,

April 1953.

Haarlem,

RAPPORT

van Deputaten, benoemd door de Generale Synode van 1950, om richtlijnen aan te geven voor het Toelatings-examen aan de Theologische School.

Aanleiding tot de benoeming van Uw Deputaten was de instructie van de Particuliere Synode van het Noorden, luidende:

„De P.S. van het Noorden verzoekt de Generale Synode een studiecommissie te benoemen, die tot taak heeft te onderzoeken, of er normen uit de Heilige Schrift, de Belijdenis en de Kerkorde zijn vast te stellen voor het Admissie-examen, teneinde hierover rapport en advies uit te brengen voor de eerstvolgende Generale Synode.”

Zoals uit de toelichting ter Generale Synode bleek, bedoelde deze instructie allerminst het Admissie-examen als zodanig disputabel te stellen. De vraag, of er een dergelijk onderzoek aan de toelating tot de Theologische School vooraf dient te gaan, is dus niet in het geding. Het gaat om de wijze, waarop dat onderzoek dient te worden ingesteld. Met het oog daarop blijkt behoefte te bestaan aan zoveel mogelijk objectieve maatstaven. In hoeverre daaraan kan worden voldaan, zal uit het vervolg moeten blijken. Dit hangt echter rechtstreeks af van de vraag, wat het Admissie-examen bedoelt te zijn. De instelling ervan berust kennelijk op de overtuiging, dat God Zelf tot het ambt van herder en leraar **roept en bekwaamt** en dat de geroepene daarvan met meer of minder klaarheid blijf kan geven.

Deze overtuiging is gefundeerd op de Schrift. Hoewel het onder ons niet betwijfeld zal worden, is het van belang te vragen, wát zij hierover leert, omdat de voor het onderzoek aan te leggen maatstaven daaraan zullen moeten beantwoorden. Wij willen dus eerst letten op de Schriftuurlijke gegevens; daarna op die van Belijdenis en Kerkorde; vervolgens op de historie, om ten slotte enkele conclusies en richtlijnen te geven.

I. **De Heilige Schrift.** Dat God roept tot het ambt, blijkt duidelijk uit plaatsen als Hand. 9 : 15, 1 Cor. 12 : 28, Hebr. 5 : 4 e.a. We kunnen verder denken aan de

voorbeelden van Aäron en zijn zonen, Jeremia, Ezechiël, Amos, de discipelen. In Ef. 4 : 11 zien wij de ambtsdragers als een gave van de verhoogde Christus. Dat er een rechtstreeks verband is tussen **persoonlijke begenadiging** en **ambtelijke roeping** blijkt uit praktisch al de voorbeelden, die de Heilige Schrift geeft. Figuren als Judas zijn de uitzondering, die de regel bevestigen. Voor de Schrift is de verbinding „roeping en genadestaat” als vanzelfsprekend. In Rom. 1 : 5 en Ef. 3 : 7, 8 wordt het bijzonder aangewezen.

Dat voorts de **bekwaming** tot het ambt normaliter niet los te denken is van **eigen geestelijk leven**, doch er mee samengeweven is, tonen al die plaatsen, waarin over de bekwaammaking gesproken wordt. Het is niet iets, dat buiten de persoonlijke godsvrucht omgaat. Dit blijkt overigens genoegzaam uit heel het optreden en de levensgeschiedenis der ambtsdragers. Ten overvloede kan gewezen op 2 Cor. 3 : 5, 6 op 1 Tim. 1 : 12 en 2 Tim. 1 : 14.

Een derde lijn valt op te merken in die plaatsen, waarin **roeping** en **bekwaammaking** op het nauwst worden verbonden, zoals Col. 1 : 25, 29; 1 Tim. 1 : 12; 2 Tim. 1 : 14.

Wij kunnen dus opmerken, dat **begenadiging**, **roeping** en **bekwaming** bijeenhoren.

Intussen mag niet vergeten, dat ten aanzien van **profeten** en **apostelen** van een **buitengewone roeping** kan worden gesproken (Luk. 6 : 13, 20; Joh. 20 : 21; Gal. 1 : 1), die de Heere in gewone tijden niet aan Zijn dienaren verleent. „Hij bedient Zich voor de roeping Zijner dienaren van de gemeente, Die in Zijn naam de personen, voor het ambt geschikt, aanwijst” (Hand. 1 : 21, 6 : 3, 14 : 23). (H. Bouman, Geref. Kerkrecht, I p. 367).

Het verschil met de bovengenoemde buitengewone roeping mag dus niet gezocht worden in het wezen van de roeping, alsof zij thans niet meer gepaard zou gaan met persoonlijke begenadiging ener- en ambtelijke bekwaammaking anderzijds. Wat daarover gezegd is, blijft dus ten volle gelden. Evenals in het geval van de buitengewone roeping is Goddelijke **zending** nodig: „hoe zullen zij prediken, indien zij niet gezonden worden?” (Rom. 10 : 15). „Niemand heeft het recht als gezant op te treden, dan die daarvoor aangesteld is. De Heere spreekt het „wee” uit door Jeremia over alle profeten, die niet gezonden zijn, en die het gezicht huns harten spreken en het volk verleiden met leugenen” (Jer. 14 : 14, 15; 23 : 21; 29 : 31). Een gezant van Christus moet zijn lastbrief kunnen vertonen en deze lastbrief is in de gewone weg de hem onder Gods voorzienig bestuur ten deel gevallen wettige kerkelijke roeping. (Bouwman, t.a.p.)

Het verschil met de buitengewone roeping ligt echter in de wijze, waarop zij tot ons komt, n.l. **door middel van de Kerk**, die roept en bevestigt. Deze **uitwendige** roeping door de Kerk sluit de **inwendige** niet uit, maar ondersteunt en bevestigt haar van 's Heeren wege, wijl de Kerk onder aanroeping van de Naam des Heeren omziet naar mannen, die in persoonlijke godsvrucht en bekwaaming des Geestes het merk vertonen, dat zij door de Heere zijn afgezonderd tot het Evangelie. Vergelijk de genoemde plaatsen uit de Handelingen.

Het behoeft geen betoog, dat de Heere hiermee aan Zijn Kerk een zware en zeer verantwoordelijke taak gegeven heeft. Zij heeft te oordelen over iemands al-of-niet-toelating tot de dienst des Woords en der Sacramenten. Deze verantwoordelijkheid rust op de Kerk als Kerk, i.c. de classicale vergadering. Maar dan is het ook geheel in de lijn der Heilige Schrift, dat reeds een onderzoek wordt ingesteld vóór de toelating tot de (kerkelijke!) inrichting om opgeleid te worden tot de dienst des Woords.

Geeft ons de Schrift nu echter ook bepaalde aanwijzingen voor dit onderzoek? Ongetwijfeld, en zelfs vele.

Uiteraard is het besef van God geroepen te zijn tot het predikambt een zeer persoonlijk iets, waarover anderen nooit met absolute zekerheid kunnen oordelen. Strikt genomen kan het onderzoek dus alleen gaan over hetgeen iemand daarover zegt, over hetgeen hij voor roeping houdt en de gronden, waarop hij meent, dat die roeping rust.

Van hoe groot gewicht het nu ook is, dat dit onderzoek geschiedt door dienaren des Woords, d.i. door hen, die zich ook zelf geroepen weten van 's Heeren wege, en daarom geacht kunnen worden vanuit eigen ervaring beter te kunnen oordelen, toch mag die eigen ervaring wegens haar subjectief karakter niet

als onbedrieglijke maatstaf worden aangelegd; dit zou de beoordeling eenzijdig maken en tekort doen aan de veelzijdigheid der werken Gods. De Heere roept Zijn dienaar overeenkomstig zijn aard en behoefte op een wijze, die voor de betrokkene zelf verstaanbaar is. Met inachtneming van deze verscheidenheid, ook in levensleiding, dient echter gelet te worden op hetgeen de Schrift als gemeenschappelijke kenmerken van alle geroepenen te zien geeft. Aansluitend op wat boven reeds opgemerkt is over buitengewone en gewone roeping verdient de opmerking van Brakel (Redel. Godsdiens 1, cap. XXVII) aandacht: „Tot de inwendige zending behoort niet een buitengewone inspraak Gods. God doet dat nu niet of zeer zelden, en men heeft daarop nu niet te wachten.....” Het Nieuwe Testament laat dit duidelijk zien. Gelijk reeds gezegd, geschiedt nu de roeping door middel van de Kerk, waarin de Geest van Christus woont en leidt. Het buitengewone treedt terug voor het „gewone”, al is dit geenszins van lager orde. Maar dan noopt dit ook voor het minst tot grote voorzichtigheid, wanneer iemand zijn roeping toch op het „buitengewone” tracht te gronden. En zulks temeer, wanneer het kenmerkende voor de „gewone” roeping weinig of niet naar voren komt.

Tot dit kenmerkende mag stellig gerekend worden, dat iemand „tot eens opziensers ambt lust heeft” en daarmee „een treffelijk werk begeert”. Het is een geheel Schriftuurlijke gedachte, dat de begenadigde zondaar van harte bereid gemaakt wordt tot de dienst des Heeren. Vandaar de begeerte, vooral in de tijd der „eerste liefde”, niet alleen bij de jonge man, maar ook bij het meisje, om indien het mogelijk was de Heere te dienen in het predikambt. Maar dan zal deze begeerte toch zeker gevonden worden bij hen, die door de Heere tot het ambt zijn bestemd. Liefde tot het ambt, blijken van belangstelling voor en kennis van het ambt mogen dan ook zeker bij de zodanige worden verwacht. Bouwman (Kerkrecht I, 368) die evenals Brakel (t.a.p.) hierop wijst, voegt er aan toe: „Wat Paulus sprak van de gemeenten in Macedonië: „Zij gaven zichzelf eerst aan de Heere, en daarna aan ons, naar de wil van God” (2 Cor. 3 : 5) is in het bijzonder van toepassing op hen, die de Heere wensen te dienen in het ambt.”

Uit het feit, dat God Zelf roept en bestemt tot het bijzondere ambt, dat Christus herders en leraars geeft aan Zijn Kerk (Ef. 4 : 11), mag voorts stellig afgeleid, dat de geroepene weet van een innerlijke drang, die zich — zij het ook met meer of minder klaarheid — duurzaam doet gelden, ook door beproevingen en teleurstellingen heen. Zulks in onderscheiding van hen, bij wie de lust tot het bijzondere ambt een tijdelijk verschijnsel blijkt te zijn.

Liefde tot Christus' Kerk en volk mag in beginsel bij de adspirant worden verwacht, om straks in de daadwerkelijke dienst tot haar schoonste bloei te komen. Zie 2 Cor. 2 : 4, 2 Cor. 12 : 15; Fil. 1 : 7, Fil. 4 : 1, 1 Thess. 2 : 7, 8, 11.

Algehele toewijding aan de dienst des Heeren, hoewel men weet wat die eist en met zich brengt (o.a. Luk. 14 : 26 v.v.; Joh. 15 : 18 v.v.) wordt van de toekomstige dienaar van Christus gevraagd; rekening houdend met leeftijd en geestelijke vordering mag hier zeker naar onderzocht. Een en ander zal te zijner tijd moeten uitkomen als bij Paulus in oprechte belangeloosheid (Hand. 20 : 33, 34; 1 Cor. 9 : 12; 2 Cor. 11 : 7, 9; 2 Cor. 12 : 14; 1 Thess. 2 : 9; 2 Thess. 3 : 8) en bereidheid tot zelfverloochening (1 Cor. 8 : 13; 1 Cor. 9 : 12, 27; 1 Cor. 10 : 33). Zoals de genoemde teksten reeds doen zien, is de keerzijde hiervan een harte-lijke belangstelling voor het heil van zondaren, zie voorts Hand. 20 : 31; Rom. 9 : 1—3; 2 Cor. 2 : 4; Fil. 3 : 18.

Op deze en dergelijke dingen zal de adspirant zeker zichzelf moeten hebben onderzocht, terwijl het tevens alleszins redelijk is, dat Kerkeraad en Curatorium hierover met hem spreken.

Het is echter tevens zo, dat deze trekken door de geroepene niet opzettelijk naar voren gebracht worden, maar veeleer onopzettelijk in zijn leven naar voren komen en door anderen opgemerkt worden. Vandaar het grote belang van een goede getuigenis zowel van de zijde der gemeente als van degenen, die buiten zijn (Hand. 6 : 3; Hand. 16 : 1; 1 Tim. 3 : 7). In deze lijn ligt de grote waarde van het kerkeraad-attest, dat eigenlijk niet behoort te worden opgesteld zonder behoorlijke kennis van de dagelijkse handel en wandel van de betrokkene. Immers behalve de reeds genoemde, zijn er nog tal van andere zaken, die in de dienaar des Evangelies vereist worden en waarvan zeker de eerste beginse-

len aanwijsbaar moeten zijn in hem, die zijn begeerte tot het ambt kenbaar maakt. Terloops constateren wij, dat deze dingen reeds geacht kunnen worden te behoren tot de **bekwaammaking** tot het ambt, die van de **roeping** niet te scheiden is, evenmin als de **persoonlijke godsvrucht**, die wel een eerste voorwaarde voor de ambtsvervulling mag genoemd, doch waarover het niet nodig zal zijn — en in dit kort bestek nauwelijks mogelijk — breder te handelen.

Voor de samenstelling van een goed attest laten wij hieronder echter nog volgen wat verder naar de Schrift tot de vereisten voor de dienaar des Evangelies behoort en waarop zeker dient gelet te worden.

Getrouwheid — 1 Cor. 4 : 2; Ef. 6 : 21; Col. 1 : 7; Col. 4 : 7; 1 Tim. 1 : 12.

Reinheid — Jes. 52 : 11; 2 Cor. 6 : 6; 1 Tim. 4 : 12; 1 Tim. 5 : 2, 22.

Heiligheid (Vroomheid n. vert.) — Lev. 21 : 6; 1 Thess. 2 : 10; Tit. 1 : 8.

Onberispelijk en onbesproken — 1 Tim. 3 : 2; Tit. 1 : 7; Hand. 24 : 16.

Oprechtheid van geweten en wandel — 2 Cor. 1 : 12.

Ootmoed — Jer. 1 : 6; Hand. 20 : 19; 1 Cor. 15 : 9; Ef. 3 : 8; 1 Tim. 1 : 13, 15.

Broederliefde — 1 Cor. 16 : 24; 1 Thess. 2 : 8; 1 Tim. 4 : 12; 1 Tim. 6 : 11; 2 Tim. 2 : 22.

Vriendelijkheid — 1 Thess. 2 : 7; 1 Tim. 6 : 11; 2 Tim. 2 : 24; 2 Tim. 3 : 10; 2 Tim. 4 : 2.

Geduld — 2 Cor. 6 : 4; 2 Tim. 2 : 24.

Volharding — 1 Tim. 6 : 11; 2 Tim. 3 : 10.

Gastvrijheid — 1 Tim. 3 : 2; Tit. 1 : 8.

Bekwaam om te onderwijzen — 1 Tim. 3 : 2; 2 Tim. 2 : 2; Tit. 1 : 9.

Voorbeelden (in liefde, geloof, reinheid, goede werken) — 1 Cor. 11 : 1; Fil. 3 : 17; 2 Thess. 3 : 9; 1 Tim. 4 : 12; Tit. 2 : 7; 1 Petr. 5 : 3.

Aanbeveling aan anderen — 2 Cor. 4 : 2; 2 Cor. 5 : 11; 2 Cor. 6 : 4.

Jagende naar rechtvaardigheid, geloof, liefde enz. — 1 Tim. 6 : 11; 2 Tim. 2 : 22.

Samenvattingen van de eisen voor de dienaar van Christus vinden we in 1 Tim. 3 : 2—7; 1 Tim. 4 : 12—16; 1 Tim. 6 : 11; 2 Tim. 2 : 22—25; Tit. 1 : 7—9 en Tit. 2 : 7, 8.

Natuurlijk moet bedacht, dat het in de bovengenoemde zaken gaat om de eisen, aan een herder en leraar te stellen en zelfs dan zal iedere dienaar des Heeren een schuldig tekort moeten vaststellen! Niettemin zal toch ook bij de jongeren, die staan naar het predikambt, op het beginsel van deze dingen gelet moeten worden; zij zijn immers aan te merken als de blijken van het door de vreeze des Heeren geadelde karakter en dit kan zich juist in de jonge jaren op schone wijze openbaren.

Wanneer daarentegen verkeerde eigenschappen aanwezig zijn, maakt dit iemands geschiktheid voor de dienst des Heeren voor het minst zeer disputabel. Het mag daarom bij het onderzoek wel bijzondere aandacht hebben wat de Schrift zegt over hetgeen een dienstknecht van Christus niet mag zijn, n.l.:

Zelfzuchtig — 1 Cor. 9 : 12; 19—23; 1 Cor. 10 : 33; 2 Cor. 11 : 9; 2 Thess. 3 : 8.

Geldzuchtig — 1 Sam. 12 : 3; Hand. 20 : 33; 1 Tim. 3 : 3; Tit. 1 : 7; 1 Petr. 5 : 2.

Gierig — 1 Thess. 2 : 5; 1 Tim. 3 : 3; 1 Tim. 6 : 10, 11.

Mensenbehager — Gal. 1 : 10; 1 Thess. 2 : 4, 6.

Twistziek — 1 Tim. 3 : 3; 2 Tim. 2 : 24; Tit. 1 : 7.

Genegen tot de wijn — 1 Tim. 3 : 3; Tit. 1 : 7.

Het wil Uw Deputaten voorkomen, dat deze uiteraard niet nader geëxegeseerde Schriftplaatsen zowel op positieve als op negatieve wijze duidelijke normen bieden ter beoordeling van de vraag of iemand geschikt is voor de dienst des Evangelies; normen, die dan ook zeker niet verwaarloosd mogen worden bij het onderzoek ter toelating tot de Theologische School.

II. Belijdenis en Kerkorde. Bij het onderzoek naar hetgeen uit Belijdenis en Kerkorde valt af te leiden, sta voorop, dat de toestand na de Reformatie geheel anders was dan thans. Reeds het Convent van Wezel (1568) achtte het nodig eigen kweekscholen op te richten, waarin talen en theologie zouden worden onderwezen onder leiding van kerkelijke doctoren. Deze doctoren behoren bij de plaatselijke kerk, staan onder jurisdictie van de kerkeraad en de classis, en hebben ook in de kerkeraad zitting, zo dikwijls er enig verschil zal voorvallen over de leer en de ceremoniën, daar hun de beproeving der geesten en der

leerstellingen in de eerste plaats toekomt. Maar..... de gedachte van Wezel werd niet verwezenlijkt. De kerken behielpen zich aanvankelijk met een private oefening van ongestudeerden, en met een zwakke wetenschappelijke opleiding van enkele studenten door bekwame dienaren des Woords. In 1575 kwam echter uitkomst door de oprichting van de Universiteit van Leiden, waar de aanstaande dienaren der kerk zouden worden gevormd. Na Leiden werden ook nog hogescholen opgericht te Franeker (1585), Groningen (1614), Utrecht (1636) en Harderwijk (1648). Over de opleiding tot de dienst des Woords hadden de kerken geen zeggenschap. De hogeschool werd door de overheid in het leven geroepen en onderhouden. Zie Bouwman, Geref. Kerkrecht, I, p. 497. Deze — ongewenste! — toestand, die nauw samenhang met de toen bestaande verhouding tussen kerk en overheid, verklaart aanstonds, dat de bemoeiingen der kerk inzake de al of niet bekwaamheid der a.s. dienaren des Woords zich moest beperken tot de afgestudeerden aan een der Universiteiten.

Van een Admissie-examen, zoals wij dat kennen, kon dan ook geen sprake zijn. Het feit, dat de kerk telkens weer invloed en toezicht op het onderwijs heeft geëist — helaas doorgaans tevergeefs! — bewijst intussen genoegzaam, dat onze vaders wel doordrongen waren van de noodzakelijkheid ener zuiverer opleiding. De Schriftuurlijke eisen omtrent **roeping** (zowel inwendige als uitwendige) en **bekwaammaking** vinden wij dan ook terug in art. 30 en 31 van de Geloofsbelijdenis, waar wij lezen:

„Door dit middel (n.l. van de regering der Kerk) zullen alle dingen in de Kerk wel en ordelijk toegaan, wanneer zulke personen verkozen worden, die **getrouw** zijn, en naar den regel, dien de heilige Paulus daarvan geeft in den brief aan Timotheüs” (art. 30).

Art. 31 legt de nadruk op de wettige beroeping en zegt o.m.: „zoo moet zich dan een iegelijk wel wachten, door onbehoorlijke middelen zich in te dringen, maar is schuldig den tijd te verwachten, dat hij van God beroepen wordt, opdat hij getuigenis hebbe van zijn beroeping, om van haar verzekerd en gewis te zijn, dat zij van den Heere is.”

De **Heidelbergse Catechismus** omschrijft in Zondag 38 als eerste eis van het vierde gebod „dat de kerkedienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden.” De aangehaalde teksten zijn Tit. 1 : 5; 2 Tim. 3 : 14; 1 Cor. 9 : 13, 14; 2 Tim. 2 : 2 en 3 : 15. Blijkens de verklaring van Ursinus moet bij de scholen bijzonder gedacht worden aan de inrichtingen waar „de zuiverheid der leer verdedigd wordt” en moeten de Schriftuurlijke eisen voor de dienaar des Woords gehandhaafd worden. Zie zijn Schatboek op Zondag 38.

De Dordtse Leerregels (hfdst. 1—3) wijzen er op, dat God „goedertierenlijk verkondigers van deze zeer blijde boodschap” zendt, hetgeen gestaafd wordt met Rom. 10 : 14, 15 („En hoe zullen zij prediken, indien zij niet **gezonden** worden”).

Om de bovengenoemde redenen kunnen wij echter hier geen bijzonderheden omtrent het in te stellen onderzoek verwachten.

In de **Dordtse Kerkorde** wordt de „**wettelijke beroeping**” nadrukkelijk op de voorgrond geplaatst, Art. 3, 4, en in verband daarmee de kerkelijke procedure aangegeven (praeparatoir en peremtoir examen). Dit onderzoek naar **leer en leven**, mede omvattende de beweegredenen tot en de geschiktheid voor het ambt, vond plaats na volbrachte studie aan de (staats-) universiteit. Over de toelating tot die Universiteit had de Kerk geen zeggenschap. Maar bij een eigen kerkelijke opleiding is het in 't belang van de Kerk en van de aspiranten, dat een vooronderzoek wordt ingesteld ter eventuele toelating, dat reeds is gericht op wat de Kerk te zijner tijd overeenkomstig deze artikelen in het peremtoir examen zal vragen.

Art. 19 D.K.O.: „De gemeenten zullen, voor zoveel nodig, arbeiden, dat er studenten in de theologie zijn, die door haar onderhouden worden”, is kennelijk geboren uit de omstandigheid, dat na de Reformatie zeer weinigen hun begaafde zonen lieten studeren voor predikant, omdat de predikanten veelal een kommervol bestaan hadden (Schotel, De openbare eredienst, p. 302). Om hen, die wel de begeerte, maar niet de middelen hadden, te steunen, werd de regeling naar art. 19 in het leven geroepen. Dit artikel is dus geboren uit de predikanten-nood: het gebeurde, dat kerkeraden die geen wetenschappelijk gevormd predikant konden bekomen, gewezen priesters en monniken, onderwijzers, wier scho-

len verlopen waren, en zelfs ambachtslieden tot de dienst in de kerk toelieten (Bouwman, a.w. 506). Vandaar het beroep op de gemeenten. Niettemin wenste men studenten „van goede hoop“:

„De gemeenten zullen alle mogelijke vlijt aanwenden, dat sommige studenten van goede hoop door de overheid of andere particuliere personen in groter scholen onderhouden worden, dewelke naderhand tot de dienst des Woords zullen kunnen gebruikt worden” (Dordrecht 1578).

Dergelijke „kwekelingen der kerken” waren niet alleen met een financiële, maar ook met een zedelijke band aan de hen onderhoudende kerken verbonden. Dordrecht 1618/19 bepaalde zelfs: „Dat de kwekelingen der kerken veelvuldig onderzocht worden..... in tegenwoordigheid van de gedeputeerden der (particuliere) synode”.

Duidelijk is dus, dat de Kerk van meet af toezag op hen, die later tot het predikambt zouden komen.

III. De geschiedenis. Uit het bovenstaande is ons reeds gebleken, dat een toelatingsexamen aanvankelijk onbekend was. Weliswaar had Willem I aan de stad Leiden in 1575 haar Universiteit geschonken, met het voornaamste doel om aan de Kerk goede predikanten te geven, maar de Kerk zelf had op de toelating tot de Universiteit en zelfs op de gang van het onderwijs geen invloed. Vandaar dat schier uitsluitend gesproken wordt over de toelating tot de dienst des Woords na voltooiing der studie. En dan lag — terecht — de volle verantwoording bij de Kerk, met name de classicale vergadering.

Van een eigenlijk onderzoek naar de roeping tot het ambt (n.l. de inwendige) wordt weinig gewag gemaakt. In het driedelige werk van Henricus Ravesteyn „De Nasireër Gods” komen we het woord niet eens tegen. Wel dringt deze schrijver er met nadruk op aan, dat ouders hun kinderen niet lichtvaardig tot het predikambt zullen bestemmen, maar ernstig speuren naar de vreze Gods in het jonge hart en voorts naar al zulke eigenschappen van verstand en hart, als voor de heilige bediening nodig geacht moeten worden. Op de verstandelijke aanleg wordt zelfs grote nadruk gelegd.

Koelman klaagt over het groot verval der Kerk in zijn dagen en vertaalt uit het Engels „De Hemelse Akademie” van Franciscus Rous. In een uitvoerige „Aanspraak tot de studenten der Heilige Theologie”, waarmee hij het boekje inleidt, wijst hij op het grote gevaar van geleerdheid zonder bekeertheid en zegt o.a. „Als gij ooit ware dienaren des Evangeliums zult worden, zoo zal van u worden gevorderd rekenschap af te leggen, hoe God u het Evangelie heeft toevertrouwd en gij in staat zijt uw beginsel en eigen ondervinding, aangaande de vereniging uwer ziel met Kristus, open te leggen, en te belijden, of oprecht te erkennen, dat gij aan deze dingen geen kennis hebt”.

Brakel (Redelijke Godsdienst, I, cap. XXVII) noemt onder de zaken, waardoor iemand van zijn inwendige roeping overtuigd kan worden: 1. Kennis van het ambt; 2. Kennis van zijn eigen bekwaamheid; 3. Liefde tot Christus' Kerk en zielen; 4. Verloochening van alles; 5. Lust tot het werk. Zie voor breder uiteenzetting het genoemde hoofdstuk.

Hfdst. XXVIII handelt over het ambt zelf en noemt als vereisten: 1. Geleerdheid; 2. Bekwaamheid om te leren; 3. Deftigheid; 4. Liefde tot Christus en Zijn schapen; 5. Verloochening van alles; 6. Naarstigheid; 7. Een voorbeeld zijn. Ook hier blijkt dat naast de roeping grote aandacht wordt geschonken aan de bekwaming, waaruit die roeping blijkt.

Soortgelijke aanwijzingen bij Bouwman, Geref. Kerkrecht, I, 368, 369.

Belangrijke opmerkingen maakt ook John Owen in het werkje „Twee Redevoeringen over den Heiligen Geest en Zijn werk” Tweede Redevoering, hfdst. VI, VII, VIII.

Evenwel voor het eigenlijk Admissie-examen moet althans ten onzent het begin gezocht worden in de Kerk der Scheiding. Uit de officiële bescheiden is ons daarover weinig bekend. Een uitvoerig overzicht vinden we echter in „Opleiding en Theologie” door de Kamper hoogleraren M. Noordtzij, D. K. Wielenga, H. Bavinck en P. Biesterveld uitgegeven in 1896. Vóór de stichting der Theol. School (1854) was er geen eenheid. In de eerste jaren werden soms mannen uit het volk, uitmuntende door Godsvrucht en met gaven tot stichting der gemeen-

te bedeed, zonder enige opleiding en na een hoogst eenvoudig onderzoek toegelaten tot de bediening des Woords. Behoeftte aan opleiding deed zich echter al spoedig gevoelen. Sommigen studeerden in het buitenland, anderen kregen hun opleiding bij een der predikanten. Niettemin stelde reeds de Synode van 1836 een reglement op voor het examen en de toelating tot het Herders- en Leraarsambt, zie de Acta art. 44. Van een toelatings-examen aan het begin van de studie kon echter eerst sprake zijn sedert de oprichting van de Theol. School. In de eerste 25 jaren van haar bestaan meldden zich gewoonlijk mannen op enigszins gevorderde leeftijd. Toen bestond het toelatingsexamen practisch alleen in een onderzoek naar naam, geboorteplaats, ouderdom, al of niet gehuwd zijn, studiemiddelen en de geestelijke motieven, die tot de keuze hadden geleid.

Geleidelijk aan kwam men op jeugdiger leeftijd; dienovereenkomstig werd het admmissie-examen gewijzigd en onderzocht naar de vruchten van het lager onderwijs en kennis van Bijbelse Geschiedenis en Kort Begrip, terwijl ook een kerkeraadsattest werd gevraagd omtrent karakter, godsvrucht en geschiktheid tot het ambt. Ook werd de leeftijdsgrens op 17 jaar gesteld. Het gevolg was, dat het „geestelijk” onderzoek aan die leeftijd moest worden aangepast. Het kon niet gehandhaafd zoals het geval was tegenover iemand van 25 jaar, wilde men geen onwaarachtigheid in de hand werken. Een ander gevolg was, dat de jongelui maar vast een Staatsgymnasium volgden, omdat ze vóór hun 17de jaar niet in Kampen terecht konden.

Het is leerzaam, dit overzicht te lezen, omdat deze geschiedenis bezig is zich in de Kerken na '92 te herhalen.

Verder is het van belang te letten op de Acta van 1879. Ze spreken (Art. 126) van het wangedrag van enige studenten, die moesten worden verwijderd. Naar aanleiding daarvan kwam de vraag aan de orde: „Wordt er genoegzaam op toegezien, dat alleen godzalige jongelingen als studenten worden aangenomen, en wat kan er meer gedaan worden tot bevordering van de godzaligheid der studenten en hun opvoeding tot het leraarsambt?” (Art. 139). Na brede discussie werd besloten de eisen tot toelating te verscherpen. Deze werden gegoten in de formulering, die thans nog in de Christelijke Gereformeerde Kerken gebruikt wordt. Voor bijzonderheden zie men de betreffende artikelen, alsmede Bijlage II.

Na '92 kwam de zaak van Opleiding en admmissie-examen al heel spoedig aan de orde. Wij lezen in de Acta van Juli '93: „De Voorzitter wil, evenals de broeders, die zich reeds in dien zin over dit punt lieten horen, als een der eerste eisen stellen dat men zich deugdelijk rekenschap kan geven van de genade Gods, aan de ziel bewezen, maar..... ook het wetenschappelijk onderwijs moet wegen” (p. 27).

Wie de Handelingen der latere Synoden naleest, ontmoet telkens weer aan de ene zijde de neiging, om de deur naar art. 8 D.K.O. al te wijd open te zetten en daartegenover — vooral bij monde van Docent van Lingen — een harts-tochtelijk bepleiten van de noodzakelijkheid van een degelijke opleiding voor de geroepenen van 's Heeren wege. Zie o.a. Acta 1895, pag. 18 v.v. en Acta 1898, pag. 14 v.v.

Mannen, die zo doordrongen waren van de eis tot wetenschappelijke vorming, hebben ongetwijfeld daarmee ook ernstig rekening gehouden als het ging over de toelating tot de Theol. School. Het komt ons voor, dat in later jaren het onderzoek naar de wetenschappelijke aanleg wel eens te veel schuil is gegaan achter de samenspreking omtrent „roeping en genadestaat”.

IV. Conclusies en Richtlijnen. Op grond van al het voorgaande menen Uw Deputaten tot de volgende conclusies en richtlijnen te moeten komen:

- a. dat dienaren des Woords door God Zelf worden geroepen en gegeven aan Zijn Kerk;
- b. dat deze roeping meebrengt het verlenen van de vereiste gaven en bekwaamheden van verstand en hart;
- c. dat, gezien de duidelijke uitspraken der Heilige Schrift omtrent genade, roeping en bekwaammaking, met veelvuldige aanwijzing van wat een dienaar des Heeren wèl en niét behoort te zijn, een zorgvuldig en met wijsheid geleid onderzoek vóór de toelating tot de kerkelijke Opleidingsschool niet slechts wettig, maar geboden moet geacht;

- d. dat de kerkgeschiedenis bewijst, dat het ontbreken, nalaten of verwaarlozen van zulk een onderzoek de deur openzet voor onwaardige dienaren;
- e. dat herhaaldelijk voorgekomen teleurstellingen niet pleiten tegen het houden van een Admissie-examen, maar veeleer dringen tot grondiger onderzoek, niet alleen naar hetgeen de adspirant mededeelt omtrent zijn roeping, maar ook naar zijn karakter en geschiktheid;
- f. dat een uitvoerig attest van de betrokken kerkeraad daarbij van groot gewicht is en dat die kerkeraad overtuigd moet zijn, dat de adspirant in zijn handel en wandel ook een goed getuigenis heeft van „degenen, die buiten zijn”;
- g. dat het gewenst is die kerkeraad een vragenlijst of schema te zenden waarin aan de Schriftuurlijke eisen een ruime plaats wordt gegeven;
- h. dat de adspirant zo mogelijk een getuigschrift zal overleggen van het Hoofd der door hem gevolgde onderwijs-inrichting en/of van eventueel vroegere werkgevers;
- i. dat de datum van het examen zo vroeg mogelijk worde bekend gemaakt, en er voldoende ruimte zij tussen de datum van aanmelding en het examen, opdat het Curatorium b.v. tijd heeft om ook inlichtingen in te winnen bij de kerkeraad van een vorige gemeente, in geval een adpirant nog slechts kort tot zijn tegenwoordige gemeente behoort;
- j. dat worde onderstreept dat het Admissie-examen niet beslist over de toelating tot het predik-ambt, maar over de toelating als student aan de Theologische School, zij het ook met de bedoeling om na voltooide studie te staan naar de dienst des Woords, waartoe te zijner tijd het door de Kerk af te nemen peremtoir examen onderzoek doet, zowel naar de beweegredenen, als naar de wetenschappelijke en praktische bekwaamheid;
- k. dat bijgevolg niet slechts het eerste jaar als proefjaar geldt, maar ook de volgende studie-jaren en zelfs een gebleken bekwaamheid niet automatisch de toelating tot de dienst des Woords en der Sacramenten garandeert;
- *) l. dat het overweging verdient, de leeftijds grens van 17 jaar te herzien, omdat;
  - 1e. deze bepaling haar kracht verliest, indien een jongen van 17 jaar reeds een zodanige vóóropleiding volgde, dat hij aanstonds in een hogere klasse kan worden geplaatst (evenals in de Chr. Geref. Kerk vóór 1892 — zie „Opleiding en Theologie”);
  - 2e. de praktijk leert — alweer gelijk vóór '92 — dat de jongelui maar vast elders een gymnasiale (of andere) opleiding volgen, waardoor een verscheidenheid ontstaat, die de methodische gang van het onderwijs aan de Theol. School moet belemmeren;
  - 3e. in deze tijd een predikant zeker moet beschikken over een zo breed mogelijke algemene ontwikkeling en dus een degelijke wetenschappelijke vooropleiding noodzakelijk is, waarom het wellicht wenselijk is, een admissie-examen af te nemen op jeugdiger leeftijd en vervolgens die jeugdigen het volgen van een gymnasium aan te bevelen, zonder dat dit in alle gevallen latere toelating tot de Theologische studiën behoeft te verzekeren. Blijkt in zulk een geval de leerling de vereiste studie-aanleg te missen, of tot een ander inzicht te komen, dan is de mogelijkheid om een studierichting te kiezen of een werkkring te zoeken, groter dan wanneer iemand op latere leeftijd tijdens zijn studie aan de Theol. School b.v. de nodige bekwaamheid blijkt te missen, maar gezien zijn leeftijd niet meer van koers kan veranderen;
- *) m. dat het zo tere en moeilijke onderzoek naar de persoonlijke godsvrucht van de adspirant geschiede aan de hand van een samenspreking met hem naar aanleiding van een werk van praktisch-geestelijke strekking, waarvan tevoren mededeling gedaan wordt;
- n. dat het Curatorium bij het in te stellen onderzoek ernstig rekening houde met de leeftijd van de jongeman, omdat op 17 à 18-jarige leeftijd niet die rijpheid kan worden verwacht als enkele jaren daarna;
- o. dat, inzonderheid tegenover jeugdigen, de vragen worden gesteld in duidelijke, Schriftuurlijk-confessionele bewoordingen.

Uw Deputaten menen hiermede hun opdracht te hebben volvoerd en bieden het bovenstaande gaarne in de ernstige overweging van Uw vergadering aan.
U ook in deze belangrijke zaak de leiding des Geestes toebiddend, verblijven wij,

C. v. d. Zaal, Voorzitter.
J. C. Maris, Secretaris.

*) De richtlijnen l. en m. zijn door de Generale Synode niet aanvaard. Zie Acta art. 38.

BIJLAGE IX.

RAPPORT VAN DEPUTATEN ART. 13 D.K.O. DER CHRISTELIJKE
GEREFORMEERDE KERKEN IN NEDERLAND.

Lisse, Juli 1953.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn op 8 Sept. e.v.d.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De deputaten volgens art. 13 D.K.O. (Algemene kas tot steun aan de kerken ten behoeve van de verzorging van Emeriti-predikanten, predikantsweduwen en -wezen) hebben de eer U hierbij een rapport aan te bieden betreffende hun werkzaamheden gedurende de jaren 1950—1953.

1. Met dank aan de Heere delen deputaten U mee, dat zij in deze drie jaren onafgebroken de belangen van de Emeriti-kas mochten behartigen. Zij werden daarin op voortreffelijke wijze bijgestaan door de eerste penningmeester ds D. Henstra en de tweede penningmeester br. J. de Jong.

Door zijn vertrek naar Canada zag ds B. Nederlof zich genoodzaakt zijn functie als secretaris van ons college neer te leggen. In hem verloor ons college een man, die warme liefde voor deze arbeid paarde aan grote accuratesse. We zijn hem veel dank verschuldigd. Het scribaat werd nu in handen gelegd van ds H. W. Eerland.

Voorts willen deputaten een woord van dankbare nagedachtenis wijden aan br. G. J. O. Vermeer, die geruime tijd als secundus-deputaat namens de Particuliere Synode van het Zuiden fungeerde, doch in het voorjaar van 1953 in de Heere is ontslapen. Doordat ds M. Holtrop de plaats innam van ds B. Nederlof namens de Part. Synode van het Noorden en enkele andere mutaties plaatsvonden, is ons college thans als volgt samengesteld:

Voor de Part. Synode van het Noorden: ds M. Holtrop; sec. ds A. C. Noort.

Voor de Part. Synode van het Oosten: ds K. G. van Smeden (voorzitter); sec. oud. J. Hogenkamp.

Voor de Part. Synode van het Westen: ds H. W. Eerland (secretaris); sec. oud. E. C. Verplanke.

Voor de Part. Synode van het Zuiden: oud. J. van Dongen; sec. oud. A. A. de Lange.

Deputaten hebben in deze periode negen maal vergaderd om de belangen van de Emeriti-kas te bespreken. Op één van deze vergaderingen waren aanwezig Prof. Dr J. P. van Rooijen en Prof. J. Hovius, die deputaten met hun zeer gewaardeerde adviezen hebben gediend.

2. Als deputaten U thans enkele gegevens over hun **werkzaamheden** aanbieden, dan willen zij met grote dankbaarheid melding maken van het feit, dat onze kerken hoe langer hoe meer doordrongen worden van haar roeping ten aanzien van haar door ouderdom of ziekte op non-activiteit gestelde dienaren en van de nagelaten betrekkingen van de predikanten, die ons door de dood ontvielen. Steeds meer kerken geven gehoor aan het dringend verzoek van de penningmeester om maandelijks 1/12 van de omslag op te zenden. Daardoor ontstaat een regelmatige toevoer van financiële middelen naar de kas, hetgeen de penningmeester de gelegenheid verschafft de verzorgden tijdig van de hun toekomstige gelden te voorzien.

Dit wil echter niet zeggen, dat wij in betrekking tot de verzorging van de emeriti-predikanten nu wel bijna het ideaal zouden hebben bereikt. Weliswaar konden de uitkeringen over de jaren 1951 en 1952 plaats vinden tot een hoogte van 60 % boven het voor-oorlogse peil, maar ieder, die enigermate ter zake kundig is, weet dat de toelagen ondanks dat, minimaal blijven. Deputaten zijn zich maar al te zeer bewust, dat de verzorgden, gezien de algemene duurte van deze na-oorlogse tijden, zeker recht hadden op een uitkering die 75 % boven de normale ligt. Gaarne zouden deputaten in deze behoefte voorzien, maar hun middelen laten dit voorshands niet toe en het ziet er momenteel niet naar uit,

dat dit binnenkort beter zal worden. Integendeel! De speling, die er enkele jaren geweest is tussen de ontvangsten en de uitgaven, waardoor deputaten in staat waren een kleine reserve te kweken, is door de sterk verhoogde uitgaven de laatste jaren tot een minimum gereduceerd. Het valt zelfs te vrezen dat het jaar 1953 deputaten voor een tekort op de exploitatie-rekening zal plaatsen. Dit in verband met het feit, dat meerdere uitkeringen zullen moeten plaatsvinden, terwijl anderzijds verschillende kerken uit de door de Februari-ramp getroffen gebieden, wel niet in staat zullen zijn aan de omslag voor onze kas te voldoen. Met het oog hierop is het noodzakelijk dat alle kerken zich de uiterste inspanning getroosten om aan de omslag van f 1,50 per jaar en per lid te voldoen en zo mogelijk deze te overschrijden.

En voorts moeten onze kerken er van doordrongen zijn, dat het huidige peil van de uitkeringen niet gehandhaafd mag blijven. Zullen zij beantwoorden aan de in de D.K.O. gestelde eis, dat de emeriti-predikanten „naar behoren in hun levensonderhoud worden voorzien”, dan moeten er wegen en middelen worden beraamd om tot hogere toelagen te kunnen geraken.

Ook in dit verslag kunnen deputaten met dankbaarheid gewagen van een voortdurende stijging van de **inkomsten**. De collecten bedroegen

in 1950: f 77.018,97;

in 1951: f 79.027,22;

in 1952: f 81.617,22.

Uit deze cijfers blijkt duidelijk, dat steeds meer kerken er naar streven aan de omslag te voldoen. Deze werd echter ook in 1952 nog niet bereikt. We zijn nu gekomen op een gemiddelde van f 1,45 per lid per jaar. Nader gespecificeerd ontbrak aan de omslag van de Part. Synode van het Noorden in 1952 nog 1,7 %; aan die van het Oosten 6,7 %; aan die van het Westen 2,4 % en aan die van het Zuiden 1,4 %. Over alle kerken bedroeg het tekort in 1952 nog 3,2 %.

De **uitkeringen** over de laatste drie jaren geven de volgende cijfers te zien:

in 1950: f 66.241,—;

in 1951: f 73.023,05;

in 1952: f 80.173,71.

Hierbij willen deputaten attenderen op het feit, dat de uitkeringen van 1950 en 1952 een verhoging aangeven van bijna f 14.000,—! In verhouding tot 1947 is het bedrag van de uitkeringen bijna verdubbeld. Dit stemt tot grote dankbaarheid jegens de Heere, die de harten tot offervaardigheid heeft willen neigen.

Per 1 Juni 1953 werden gelden uitgekeerd ten behoeve van 17 emeriti-predikanten en 19 predikantsweduwen, van wie sommigen nog minderjarige kinderen hebben. Sinds de Generale Synode van 1950 zijn overleden de emeriti-predikanten:

J. W. Polman, in de ouderdom van 84 jaar,

L. de Bruyne, in de ouderdom van 70 jaar,

W. Hendriksen, in de ouderdom van 80 jaar,

P. W. Dam, in de ouderdom van 56 jaar.

Voor rekening van de kas kwamen de emeriti-predikanten:

H. Hoogendoorn, oud 70 jaar, met 38 dienstjaren,

W. A. Zijlema, oud 51 jaar, met 15 dienstjaren,

P. Dijkstra, oud 61 jaar, met 28 dienstjaren,

Joh. Jansen, oud 71 jaar, met 48 dienstjaren.

Overleden zijn in deze jaren: Mevrouw de Wed. N. Koomans-Kuiters en Mevrouw de Wed. Oosterhuis-van Inzen.

Jaarlijks brengen deputaten verslag van hun werkzaamheden uit aan de Part. Synoden. Zij zenden een financieel verslag toe aan het Curatorium van de Theol. School voor de samenstelling van het z.g. „Curatorenverslag”, terwijl de bescheiden en middelen der kas jaarlijks worden gecontroleerd.

3. Voor een eigenaardige moeilijkheid werden deputaten geplaatst door het van kracht worden van de Pensioen- en Spaarfondsenwet per 1 December 1952. Prof. Dr J. P. van Rooijen, die een grote mate van belangstelling voor de emeritering van predikanten aan de dag legt, en als deskundige aan deputaten steeds belangrijke en belangeloze adviezen verstrekt, maakte ons college opmerkzaam op het feit, dat ook de emeritaatsvoorzieningen van de kerken onder deze wet vallen. Op onze vergadering van 6 November 1952 heeft Prof. van Rooijen één en ander nader toegelicht. Hierbij was, op verzoek van deputaten,

ook Prof. Hovius aanwezig. Uit de uiteenzetting van Prof. van Rooijen bleek, dat de Pensioen- en Spaarfondsenwet betrekking heeft op „elke instelling, van welke aard ook”. De kerken zijn daarvan niet uitgesloten. Dat houdt niet alleen in, dat krachtens deze wet de kerken verplicht worden tot het vormen van zeer aanzienlijke fondsen, maar ook praktisch in deze zaak onder staatstoezicht worden geplaatst. Deze wet bedreigt de onafhankelijkheid van de kerken. Deputaten waren van oordeel, dat de kerken Prof. van Rooijen grote dank verschuldigd zijn voor het feit, dat hij ons op dit gevaar heeft opmerkzaam gemaakt, temeer daar de Prot. Christ. fracties blijkbaar deze dreiging niet hebben onderkend.

Besloten werd aan deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid te verzoeken zich namens onze kerken aan te sluiten bij een protestschrijven, dat reeds namens de Geref. Kerken aan de regering werd gezonden, teneinde voor de kerken onvoorwaardelijke vrijstelling van genoemde wet te verkrijgen.

Intussen kwam van deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid een schrijven in, waarin wordt meegedeeld, dat deze zaak bereids aanhangig werd gemaakt.

4. In het begin van dit rapport hebben deputaten gewag kunnen maken van de meerdere belangstelling en sympathie, die de Emeriti-kas de laatste jaren in onze kerken mag genieten. Dit stemt tot bijzondere verheuging en dankbaarheid. Daarom smart het deputaten te moeten opmerken dat deze, met veel moeite behaalde, winst nu weer teniet dreigt te gaan door de, naar de gedachte van deputaten, onjuiste handelingen van enkele kerkelijke vergaderingen. Zij achten zich verplicht tegen deze handelingen te protesteren en verzoeken daarom Uw vergadering dringend van hun protesten, die dit rapport in een afzonderlijk schrijven vergezellen, in comité-vergadering kennis te willen nemen.

5. Voorstellen:

Deputaten hebben de eer Uw Synode het volgende voor te stellen:

1. De 1e en 2e penningmeester van de Emeriti-kas te dechargeren, met dankzegging voor hun accuraat beheer.
2. Het bedrag van de omslag opnieuw te bepalen op minstens f 1,50 per lid en per dooplid per jaar, en er bij de kerken op aan te dringen dit bedrag als een **minimum** bijeen te brengen en aan deputaten vrijheid te verlenen, om, indien nodig, de omslag te verhogen.

Met grote dank aan de Heere, de Koning der Kerk, die alle dingen zo heerlijk wél gemaakt heeft en van Wie onze verwachting zij ook voor de toekomst, mogen deputaten dit rapport besluiten. Zegene de Heere Uw vergadering en geve Hij U wijsheid en kracht ook voor deze zaak, die voor het heil van onze kerken van zo grote betekenis is.

Met hartelijke broedergroeten,

namens Deputaten art. 13 D.K.O.

K. G. van Smeden, voorzitter.
H. W. Eerland, secretaris.

BIJLAGE X.

RAPPORT VAN COMMISSIE XII BETREFFENDE ART. 13 D.K.O.
ALSMEDE DE INSTRUCTIES I. 1, en I. 2.

Aan de Generale Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland in ver-
gadering bijeen te Apeldoorn, 8 September
e.v.d. 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Commissie XII, door Uw Synode benoemd, heeft in het bijzijn van de voorzitter en de secretaris van de deputaten ad art. 13 D.K.O., resp. ds K. G. van Smeden en ds H. W. Eerland, met instemming kennis genomen van de werkzaamheden van deputaten. Bijzondere aanmerkingen behoeften niet te worden gemaakt.

Wel is naar het oordeel van Uw commissie in het algemeen de basis-uitkering te laag. Deze is n.l. 160 % van de norm van 1931. Uit de toelichting van deputaten blijkt evenwel, dat extra uitkeringen i.v.m. bijzondere noden tot een bedrag van f 4.392,71 werden gedaan.

Ten opzichte van de instructie van de Part. Synode van het Westen (I.2), die de verzorging van de Emeriti-dienaren langs andere banen geleid wenst te zien en daarbij een rapport ter kennisname aanbood, merkt de commissie op, dat het in dit rapport voorgestelde geen verbetering is. Het betreft hier een verhoging naar gelang van het aantal dienstjaren en een gedeeltelijk loslaten van de thans geldende regeling.

De commissie ziet niet in hoe de verzorging langs andere en betere banen zou kunnen worden geleid. Iedere uniforme regeling sluit niet uit het rekening houden met de individuele behoeften van iedere verzorgde afzonderlijk. Door een gedurig contact met de verzorgden, wordt dan ook dit doel zeer dicht benaderd.

Ten aanzien van de instructie van de Part. Synode van het Noorden (I.1.), waarin gevraagd wordt om het principe van onderscheiden financiering bij emeritering nader uit te werken, merkt de commissie op, dat zulks door de deputaten reeds in practijk wordt gebracht, volgens het nieuwe art. 8 van het reglement op de Kas, hetwelk aldus luidt:

„Aangezien art. 13 D.K.O. beoogt in het levensonderhoud te voorzien, kan van de bedragen genoemd in art. 2 worden afgeweken in gevallen van bijzondere noden, of slechts gedeeltelijke onbekwaamheid tot uitoefening van de dienst. Vermindering vindt niet plaats bij hen, die minstens 35 dienstjaren als predikant tellen. Een en ander ter beoordeling van deputaten gehoord de belanghebbenden.”

De commissie stelt U voor:

1. Het beleid van deputaten goed te keuren en erkentelijkheid uit te spreken voor het vele werk en de goede zorgen aan deze zaak besteed.
2. De eerste en tweede penningmeester van hun nauwkeurig beheer te dechargeren met dankzegging voor hun arbeid.
3. Het bedrag van de omslag opnieuw te bepalen tenminste op f 1,75 per lid en dooplid per jaar, omdat de commissie meent, dat de uitkeringen verhoogd dienen te worden tot 180 % van de vroeger genoemde normen, eveneens met inachtneming van de individuele behoeften.

Uwe vergadering de leiding des Geestes toebiddende,

Uwe commissie:

ds M. Baan.
drs J. van Genderen.
oud. C. J. van Burg.
oud. P. Aarnout, rapporteur.
ds K. G. van Smeden, adviseur.
ds H. W. Eerland, adviseur.

BIJLAGE XI.

RAPPORT VAN DE PART. SYNODE VAN HET WESTEN INZAKE
ART. 13 D.K.O. (BIJLAGE BIJ INSTRUCTIE I. 2).

Aan de Particuliere Synode van het Westen,
in vergadering bijeen te 's-Gravenhage (C),
18 Juni 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Part. Synode van het Westen, in vergadering bijeen te Amsterdam (O), d.d. 24 Juni 1952, heeft een Commissie benoemd, bestaande uit ondergetekenden, met de opdracht te onderzoeken, welke wegen en middelen zouden kunnen leiden en dienen tot een betere verzorging der Emeriti-predikanten, predikantsweduwen en -wezen (volgens Art. 13 D.K.O.).

Als resultaat van haar arbeid moge genoemde Commissie U het volgende rapport aanbieden.

Voordat Uw Commissie concrete voorstellen gaat doen, wil zij nadrukkelijk vaststellen diep er van overtuigd te zijn, dat de Deputaten ad Art. 13 steeds, maar inzonderheid gedurende de na-oorlogse jaren diligent zijn geweest ten aanzien van de hun opgedragen taak van de verzorging in de nooddrift der Emeriti, enz., en er naar gestreefd hebben met de hun ten dienste staande middelen de uitkeringen zo hoog mogelijk te doen zijn.

Ook mag met dankbaarheid worden geconstateerd, dat steeds meer Kerken getrouw voldoen aan de haar opgelegde „omslag”.

Dit neemt echter niet weg, dat — naar het oordeel van Uw Commissie — de basis-uitkeringen, genoemd in Art. 2, bijlage 5 D.K.O., blz. 54, te laag gesteld zijn, in aanmerking genomen de positie der Emeriti-dienaren of der predikantsweduwen, en de hoge levensstandaard van deze tijd.

Ongetwijfeld is de 60 % duurte-toeslag, die laatste jaren door Deputaten verstrekt, een welkome aanvulling geweest, doch deze toeslag is niet officiëel gefixeerd; er bestaat geen zekerheid, dat deze kan worden gehandhaafd, en evenmin, dat deze uitkeringen (dus 160 % van het basisbedrag) mogen geacht worden te voldoen aan de eisen, die gesteld mogen worden voor een behoorlijke verzorging.

Bovendien is 't naar de mening van Uw Commissie onbevredigend en onjuist, dat in de huidige regeling de verzorgings-bedragen voor alle Emeriti (i.c. weduwen) gelijk zijn, ongeacht het aantal jaren, gedurende welke de geëmeriteerde of overleden Dienaren de Kerken in volle activiteit hebben mogen dienen.

Uw Commissie wil U daarom allereerst als voorstel een schema van verzorging voorleggen, hetwelk h.i. zonder veel ingrijpende maatregelen zou kunnen worden ingevoerd. In dit schema is opgenomen:

de huidige lijst van verzorgden (zonder namen);

de huidige toelage, berekend naar 160 % van de vastgestelde basis-bedragen (als restrictie moge gelden, dat ons de juiste bedragen niet bekend zijn; eventuele verschillen zijn echter niet ingrijpend);

de voorgestelde verzorgingsbedragen, waarbij als grondslagen zouden dienen te gelden:

basis-bedrag voor Emeriti: f 1800,—;

basis-bedrag voor weduwen: f 1500,—;

kindertoeslag: 1 k. f 300,—; 2 k. f 540,—; 3 k. f 720,—; 4 k. f 840,—;

5 en meer kinderen f 900,— (geldend tot aan het 21e levensjaar);

wezegeld: 1 w. f 600,—; 2 w. f 1080,—; 3 w. f 1440,—; 4 w. f 1680,—;

5 en meer wezen f 1800,— (geldend tot aan het 21e levensjaar).

Voorts per dienstjaar voor de Emeriti (i.c. de weduwen) een verhoging met 1½ %, 1¾ % of 2 %, te berekenen over de basis-bedragen hiervoor genoemd, waaruit Uw vergadering eventueel een keuze zou kunnen doen.

Em. pr. no	dienstj.	kind.	1½ %	1¼ %	2 %	thans
1	6	2	2502,—	2529,—	2556,—	2725,—
2	41	—	2907,—	3091,50	3276,—	2400,—
3	19	—	2313,—	2398,50	2484,—	2400,—
4	36	—	2772,—	2934,—	3096,—	2400,—
5	17	1	2559,—	2635,50	2712,—	2600,—
6	28	1	2856,—	2982,—	3108,—	2600,—
7	39	—	2853,—	3028,50	3204,—	2400,—
8	38	—	2826,—	2997,—	3168,—	2400,—
9	48	—	3096,—	3312,—	3528,—	2400,—
10	12	—	2124,—	2178,—	2232,—	2400,—
11	28	—	2556,—	2682,—	2808,—	2400,—
12	42	—	2934,—	3123,—	3312,—	2400,—
13	33	—	2691,—	2839,50	2988,—	2400,—
14	8	—	2016,—	2052,—	2088,—	2400,—
15	25	—	2475,—	2587,50	2700,—	2400,—
16	41	—	2907,—	3091,50	3276,—	2400,—
17	15	—	2205,—	2272,50	2340,—	2400,—

Weduwen:

1	22	—	1995,—	2077,50	2160,—	1680,—
2	11	—	1747,50	1788,50	1830,—	1680,—
3	21	—	1972,50	2051,25	2130,—	1680,—
4	33	—	2242,50	2366,25	2490,—	1680,—
5	17	2	2422,50	2486,25	2550,—	2200,—
6	20	—	1950,—	2025,—	2100,—	1680,—
7	17	2	2422,50	2486,25	2550,—	2200,—
8	27	—	2107,50	2208,75	2310,—	1680,—
9	17	—	1882,50	1946,25	2010,—	1680,—
10	25	2	2602,50	2696,25	2790,—	2200,—
11	33	—	2242,50	2366,25	2490,—	1680,—
12	8	—	1680,—	1710,—	1740,—	1680,—
13	12	3	2490,—	2535,—	2580,—	2400,—
14	9	—	1702,50	1736,25	1770,—	1680,—
15	14	—	1815,—	1867,50	1920,—	1680,—
16	6	2	2175,—	2197,50	2220,—	2200,—
17	29	—	2152,50	2261,25	2370,—	1680,—
18	21	—	1972,50	2051,25	2130,—	1680,—
19	21	—	1972,50	2051,25	2130,—	1680,—

Voor emeriti-predikanten met een gering aantal dienstjaren, die wegens voortdurende invaliditeit niet in staat zijn nog eens te gaan preken, ware een bijzondere regeling te treffen, b.v. een algemeen geldend minimum van f 2400,—.

Idem met 't oog op weduwen van vroeggestorven dienaren, met b.v. een algemeen geldend minimum van f 1800,—.

Berekend naar 1½ % is 't totaal der uitkeringen: f 84.139,50 omslag f 1,60.

Berekend naar 1¼ % is 't totaal der uitkeringen: f 87.642,75 omslag f 1,65.

Berekend naar 2 % is 't totaal der uitkeringen: f 91.146,— omslag f 1,75.

Opgemerkt kan nog worden, dat de huidige omslag is berekend op f 1,50 en dat — volgens het verslag van Deputaten — de uitkeringen in 1952 hebben bedragen f 80.173,71 (hieronder zijn waarschijnlijk begrepen bijzondere uitkeringen in verband met ziekte, enz.).

Wanneer voren-gemelde regeling zou worden aanvaard, is — naar het oordeel van Uw Commissie — aan de minimum-eisen voor de verzorging der Emeriti, enz. voldaan en behoeft aan de huidige omslag-regeling niet veel te veranderen. Het bedrag van de omslag zal slechts weinig verhoogd moeten worden, terwijl inzonderheid de nalatige Kerken er bij de voortduur op gewezen moeten worden haar morele verplichtingen, hieruit voortvloeiende, getrouw na te komen.

Uw Commissie wil echter — op 't gevaar af, dat aan haar het verwijt van tweeslachtigheid zal worden gedaan — gaarne aan het oordeel van Uw verga-

dering onderwerpen de mogelijkheid, wenselijkheid, of misschien noodzakelijkheid van een andere regeling.

Het kan immers niet worden ontkend, dat de „omslag” weinig geliefd is in onze Kerken; dat vele kerken haar zien en aanvoelen als een „noodzakelijk kwaad”; ook valt 't op, dat een nog te gering aantal Kerken deze omslag in haar jaarlijkse begroting heeft opgenomen als een wezenlijk bestanddeel daarvan.

Daarom is de vraag gewettigd, of voor een groot deel de moeilijkheden en de min of meer ongewenste toestanden ten aanzien van de Kas en de verzorging naar Art. 13, misschien verklaard moeten worden uit 't feit, dat in onze Kerken het beginsel, neergelegd in Art. 13 D.K.O. en in vrijwel iedere beroepsbrief vermeld (n.l. dat de kerkeraad op zich neemt de verplichting van verzorging bij emeritaat), niet wordt nageleefd, en dat de verzorging der Emeriti, enz. meer wordt beschouwd als een plicht van de gezamenlijke Kerken dan als een rechtspllicht der plaatselijke Kerk.

Art. 13 stelt toch als beginsel, dat in de eerste plaats de plaatselijke Kerk een eigen roeping en plicht heeft te vervullen t.a.v. haar Emeriti-predikanten, enz. De plaatselijke Kerk, die ijvert voor de instandhouding van de dienst des Woords, moet ook de daaruit voortvloeiende roeping tot verzorging der Emeriti enz., aanvaarden. M.a.w.: zoals het de plicht is van de plaatselijke Kerk behoorlijk te voorzien in 't levensonderhoud van de Dienaar des Woords, zolang deze in haar midden werkt, zo is het ook haar plicht dit jegens hem en/of de zijnen te verrichten, wanneer actieve dienstvervulling door ouderdom of ziekte onmogelijk is geworden, of door de dood is beëindigd.

't Mag als bekend worden verondersteld, dat een Dienaar des Woords, volgens de D.K.O. geen „salaris” in de gewone zin van 't woord ontvangt. Daarom spreken wij van een „toelage” om daarvan te kunnen leven. Bij het goed onderscheiden van „toelage” en „salaris” kan er in verband met de verzorging geen sprake van zijn, dat van de Dienaar des Woords zelf een bijdrage voor zijn eigen toekomstige verzorging gevraagd wordt. De uitkering van emeritaatsgelden is daarom ook niet anders te zien dan als een voortzetting van de betaling der toelage aan een predikant, die door ouderdom, ziekte of anderszins onbekwaam is geworden tot de uitoefening van zijn dienst.

Daarom behoort de verzorging te geschieden door de plaatselijke Kerk.

Indien zulks noodzakelijk is, in verband met de onderhouding van de kerke-dienst enz., kan de plaatselijke Kerk de bijstand inroepen van de Kerken, behorende tot de Classis, waaronder zij ressorteert. Deze Kerken verbinden zich vrijwillig tot het verlenen van die bijstand, waarvan de regeling aan die Classis wordt opgedragen; de penningmeester zou de quota tegelijk met de normale Classiskosten kunnen innen en voor uitbetaling aan de plaatselijke Kerk kunnen zorg dragen.

Doch ook dan blijft de plaatselijke Kerk aansprakelijk voor de volle honorering der emeritaatstoelage, terwijl de andere Kerken van dezelfde Classis slechts bijstand verlenen om deze honorering mogelijk te maken.

Wanneer de Kerken in de Classis niet bij machte zijn voldoende financiële bijstand te verlenen, tengevolge waarvan de plaatselijke Kerk niet in staat zou zijn haar verplichting(en) na te komen, dan kan de Classis mede de hulp inroepen van de Kerken, welke tot de Particuliere Synode, waaronder zij ressorteert, behoren. De regeling hiervan wordt op de Part. Synode opgemaakt en aan de Classis van haar ressort ter uitvoering opgedragen.

De bestaande Kas „tot verzorging van Emeriti-predikanten, predikantswe-duwen en -wezen der Chr. Geref. Kerken in Nederland” blijve gehandhaafd, of worde omgezet in een „Fonds tot verzorging..... enz.”, met het doel: gedurende de overgangstijd zorg te dragen voor behoorlijke nakoming der verplichtingen jegens de haar thans toevertrouwde emeriti, enz.

Het spreekt vanzelf, dat de plaatselijke Kerken met eigen Emeriti-verzorging, en Kerken, die in classicaal of particulier-Synodaal verband bijstand verlenen voor Emeriti-verzorging, niet verplicht kunnen worden de in gebruik zijnde omslag aan deze Kas of dit Fonds te voldoen; hun eventuele omslag dient verminderd te worden met eigen kosten van Emeriti-verzorging en/of bijdragen tot Emeriti-verzorging aan de bijgestane Kerken.

De volgende regeling ware te overwegen:

Bij emeritering (mutatis mutandis bij overlijden) komt voor rekening van de plaatselijke Kerk

- 1e— 3e maand: het volle honorarium, bij actieve dienst genoten;
- 4e— 6e maand: de volle emeritaatstoelage;
- 7e— 9e maand: 75 % van de emeritaatstoelage; Classis 25 %;
- 10e—12e maand: 50 % van de emeritaatstoelage; Classis 50 %
- en verder : 25 % van de emeritaatstoelage; of minder, en de Classis 75 % of meer; dit kan door de Classis in overleg met de plaatselijke Kerk geregeld worden.

Natuurlijk is het mogelijk de meer omslachtige regeling van hulp aan de plaatselijke Kerk door de Classis, en van hulp aan de Classis door de Part. Synode te vervangen door volledige handhaving van de bestaande Kas, teneinde de plaatselijke Kerk, die niet in staat is aan haar verplichting jegens haar Emeritusdienaar (i.c. weduwe) te voldoen, de gelegenheid te schenken rechtstreeks een beroep op deze Kas te doen.

Uw Commissie is er van overtuigd, dat over deze zaak ook hiermede niet het laatste woord is gesproken, maar meent toch met dit rapport aan de haar door U verstrekte opdracht te hebben voldaan en de basis gelegd te hebben voor een diepgaande bespreking en zelfs eventueel voor een nieuwe regeling van het bepaalde in Art. 13 D.K.O., welke dan zou kunnen worden voorgesteld aan de Generale Synode.

Zegene de Heere Uw vergadering.

De Commissie voornoemd,

Ds D. Biesma, Jr.
oud. J. Groenendijk.
oud. C. de Groot.
Mr Th. A. Versteeg.

BIJLAGE XII.

RAPPORT CLASSICALE COMMISSIE CLASSIS DORDRECHT
(BIJLAGE BIJ INSTRUCTIE A.).

Aan de Classis Dordrecht der Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Uw Commissie zag zich tot taak gesteld de volgende instructie onder de aandacht te zien:

De Kerkeraad der Chr. Ger. Kerk te Dordrecht, constaterende een grote onrust in onze kerken, verzoekt de classis, zich ernstig te bezinnen op de oorzaken daarvan, om vervolgens, via P.S. en G.S. alles in het werk te stellen, dat verschillende bezwaren tegen de huidige gang van ons kerkelijk leven uit de weg worden geruimd.

Bovenstaande instructie bracht Uw Commissie tot de volgende conclusies:

1e De kerkeraad der Chr. Ger. Kerk te Dordrecht constateert onrust in onze kerken.

2e Hij verzoekt ernstige bezinning op de oorzaken daarvan.

3e Hij verzoekt via P.S. en G.S. dat verschillende bezwaren tegen de huidige gang van ons kerkelijk leven uit de weg worden geruimd.

Ten opzichte van het eerste meent uw Comm. te moeten vaststellen, dat er metterdaad van onrust in onze kerken gesproken kan worden.

Uit onderlinge gesprekken, schrijven in de kerkelijke pers, verhandelingen op kerkelijke vergaderingen, bleek reeds enige jaren, dat er bepaalde wrijvingen waren, die onrust veroorzaakten. Deze onrust nam in geen geringe mate toe door het uittreden van ds v. Minnen, ds v. Voorthuysen en enkele gemeenten.

Dit feit met de kerkeraad van Dordrecht constaterende, deed uw Comm. dan ook vaststellen, dat er bepaalde oorzaken voor moeten zijn.

Uw Comm. zag zich daarom geplaast voor de taak, zich te bezinnen op de oorzaken van deze onrust.

Zij stelde daarbij de vraag:

- a. wat leeft er zo onder ons volk;
- b. wat schrijft de kerkelijke pers.

Ten opzichte van 't eerste meent uw Comm. dat er bij een groot gedeelte van ons volk de gedachte leeft: Daar is bij de Chr. Geref. Kerk een bedenkelijke afglijding van de oude lijn der Afscheiding.

Die afglijding zou zich dan openbaren:

- A. In de prediking en in een bedenkelijke geforceerde Verbondsbeschouwing.
- B. In een al te formalistisch beklemtonen of **uitgaan** van het ideaal: Belijdenis — Avondmaalvieren.
- C. Een vragen naar nieuwe vormen:
  - Herziening Liturgische geschriften.
  - Herziening Psalmberijming (Rhythmisch zingen).
  - Gebruiken van de Nieuwe Bijbelvertaling.
- D. Samenspreking met Gereformeerde Kerken, met als gevaar, dat het materiële opgeofferd wordt aan het formele, en als gevolg vervlakking van 't beginsel der Afscheiding, waarvan reeds een gevaarlijk symptoom gehoord werd in het advies door Deputaten gegeven aan onze Emigranten.
- E. Een opdrijven van de wetenschappelijke studie aan onze Theol. School.
  - Teleurstelling van vele Candidaten.
  - Vreze voor a.s. Hoogleraarsbenoeming.
- F. Bedenkelijke leiding van verschillende Jeugdleiders.
  - Week-end kampen.
  - Onpaedagogische leiding op Bonds- en Afdelingsvergaderingen.
- G. Verontrustende reacties van Verbonds-onderschatting en een negering van de kerkelijke orde.

Dat deze zaken metterdaad als bezwarend bij een groot gedeelte van ons volk leven, kan uw Comm. niet ontkennen.

De bevestiging daarvan vindt zij o.a. ook genoemd in de bezwaarschriften van ds v. Minnen en ds v. Voorthuysen.

Bovengenoemde bezwaren heeft uw Comm. dan ook ernstig onder de ogen gezien, waarna zij, met vooropstelling, dat er in onze kerken gelukkig nog veel goeds gevonden wordt — is gekomen tot de volgende conclusies:

A. Dat ten opzichte van de prediking, bij een voorwerpelijke behandeling van de stof, de onderwerpelijke inslag te veel wordt gemist.

Waarschuwingen voor dood en eeuwigheid, 't wijzen op de noodzakelijkheid der wedergeboorte, inlijving in Christus door het geloof, 't bevindelijk leven van Gods kinderen, worden weinig meer gehoord. Inplaats van dat, treft men aan, een gezwollen moderne taal, waarin de warmte des H. Geestes niet wordt gevoeld.

Naar de mening van uw Commissie ligt de oorzaak daarvan voor een niet gering deel in een al te geforceerde Verbondsbeschouwing van de Ger. Kerken en de Ger. Gemeenten, waardoor de prediking over het Verbond in onze kerken dreigt vast te lopen in een zekere Verbondsverstarring.

De rijkdom van het Verbond kan naar de mening van uw Commissie niet genoeg gepredikt worden, maar dan moet zulk een prediking ook een ware geestelijke beleving stellen zoals de Schrift dat aangeeft en ook Hellenbroek in zijn vraagboekje schoon beschrijft.

Dat zulk een geforceerde Verbondsbeschouwing leidt tot gevaarlijke excessen, laat het kerkelijk leven duidelijk zien. (Zie geschriften Ds H. Janssenfonds; Jeugdblad; Verslagen Bonds- en Afdelingsvergaderingen; let op uitlatingen der jeugd.)

B. Deze geforceerde Verbondsbeschouwing laat zich naar het oordeel van uw Commissie ook gelden in het al te formalistisch beklemtonen en uitgaan van het ideaal: Belijdenis doen is tevens toegang vragen tot het H. Avondmaal.

Helaas zijn zelfs voorvallen te noemen, dat de kinderdoop geweigerd werd aan ouders, omdat zij geen Avondmaal vierden.

Naar het oordeel van uw Commissie is het ideaal **stellen** eis, maar van het ideaal uitgaan zonder te letten op de praktijk, bedrog voor de eeuwigheid. Juist op dit punt moet onze Chr. Ger. Kerk, die de nadruk wil leggen op het werk des H. Geestes, ruimte laten voor het werk des Geestes, en zal een belijdenis in de keuze, in de begeerte des geloofs, meer vrucht kunnen afwerpen, dan een belijdenis met een beredeneerd beschouwend geloof, waarop dan het Avondmaal streng formeel moet volgen. (Zie boekje Prof. v. d. Meiden: „Strijd des geloofs”).

C. Naar de mening van uw Commissie is ook het vragen naar nieuwe vormen een gevaarlijk symptoom van de geestelijke verarming onzer kerken.

Al is het vragen naar nieuwe, betere vormen op zichzelf niet te veroordelen, zo meent uw Commissie toch, dat de „geest” die er achter zit, niet de H. Geest is te noemen.

De begeerte naar deze nieuwe vormen leeft niet in de harten van Gods volk, en in een tijd van geestelijke verarming lijkt het uw Comm. beter zich te bezinnen op het wezen der dingen, dan op de uiterlijke vormen.

D. Ook het samenspreken met de Gereformeerde Kerken, alsmede het advies door Deputaten gegeven aan onze Emigranten heeft naar de mening van uw Commissie tot onrust geleid.

Is het samenspreken als profetisch getuigenis geven van onze beginselen nooit te veroordelen, roeping zelfs, zo meent uw Commissie dat 't vervullen van deze profetische roeping in deze vorm, gelet op de kerkelijke situatie van deze tijd geen van God gegeven opdracht kan zijn.

Zal er vruchtbare samenspreking kunnen zijn, dan diene eerst de bekende oorzaak van de gedeeldheid te worden weggenomen, en deze oorzaak ziet uw Commissie niet alleen in de formule van 1905, maar in de geheel andere geestelijke ingesteldheid der Ger. Kerken, waarbij de echt geestelijke beleving der dingen wordt gemist.

Zonder verandering daarvan is alle kerkelijke samenspreking alleen maar kostbaar en gevaarlijk. Als het toch nooit tot een huwelijk kan of mag komen, dient alle vrijage terstond te worden verbroken.

Als een gevaarlijk symptoom, mede als vrucht van een bedenkelijk eenheids-

streven, ziet uw Commissie ook het stroeve contact, dat de Deputaten onderhouden met de Old Chr. Ref. Church en het advies aan onze Emigranten gegeven.

Uw Commissie kan ook daarin niet anders zien, dan een symptoom van afval en verdoezeling van het beginsel der scheiding.

- E. 't Gevaar van een opdrijven van de wetenschappelijke studie aan onze Theol. School, teleurstelling van vele kandidaten en vreze voor a.s. Hoogleraarsbenoeming acht uw Commissie ook niet ongegrond. Inderdaad is de School niet meer zoals zij vroeger was. Een leergang van acht jaren wordt in Apeldoorn maar zelden meer volbracht. Gymnasiaal of Universitair onderwijs ligt thans vaak ten grondslag aan de studie aan onze Theol. School. Heeft dit mogelijk voordelen, daar zijn echter grote nadelen. De geestelijke sfeer en geestelijke leiding wordt door de meeste studenten gemist. Van geestelijk leven wordt weinig gehoord. Met teleurstelling moet vaak kennis genomen worden van het feit, dat het onderwijs aan vele jonge predikanten geen diepgang in het leven gegeven heeft. Velen ontpoppen zich zelfs, na het dichtslaan van de schooldeuren, als geïrriteerden over de ouderwetse en achterlijke gang van ons kerkelijk leven, en nieuwe denkbeelden probeert men onze kerken op te dringen, die de geest der ouderen en der ware godsvrucht niet hebben.
- F. De bedenkelijke leiding van verschillende Jeugdleiders acht uw Comm. niet het minst een gevaar, dat onze kerken bedreigt. Naar het oordeel van uw Commissie ligt daar één van de grootste oorzaken van de onrust in onze kerken. Eenzijdige voorlichting over de leer des Verbonds, week-end kampen, onpaedagogische leiding op Bonds- en Afdelingsvergaderingen, zijn voor uw Commissie gevaarlijke symptomen van 't verval in onze kerken. 't Infecteren van onze jeugd met de reeds meerdere malen genoemde Verbondsbeschouwing, 't stimuleren van onze jeugd tot het naleven van allerlei nieuwe vormen, heeft reeds menigmaal tot verdeeldheid geleid in het gemeentelijk leven.
- G. Al moet uw Commissie erkennen, dat er wel eens een symptoom van Verbondsonderschatting werd gehoord, toch meent zij, dat dit symptoom niet als een van de oorzaken van onrust in ons kerkelijk leven kan worden genoemd, maar meer als een verkeerde reactie op een geforceerde Verbondsbeschouwing. Alle negering van de kerkelijke orde wordt door uw Commissie veroordeeld.

Veel zou nog te noemen zijn, maar in wat genoemd is, meent uw Commissie enkele oorzaken te zien, die tot onrust in ons kerkelijk leven hebben geleid.

Uw Commissie wil dan ook met klem heel de kerk tot bezinning oproepen, om dan ook via P.S. en G.S. alles in het werk te stellen, opdat de bezwaren tegen de huidige gang van ons kerkelijk leven uit de weg worden geruimd.

De weg daartoe ziet uw Commissie als volgt:

- I. Dit rapport worde doorgezonden naar de P.S. en G.S.
- II. De G.S. bezinne zich op al de genoemde zaken en late een openlijk getuigenis tot al onze kerken uitgaan met een oproep tot beleving van het beginsel der afscheiding en het gebed om de werking van de H. Geest.
- III. De kerkelijke pers en vooral het kerkelijk orgaan „De Wekker” late een krachtig getuigenis horen, tegen elke beginselafwijking en vervlakking in leer en leven van ons volk.
- IV. De Kerk onthoude zich, in de situatie waarin zij thans verkeert, van het najagen of invoeren van allerlei nieuwe vormen.
Geen herziening liturgische formulieren.
Geen herziening psalmberijming.
Geen toenadering rhythmisch zingen.
Geen nieuwe belijdenisvragen, maar vaststelling van de belijdenisvragen van Voetius voor kerkelijk gebruik.
Geen vrijlating van het gebruik van de Nieuwe Bijbelvertaling.
Inplaats daarvan zij er bij heel de Kerk een biddend worstelen om de

- vernieuwde werking van de H. Geest.
- V. Samenspreking met de Ger. Kerken worde verbroken. De profetische roeping worde nu vooral naar de binnenkant van eigen kerkelijk leven beleefd en vandaar als een levend getuigenis van het beginsel der afscheiding naar buiten uitgedragen in woord en geschrift, handel en wandel.
- VI. Gestreefd dient te worden naar het nauwste contact en de beste samenwerking met de Old Chr. Ref. Church. 't Werk van Ds Zijderveld en Ds Tamminga worde dankbaar (zo nodig ook stoffelijk) gesteund.
- VII. Onze Theologische School verlieze zich niet alleen in het intellectuele maar blijve de volle nadruk leggen op de praktische vorming, met vooropstelling van het beginsel der wijsheid en roeping tot het ambt.
- . Voor alle van God geroepen jongeren en ouderen dient gelegenheid te zijn zich aan te melden aan de Theol. School.
  - . 't Admissie-examen dient zo gestreng mogelijk te worden gehandhaafd en geen intellectuele gaven zonder meer, diploma's van Gymnasia of Universiteiten, geven enige invloed in de aanneming van studenten aan onze Theol. School.
- Kan met volle vrijmoedigheid de stem voor een candidaat niet worden gegeven, dan dient tot afwijzing te worden beslist, tot de Heere het juiste licht zal hebben gegeven. Het z.g.n. proefjaar aan onze Theol. School zij niet alleen een test van de wetenschappelijke kwaliteiten, maar vooral tot ernstig onderzoek of roeping en genadestaat in heel de levensopenbaring blijkt.
- Na het proefjaar worde bij stemming definitief over de aanneming beslist. Zullen dit jaar D.V. Prof. v. d. Schuit en Prof. v. d. Meiden de School gaan verlaten en naar het besluit van de vorige Synode drie nieuwe Hoogleraren worden benoemd, zo dient bij de voordracht voor nieuwe Hoogleraren niet in de eerste plaats een wetenschappelijke titel zonder meer van invloed te zijn, maar vooral de zo hoog nodige geestelijke kwaliteiten om leiding te kunnen geven aan de praktische vorming van onze studenten aan de Theol. School.
- Alle studenten, die in leer en leven een bedenkelijk gevaar voor de kerk blijken te zijn en die niet met volle vrijmoedigheid kunnen worden toegelaten, dienen onvoorwaardelijk van de School verwijderd te worden.
- VIII. De leiding der jeugd worde gesteld onder scherpe critiek van de kerk. Alle excessen zoals in dit rapport genoemd, worden krachtig veroordeeld. Allen die zich daaraan schuldig maken dienen door hun kerkeeraad, zo nodig door de classis, ter verantwoording te worden geroepen. Heel de kerk stimule en bevordere het jeugdwerk zoals dat vroeger was, in de oude lijn der afscheiding.

Al is uw Commissie bevreesd, dat haar stem zal zijn als des roependen in de woestijn, toch ziet zij het als haar roeping, met alle klem dit getuigenis te laten horen, en met een variatie op een woord van de bezwaarde broeders in 1892 zou zij willen zeggen tot de a.s. Generale Synode:

Broeders, om 's Heeren wil, wacht u er voor toch geen gevaarlijke stappen te doen!

Lees dit rapport niet alleen met scherpe critiek, maar laat het u een oorzaak zijn tot ernstige bezinning en terugkeer tot de oude lijn der Afscheiding.

Met bijzondere klem dringt uwe Commissie er bij de P.S. en G.S. op aan, dit schrijven niet te onderschatten, ook de bezwaarden met geen compromis gerust te stellen, door allerlei nieuwe dingen straks in te voeren z.g.n. „alles overlatende aan de vrijheid der kerken”, want zou de komende G.S. doorvoeren wat nu bezwaardend moet worden genoemd en naar de stem van de bezwaarden zou hoegenaamd niet worden gehoord, dan zal de G.S. ook verantwoordelijk zijn voor alles wat de gevolgen daarvan kunnen zijn.

Namens de Commissie van de Classis Dordrecht,

Ds M. Baan, Praeses.
Ds H. v. d. Ent, Scriba.

BIJLAGE XIII.

RAPPORT VAN COMMISSIE III OVER INSTRUCTIE A.1, A.2 (MET UITZONDERING VAN ONDERDEEL 2a en b) en A.3 BETREFFENDE DE KERKELIJKE EENHEID.

Aan de Generale Synode van de Chr. Geref.
Kerken vergaderd te Apeldoorn op 8 Sept.
1953 en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

De commissie hierboven genoemd, heeft de eer U het volgende te rapporteren.

Onderzocht zijn de bezwaren tegen de huidige gang van ons kerkelijk leven, zoals die zijn ingebracht bij instructie van de P.S. van het Zuiden. Deze instructie grijpt terug, op die van de classes Dordrecht, Middelburg en Rotterdam, welke onafhankelijk van elkaar zijn opgesteld.

Het geheel wil gelezen worden in het licht van het rapport van een commissie uit de classis Dordrecht.

Wij hebben daarom speciaal onze aandacht geschonken aan dit rapport. Bij voorbaat moet worden opgemerkt, dat het slot van het rapport (op pag. 6) door de P.S. niet is overgenomen. Dit kan dus buiten beschouwing blijven.

Verblijvend is, dat in het rapport wordt vooropgesteld, dat er in onze kerken nog veel goeds wordt gevonden.

Niet zonder reden is gewezen op bepaalde verschijnselen rond en op het kerkelijk erf, die verontrusten en die meerderen zich bezwaard doen gevoelen.

De bedoeling van het rapport laat zich goed begrijpen. Het gaat de broeders om het vasthouden van het beginsel der Afscheiding. Om een schriftuurlijk-bevindelijke prediking en om een kerkelijk leven in nauwe gebondenheid aan de Heilige Schrift en in rechte afhankelijkheid van de H. Geest en Zijn werk. Wij zijn er trouwens van overtuigd, dat heel de kerk dit begeert.

Niet genoeg kan op de noodzaak hiervan worden gewezen. Daarom wil Uw commissie dit in alle ernst onderstrepen.

Wanneer we die bedoeling ten volle laten gelden, zullen we niet al te strak blijven staren op de vorm van omschrijven in het algemeen en op sommige uitdrukkingen in het bijzonder.

De formulering van de verschillende dingen is n.l. meermalen zeer oppervlakkig en te algemeen, terwijl het aangevoerde hier en daar beslist onjuist is. Het is bv. niet juist om te zeggen, dat de wetenschappelijke studie aan onze Theologische School wordt opgedreven, en dat de Gymnasiale opleiding bij het admis-sie-examen de doorslag geeft.

Voorts mag men de Theol. School niet alle geestelijke en praktische opleiding ontzeggen.

Ook is het wel heel algemeen te poneren, dat de schriftuurlijk-bevindelijke prediking in onze kerken weinig meer gehoord wordt. Al moeten we tot ons leedwezen uitspreken, dat die wel eens wordt gemist. Het vragen naar nieuwe vormen is te verwerpen, maar in de voortgang van de tijd blijft reformatie nodig. Echter een reformatie uit de H. Geest. Die mag niet worden tegengestaan.

En — om niet meer te noemen — afgewezen wordt de voorstelling, dat de zich voordoende bezwaren bevestigd zouden worden door hetgeen uitgetreden broeders hebben gepubliceerd. Hun motieven hebben een dusdanig karakter, dat ze door ons beslist verworpen dienen te worden.

Waar evenwel gewaarschuwd wordt voor verbonds-verstarring, voor eenzijdige voorwerpelijke prediking, voor verkeerde leiding van onze jeugd, voor het najagen van alles wat nieuw is, kunnen wij niet anders, dan hiermede onze hartelijke instemming betuigen.

In deze tijd moeten onze kerken meer dan ooit waken tegenover de gevaren, die haar bedreigen. Wij leven in een geesteloze tijd. Een tijd, waarin weinig doorwerking des H. Geestes wordt gevonden. Vraagt men naar de oorzaak hiervan, dan zij er op gewezen, dat wij zo vleselijk zijn. Dat te verstaan leidt tot schuldbesef en dringt tot gebed om de Geest des Heeren.

Daarom moge de stem, die in de instructie van de P.S. van het Zuiden doorklinkt, weerklank vinden in de boezem van de Kerken. Op verschillende onderdelen gaan wij verder niet in, omdat deze in de andere rapporten aan de orde komen.

Gelet op het vorenstaande, acht Uw commissie het gewenst, dat de Synode een goed geformuleerd en geargumenteed **getuigenis** doet horen, hetwelk de bedoeling van instructie en rapport weergeeft.

Hierbij worde, indien mogelijk, een weg aangewezen, waarin het bedoelde is te verwezenlijken.

In elk geval worde krachtig opgeroepen tot bekering en gebed om de H. Geest.

Wegens tijdnood moest Uw commissie van een formulering afzien, maar bovendien komt het haar — alvorens hiertoe over te gaan — beter voor eerst het oordeel der Synode te horen.

U in al Uw arbeid de leiding des Geestes toebiddend,

de Commissie,

ds P. de Smit, (samenroeper).
oud. A. A. de Lange.
ds J. Jongeleen.
ds W. F. Laman.
ds G. Bilkes, (rapporteur).
prof. L. H. v. d. Meiden, (adviseur).

BIJLAGE XIV.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR CONTACT MET DE
JEUGDBONDEN.

Aan de Generale Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerken, vergaderd te Apel-
doorn, September 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Deputaten voor contact met de Jeugdbonden hebben de eer U het volgende te rapporteren.

Sinds de vorige Synode hebben deputaten wederom enige malen contact gehad met de Jeugdbonden. Dit contact was steeds van aangename aard en bijzondere moeilijkheden, waarvoor de hulp van deputaten moest worden ingeroepen, kwamen niet voor.

Uit het Jeugdsteunfonds, daartoe in staat gesteld door de Kerken, die regelmatig een collecte zonden, kon aan de Bonden weer elk jaar een bedrag tot ondersteuning van hun arbeid worden uitgekeerd.

In 1950 waren deze bedragen voor de Jongelings- en Meisjesbond elk f 1500,—, en voor de Knapen- en Jongemeisjesbond elk f 600,—. Voor het jaar 1951 waren deze bedragen respectievelijk f 1000,— en f 600,— en voor 1952 f 800,— en f 500,—. Deputaten stellen zich ten doel enig kapitaal te vormen om niet verlegen te staan, wanneer de Bonden plotseling voor bijzondere en zeer noodzakelijke uitgaven, betreffende de uitbreiding van hun arbeid, komen te staan. Voorts werden de Bonden tot zuinig beheer opgewekt.

De collecten voor het Jeugdsteunfonds brachten in 1950 f 3482,32 op (78 Kerken hielden een collecte, 14 stuurden een gift). In 1951 was dit f 4042,06 (101 Kerken hielden een collecte, 14 zonden een gift) en in 1952 was het f 3822,99 (92 Kerken hielden een collecte, 13 zonden een gift).

Met dankbaarheid maken deputaten er melding van, dat zulk een groot aantal Kerken regelmatig de collecte voor het Jeugdsteunfonds houdt. Niettemin blijven telkens enige achter, die echter steeds door deputaten op het belang van deze zaak gewezen worden.

Toch is het contact van deputaten met de Jeugdbonden allerminst alleen van financiële aard. Zij zien het ook vooral als hun taak om de arbeid der Bonden geestelijk en moreel te steunen en zich op de hoogte te stellen van de stand van het Bondsleven en van de jeugd der Kerk in het algemeen.

Dientengevolge hebben deputaten niet geweigerd gevolg te geven aan het verzoek der Bonden om medewerking te verlenen aan de propagandaweken, die door de Bonden de laatste jaren in de maand September zijn georganiseerd, om door middel van een folder of artikel in „De Wakker” vooral de ouders te wijzen op hun taak t.o.v. de jeugd en het verenigingsleven en door middel van een dringend schrijven aan de Kerkeraden deze op te wekken om de verenigingsarbeid te stimuleren, te steunen en te gedenken in woord en gebed en collecte. Ook op de onderscheidene Bondsdagen doen deputaten zich vertegenwoordigen.

Vervolgens hebben deputaten een samenspreking gehad met enige predikanten, die hun medewerking hadden verleend aan de zgn. „week-end-kampen”. Deputaten meenden dit te moeten doen in verband met bezwaren, die hier en daar in de Kerken oprezen. Deze samenspreking is zeer aangenaam geweest en had in volkomen broederlijke sfeer plaats.

Deputaten kwamen tot de conclusie, dat deze kampen wel van betekenis kunnen zijn voor een nauwer en intiemer contact tussen de jeugd en haar leiders, waardoor de jonge mensen zich soms gemakkelijker met hun geestelijke moeilijkheden openstellen, maar dat door de leiding ten eerste moet gewaakt worden, dat men niet valt in de gevaren, die zulke kampen al te spoedig bedreigen, als een te los doorbrengen van de Zondag en verwaarlozing van eigen Kerk. De broeders, die deze bezwaren zelf zeer goed aanvoelen, zoeken met behoud van het goede, deze bezwaren intensief te bestrijden.

Op 7 April j.l. hebben deputaten een gehele dag in Utrecht een samenspreking

gehad met de besturen van de Jongelings- en Meisjesbond, om zich op de hoogte te stellen van de stand van het Bondsleven.

Wat de Meisjesbond betreft kan uit een gehouden enquête worden meegedeeld, dat 72 % van de daarvoor in aanmerking komende meisjes van onze Kerken lid zijn van de M.V., terwijl door ongeveer 85 % van de leden de vergaderingen trouw bezocht wordt. De grote moeilijkheid blijft altijd om de niet georganiseerde jeugd voor het verenigingswerk te winnen. Natuurlijk zijn allen, die de vereniging bezoeken, niet even geïnteresseerd. Toch mag het als een gelukkig verschijnsel worden aangemerkt, dat vele meisjes de M.V. bezoeken met de werkelijke bedoeling om Gods Woord voor zichzelf te onderzoeken en daardoor te worden gevormd. Met dit laatste hangt ook samen, dat Bijbelse en paedagogische onderwerpen bij de meisjes het meest in trek zijn. Vooral verblijdend is, dat kon worden vastgesteld, dat vele meisjes behoefte tonen aan gesprekken over persoonlijk geestelijk leven. Daarnaast zijn er natuurlijk velen, die helaas weinig of geen geestelijke belangstelling tonen. Dit is wel duidelijk, dat generalisering van de jeugd of naar de ene of naar de andere kant geheel onjuist is, maar zeker moet het oog niet gesloten worden voor die jonge mensen, die inderdaad met geestelijke vragen rondlopen.

Wat de Jongelingsbond betreft is, eveneens aan de hand van enquêtes, komen vast te staan, dat de belangstelling van de mannelijke jeugd der Kerken in verschillende plaatsen zeer varieert.

Er zijn plaatsen, waar nagenoeg alle jongens, die daarvoor in aanmerking komen, lid zijn van de J.V.; waar het een schande is, geen lid van de J.V. te zijn en er zijn evenzo plaatsen, waar het beslist niet gaat. Ons is verzekerd, dat over geheel de linie 30 % van de mannelijke, kerkelijke jeugd, die daarvoor in aanmerking komt, lid is van de J.V. Dus ligt dit percentage aanmerkelijk lager dan bij de Meisjesbond. Militaire dienst en studie zijn hier niet onschuldig aan. Niet altijd is bij de jongens „geen tijd” een dooddoener.

Belangrijk is ook of er van de zijde van de ouders, kerkeraad of predikant waardering is voor het verenigingswerk en of van hen een stimulering ten goede uitgaat. Toch blijft het waar, dat er een gedeelte van de jeugd wars van het verenigingswerk is, want er zijn er ook, die wel tijd hebben en wel door ouders, predikant en Kerkeraad gestimuleerd worden en toch niet komen.

Over het algemeen was de belangstelling van de jeugd voor het verenigingswerk vóór 1940 groter dan thans. Vlak na de oorlog was er even een opleving, maar een vergelijking van het heden met toen valt in het nadeel van het heden uit.

Studiezin is over het algemeen zoek. Het meest gaat de belangstelling van de jeugd uit naar onderwerpen, die op de practijk zijn afgestemd, bv. ethiek en praktische geestelijke vragen. Voor historische en leerstellige onderwerpen bestaat weinig belangstelling.

Ongeveer 75 à 80 % van de leden bezoekt de vergaderingen geregeld.

Alles overziende kunnen we zeggen, dat er veel is, dat we gaarne anders hadden. Toch mogen we niet voorbijzien, dat God ook aan onze jonge mensen nog Zijn zegen geeft. Wat we èn als ouderen èn als jongeren zo nodig hebben, dat is de vernieuwende werking van de Heilige Geest. Terecht is opgemerkt, dat het jeugdprobleem ook een ouderprobleem is.

Laten we als Kerken en ambtsdragers vooral de arbeid onder de jeugd niet vergeten. De Kerk heeft t.o.v. haar jeugd een dure taak. Critiek op de jeugd is vaak gemakkelijker, dan begrip voor de jeugd. En dat laatste mag toch zeker niet worden gemist. Dan pas heeft ook de critiek zin.

Tenslotte geven deputaten Uwe vergadering in overweging om niet telken male dezelfde deputaten te herbenoemen. De huidige deputaten hebben thans reeds bijna 10 jaar zitting en zij doen deze arbeid nog met vreugde.

Maar er moeten ook andere ambtsdragers voor deze arbeid in aanmerking komen, opdat deze belangrijke arbeid niet slechts door enkelen worde waargenomen en tevens worde gewaakt, dat dit deputaatschap, dat met zulk een belangrijk stuk leven van onze Kerken te maken heeft, niet steriel worde.

Deputaten geven Uwe vergadering in overweging, dat deputaten telkens voor zes jaar worden benoemd, met dien verstande, dat op de ene Synode twee deputaten aftreden en nieuwe worden benoemd en op de volgende Synode drie.

Deputaten stellen voor, dat thans de deputaten Ds Maris en Ds v. d. Molen aftreden en door andere vervangen worden, dan kunnen de volgende Synode de deputaten Ds Kremer, Dr Oosterhoff en br. Stutvoet aftreden.

U de belangen van de jeugd aanbevelend en U toebiddend de onmisbare leiding van de Heilige Geest bij Uw arbeid,

namens de deputaten

ds S. v. d. Molen, voorzitter.
dr B. J. Oosterhoff, secretaris.

BIJLAGE XV.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR AMBTELIJKE BEARBEIDING
VAN SCHIPPERS.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
vergaderd te Apeldoorn, 8 Sept. 1953 e.v.d.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Uw Deputaten voor ambtelijke bearbeiding van schippers, hebben getracht, sedert de Synode van 1950, de taak hen opgedragen, naar hun beste weten te behartigen, en brengen bij deze rapport uit van hun handelingen.

Naar gewoonte, sedert 1941, toen Deputaten voor deze arbeid benoemd zijn, is ook de laatste drie jaren in „De Wekker” de opwekking uitgegaan naar de kerkeraden van aan vaarwater gelegen kerken, om onze schippersgezinnen te bezoeken en bij te staan in alle kerkelijke en geestelijke zaken.

Het is de kerkeraden vooral aangeraden een ouderling te benoemen met speciale opdracht, om de arbeid onder de schippers te behartigen. Verschillende kerkeraden hebben hieraan gehoor gegeven en er is een correspondentie gevoerd met verschillende ouderlingen, over de wijze van werken. Hierdoor is getracht meer onderlinge band te verkrijgen, de schippersjeugd in verenigingen bijeen te brengen, wat in sommige plaatsen, ook zelfs wel interkerkelijk, goed schijnt te verlopen, en ook, zelfs in de eerste plaats, om des zondags, vooral in de wintermaanden de catechisaties voor de schipperskinderen te behartigen. Het blijkt echter nodig te zijn daar telkens weer in de kerk de aandacht op te vestigen.

Voor de catechisaties zijn steeds de bekende roosters verzonden aan de kerkeraden, die er belang bij hebben, en dat aantal is sinds de vorige Synode toegenomen met vijf. Ook is het de ouders van schipperskinderen op het hart gebonden om huiscatechisatie te houden. Bij navrage op schippersbezoek blijkt het, dat dit zeer sporadisch voorkomt. Vooral hierom is dit des te noodzakelijker, omdat het schippersleven anders is dan voorheen. Vroeger jaren „legde men op” in de winter, vooral waar men gedomicilieerd was, en men bleef daar dan de wintermaanden liggen. Dit vergemakkelijkte de ambtelijke bearbeiding ten zeerste. De laatste jaren doet men dat niet meer, men vaart door zolang men kan, men ligt met vorst verspreid, zodat vele schippers slechts sporadisch in eigen gemeente komen. Vandaar vooral is er de kerkeraden op gewezen de arbeid onder de schippers intens te behartigen.

Van veel schippers wordt de klacht vernomen, dat ze weinig bezocht worden. Andere schippers zijn er, die erkennen, dat zij daar zelf mede aan schuldig zijn, omdat zij hun aanwezigheid lang niet genoegzaam vermelden.

Bij navraag blijkt, dat velen getrouw onze kerken bezoeken als het maar enigszins mogelijk is, ook wel Avondmaal houden, maar dat er ook velen gedurige opwekking van node hebben.

Met dankbaarheid mag geconstateerd worden, dat de arbeid van uw Deputaten gewaardeerd wordt. Wel blijft het noodzakelijk de kerkeraden voortdurend op te wekken deze arbeid te blijven voortzetten, ook al blijven de teleurstellingen niet uit.

Het blijkt ook in vele gevallen, dat de adreslijsten van Januari 1947 niet meer in orde zijn, met moeite hebben we verschillende wijzigingen weten aan te brengen, in deze moeten en de kerkeraden en de schippers zelf, beter alle wijzigingen aan de secretaris der deputaten melden.

Voorts stellen de deputaten voor het deputaatschap te continueren.

Verder, om de mogelijkheid onder de ogen te zien een Schipperspredikant te benoemen of een Broeder, die zich belast met de practische arbeid, die nog uitgebreid kan worden.

Dan nog om een instructie voor die arbeid te ontwerpen, en een bedrag vast te stellen en te voteren, om deze arbeid doelmatiger te maken.

Wij besluiten met de vraag om goedkeuring van dit rapport, en horen gaarne naar op- of aanmerkingen, of naar nieuwe wegen, die uw deputaten zouden kunnen gaan.

Tenslotte verzoekt de voorzitter der deputaten ds S. v. d. Molen een ander in zijn plaats te benoemen, en vraagt de secretaris ontheffing te mogen ontvangen op advies van zijn huisarts. Hij zegt u dank voor het in hem gestelde vertrouwen.

Uw vergadering het licht en de leiding des Heiligen Geestes toebiddende,

namens de deputaten,

ds S. v. d. Molen, voorzitter.
ds J. Kampman, secretaris.

Aalsmeer,

Juli 1953.
Hoogeveen,

BIJLAGE XVI.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR RADIO-KERKDIENTEN.

Aan de Generale Synode van de Chr. Geref.
Kerken vergaderd te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

De Deputaten voor Radio-kerkdiensten hebben de eer U het volgende rapport aan te bieden.

Allereerst zij met grote dankbaarheid vermeld, dat Uwe Deputaten als vertegenwoordigers der Chr. Geref. Kerken in Nederland gedurende het tijdvak van drie jaren, mede mochten werken aan de bevordering van het uitzenden van de boodschap des heils.

De boodschap van het Evangelie mocht gebracht aan zieken en gezonden, aan liefhebbers van het Evangelie der genade, maar ook aan tegenstanders.

De zieken schrijven herhaaldelijk, dat zij in hun ziekte gaan beseffen van hoeveel betekenis het is, dat ook onze kerken meewerken in de uitzending van kerkdiensten.

Hoewel Uw Deputaten met beschaamdheid moeten zeggen, dat hun arbeid niet boven alle critiek is verheven, hebben ze toch de zekerheid, dat het een zegen is voor ons volk, dat ook de Chr. Geref. Kerken, door de kerkdienstuitzendingen mede arbeiden aan het geestelijk heil van ons gehele volk.

Om U een duidelijk inzicht te geven in de arbeid Uwer Deputaten, vragen wij Uw aandacht voor de volgende zaken:

Deputaten.

De Deputaten zijn: ds C. van der Zaal, Voorzitter.
ds M. Holtrop, Secretaris.
ds I. de Bruyne.
ds W. Kremer.

Vergaderingen.

Slechts twee maal hebben Uwe Deputaten te Apeldoorn vergaderd.

De werkzaamheden werden per rondschrijven verricht.

Als gezamenlijke Deputaten van Radiouitzending van Kerkdiensten is één keer vergaderd en wel op 3 November 1952 te Amsterdam, waar besproken werd de verhouding tot I.K.O.R. en de komende nieuwe Radiowet. Besloten werd in een audiëntie aan de Minister verschillende wensen kenbaar te maken.

Gemeenschappelijk vergaderen was onnodig, omdat de Kerkdiensten naar vastgestelde regeling tot aller bevrediging werden verdeeld. Deze verdeling is als volgt:

Gereformeerde Kerken	25 Kerkdiensten
Geref. Kerken (art. 31)	6 Kerkdiensten
Chr. Geref. Kerken	6 Kerkdiensten
Vrije Ev. Gemeenten	3 Kerkdiensten
De Unie van Baptisten	3 Kerkdiensten

Contacten.

De Deputaten der Geref. Kerken hebben met Uwe Deputaten contact gezocht, wat betreft het beschikbaar stellen van de Radiopreken voor het publiek. Door het Deputaatschap der Geref. Kerken worden de Radiopreken uitgegeven. De commissie, daarvoor in 't leven geroepen, stelde zich beschikbaar om deze uitgaven gezamenlijk te verrichten. Uwe Deputaten waren zeer gevoelig voor dit royale aanbod, maar wilden zonder meer toch niet tot een gemeenschappelijke uitgave overgaan.

Bij Uwe deputaten is nog in overweging of wij als Chr. Geref. Kerken zelf deze arbeid ter hand moeten nemen.

De bezwaren hieraan verbonden, zijn echter niet gering.

Het Contact met de Nederl. Afdeling Wereldomroep.

Onze Kerken worden hierin vertegenwoordigd door de voorzitter ds C. v. d. Zaal (secundus ds W. Kremer).

Tot nu toe werden door onze kerken twee beurten per jaar verzorgd. Omdat deze uitzending op het standpunt staat, dat de sprekers min of meer contact moeten hebben met het buitenland, hebben Uwe Deputaten daarvoor bij voorkeur ds A. Bikker en ds J. C. Maris verzocht.

Het contact met de N.C.R.V.

Uwe Deputaten kunnen melding maken van de zeer prettige samenwerking met de N.C.R.V.

Het schrijven van de N.C.R.V., om de uitzendingen zo dicht mogelijk in de omgeving van de studio te doen plaats hebben, had steeds de aandacht van Uwe Deputaten. Echter dient ook rekening gehouden te worden met het Noorden en Zuiden des lands.

Omdat er van de kant van de luisteraars sterke critiek werd gemaakt op één uitzending, namen en data willen Uwe Deputaten liever niet noemen, zijn we wel genoodzaakt om ons steeds op de hoogte te houden van eisen en wenken van de N.C.R.V., wat betreft stem en voordracht van de predikant, en wat betreft orgelspel en kerkgebouw.

Sprekers voor de radio beseffen heel dikwijls te weinig, dat de microfoon een uiterst gevoelig apparaat is, dat alle „uitschieters" van stem en „galmen" versterkt weergeeft, zodat dit op de luisteraars een zeer eigenaardige indruk maakt.

Wij hopen, dat de Synode zal begrijpen, dat bovengenoemde zaken van grote betekenis zijn voor het welslagen van de uitzendingen en dat hier wel de meeste voorzichtigheid betracht moet worden.

De uitzending raakt niet alleen ons Chr. Geref. publiek, maar ook de buitenstaanders. Vorm en inhoud moeten, onder de zegen des Heeren, dienstbaar gesteld worden, om de duizendtallen tot jaloersheid te verwekken ten opzichte van het evangelie der genade Gods.

Ons rest nog, als Deputaten, de dank uit te spreken aan het adres van de Synode en aan allen, die het de Deputaten gemakkelijk hebben gemaakt, deze arbeid, dienstig tot uitbreiding van Gods Koninkrijk, te mogen verrichten. Bovenal dank aan de Koning der Kerk.

Voorstellen.

Uwe deputaten menen in verband met een en ander de Synode de volgende voorstellen te moeten doen:

- 1e. Goedkeuring van de gerapporteerde handelingen.
- 2e. De Synode benoeme opnieuw Generale Deputaten.
- 3e. De Synode geve Deputaten advies inzake uitgave Radiopreken.

De Deputaten:

ds C. van der Zaal.
ds M. Holtrop.
ds I. de Bruyne.
ds W. Kremer.

BIJLAGE XVII.

RAPPORT VAN DEPUTATEN AD ART. 19 D.K.O. (KAS E.B.P.)

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
te houden op 8 Sept. 1953 e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Deputaten ad art. 19 D.K.O. (Kas E.B.P.) kunnen U het volgende rapporteren over de door hen, in het belang van de Opleiding aan onze Theol. School, verrichte werkzaamheden, gedurende de cursusjaren 1950—1951, 1951—1952 en 1952—1953.

DEPUTATEN.

In ons college van Deputaten kwam in de afgelopen jaren enige wijziging, zodat op heden als Deputaten voor de Kas E.B.P. fungeren:

voor de P.S. van het Noorden: ds W. Heerma;

voor de P.S. van het Oosten: ds I. de Bruyne (secr. van Deputaten);

voor de P.S. van het Westen: ds P. J. de Bruin (voorz. van Deputaten);

voor de P.S. van het Zuiden: oud. J. van Dongen.

In onze, door besluit van Uwe vergadering aan Deputaten toegevoegde Penningmeester, de heer J. A. ten Hove te Apeldoorn, vinden Deputaten gedurig een zeer gewaardeerde en accurate kracht voor het vaak zorgelijk beheer van de financiën.

Waar ter Synode van 1950, bij het ontheffing verlenen aan oud. J. van Dongen als tweede Penningmeester der Kas, door Uwe vergadering niet in de vacature werd voorzien, stellen Deputaten U voor aan de eerste Penningmeester als tweede penningmeester toe te voegen de heer E. C. van Essen, Walthersingel 49 te Apeldoorn, een krachtens zijn beroep financieel deskundig man.

WERKZAAMHEDEN.

Uit de aard der zaak concentreren de werkzaamheden van Deputaten zich sterk rond de te houden admissie-examina, terwijl ook enige malen tussentijds voor overleg in zorgelijke financiële situaties moest worden vergaderd.

De werkzaamheden tijdens de admissie-examens, na afdoen van de algemene zaken, beperken zich tot een voorlopige samenspreking met alle kandidaten, die zich hebben aangemeld, opdat een advies gezien de beschikbare financiën aan Curatoren gegeven kan worden, over het bedrag, dat voor een komende cursus beschikbaar kan worden gesteld. Na eventuele aanname door het Curatorium wordt door Deputaten definitief de studietoelage van elk der ingeschreven studenten aan de hand van de gegevens van de Inspecties der Directe Belastingen vastgesteld.

In bepaalde gevallen vragen Deputaten bij de jaarlijkse hernieuwde aanvraag om continuëring van de toelage door de studenten, nieuwe opgaven van de Inspecties der Belastingen.

De afgelopen jaren hebben zich gekenmerkt door een overbelasting van de Kas en een gelukkig daarop volgende verlichting van de al te zware lasten.

Met grote dankbaarheid aan de Heere, die de harten tot offervaardigheid heeft geneigd, mogen we berichten, dat de zorgelijke positie uit de jaren '50 en '51 is overwonnen. Zeer erkentelijk zijn Deputaten voor hetgeen verschillende kerkeraden en gemeenten gedaan hebben, toen in de zomer van 1951 de noodklok moest worden geluid, waaronder m.n. de gemeenten Zierikzee en Rotterdam-West voor hun voortgaande extra steun — van eerstgenoemde gemeente zelfs ook dit jaar na de ramp van de watersnood — wel dankbaar mogen worden vermeld.

De grote zorgen vloeiden voort uit het feit dat, waar het studeren uit eigen middelen voor velen al moeilijker, zo niet onmogelijk is geworden, circa 75 % van alle studenten een gehele of gedeeltelijke uitkering ontvangen, waaronder in de afgelopen jaren een vijftal gehuwde studenten zich bevonden.

Deputaten zijn van oordeel, dat het zeker de roeping der Kas is, om door

gehele of gedeeltelijke toelagen de studie aan de Theol. School mogelijk te maken, maar dat het zeer bezwaarlijk zo niet geheel onmogelijk is, dat de Kas daarbij ook in deze dure tijden het **algehele gezinsonderhoud** van de gehuwden draagt. Wanneer in de toekomst aannamen van gehuwde studenten opnieuw wenselijk of nodig zou blijken, zo zullen andere wegen tot oplossing van de dikwijls zeer grote gezinsmoeilijkheden, die de studiegang van de gehuwde studenten drukken, ondanks alle inspanning van de Kas, moeten worden gezocht. De lasten, die hierdoor gelegd werden op de Kas mogen blijken uit het feit, dat aan vier gehuwde studenten en hun gezinnen, gedurende hun gehele studietijd werd uitgekeerd het totaal bedrag van bijna f 74.500,—. Voor dit bedrag zouden, gelet op het feit, dat de studietijd van meerdere ongehuwden gezien hun vooropleiding op plm. 6 jaar staat een 10 à 12 ongehuwde studenten kunnen zijn opgeleid.

Dankbaar namen Deputaten dan ook kennis van het besluit van Curatoren om in 1952 een deel der laatste-jaars-theologen vervroegd candidaatsexamen te laten afleggen.

Een andere moeilijkheid, die zich in de afgelopen periode enige malen voordeed, is gelegen in de vraag: wat te doen met die studenten, die een studietoelage uit de Kas ontvangen en de studie aan de School niet beëindigen, maar deze verlaten? Gezien het feit, dat zij in de loop van hun studie jaren in Apeldoorn enige duizenden guldens uit de Kas ontvingen, doen Deputaten wat zij kunnen om hen aan hun morele verplichtingen te binden, doch behoudens een enkele gunstige uitzondering, komt hier nimmer iets van terug. Waar bij Synodebesluit de verplichting tot restitutie werd opgeheven — hetgeen bedoeld is voor hen, die ook tot het ambt in onze kerken komen — bestaat er geen enkele officiële verplichting meer tot terugbetaling van de genoten studietoelagen. Anderzijds is er de altijd gevoelde moeilijkheid, dat al zouden er juridische verplichtingen worden aangegaan een Kerk moeilijk tot dwangmaatregelen kan overgaan. Het blijft echter zeer te betreuren, dat op deze wijze grote bedragen verloren gaan.

HET AANTAL TOELAGEN.

Het percentage, dat jaarlijks ook een toelage uit de Kas aanvraagt, bij de aanmeldingen voor het admissie-examen, wordt steeds groter. Zodoende ontvingen gedurende

de cursus '50—'51 21 studenten een toelage, waaronder 5 gehuwden, tot een bedrag van f 26.821,49;

de cursus '51—'52 17 studenten, waaronder 5 gehuwd, tot een totaal van f 20.965,14;

en de cursus '52—'53 14 studenten, waaronder 2 gehuwd, tot een totaal van f 15.494,90.

Totaal werd dus over deze 3 jaren aan toelagen uitgekeerd het bedrag van f 63.281,53.

DE TOELAGEN.

Hadden Deputaten reeds gedurende enkele jaren de dringende noodzakelijkheid van verhoging van de studietoelagen erkend, eerst door het verminderen van de overbelasting der Kas, door het afstuderen van enigen onzer gehuwde studenten en door de offervaardigheid der kerken, was het mogelijk de toelagen te verhogen.

Ingaande September 1951 werd aan allen 5 % duurtetoeslag verleend, terwijl per 1 April 1952 aan alle gehuwde studenten een verhoging van plm. 15 % werd verleend en per 1 Mei 1952 nogmaals 5 % aan de ongehuwden.

Met inbegrip van deze duurtetoelagen voor de ongehuwden van 10 % en voor de gehuwden van 20 % ontvangen de ongehuwden als volledige toelage f 1100,— uit te keren over 10 maanden (inclusief f 100,— collegegeld). De gehuwden ontvangen f 2875,— plus f 100,— voor elk kind, uit te keren over 12 maanden (eveneens incl. collegegeld).

Deputaten zijn zich bewust, dat het geheel der uitkeringen, zal er ook tijdens de studiegang enigszins sprake kunnen zijn van een begin van bibliotheekvorming en aanschaf van voldoende studiemateriaal, nog steeds ontoereikend

is. Het streven van Deputaten is er op gericht ook in de toekomst zoveel mogelijk de uitkeringen aan te passen aan de duurdere studiekosten.

FINANCIËN.

Wat het verloop van de financiën betreft mogen wij hieronder het overzicht over de drie jaren van de penningmeester doen volgen.

Financiële Jaaroverzichten 1950, 1951, 1952.

1950

Saldo 1 Jan. 1950	f 32.322,06	Uitkeringen	f 26.462,20
Collecten	14.456,38	Div. Onkosten	61,20
Giften en Bijdragen	2.612,19	Reiskosten Dep.	123,75
Rente	315,13	Kosten Bank	93,—
Rente legaat van wijlen de heer Huizer	139,—	Kas	2.808,49
		Giro	463,45
		Rijkspostspaarbank	3.154,88
		Apeld. Spaarbank	5.949,92
		Coöp. Boerenleenbank	2.673,35
		Ned. Handel Mij.	644,70
		Ned. Handel Mij. BelR.	1.409,82
		3 % Certificaten	6.000,—
	<hr/>		<hr/>
	f 49.844,76		f 49.844,76

Het tekort boekjaar 1950 bedroeg f 9.217,45.

1951

Saldo 1 Jan. 1951	f 23.104,61	Uitkeringen	f 25.830,27
Collecten	19.138,17	Div. Onkosten	83,43
Giften	3.868,65	Reiskosten Dep.	40,55
Rente	665,98	Uitgezet	6.000,—
Rente legaat van wijlen de heer Huizer	139,—	Kas	1.840,57
		Giro	1.148,25
Restituties	390,—	Rijkspostspaarbank	3.154,88
Legaten	825,—	Apeld. Spaarbank	12.250,56
Extra bijdragen:		Coöp. Boerenleenbank	533,48
Kerk Zierikzee	1.000,—	Ned. Handel Mij.	144,73
Kerk Rotterdam-W.	600,—	Ned. Handel Mij. BelR.	709,82
Jeugdactie	1.552,66		
Kalender en Jaarb. 1950	452,47		
	<hr/>		<hr/>
	f 51.736,54		f 51.736,54

Het voordelig saldo 1951 bedroeg f 2.677,68.

1952

Saldo 1 Jan. 1952	f 19.782,29	Uitkeringen	f 19.398,12
Collecten	16.610,41	Div. Onkosten	68,20
Giften	894,43	Reiskosten	83,80
Rente	644,24	Uitgezet	6.138,70
Rente legaat van wijlen de heer Huizer	278,—	Restitutie Emeritikas	40,—
		Kas	2.325,52
Restituties	432,—	Apeld. Spaarbank	8.600,56
Jeugdactie	177,40	Giro	910,26
Legaat	118,—	Coöp. Boerenleenbank	533,48
Kalender en Jaarb. 1951	389,20	Ned. Handel Mij.	1.227,33
	<hr/>		<hr/>
	f 39.325,97		f 39.325,97

Het tekort boekjaar 1952 bedroeg f 46,44.

Ten aanzien van bovenstaande cijfers mogen wij U wijzen op het feit, dat na het hoogtepunt van de collecten, als gevolg van de gevoerde actie een daling is ingetreden, die zich nog steeds voortzet. Zo werd over het eerste halfjaar 1953 aan collecten ontvangen een bedrag van f 6.387,—. In '52 was dit f 9.860,—, dat is dus f 3.473,— minder in een half jaar.

Hetzelfde verschijnsel treedt aan de dag bij de post „giften”, waar een zeer sterke teruggang is te zien.

Zeker mag gezien het feit, dat ook de lasten verminderden, de positie van de Kas niet ongunstig genoemd worden, maar een teruglopen van de inkomsten uit collecten en giften over een half jaar met een bedrag van meer dan f 5.000,— zal een dusdanige sterke intering doen zien, dat het Deputaten, gezien de verplichtingen op lange termijn, die de Kas op zich neemt bij aannamen van een student, met zorg vervult.

Nog zij vermeld, dat bij herhaalde contrôle van de kas en de bescheiden van de penningmeester door Deputaten voor contrôle kerkelijke kassen, bericht ontvangen werd, dat alles in de beste orde werd bevonden.

VOORSTELLEN.

Saamvattend mogen we U het volgende voorstellen:

Uwe vergadering besluite,

1. handelingen van Deputaten goed te keuren;
2. de penningmeester te dechargeren over zijn beleid in de jaren '50, '51 en '52;
3. de eerste penningmeester de heer J. A. ten Hove te herbenoemen;
4. als tweede penningmeester te benoemen de heer E. C. van Essen, Walther-singel 49, Apeldoorn.

De Geest des Heeren leide U in al Uw arbeid!
Voor Dep. ad art. 19 K.O.

I. de Bruyne, secr.

Hilversum, 24 Juli '53.

BIJLAGE XVIII.

RAPPORT DEPUTATEN TER VERSTERKING EN VERDEDIGING VAN
HET REFORMATORISCH BEGINSSEL.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken te houden 8 September e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Deputaten ter versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel, benoemd door de Gen. Synode van 's-Gravenhage 1950 — Acta, art. 75 — hebben het genoegen U het volgende rapport van hun werkzaamheden, gedurende deze drie jaren verricht, aan te bieden.

- I **Deputaten.** De door de Haagse Synode benoemde deputaten — ds A. Bikker, ds J. van Genderen, ds S. v. d. Molen, oud. J. Slagboom en ds J. H. Velema — konden allen aan de werkzaamheden van dit deputaatschap deelnemen. Ds v. d. Molen fungeerde als voorzitter en ds J. H. Velema als secretaris.
- II **Vergaderingen.** Vier vergaderingen werden gehouden: 23 October 1950, 15 Juni 1951, 23 Juni 1952 en 9 Februari 1953, allen te Amersfoort. Op de tweede vergadering ontvingen we een deputatie van het Hoofdbestuur van de Ver. Prot. Nederland. Overigens vergaderden we steeds in eigen kring.
- III **Werkzaamheden.** De werkzaamheden van uw deputaatschap waren de volgende:
  - a. **Circulaires.**

In November 1950 verzonden we aan alle kerkeraden een circulaire, waarin gevraagd werd, wat de diverse kerkeraden doen om het Roomse gevaar te bestrijden. Gewezen werd op de verschillende manieren, waarop de Roomse Kerk probeert haar invloed uit te oefenen en te versterken, waarvan we verschillende voorbeelden gaven. We adviseerden de kerkeraden om, indien mogelijk, samenkomsten te beleggen, inzonderheid rond de Hervormingsdag, waarin het positief reformatorisch standpunt beklemtoond wordt. Slechts 13 kerkeraden en enkele evangelisatie-commissies beantwoordden deze circulaire door inlichtingen te geven over de stand van zaken in hun woonplaats en te verzoeken om lectuur ter verspreiding onder de Roomsden.

Deputaten hadden gemeend een groot arbeidsveld te krijgen tengevolge van de antwoorden der kerkeraden, maar werden in deze verwachting teleurgesteld.

In Februari 1953 wendden we ons andermaal tot de kerkeraden met een circulaire, waarin we de aandacht vestigden op de komende herdenking van het 100-jarig herstel der bisschoppelijke hiërarchie, met verzoek bezinningsavonden te houden ter versterking allereerst en ter verdediging daarna van het reformatorisch beginsel, zo mogelijk in samenwerking met andere kerken.

Op deze circulaire zond de kerkeraad van Nijmegen een brief, waarin ook uw deputaten aanbevolen werd de ernst van de Nijmeegse situatie onder ogen te zien. Deze kerkeraad klaagt, dat er van versterking van het reformatorisch beginsel nog maar weinig te merken is. Van enige herderlijke arbeid is geen sprake. De vraag van Nijmegen is: „Is er ook voor dit gebied geen zendingspredikant te vinden? Wij geven deze zaak door, mogelijk zal uw mening zijn: „Zij hoort bij ons niet thuis”, ze komt echter in het onderhavige geval naar voren en raakt ook de werkingssfeer van uw deputaatschap en we verzoeken U om ernstige overweging er van”. Wij geven U op onze beurt deze reactie en noodkreet door. Het zou prachtig zijn, wanneer uw Synode aan deze zaak daadwerkelijk steun zou kunnen verlenen.
  - b. **Folder.**

Rond Hervormingsdag 1951 konden deputaten een typografisch uitstekend verzorgde folder, geschreven door ds J. H. Velema, laten verspreiden dank zij de financiële medewerking van het comité-Borkent, in 15.000 ex. Deputaten

beschouwen de uitgave en verspreiding van deze folder als het hoogtepunt van hun 3-jarige arbeid. Wij weten niet welke zegen deze folder verspreid heeft. We laten dit aan de Heere des oogstes over. Feit is echter, dat tengevolge van deze folder onze naam in de Roomse pers werd genoemd. Zelfs de „Maasbode" wijdde in een hoofdartikel aandacht aan deze folder. Een interessante correspondentie met een pater van het Augustijnerklooster te Witmarsum was mede het gevolg.

In 1952 wilden deputaten graag weer een folder verspreiden. De tekst was gereed gemaakt door ds Bikker. Helaas kon het comité-Borkent ons niet steunen, zodat we van onze plannen moesten afzien. De noodzaak van eigen geldmiddelen werd hierdoor geaccentueerd.

c. Overige werkzaamheden.

Deputaten gaven aan hun secretaris opdracht om in verband met het Roomse eeuwfeest drie artikelen te vervaardigen, bestemd voor de verschillende classica kerkbladen. Deze artikelen „1853—1953" werden in 8 kerkbladen geplaatst.

Deputaten meenden er goed aan te doen er bij de verschillende bonden op aan te dringen aandacht te besteden aan Rome. In het Ds Janssenfonds verschijnt binnenkort een boekje, gewijd aan Rome.

IV Contacten.

a. Met andere kerken van Geref. belijdenis.

Tot de taak van deputaten behoorde, volgens opdracht van de Haagse Synode — Acta, Bijlage XXVII, pag. 113 — „om contact te zoeken met andere kerken van Geref. Belijden ten einde in deze arbeid samen te werken".

Het spijt uw deputaten te moeten meedelen, dat de bedoelde contacten niet gevonden zijn.

De Gen. Synode van de Geref. Kerken (onderh. art. 31) wees ons verzoek pertinent af met de motivering, dat versterking en verdediging van het ref. beginsel niet slechts of allereerst tegenover de Roomse Kerk nodig is, maar ook en vooral tegenover velerlei streven, dat de eenvoudige gehoorzaamheid aan het Woord Gods verzaakt; dat samenwerking met andere kerken een gevaarlijke verhindering is voor de trouwe beleving van de gemeenschap der heiligen en met de reformatorische belijdenis in strijd te achten is en dat voor deze arbeid geen deputaten nodig zijn.

Hoewel door verklaarbare omstandigheden geen officieel verzoek aan de Gen. Synode der Geref. Kerken gericht werd, bleek uit de besluiten der Rotterdamse Synode dat ook deze kerken geen generale deputaten voor deze arbeid willen, waartoe een voorstel ter tafel was, maar dat ze provinciale deputaten voor Noord-Brabant en Limburg voldoende achten.

b. Met Dr R. H. Borkent.

Reeds op een commissievergadering ter Haagse Synode kwamen we in aanraking met dr Borkent, wonende te 's-Gravenhage, die heel veel doet tegen de verroomsing van ons land en voor de vervolgd door de Roomse Kerk in verschillende landen. Reeds spoedig na de Haagse Synode zond hij ons een soort werkplan, dat o.m. inhield de oprichting van een centraal bureau voor lectuurverspreiding. Dit plan was echter veel te hoog gesteld voor ons kerkelijk leven. Dr Borkent is secretaris van het Centraal Evangelisatie Bureau. Via dit bureau konden we gratis lectuur zenden aan kerkeraden en evang. commissies, die ons daarom vroegen. Zoals reeds vermeld konden we ook door bemiddeling van dr Borkent de Hervormingsfolder laten verspreiden. Dr Borkent is medewerker van Prof. Wisse voor de Spanje-actie en kon uit dien hoofde geld voteren. Deputaten hebben zich achter deze Spanje-actie niet kunnen stellen, omdat de contrôle over de geldinzameling onbevredigend is, zoals dr Borkent zelf heeft toegegeven. Maar, volgens hem, is het alleen zo mogelijk geld te krijgen uit kringen, die voor anderen onbereikbaar zijn.

c. Met Prot. Nederland.

Via dr Borkent kwamen we ook in contact met de Ver. Prot. Nederland, die zich ten doel stelt: de verdieping en de verdediging van het Reformatorisch karakter van ons volk. In het hoofdbestuur hebben leden uit verschillende

kerken zitting. Deze Ver. bloeit de laatste jaren niet bijzonder. Zij belegt Prot. getuigenis-avonden in verschillende plaatsen, waar de propagandist van de Ver. spreekt en leden tracht te werven. Omdat de arbeid van deze Ver. het werk van ons deputaatschap raakt, drong men van de zijde van Prot. Nederland aan op nauwer contact. Om het propagandistisch werk van Prot. Nederland nader te leren kennen, besloten deputaten om de propagandist van Prot. Nederland te laten optreden in een onzer kerken. Dit heeft plaats gehad in April '51 te Zwolle. Op de inhoud van de rede van dhr. Duynstee is niets aan te merken. Deputaten meenden echter dat het om persoonlijke en kerkelijke redenen beter was, dat deze propagandist niet in onze kerken optrad. Daarom deelden we aan Prot. Nederland mee, dat we wel nader contact wilden zonder ons te verplichten de propagandist van Prot. Nederland in onze kerken te introduceren.

Op onze tweede vergadering hadden wij een prettig onderhoud met twee hoofdbestuursleden van Prot. Nederland, ds H. J. Groenewegen en dr Borkent. We besloten dat een onzer als waarnemer de vergaderingen van het Hoofdbestuur zou bezoeken. Hiervoor werd de secretaris aangewezen; begin '53 nam de voorzitter zijn plaats in.

We hielden op deze wijze contact met broeders uit andere kerken, die op dit punt gelijkgezind zijn.

Practische resultaten heeft deze vertegenwoordiging echter niet gehad.

d. Met de Ned. Herv. Kerk.

Van de Werkgemeenschap Rome-Reformatie van de Raad voor zaken van Kerk en Theologie van de Ned. Herv. Kerk ontvingen we een verzoek om een vergadering te bezoeken, waar gesproken zou worden over de vraag wat ons als Prot. Kerken te doen stond i.v.m. het Roomse eeuweest. We meenden vrijblijvend aan dit verzoek te moeten voldoen. Deze vergadering werd gepresideerd door Prof. Berkelbach v. d. Sprenkel en was bezocht, behalve door leden van genoemde Werkgemeenschap en de voorzitter en secretaris van uw deputaten, door vertegenwoordigers van de Oud-Kath. Kerk en de Geref. Kerken.

Men wilde een kanselboodschap geven. We hebben ons daartegen verzet. Ons oordeel werd gevraagd over een concept-kanselboodschap voor de Herv. Kerk. Voorts werd besloten, dat alle kerken zouden aandringen op plaatselijke samenkomsten, hetgeen onzerzijds per circulaire gedaan is.

De Hervormd Kerk gaf in verband met de Nationale Ramp geen kanselboodschap, maar een herderlijk rondschrijven, hetgeen ook aan ons deputaatschap werd toegezonden.

V Ter overweging.

Uw deputaten bespraken in hun laatste vergadering de vraag: Wat hebben we gedaan en wat kunnen we doen?

Uw deputaten zijn er zelf van overtuigd dat hun arbeid gering was en misschien niet beantwoordt aan de verwachtingen, die de Haagse Synode koesterde toen dit deputaatschap werd ingesteld.

Het ontbreken van eigen kasmiddelen is een belangrijke handicap voor de arbeid van deputaten.

Besluit de Synode niet om een bepaald bedrag voor de arbeid van deputaten te voteren, dan blijft de arbeid van dit deputaatschap met lamheid geslagen en achten zij het beter dit deputaatschap op te heffen.

Alleen wanneer gelden beschikbaar worden gesteld, is er iets te bereiken door vlugschriftjes ter verspreiding onder de Rooms en instruerende lectuur voor eigen kerkleden te doen verschijnen alsmede door het aanstellen van een „Evangelist” voor de arbeid onder de Rooms en of het steun verlenen aan een bepaalde gemeente voor het beroepen van een predikant, die speciaal de arbeid onder de Rooms en ter hand zou moeten nemen.

Resumerende vragen we aan Uw Synode:

1. Beoordeling van het door deputaten gevoerde beleid;
2. Overweging van de vraag of dit deputaatschap gecontinueerd moet worden en zo ja aanwijzing van middelen en wegen om geld te verkrijgen.

Uw vergadering ook bij de bespreking van dit rapport de leiding des Geestes
toebiddend,

Deputaten voornoemd:

ds S. v. d. Molen;
ds A. Bikker;
ds J. van Genderen;
oud. J. Slagboom;
ds J. H. Velema, secretaris.

BIJLAGE XIX.

RAPPORT VAN DE ARCHIVARIS VAN HET SYNODAAL ARCHIEF.

Aan de Generale Synode (1953) der Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Ondergetekende, door de Synode van 1950 herbenoemd tot archivaris van het Synodaal Archief, heeft de eer U het volgende te rapporteren:

1. Over de plaats van bewaring.

Het Synodaal Archief, bewaard ten huize van de archivaris, is na de ingebruikneming van het nieuwe kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk te Rotterdam-Centrum, Noordsingel 90, Rotterdam-C., met gaarne gegeven toestemming van de Kerkeraad, overgebracht naar de brandvrije kluis van dit kerkgebouw.

In deze voortreffelijke kluis is een eenvoudig houten kastje ter beschikking gesteld, waarin de verschillende bescheiden nu zijn opgeborgen.

Hoewel we voor de medewerking van de kerkeraad niets dan lof hebben, noopt toch dat houten kastje tot het maken van een opmerking.

We zijn n.l. van mening, dat dit kastje voor het opbergen van belangrijke bescheiden, niet aan redelijk te stellen eisen voldoet. Het is maar van hout en slechts voorzien van een primitieve sluiting. Een stalen kantoorkast zou waarschijnlijk beter aan het doel beantwoorden. Of hierin voorzien kan worden, staat niet aan mij te beoordelen. Het leek ons van belang U enig inzicht in de situatie te geven. Overigens kunnen we niet anders dan dankbaar zijn voor de ruimte, die er voor Uw Archief gekomen is.

2. Wat aan het Archief werd toegevoegd.

Het doet ons groot genoegen U te kunnen medelen, dat verschillende belangrijke stukken aan het Archief konden worden toegevoegd.

We zullen ze U in volgorde van binnenkomst noemen:

a. Acta.

Om met het eerste en ook het belangrijkste te beginnen: alle gedrukte Acta, van 1892 tot 1950, zijn nu weer compleet in het Archief bijeen.

De Acta van 1950 kregen we uiteraard via de drukker, maar de nog ontbrekende Acta, die van 1895, 1896, 1897 en 1916, zijn ons aangeboden door br. W. v. d. Vegt, te Harderwijk.

Voor zijn spontane medewerking zijn we deze broeder zeer dankbaar.

b. Jaarboekjes.

Voor de kennis van ons kerkelijk leven zijn de jaarboekjes zeker geen onbelangrijke bronnen. Het verheugt ons daarom zeer dat gehoor is gegeven aan de suggestie van Uw Deputaten voor contrôle op het Synodaal Archief om ook de jaarboekjes in het Archief op te nemen.

En dank zij de zeer gewaardeerde medewerking van ds S. v. d. Molen, te Aalsmeer, is ons bezit aan jaarboekjes bijna compleet te noemen. In de reeks van ná 1892 missen we de boekjes uit de jaren: 1892, 1897, 1932, 1937, 1944 en 1945, aangenomen dan, dat in die beide laatstgenoemde jaren een boekje is uitgekomen.

Het zou prettig zijn wanneer de ontbrekende exemplaren alsnog gevonden konden worden. Na behandeling door de boekbinder, konden we dan weer bogen op een compleet en gaaf stel jaarboekjes.

Zoudt U misschien de drukker van de jaarboekjes opdracht willen geven ieder jaar ook een exemplaar te reserveren voor het Synodaal Archief? Wat de jaren vóór 1892 betreft, begint ons bezit aan jaarboekjes bij het jaar 1866. Aan de reeks tot 1891 ontbreken dan de jaren: 1867, 1868, 1873 en 1888. Ook hier is dus nog plaats voor aanvulling van ons bezit.

c. Notulen Synodale Commissie.

Via prof. J. Hovius kregen we uit de nalatenschap van wijlen prof. J. W.

Geels, de geschreven notulen van de voormalige Synodale Commissie.

d. **Allerlei bescheiden.**

Uit diezelfde nalatenschap zond prof. J. Hovius ons een groot pak papieren, niet uitgezocht en ongeordend, in hoofdzaak bestaande uit correspondentie van Deputaten voor de correspondentie met de Hoge Overheid. Hoewel de vraag kan opkomen of deze bescheiden, strikt genomen, nog wel tot het **Synodale** Archief gerekend kunnen worden, zullen er vermoedelijk wel geen bezwaren zijn, ook deze stukken, na ordening, een plaatsje in het Archief te geven.

3. **Wat geordend is.**

Wat de zuiver Synodale bescheiden aangaat, geordend, genummerd, afzonderlijk gebundeld en ingeschreven zijn nu de stukken van de Synoden 1937, 1941, 1944 en 1947.

De papieren van de Synode 1950 zijn nog niet in ons bezit.

De broeders Deputaten voor contrôle op het Synodaal Archief hebben een en ander gecontroleerd en in orde bevonden.

En hiermede hooggeachte vergadering, zijn we aan het einde van ons rapport. Vermelding verdient misschien alleen nog, dat alle binnenkomende brieven direct konden worden beantwoord en dat de door enkele predikanten opgevraagde stukken ter inzage konden worden gegeven.

We zullen hopen, dat deze stukken ook weer terugkomen.

Met de bede dat de Heere U en Uw arbeid zegenen moge, onze kerken tot heil,

verblijf ik met alle hoogachting,

W. van Wijngaarden,
archivaris,
Rodenrijsestraat 27 b,
Rotterdam-N.,
tel. 42028.

Rotterdam, 24 Juli 1953.

BIJLAGE XX.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR CONTROLE VAN HET
SYNODAAL ARCHIEF.

Aan de Generale Synode van de Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland, verga-
derd te Apeldoorn, September 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Door de Generale Synode van 1950 benoemd tot Deputaten voor de contrôle van het Synodaal Archief, hebben ondergetekenden de eer u het volgende verslag aan te bieden van hun werkzaamheden op 23 Juni l.l.

In de bewaring van het Archief is sinds de vorige Synode een grote verbetering gekomen. Immers de brandvrije kluis onder de nieuwe kerk te Rotterdam-C. waarheen het Archief thans is overgebracht, biedt ruimschoots gelegenheid, niet alleen tot **berging** van de verschillende stukken in een flinke houten kast, die volgens de Archivaris door de archiefbewarende kerk nog door een stalen zal vervangen worden, doch tevens tot eventuele raadpleging der archivalia ter plaatse.

Wat de **toestand** van het archief betreft, hieromtrent kan ons rapport onverdeeld gunstig luiden. Geconstateerd werd, dat alle stukken tot en met de synode van 1947 aanwezig waren, maar dat nu ook, na de verschijning der acta Synode 1950, zo spoedig mogelijk alle stukken en uitgaande brieven der l.l. Synode naar de Archivaris dienen verzonden te worden, alsmede alle volgeschreven notulenboeken sinds 1937, die vermoedelijk nog in bewaring zijn bij de scribae onzer synoden.

Wat betreft het **onderzoek** naar de verkoolde „stukken van groot belang”, waartoe de Synode de Deputaten machtigde, staan wij niet alleen voor de vraag: wat is belangrijk?, wat alleen uit de index moet blijken, maar ook **hoe** zal dit kunnen, daar bij het doorzoeken alles verpulvert en reconstructie zeer onwaarschijnlijk is.

Vervolgens vragen Deputaten zich af, of er voor de Synode geen reden zou zijn tot het sluiten van een contract met de kerk van Rotterdam-C. inzake het archief. Deze vraag staat in verband met de vraag tot de rechte **bewaring** van het archief zelf. Zijn de kerken zeker van het bezit van het archief, wanneer de bewaring toevertrouwd is aan een plaatselijke kerk? De geschiedenis der laatste jaren leerde, dat een schismatieke kerk kan weigeren de onder haar beheer rustende goederen af te staan. Immers de plaatselijke kerken hebben wel rechtspersoonlijkheid, maar is dat ook het geval met onze gezamenlijke kerken? Juridisch kan dit tot allerlei verwickelingen leiden.

Uw Deputaten hebben thans de eer aan uw vergadering voor te stellen:

- I. Zich te wenden tot de archiefbewarende kerk, ten einde eigendomsrecht op een archiefkast in de brandvrije kluis van de nieuwe kerk te verkrijgen, waarbij deze zich verbindt (desnoods tegen een kleine huurprijs) de verplichting op zich te nemen, in de kluis zulk een stalen kast voor het synodaal archief beschikbaar te stellen;
- II. de Kerken op te wekken bijzondere zorg te besteden aan de archieven en daarbij het advies in te winnen van de archivaris, nu ds Maris geen deputaat meer is;
- III. de Archivaris hartelijk dank te zeggen voor zijn belangeloze arbeid;
- IV. een secundus archivaris te benoemen; (b.v. W. van der Kamp te Den Haag)
- V. opnieuw deputaten voor contrôle te benoemen.

Uw vergadering ook te dezer zake de nodige wijsheid van Boven toebiddend,

P. J. de Bruin.
G. H. Boersma.

BIJLAGE XXI.

RAPPORT VAN DE QUAESTOR DER GENERALE SYNODE 1950.

Kas van de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland
van 1 September 1950 tot 6 Juli 1953.

		Synode 1950	
Beginsaldo	f 4.247,48	Reisgelden	f 1.536,79
Bijdragen 1951-'52		Vergaderkosten	,, 1.211,25
P.S. v. h. Noorden	f 1685,—	Maaltijden	,, 928,95
P.S. v. h. Oosten	,, 1860,—	Telefoon	,, 89,83
P.S. v. h. Westen	,, 1900,—		f 3.766,82
P.S. v. h. Zuiden	,, 1765,—	Acta	,, 3.394,45
	,, 7.210,—	Terug a. d. Theol School	,, 1.500,—
Geleend van Theol. School	,, 1.500,—	Bureaunkosten Stribrae	
Terug van		en pennm.	,, 164,11
Deputaatschappen	,, 269,53	Aan Weeshuis	
Verkochte Acta		(laatste verpleeggelden)	,, 188,—
1944/'47	f 118,58	C.I.O.	,, 376,75
1950	,, 150,95		
	,, 269,53	Deputaatschappen:	
		Hoge Overheid	f 223,63
		Beh. Geest.	
		Belangen Mil.	,, 88,65
		Eenh. Ger. Bel. en	
		Buitenl. Kerken	,, 1.720,53
		Evacuatie en	
		Oorlogsschade	,, 11,85
		Ambt. Bearb. der	
		Schippers	,, 8,15
		Emigratie	,, 348,92
		Cont. Jeugdbond.	,, 1,65
		Radio-Kerkdienst.	,, 90,91
		Collecte-rooster	,, 47,67
		Verst. Ref.	
		Beginselen	,, 470,30
		Synodaal archief	,, 9,22
		Gem. Belangen	,, 14,25
		Herz. Psalmber.	,, 199,26
		Liturg. Formul.	,, 179,66
		K.O.	,, 25,58
		Contrôle,	
		advies enz	,, 261,04
		Rapport	
		Adm.-examen	,, 2,70
		Jaarb. Dagkalend.	,, 19,75
		Catechismus-uitg.	,, 7,90
		Evangelisatie	,, 6,85
			,, 3.738,47
		Saldo	,, 397,75
	<u>f 13.526,35</u>		<u>f 13.526,35</u>

Gedaan te Rotterdam, 6 Juli 1953.

De Penningmeester:
W. F. Laman.

Nagezien en accoord bevonden, Rotterdam 17 Juli 1953.

w.g. A. Roodenburg,
w.g. J. van Leeuwen.

BIJLAGE XXII.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE UITGAVE VAN DE BUNDEL
CATECHISMUS-PREKEN: „UIT HET SCHATBOEK”.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
te vergaderen D.V. Dinsdag 8 September 1953
e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Deputaten voor de uitgave van de bundel catechismus-preken „Uit het Schatboek” hebben de eer U het volgende te rapporteren.

Door de Synode van 1947 werden hiervoor benoemd als Deputaten:

J. Tamminga,
L. S. den Boer, (voorzitter),
C. v. d. Zaal (secretaris).

Wegens het vertrek van ds Tamminga, die hiervoor zeer veel arbeid verricht heeft, mochten de beide laatstgenoemde Deputaten het scheepje in veilige haven voeren.

Er werd een overeenkomst gesloten met de Fa. B. Weissenbach & Zn. te Sneek, dat er 52 catechismus-preken zouden verschijnen tegen een abonnementsprijs van f 12,—. Zouden er 500 abonné's zijn, dan moesten Deputaten bij het ontvangen abonnementsgeld f 1500,— betalen. Mocht de inschrijving boven de 500 abonné's komen, dan zou de drukker voor iedere abonné f 12,— vergoeden.

In plaats van 52 preken, moesten er 53 verschijnen. Dit maakte een extra vergoeding nodig van f 144,20.

Twee preken noopten wegens hun lengte om het gebruikelijke aantal pagina's van 16 op 20 te brengen, een extra vergoeding moest hiervoor gegeven worden van f 64,—.

Het aantal betalende abonné's in het binnenland was	444
in het buitenland	8

Totaal 452

Het minimum aantal, dat overeengekomen was, bedroeg 500. Derhalve werden er 48 exemplaren minder uitgegeven, waarvoor een extra vergoeding betaald moest worden van f 576,—.

Totaal moest dus vergoed worden f 2.383,52.

Per 22 September 1952 werd daarvan ontvangen door de Fa. Weissenbach, f 1.708,20. Het resterende bedrag bleef dus f 576,—. Dit heeft betrekking op 48 nog niet verkochte abonnementen. Getracht werd om deze nog geplaatst te krijgen. Een advertentie werd daartoe in „De Wekker” geplaatst, dit leidde niet tot het gewenste resultaat.

De Fa. Weissenbach heeft Deputaten aangeboden, om de resterende 48 exemplaren aan hem over te doen. Hiervoor zou de vordering van f 576,— vervallen.

Wat het bedrag van f 3.000,— aangaat, ontvangen van het Jubileumfonds, hiervan kan van de uitgave f 1.250,— worden teruggestort, zodat daarvan f 1.750,— voor de catechismus gebruikt is. Van de Fa. Weissenbach hebben we dus financieel niet meer te wachten, dan bovenvermeld werd.

Waar uit de Kerken nog toezeggingen werden gedaan, om bij een eventueel tekort financieel steun te willen verlenen, kan hiervan mogelijk nog iets worden verwacht. Bovengenoemde Deputaten stellen U derhalve voor:

1. om de afrekening met de drukker te doen plaats vinden op de wijze, zoals door hem werd voorgesteld;
2. deze Deputaten te belasten met de afwerking van de nog lopende zaken;
3. te besluiten, dat met de voltooiing van deze arbeid dit deputaatschap automatisch beëindigd zal worden.

U de leiding van de Heilige Geest toebiddend,

de deputaten:

L. S. den Boer (voorzitter).
C. v. d. Zaal (secretaris).

BIJLAGE XXIII.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE BELIJDEERS IN NEDERLAND EN CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
te vergaderen D.V. Dinsdag 8 September 1953
e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De door de Generale Synode van 's-Gravenhage 1950 benoemde „Deputaten voor Eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland en voor correspondentie met Buitenlandse Kerken” — zie Acta 1950, art. 118a — hebben het genoegen U hierbij het volgende rapport aan te bieden van hun werkzaamheden sinds de Haagse Synode.

Algemeen overzicht.

Deputaten. De door de Haagse Synode benoemde deputaten: Prof. L. H. v. d. Meiden, ds L. S. den Boer, ds J. Jongeleen, ds W. Kremer, ds W. F. Laman, ds J. C. Maris, prof. J. J. v. d. Schuit en ds J. H. Velema, konden regelmatig aan de arbeid deelnemen, de vergaderingen bezoeken en de correspondentie, aan dit deputaatschap verbonden — verschillende zaken moesten bij rondschrijven geregeld worden — afwerken.

Prof. L. H. v. d. Meiden fungeerde als voorzitter van deputaten. Hij was telkens in de gelegenheid om de vergaderingen te presideren.

Bij zijn 40-jarig ambtsjubileum, alsmede bij het gelijktijdig herdachte 45-jarig ambtsjubileum van prof. v. d. Schuit werd de dank voor hun beider arbeid uitgesproken door de algemene secretaris.

De instelling van een algemeen secretariaat gecombineerd met het secretariaat voor de Eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland en een secretariaat voor de Correspondentie met Buitenlandse Kerken werkte in de praktijk zeer goed. De werkzaamheden werden daardoor verdeeld tussen ds J. H. Velema en ds J. C. Maris. Dit kwam de algemene gang van zaken ten goede.

Vergaderingen. Deputaten vergaderden in eigen kring 11 October 1950; 5 April 1951; 1 Juni 1951; 15 Februari 1952; 16 September 1952; 12 Februari 1953; 26 Mei 1953.

Voorts hielden deputaten op 19 Januari 1951 een samenspreking met deputaten der Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) te Kampen.

Op 26 April 1951 en 18 Januari 1952 werden samensprekingen gehouden met Deputaten der Geref. Kerken, resp. te Apeldoorn en te Baarn.

Met het Hoofdbestuur van de Geref. Bond werd een samenspreking gehouden op 29 Juni 1951 te Utrecht en met de Gemeenten van ds Kok op 29 November 1951 te Veenendaal.

Tenslotte had op 26 October 1951 een ontmoeting plaats met Rev. Mac Rae van de Free Church of Scotland en op 27 Mei met ds Spoelstra van Die Geref. Kerk van Suid Afrika. Deze ontmoetingen hadden plaats te Apeldoorn.

Gezien de dubbele opdracht aan ons deputaatschap verleend — t.a.v. Geref. Belijders in Nederland en Kerken in het buitenland — splitsen we dit rapport in twee delen:

A. Eenheid van de Geref. Belijders in Nederland.

B. Correspondentie met Buitenlandse Kerken.

We bieden U dan eerst een volledig overzicht van onze werkzaamheden, die in verband stonden met het eerste lid van onze opdracht:

A. Eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland.

We releveren achtereenvolgens onze correspondentie en contacten met:

I. De Gereformeerde Bond.

II. De Gereformeerde Gemeenten van ds Kok.

III. De Gereformeerde Kerken.

IV. De Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31).

I. De Gereformeerde Bond.

Op onze vergadering van 5 April 1951 werd besloten een samenspreking aan te vragen met het Hoofdbestuur van de Geref. Bond, omdat wij meenden juist nu iets te zeggen te hebben tegen deze broeders. Als doel van onze samenspreking stelden we ons voor een bespreking van de situatie der Geref. Gezindte.

Deze samenspreking werd gehouden op Vrijdag 29 Juni 1951.

De vergadering werd geleid door prof. dr J. Severijn, die ons direct in de gelegenheid stelde het doel van ons verzoek tot samenspreking uiteen te zetten.

Prof. v. d. Meiden stelde vier vragen:

1. Hoe denken de broeders in deze kring over de Geref. gezindheid in Nederland? Welke roeping en taak hebben we? Wat moet er wel en wat moet er niet gedaan worden?
2. Hoe ziet ge de Gereformeerde Kerken?
3. Hoe ziet ge de situatie in uw eigen kerk en hoe staat ge daar onder?
4. Ziet ge ook mogelijkheden tot nauwer contact in verband met de Geref. Gezindte?

Een zeer geanimeerd gesprek ontwikkelde zich n.a.v. deze vragen. De vragen werden wel niet nauwkeurig beantwoord, maar bleken stof genoeg te geven om verschillende uren met elkaar te spreken.

Uit dit gesprek noteerden wij het volgende:

Prof. Severijn betoogde in den brede, dat tot de Geref. Gezindte dienen gerekend te worden allen, die het gezag van de H. Schrift erkennen en staan op de grondslag van de Drie Formulieren van Enigheid. Verschillende broeders van het Hoofdbestuur betreurden, dat velen gerekend willen worden tot de Geref. Gezindte, terwijl zij praktisch van de Geref. Belijdenis zijn afgeweken. De nood van alle kerken is formulierrechtzinnigheid. Hier ligt de oorzaak van de krachteloosheid van het kerkelijk leven.

Van de zijde van de Geref. Bond werd het gescheiden optrekken zeer betreurd. Erkend werd, dat de Hervormde Kerk veel te danken heeft gehad aan Afscheiding en Doleantie — de bewaring van het Woord der waarheid. De in de Hervormde Kerk blijvende groep ging zich bezinnen. Het kwade werkt vaak nog iets goeds uit.

Onzerzijds werd sterke nadruk gelegd op de eis der H. Schrift. We dienen onvoorwaardelijk van Gods Woord uit te gaan en elkaar krachtens dat Woord te overtuigen. Het uitgangspunt moet zijn, werd onzerzijds gezegd, een levend geloof en dan: wat eist de Heere, ook kerkelijk, van ons?

Prof. Severijn lanceerde de gedachte van een interkerkelijke Synode, waar inwendige dogmatische verschillen ter tafel moeten gebracht worden en waar gesproken moet worden over gemeenschappelijke belangen en inzichten.

Andere broeders betoogden, dat ook de Chr. Geref. Kerk de Hervormde Kerk te veel losgelaten heeft. „Er moesten stemmen gehoord worden uit Uw kring op onze Synode en op de grondvergaderingen der kerk”.

Men wilde graag met dankbaarheid de Chr. Geref. Kerk erkennen als Kerk van Christus.

Het bleek ons in de loop van de samenspreking, dat het grote verschilpunt is: de visie op de verhouding Kerk en Verbond.

Hunnerzijds werd opgemerkt: Het Verbond Gods is gescheurd. Mogen wij nu, door de Hervormde Kerk te verlaten, het Verbond verder scheuren? Is ons blijven zonde? Wat wij hebben afgeschreven, heeft God nog niet afgeschreven.

Onzerzijds werd met grote klem betoogd: U moogt kerk en verbond niet identificeren. U hebt te weinig oog voor de kerkwerkelijkheid van het N. Testament. Verwaarloost u niet te veel de kerkelijke gehoorzaamheid? Tegenover hun beroep op het O. Testament werd onzerzijds opgemerkt: U vergeet dat het Pinksteren geweest is; het accent valt op het geestelijk karakter der kerk.

In vele opzichten voelden we ons eensgeestes met deze broeders.

Diep waren wij onder de indruk van de ernstige en zware worsteling, die verschillende broeders dagelijks te strijden hebben i.v.m. de situatie in hun kerk. Verschillende gewetensconflicten werden ons voorgelegd, die ons ontroerden.

Als resultaat van onze bespreking werd de gedachte geopperd om een soort kerkelijke verklaring op te stellen, waarin ook en juist genoemd zouden moeten worden de punten, waarin wij het met elkaar eens zijn. Dit zou dan een getuigenis moeten zijn voor heel de Geref. Gezindte.

In eigen kring hebben we direct de vraag besproken hoe deze verklaring, waarvoor het concept door ons opgesteld zou worden, er uit moest zien. We waren het er over eens, dat we over het punt van de kerk niet konden zwijgen. We zouden moeten trachten om vanuit het Verbond ook iets op te merken over het kerkvraagstuk.

Twee broeders uit de kring der deputaten werden aangewezen om dit concept gereed te maken.

Toen deze broeders zich bezonnen op hun opdracht, voelden zij beiden de moeilijkheid. Deze verklaring moet door het Hoofdbestuur van de Geref. Bond ondertekend kunnen worden. Als in deze verklaring over de rechte beleving van het Verbond gesproken dient te worden, kunnen we over het kerkvraagstuk niet zwijgen. En de visie van genoemd Hoofdbestuur op de verhouding Kerk en Verbond is nog allerminst duidelijk.

Deze broeders stelden dientengevolge voor nog een samenspreking met de Geref. Bond aan te vragen, waarin speciaal dit punt aan de orde dient gesteld te worden.

Aldus werd besloten.

Helaas — ondanks verschillende brieven van de secretaris werd dit verzoek om een tweede samenspreking zelfs nimmer beantwoord.

Wij betreuren dit zeer; temeer omdat het hier gaat om een belangrijke groep Geref. Belijders, die met ons in menig opzicht eensgeestes zijn en die in eigen kring met dezelfde moeilijkheden worstelen als wij in eigen kerkelijk leven.

De visie op de Hervormde Kerk is hier wel het grote struikelblok.

O.i. zou het aanbeveling verdienen, wanneer uw Synode opdracht gaf te trachten het aanvankelijk gelegde contact te vernieuwen.

II. De Gereformeerde Gemeenten van Ds Kok.

De Synode van 's-Gravenhage 1950 besloot „om niet te berusten in de teleurstellende afloop van de correspondentie met de Geref. Gemeenten, doch te trachten contact op te nemen met de Geref. Gemeenten en de correspondentie voort te zetten, indien de Geref. Gemeenten hiertoe bereid zijn”. (Acta 1950, art. 98)

Van dit contact met de Geref. Gemeenten is niets gekomen.

Uw deputaten meenden, dat het weinig zin had om ons weer te wenden tot de Geref. Gemeenten, zolang zij op hetzelfde standpunt blijven staan. Deputaten besloten zich opnieuw te wenden tot de Geref. Gemeenten, zodra er maar enige tekenen van verandering in die kring te bespeuren zijn. We hebben deze gehoopte tekenen niet bespeurd en ons niet gewend tot de Geref. Gemeenten.

Deputaten meenden, dat het in de lijn van hun opdracht lag om contact op te nemen met de groep van ds Kok, die buiten het verband der Geref. Gemeenten staat; welke groep toch zeker gerekend dient te worden onder de Geref. Belijders.

Deze samenspreking werd vastgesteld op 29 November 1951.

Aan deze samenspreking gingen enkele telefoongesprekken en correspondentie met de Raad der Chr. Geref. Kerk te Veenendaal vooraf.

De kerkeraad van Veenendaal was n.l. ontstemd over het feit, dat een samenspreking met de kerkeraad van de gemeente van ds Kok zou plaats vinden, terwijl de plaatselijke kerkeraad van Veenendaal niet in de gelegenheid was gesteld om deputaten inlichtingen te geven over de plaatselijke situatie. Deze kerkeraad achtte zich in zijn rechten miskend. In de diverse antwoorden is gewezen op het feit, dat het hier niet gaat om een plaatselijke vereniging, maar om het zoeken van contact met een groep Geref. Belijders, die niet alleen in Veenendaal wonen.

De samenspreking had plaats onder leiding van ds Kok in de consistorie van het kerkgebouw der Geref. Gemeente te Veenendaal op Donderdag 29 November 1951. Op deze vergadering waren ook ambtsdragers uit Mijdrecht en West-zaan aanwezig.

Prof. v. d. Meiden vroeg ook hier: Hoe denkt u over de gescheidenheid van de Geref. Belijders? Hoe denkt u over ons en wij over u? Hoe denkt u over de gescheidenheid van al de Geref. Belijders?

Een brede bespreking volgde over en naar aanleiding van deze punten.

Ds Kok gaf uitvoerige inlichtingen over de moeilijke positie, waarin hij met de zijnen gekomen is. Hij voelt zich nog verbonden met de Geref. Gemeenten en wil voorlopig „nog rond die stad lopen — misschien vallen de muren”. Hij wil zo graag predikanten uit de Geref. Gemeenten aan zijn zijde krijgen, die het aanbod der genade gaan beklemtonen. Uitvoerig werd gesproken over de bepalingen van de Synode van 1931. Hoe rijmt U uw visie op het aanbod van genade met de besluiten van 1931? Ds Kok is geen bewonderaar van de beslissing van 1931, maar ook geen fel bestrijder.

Samenvattend is ons uit deze bespreking duidelijk geworden:

1. Ds Kok denkt er niet aan Christelijk Gereformeerd te worden.
2. Ds Kok hoopt op een terugkeer naar de Geref. Gemeenten en tracht daar steun te vinden.
3. Ds Kok c.s. zijn niet fel gekant tegen de uitspraken van 1931.
4. Ds Kok c.s. zijn het onderling niet eens over de te volgen koers.

Gezien deze situatie had deze samenspreking weinig of geen resultaat.

III. De Gereformeerde Kerken.

Met de deputaten der Geref. Kerken zijn in deze periode twee samensprekingen gehouden: op 26 April 1951 te Apeldoorn en op 18 Januari 1952 te Baarn.

Bij de eerste samenspreking werd gesproken over het „Rapport 1937”, dat uitgebracht werd aan de Synode der Chr. Geref. Kerk, vergaderd te Hilversum 1937.

Prof. den Hartogh besprak het historisch gedeelte van het rapport. Hij stelde twee vragen: Wanneer is eenheid geboden?; wanneer is gescheidenheid eis? Volgens Prof. den Hartogh moet er nuancering mogelijk zijn. „Wij willen met de Chr. Geref. broeders de Afscheiding volledig honoreren als reformatie en als werk van God; wij willen van de Chr. Geref. broeders horen, dat zij 't zelfde zeggen over 1886”. Opgemerkt werd, dat er in het rapport zo weinig goeds staat over '86. „De methode van '34 is toch niet de enige juiste methode van reformatie!”

Onzerzijds werd opgemerkt, dat er geen tweërlei methode van reformatie is. Het beginsel der Afscheiding is voor ons een levensbeginsel. Wordt het „recht van ons bestaan door de Geref. broeders erkend?” Het standpunt van het rapport van '37 is het standpunt van ds ten Hoor: „ten opzichte van de Hervormde Kerk is er tenslotte maar één methode”.

De Doleantie heeft zelf bewezen, dat er in de 19e eeuw geen andere methode mogelijk was dan Afscheiding.

Op dit punt waren de Geref. deputaten niet te overtuigen.

Wel wilden zij bij een eventuele vereniging niet eisen „dat de Chr. Geref. zullen uitspreken, dat hun doen in '92 verkeerd was”, maar ze voegden er aan toe „vraagt u van ons dan ook niet te zeggen: de doleantie was verkeerd”.

Gehoord onze toelichting konden de Geref. deputaten verstaan wat wij in '37 schreven.

Vervolgens kwam het dogmatische gedeelte van het Rapport '37 aan de orde. Dr Dee leidde deze bespreking in. Drie dingen waren hem bij de bestudering van het rapport vooral opgevallen: a. Dr Kuyper's supra-lapsarisch standpunt; b. de consequentie daarvan: de leer van de veronderstelde wedergeboorte; c. ten gevolge daarvan: „Het systeem dat alom geleerd wordt in de Geref. Kerken” (uitdrukking van het Rapport op pag. 20).

Dr Dee betoogde daartegenover, dat Kuyper niet supra-lapsariër zonder meer was; dat het niet juist is te zeggen, dat Dr Kuyper door logische afleiding is gekomen tot „veronderstelde wedergeboorte”, en dat het woordje „alom” op pag. 20 zeker niet te handhaven is; vóór 1905 al niet en na 1905 zeker niet.

Voorts nam dr Dee het ons kwalijk, dat de uitspraken van 1905 niet nauwkeurig in het Rapport zijn behandeld. Uitdrukkelijk toch heeft de Geref. Synode uitgesproken, dat in de prediking steeds op zelfonderzoek moet worden aangedrongen.

In het „Positief deel” is te veel gezwegen over het wezen van het genadeverbond, volgens dr Dee, hetgeen door andere Geref. deputaten daarna onderstreept werd. Hij vroeg: Is Christus niet het Hoofd van het Genadeverbond? „De leer van 1905 is ook de leer van de oude vaders en van de Cock, Brummelkamp en van Velzen”.

Dit betoog had geruime tijd in beslag genomen.

Onzerzijds werd hiertegen in gebracht de verbondswerkelijkheid, waarvan de Bijbel uitgaat en in vergelijking daarmee de practijk in de Geref. Kerken. Uitdrukkelijk willen we onderscheid maken tussen de substantie en de essentie van het Verbond: omvang en wezen. Dit onderscheid wordt in de Geref. Kerken uit het oog verloren.

Ook bij deze samenspreking kwam weer duidelijk uit dat de Geref. Deputaten een andere inhoud geven aan de woorden „belofte” en „verbond” dan wij plegen te doen.

Dit is in de samenspreking zeer verwarrend.

Steeds kwam weer naar voren de kwestie: Is de belofte meer dan een ernstig gemeente toezegging? En is het Verbond meer dan een relatie, waarin God Zich stelt tot de bondeling?

Het bleek dan noodzakelijk, dat bij een volgende samenspreking zowel van Geref. als van Chr. Geref. zijde de vraag besproken wordt: Wie zijn in het Verbond?

De volgende samenspreking had plaats op 18 Januari in het Zendingscentrum te Baarn. Deze samenspreking werd door alle acht deputaten bijgewoond en zal door niemand onzer licht vergeten worden. Alle verschillen, die in de loop van de gehouden samensprekingen openbaar kwamen, spitsten zich hier toe. Nimmer kwam zo duidelijk de kloof openbaar tussen het Geref. en Chr. Geref. standpunt als op die dag. Nimmer ook gevoelden we zo sterk de noodzakelijkheid van ons zelfstandig bestaan als Chr. Geref. Kerken als tijdens en tengevolge van die samenspreking.

Van de zijde van Geref. deputaten werd door dr Dee en van onze zijde door Prof. v. d. Schuit de vraag beantwoord: Wie zijn in het Verbond?

Beide broeders hadden hun gedachten schriftelijk vastgelegd. Tot onze grote blijdschap zijn we in staat om U beide exposés aan te bieden. U kunt zelf letterlijk lezen hoe deze vraag van beide kanten werd beantwoord. De verschillen springen dan dadelijk in het oog.

We wijzen U op het typerende Geref. standpunt, zoals dat uitkomt in:

1. De omschrijving van het genadeverbond, waarin gezegd wordt, dat God in Zijn vrijmachtige beschikking — en dat is het Verbond — de mens verrijkt met al Zijn heil, dus ook met de herscheppende, levensvernieuwende werking van Zijn Geest. „Naar zijn diepste wezen” — karakteristiek! — sluit het genadeverbond de gave van wedergeboorte, geloof en bekering in zich.
2. „In de eigenlijke zin” zijn bondelingen alleen Gods uitverkorenen.
3. Door de doop wordt ons verzekerd, dat wij met Christus begraven zijn in de dood. Niet dat het zo worden kan, maar dat het zo bij ons is. De sacramenten verzekeren niet, dat wij gewassen kunnen worden door het bloed en de Geest van Christus, maar we zijn gewassen.
4. De tegenstrijdigheid wordt geponereerd: Gods verbond omvat de gelovigen met hun zaad en het omvat Gods uitverkorenen alleen. Men wil deze beiden in de spanning laten staan, maar het trof ons telkens weer, dat men het niet deed, maar uitging van de idealistische lijn.
5. De doop verzegelt het subjectieve deelgenootschap van het heil in Christus.

De doop is een bezegeling van ontvangen zondevergeving en wedergeboorte.

In het exposé van Prof. v. d. Schuit over dezelfde vraag herkent u duidelijk ons standpunt en ziet u de tegenstelling met het standpunt van dr Dee:

1. Het genadeverbond wordt hier niet versubjectiveerd, gelijk dr Dee deed.
2. Alle kinderen des Verbonds zijn in Christus geheiligd, waarbij allereerst te denken is aan een objectieve verbondsrelatie.
3. De doop is een betekening en verzegeling van Gods heilsbelofte: Ik ben Uw God.
4. De verbondsonderhandeling, noodzakelijk voor alle bondelingen, zal ons al meer leren het wonder der wederbarende genade uit de H. Geest.

5. Het zal vreselijker zijn als bondeling verloren te gaan dan als een heiden.

De verbondswraak is een feit.

Een zeer uitvoerige, scherpe, maar ook eerlijke discussie volgde nadat deze exposé's gehoord waren. Wij hebben in deze bespreking op bescheiden wijze onze profetische roeping mogen vervullen en de Geref. deputaten er ernstig op gewezen, dat dit standpunt de eenheid der Geref. belijders in de weg staat en dat daarom de Geref. Kerken een ontzaggelijke verantwoordelijkheid hebben, maar ook dat het door dr Dee ingenomen standpunt schadelijk is voor de opbouw der gemeente en voor het geloofsleven: een valse gerustheid wordt er op deze wijze gekweekt. Met verschillende voorbeelden hebben we dit aangetoond.

Uit de bespreking noteren we de volgende belangrijke punten:

1. Op onze vraag of ieder der Geref. Deputaten het door dr Dee gesprokene voor zijn rekening nam, heeft niemand zich gedistancieerd van dr Dee en dr Dee wilde uitdrukkelijk schrijven dat hij „in deputatenverband” had gesproken.
2. De Geref. deputaten verwarren wezen en doel van het genadeverbond. Pas in het bereiken van het doel van het genadeverbond zien zij het wezen.
3. Zij zijn er van overtuigd dat gemeente en verbond in Zondag 27 synoniem zijn.
4. Zij maken een sprong in de redenering doordat zij de beschouwing van volwassen leden, die belijdenis doen, zonder meer overbrengen op de kinderen.
5. Het verwijt van Geref. deputaten aan ons adres: gij gaat bij de beschouwing van de kinderen uit van de practijk, die U in het gelijk schijnt te stellen en wij van de H. Schrift.

Dit was de laatste samenspreking, die we met de Geref. Deputaten gehad hebben en waar we verder van elkaar afstonden dan ooit tevoren.

De Synode van Rotterdam '52 heeft bewezen, dat de Geref. Kerken niet geluisterd hebben naar onze ernstige broederlijke waarschuwing om toch terug te keren van de door ons gewraakte leerbeslissingen.

Het heeft ons als Deputaten ten zeerste verbaasd in de persverslagen van de Rotterdamse Synode te lezen, dat er publiek een wig gedreven werd tussen ons als deputaten zodat b.v. sommige deputaten niet zoveel bezwaren tegen de vervangingsformule zouden hebben als andere.

Op onze vergadering van 16 September 1952 kwam deze kwestie ter sprake. We besloten bij prof. Dijk te informeren hoe hij tot deze uitspraak kon komen. Uit zijn antwoord citeren we de volgende passage, nadat hij gewezen heeft op het gebrekkige van krantenverslagen:

„Toen dit rapport over de samensprekingen met de Chr. Geref. (welk verslag slechts één waarderingvolle toon deed horen) aan de orde kwam, werd aan mij de vraag gedaan of de brochure van ds Velema en de in haar geuite beweringen geen belemmeringen waren voor de verdere samensprekingen; met name werd genoemd de in de brochure bestreden leer van de z.g.n. veronderstelde wedergeboorte in Kuyperiaanse zin en de beschuldiging van ds Velema, dat dit de Geref. Kerkleer zou zijn. Ik heb op die vraag geantwoord, dat deze brochure geheel voor rekening van de schrijver lag; dat het voor mij de vraag was of alle Chr. Geref. Deputaten met haar konden instemmen, en dat ik me niet kon indenken, dat mannen als prof. v. d. Schuit en prof. v. d. Meiden ons leringen in de schoenen zouden schuiven, die ik zeker niet aanvaard; toen ik dit zei riep een Synode-lid: Prof. v. d. Schuit heeft in De Wekker dit erkend en daarmee was dit gehele antwoord afgelopen. De vervangingsformule is niet in geding geweest. Het ging om de „veronderstelde wedergeboorte van Kuyper” en die is noch onze kerkleer noch de opvatting van een volgende door Bavinck gevormde generatie. Ik heb me in één van onze samensprekingen er over verheugd, dat de Apeldoornse collega's dit wilden erkennen en daarom mij ook zeer bedroefd over het geschrijf van ds Velema, dat ernstig de tegenstellingen heeft verscherpt; toon en inhoud hebben de toenadering geschaad — maar ondanks het feit, dat deze brochure in de genoemde vorm van bespreking even naar voren kwam, heeft onze Synode geen ogenblik gearzeld om weer pogingen in het werk te stellen met u het contact op te nemen.”

Prof Dijk deelt aan het slot van deze brief mee, dat hij om de bovengenoemde gang van zaken een herbenoeming als deputaat niet heeft aanvaard. In onze

vergadering van 12 Februari 1953 besloten we Prof. Dijk te berichten, dat deze beslissing ons zeer speet en o.i. onnodig en onverantwoord is.

T.a.v. de kwestie zelf veroorloven we ons de volgende opmerkingen:

1. Het verwondert ons, dat op de Synode der Geref. Kerken te Rotterdam een waarderingsvolle toon gehoord kon worden t.a.v. de samensprekingen, vooral in het licht van de laatste samenspreking, omdat uit de notulen blijkt — deze notulen werden opgemaakt door de Geref. ds Gerritsma — „dat de broeders het over de beschouwing van kinderen der gelovigen niet eens worden”.
2. Er is tussen ons als deputaten geen verschil van gevoelen t.a.v. de onderhavige kwestie. De Geref. Kerken dopen — formeel gezien niet — op grond van de veronderstelde wedergeboorte, maar op grond van Gods Verbond en belofte. Alles hangt er echter van af welke „vulling” men geeft aan Verbond en belofte. Men kan dus rustig zeggen: Wij dopen niet op grond van de veronderstelde wedergeboorte — en men heeft formeel nog gelijk ook. Maar wanneer dr Dee dan zegt, dat het duidelijk is dat de doop ook bij de kinderen het subjectieve deelgenootschap aan het heil in Christus verzegelt, dan weten we hoeveel de afwijzing van deze beschuldiging waard is.
3. Het handhaven van de vervangingsformule involveert, volgens prof. Dijk in bovengenoemde brief, niet een constructie van de „veronderstelde wedergeboorte”. Indien dit wel het geval zou zijn, zou Zondag 27 en ons doopsformulier dezelfde leer noodzakelijk maken en wie zuiver theologisch de dingen beziet, zal dit moeten toestemmen.”

Hieruit vloeit voort dat niet alleen de „vulling” van de woorden verbond en belofte aan de orde zijn maar evenzo, die van het woord „gemeente”.

In onze vergadering van 12 Febr. '53 besloten we, gezien het standpunt der Geref. Kerken, zoals het in de gehouden samenspreking is duidelijk geworden en gezien de handhaving en onderstreping van de Vervangingsformule door de Rotterdamse Synode, aan Uw vergadering voor te stellen zich met een broederlijk getuigenis tot de Generale Synode der Geref. Kerken te wenden en haar ernstig op te wekken het ingeslagen pad te verlaten.

Wel besloten we op onze vergadering een delegatie van drie broeders af te vaardigen naar de Geref. deputaten om hun deze beslissing mee te delen en uiteen te zetten, waarom o.i. nu de tijd gekomen is, dat onze Synode zich wendt tot de Geref. Synode.

Van dit besluit gaven we kennis aan de deputaten benoemd door de Synode van Rotterdam '52. Omdat de acta van de Geref. Synode nog niet verschenen zijn en deze deputaten daarom niet beschikten over de officiële opdracht hun door de Synode gegeven, wilde men nog even wachten alvorens ons te ontvangen.

Tot dusver hebben we geen nader bericht gekregen.

IV. De Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.).

Na de Haagse Synode van 1950, die o.a. ook besloot het rapport van Deputaten aan deze Synode afzonderlijk uit te geven, werd de publicatie van de correspondentie met deputaten van bovengenoemde kerken geregeld. Ongeveer gelijktijdig met de verschijning van ons rapport werd in de kolommen van „De Reformatie” de correspondentie gepubliceerd, die tussen 1947 en 1950 gevoerd was.

Op Vrijdag 19 Januari 1951 werd een samenspreking gehouden in het gebouw van de Theol. Hogeschool te Kampen. Het onderwerp, waarover die dag gesproken is, was de Kerk.

We bieden U hierbij het volgende uittreksel uit de notulen aan:

Samenspreking met Deputaten van de Geref. Kerken (onderhoudende art. 31 D.K.O.).

Op Vrijdag 19 Januari 1951 werd in het gebouw van de Theologische Hogeschool te Kampen de derde samenspreking gehouden tussen de deputaten van de Generale Synode 1950, van de Christelijke Gereformeerde Kerken voor eenheid onder de Gereformeerde belijders, en de Deputaten van de Generale Synode, Amersfoort 1948, van de Gereformeerde Kerken voor contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken.

In onderling overleg wordt het volgende uittreksel uit de notulen gepubliceerd.

Voorzitter: Prof. L. H. v. d. Meiden.

Te ongeveer half elf opent de voorzitter de vergadering, hij leest voor Efeze 1 : 15—23, en gaat voor in gebed.

Overeenkomstig het in de vorige samenspreking genomen besluit zal ditmaal in het bijzonder over de kerk worden gesproken. Op verzoek van de voorzitter wordt het gesprek van Geref. zijde geopend.

De Geref. deputaten achten het niet nodig, dat we elkaar in alle dingen, waarin we verschillen, ter verantwoording zouden roepen. De vraag is voor hen: gebeuren er in de Chr. Geref. Kerken officiële dingen, die zouden nopen tot de vraag, of de confessie wel gehandhaafd wordt. En deze vraag beantwoorden zij ontkennend. Men kan verschillen over de vraag, in hoeverre in de Chr. Geref. pers de leer van de pluriformiteit van de kerk naar voren komt; ook is er misschien verschil in waardering t.a.v. de I.C.C.C. Maar de Geref. Deputaten zouden het gesprek willen beperken tot de vraag: is er in de officiële uitlatingen iets, waarin de belijdenis niet wordt gehandhaafd. En dan geloven zij, dat de Chr. Geref. Kerken en de Geref. Kerken op dezelfde basis staan.

De Chr. Geref. deputaten merken in antwoord hierop o.a. het volgende op:

Toch is het goed over de verschillen door te praten, en wel met de bedoeling, dat we het zo eens worden met elkaar, dat de nuanceringen als vanzelf wegvallen. Al verwerpen zij de pluriformiteitsleer, zoals Kuyper die voordroeg, hunnerzijds wordt opgemerkt, dat we de pluriformiteitsidee, wel niet idealiter, maar toch necessitate coactus (door de noodzaak gedwongen) moeten aanvaarden. Er is een menselijke factor in de kerk, en daardoor komen we vaak naast elkaar te staan. Dat was al zo in de tijd van de Hervorming. Er is een Gereformeerde pluriformiteit, niet om elkaar te verketteren, maar om elkaar te waarderen, en op grond daarvan elkaar te zoeken, en zo mogelijk tot eenheid te komen. De Geref. Gemeenten, de Geref. Kerken — synodaal en art. 31 — en wijzelf aanvaarden alle de belijdenis. De synodale kerken zijn wel dwalende kerken, maar daarmee nog geen valse kerken. Als dat waarderingselement ontbreekt, heeft spreken geen zin. Een der Chr. Geref. deputaten stelt de vragen: hoe ziet u onze kerken? Zijn zij ware kerken? Zo ja, wanneer zijn zij dit geworden? Tot hoelang blijven zij dit? Waar hangt dit vanaf?

Door de Geref. deputaten wordt hierop als volgt gereageerd:

In het van Chr. Geref. zijde opgemerkte liggen twee tendenzen: enerzijds: heb waardering voor elkaar, en ga vanuit de waarderingsgedachte vereniging zoeken; en anderzijds: denken we wel gelijk over de kerkhistorie, enz.? Wat het eerste aangaat: waardering voor personen kan geen basis voor vereniging zijn; de kerk is alleen te bouwen en samen te houden, als we ons houden aan de belijdenis. Wij waarderen bij u het leven naar de Schrift. Wat het tweede betreft, God heeft niet gewild een kerk van knappe mensen maar van gelovigen. Als we moeten wachten, totdat we het eens zijn over 1892, over de methode van reformatie, de kerkgeschiedenis en het kerkrecht, komen we nooit bij elkaar, maar dan zou de kerk ook worden overgeleverd aan de theologen. We willen de gestelde vragen niet ontduiken, maar zagen ze liever van tafel genomen.

Ten aanzien van de pluriformiteitsidee, necessitate coactus, merken de Geref. deputaten op, dat pluriformiteit wil zeggen: één wezen van de kerk ontplooit zich als ene wezenskerk in verschillende vormen. Maar hier is dit bezwaar tegen in te brengen, dat deze vormen elkaar weerspreken. God heeft nooit ja en neen verbonden tot één wezen. We mogen nooit de feiten tot grondslag maken voor een uitspraak over de waarheid Gods. Feiten zijn geen normen. De historische ontwikkeling of verbastering mag geen grond zijn voor wat we geloven.

Van Chr. Geref. kant wordt ter sprake gebracht, hoe we moeten oordelen over 1886 en 1892. Naar hun inzien was de doleantie historisch onjuist. De ware kerk was er in 1886, en daarom hadden de dolerenden zich terstond daarbij moeten voegen. In 1944 stond de zaak net zo. Zij die zich in de Geref. Kerken niet meer konden vinden, hadden niet een nieuwe kerk moeten stichten, doch zich terstond bij de Chr. Geref. Kerken moeten voegen. En wat 1892 aangaat, als u in 1944 niet met de Geref. Kerken kon blijven samenleven dan is daarmee toch onze houding in 1892 gerechtvaardigd? 't Is van belang, dat we hierover tot een gelijk historisch oordeel komen. Al is dat geen zaak, waarop de samenleving mag afstuiten.

Van Geref. zijde wordt op een en ander het volgend geantwoord:

Ieder in welke kerk ook, die tot een recht inzicht komt, moet eerst zijn gaven ten nutte en ter zaligheid aanwenden in de kring, waarin hij verkeert; terwille van de **waarheid** moet hij trachten zoveel mogelijk mensen mee te krijgen. Verder, we werden in 1944 niet kerkelijk dakloos; het kerkverband werd verbroken, en dat moesten we bewaren en herstellen. Er werd in 1944 door ons niet iets nieuws opgezet; dãn hadden we ernstig moeten overwegen: mogen we dat wel? Wat 1892 betreft: werd u verhinderd in uw ambtelijke bediening, gelijk wij in 1944? U had o.i. in 1892 aan het werk moeten gaan en bezwaren tegen de leer van Kuypers in moeten brengen, al geven we toe, dat uw bezwaren waarschuwend wel gesmoord zouden zijn. — Het zal zo blijven, dat er bij ons zijn, die uw houding in 1892, en bij u, die onze houding in 1944 afkeuren. Maar we moeten het dilemma niet stellen: A naar B, of B naar A; we moeten als kerken, die zich houden aan de belijdenis, tot elkaar komen.

Tegen de pluriformiteitsleer, *necessitate coactus*, wordt van Geref. zijde nog als bezwaar ingebracht, dat, als een gemeentelid, dat vermaand wordt over een zonde, antwoordt: het zit in de omstandigheden, dit toch niet goedgekeurd wordt. Zo kan een pluriformiteit, door de omstandigheden gedwongen, niet goed zijn.

Van Chr. Geref. kant wordt hierover opgemerkt: hier aan deze tafel is een openbaring van de pluriformiteit, in de twee groepen van kerken, die elk voor zich zeggen ware kerken van Christus te zijn. Doch de openbaringsvorm van de kerk van Christus is niet alleen in deze twee groepen gegrepen, maar is ook te zoeken bij de Geref. Gemeenten en bij de Geref. Kerken (syn.). Die hebben naast de belijdenis enige bepalingen. Werden ze daardoor valse kerken? Wèl zijn het dwalende kerken. We moeten met elke kerk, die het bloed van Christus handhaaft, en die het woord Gods in zijn gezag erkent, willen praten.

Van Geref. zijde wordt hiertegenover herinnerd aan het Rapport, in 1937 op de Chr. Geref. Synode uitgebracht, waarin telkens gezegd wordt, dat het wezen van de kerk bestaat in de vergadering, niet in de potentie, maar in de actie van het vergaderen. Van dat rapport hebben we met veel genoegen kennis genomen. Maar daarom lijkt ons het spreken van de openbaringsvorm van de kerk niet juist; 't komt ons voor, dat het spreken hier divergeert van het Rapport. Bezwaar wordt er tegen gemaakt om de vier „Geref.“ kerkengroepen met elkaar op één lijn te stellen: de synodaal Geref. Kerken deden een te verwerpen uitspraak in 1946, en bovendien zetten ze ambtsdragers af, die de Heere niet afzette; en de Geref. Gemeenten gaven in 1931 een uitbreiding aan de belijdenis, die in strijd is met de waarheid, en een bron van ellende, ook in de prediking. Hiermee zeggen we niet, dat een kerk, door één keer te dwalen, valse kerk wordt; maar de synodaal Geref. Kerken hebben deze dwalingen na voortdurend vermaan gehandhaafd. Zulke dingen liggen er niet tussen de Chr. Geref. Kerken en de Geref. Kerken. — U zegt: waar het bloed van Christus gehandhaafd wordt, daar is de kerk. Maar dat bloed werd vergoten voor de **vergadering** der kerk. Wie zegt: in de naam van Christus verbieden we Deddens, D. van Dijk, H. J. Schilder te preken, die zondigt tegen het bloed van Christus!

Wij zeggen niet: wij zijn alleen de ware kerk. De Geest des Heeren is vrij. Die kan zo werken, dat men hier of daar het praedicaat: ware kerk, niet meer kan ontzeggen. Maar dan zal men de waarachtigheid van het kerk-zijn moeten bewijzen door zich haastig te verenigen. God beware er ons voor, dat we naast elkaar zouden gaan leven in goede broederzin, in bredere correspondentie; er is maar één ding geoorloofd: samen ons buigen onder de heerschappij van Christus om ons door Hem te laten vergaderen in enigheid des geloofs.

Aan het eind van de samenspreking wordt door de Chr. Geref. deputaten besloten, dat zij in eigen kring zullen vergaderen teneinde de vraag te overwegen: hoe dient onze houding in de toekomst te zijn op grond van de gevoerde besprekingen? We moeten eerbiedig de zaken aan de Heere voorleggen en trachten te komen tot een verantwoorde beslissing.

Van Geref. zijde wordt nog opgemerkt, dat voor de toekomst veel afhangt van de leiding, die wordt gegeven. Ook wordt er op aangedrongen, omdat het hart van de kerken niet in de synode, maar in de kerken klopt, dat er ook plaatselijk contact zal worden gezocht.

Nadat de voorzitter erop aangedrongen heeft, dat niemand deze belangrijke

zaak in zijn gebed zal vergeten, gaat Prof. Jager voor in dankgebed, en sluit de voorzitter te ongeveer 4 uur de vergadering.

Aan het eind van deze samenspreking wilden de Vrijgemaakte deputaten van ons weten hoe wij de stand van zaken nu zagen. Zij verzochten ons dit met het oog op hun komende Synode in Augustus 1951 te Kampen.

Van meet aan stonden wij op het standpunt: hoe wij de stand van zaken als deputaten zien is voor u niet beslissend. Wij hebben geen bevoegdheid om u nu reeds een antwoord te geven op deze vraag. Dat kan alleen onze komende Generale Synode doen.

Na veel voorarbeid, brede bespreking en verschillende wijzigingen werd tenslotte een samenvattende indruk onzerzijds gegeven in de volgende brief:

Apeldoorn,
5 Juni 1951.
Zwolle,

Aan Deputaten van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.) gehouden te Amersfoort 1948, voor contact met de Chr. Geref. Kerken.

Hooggeleerde en Weleerwaarde Heren en broeders,

Wij vertrouwen, dat gij met ons van oordeel zijt, dat de samensprekingen tussen u en ons in menig opzicht verhelderend gewerkt hebben. Met steeds dieper ernst hebben wij de zaak, waarover gesproken werd, gevolgd.

Op de laatste samenspreking te Kampen op Vrijdag 19 Januari j.l. deden we u de toezegging, met het oog op uw a.s. Synode, na beraad onzerzijds u mee te delen in enkele punten hoe wij de huidige stand van zaken zien tussen uwe en onze kerken en hoe onze houding in de toekomst dient te zijn op grond van de gevoerde besprekingen.

Ten overvloede merken we op, dat het onderstaande geen kerkelijke uitspraak is, doch slechts een bepaling van onze houding en een totaal-indruk van onze wederzijdse betrekking, nu we in een drietal samensprekingen nader met elkaar hebben kennis gemaakt.

Evenmin moet u het volgende zien als een voorstel, bestemd voor uw Synode, ofschoon we van ganser harte hopen, dat uwerzijds een antwoord wordt gegeven op onze visie en deze onze visie u een aanleiding geeft uw Synode en Kerken uitvoerig in te lichten t.a.v. onze kijk op onze verhouding als Kerken.

- I. Onverminderd staat voor ons vast, naar Gods Woord, dat Kerken, die zich willen buigen onder het Woord des Heeren en de Gereformeerde Confessie naar dat Woord belijden, elkander moeten zoeken om tot eenheid te komen.
- II. In de gehouden samensprekingen is komen vast te staan, dat uwe en onze kerken ten volle het Woord Gods willen erkennen en de Drie Formulieren van Enigheid zonder enige toevoeging willen handhaven.
- III. Vast staat ook dat het jaren gescheiden leven van elkander beide kerken in een bepaalde concrete situatie heeft gebracht. Dit komt heel sterk uit in het plaatselijk kerkelijk leven. Onze kerken hebben daarmee rekening te houden. Juist die plaatselijke situaties stellen ons voor grote moeilijkheden. Wij weten, dat ge ons in dit opzicht verstaat. Onze verantwoordelijkheid tegenover de Koning der Kerk is groot, zowel in het aangaan als het afwijzen van een vereniging tussen onze kerken.
- IV. Wij zouden willen opmerken:
  - a. Dat de mogelijkheid tot het verstaan van elkaar, gelijk die bleek te bestaan tussen u en ons als deputaten, niet aanwezig is in de verhouding van onze kerken, plaatselijk. Daar is een steeds minder verstaan van elkaar en een steeds meer uiteengroeien. Kort na de Vrijmaking was die verhouding veel beter en waren er gespannen verwachtingen, niet in het minst in uw kerken. De ervaring der laatste jaren heeft echter geleerd,

dat er plaatselijk, in plaats van toenadering, verwijdering is gekomen. Deze divergentie tussen ons als Deputaten en uw en onze kerken plaatselijk, vervult ons met zorg.

- b. Redenen daarvoor zijn o.a. gelegen in de methode en inhoud van uw prediking. Wij menen dat er in vele gevallen in uw prediking een sterk beklemtonen is van de verbondsrelatie, waarin de gemeente staat. Dit brengt eveneens een sterk beklemtonen van de geloofsimperatief mede, waarbij aan de verwerkelijking van de rijke verbondsrelatie door God zelf te kort dreigt te worden gedaan. Ons bezwaar gaat natuurlijk niet tegen het prediken van het bevel en de eis Gods, maar tegen de prediking van de manier waarop de Heilige Geest de zondaar brengt tot inwilliging van het Verbond.
- c. Wij willen u verzekeren, dat wij deze ernstige zaken niet met vreugde constateren en niet uit de hoogte beoordelen. Maar we menen geroepen te zijn deze dingen aan u op te merken krachtens onze overtuiging, dat wij de schriftuurlijk-geestelijke prediking, die de erfenis der Afscheiding is, niet mogen prijsgeven.
- V. Een andere moeilijkheid zien we in uw kerkopvatting. Het is voor ons begrijpelijk, dat ge niet in de hoek der secte gebracht en gedacht wilt zijn. Vandaar uw huidige visie op de Kerk, waar heel duidelijk de reactie der kerkelijke behandeling, welke gij ervaren hebt, in uitkomt. Toch kan uw bestempeling van alle andere kerken als valse kerken onze instemming niet hebben. Onbewust groeien we dan toch naar de kant van de secte, omdat we alle andere kerken uitsluiten. Ook het optreden van sommige plaatselijke kerken en ambtsdragers t.o.v. de Chr. Geref. Kerken vervult ons met grote zorg en doet ons vragen: Beseffen deze ambtsdragers wel dat hun eigen kerkelijke deputaten van tijd tot tijd samenspreken met de Chr. Geref. deputaten, daarmee erkennende, dat de Chr. Geref. Kerken geen valse kerken zijn, staande buiten de schaapskooi van de Goede Herder, Jezus Christus, onze Heere? Hier treft ons weer de tegenstelling tussen u als deputaten en uw plaatselijke kerken. Tenslotte scheppen de doelstellingen van de z.g.n. „doorgaande reformatie” in Uw kerken steeds meer verwijdering tussen Uwe en onze Kerken. Al de onder IV en V genoemde verschijnselen achten we van zulk een betekenis dat zij voor ons bewijzen dat Uw en onze Kerken thans nog niet rijp zijn om in één Kerkverband te leven.
- VI. Een kerkelijke vereniging „van boven af” brengt ons niet op de weg naar de ware eenheid. Zij zou de verwarring op gereformeerd erf nog slechts groter maken en het aantal botsingen en conflicten binnen de kring van mogelijk verenigde Kerken met vele vermeerderen. Natuurlijk zal een eventuele vereniging altijd wrijving geven, maar het weten waar de bron van wrijving zit voor een eventueel conflict doet ons onze verantwoordelijkheid gevoelen voor onze kerken. Zoals U blijkens uw herhaalde betuigingen op onze samensprekingen in 1944 verantwoordelijkheid had voor de kerken, waarin God u geplaatst had en u mede om die reden u niet aansloot bij de Chr. Geref. Kerken, zo hebben wij onze verantwoordelijkheid t.a.v. onze kerken.
- VII. Zal de noodzakelijke toenadering kunnen groeien, dan zullen daarvoor in oprechtheid en voorzichtigheid wegen moeten worden gezocht. Deze zouden kunnen bestaan in:
- a. De bestaande contacten tussen deputaten van beide kerken aanhouden.
- b. Het opwekken der kerkeraden van de zijde onzer Synoden om plaatselijk met elkaar in contact te treden om te spreken over de vragen, die leven tussen onze kerken. Alleen bij een open en eerlijk bespreken van deze het leven der kerk rakende vragen, ook plaatselijk kan er mogelijk, onder de zegen des Heeren, vordering zijn op de weg naar de ware eenheid.
- c. Als deputaten wederkerig eerlijk en open voorlichting geven in rapport aan onze Synoden over de bezwaren, die tussen ons bestaan.

Bovenstaande is niet bedoeld om in minutieus gewikte en gewogen woorden de zaken te markeren, maar om een indruk onzerzijds te geven van de stand van zaken.

Laten wij als kerken blijven zoeken het heil der schapen, aan onze zorgen toevertrouwd, ziende op de Goede Herder, Die zijn leven stelde voor de schapen.

Wij hopen, dat u begrijpt dat wij bedoelden oprecht, hartelijk en broederlijk uit te spreken met welk een diepe ernst wij deze zaken overdachten.

Met heilbede en broedergroeten,
namens Deputaten

w.g. L. H. v. d. Meiden, Voorzitter.
w.g. J. H. Velema, Secretaris.

Hoewel deze missive niet bedoeld was als correspondentie, waarop wij antwoord verwachtten, konden de Vrijgemaakte deputaten het niet laten ons te antwoorden, nog voordat zij hun rapport bij de komende Generale Synode hunner kerken hadden ingediend. Een scherpe toon karakteriseerde dit antwoord, hetgeen hieronder volgt:

Kampen,
_____ 25 Juli 1951.
's-Gravenhage,

Aan Deputaten voor eenheid onder de Geref. belijders en contact met buitenlandse kerken, benoemd door de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken, gehouden te 's-Gravenhage 1950.

Hooggeleerde, Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Bij dezen berichten wij U de ontvangst van Uw missive van 5 Juni 1951.

Het lijkt ons wenselijk, daarop te antwoorden, nog vóórdat wij ons rapport indienen bij de komende Generale Synode van onze kerken, en ook dit antwoord op te nemen in de bijlagen van ons rapport.

Bedoeld antwoord vatten we in navolgende punten samen.

a) U wilt ons mededelen, hoe door U „de huidige stand van zaken” tussen Uwe en onze kerken gezien wordt. Dit onderwerp, „de stand van zaken”, heeft ongetwijfeld wel zijn betekenis. Maar men kan alleen dan het goed behandelen, m.a.w., men kan alleen dan de werkelijke „stand van zaken” scherp en duidelijk beschrijven, indien in alle punten de roeping, die van Godswege ons gesteld is, vóórop geplaatst wordt, zodat zij al, wat volgt, ook metterdaad als gebiedende norm beheerst. Eerst dan toch kan men weten, of de „stand van zaken” naar 's Heeren wil is, en ook, of wij zelf overeenkomstig Zijn wil daarop inwerken.

b) Wat U onder I en II opmerkt, geeft ons uiteraard geen reden tot nadere uiteenzettingen. Wel geeft het ons aanleiding tot een aanvulling op hetgeen door U onder III gezegd wordt. U verwijst naar „plaatselijke situaties”. En U wilt daarmee „rekening houden”. Welnu, met „plaatselijke situaties” kan alleen dan op vrucht-dragende wijze „rekening gehouden worden”, indien aan alle plaatselijke kerken de regel der Schriften vóór alle dingen wordt voorgehouden en aangelegd als maatstaf voor doen en laten, óók voor wat betreft het in deze verschrikkelijke tijd zo bijzonder actuele stuk van de vergadering der gelovigen. Dat geldt ook voor U en ons als deputaten. Alleen door zó te handelen erkent men daadwerkelijk zijn „verantwoordelijkheid tegenover de Koning der Kerk”.

c) Uw erkenning, dat de „mogelijkheid” tot een „verstaan” van elkaar gebles is tussen U en ons, verblijdt ons.

d) Maar die blijdschap wordt getemperd door het feit, dat naar Uw mening deze „mogelijkheid” niet aanwezig is in de verhouding van Uw en onze kerken plaatselijk. De juistheid van deze stelling betwisten wij. Naar onze mening doet zij te kort aan de rijke inhoud van de beloften, die God gaf aan en voor Zijn kerk. Hij beloofde haar de Geest, en zegde toe, dat bij gelovige aanvaarding Zijner belofte, deze het nodige licht niet zou onthouden en ook de harten tot elkander zou neigen van wie bij een zelfde Woord willen leven. U daarentegen spreekt niet

maar over een nog niet aanwezige **werkelijkheid**, doch over de niet aanwezige **mogelijkheid** van het „elkander verstaan”.

In tegenstelling met U geloven wij, dat wij bij rustige en zakelijke voorlichting de in dezen ongetwijfeld aanwezige mogelijkheid kan worden gemaakt tot verblijvende werkelijkheid. Wij hadden — zie hierboven onder a en b — gehoopt, dat U niet zoudt loochenen of betwijfelen mogelijkheden, die God wel degelijk in Christus ons geschonken heeft. Eerst constateert U de afwezigheid van de **werkelijkheid** van een elkander „verstaan”, althans in plaatselijke verhoudingen. Maar daarna ontbreekt het aanstonds aangrijpen van de van God geschonken **mogelijkheden**, om op bestaande plaatselijke toestanden gelovig en onbezorgd heilzaam in te werken langs de U en ons aangewezen wegen. Dat spijt ons, en stelt ons na de tussen U en ons gehouden besprekingen teleur.

e) Niet alleen ontbreekt in Uw missive de opwekking om ter zake van het elkander „verstaan” in bepaalde toestanden doelbewust verbetering te brengen, doch door het uitspreken van onbewezen beschuldigingen treedt U ook elke poging daartoe daadwerkelijk in de weg. U wist, dat Uw missive bij voorbaat bestemd was voor publicatie; daarom des te meer bedroeft het ons, dat U daarin voet geeft aan „indrukken”, die niet juist kunnen zijn, en die ook niet langs wettige weg bij U ontstaan kunnen zijn.

Het zijn niet maar bepaalde mensen, maar U zijt het ook zelf, die meent iets van onze prediking te mogen zeggen, waarvan wij voor het minst al U zouden willen vragen: **hoe weet U dat?**

Wij van onze kant hebben in de tussen U en ons gevoerde besprekingen bij ons levende bezwaren U kenbaar gemaakt tegen een bepaalde prediking, die in Uw kerken reeds geruime tijd blijkt toegelaten te worden. Maar wij gaven toen daarbij, om in ons spreken concreet te blijven, duidelijke aanwijzing. U evenwel spreekt in Uw missive een in algemene termen vervat oordeel uit over onze prediking, nog wel over haar „methode” zowel als over haar „inhoud”, doch zonder in details te treden, zonder een bron aan te wijzen en zonder uit het gedrukte materiaal — het enige, dat U werkelijk ten dienste zou kunnen staan — ook maar iets bij te brengen. En onder dit alles stelt U ons voor vragen, waarop wij geen antwoord ontvangen. Als we de tekst van de desbetreffende passage in Uw missive lezen, voelen we de neiging opkomen U te vragen: maar legt U dan niet een (uiteraard altijd „sterke”) klemtoon op de verbondsrelatie, waarin de gemeente staat? Daar zouden we ons dan toch over moeten verwonderen, want het zou neerkomen op een verloochening van Schrift en belijdenis en van de daaraan getrouwe vaders. En dan: kunt U ons zeggen, wat een „geloofsimperatief” is? Het woord kennen we, maar we weten niet, wat het in gereformeerde mond zou moeten betekenen. Zoudt U misschien in Uw spreken van „de geloofsimperatief” het oog hebben op de uitspraak der Dordtse Leerregels (II, 5), dat „de belofte des Evangelies” „allen volkeren en mensen..... moet verkondigd en voorgesteld worden, met bevel van bekering en geloof”, dan willen wij voor ons deze belijdenis van U en ons onverzwakt handhaven. Vervolgens: wat is „de verwerkelijking” van een werkelijke relatie? Uit de tekst van Uw stuk zouden we moeten afleiden dat U bezwaar hebt tegen de prediking van „de manier” van een werk van de Heilige Geest. Nu, wij voor ons hebben geen bezwaar daartegen, want al kunnen de gelovigen in dit leven „de wijze van deze werking” niet volkomenlijk begrijpen, ze is toch in onze belijdenis beschreven (Dordtse Leerregels III/IV, 13) en mag dus niet aan de prediking worden onttrokken. Misschien bedoelt U iets anders dan U letterlijk schrijft? Misschien meent U, dat onze prediking van „de manier” van het werk des Geestes sommigen niet behaagt? Maar dan zouden wij hun willen zeggen: de Dordtse Leerregels zeggen, dat de „verzekertheid” der gelovigen **niet** spruit uit enige bijzondere openbaring, zonder of buiten het Woord geschied, maar uit het geloof aan „de beloften Gods” (V, 10). Wij hebben aan deze woorden opnieuw onze verscherpte aandacht gegeven. Dat hebben we ook gedaan ten aanzien van de uitspraak, dat door de leer, dat men geen zekerheid van de toekomstige volharding in dit leven kan hebben zonder bijzondere openbaring, de vaste troost der ware gelovigen in dit leven weggenomen wordt (V, V.d.D. 5). Wij vrezen, dat er bij U „plaatselijke toestanden” zijn, onder welke aan deze prediking geen recht geschiedt. Waar U zelf op de plaatselijke toestanden wijst,

heeft het goede zin op te merken, dat vage klachten over onze prediking, waarbij deze confessionele uitspraken niet in het volle licht komen te staan, aan de sanering van deze toestanden alleen maar in de weg staan.

f) Op deze en dergelijke gronden verklaren wij dan ook, dat Uw opmerking onder IV c ons niet overtuigt; hoogstens geeft zij ons een waarschuwing in de pen, om niet „suggereren” aan te dienen als „argumenteren”.

g) Wat vervolgens de handhaving van de belijdenis aangaande de kerk betreft: U gelooft bij onze kerken een „opvatting” van de kerk en een „huidige visie” te hebben geconstateerd. Maar U blijft hier of vaag, of komt zeer beslist in strijd met de nuchtere waarheid. U „ziet” (naar U meent) in dit opzicht iets, waarvan wij de aanwezigheid loochenen. Want onze zelfkennis gaat niet verder dan tot de erkenning, dat wij als kerken met de belijdenis aangaande de kerk (art. 27—29 Ned. Gel. Bel.) wederom ernst pogen te maken, wat toch Uw en onze roeping is. Daarom wijzen wij Uw opmerking af, volgens welke wij een „zekere” „visie” zouden hebben, en dan nog wel een „huidige”, waarin zou uitkomen onze „reactie”(!) op de door ons ervaren „kerkelijke behandeling”.

Zulk een opmerking gaat terug eerder op vijandige suggestie dan op serieuze lezing van onze vrijmakingsgeschriften. Daartegenover stellen wij de zaak zó, dat onze weigering (in de vrijmaking), om ook zelf deel te nemen aan kwaden handel in de kerk (door te beloven, wat óók volgens Uw eigen mening niemand zou mógen beloven), niets anders was dan gehoorzame handhaving der belijdenis, die ook door U in betrekking tot de kerk van Christus is aanvaard als formulier van enigheid. En wie is het toch, die U heeft diets gemaakt, dat wij alle andere kerken als valse kerken bestempelen? In onze mondelinge samensprekingen is dergelijke dwaasheid duidelijk weerlegd. U schijnt ons hier te putten uit bezinksel van kwade journalistiek. Bij ons vindt U alleen een poging tot het aanleggen van de toets der belijdenis aan veel, dat zich als kerk aandient. Is het bij U soms anders?

h) Wij vrezen dan ook, dat een dergelijke manier van spreken van U als verantwoordelijke deputaten ten gevolge zal hebben, dat een ongeluk, waarover U zelf klaagt, verergerd zal worden. U constateert met leedwezen, dat terwijl U en wij als deputaten elkaar wel verstaan, in verschillende plaatselijke verhoudingen dit „verstaan” ontbreekt. Door aldus over ons te spreken zal wat U betreurt alleen maar verergerd worden. Ook onzerzijds menen we intussen, dat plaatselijke kerkeraden van Uw kerkverband wel handelingen tegenover onze kerken verrichten, waarover op onze beurt wij onze verwondering zouden kunnen uitspreken, indien wij de vermelding van zulke dingen van betekenis zouden achten voor correspondentie van deputaten als U en wij zijn.

i) U beweert, dat onze doelstellingen ter zake van de (toch zeker ook door U altijd noodzakelijk geachte?) „doorgaande reformatie” tussen Uw en onze kerken „verwijdering scheppen”. Wij merken op, dat noch over het thema, noch over de doelstellingen der „voortgaande reformatie” door U ook maar met één woord gesproken is in onze mondelinge samensprekingen. Temeer daarom laten wij Uw bewering voor uw rekening. Ook in uw missive onthoudt u zich van elke nadere aanduiding inzake deze „doelstellingen”. Opnieuw vrezen we, dat u iets meent te „zien”, waarvan wij de kerkelijke realiteit ten enenmale ontkennen.

j) De juistheid der door u onder IV en V gegeven „argumentatie” hebben wij in het bovenstaande betwist. Derhalve menen wij uw conclusie juist als conclusie te moeten afwijzen. Uw conclusie is, dat uw en onze kerken „thans nog niet rijp zijn om in één kerkverband samen te leven”. Maar zulke „rijpheid” wordt door dergelijke uitspraken slechts verhinderd. Onder VI merkt u op, dat na elke eventuele „vereniging” wel enige „wrijving” zal ontstaan. Daar kunnen wij inkomen; ook onzerzijds is dit herhaaldelijk uitgesproken. Maar wat u over de „bron” ener eventuele wrijving voor de huidige situatie meent te mogen zeggen, raakt de werkelijkheid niet.

k) Nu verklaart U, dat Uw inzicht omtrent „de bron” ener (na eventuele „vereniging”) te wachten „wrijving” U Uw verantwoordelijkheid voor uw kerken doet gevoelen. Misschien komt op dit punt een verschil aan de dag tussen Uw en onze inzichten omtrent onze verantwoordelijkheid als deputaten. Wij voor ons menen, dat overal waar Gods Geest een reformatie werkt, alle kerken óók voor de andere haar verantwoordelijkheid hebben te beseffen. De vergadering

der gelovigen staat niet aan ons, mag niet door ons goeëdunken worden bepaald, en nimmer als gedienschtigheid der practijk worden aangemerkt. Ze moet geschieden naar 's Heeren bevel en overeenkomstig de door Hem daarvoor gegeven maatstaven. Wij hopen dat u deze onze woorden niet zult aanmerken als „een sterk beklemtonen van de geloofsimperatief”, wij herinneren u alleen eraan, dat onze belijdenis aldus spreekt. Tot aan het eind der dagen kan elke „vereniging” van wat lang gescheiden leefde worden uitgesteld, en straks afgesteld, door een opwerpen van bezwaren als door U thans geopperd zijn. Nooit zullen verschillen, als door U (althans) aangeduid zijn, ontbreken. Maar wie het voor de bestendinging van de staat van gescheiden leven op zich neemt, hetzij door het aanvoeren van onjuiste argumenten, hetzij door het laten liggen der goede, zal daarin niet beantwoorden aan de roeping, die de Heere ons stelt.

1) Wij herinneren U eraan, dat wij U hebben aangeboden, nog verder te antwoorden op bij U nog levende vragen, eer U zoudt komen tot een voorlopige bepaling van Uw standpunt. Van deze mogelijkheid hebt U geen gebruik gemaakt. Toch ligt daar het feit van deze Uwe missive. Omdat wij niet geloven, dat de daarin door u gegeven „voorlichting” (die, naar U wist, publiek zal worden) aangaande de bezwaren juist is, en omdat ze afgaat op valse „indrukken” en „geruchten” in stee van te rusten op feitelijke grondslag, en niet zonder schuld onwaarheid spreekt aangaande onze kerken, menen wij, dat u in de gegeven omstandigheden niet kunt medewerken aan de terhandneming van de taak, die U onder VII c Uzelf en ons zoudt willen stellen. De door U thans gegeven publieke „voorlichting” is het tegendeel van wat u onder VII c zegt te willen voor de toekomst. Zolang hetzij door U, hetzij door Uw Synode (b.v. door approbatie ook van deze uwe handeling) in deze weg zou worden voortgegaan, zou verdere bespreking geen zin hebben, doch zou gewacht moeten worden op een andere „geest”.

U bij de overweging van dit schrijven binding uitsluitend aan de Schriften toewensende, verblijven wij inmiddels,

namens deputaten van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, gehouden te Amersfoort, 1948, voor correspondentie (eventueel samenspreking) met de Christelijke Gereformeerde Kerken,

w.g. P. Deddens, voorzitter.
w.g. F. de Vries, secretaris.

De Vrijgemaakte deputaten wilden ons schrijven en hun antwoord graag in de kerkelijke pers publiceren.

Wij hadden daartegen de volgende bezwaren:

- a. We publiceerden tot dusver steeds na overleg. „We hebben er als wederzijdse deputaten niet over gesproken om dit stuk alsmede uw antwoord te publiceren. Dit is dus een afwijking van de tot dusver gevolgde regel”.
- b. Het karakter van onze brief werd door ons uitdrukkelijk genoemd „een indruk onzerzijds”. En indrukken gaat men niet publiceren. Temeer niet daar deze indruk in geen geval een kerkelijke uitspraak is en daarmee toch zo gemakkelijk zou verward worden.
- c. Afgedacht van deze argumenten — wij als deputaten zouden het vrijgemaakte antwoord niet behoorlijk kunnen bestuderen, want de vrijgemaakte deputaten hadden haast met publiceren: vóór de Kamper Synode.

Na de Gen. Synode dier Kerken, gehouden te Kampen, werd ons toegezonden het rapport van Commissie I over het rapport van Deputaten van de Generale Synode der Geref. Kerken, gehouden te Amersfoort, voor correspondentie (eventueel samenspreking) met de Deputaten van de Chr. Geref. Kerken”.

De Synode van Kampen besloot om de e.k. Generale Synode der Chr. Geref. Kerken te verzoeken deputaten te benoemen en „deze in dier voege te instrueren, dat de begeerde en als geboden erkende vereniging voorbereid worde en zo spoedig mogelijk haar beslag krije”.

De Gen. Synode van Kampen zal zich dus rechtstreeks tot uw Synode gewend hebben.

Uit het besluit van de Synode van Kampen vloeide voort, dat nadien de correspondentie en samenspreking van de zijde der vrijgemaakte deputaten niet meer voortgezet werd.

Gezien het feit, dat de Synode van Kampen zich rechtstreeks tot U gewend heeft, menen wij dat het niet op onze weg ligt U van advies te dienen t.a.v. het antwoord op deze brief.

B. Correspondentie met buitenlandse kerken.

Ten aanzien van dit gedeelte van de arbeid Uwer Deputaten valt te spreken over:

- I. Contact met kerken in het buitenland.
- II. Oecumenische relaties.

I. Kerken in het buitenland. Hier moeten genoemd:

- a. The Old Christian Reformed Church of America.
- b. The Christian Reformed Church (U.S.A.).
- c. The Protestant Reformed Church (U.S.A.).
- d. The Reformed Churches of Australia.
- e. Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika.
- f. The Free Church of Scotland.
- g. The Dutch Reformed Church in Ceylon.

a. The Old Christian Reformed Church.

De Generale Synode van 's-Gravenhage 1950 achtte het „niet gewenst om de correspondentie uit te breiden tot andere Kerken, die door de Kerk van Grand Rapids zijn geïnstitueerd of die met haar in kerkverband zijn getreden, maar eerst nadere inlichtingen in te winnen, zodat attestaties en ambten van die nieuwe Kerken niet kunnen worden erkend”. (Acta, art. 131). Dienovereenkomstig besloten deputaten in hun vergadering van 11 October 1950 aan de Old Christian Reformed Church van Grand Rapids mede te delen, wat de Synode had uitgesproken. Per schrijven van 20 October 1950 werd haar dan ook bericht dat de O.C.R.C. van haar groeiend kerkverband kennis had moeten geven aan de Synode. Ten aanzien van event. dienaren des Woords werd medegedeeld, dat deze niet zonder meer in hun ambt erkend zouden worden, behalve ds Zijdeveld, dus ook niet al zou zulk een dienaar des Woords tweede predikant in Grand Rapids worden. In een schrijven van br. J. Hamstra, te Copetown, Ontario, gedateerd 21 Februari 1951, werd de gemaakte fout erkend. Tevens werd alsnog kennis gegeven van de instituering der Kerk van **Hamilton**. De Kerkeraad van Grand Rapids antwoordde 16 Maart 1951 in een schrijven, dat verwondering en teleurstelling uitdrukte over het besluit der Synode. Van de instituering van de Kerken van Artesia (Cal.) en Hamilton (Ont., Canada) werd nu officieel mededeling gedaan, terwijl dringend werd verzocht, deze Kerken alsnog in de correspondentie te betrekken, o.a. omdat het anders onmogelijk zou zijn een predikant van de Chr. Geref. Kerken te beroepen. Op 5 April 1951 hebben deputaten op zijn verzoek deze kwestie uitvoerig besproken met ds J. Tamminga, die de Kerken in Amerika en Canada had bezocht en met grote ernst de behoefte aan eigen kerkelijk leven voor de Chr. Geref. emigranten in het licht stelde. Deputaten kwamen tot de overtuiging, dat gezien de voortgaande emigratie het niet verantwoord zou zijn, de bestaande onzekerheid te laten voortduren tot de volgende Generale Synode. Na breedvoerige bespreking en ernstige overweging kwamen zij tot de volgende uitspraak:

„Naar aanleiding van de correspondentie, gevoerd met the Old Christian Reformed Churches in de U.S.A. en Canada, en op grond van ingewonnen inlichtingen hebben Deputaten voor eenheid onder de Gereformeerde Belijders in Nederland, en correspondentie met buitenlandse Kerken geconstateerd, dat de Kerken, waarmede de Old Christian Reformed Church van Grand Rapids in kerkelijk verband leeft, op dezelfde grondslag staan als de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, gelijk zij ook voor het overgrote deel bestaan uit geëmigreerde leden der Nederlandse Christelijke Gereformeerde Kerken.

Deputaten zijn van overtuiging, dat mede met het oog op het kerkelijk leven van verdere emigranten, een onmiddellijke regeling van de verhouding met deze Kerken gewenst is.

Deputaten hebben daarom besloten, D.V. aan de Generale Synode van 1953 te adviseren, deze Kerken in de correspondentie te betrekken.

In afwachting van de beslissing der Synode zullen deputaten de correspondentie met deze Kerken opnemen en van dit besluit mededeling doen aan deputaten inzake Emigratie."

Van dit besluit werd mededeling gedaan aan de Old Christian Reformed Church van Grand Rapids, terwijl het voorts door middel van ons kerkelijk orgaan „De Wekker" ter kennis gebracht werd van de leden onzer kerken.

Deputaten hopen, dat Uw vergadering uit deze toelichting verstaan zal, waarom zij, vooral na de klemmende toelichting van ds J. Tamminga, tot deze voorlopige regeling gekomen zijn, en dat de Synode aan deze handelingen alsnog haar goedkeuring zal willen hechten.

De kerkeraad van Grand Rapids betuigde zijn hartelijke dank voor de getroffen regeling.

Bij schrijven van 5 Mei 1951 verzocht deze kerkeraad de correspondentie uit te breiden tot de Kerk van **Chatham**, Ontario (Canada), die op 24 April 1952 tot openbaring kwam. Ook aan dit verzoek werd, onder hetzelfde voorbehoud, voldaan. Per schrijven van 30 October 1952 berichtte ds J. Tamminga de instituering van de Kerk van **St. Thomas** (Ontario), die desgevraagd mede in de correspondentie werd betrokken. De kerkeraad van Hamilton berichtte 2 Maart 1953, dat een Kerk was geïnstitueerd te **Smithville** (Ontario), bestaande uit leden, die tevoren bij de Kerk van Hamilton behoorden. Omdat inmiddels de Generale Synode in zicht was, besloten deputaten, in dit geval niet meer een voorlopige beslissing te nemen, maar het verzoek aan Uw vergadering voor te leggen.

Inmiddels is zowel van ds J. Tamminga als van de classis der Old Christian Reformed Church bericht ontvangen over onderlinge moeilijkheden. Deze zijn ontstaan naar aanleiding van een besluit der classis, dat de immigrantengemeenten in Canada bediend zullen worden door z.g. home-missionairs, uitgezonden door de gemeenten in de U.S.A. Een financiële commissie, bestaande uit leden der financieel draagkrachtige gemeenten in de U.S.A., zou met de zorg voor de a.s. home-missionairs, belast worden. Voorts werd besloten, dat een jonge immigrantengemeente, alvorens tot het beroepen van een eigen predikant uit de U.S.A. of Nederland, over te gaan, in overleg dient te treden met bovengenoemde commissie, dit met betrekking tot haar financiële positie. De kerkeraad van St. Thomas en Chatham maakten bezwaar tegen de wijze, waarop dit besluit tot stand kwam en achtten het besluit zelfs in strijd met Gods Woord en het Geref. Kerkrecht. Toen de Kerkeraad van St. Thomas voortging met het beroepingswerk, werden de ambtsdraggers afgezet. Daarna hebben de Kerken van Chatham en St. Thomas zich aan het kerkverband onttrokken, omdat zij zich aan de genomen besluiten als niet conform Gods Woord en het Geref. Kerkrecht niet kunnen onderwerpen.

Uiteraard ligt het niet op de weg Uwer deputaten om over de geschillen te oordelen. De uitgetreden Kerken hebben echter de wens te kennen gegeven, dat ds J. Tamminga namens haar Uw vergadering zal bezoeken. Op een desbetreffende vraag hebben wij alleen kunnen antwoorden, dat wij niet met zekerheid kunnen zeggen, dat de Synode ds J. Tamminga zal ontvangen, maar dat hij zich daartoe tot Uw vergadering heeft te wenden.

Intussen bereikte ons een schrijven van de kerkeraden van Chatham en St. Thomas, waarin wordt medegedeeld, dat de naam dezer Kerken voortaan zal zijn „Free Christian Reformed Church". Tevens wordt verzocht om correspondentie met de Christelijke Gereformeerde Kerken in deze zin, dat de attestaties en de ambten wederzijds worden erkend, terwijl het laatste ook inhoudt, dat het mogelijk is, dat de Free Christian Reformed Church predikanten der Christelijke Gereformeerde Kerken kan beroepen en omgekeerd predikanten van de F.C.R.C. ook beroepbaar zijn in de Chr. Geref. Kerken in Nederland. Bedoeld wordt dus een volledige correspondentie als zusterkerken. De F.C.R.C. aanvaardt de Heilige Schrift als het Woord Gods, terwijl zij als belijdenisgeschriften

de Drie Formulieren van Enigheid hebben, gelezen en uitgelegd zoals de Chr. Geref. Kerken doen. De Dordtse Kerkorde is mede aanvaard.

Uw deputaten geven hierbij dit verzoek aan Uw vergadering door. In verband daarmee stellen zij U voor, ds J. Tamminga ter Synode te ontvangen en hem gelegenheid te geven dit verzoek nader toe te lichten.

b. The Christian Reformed Church of America.

Overeenkomstig het besluit der vorige Synode wordt met deze Kerk geen correspondentie onderhouden als met een zusterkerk, maar behoort zij tot de Kerken van Gereformeerde belijdenis, waarmee contact wordt onderhouden. Dit contact bestond in de afgelopen jaren hoofdzakelijk in de uitwisseling van el-kanders Synodale Acta. Bovendien ontvingen Uw deputaten echter een verzoek tot samenspreking van twee in Nederland vertoevende predikanten der Christian Reformed Church, Di Hoekstra en van der Kieft. Deze samenspreking had plaats in de vergadering van 16 September 1952. Deze broeders, die speciaal belast zijn met de zorg voor de immigranten in Canada en de organisatie van het kerkelijk leven der Christian Reformed Church aldaar, betreurden de stichting en uitbreiding van de Old Christian Reformed Church in Canada en meenden, dat de immigranten uit de Christelijke Gereformeerde Kerken zich het best konden voegen bij de Christian Reformed Church. Weliswaar werd toegestemd, dat de bekende uitspraken van de Gereformeerde Kerken in Nederland (1905) in 1908 door de Christian Reformed Church zijn overgenomen, maar de invloed en doorwerking van de door ons afgewezen leringen zou in Amerika van weinig betekenis zijn, terwijl de prediking een zodanige practische inslag zou hebben, dat de Chr. Geref. immigranten zich in deze Kerk zeker thuis zouden voelen. Hiertegenover werd onzerzijds gewezen op de teleurstelling van velen, die aanvankelijk aansluiting hadden gezocht bij een der Christian Reformed Churches. Tevens werd aangedrongen op het breken met de gewraakte leerstellingen en hun gevaarlijke toepassing in de practijk van prediking en zielszorg. In verband daarmee werd door de gasten de mogelijkheid geopperd van het beroepen van een predikant uit de Chr. Geref. Kerken. Deputaten hebben er op gewezen, dat het bestaande contact daartoe geen ruimte biedt en voorts, dat dan voor het minst overeenstemming nodig zou zijn met de Old Christian Reformed Church, mede omdat anders grote verwarring zou worden gesticht onder de Nederlandse immigranten.

In dit verband dient tevens melding gemaakt van een samenspreking, die deputaten op zijn verzoek gehad hebben met ds B. Nederlof van Dokkum, die een beroep had ontvangen van de Christian Reformed Church te Houston (Br. Columbia). Ds Nederlof wilde graag het oordeel van deputaten vernemen. Overwegend, dat het niet tot onze competentie behoorde een gezaghebbende uitspraak te doen, daar dit op de weg van de betreffende kerkeraad en classis ligt, hebben deputaten niettemin duidelijk als hun mening uitgesproken, dat ds Nederlof onder de vigerende kerkelijke bepalingen dit beroep niet in overweging mocht nemen. Toen kort daarop in het „Kerkblad van het Noorden” door de Hoofdredacteur werd geschreven, dat deputaten hun oordeel opschoorften tot de komende Generale Synode, waardoor een onjuiste indruk werd gewekt, hebben wij, om verdere misverstanden te voorkomen, een korte rectificatie gezonden aan de kerkeraad van Dokkum en aan de classis „Leeuwarden”.

c. The Protestant Reformed Church (U.S.A.).

Dit is de Kerkengroep, die zich in 1924 onder leiding van ds H. Hoeksema losmaakte uit het verband van de Christian Reformed Church. Op de laatstgehouden Synode van deze Kerken is een deputaatschap benoemd om na het bijwonen van de Gereformeerde Oecumenische Synode van Edinburgh besprekingen te voeren met vertegenwoordigers van de Gereformeerde Kerken in Nederland, de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31 K.O.), en de Christelijke Gereformeerde Kerken. Overeenkomstig hun verzoek hebben deputaten zich beschikbaar gesteld voor een bespreking op Donderdag 27 Augustus met de benoemde afgevaardigden, n.l. de predikanten Peter Boer, Lambert Doezema en Gerrit Vos. Ter vergadering van de Synode hopen wij dus in de gelegenheid te zijn, daarover mondeling te rapporteren.

d. The Reformed Church of Australia.

Deze Kerken zijn ontstaan uit Nederlandse emigranten van Gereformeerde belijdenis, afkomstig uit verschillende kerkformaties in het vaderland. Zij hebben als grondslag aanvaard de Heilige Schrift als het onfeilbare Woord van God; de Drie Formulieren van Enigheid en de Westminster Confessie met het oog op de leden van Engelse origine als de in alles met dat Woord overeenstemmende belijdenis; en de Dordtse Kerkorde. Blijkens bijgaand aan de Synode gericht schrijven zoeken zij volledige correspondentie met onze Kerken. Gezien de grondslag, waarop deze Kerken staan en om het belang van naar Australië emigrerende leden, menen deputaten Uw vergadering te moeten adviseren, dit verzoek te aanvaarden. In geval van een gunstige beschikking zal de Synode zich hebben te beraden over de aard en omvang van deze correspondentie. Omdat deze Kerken dezelfde volledige correspondentie hebben voorgesteld aan andere Kerken in Nederland, waarmede de Christelijke Gereformeerde Kerken géén correspondentie onderhouden, zou b.v. een predikant der Australische Gereformeerde Kerken met verlof in Nederland het recht ontvangen tot de bediening des Woords en der Sacramenten in Nederlandse Gereformeerde Kerken, die onderling niét corresponderen. Zelfs zou het mogelijk zijn, dat hij beroepen werd zowel door een Gereformeerde als door een Chr. Geref. Kerk in Nederland. Zulk een tweeslachtigheid verdient zeker geen aanbeveling; zij zou alleen maar verwarring stichten. Bij aanvaarding van dit verzoek tot correspondentie zou dan ook overwogen moeten worden, in de voorwaarden de clause op te nemen, dat bij wederzijdse erkenning der ambten en attesten de Chr. Geref. Kerken haar bezwaren handhaven tegen die Kerken, waarmede de Reformed Churches of Australia wèl en de Chr. Geref. Kerken niet in correspondentie staan.

Synode 1952 van The Reformed Churches of Australia.

Penguin, Tas., Australia, 10 Juli 1952.

Aan de Generale Synode van
de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

In opdracht van de in Melbourne op 25—27 Juni j.l. gehouden eerste Synode van The Reformed Churches of Australia, van welke Synode de Acta U zullen toegezonden worden, wenden wij ons tot Uw vergadering met het volgende.

Zoals U ongetwijfeld bekend zal zijn, kwamen in dit werelddeel in de afgelopen maanden onderscheiden Reformed Churches tot openbaring n.l. (in alphabetische orde) te Brisbane, Kingston, Melbourne, Penguin, Perth, Sydney en Ulverstone.

Tot deze kerken, die zich allen plaatsten op de grondslag van de Gereformeerde belijdenis, traden Gereformeerde Belijders toe afkomstig uit verschillende Kerken in Nederland en onder hen ook zulke, die in Nederland tot een Uwer Kerken behoorden.

Na voorafgaand overleg en voorbereiding in de plaatselijke Kerken, werd op de eerder vermelde Synode dezer Kerken met volledige eenparigheid besloten tot de stichting van een kerkverband, onder de naam: The Reformed Churches of Australia.

Deze Kerken namen als grondslag aan:

- a. de Heilige Schrift als het onfeilbare Woord van God;
- b. de Drie Formulieren van Enigheid (en die alléén), als de in alles met dat Woord overeenstemmende belijdenis;
- c. de Dordtse Kerkorde.

Het is het oprechte voornemen van onze Kerken deze grondslag, door getrouwe tuchttoefening over leer en leven, ook metterdaad te handhaven.

Als zelfstandige Australische Kerken, wier leden in Nederland tot verschillende Kerken behoorden, begeren onze Kerken vurig gemeenschap te oefenen met al die Kerken in de wereld, die de Gereformeerde belijdenis als grondslag hebben en haar ook handhaven. Overeenkomstig dat begeren besloot de Synode, gehoord het resultaat der besprekingen in de plaatselijke Kerken, te beginnen met het zoeken van volledige correspondentie met de volgende Kerken:

- a. de Gereformeerde kerken in Nederland;
- b. de Gereformeerde kerken in Nederland (onderh. art. 31 D.K.O.);
- c. de Christelijke Gereformeerde kerken in Nederland;
- d. de Gereformeerde kerken in Indonesië;
- e. de Christian Reformed Church van Amerika en Canada.

Vervullende onze opdracht richten wij ons thans tot U met het dringende verzoek tot volledige correspondentie met onze kerken over te willen gaan. Onder volledige correspondentie verstaan wij:

- a. het over en weer aanvaarden van elkanders attestaties;
- b. het over en weer beroepbaar stellen van elkanders predikanten;
- c. het aan elkaar toezenden van de Acta der Synoden;
- d. het, indien mogelijk, bijwonen van elkanders Synoden door middel van afgevaardigden, die een adviserende stem zullen hebben;
- e. het raadplegen van elkander inzake ingrijpende aangelegenheden, als bijv. eventuele herziening van belijdenis of kerkorde, uitbreiding van correspondentie of vermindering ervan, enz.;
- f. het bieden van geestelijke en stoffelijke steun, indien nodig en mogelijk.

Wij kunnen U de verzekering geven, dat onze kerken zulk een correspondentie met Uw kerken van harte en biddend begeren, en dat er grote dankbaarheid zou zijn in het midden onzer kerken, wanneer de Uwe tot deze correspondentie ook hunnerzijds van harte bereid zouden zijn.

Moge God de Heere Uw vergadering en Uw kerken zegenen, en leide Hij U bij al Uw beraadslagingen en besluiten door Zijn Woord en Geest.

Wij verblijven gaarne in afwachting,

namens de Synode van The Reformed Churches of Australia: haar deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandse kerken,

w.g. ds J. F. H. van der Bom, Sydney.

w.g. oud. C. de Bakker, Brisbane.

w.g. ds A. J. Schep, Penguin, (met de samenroeping belast, tevens correspondentie-adres).

e. Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika.

Overeenkomstig het besluit van de Generale Synode van 1950 werd aan deze Kerk voorgesteld, hetzelfde contact te onderhouden als met de Christian Reformed Church in Amerika. Bij schrijven van 8 April 1952 werd ons bericht, dat deze vorm van correspondentie door de Synode der Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika is aanvaard. Sedert heeft nadere kennismaking plaats gehad door het bezoek van een Uwer deputaten aan dit land en in een samenspreking tussen ds T. Spoelstra van Pretoria met een deel der deputaten te Apeldoorn. In de loop van dit jaar wordt een bezoek verwacht van Prof. Snijman als vertegenwoordiger van het „Deputaatskap vir korrespondensie met buitenlandse kerke”. Voorts werd medegedeeld, dat de regeling tot hulpverlening aan Chr. Geref. emigranten van kracht blijft.

f. The Free Church of Scotland.

De oude Christelijke Gereformeerde Kerk vóór 1892 kende reeds het contact met de Schotse Gereformeerde Kerken. Vernieuwing van dit contact vond haar aanleiding in een ontmoeting tussen enkele predikanten van de Free Church en van onze Kerken na het Congres van de Intern. Raad van Christelijke Kerken, dat in Augustus 1950 werd gehouden in Genève. Nadere kennismaking vond plaats tijdens het bezoek van ds J. C. Maris aan Schotland in November van dat jaar. In de Free Church, evenals in enkele kleinere Gereformeerde kerken-groepen, is het Reformatorisch beginsel trouw bewaard gebleven. In het accentueren van de zuiverheid der Gereformeerde leer en van de praktijk der godzaligheid gevoelen wij ons tot deze Kerken bijzonder aangetrokken. Deputaten bewaren de meest aangename herinnering aan het bezoek van ds Murdoch Mac Rae, voorzitter van de Synode der Free Church in 1951. Hoewel omtrent de wenselijkheid van officiële correspondentie door de Free Church nog geen

uitspraak gedaan is, werd reeds enkele malen een uitnodiging ontvangen om afgevaardigden te zenden naar hun jaarlijkse Synode. Een wederkerige uitnodiging onzerzijds zal zeker op prijs gesteld worden. Mede met het oog op het contact met corresponderende Kerken in Canada en Australië komt het Uw deputaten gewenst voor de band met de Free Church te onderhouden. Om financiële redenen konden deputaten tot hiertoe geen afgevaardigden zenden naar de Synode der Free Church. Wel werd op verzoek namens deputaten een uitvoerig artikel geschreven over de geschiedenis en het dogmatisch standpunt der Christelijke Gereformeerde Kerken, welk artikel werd opgenomen in de „Monthly Record”, het officieel orgaan van de Free Church. De Synode spreke zich uit over de vraag of het voorlopig contact dient te worden bestendigd en indien deze vraag bevestigend wordt beantwoord, machtige zij haar deputaten om b.v. eens in de drie jaar een afgevaardigde te zenden naar de General Assembly van de Free Church.

g. The Dutch Reformed Church of Ceylon.

Op het eiland Ceylon bevinden zich enkele plaatselijke Kerken van Nederlandse oorsprong, gevormd door een groep orthodoxe „Dutch Burgers of Ceylon”, afstammelingen van beampten der Oost-Indische Compagnie op dat eiland in de 17e en de 18e eeuw. In de boezem van deze Kerken was onenigheid gerezen over de leer der verzoening. Een der jongere predikanten neigde tot de leer der algemene verzoening. De scriba van het „General Consistory” wendde zich tot verschillende Kerken in Nederland om inlichtingen omtrent het Gereformeerde beginsel met betrekking tot de leer der verzoening. In een uitvoerig schrijven werd door ons aan dit verzoek voldaan. Helaas werd niets naders vernomen omtrent de afloop van deze procedure.

II. Oecumenische Contacten.

Onze oecumenische relaties betreffen:

a. De Internationale Raad van Christelijke Kerken;

b. De Gereformeerde Oecumenische Synode.

a. Door het besluit van de Generale Synode van 1950 tot aansluiting bij de **Internationale Raad van Christelijke Kerken (I.C.C.C.)**, hebben onze Kerken overeenkomstig haar beginsel duidelijk positie gekozen in de huidige oecumenische beweging. Tegenover de inclusivistische Wereldraad van Kerken, die door velen als een instrument tot eenheid wordt begroet en waarvan gehoopt wordt, dat hij de weg zal banen voor de ene grote wereld-kerk, heeft de Internationale Raad onvermoeid opgeroepen tot gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren. In verschillende Kerken van Gereformeerde belijdenis wordt helaas nog steeds het standpunt van deze Raad als te eng en te anti-thetisch afgewezen. Daartegenover wordt aansluiting bij de Wereldraad bepleit met het onjuiste argument, dat dit een gesprekscentrum zou zijn, waarin men gelegenheid zou hebben om te getuigen. Zowel de opzet als de verdere ontwikkeling van deze organisatie weerspreken echter deze gedachte. Niettemin is het gevolg, dat deze kerkengroepen zich nog steeds afzijdig houden van de Internationale Raad. Inplaats van deze onvruchtbare, tweeslachtige houding zullen echter onze Kerken temidden van toenemende afval getrouw moeten blijven aan het gebod om te strijden voor het geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd. Met het Hoofdkantoor te Amsterdam wordt een geregeld contact onderhouden. Medewerking wordt verleend aan het maandblad „Getrouw” door verschillende predikanten onzer Kerken. In dienst van de I.C.C.C. werd in het voorjaar van 1952 door ds J. C. Maris, tezamen met dr L. Praamsma, Geref. predikant te Groningen, een reis gemaakt naar Zuid- en Oost-Afrika en Egypte. In Augustus 1952 werd een regionale conferentie voor de Britse eilanden gehouden te Edinburgh, waaraan werd deelgenomen door Prof. J. J. v. d. Schuit, ds L. Floor Sr en ds J. C. Maris, die ook onze Kerken vertegenwoordigen in het Uitvoerend Comité van de I.C.C.C. In voorbereiding is de uitgave van een driemaandelijks internationaal tijdschrift onder hoofdredactie van Prof. v. d. Schuit. Met dankbaarheid mag hier voorts gewaagd van financiële hulp door Amerikaanse Kerken geboden aan de Nederlandse Kerken, die door de watersnood van 1 Febr.

1953 zijn getroffen. Een bedrag van ruim f 60.000,— werd tot onze beschikking gesteld en wordt na zorgvuldige informatie gedistribueerd.

Hoewel het lidmaatschap van de I.C.C.C. geen enkele financiële verplichting oplegt, hebben deputaten zich toch afgevraagd of het niet onze morele plicht is, het werk met een jaarlijkse donatie te steunen. Thans worden de kosten bijna uitsluitend door de Amerikaanse leden-kerken gedragen.

b. De Synode van 1950 besloot, naar de **Gereformeerde Oecumenische Synode van Edinburgh 1953**, geen officiële vertegenwoordigers te zenden, maar waarnemers, omdat deze Synode afgevaardigden van Kerken, die bij de Wereldraad van Kerken zijn aangesloten, heeft toegelaten en aanvaard als stemgerechtigde leden. De Oecumenische Synode van Edinburgh zal op grond van ingekomen Rapporten haar houding ten opzichte van de Wereldraad en de Internationale Raad van Christelijke Kerken nader hebben te bepalen. Ds Maris werd door deputaten aangewezen, deze Synode als waarnemer bij te wonen. Waar deze Synode in de maand Augustus gehouden wordt, kan in dit Rapport nog geen verslag worden opgenomen. Dit zal dus mondeling in Uw vergadering moeten geschieden.

Resumerend wijzen we er U op dat de volgende zaken door dit Rapport Uw aandacht vragen:

1. De benoeming van 8 deputaten voor de Eenheid onder de Geref. Belijders of alleen voor de Correspondentie met Buitenlandse Kerken.
2. De beoordelingen van de handelingen van deputaten:
  - a. T.a.v. de gehouden samenspreking met het Hoofdbestuur van de Geref. Bond.
  - b. T.a.v. de gehouden samenspreking met de Geref. Gemeenten van ds R. Kok.
  - c. T.a.v. de gehouden samensprekingen met de deputaten der Geref. Kerken.
  - d. T.a.v. de gehouden samenspreking en gevoerde correspondentie met de deputaten van de Geref. Kerken (onderh. art. 31 D.K.O.).
3. De beoordeling van de handelingen der deputaten ten aanzien van de correspondentie met de buitenlandse Kerken, waarbij vooral in bespreking dient te komen de erkenning door deputaten van de overige gemeenten van de Old Christian Reformed Church, behalve Grand Rapids.
4. De bespreking van het aangaan van correspondentie met:
  - a. The Free Christian Reformed Church (ds Tamminga);
  - b. The Free Church of Scotland;
  - c. The Reformed Churches of Australia.
5. Het verzoek om jaarlijks een bedrag voor dit deputaatschap te voteren, zodat deputaten, wanneer hun dit in het belang der Kerken lijkt, afvaardiging naar een buitenlandse Kerk of naar de Geref. Oec. Synode kunnen regelen en naardat de financiën toelaten, een bedrag beschikbaar kunnen stellen voor de I.C.C.C.

Uw vergadering ook bij de bespreking van de belangrijke binnen- en buitenlandse kwesties, in dit Rapport vermeld, de leiding des Geestes toebiddend, die de Geest der waarheid en der eenheid is,

Deputaten voornoemd,

Prof. L. H. v. d. Meiden, Voorzitter.
 ds L. S. den Boer.
 ds J. Jongeleen.
 ds W. Kremer.
 ds W. F. Laman.
 Prof. J. J. v. d. Schuit.
 ds J. H. Velema, Alg. secr. en secr. binnenland.
 ds J. C. Maris, Secr. buitenland.

BIJLAGE XXIV.

Grand Rapids, 8 Juni 1953.

Waarde Broeder,

Uw vriendelijke uitnodiging om de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken te bezoeken mocht ik ontvangen.

Onze classis van 22 April 1953 heeft mij gekozen als afgevaardigde van onze Old Chr. Ref. Church of America, waarmee de Chr. Geref. Kerken in Nederland in correspondentie leven, uw Generale Synode te bezoeken.

Ik hoop D.V. op de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken, welke in 1953 gehouden wordt in Apeldoorn tegenwoordig te zijn. De Heere brenge ons in zijn gunst tezamen en geve dat we als Kerken in Nederland en Amerika zeer nauw samen mogen werken tot de komst van Zijn heerlijk koninkrijk.

Met hart. br. gr. en heilbede
Uw br.

G. A. Zijderveld,
861 Courtneystreet,
Grand Rapids.
Michigan
U.S.A.

BIJLAGE XXV.

Ds J. P. Geels

Rotterdam-C. II, 24 Juli 1953.

Aan de Generale Synode van de Chr. Geref. Kerken
in vergadering bijeen September 1953 te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Aangezien Gij U nader hebt te beraden over de emigratieproblemen, met al de consequenties, die daar voor onze Kerken uit voortvloeien, acht ik het nodig mijn ervaringen met de Old Christian Reformed Church in de U.S.A. en Canada te Uwer kennis te brengen.

11 Maart 1953 werd ik door de Gemeente van St. Thomas, Ontario Canada, tot haar predikant beroepen. Deze beroepsbrief was mede ondertekend door de consulent der Gemeente, ds J. Tamminga van Chatham Ont. Ik dacht daarom een wettig beroep ontvangen te hebben. Maar tot mijn verbazing ontving ik van „Deputaten voor correspondentie met Kerken van Gereformeerd belijden” van dezelfde kerkengroep een schrijven, waarin mij kort en zakelijk werd medegedeeld, dat het op mij uitgebrachte beroep van St. Thomas onkerkrechtelijk was. Dit schrijven was getekend door ds G. A. Zijderveld van Grand Rapids, voorzitter en J. Hamstra, scribe. Ter zelfder tijd ontving ik een persoonlijk schrijven van ds G. A. Zijderveld, waarin hij de beroeping van Chatham van ds Tamminga „zwendel” noemde en de beroeping van mij te St. Thomas „een revolutionaire daad”. Ik stuurde, op telegrafisch verzoek, afschriften van beide schrijvens naar de Kerkeraad van St. Thomas en vroeg opheldering over deze gang van zaken. De antwoorden, die ik toen van ds J. Tamminga en de Kerkeraad van St. Thomas ontving, lieten geen twijfel over, dat door genoemde Deputaten wel zeer onkerkrechtelijk en onbroederlijk is gehandeld. Ik wil U een verder relaas sparen, daar er voldoende feitenmateriaal ter synodetafel zal komen, om deze kwestie te beoordelen. Bovendien acht ik het van groot belang, dat ds Tamminga zelf toegang tot de Synode zal vragen, en haar over de oorzaken van de kerksplitsing daar zal inlichten.

Het doel van dit schrijven is U er met alle aandrang op te wijzen hoe nodig het is, dat de Synode zich ernstig over deze zaak beraadt. Naar mijn mening kunnen onze Kerken niet langer in correspondentie blijven met een groep, die het kerkrecht met voeten treedt. Daartegen is er een Kerkformatie, de Free Christian Reformed Church, die trouw wil blijven aan de leer onzer Kerken, en daar ook naar wenst te handelen. Als we beide groepen met elkander vergelijken, zal de keus niet moeilijk zijn.

Uwe vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

verblijft met hoogachting en broedergroeten,
Uw broeder,

ds J. P. Geels, predt. Rotterdam-C.

BIJLAGE XXVI.

OLD CHRISTIAN REFORMED CHURCH
Immigration Committee

Troy, 18 Juli 1953

Aan de Synode der Chr. Geref. Kerken
in Holland.

Weleerwaarde broeders,

Het bedroeft ons U enkele zaken mede te moeten delen betreffende de werkwijze van ds Tamminga in het afgelopen jaar op het gebied der Emigratie.

Zonder daartoe wettig door enig orgaan of vereniging te zijn verkozen of benoemd heeft hij dit werk eigenmachtig op zich genomen en de personen op zij gezet, die met volle toewijding dit werk deden.

Wij konden geen gezinnen over laten komen daar wij steeds de nodige gegevens misten en gevallen van gezinnen te sponsoren werden niet uitgevoerd. Vergadering van het hoofdbestuur werd er gehouden zonder dat wij er iets van af wisten.

Uit alles is ons gebleken, dat Hamilton zo min mogelijk Emigranten moest krijgen en dan toch zeker niet van een bepaalde richting. Gezinnen die op verre afstanden van de kerk af woonden kregen niet eens antwoord op hun verzoek dichter bij de kerk geplaatst te worden. Op alle manieren werd getracht de kerk hier af te breken inplaats van op te bouwen. De Synode wil deze zaak wel onder ogen zien, opdat het werk der Emigratie niet wordt belemmerd en onze gezinnen in deze zaak geholpen kunnen worden.

Namens de Emigratievereniging der
Old Chr. Ref. Church of HamiltonA. A. van de Vrie, voorzitter.
J. den Otter, secretaris.
Alb. Brunsveld, penningmeester.

BIJLAGE XXVII.

RAPPORT VAN COMMISSIE II INZAKE
CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN EN EMIGRATIE.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken,
te Apeldoorn vergaderd op 8 Sept. 1953 en vol-
gende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De Commissie door U benoemd om te rapporteren over de zaken van de correspondentie met buitenlandse kerken en de emigratie, zoals deze door de daartoe aangewezen deputaatschappen zijn behandeld, had behalve over de desbetreffende rapporten der deputaten, ook te oordelen over een schrijven van ds G. A. Zijderveld te Grand Rapids, een schrijven van ds J. P. Geels van Rotterdam-Centrum, en een schrijven van het „Immigration Committee” der Old Christian Reformed Church te Hamilton (agenda-punt 6, a, b, en i) een „Kort Rapport” van ds G. A. Zijderveld over ds J. Tamminga (niet in de agenda vermeld), een instructie van de Part. Synode van het Zuiden over het aan emigranten te verstrekken advies (agenda-punt 7, I, 2 b) en een instructie van de Part. Synode van het Oosten over de kerkelijke handelingen, die moeten geschieden, wanneer een onzer predikanten het beroep wenst aan te nemen van een kerk, waarmede onze kerken in correspondentie staan, of wanneer het omgekeerde geschiedt (agenda-punt 7, G.).

In de eerste plaats gaf Uw commissie aandacht aan de verhouding tussen de Chr. Geref. Kerken in Nederland en de Old Christian Reformed Church, resp. Free Christian Reformed Churches in U.S.A. en Canada.

Het komt Uw commissie voor, dat Deputaten voor Eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland en voor Correspondentie met Buitenlandse Kerken goede redenen hebben gehad om over te gaan tot correspondentie met de kerken te Hamilton, Artesia, Chatham en St. Thomas, nadat zij daaromtrent betrouwbare inlichtingen hadden verkregen.

Aangezien de Synoden van 1947 en 1950 de regel hebben gevolgd om met plaatselijke kerken, die met ons één zijn in belijdenis en kerkregering — te beginnen bij de Rehoboth Reformed Church te Grand Rapids —, correspondentie aan te gaan, die inhoudt, erkenning van elkanders kerken en ambten en aanvaarding van elkanders attestaties, is het wel gewenst, dat de Deputaten ook tot een voorlopige erkenning kunnen overgaan, in de periode, die tussen twee Synoden ligt. In een tijdvak van drie jaren kunnen er immers in de immigratiegebieden verscheidene plaatselijke kerken ontstaan. Zulk een voorlopige erkenning moet dan door de eerstvolgende Synode worden gesanctionneerd, en eventueel verder geregeld. Het lijkt Uw commissie, dat hiertegen in de genoemde gevallen geen enkel bezwaar bestaat. Dit betreft dus de kerken van Hamilton, Artesia, Chatham en St. Thomas, die deze correspondentie met onze kerken hebben begeerd. Omdat de Synode van 1953 in zicht was, toen het desbetreffende verzoek inkwam, zijn Deputaten nog niet overgegaan tot de voorlopige erkenning van de Old Christian Reformed Church te Smithville. Deze betrekkingen kunnen thans in gelijke zin worden geregeld.

Het onder 6a genoemde schrijven van ds G. A. Zijderveld is een bericht aan de roepende kerk, dat hij de Generale Synode hoopt te bezoeken als afgevaardigde van de Old Christian Reformed Church of America.

Het schrijven van ds J. P. Geels en het schrijven van het „Immigration Committee” te Hamilton betreffen de interne moeilijkheden, die tussen de door ons erkende kerken in U.S.A. en Canada zijn ontstaan, en waarover Deputaten in hun rapport het voornaamste gezegd hebben.

Met grote droefheid heeft Uw commissie van het recente conflict kennis genomen, maar zij is van mening, dat het niet op de weg der Synode ligt om hierover een uitspraak te doen,

1e. omdat het zelfstandige kerken zijn, die niet tot ons kerkverband behoren;

- 2e. omdat de beide partijen in het conflict de bemiddeling der Synode niet hebben ingeroepen;
- 3e. omdat het zelfs dan onmogelijk zou zijn, om zonder kennismeming van alle desbetreffende stukken, en horen van de betrokkenen, een juist oordeel te vellen.

Hetgeen ds J. P. Geels in zijn brief aanvoert, is nog geen reden voor onze kerken om de correspondentie met de Old Christian Reformed Church af te breken. De relaties met de kerken van Chatham en St. Thomas behoren niet gewijzigd te worden, nu dit conflict is ontstaan, omdat deze relaties zijn aangegaan op de basis van eenheid in belijdenis en hierin geen verandering is gekomen. In zijn „Kort Rapport over ds J. Tamminga” schrijft ds G. A. Zijderveld: „Er was geen verschil over de leer, het was een kwestie van de regeling en verzorging der jonge immigrantengemeenten” (blz. 7).

Dit conflict tussen broeders van hetzelfde huis is te meer te betreuren om de moeilijkheden, die de immigranten uit onze kerken nu zullen hebben met de vraag, bij welke kerk zij zich zullen aansluiten: bij de Old Christian Reformed Church of bij de Free Christian Reformed Church. Terecht hebben ook Deputaten inzake emigratie hierop de aandacht der Synode gevestigd.

Wat in de Instructie van de Part. Synode van het Zuiden gevraagd wordt, hebben de Deputaten inzake emigratie reeds in practijk gebracht, wanneer zij in hun Richtlijnen (onder 4, 5 en 6) de emigranten verwijzen naar de kerken, waarmee de Chr. Geref. Kerken in correspondentie staan, en adviseren, om wanneer er een duidelijke afwijking in de belijdenis is — bij de kerk, die hen overigens principieel het naast staat — inwoning te vragen.

Deputaten inzake emigratie geven in overweging, dat ook eens een van onze predikanten als geestelijk verzorger mee zal gaan met een emigrantenschip. De commissie acht dit wel van betekenis, vooral wanneer een van deze Deputaten dit zelf op zich zou kunnen nemen, zoals blijktens het rapport reeds in bespreking is geweest.

De commissie kan zich met de zienswijze van de Deputaten voor Eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland en voor Correspondentie met Buitenlandse kerken verenigen ten aanzien van The Reformed Churches of Australia, Die Geref. Kerk van Suid-Afrika, en The Free Church of Scotland.

Zij is van mening, dat The Ref. Churches of Australia op grond van haar belijdenis en kerkregering erkend kunnen worden in haar ambten. De correspondentie zal, vooral in verband met eventueel beroepen van predikanten, nader moeten worden geregeld.

Met Die Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika kan contact worden gehouden, en met The Free Church of Scotland kan nader contact worden gezocht. Uw commissie denkt in dit laatste geval aan afvaardiging naar elkanders Synoden.

Contact met Prot. Ref. Church (U.S.A.) is voorlopig niet aan de orde. Door interne moeilijkheden zijn er geen afgevaardigden van die kerken naar Schotland en Nederland gegaan.

Met betrekking tot de contacten van oecumenische aard — n.l. die met de Internationale Raad van Christelijke kerken (I.C.C.C.) en met de Gereformeerde Oecumenische Synode —, meent Uw commissie, dat de in 1950 aanvaarde lijn moet worden doorgetrokken.

De vergadering van de Geref. Oecum. Synode, die van 3—13 Aug. 1953 te Edinburgh gehouden werd, heeft op meer dan een punt teleurgesteld. De onzekerheid over naam, karakter en bevoegdheden van deze vergadering is een ernstige belemmering gebleken voor een vruchtbare arbeid, en de houding ten aanzien van de Wereldraad van Kerken is nog steeds onbevredigend.

De genoemde instructie van de Part. Synode van het Oosten vraagt naar aanleiding van het vertrek van ds J. Tamminga van Enschede naar Chatham in Canada, welke kerkelijke handelingen in een dergelijk geval, of ook wanneer het omgekeerde zich voordoet, behoren te geschieden.

Er dient altijd onderscheid gemaakt te worden tussen overgang naar een andere kerk in ons vaderland, naar een buitenlandse kerk, waarmee geen correspondentie wordt onderhouden, en naar een kerk in het buitenland, waarmee onze kerken in correspondentie staan. Dit principe is reeds vastgelegd in

1913 (art. 5 D.K.O., sub 5). Uw commissie heeft deze verschillende mogelijkheden overwogen en acht het nodig, dat hieromtrent thans nader bepalingen worden gemaakt.

De overwegingen van Uw commissie resulteren in de volgende voorstellen:

1. De Deputaten voor Eenheid van de Geref. Belijders en Correspondentie met Buitenlandse kerken, voorzover dit het tweede gedeelte van hun opdracht betreft, dank te betuigen voor hun veelomvattende arbeid, hun handelingen goed te keuren en opnieuw Deputaten te benoemen.
2. De correspondentie met de Old Christian Reformed Church te Hamilton en Artesia, en die met de Free Christian Reformed Church te Chatham en St. Thomas, te bestendigen, en correspondentie met de Old Christian Ref. Church te Smithville aan te vangen.
3. Tot de kerkeraden van de kerken, waarmede deze correspondentie bestaat, een ernstig broederlijk vermaan te doen uitgaan, om terwille van de naam en de zaak des Heeren alles te doen, wat in hun vermogen ligt om de onderlinge eenheid te herstellen.
Ook zij hebben te gedenken aan de bede van onze Koning en Hoge priester: „Heilige Vader, bewaar ze in Uw naam, die Gij Mij gegeven hebt, opdat zij één zijn gelijk als wij” (Joh. 17 : 11). Ook om de geestelijke belangen der geëmigreerde leden onzer kerken dringe de synode er bij deze kerken ten zeerste op aan, dat zij er naar zullen staan, om de geschillen spoedig op te lossen.
4. Aan ds J. P. Geels van Rotterdam-Centrum, aan ds G. A. Zijderveld te Grand Rapids, en aan het „Immigration Committee” te Hamilton te berichten, om welke redenen de Synode geen uitspraak kan doen in het bestaande conflict.
5. Op grond van eenheid in belijdenis en kerkregering en terwille van de emigranten, die naar Australië vertrokken zijn en nog zullen vertrekken, de correspondentie met The Reformed Churches of Australia te regelen.
6. In nauwer contact te treden met The Free Church of Scotland, en van tijd tot tijd daartoe een afgevaardigde te zenden naar haar Synode.
7. Ten aanzien van overkomst uit en overgang naar andere kerken de bepalingen bij art. 4 en 5 D.K.O. te wijzigen en uit te breiden, volgens een concept dat Prof. J. Hovius heeft ontworpen, en dat hij bereid is toe te lichten.
8. Te overwegen, of het financieel mogelijk is, de Internationale Raad van Christelijke Kerken te steunen met een jaarlijkse bijdrage.
9. In dit stadium geen aansluiting te zoeken bij de Gereformeerde Oecumenische Synode.
10. Deputaten inzake emigratie dank te brengen voor al hun arbeid, hun beleid goed te keuren en opnieuw Deputaten te benoemen.
11. Deze Deputaten op te dragen nieuwe richtlijnen te verstrekken in verband met de recente ontwikkeling in Canada en het standpunt van onze kerken dienaangaande.
12. In de plaats van ds J. Tamminga een vierde Deputaat te benoemen of anders een algemene secundus voor dit Deputaatschap aan te wijzen.

Uw vergadering toebiddend de leiding van de Heilige Geest,

namens de commissie ad hoc,

ds J. C. Maris, saamroeper.
ds H. van Leeuwen.
ds M. W. Nieuwenhuyze.
oud. E. C. Verplanke.
oud. J. Z. van Rockhuyzen.
prof. J. Hovius, adviseur.
ds J. van Genderen, rapporteur.

BIJLAGE XXVIII.

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN INZAKE EMIGRATIE.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, 8 September e.v.d. vergaderd te Apeldoorn.

Lisse, Juli 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Deputaten inzake emigratie, benoemd door de Synode van 1947 (zie Acta art. 82), hebben de eer U hierbij een overzicht van hun werkzaamheden sedert 1950 aan te bieden.

Werkzaamheden.

Uw deputaten hebben er naar gestreefd zich ook in deze periode te houden aan hun opdracht, die in feite hierin bestaat, dat adviezen verstrekt worden aan kerkeraden en emigrerende leden onzer kerken, het aanleggen en bijhouden van adreslijsten en het oefenen van contact met organisaties, die bij de emigratie betrokken zijn.

Wat het eerste betreft, het verstrekken van adviezen, dit is geschied overeenkomstig de besluiten van de synode van 1950. De door deputaten verstrekte richtlijnen zijn aan dit rapport als bijlage toegevoegd.

Onze tweede taak, het aanleggen en bijhouden van adreslijsten van vertrekkende leden onzer kerken, is schijnbaar eenvoudig maar stuit in de praktijk op vele moeilijkheden. Ondanks herhaalde aanmaningen toch, blijven vele kerkeraden nalatig in het verstrekken van de nodige gegevens. Slechts enkele kerkeraden voldoen aan ons verzoek om de namen en adressen van emigranten aan deputaten door te geven. De oorzaak hiervan kan gezocht worden in laksheid van de betrokken kerkeraden, maar bij deputaten is ook het vermoeden gerezen, dat met andere factoren rekening moet worden gehouden. Sommige kerkeraden schijnen er bezwaar tegen te hebben, dat de namen en adressen van hun leden worden doorgegeven aan de Old Christian Reformed Church, terwijl andere kerkeraden schijnen te vrezen, dat deputaten de adressen van onze mensen verstrekken aan de Christian Reformed Church. Dit heeft tot resultaat, dat wij ons geen juist beeld meer kunnen vormen van het aantal emigranten onzer kerken, dat in deze periode van drie jaar ons land verliet.

Onze derde werkzaamheid betrof het oefenen van contact met andere organisaties die bij de emigratie betrokken zijn. Zo hadden we in deze jaren contact:

a. Met de **Christelijke Emigratie Centrale (C.E.C.)**.

Van deze organisatie ontvangen deputaten steeds de gevraagde steun en medewerking. Door middel van het orgaan van de C.E.C., dat aan deputaten gratis wordt toegezonden, worden we in staat gesteld het verloop van de emigratie naar diverse landen te volgen. Van groot belang is voorts dat de C.E.C. ons maandelijks opgave verstrekt van namen en adressen van leden onzer kerken, die zich bij haar als lid en als adspirant-emigrant lieten inschrijven. Zo is het ons mogelijk aan deze toekomstige emigranten de richtlijnen van deputaten toe te zenden.

b. Met de **Old Christian Reformed Church**.

Dit contact loopt voornamelijk via ds Tamminga te Chatham. Deputaten geven aan ds Tamminga door de adressen, die zij van de kerkeraden ontvingen. Van tijd tot tijd ontvangen zij van hem een verslag over de activiteit van de Old Christian Reformed Church voor immigranten. Zo deelde ds Tamminga in een brief van 30 October 1952 mee dat in een tijdsbestek van één jaar een 38 gezinnen konden worden gesplaatst. Overigens heeft hij er telkens op gewezen, dat de Old Chr. Ref. Church niet in staat is om aan alle aanvragen te voldoen. De mogelijkheden zijn beperkt. Aan een voorstel van ds Tamminga om in Nederland een soort emigratie-bureau van onze kerken in te

richten waar dan het werk verricht zou moeten worden, dat thans veelal door de Christ. Emigratie Centrale gedaan wordt, meenden deputaten niet te kunnen voldoen. Zij overwogen daarbij vooreerst dat zij slechts een adviserende taak hebben en voorts dat hun de middelen om een dergelijk bureau te financieren ten enenmale ontbreken.

c. Met the Immigration Committee for Canada of the Christian Reformed Church.

Bij schrijven van 22 November 1951 deelde the Immigration Committee ons mee dat zij tot dusver zich steeds had gehouden aan haar belofte om de emigranten der Christ. Geref. Kerken in Nederland, in alle opzichten behulpzaam te zijn bij de vestiging in Canada. Thans echter zag zij zich genoodzaakt hierin verandering te brengen door de „onbroederlijke houding en onverantwoordelijke actie van ds G. A. Zijderveld en van ds J. Tamminga”. „Het komt namelijk voor”, aldus dit schrijven, „dat deze predikanten trachten voormalige leden van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, die zich als immigranten in Canada bij onze gemeenten hadden gevoegd, weer van ons af te trekken”. Daarom meende the Committee ertoe te moeten overgaan een zekere selectie toe te passen en voortaan alleen die vroegere leden van de Christ. Geref. Kerken in Nederland te moeten helpen, die het voorneemen hebben zich bij de Christian Reformed Church aan te sluiten.

Onzerzijds werd over het treffen van deze maatregel ons leedwezen uitgesproken, terwijl deze zaak ook ter sprake is geweest bij een onderhoud, dat wij als deputaten hadden met de predikanten Hoekstra en Van der Kieft, die tijdelijk in Nederland vertoefden. In de praktijk schijnt aan genoemd besluit niet streng de hand te worden gehouden. Het genoemde onderhoud leverde overigens weinig resultaat op, omdat wij als deputaten inzake emigratie geen bevoegdheden bezitten om de kwestie van een eventuele nadere correspondentie met de Christian Ref. Church te bespreken. Wij hebben hen daarvoor naar de daartoe benoemde deputaten onzer kerken verwezen.

d. Met de deputaten voor Emigratie van de Gereformeerde Kerken in Nederland.

Op uitnodiging van de deputaten voor emigratie van de Gereformeerde Kerken vergaderden Uw deputaten met hen op 13 Maart 1952. Op deze vergadering werd gesproken over Canada en Australië. De Gereformeerde deputaten zeiden graag hun medewerking te willen verlenen opdat ook eens een Christ. Geref. predikant als geestelijk verzorger meegaat met een emigrantschap naar Canada. Deze predikant zou dan tevens enige studie kunnen maken van de kerkelijke situatie ginds. De Christ. Geref. deputaten zullen echter de financiële middelen daartoe moeten verschaffen.

Voor Australië is er een goede samenwerking mogelijk als de Christ. Geref. Kerken correspondentie aangaan met de aldaar geïnstitueerde Reformed Churches.

Stand van zaken.

Zoals bekend heeft de synode van 's-Gravenhage (1950) besloten correspondentie aan te gaan met de Old Christian Reformed Churches van Grand Rapids en Hamilton, terwijl zij gemeend heeft een dergelijke correspondentie niet te moeten onderhouden met de Christian Reformed Churches. Zonder nu critiek op deze besluiten te willen uitbrengen, menen deputaten goed te doen U op de consequenties hiervan voor de praktijk opmerkzaam te maken. Wij menen namelijk dat één en ander voor vele leden onzer kerken die gaan emigreren, grote moeilijkheden oplevert. Immers is, in de gegeven situatie, naar de officiële opvatting onzer kerken, emigratie naar Canada alleen dan geestelijk verantwoord als men kan emigreren naar een plaats waar kerkelijk meelevens met een Old Christian Reformed Church mogelijk is. Nu is het land ontzaglijk groot en het aantal kerken van de O.C.R.C. heel gering. Bovendien zijn deze kerken, naar het getuigenis van ds Tamminga niet in staat om aan alle aanvragen te voldoen. En dus zouden vele van onze mensen feitelijk verplicht zijn hun emigratie-plannen te laten varen of minstens verschillende jaren uit te stellen. Dat doen ze natuurlijk in verreweg de meeste gevallen niet. En zo kunnen we dan onze

mensen wel in theorie verwijzen naar de Old Christian Reformed Church en ze adviseren indien ze niet in de buurt van zulk een kerk terecht komen, inwoning te vragen, de praktijk is dat het overgrote deel (naar schatting minstens 80 %) van onze mensen emigreert naar plaatsen waar alleen een kerk is van de Chr. Ref. Church en zich daarbij zonder meer aansluit. Op deze wijze verliezen ze dan echter in de gegeven omstandigheden tegelijk de band aan de kerken, die hen in Nederland altijd lief geweest zijn en waarbij ze zich zeker weer zouden voegen als zij ooit zouden terugkeren.

Daarbij komt dan nog deze omstandigheid, dat lang niet al onze mensen onverdeeld gunstig oordelen over de Old Christian Reformed Church. Zoals sommigen onzer zich heel goed en anderen minder goed thuis gevoelen in de Christian Reformed Church, zo zijn er ook die ons schrijven, dat zij het met de Old Chr. Ref. Church goed getroffen hebben, maar anderen vellen over deze kerk een minder gunstig oordeel. En daarom komt bij ons als deputaten telkens de vraag op of onze kerken goed gedaan hebben toen zij zich in 1950 eenzijdig op zulk een kleine kerkformatie in Amerika en Canada hebben vastgelegd. Zoals de zaken thans staan krijgen emigranten die, dikwijls buiten hun schuld terecht komen in gebieden waar geen Old Chr. Ref. Church is, toch de indruk dat zij door de kerk waartoe zij in Nederland behoorden, niet meer als „zuiver” worden beschouwd omdat zij zich bij de Christian Reformed Church aansloten. Op die manier wordt de band tussen de Christ. Geref. Kerken en het overgrote deel van hen, die uit die kerken emigreerden finaal doorgesneden.

Eindelijk zij nog met nadruk gewezen op de grote moeilijkheid, die ook voor ons als deputaten ontstaan is door de uittrekking van de kerken van Chatham en St. Thomas uit het verband van de Old Chr. Ref. Churches. Blijkens mededelingen, die wij ontvingen van deputaten voor correspondentie met buitenlandse kerken, was ook met de kerken van Chatham en St. Thomas een voorlopige correspondentie aangegaan. Op grond daarvan hebben wij onze mensen in voorkomende gevallen naar die kerken verwezen. Maar hoe moet dat nu in de toekomst? Een klare uitspraak van de synode lijkt ons in deze zeer gewenst.

Rapport ds J. Tamminga.

Zoals we in ons verslag van 1950 mededeelden was ds J. Tamminga toen in de gelegenheid een reis naar Amerika en Canada te maken en we hoopten dat hij tijdig terug zou zijn om rapport aan ons en aan de synode uit te brengen. De terugkeer van ds Tamminga viel echter juist na de sluiting van de synode, zodat deze vergadering van zijn ervaringen geen kennis meer kon nemen. Deputaten menen er echter goed aan te doen hier alsnog de conclusies van het door ds Tamminga aan hen uitgebrachte rapport te memoreren.

- „a. Het offer dat de Christian Reformed Church brengt en het werk dat zij doet voor en onder de immigranten is prijzenswaardig. Waar het mogelijk is tracht zij door haar mannen in Canada (predikanten, fieldmen en anderen) de immigranten te helpen. Menig gezin onzer kerken heeft de zo nodige bijstand ontvangen. Deze kerk tracht alles in het werk te stellen om christelijke gezinnen in het grote land niet onder te laten gaan, maar hun tot een steun en hulp te wezen.
- b. Gezien dit feit dienen de gelegde contacten bewaard te worden met „the Executive Committee for Home Missions” en het „Immigration Committee for Canada”. Onze deputaten zullen winst kunnen hebben van hun adviezen en men heeft elkaar nodig ter wille van de immigranten.
- c. Dit behoeft echter geen reden te zijn dat wij onze mensen zonder meer adviseren zich bij die kerk aan te sluiten. Het advies dat onze mensen zich zullen hebben aan te sluiten bij die kerk, die ons het naast staat, houdt niet in dat zij nu aansluiting moeten zoeken bij de Christian Reformed Church:
  - 1e omdat deze kerk de uitspraak van 1905 heeft overgenomen en dus wat de leer betreft op dezelfde basis staat als de Geref. Kerken hier in Nederland;
  - 2e omdat er reeds enkele groepen van vroegere Christ. Geref. zijn. M.i. zullen onze mensen zich, indien mogelijk, daarbij hebben te verwoegen of ergens elders ook samen te komen.
- d. Hoewel ik bezwaren heb tegen het geven van advies, dat men zich aansluit

bij de Christ. Ref. Church, toch zou ik het anderzijds niet verantwoord achten de mensen te adviseren dat zij, waar zij ook wonen, op zichzelf blijven staan. Het gezin en vooral de alleenstaande jonge mannen (en zij zijn er nogal wat in Canada) worden in die grote wereld zo gemakkelijk meegezogen en de voorbeelden zijn er al van dat men God en Zijn dienst de rug toekeerde.

- e. Aansluiting bij één van de andere kerken in Canada zal in de praktijk bitter weinig voorkomen.
- f. Het inleveren van de attestaties bij de Old Chr. Reformed Church te Grand Rapids lijkt me niet de juiste weg toe. Ik weet zeer wel hoe de kerk in Grand Rapids dit bedoelt en m.i. hebben we dankbaar te zijn voor het werk, dat die kerk metterdaad al doet of nog zal trachten te doen, maar het inleveren van attestaties daar, stelt die kerkeraad voor een eis en verplichting, die hij nimmer zal kunnen volbrengen. Er is vanwege de enorme afstanden niet het minste toezicht mogelijk.
- g. Al zal het dan moeilijk zijn de attestaties ginds te doen inleveren, het is wel mogelijk de adressen van de vertrekkende broeders en zusters door te geven, opdat men wete waar onze mensen komen te wonen. Dit te meer omdat men in kringen te Hamilton en Chatham probeert werk- en woongelegenheid te vinden voor onze mensen."

Geestelijk verzorger aan boord van een emigrantenschip.

Zo nu en dan bereikte deputaten de vraag waarom er nooit een Christ. Geref. predikant als geestelijk verzorger meegaat aan boord van een emigrantenschip. Deputaten hebben aan deze zaak meerdere malen aandacht besteed en blijkens bovenstaand verslag van de samenspreking met de Geref. deputaten voor emigratie, ligt hier wel een mogelijkheid. Deze deputaten zijn namelijk bereid één van hun beurten (dit werk wordt tot dusver verdeeld tussen Hervormden en Gereformeerden) aan ons af te staan. Voor de overtocht en het verblijf van een geestelijk verzorger dient echter een bedrag van minstens f 500,— te worden gevoteerd. En omdat deputaten niet over financiële middelen beschikken, konden ze hiervoor geen onzer predikanten aanzoeken. Wel heeft één onzer deputaten, ds Laman, zich bereid verklaard voor eigen rekening te gaan, maar de kerkeraad van Rotterdam-West had geen vrijmoedigheid zijn predikant gedurende enige maanden voor deze arbeid af te staan.

Voorstellen:

1. de synode verstrekke aan deputaten inzake emigratie nadere richtlijnen in verband met de recente verwickelingen in de Old Christian Reformed Churches.
2. De synode overwege of het aanbeveling verdient, dat zo nu en dan één onzer predikanten als geestelijk verzorger meegaat met een emigrantenschip. Indien zij op dit punt tot een positieve conclusie komt, geve zij aan hoe deputaten de daarvoor benodigde gelden kunnen verkrijgen.
3. De synode overwege of in de vacature in het deputaatschap inzake emigratie, ontstaan door het vertrek van ds J. Tamminga, voorzien moet worden.

De deputaten inzake emigratie,

ds P. J. de Bruin, voorzitter.
ds H. W. Eerland, secretaris.
ds W. F. Laman.

Bijlage: 1 ex. Richtlijnen voor toekomstige emigranten.

BIJLAGE XXIX.

RICHTLIJNEN VOOR TOEKOMSTIGE EMIGRANTEN.

U moet bedenken:

- a. Emigratie is een zaak voor uw leven.
- b. Alle overhaasting is daarbij te veroordelen.
- c. Biddend overleg is gebiedende noodzaak.

U moet weten:

- a. Door welke motieven U wordt geleid.
- b. Dat vrees voor oorlog of ontevredenheid over hoge belastingen e.d. geen hechte basis voor emigratie vormen.
- c. Dat bij vertrek in gezinsverband man en vrouw beiden van de noodzakelijkheid ervan ten volle overtuigd moeten zijn.
- d. Dat ongehuwden overleg dienen te plegen met hun ouders, hun vroegere leermeester of hun predikant.
- e. Dat de omstandigheden in het nieuwe vaderland in alle opzichten, dus ook kerkelijk, totaal anders zullen zijn dan hier.
- f. Dat het beheersen van de landstaal (meestal Engels) niet slechts gewenst doch vereist is.

U moet zich afvragen:

- a. Is mijn positie of die van mijn kinderen van die aard, dat ik hier beslist niet kan blijven?
- b. Wegen de geestelijke belangen mij minstens even zwaar als de materiële?
- c. Ben ik (is mijn gezin) opgewassen tegen diepe teleurstellingen en ernstige tegenslag?
- d. Zal ik mijn Christelijk beginsel kunnen handhaven, ook al moet ik de steun van de Christelijke organisaties en de Christelijke pers missen?
- e. Ben ik in staat de bij de doop van mijn kinderen gegeven belofte te vervullen ook als er geen mogelijkheid is tot het bezoeken van catechisaties, Christelijke school en kerkelijke jeugdverenigingen?

Indien U een van de laatste vijf vragen ontkennend zoudt moeten beantwoorden, dan is het voor U beter Uw emigratieplannen te laten varen. In het andere geval staat U het volgende te doen:

1. Wend U zich voor alles wat de maatschappelijke kant van de emigratie betreft, tot de Christelijke Emigratie-Centrale, Raamweg 28, Den Haag (Lidmaatschap f 10,— per jaar, waarvoor U maandelijks een mededelingenblad ontvangt).
2. Is Uw vertrek aanstaande, geef daarvan dan kennis aan Uw kerkeraad en vraag hem om de gebruikelijke attestatie(s).
3. Deel aan Deputaten inzake Emigratie (secr. Veldhorststraat 46, Lisse) Uw toekomstig adres mee.
4. Lever in Uw nieuwe woonplaats Uw attestatie in bij de dichtstbijzijnde kerk die het meest met de Gereformeerde belijdenis overeenkomt.
5. Mocht er in die kerk een duidelijke afwijking van de Gereformeerde belijdenis zijn vraag dan om i n w o n i n g.
6. Weet dat onze kerken in correspondentie staan met de Old Christian Reformed Church in Grand Rapids (U.S.A.). Deze kerk heeft dochtergemeenten in Artesia-Bellflower (Californië, U.S.A.) in Hamilton en Chatham, (beide in Ontario, Canada). Met deze laatste gemeenten is een voorlopige correspondentie aangegaan. (Voor nadere adressen zie het Jaarboek der Chr. Geref. Kerken 1952, pag. 78 vv). Mocht U zich in de buurt van één dezer gemeenten vestigen, dan raden wij U aan daar aansluiting te zoeken.
7. Houd U onder geen enkele voorwaarde geheel afzijdig van alle kerkelijk leven. Dit zou op Uw gezin op de duur een funeste uitwerking hebben.

8. Schrijf na verloop van tijd eens over Uw bevindingen, vooral in kerkelijk opzicht, aan deputaten.

Deputaten zijn bereid desgewenst naar vermogen nadere inlichtingen te verschaffen. Schenke de Heere U door Zijn Heilige Geest het juiste licht in deze zaak en zij Hij U en de Uwen in Uw nieuwe vaderland een God van nabij.

Deputaten der Chr. Geref. Kerken inzake Emigratie,

ds P. J. de Bruin, voorzitter.
ds H. W. Eerland, secretaris.
ds W. F. Laman.

BIJLAGE XXX.

RAPPORT VAN DE COMMISSIE VAN REDACTIE VAN „DE WEKKER”.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn 8 September 1953 en de daarop volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Sinds den dag, dat de Commissie van Redactie van „De Wekker” in Uw midden mocht verschijnen zijn een drietal jaren verlopen.

Wij mogen allereerst met grooten dank aan den Heere vermelden, dat geen der Redactie-leden ons door den dood is ontvallen, ook al klimmen de jaren zoowel van den Hoofdredacteur als die van prof. v. d. Meiden.

Zij beiden mochten met grooten dank een veertig en een vijf en veertig jarig ambtsjubileum herdenken, terwijl de Hoofdredacteur meer dan veertig jaren zijn kracht aan ons Blad heeft mogen geven.

Behalve dit dankbaar festijn in het leven van de Redactie-leden, zegt het festijn van „De Wekker” zelf nog meer.

Immers het was in deze periode, dat „De Wekker” het dankbaar cijfer van den zestigsten jaargang heeft mogen schrijven.

Het alle waardeering en groote piëteit herdenkt Uw Commissie hier den man, die deze erflating aan de Kerk heeft toegedacht. Het was onze onvergetelijke en onvermoeide strijder Jacobus Wisse Czn. Wij kunnen ons niet genoeg voorstellen wat deze held in ons kerkelijk leven voor de toekomst van „De Wekker” geweest is.

Wat hij heeft ontbeerd en wat hij heeft gedaan om „De Wekker” een plaats te bereiden kan nooit door ons ten volle worden verstaan.

Toen deze noeste werker aan de Kerk „De Wekker” legateerde, heeft hij haar een geschenk aangeboden, waarvan wij nog heden de grootste en de dankbaarste vruchten plukken.

Bij het herdenken van het zestig jarig bestaan van ons Blad den naam te vergeten van den ontslapen Hoofdredacteur Jac. Wisse zou meer dan snoode ondankbaarheid zijn, ook willen wij gaarne allen eeren, die in den loop dier jaren het hunne hebben bijgedragen voor den welstand van „De Wekker”.

Het is U allen bekend, dat bij dit zestig jarig festijn aan alle predikanten en kerkeraden een rondschrijven is gericht om toch vooral de belangen van „De Wekker” te behartigen door in de verschillende gemeenten een plaats voor ons Kerkelijk Orgaan te zoeken.

Het is immers een duidelijk verschijnsel, dat in den loop des tijds „De Wekker” niet het eenige blad gebleven is, dat aan de bouw van ons kerkelijk leven wil arbeiden. De tijd, toen „De Wekker” alleen het terrein besloeg ligt al sinds lang achter ons. Wij kunnen niet anders dan daarover ons grootelijks verblijden, omdat het ons zoo duidelijk zegt, dat het kerkelijk leven alom zijn plaats verovert. Alleen moet natuurlijk nooit vergeten worden het spreekwoord: „alle molens vatten wind”.

Gezien dit feit kunnen wij niet anders dan dankbaar constateeren, dat „De Wekker” bij deze edele concurrentie nog niet veel verloren heeft. Al kunnen wij niet roemen in een stijgende lijn van onze abonné's, nog veel minder zullen wij mogen klagen over een groote achteruitgang. Het blijft schommelen tusschen een 100 à 200 abonné's die in dezen tijdkring het getal zouden verminderd hebben. Maar nog altijd kan „De Wekker” op ongeveer 7000 ex. wijzen.

Vanzelf heeft de Redactie zich bezig gehouden met de vraag of, gezien de meerdere uitgaven en tevens gelet op de verhooging der abonnementsprijs van alle bladen, „De Wekker” ook niet in dit zelfde spoor moest gaan. In overleg met Curatoren meenden wij, dien weg niet te moeten opgaan, tenzij de Generale Synode mocht meenen, dat voor een verhooging van bijv. f 1,— per jaar alle reden bestaat.

Ook de posttarieven voor het Buitenland zijn verhoogd, en de inning van gelden door middel van de post is eveneens omhoog gegaan. Dit zijn al te maal factoren

die op het financieel beleid van „De Wekker” invloed hebben.

Het is daarom een dringende vraag van „De Redactie” dat alom Wekker-Agenten worden gevonden, die het innen der kwitanties en het activeeren van het aantal abonnementen ter hand willen nemen.

Zouden al onze Kerkeraden hieraan willen medewerken en ons zooveel mogelijk actieve agenten willen geven, die niet alleen kwitanties ophalen maar ook iets willen doen om de abonnementenlijst te vergrooten? Dit kan zoo gemakkelijk door ter plaatse hen te bezoeken, die nog altijd geen abonné zijn en vooral onze jong getrouwde lidmaten aanspreken om een plaats voor het kerkelijk Blad „De Wekker” te vragen.

Voorts kunnen wij U mededeelen, dat jaarlijks het Curatorium een overzicht gegeven wordt van de Wekker-exploitatie, en tevens, dat met het Curatorium telkens de verschillende Wekker-aangelegenheden worden besproken en dat de controleur van de Kerkelijke kassen jaarlijks een nauwkeurige controle instelt bij het nazien van de Kas en de boeken.

De Commissie van Redactie controleert elke drie maanden de boeken van den Administrateur den heer Landaal te Leiden, wiens naam wij hier dit maal bijzonder onderstrepen, omdat hij in Augustus 1953 veertig jaren de positie van Administrateur heeft waargenomen. De Commissie van Redactie heeft op dien dag van haar bijzondere belangstelling daadwerkelijk doen blijken. Wij brengen hier in het midden der Synode den heer Landaal grooten dank voor alles, wat hij in den loop van zooveel jaren voor ons Blad heeft gedaan.

Niet minder willen wij hier den naam noemen van de drukkerij Firma Kemink en Zoon, die het voorrecht genoot haar 200-jarig bestaan te vieren. De Commissie heeft op deze receptie zich vertegenwoordigd en tevens een dankbaar blijk van haar waardeering in een bloemstuk getoond. Wij hebben altijd de beste samenwerking met de drukkerij en zij is ons in alles, wat mogelijk is, terwille.

In dit verband kunnen wij ook den naam noemen van den heer P. C. v. d. Klis te Deventer, die als technisch Adviseur ons van grooten dienst is en bij wien wij nooit te vergeefs aankloppen, wanneer het betreft bijv. aanschaffen van papier of berekening van kostprijs en al wat maar met het technisch gedeelte in verband staat. Behalve een technisch Adviseur heeft de Commissie in overleg met Curatoren ook een financieel Adviseur aan haar zijde gekregen, die uitsluitend het financieel beleid onder zijn opzicht neemt. Curatoren wisten niet beter te vinden dan ds Laman, den volijverigen Penningmeester van onze Theologische School, die zich deze benoeming heeft laten welgevalen.

Voor onze Theologische School is „De Wekker” een zeer groote steun.

Uit de Wekker-Kas is in de Schoolkas gestort gedurende deze drie jaren:

Nov. 1949—Nov. 1950	f 16.000,—
Nov. 1950 tot 31 Dec. 1951	f 12.000,—
In het jaar 1952	f 16.000,—

Dit maakt tesamen een bedrag van f 44.000,—.

Dat in het jaar 1951 het bedrag niet hooger klom dan f 12.000,— had zijn oorzaak in de onverwachte betaling van Omzet Belasting, die niet minder dan f 12.358,14 bedroeg. Wij kunnen gelukkig de Synode mededeelen, dat na veel geschrijf en geconfereer wij een aanzienlijk bedrag hebben gereduceerd gekregen, waarvan reeds de Schoolkas het profijt heeft getrokken.

In ons voorgaande verslag hebben wij gesproken van het Comité Hielema (zie Synodale notulen 1950 blz. 148).

Zooals de broeders zullen weten bestaat dit Comité behalve br. Hielema te Groningen uit ds Kremer en prof. v. d. Schuit. Dit Comité heeft in het verleden schoon werk onder de militairen mogen verrichten. Natuurlijk is hieraan thans een einde gekomen. Mocht het ooit weer noodig zijn, dan staan de broeders gereed. Er is nog een bedrag in kas, zoowel in de Wekker-Kas als in de Kas bij br. Hielema te Groningen.

In de Wekker-Kas was per 31 Dec. 1952 een bedrag van f 2.581,44 en in de kas van br. Hielema per 31 Dec. 1952 f 2.678,70.

Wij meenen er goed aan te doen, dat de Kerk ook van deze bedragen kennis draagt, waar de giften toch alle uit de kerk zijn gekomen.

Wat het Redactioneel gedeelte betreft zij er op gewezen, dat tot hiertoe een gedeelte van „De Wekker” in de oude en een gedeelte in de nieuwe spelling

werd gedrukt. De Curatoren hebben besloten, dat voortaan geheel „De Wekker” in de nieuwe spelling zal verschijnen. Natuurlijk zal de Commissie van Redactie zich in dit besluit van Curatoren hebben te vinden.

Het is thans al zoo langzamerhand bekend geworden, dat de meditatie in „De Wekker” verdeeld zijn over de Redactie-leden en dat elk dezer leden een kwartaal voor zijne rekening heeft! Ook hier meenen wij, dat dit aan het lezen van „De Wekker” ten goede kan komen.

Aan de Commissie van Redactie is wel eens ter oore gekomen dat „De Wekker” meer moest open staan voor verschillende juridische en sociale en staatkundige vraagstukken, maar de Commissie van Redactie in overleg met Curatoren meende toch niet dezen weg op te moeten gaan. Wij hebben rekening te houden, heel sterk zelfs, met onze lezerskring en „De Wekker” is geen Tijdschrift.

Een instructie voor de Commissie van Redactie zal thans de Synode bereiken welke instructie ook het proefstation van Curatoren heeft gepasseerd.

Geregeld komt de Commissie van Redactie samen om zaken betreffende ons Blad te bespreken en wij mogen ons in een hartelijke samenwerking verheugen.

Hiermede meent de Commissie van Redactie een kort overzicht gegeven te hebben van den gang van ons werk en van ons bedoelen.

Wij zijn ten volle bewust, dat wij niet bereikt hebben wat wij zouden wenschen. Maar wij mogen anderzijds niet voorbij zien den grooten zegen, dien de Heere ons door middel van „De Wekker” geschonken heeft.

Meermalen mogen wij een schrijven ontvangen waaruit blijkt, dat ons Orgaan zoowel geestelijk als kerkelijk mag bouwen aan de grootheid van 's Heeren Naam. Dat wij het niet allen naar den zin kunnen maken is ons bekend. Wij staan daar ook niet naar. Zoo'n alleman, wat heb je eran? Maar wel willen wij hier betuigen, dat wij naar de mate der gaven ons van God geschonken gestaan hebben naar de vastheid van ons kerkelijk beginsel en naar de eenheid van ons kerkelijk leven. Wij gelooven dat „De Wekker” in dezen strijd haar plaats met eere heeft ingenomen. En zoo er eenige zegen in dezen strijd als vrucht mag geplukt worden, dan is ons laatste woord: **Gode alleen de eer**”.

En zoo stellen wij weder ons ter beschikking van de Synode en zouden uit Uw mond gaarne Uw antwoord willen vernemen.

Wees in al Uwen arbeid den Heere en Zijn Geest bevolen.

De Commissie van Redactie

prof. L. H. v. d. Meiden.
 prof. J. J. v. d. Schuit.
 ds W. Kremer.
 ds J. C. Maris.

Apeldoorn, September 1953.

BIJLAGE XXXI.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE GEESTELIJKE VERZORGING
DER MILITAIREN.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn op 8 September 1953 en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Deputaten voor de Geestelijke Verzorging der Militairen hebben de eer u hierbij het volgende rapport aan te bieden, ter verkrijging van een overzicht hunner werkzaamheden over de laatste drie jaren:

Allereerst moge worden opgemerkt, dat in de samenstelling van genoemd Deputaatschap geen wijziging is gekomen.

Als voorzitter fungeert prof. J. J. v. d. Schuit, als secretaris-penningmeester ondergetekende, terwijl voorts deputaten zijn de predikanten: J. P. Geels, M. W. Nieuwenhuijze en C. J. Ph. Sobering.

Wat de directe arbeid onder de militairen betreft, kan worden medegedeeld, dat Deputaten er in geslaagd zijn, hoewel na langdurige pogingen, een tweetal dienaren der Kerken bereid te vinden het Veldpredikerschap te aanvaarden, zulks ter vervanging van de laatstdienende predikant ds L. Kleisen.

Is sedert de vorige Gen. Synode ook ds C. J. Ph. Sobering met groot verlof gegaan, en heeft hij inmiddels te Assen weer een gemeente gevonden, wat ds L. Kleisen betreft, deze is, na een arbeid van ruim zes jaren, per 1 April j.l. eveneens met groot verlof gezonden.

Met grote dankbaarheid mogen Deputaten de arbeid van ds Kleisen onder de aandacht der Synode brengen, waar onze broeder op uitnemende wijze zich gegeven heeft aan het geestelijk werk onder de militairen. Medegedeeld kon worden, dat zijn militaire chefs unaniem met grote waardering hebben gesproken over de persoon van ds Kleisen, alsmede over zijn zich geheel en al geven aan genoemde arbeid. Ds Kleisen verdient dan ook zeer zeker de dank der Synode en van onze Kerken, wegens zijn volhardende arbeid, zo in Indië als hier te lande verricht.

Intussen geniet hij een jaar overbruggings-tractement, en heeft hij zich bereids opnieuw beroepbaar gesteld. God schenke hem spoedig een plaats in het midden onzer Kerken.

Te zijner vervanging dienen thans een tweetal onzer predikanten in het leger, te weten: ds A. J. J. v. d. Pol van Thesinge, met standplaats Nunspeet, en ds D. Coppoolse van Kornhorn, met standplaats Ede.

Beider kerkeraad en gemeente verklaarde zich bereid hun predikant voor de tijd van een jaar af te staan aan dit zo hoogst noodzakelijk werk. Zij mogen hiervoor de dank der Kerken oogsten, alsmede de steun van predikanten en kerkeraden, ter voorziening in de hierdoor ontstane tijdelijke vacatures.

Wat betreft de verdere voorziening inzake de Legerpredikanten, blijven Deputaten diligent, en zullen zij al het mogelijke doen om voor het komende jaar opnieuw een tweetal dienaren bereid te vinden, zich aan deze arbeid te geven. Gaarne roepen Deputaten daartoe de medewerking in van kerkeraden en gemeenten, om bij aanzoek van hun predikant hieraan alle steun te verlenen.

Wat voorts de arbeid van Deputaten betreft, moge worden opgemerkt, dat nauw contact is gezocht met Deputaten der Gereformeerde Kerken, inzonderheid inzake onze deelname aan de, door hen georganiseerde z.g.n. Recrutendagen, waarop aan de a.s. militairen de zo zeer noodzakelijke voorlichting wordt gegeven, inzake de materiële, zedelijke en geestelijke zijde van het militaire leven. Gaarne zagen Deputaten, dat alle kerkeraden zich zoveel mogelijk wilden beijveren om de deelname van onze recruten aan deze dagen, zo volledig mogelijk te doen zijn.

Voorts kunnen Deputaten uwe Synode mededelen, dat zij zijn overgegaan tot de uitgave van een Militair Handboekje, bevattende de gegevens omtrent het kerkelijk leven in vrijwel alle garnizoensplaatsen. De eerste oplage hiervan,

groot 500 exemplaren, is reeds vrijwel uitverkocht. Deputaten zijn van voornemen om ten spoedigste een tweede herziene druk van genoemd Handboekje te doen verschijnen.

Ter financiering, zowel van de deelname aan de Recrutendagen, als van de uitgave van het Mil. Handboekje, hebben Deputaten wel enige moeilijkheden, die zij gaarne onder de aandacht uwer Synode willen brengen.

Tot heden toe werd de regel gevolgd, dat de kosten, zowel van de deelname aan de Recrutendagen, als die van het verstrekken van het Mil. Handboekje, verhaald werden op de betrokken kerkeraden. In de praktijk echter blijkt dit niet alleen een zee van arbeid mee te brengen, maar kost het tevens niet weinig moeite de verschuldigde gelden geregeld binnen te krijgen.

Daarbij komt, dat, gezien Deputaten niet over enig fonds beschikken, zij dikwijls niet genoegzaam bij Kas zijn om de kosten der gehouden Recrutendagen, (waarvan de afrekening loopt over Geref. Deputaten), alsmede de drukkosten van het Mil. Handboekje, op eenmaal te voldoen.

In verband hiermede menen Deputaten uwe Synode het volgende te mogen voorstellen:

Ter voorziening in een goede gang van zaken, bepale de Generale Synode, dat de kosten, verbonden aan de arbeid der Deputaten, inzonderheid wat betreft de deelname aan de Recrutendagen, alsmede de uitgave van een Mil. Handboekje, mogen worden omgeslagen over de diverse Classes, met dien verstande, dat op elke Classis-vergadering, door de penningmeester der Classis, van elke gemeente een zodanig bedrag wordt geheven, als overeenkomt (globaal) met f 1,— per honderd zielen.

Deze gelden worden door de penningmeester der Classis overgemaakt aan de Penningmeester der Deputaten.

Deze laatsten nemen dan de kosten, verbonden aan de Recrutendagen en aan de uitgave van het Mil. Handboekje, geheel voor hun rekening, met dien verstande, dat onze recruten geheel kosteloos van beide zaken kunnen gebruikmaken, met uitzondering alleen van de te maken reiskosten en eventuele verzuimkosten, bij deelname aan de Recrutendagen, welke kosten blijven voor de betrokken kerkeraden.

Uwe Synode de leiding des Heiligen Geestes toebiddend

de Deputaten voor de Geestelijke Verzorging der
Militairen van de Christelijke Gereformeerde Kerken.

prof. J. J. v. d. Schuit, voorzitter.
ds D. Henstra, secretaris.

BIJLAGE XXXII.

BIJ INSTRUCTIE L.1. VAN DE PART. SYNODE VAN HET NOORDEN
BETREFFENDE HET STICHTEN VAN EEN STUDIEFONDS.

De Part. Synode zond bij haar instructie L.1. betreffende het stichten van een studiefonds (zie acta art. 108) de volgende toelichting:

Het geringe aantal standaardwerken uit onze kring over belangrijke onderwerpen (b.v. op algemeen theologisch, dogmatisch, exegetisch, apologetisch, kerkrechtelijk, kerkelijk (historisch) gebied enz.), moet als een ernstig gemis worden beschouwd. Door de Generale Synode ware het initiatief te nemen om de verschijning van bovenbedoelde werken te bevorderen.

Voor de gehele of gedeeltelijke bestrijding van de kosten, verbonden aan de uitgaven van deze werken, zomede aan de voorafgaande vóórstudie en samenstelling, zou moeten worden overgegaan tot de stichting van een fonds, waaraan zo mogelijk alle kerken zouden moeten bijdragen op een nader te bepalen wijze.

Verder zouden deputaten moeten worden benoemd, om dit fonds te beheren en de studie-opdrachten te verstrekken.

(Part. Synode van het Noorden.)

BIJLAGE XXXIII.

RAPPORT COMMISSIE VII BETREFFENDE INSTRUCTIE L.1.

Aan de Synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland
in vergadering bijeen te Apeldoorn op 8 September
1953 en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

In opdracht van Uw vergadering hebben ondergetekenden kennis genomen van de instructie van de P.S. van het Noorden (L.1) inzake de stichting van een **studiefonds**.

De commissie onderschrijft het gedeelte van de toelichting, waarin gezegd wordt, dat het geringe aantal standaardwerken uit onze kring over belangrijke onderwerpen als een ernstig gemis moet worden beschouwd.

In aanmerking nemende, dat dergelijke uit te geven werken slechts een kleine afzet zouden vinden door de zeer beperkte lezerskring, waardoor alleen reeds het uitgeven van dergelijke werken grote financiële offers zou vragen, meent Uw commissie de Kerken thans niet met het stichten van een zodanig studiefonds te mogen belasten.

Zeer tot haar spijt ziet de commissie dan ook niet, dat de wens in deze instructie geuit thans zou kunnen worden uitgevoerd.

Met broedergroeten,

ds S. v. d. Molen, voorzitter.
ds J. Keuning.
oud. J. Nijland.
oud. W. J. Graves, rapporteur.

Apeldoorn, 10 September 1953.

BIJLAGE XXXIV.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR OVERLEG INZAKE
HERZIENING VAN DE K.O.

Juni 1953.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken,
vergaderd te Apeldoorn op 8 September 1953 en
volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Generale Synode van 1950 benoemde, naar aanleiding van een verzoek van Deputaten van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken inzake herziening van de kerkorde, Deputaten van overleg. Zij ontvingen de opdracht om het tot stand komen en de inhoud van de in 1947 herziene kerkorde nader toe te lichten, om kennis te nemen van de werkzaamheden van Deputaten van de Geref. Kerken en om eventuele vragen of voorstellen van deze Deputaten door te geven.

Overeenkomstig deze opdracht hebben Deputaten, op verzoek van Deputaten der Geref. Kerken, enige malen met hen samengesproken. In de eerste samenspreking werd ons oordeel gevraagd over het „Concept-rapport inzake de herziening van de kerkorde”, door hen uitgebracht op de Generale Synode der Gereformeerde Kerken, die gehouden is in September '52. Van verschillende door ons gemaakte opmerkingen en geuite wensen werd dankbaar nota genomen. Nadat genoemde Synode, naar aanleiding van het ingediende rapport, verschillende besluiten had genomen, heeft opnieuw een samenspreking plaats gehad.

Uiteraard staan de Geref. Deputaten nog aan het begin van hun omvangrijke taak. De nadere uitwerking van hun opdracht verdient echter onze volle belangstelling, mede omdat hier allerlei zaken aan de orde komen, die ook voor ons eigen kerkelijk leven van betekenis zijn. Vraagstukken als het samenkomen van de Generale Synode, de plaats van de diakenen in de kerkeraad e.d. zijn gelijkelijk aan de orde in beide kerkgroepen. Mede overeenkomstig de uitdrukkelijke wens van Deputaten der Geref. Kerken zouden wij U dan ook willen voorstellen, opnieuw Deputaten te benoemen met wie desgewenst overleg kan worden gepleegd bij het tot stand komen van de beoogde herziening.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

Deputaten voornoemd,

J. Hovius, voorzitter.
P. J. de Bruin.
J. C. Maris, secretaris.

BIJLAGE XXXV.

BIJ DE INSTRUCTIE H.3 VAN DE PART. SYNODE VAN HET OOSTEN
BETREFFENDE DE INSTELLING VAN EEN CENTR. KERKEL. BUREAU.

De Part. Synode van het Oosten deed haar instructie H.3 betreffende de instelling van een administratief centrum (zie acta art. 110) vergezeld gaan van de volgende toelichting:

Hoewel de gedachte van een kerkelijk bureau niet nieuw is, is het in ons kerkelijk leven een nieuwe figuur, die in zal moeten groeien in het organisatorisch leven onzer kerken. Bedoeld wordt een centraal punt met uitsluitend administratieve bevoegdheden ten dienste van het leven der kerken. Naar het oordeel van de Part. Synode van het Oosten is er reeds een ruime taak voor een dergelijk bureau in onze kerken aanwezig, mede gezien:

- a. de dringende noodzaak van een betrouwbaar opgebouwd en regelmatig bijgehouden statistiek van het kerkelijk leven;
- b. de al omvangrijker wordende financiële administratie, waarmede de diverse penningmeesters der kerkelijke kassen (meestal geen beroeps-financiers) belast worden;
- c. de behoefte aan een centraal overzicht door middel van een financiële statistiek van de financiële draagkracht der kerken.

De taak van het C.K.B. kan in grote lijnen als volgt worden gedacht:

1. Het C.K.B. bouwt op een volledige statistiek van ons kerkelijk leven waarvoor de Generale Synode de kerken opwekke alle noodzakelijke gegevens te verstrekken. Deze statistische gegevens kunnen benut worden door:
  - A. Deputaten voor de samenstelling van het Jaarboek om telkenmale tijdig de uitgave met betrouwbare gegevens te kunnen verzorgen. Eventueel kan deze samenstelling opgedragen worden aan de deputaten voor het C.K.B.
  - B. Diverse deputaatschappen om een omslagregeling uit te werken.
  - C. Deputaten voor bearbeiding der Schippers, om een juist overzicht te verkrijgen van alle binnenschippers.
  - D. Hen die belast mogen worden met de geestelijke verzorging van allen, die ter koopvaardij varen.
  - E. Deputaten voor Emigratie, om steeds op de hoogte te zijn van de emigranten en hun adressen als ook van de verstrooide Chr. Gereformeerden in de niet rechtstreekse emigratielanden.
  - F. Jeugdbonden en allerlei organisaties in hun kerkelijke arbeid.
  - G. Deputaten voor geestelijke verzorging militairen, matrozen enz.
2. Het C.K.B., administratief met de nodige middelen uitgerust, kan hulp verlenen bij de rondschrjvens en berichten van deputaten aan de kerken, als ook desgewenst van plaatselijke kerken en kerkelijke instanties. De mogelijkheid ware te overwegen om het stencilbureau van de Stichting Jeugd-raad in overleg met de desbetreffenden, een meer kerkelijke vorm te geven en uit te bouwen tot een C.K.B.
3. Het C.K.B. kan uitnemende diensten verrichten bij voorbereidingen van de Generale Synode in vermenigvuldiging rapporten enz. vooral waar ze niet voor kennisname van buitenstaanders geëigend zijn. Ook tijdens de Generale Synode kan het zeer dienstig zijn voor allerlei organisatorisch en administratief werk.
4. Ter verlichting van de arbeid van de diverse penningmeesters der Kassen, zou het aanbeveling verdienen, dat inplaats van aan de penningmeesters, der Kassen, alle collecten voor alle kassen en kerkelijke doeleinden gezonden werden aan het C.K.B. Dit zendt eenmaal per maand de ontvangen gelden door aan de diverse penningmeesters en geeft, waar nu een centraal overzicht kan worden verkregen van alle gehouden collecten, per drie maanden of zoveel eerder zij dit wensen een overzicht van de gehouden collecten aan de penningmeesters, alsmede aan de classicale vergaderingen. Het beheer der gelden blijft aan de betrokken deputaten van elke kas (tenzij meerdere Deputaatschappen voor een economisch en der kerken nuttiger beheer van reservefondsen en liggende gelden een centraal beheer zouden wensen).

In plaats van de gespecificeerde verantwoordingen in „De Wekker” kan dit bureau bericht van ontvangst zenden aan de kerkeraden, de ruimte in de pers kan dan nuttiger besteed worden door de deputaatschappen om meerdere bekendheid in de kerk te geven aan hun werk.

5. De financiële rapporten door de penningmeesters in te dienen bij de kerkelijke vergaderingen en eventueel te publiceren gegevens kunnen door het C.K.B. worden opgesteld voor zover het de financiële zijden van het deputaatschap betreft en de penningmeesters door het inzenden van gegevens dit van het C.K.B. zouden wensen.
6. Voor het verrichten van deze werkzaamheden worden deputaten C.K.B. gemachtigd een directeur in vaste dienst te benoemen, die zijn instructies ontvangt van deputaten onder goedkeuring van de Synode. Eventueel aanvullend personeel kan door de directeur in overleg met de deputaten worden aangetrokken.
7. De financiering van het C.K.B. kan geschieden doordat de Gen. Synode voor eerste inrichting en salariëring een vastgesteld bedrag voteert dat gebruikt kan worden voorzover andere inkomsten, verkregen uit de diensten, die aan deputaatschappen en andere kerkelijke instanties bewezen worden, (b.v. door de administratie van „De Wekker” bij het C.K.B. onder te brengen) de uitgaven niet dekken.
8. Tenslotte kunnen deputaten tot samenstelling van het collecte-rooster van hun opdracht ontheven worden en dit ondergebracht bij de taak van het C.K.B.

(De Part. Synode van het Oosten.)

BIJLAGE XXXVI.

RAPPORT COMMISSIE VII OVER DE INSTRUCTIE H.3. PART. SYNODE
VAN HET OOSTEN BETREFFENDE DE INSTELLING VAN EEN
CENTRAAL KERKELIJK BUREAU.

Aan de Synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland
in vergadering bijeen te Apeldoorn, op 8 September
1953 en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

Uw commissie benoemd om te rapporteren over de instructie van de P.S. van het Oosten betreffende het instellen van een **administratief centrum** (H.3.) heeft met belangstelling kennis genomen van de opsomming van de taken, welke ten dienste van ons kerkelijk leven door een zodanig centraal kerkelijk bureau voor Statistiek en Administratie zouden kunnen worden verricht.

Uw commissie spreekt na ampele overweging uit, dat het instellen van een zodanig centrum alleszins kan worden toegejuicht en als ideaal dient te worden vastgehouden. Gezien echter de kosten, welke aan een werkelijk aan de eisen voldoende in te stellen bureau en de functionering daarvan verbonden zijn, die naar het oordeel van Uw commissie niet gering zullen zijn, meent Uw commissie, dat deze financiële last voor dit doel thans niet aan de Kerken mag worden gevraagd.

Zij beveelt U echter aan te dezer zake diligent te blijven en een lichaam mandaat te verlenen opdat, wanneer de gelegenheid zich zou voordoen, een dergelijk centrum ergens voordelig onder te brengen, tot instelling daarvan kan worden overgegaan.

Met broedergroeten,

ds S. v. d. Molen, voorzitter.
ds J. Keuning.
oud. J. Nijland.
oud. W. J. Graves, rapporteur.

Apeldoorn, 10 September 1953.

BIJLAGE XXXVII.

RAPPORT VAN COMMISSIE I OVER HET RAPPORT VAN DEPUTATEN
VOOR EENHEID VAN DE GEREFORMEERDE, BELIJDELIJKE.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Commissie van rapport omtrent de handelingen van Deputaten voor eenheid van de Gereformeerde Belijders in Nederland biedt U de volgende beoordeeling en voorstellen aan.

Overeenkomstig het rapport van Deputaten zal ook het rapport van Uw Commissie handelen over de handelingen van Deputaten met:

- I. De Gereformeerde Bond.
- II. De Gereformeerde Gemeente van ds Kok.
- III. De Gereformeerde Kerken.
- IV. De Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31).

I. De Gereformeerde Bond.

Het verheugt de Commissie, dat contact werd opgenomen met de Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk. Deze vormt immers een belangrijk gedeelte van de Gereformeerde Gezindheid in ons Vaderland. Het is begrijpelijk, dat in de besprekingen „de Kerk” het grote punt van verschil bleek te zijn. De Gereformeerde Bond in de Hervormde Kerk staat afwijzend tegenover de Afscheiding. Terecht hebben Deputaten daartegenover gewezen op de eis der Schrift. We dienen onvoorwaardelijk van Gods Woord uit te gaan en elkaar krachtens dat Woord te overtuigen. Het uitgangspunt moet zijn „een levend geloof” en dan: Wat eist de Heere, ook kerkelijk van ons?

Niettemin werd een wondere eensgezindheid gevoeld met deze broeders. Er bestaat een gemeenschappelijke band aan enzelfde belijdenis en deze is meer dan formeel. In de kringen van de Gereformeerde Bond worden soortgelijke moeilijkheden doorworsteld, als waarmede ook wij hebben te doen in onze Kerken.

Uw Commissie is van oordeel, dat het contact met zulk een belangrijk deel der Gereformeerde Gezindheid, en dat ook in vele opzichten geestelijk ons zo na verwant is, moet worden onderhouden.

De Commissie stelt U daarom voor de gedachte der Deputaten over te nemen en opdracht te geven om het aanvankelijk gelegde contact te vernieuwen.

II. De Gereformeerde Gemeente van ds Kok.

- a. Het bleek Uw Commissie, dat van een contact met de Gereformeerde Gemeenten in de afgelopen drie jaar geen sprake is geweest. Deputaten waren allen het er over eens, dat het weinig zin had om zich weer te wenden tot de Gereformeerde Gemeenten, zolang zij op hetzelfde standpunt blijven staan. Deputaten besloten om, zo er maar enig teken van verandering in die kring te bespeuren is, zich weer tot de Gereformeerde Gemeenten te wenden. Uw Commissie kan dit standpunt verstaan, maar wekt U gaarne op uiting te geven aan het gevoelen, dat Deputaten in deze diligent zullen blijven en wederom zullen trachten contact te verkrijgen.
- b. Uw Commissie stelt U voor goed te keuren, dat ook besprekingen werden aangegaan met de groep van ds Kok te Veenendaal. Daar deze er niet aan denkt om het Christelijk Gereformeerd Kerkverband te zoeken en hoopt nog eens naar de Gereformeerde Gemeenten te kunnen terugkeren, kan men thans van besprekingen weinig resultaat verwachten. Toch stelt Uw Commissie voor, Deputaten opdracht te geven aan ds Kok te berichten, dat van hun kant de bereidwilligheid tot nader contact blijft bestaan.

III. De Gereformeerde Kerken.

Uw Commissie heeft met belangstelling kennis genomen van de besprekingen, die zijn gehouden met Deputaten ad hoc der Gereformeerde Kerken. Het is haar gebleken uit het rapport van Uw Deputaten, dat de verschillen tussen ons en hen opnieuw duidelijk zijn aan het licht gekomen.

De Commissie is Deputaten dankbaar, dat de exposés van Prof. v. d. Schuit en van dr Dee aan de synodale stukken zijn toegevoegd, waardoor ook ieder synodelid van dit verschil duidelijk kan kennis nemen.

Gezien het standpunt der Gereformeerde Kerken, zoals het in de gehouden samenspreking is duidelijk geworden en gezien de handhaving en onderstreping van de vervangingsformule door de Rotterdamse Synode, hebben Deputaten besloten aan Uwe vergadering voor te stellen zich met een broederlijk getuigenis tot de Generale Synode der Gereformeerde Kerken te wenden en haar ernstig op te wekken het ingeslagen pad te verlaten.

Voorts besloten Deputaten om een deputatie af te vaardigen naar de Gereformeerde Deputaten om hen deze beslissing mede te delen.

Deze deputatie heeft gesproken met Deputaten der Gereformeerde Kerken, nadat het rapport van Uw Deputaten, dat thans op uw tafels ligt, reeds was afgesloten.

Op 14 Augustus j.l. zijn ds W. Kremer en ds J. H. Velema ter vergadering der Gereformeerde Deputaten geweest om het beslotene mede te delen. De Gereformeerde Deputaten echter drongen er sterk op aan; ja smeekten, het gelegde contact te bestendigen en de besprekingen voort te zetten. De exposés lagen er wel, maar deze moesten niet worden gezien als het eindpunt der bespreking, doch veel meer als een uitgangspunt der bespreking.

Op 6 September j.l. vergaderden Uw Deputaten opnieuw en besloten het contact te bewaren en de besprekingen voort te zetten.

Intussen hebben Deputaten van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken voor de bevordering van de éénheid onder de Gereformeerde Belijders zich tot U als Synode met het volgende schrijven gericht.

**Deputaten van de Generale Synode
van de Gereformeerde Kerken voor
de bevordering van de éénheid
der Gereformeerde Belijders.**

adres: Ds. W. E. Gerritsma
Stationsstraat 88
Zoetermeer

Amsterdam,
4 September 1953.
Zoetermeer,

Aan de Generale Synode van de
Christelijke Gereformeerde Kerken 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Het zal U waarschijnlijk verwonderen, nog weer een brief van de Deputaten voor de bevordering van de éénheid onder Geref. belijders van de Gereformeerde Kerken te ontvangen.

De kwestie is evenwel, dat de Synode van Rotterdam 1952 (dus lang vóór de besprekingen op 14 Augustus j.l. te Apeldoorn door ons met twee Uwer deputaten gehouden) reeds een besluit had genomen inzake het zoeken van verband met de Christelijke Gereformeerde Kerken.

- Deputaten voelen zich geroepen U dit besluit mede te delen. Het luidde:
- „a. met kracht de pogingen voort te zetten om te komen tot de door God geboden éénheid;
  - b. zich te bezinnen op die wegen en middelen, die nodig en geoorloofd zijn, om de kerkelijke éénheid praktisch voor te bereiden en daarvan aan de volgende synode te rapporteren;
  - c. zich opnieuw te wenden tot de generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken met het verzoek van 1950 (afvaardiging naar elkanders synoden);
  - d. vrijheid te verlenen aan de deputaten om verdere samensprekingen te houden teneinde te komen tot een Convent van Gereformeerde belijders.”

U van harte Gods zegen en de leiding van de Heilige Geest toebiddend bij al Uw beraadslagingen,

met broedergroeten,
namens de deputaten bovengenoemd,

prof. Dr F. W. Grosheide, voorzitter.
ds W. E. Gerritsma, secretaris.

In verband met het besluit Uwer deputaten en genoemd schrijven aan Uwe vergadering gericht, stelt Uw commissie de synode voor:

1. met droefheid te constateren dat de leerverschillen gebleven zijn;
2. uit te spreken, dat op grond van deze leerverschillen thans een vereniging met de Gereformeerde Kerken niet mogelijk is;
3. aan deputaten op te dragen:
  - a. mede op grond van een verzoek van Gereformeerde Deputaten in voortgaande samenspreking te blijven getuigen van het Schriftuurlijk beginsel zoals dat door de Kerken der Scheiding steeds is beleden;
  - b. in deze geest genoemd schrijven van Gereformeerde Deputaten te beantwoorden;
4. te besluiten van genoemde besprekingen en van boven omschreven standpunt aan ons eigen volk een uitvoerige voorlichting te geven, met name in „De Wekker”.

Wat tenslotte het schrijven van Gereformeerde Deputaten verder betreft meent Uw Commissie:

1. dat afvaardiging naar elkanders synoden thans praematuur is;
2. dat de kwestie van een Gereformeerd Convent buiten de zaak der synode valt.

IV. De Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31).

De Commissie zegt Deputaten hartelijk dank voor het uitgebreide verslag over de besprekingen en correspondentie, die Deputaten met de Deputaten ad hoc van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31) gehouden hebben. Daardoor krijgt Uw vergadering een helder inzicht, in datgene wat in de afgelopen 3 jaar in deze is geschied.

Uw Commissie heeft kennis genomen van het schrijven (dd. 5 Juni 1951) dat Deputaten aan de Deputaten der Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31) hebben gericht, alsmede van het antwoord, dat laatstgenoemde Deputaten daarop hebben gegeven, benevens van het rapport van Commissie I der Kamper Synode over het rapport van de Deputaten van de Generale Synode der Gereformeerde Kerken voor correspondentie (eventueel samenspreking) met de Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken en het besluit der Synode.

In verband hiermee richt de Generale Synode der Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31) gehouden te Kampen in 1951 zich tot Uwe vergadering met het volgende schrijven:

GENERALE SYNODE
van de Gereformeerde Kerken
in Nederland
KAMPEN 1951

Scribaat: Wassenaarscheweg 129
's-Gravenhage

Kampen,
_____ 24 October 1951
's-Gravenhage,

Nr. 275
2 bijlagen
agendum 15 a
acta art. 120.

Aan de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, samen te roepen door den Raad van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Leeuwarden.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Het moderamen van de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, Kampen 1951, deelt U hierbij mede, dat de synode in haar zitting van Vrijdag 21 September 1951 het volgende besluit nam:

„de eerstkomende synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken om des Heeren wil, onder verwijzing naar het Woord des Heeren (o.a. Johannes 17 : 20 en 21, Phil. 2 : 1 en 2, Efeze 4 : 3—6) en de daarop rustende belijdenis (onder andere art. 28 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis) en naar de

verklaring van de vaders „tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware gereformeerde lidmaten en zich te willen vereenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering” (Acte van Afscheiding of Wederkeering), ernstig te verzoeken, indien ook zij van oordeel is, dat verder uitstel van kerkelijke vereeniging van wie hun geloof, naar den Woorde Gods, in eenzelfde belijdenis uitspreken, niet langer verantwoord is, deputaten te benoemen, en deze in dier voege te instrueeren, dat de begeerde en als geboden erkende vereeniging voorbereid worde en zoo spoedig mogelijk haar beslag krijge.”

Het moderamen legt dit verzoek van de synode van de Gereformeerde Kerken aan U voor; het voegt hierbij een afschrift van het volledige te dezer zake genomen besluit (acta art. 120) en een exemplaar van het ter synode door commissie I hierover uitgebrachte rapport.

U bij al Uw beraadslagingen en besluiten gehoorzaamheid aan het Woord des Heeren toebiddend,

het moderamen van de generale synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, Kampen 1951,

namens hetzelfde

G. Visee, praeses,

F. de Vries, tweede scriba.

Uit dit schrijven en bijgevoegde bijlagen is gebleken:

1. dat de Synode der Gereformeerde Kerken gehouden te Kampen op grond van het schrijven van 5 Juni 1951 van enig contact met de huidige deputaten geen enkele verwachting meer koestert;
2. dat de Synode de mogelijkheid niet a priori acht uitgesloten, dat de eerstkomende Generale Synode onzer Kerken de genoemde overtuiging der deputaten niet deelt noch hun handelwijze in deze probeert;
3. dat de Generale Synode van Kampen heeft besloten aan de Synode onzer Kerken ernstig te verzoeken deputaten te benoemen en deze in dier voege te instrueren, dat de begeerde en als geboden erkende vereniging voorbereid worde en zo spoedig mogelijk haar beslag krijge, van welk besluit in genoemd schrijven van 24 October 1951 aan onze synode werd mededeling gedaan.

Uw Commissie meent echter zich geheel te kunnen stellen achter het schrijven van 5 Juni 1951.

Deputaten hebben daarin tot uitdrukking gebracht wat inderdaad leeft in de boezem onzer Kerken.

De Commissie stelt daarom aan de Synode voor:

1. handelingen van Deputaten alsmede het schrijven van 5 Juni 1951 goed te keuren;
2. uit te spreken, dat wordt betreurd, dat de Synode van Kampen niet meer met Deputaten onzer Kerken verder wilde onderhandelen;
3. te besluiten, daar de Synode de noodzakelijkheid van een vereniging doorvoelt met elke op Gods Woord gegronde vergadering en van een spoedige vereniging van onze Kerken met die van de Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31) nog geen sprake kan zijn, op grond van de in de missive van 5 Juni 1951 genoemde zaken, geen deputaten te benoemen met instructie om de vereniging zo spoedig mogelijk haar beslag te doen krijgen, maar opnieuw deputaten te benoemen voor samenspreking om van het standpunt onzer kerken nader rekenschap te geven;
4. hiervan in een schrijven aan de Synode der Gereformeerde Kerken (onderh. art. 31) mededeling te doen.

Met broedergroeten en Heilbede,

De Commissie:

ds W. Kremer, voorzitter.

dr B. J. Oosterhoff, rapporteur.

ds M. Baan.

ds W. Heerma.

oud. M. Koole.

prof. J. J. v. d. Schuit, adviseur.

BIJLAGE XXXVIII.

BIJLAGE BIJ RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN
DE GEREFORMEERDE BELIJDEERS.Vergadering van Deputaten der Gereformeerde en Christelijke Gereformeerde
Kerken op Vrijdag 18 Januari 1952.

Exposé van dr S. P. Dee over de vraag: Wie zijn in het Verbond?

Bij onze vorige samenkomst besprak ik het eerste onderdeel van het leerstellig gedeelte van het Rapport van onze chr. geref. broeders, het z.g. confessionele bezwaar, dat gericht is tegen de bekende formule van 1905. Ik heb toen gepoogd de daarin geopperde bedenkingen te ontzenuwen en het Schriftuurlijk en confessioneel karakter van 1905 — intussen trouwens vervangen door de formule van '46, maar niet verloochend — in het licht te stellen. Bij de discussie, die zich daarover ontspon, werd aan het slot de wens geuit, dat wij ons nog eens nader zouden bezinnen op het wezen van het genadeverbond, met name op de vraag „wie in het verbond zijn”, zoals het in de notulen heet. Ik zou daarbij een korte inleiding voor onze bespreking geven, terwijl ook prof. v. d. Schuit zijn zienswijs ons zou doen horen. Met alle genoegen voldoe ik, wat mij betreft, aan dat verzoek. Alleen zou ik vooraf de wens willen uiten, dat wij op elkaars argumenten ingaan, opdat wij niet langs elkaar heen redeneren. Daarmee vorderen wij immers niet; het kan alleen maar een onbevredigende indruk bij ons allen achterlaten.

De broeders hebben tegen onze verbondsbeschouwing het bezwaar, dat ze in strijd is met Schrift en confessie. Ik meen omgekeerd — ik wil me wat milder uitdrukken —, dat die van de broeders aan Schrift en Confessie geen recht laat wedervaren. Ik wil van deze mening graag nader rekenschap geven. Ik wil dit doen door drie stellingen te poneren en die met Schrift en belijdenis te adstrueren. Ik stel drie vragen.

1. Wat is het wezen van het genadeverbond?

Antwoord: Het is de vrijmachtige beschikking van de drieënige God, waarnaar Hij de zondige mens weer opneemt in Zijn gemeenschap en hem verrijkt met al Zijn heil, d.i. met de liefde des Vaders, de genade des Zoons en de gemeenschap des H. Geestes (zie begin doopsformulier).

Wanneer ik het verbond naar zijn diepste wezen een vrijmachtige beschikking Gods noem, dan wil ik daarmee zeggen, dat het in de grond een éénzijdige, op de mens volstrekt beslag leggende genadedaad Gods is. Ik heb hierbij het woordgebruik van de Schrift op mijn hand. Volgens Quell in Kittels Woordenboek is „verbond” geen vertaling, maar vrije weergave van wat met „berith” bedoeld is. Cremer-Kögel schrijft, dat zo dikwijls er van berith Jhwh sprake is, daarmee niet zozeer de wederzijdse verhouding bedoeld is, als wel het verbond dat God aangegaan heeft, dat van Hem uitgegaan is, waarin Hij opgenomen heeft. Vandaar ook de vertaling niet door sunthèkè, maar door diathèkè in de Septuagint, waarbij het N.T. zich aansluit. En van dit diathèkè schrijft Behm in Kittels Woordenboek, dat het doorgaans de beschikking Gods aanduidt, de machtige bekendmaking van Gods soevereine wil in de geschiedenis, waardoor Hij de verhouding tussen Zich en de mens naar Zijn heilsbedoeling gestalte geeft, de autoritatieve goddelijke verordening, die een overeenkomstige ordening der dingen te voorschijn roept. De juistheid van deze omschrijvingen treedt al aanstonds aan het licht waar voor het eerst van een verbond van God met de mens gesproken wordt in de Schrift, zo bij het verbond met Noach, dat volstrekt eenzijdig is; dat met Abraham in Gen. 15 dat eveneens een uitgesproken eenzijdig karakter draagt (God alleen gaat tussen de helften der geslachte dieren door, Abraham ziet er gelovig bij toe); maar ook dat met Abraham in Gen. 17, waarmee God trouwens naar dat van Gen. 15 teruggrijpt. Wel vraagt de Heere hier van Abraham, dat hij in oprechtheid voor Zijn aangezicht zal wandelen en klinkt het hier ook dreigend, dat wie Zijn verbond in het teken der besnijdenis niet bewaart, het verbond heeft verbroken en daarom uit zijn volksgenoten moet uitge-

roeid worden. Maar alle nadruk valt hier toch op de belofte: Ik zal uw God zijn en die van uw zaad. Vrijmachtig verbindt God Zich aan Abraham en aan Abrahams zaad als de God zijns heils. En het is alleen krachtens deze vrijmachtige beschikking, dat het verbond door alle eeuwen heen zich handhaaft en doorzet, alle zonde en afval en ontrouw van Abraham en zijn zaad ten spijt.

Dat God in deze vrijmachtige beschikking de mens verrijkt met al Zijn heil, dus ook met de herscheppende, levenvernieuwende werking van Zijn Geest, blijkt uiteraard het duidelijkst uit al die plaatsen, die betrekking hebben op het Nieuwe Verbond, waarin meer nog dan in het Sinaïetisch het volstrekt genadekarakter van het verbond aan het licht treedt. Zo uit de bekende profetie van Jes. 59 : 21: En wat Mij aangaat, dit is Mijn verbond met hen, zegt de Heere: Mijn Geest die op u is, en Mijn woorden die Ik in uw mond gelegd heb, zullen niet wijken uit uw mond noch uit de mond van uw kroost, noch uit de mond van het kroost van uw kroost, zegt de Heere, van nu aan tot in eeuwigheid. Hier staat duidelijk, dat tot de inhoud van de verbondsbelofte niet alleen de prediking van het evangelie behoort — het Woord —, maar ook de Geest, die het gelovig doet aanvaarden. Zo nodig nog duidelijker Jer. 31 : 33: Maar dit is het verbond, dat Ik met het huis van Israel sluiten zal na deze dagen, luidt het woord des HEEREN: Ik zal Mijn wet in hun binnenste leggen en die in hun hart schrijven, Ik zal hun tot een God zijn en zij zullen Mij tot een volk zijn. Hier spreekt God nadrukkelijk uit, dat Hij in tegenstelling met het Sinaïetisch verbond, dat een wettisch, conditioneel karakter droeg, in het toekomstige Nieuwe Verbond Zelf voor de vervulling van de verbondsvoorwaarden zorgen zal door die Zijn volk in het hart te schrijven. M.a.w. ook volgens dit woord zijn de ware bondelingen alleen zij die inwendig door Gods Geest zijn vernieuwd. In het N.T. wordt herhaaldelijk naar dit woord teruggewezen. Het bewijst het hoog belang ervan voor de bepaling van het wezen van het nieuwe verbond. Ik denk aan Jezus' spreken van Zijn bloed als het bloed des nieuwen testaments; aan Paulus' qualificatie van de gemeente van Corinthe als een brief, geschreven niet met inkt, maar met de Geest van de levende God, niet op tafelen van steen maar tafelen van vlees in de harten; aan de brief aan de Hebreëen vooral, die het woord tot tweemaal toe citeert (8 : 10; 10 : 16). Niet het minst van belang is echter ook wat Paulus in Rom. 9 en Gal. 3 ter verklaring van de verbondsoprichting met Abraham zegt. In eerstgenoemd hoofdstuk worstelt hij met het probleem, hoe Israel de Christus heeft kunnen verwerpen, ofschoon het toch het volk der verbonden en der beloften was. Maar dan citeert hij 's Heeren woord tot Abraham „door Izak zal men van nageslacht van u spreken” en hij verklaart dit aldus: niet de kinderen van het vlees zijn kinderen Gods, maar de kinderen der belofte gelden voor nageslacht, d.w.z. zij die als Izak door het levenwekkende Godswoord uit de dood tot het leven worden opgeroepen (vgl. Kantt.); wat hij dan verder illustreert met Ezau en Jacob. Duidelijk blijkt hier, dat de belofte van het verbond met Abraham van meetaf aan met het oog op het uitverkoren en door Gods Woord ten leven gewekte zaad van Abraham is gesproken. En in Gal. 3 expliciteert Paulus de belofte aan Abraham nog weer enigszins anders. Daar wijst hij op het enkelvoudige „en uwen zaden”, niet „zaden”, wat, zo zegt hij op Christus doelt. Christus is dus de eigenlijke inhoud der belofte en allen, die door het geloof in Hem begrepen zijn. Zóveel is uit al het gezegde wel duidelijk, dat het genadeverbond naar zijn diepste wezen de gave van wedergeboorte, geloof en bekering impliceert en dat bondelingen in de eigenlijke zin van het woord alleen Gods uitverkorenen, de door Gods machtwoord uit de dood tot het leven geroepen, de door het geloof in Christus begrepenen zijn.

Hetzelfde blijkt niet minder duidelijk uit de wijze waarop de H. Schrift over besnijdenis en doop spreekt, de van God gegeven tekenen en zegelen van het deelgenootschap aan het verbond. Zij bezegelen maar niet een aanbod, een objectieve belofte van genade, maar het subjectief bezit daarvan. Abraham heeft het teken der besnijdenis ontvangen tot een zegel van de rechtvaardigheid des geloofs, die hem reeds in de voorhuid was toegerekend. Niet hij is een Jood, die het uiterlijk, maar die het in het verborgen is; en niet dat is de besnijdenis, die uiterlijk aan het vlees geschiedt, maar de ware besnijdenis is die van het hart, naar de Geest, Rom. 4 : 11; 2 : 29. Niet anders de doop. Hij heet het bad der wedergeboorte en der vernieuwing des H. Geestes, niet omdat hij die

belooft, maar omdat hij die als subjectief bezit betekent en verzegelt, Tit. 3 : 5. Niemand kan tot het koninkrijk Gods ingaan, tenzij hij geboren zij uit water en Geest, d.w.z. tenzij het doopwater teken en zegel is van de doop met de Geest, Joh. 3 : 5. Maar gij zijt afgewassen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd door de naam van de Here Jezus Christus en door de Geest van onze God, schrijft Paulus aan de Corinthiërs, I, 6 : 11. Petrus noemt de doop de bede van een goed geweten tot God, 1 Petr. 3 : 21. Sterker nog. De onderdompeling in het doopbad en het weer opstaan daaruit is een teken en zegel van het met Christus ondergegaan zijn in de dood en het met Hem opgestaan zijn tot een nieuw leven, zoals de Kanttekenaren zeggen op Rom. 6 : 3: „dat wij in Zijn dood gedoopt zijn” betekent dat wij door de doop verzekerd worden, dat wij gemeenschap hebben aan Zijn dood, waardoor niet alleen onze zonden voor God verzoend zijn, maar ook de H. Geest is verworven, door wiens werking de verdorvenheid die in ons is haar leven of heersende kracht is benomen, hetwelk is de eerste trap der wedergeboorte. Op soortgelijke wijze spreekt Paulus in Col. 2 : 12: „wij zijn met Hem begraven in de doop”, waarbij de Kanttekenaren weer opmerken: want in de doop wordt ons betekend en verzegeld, dat onze oude mens door de dood van Christus is gedood en vervolgens ook begraven, d.i. door Christus' lijden en sterven alzo zijn heersende kracht heeft verloren, dat hij is gelijk een dood en begraven lichaam, hetwelk zich niet kan bewegen om te heersen, hoewel het zijn stank nog wel van zich geeft, totdat het door dezelfde dood en Geest van Christus geheel wordt vernietigd. Niet dus dat het zo bij ons worden kan, maar dat het zo bij ons is, wordt ons door de doop verzekerd.

Dat onze belijdenisschriften en formulieren op hetzelfde standpunt staan, behoef ik nauwelijks te betogen. Het verbond is in de Catechismus synoniem van gemeente en van die gemeente heet het, dat Gods Zoon haar, ten eeuwigen leven uitverkoren, door Zijn Geest en Woord vergadert, beschermt en onderhoudt. Het geloof wordt niet gewerkt, maar versterkt door de sacramenten, de tekenen en zegelen van het verbond. Deze laatste veronderstellen naar hun idee dus geloof. Zij verzekeren ons niet, dat wij door het bloed en de Geest van Jezus Christus gewassen kunnen worden, maar dat wij gewassen zijn.

Uit dit alles is overduidelijk, dat het verbond naar zijn wezen de levenvernieuwendende genade van de H. Geest insluit.

2. Hoe realiseert God deze verbondsgenade?

Antwoord: God sluit Zich in de realisering van Zijn verbondsgenade aan bij Zijn eigen scheppingswerk, d.w.z. Hij eerbiedigt de mens als redelijk en zedelijk wezen en neemt hem met zijn kinderen in de verbondskring op. Daarom doet Hij een beroep op zijn verantwoordelijkheid, eist van hem wat Hij Zelf geeft: geloof en bekering, een nieuwe gehoorzaamheid; een eis die te dringender nodig is, omdat naar Schrift en ervaring beide ons leren dat niet alles Israel is wat Israel heet.

Deze tweede stelling behoeft weinig toelichting. Ik vermoed dat alle broeders het hierover wel met ons eens zijn. Hoezeer het Nieuwe Verbond in onderscheiding van het Sinaitisch ook de belofte moge hebben, dat God Zelf de verbondsvoorwaarden vervullen zal door Zijn wet Zijn volk in het binnenste te leggen en in zijn hart te schrijven, de Nieuwtestamentische gemeente is de gemeente der eeuwigheid nog niet. Zij leeft in een zondige wereld, die ook telkens in haar binnendringt, en daarom kan in haar het woord der opwekking en vermaning niet worden gemist. Er zijn goede en kwade ranken aan de wijnstok, er zijn gouden en aarden vaten, mensen die een gedaante van godzaligheid vertonen, maar de kracht ervan verloochenen. Het N.T. is dan ook vol van opwekkingen en vermaningen, waarschuwingen en bedreigingen. Zo de brief aan de Hebreëen vooral. Hoe zullen wij ontkomen, indien wij geen ernst maken met zulk een heil? Als degenen niet ontkomen zijn, toen zij Hem afwezen, Die zijn godsspraak op de aarde deed horen, hoeveel te meer wij, als wij ons afwenden van Hem, Die uit de hemelen spreekt! Hebr. 2 : 3; 12 : 25. Trouwens, hoe zou de verkondiging van het evangelie bediening van sleutelmacht zijn, indien zij de rechtvaardige niet aanzei, dat het hem wél, de goddeloze, dat het hem kwalijk zal gaan, dat hij bedreigd wordt door de wraak des verbonds?

Op de vraag van ds Jongeleen, een vorige maal gedaan, wie in het verbond

zijn, zou ik dus willen antwoorden: het verbond scheidt tweeërlei betrekking. Een ruimere kring van bondskinderen, de gelovigen en al hun zaad, tot wie de belofte komt als een aanbod, sterker nog als een goddelijke verzekering van genade met de eis van bekering en geloof; een engere kring van bondskinderen, in wie de belofte naar Gods welbehagen zich ook realiseert; niet buiten de zo juist genoemde verzekering om, maar door haar heen, d.w.z. door de gelovige aanvaarding van de belofte des verbonds (niet dus door over mijn verkiezing te gaan speculeren!) krijg ik de zekerheid, dat ik Gods kind ben en in Zijn verbondsgenade deel. Schijnbaar staan wij hier voor een tegenstrijdigheid: Gods verbond omvat de gelovigen met hun zaad; en het omvat Gods uitverkorenen alleen. Het is hetzelfde probleem, dat zich aan ons voordoet in uit- en inwendige roeping, zichtbare en onzichtbare kerk, geopenbaarde en verborgen wil van God, menselijke verantwoordelijkheid en goddelijke voorbeschikking. Wij kunnen die twee met elkander niet rijmen. Maar beide worden door Gods woord ons geleerd. En daarom mogen wij nooit een oplossing zoeken door de ene zijde der waarheid aan de andere op te offeren. Niet dus de gemeente idealistisch en perfectionistisch als een vergadering van louter gelovigen zien; evenmin als een samenkomst van mensen tot wie God met niet meer dan een heilsbelofte komt. Wij zullen het voorbeeld der apostelen hebben te volgen, die hun uitgangspunt nemen in Gods genadewerk in Zijn gemeente en daarom haar aanspreken als geheiligden in Christus Jezus, geroepene heiligen, 1 Cor., heiligen en gelovigen (bewijs, dat „heiligen” in dergelijke aanspraken altoos in subjectieve zin is te nemen). Eph. en Col., uitverkorenen naar de voorkennis van God de Vader, in heiliging door de Geest, tot gehoorzaamheid en besprenging met het bloed van Jezus Christus, 1 Petr.; maar die ook niet nalaten te dringen tot zelfonderzoek, of zij in het geloof is, of Jezus Christus in haar is, II Cor. 13 : 5. Het is niet anders dan gehoorzaamheid aan de Schrift, die tot deze tweezijdige, schijnbaar innerlijk tegenstrijdige houding dringt. Ik vertrouw dat onze chr. geref. broeders niet anders doen: hun gemeenten ook aanspreken als geliefden in de Heere Jezus Christus, en toch tegelijk in haar de oproep doen horen tot bekering en geloof.

Ik stel tot besluit nog een derde vraag, n.l.

3. Hoe hebben wij de kinderen der gemeente te beschouwen en te behandelen?

Antwoord: Als volwaardige, zij het onmondige, leden der gemeente, die op grond van de hun geschonken voorrechten moeten worden opgewekt in geloof en bekering en in een nieuwe gehoorzaamheid zich als zodanig te openbaren, totdat zij onverhoopt duidelijk van het tegendeel blijken te geven.

Ik zal hierover nu maar kort zijn, omdat wij er al meer dan eens over gesproken hebben. Maar omdat het het punt is, waarop het verschil tussen de chr. geref. broeders en ons met betrekking tot het genadeverbond zich toespitst, meen ik het toch vanuit het gezegde nog even te moeten belichten.

En dan wil ik beginnen met op te merken, dat de Schrift ook de kinderen de volle verbondsgenade toezegt. In de zoeven aangehaalde plaats van Jesaja heet het: Mijne Geest, die op u is, en mijn woorden, die Ik in uw mond gelegd heb, zullen niet wijken uit uw mond **noch uit de mond van uw kroost, noch uit de mond van het kroost van uw kroost**, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid. Na de aankondiging van het Nieuwe Verbond heet het in Jer. 31: Zij allen zullen Mij kennen, van de kleinste onder hen tot de grootste onder hen. In Jes. 44 : 3 belooft God: Ik zal Mijne Geest uitgieten op uw nakroost en mijn zegen op uw nakomelingen. En als de besnijdenis volgens Rom. 4 : 11 een zegel was van de toegerekende gerechtigheid Gods, dan ook de doop, die blijkens Col. 2 : 11, 12 de besnijdenis vervangen heeft. De kinderen worden dan ook in het N.T. tot de gemeente gerekend. Zowel de brief aan de Epeziërs als die aan de Colossen is gericht aan „de heiligen en gelovigen in Christus Jezus”. En in beide brieven worden met „gij kinderen” de kinderen aangesproken en opgewekt tot gehoorzaamheid (in de Heere), Eph. 6 : 1; Col. 3 : 20. Zij zijn dus mee in de gearheseerde „heiligen en gelovigen” begrepen. Zo spreekt ook Johannes in zijn eerste brief na de vaders de jongelingen aan, 1 Joh. 2 : 13, 14. En wijzelf doen niet anders. Wij laten de kinderen niet in een voorportaal zitten, maar midden in de gemeente. Alle handelingen van de eredienst gelden ook hun.

Zelfs bij het Avondmaal, al nemen zij er nog geen deel aan, zijn zij betrokken.

Geen wonder dat de Catechismus in Zond. 27 zegt, dat de kinderen zowel als de volwassenen in het verbond Gods en in Zijn gemeente begrepen zijn. En dat maar niet zó, dat zij door een zekere band aan de gemeente verbonden zijn, neen, maar zó, dat hun ook de weldaden des verbonds de verlossing van de zonden en de H. Geest die het geloof werkt, niet minder dan de volwassen gemeenteleden toegezegd wordt. Men mag dit „toegezegd” niet verzwakken tot een objectieve belofte zonder meer. Heel de gedachtengang van de Catechismus verzet zich tegen zulk een verklaring. Het sacrament dient tot versterking van het geloof, is in Zond. 25 betoogd. Het verzekert de dopeling, zo heet het in Zond. 26, dat hij zó zeker met Christus' bloed en Geest van al zijn zonden **gewassen is**, als hij uitwendig met het water gewassen is. Ook hier staat dat Christus dit **toegezegd** heeft. In Zond. 27 wordt het woord afgewisseld met „verzekeren”: God wil ons door dit goddelijk pand en waarteken **verzekeren** dat wij zó waarachtig van onze zonden geestelijk **gewassen zijn**, als wij uitwendig met het water gewassen worden. Als het nu in het laatste antwoord van Zond. 27 met precies hetzelfde woord als in Zond. 26 gebruikt is, heet, dat door Christus' bloed de verlossing van de zonden en de H. Geest die het geloof werkt de kinderen niet minder dan de volwassenen toegezegd wordt, dan is het duidelijk, dat de doop ook bij de kinderen het subjectieve deelgenootschap aan het heil in Christus verzegelt. Alleen wordt hier gesproken van „de H. Geest die het geloof werkt”, omdat bij kleine kinderen uiteraard van actueel geloof nog geen sprake kan zijn. Trouwens, ik meen boven aangetoond te hebben dat naar luid van Gods Woord de doop zó duidelijk een bezegeling is van **ontvangen** zondevergiftenis en wedergeboorte, dat het een denaturering, ja ontheiliging van de doop zou zijn hem te bedienen aan wie men op grond van Gods Woord niet voor wedergeborenen en in Christus geheiligden zou mogen houden.

Natuurlijk geldt dit van de kinderen in het algemeen. Het is niet alles Israel wat Israel heet. En God is vrijmachtig ook ten aanzien van de tijd, waarop Hij Zijn beloften vervult. Het is er dan ook ver vandaan dat wij tot de kinderen zouden zeggen: het is met jullie wel in orde, want jullie bent wedergeboren! Neen, God geeft Zijn beloften nooit om er een oorkussen van te maken, waarop wij de slaap der valse gerustheid gaan slapen, maar om er geestelijk mee werkzaam te zijn. Daarom blijft er met het oog op de kinderen niet minder dan de volwassenen volop plaats voor prediking van de noodzakelijkheid der wedergeboorte, voor opwekking tot bekering en geloof. Daarom bidden wij voor onze kinderen, wij leren ze zelf te bidden om wat God hun toegezegd heeft en wij leiden hen door prediking en catechese in de rijkdom daarvan in. Dat is ook de bedoeling van de Catechismus met zijn drie stukken van ellende, verlossing en dankbaarheid. Reeds het feit echter, dat de Catechismus zulke ontzaglijke waarheden de kinderen als een persoonlijke belijdenis op de lippen legt — men denke alleen maar aan het antwoord op de eerste vraag —, bewijst, dat hij uitgaat van de gedachte, dat zij deelgenoten zijn aan de H. Geest die het geloof werkt. Het zou anders ongeoorloofd zijn hen op zulk een stellige toon de geweldigste dingen te laten leren.

Inderdaad mogen wij de kinderen niet anders zien.

Om Gods wil niet, omdat Hij ons duidelijk leert in Zijn Woord, dat Hij ze zo gezien wil hebben.

Terwille van de gemeente niet, wier rijkdom het is, dat zij alle levensvariëaties omvat: ook uit de mond van de kleine kinderen en zuigelingen wordt God lof toebereid.

Terwille van de ouders niet, die daarin de krachtigste prikkel tot het gebed en tot een waarlijk christelijke opvoeding vinden en nu getroost kunnen zijn, wanneer God hun kinderen in hun prille jeugd wegneemt. Terwille van onze kinderen zelf niet, die wij niet armer mogen maken dan God ze heeft gemaakt en die juist in deze volle rijkdom van de hun geschonken beloften een krachtige steun kunnen vinden in de storm- en drangperiode van hun jonge leven.

Wanneer ik nu tenslotte het positieve onderdeel van het leerstellig gedeelte van het Rapport der broeders vanuit de hier voorgedragen beschouwing beoordeel, dan betreur ik het uiteraard, dat wat naar mijn overtuiging volgens

Schrift en belijdenis het **wezen** van het genadeverbond is, daarin niet tot zijn recht komt. Overigens kan ik het echter ten volle beamen, maar dan alleen als beschrijving van de bredere verbondskring, waarvan ik sprak, en van de bediening van het verbond daarin.

Toch zie ik aanknopingspunten met onze visie. En wel daar, waar het Rapport onderaan bl. 26 zegt: „Nu zijn die niet allen op dezelfde wijze in het verbond. Men kan er in zijn door geboorte, maar ook door wedergeboorte, want het éne genadeverbond heeft twee zijden, nl. een uitwendige en een inwendige”. Nu is de inwendige zijde ongetwijfeld de belangrijkste: de uitwendige is tijdelijk, de inwendige eeuwig. Alleen in de inwendige „komt het genadeverbond tot zijn doel, wordt het volkomen gerealiseerd”, zoals het in het Rapport bl. 28 heet — ook een hoogst belangrijke uitspraak. Wordt hierdoor dan het wezen van het genadeverbond niet bepaald? Wij bepalen het wezen der kerk toch ook niet naar haar tijdelijke, uiterlijke verschijning, maar naar haar eeuwig, geestelijk gehalte. (Ned. Geloofsbelijdenis, art. 27; Heid. Cat., Zondag 21).

Wanneer ik deze dingen lees, dan kan ik niet vinden, dat wij zo ver van elkaar staan; dat wij het dus niet goed met elkander eens zouden kunnen worden; en allerminst, dat hier een struikelblok zou moeten blijven liggen om tot kerkelijke eenheid te komen.

Van harte hoop ik, dat onder Gods zegen onze verdere samenspreking ons die eenheid nader moge brengen!

w.g. S. P. Dee.

BIJLAGE XXXIX.

BIJLAGE BIJ RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN DE
GEREFORMEERDE BELIJDERS.Vergadering van Deputaten der Gereformeerde en Christelijke Gereformeerde
Kerken op Vrijdag 18 Januari 1952.

Exposé van prof. J. J. v. d. Schuit over de vraag: Wie zijn in het Verbond?

In Ger. Apologetiek gaat het er steeds om de Waarheid te dienen. Daarvoor zijn wij als Deputaten onzer kerken ook hier samen.

Het is de vraag, wat scheidt ons en wat vereent ons?

Er is een verbondsonderschatting en een verbondsoverschating, of een verbondsnihilisme en verbondsidealisme.

Wij als Christelijke Gereformeerde Kerken moeten ons wachten voor een verbondsnihilisme, terwijl de Gereformeerde Kerken de gevaren van een verbondsidealisme niet gering hebben te achten.

Dit verbondsidealisme staat in het teken der verkiezing. Hier wordt gerekend met de bondelingen, die God alleen kent. Omdat hier een moeilijkheid rijpt was reeds Clemens Alexandrinus op de idee gekomen om te spreken van een „ecclesiola in ecclesia” iets wat men in sommige Amerikaanse kerken nog vindt als men daar onderscheid maakt tussen „the Church” en „the congregation”. De eersten zijn dan de electi en de anderen zijn de bijlopers.

Al is er iets aantrekkelijks in dit verbondsidealisme, het krijgt zeker een bedenkelijke kant, wanneer het uitgaat van de praesumptie der electie en der regeneratie.

De bondeling moet hier beginnen met te praesumeren, dat hij of zij een uitverkorene is, want anders heeft het verbond geen wezenlijke waarde. Hiervan las ik nog vóór enige tijd dat een ouderling der Gereformeerde kerken zeide: „als ik niet zou veronderstellen dat mijn kind uitverkoren was, liet ik het niet dopen”. Dit standpunt is het idealistische.

Alle kinderen van gelovige ouders moeten gepraesumeerd worden electi te zijn. Deze praesumptie van de electie sluit in de praesumptie van de regeneratie. Hier riep de theologische speculatie van het een, tegelijk die van het andere op.

Hebben wij nu deze speculatieve factoren als **basis-positie** in het verbond der genade nodig, om naar Schriftuurlijke bezinning de leer van het verbond der genade te belijden?

Ik denk, dat wij het er allen over eens zijn, dat wij als **basis-positie** geen electie noch regeneratie nodig hebben.

Als basis hebben wij als kerken de belofte van het genade-verbond. Maar wanneer gelijk bij de Gereformeerde Kerken, deze belofte impliceert electie en regeneratie, lijkt dit op de conversie van een stelling. Maar een conversie brengt geen werkelijke verandering in de waarheid en de waarde van een stelling. Het is een andere redeneermethode, maar niet een andere waarheid. Op die manier komt, wat men de voordeur uitstuurt, de achterdeur weer binnen.

De doop impliceert dan niet de electie en de regeneratie, maar de belofte doet dit wel.

Het is nu de vraag, of een Schriftuurlijke verbondsleer een dergelijk speculatief theologisch standpunt eist?

Allereerst dan het Oude Testament.

Wij weten hoe sterk onze Ger. Confessie is in haar uitspraak in art. 34.

Wij kennen allen de positie van Israel als een „geheiligd” volk. Daar zal toch wel niemand onder ons zijn, die durft te stellen, dat wij hier hebben te denken aan electio en regeneratio ter zaligheid, wanneer het Oude Testament spreekt van „Mijn Verbond en Woorden”. Wanneer in het Oude Testament de God des Verbonds spreekt van „Mijn volk” en „Mijn kinderen” zou er een zekere overmoed aan het woord komen, als beweerd zou worden, dat in het Oude Testament de regel is om te denken aan subjectieve geestelijke vernieuwing, en niet aan een objectieve verbondsrelatie.

Ik wil geen aanhalingen geven uit de geschriften van vroegere dogmatici, want dit heeft al heel wat geharrewar teweeg gebracht. Dan kan men naast

de citaten, door Kramer aangehaald in zijn dissertatie „Verband van doop en wedergeboorte”, weer andere citaten oproepen en zo blijven wij in een kringetje rondstappen.

Ik hoop, dat voor ons van overwegende betekenis is, dat het Oude Testament **funderend** is voor de verklaring van de verbondsleer in het Nieuwe Testament. Dit moet wel het geval zijn, want het zou toch heel moeilijk zijn om een verbondsleer op te bouwen alleen uit het Nieuwe Testament. Wij lezen in het Nieuwe Testament van Hagioi, Pistoï, Eclectoi. Zouden de Schrijvers van de Bijbel — en daar komt het toch op aan — hier aan de kinderen hebben gedacht?

Bij deze woorden „Hagioi, Pistoï, Eclectoi” — hebben de Bijbelschrijvers wel over de doop der volwassenen gesproken, maar zij hadden in het geheel niet het oog op de doop der kinderen noch op hun positie in het verbond der genade. Wij herinneren ons teksten als Rom. 6 : 2—3: „Wij die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog in dezelve leven? Of weet gij niet dat, zovelen als wij in Christus Jezus gedoopt zijn, wij in Zijnen dood gedoopt zijn?”

Gal. 3 : 27: „Want zovelen, als gij in Christus gedoopt zijt hebt gij Christus aangedaan”.

Col. 2 : 12: „Zijnde met Hem begraven in de doop, in welke gij ook met Hem opgewekt zijt door het geloof der werking Gods, die Hem uit de doden opgewekt heeft”.

De doop was voor de Bijbelschrijvers het grote keerpunt, de radicale verandering.

De kinderen en de kinderdoop waren hierbij niet aan de orde.

Daarom is het niet te gewaagd, wanneer ik beweer, dat de kerk in de bloeitijd der Apostolische eeuw, die gestreden heeft toen en later over de kinderdoop, stellig niet zulke verstrekkende speculaties en constructies over de regeneratie en electie der kinderen zal hebben geponoerd. Het leven dezer Apostolische kerk naar de practijk der godzaligheid was stellig geen theologoumenon.

Eerst later toen de leer der gratia infusa doordrong in de Christelijke Kerk kreeg men speculaties over verbond en doop.

Men ging langzamerhand al meer subjectiveren bij de kinderdoop.

Men zocht naar de **grond** voor de doop en vond die in „fides aliena”. Men ging voort en de leer van de **vernieuwing** door de doop, (regeneratio) kreeg ingang en ten slotte liep alles uit op de vergeving der zonden in de doop en kreeg de justificatio, meer ethisch dan juridisch haar plaats in de leer des heils.

Naar al deze subjectieve zijden werd toen in de aanvang onzer Christelijke jaartelling de doop der kinderen gefundeerd.

Is dit tevens niet een aanwijzing, dat de kerk uit de tijd der Apostelen, dat is de kerk in haar echt Schriftuurlijk beleven, al deze subjectieve neigingen niet kende?

De Apostelen kenden ten opzichte van de kinderen niet anders dan de Oud-Testamentische verbondslijn: U komt de belofte toe en Uwen kinderen. In Hand. 3 : 17 spreekt Petrus op grond van deze verbondsverhouding de onbekeerde Joden aan als „broeders”. In Handel. 3 : 25 zegt hij „Gijlieden zijt kinderen der profeten en **des verbonds** hetwelk God met **onze** vaders opgericht heeft, zeggende tot Abraham: En in Uwen zede zullen alle geslachten der aarde gezegend worden”.

In Rom. 9 handelt de apostel over de onbekeerde Joden en zegt hij in vers 4: „welke Israëlieten zijn, welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid, en de verbonden en de wetgeving, en de dienst Gods en de beloftenissen”. Nu leert de Heilige Schrift duidelijk, dat deze kinderen der beloftenissen voor het zaad werden gerekend, want zij zijn niet allen Israel, die uit Israel zijn.

Deze tekst wordt dikwijls aangehaald ten bewijze, dat Gods beloftenissen alleen het geestelijk zaad zouden raken.

Maar is men dan niet in strijd met het gehele redebeleid van de Apostel dat hij in Rom. 9 volgt?

Ik meen te mogen zeggen, dat het regelrecht ingaat tegen de gedachtengang van de Apostel, als men uit deze tekst leest, dat de beloften Gods niet het ganse volk, maar alleen het geestelijk Israel raken, zodat een deel van Israel geen wezenlijke bondelingen zouden zijn.

Onze Kanttekening is hier wel zeer duidelijk en dit is te meer van betekenis, omdat wij hier staan vlak na de Dordtse Synode, en wij tevens een vingerwijzing krijgen, hoe onze Dordtse vaders over deze dingen dachten.

De Kanttekening zegt, dat wij hier het onderscheid in het oog hebben te houden, dat er is tussen Ismael en Izak. Wat uit Izak stamt, zegt onze Kanttekening, zijn „rechte Israëlieten” waarop Gods beloftenissen zien en die afkomstig zijn van Jacob of Israel. Het is om deze reden, dat er direct op volgt „noch, omdat zij Abrahams zaad zijn, zijn ze allen kinderen maar in Izak zal u het zaad genoemd worden”, vers 7. De Kanttekening zegt hiervan „dat is ware kinderen en erfgenamen der beloften, maar in Izak is het zaad, d.i. het ware zaad, dat een erfgenaam zal zijn der belofte en niet Ismael, die van de beloofde erve uitgesloten is, hoewel hij van Abraham vleselijk geboren is.”

Duidelijk is dat de Kanttekening dit laat slaan op de tegenstelling tussen Ismael en Izak, tussen buiten en in het verbond, tussen kinderen des vleses en kinderen der beloftenissen.

Daarom kan de tekst „want die zijn niet allen Israel, die uit Israel zijn” (Rom. 9 : 6b) nooit bedoelen, dat de belofte het volk van Israel als geheel niet gold, zodat wij hier zouden hebben te denken uitsluitend aan uitverkorenen, aan wedergeboren, aan geestelijk zaad.

Veroorloof me een kleine uitbreiding die ik genoemd heb op de vergadering van 18 Januari en die ook ter sprake is gekomen.

Het is opmerkelijk dat Paulus in Rom. 9 uitgaat van het verbond en de beloften des verbonds en dan doorredeneert naar de uitverkiezing. Daarom zegt hij „maar dit niet alleen”. En nu laat hij niet zien dat verbond en verkiezing gelijk zijn, maar hij laat juist het onderscheid uitkomen dat bondelingen nog geen uitverkorenen zijn. Het verbond in zijn organische waarde en de verkiezing in haar personeel karakter, wil hij typeren.

Ik meen dat ik bij deze Schriftuurlijke beschouwing mij in goed gezelschap bevind.

Allereerst neem ik de vrijheid U te herinneren aan de vergadering van Gereformeerd Schoolonderwijs.

Mag ik verwijzen naar J. Kuiper „Geschiedenis van het Christelijk Lager Onderwijs in Nederland” blz. 325—328.

Ik heb dit stuk in zijn geheel op de vergadering voorgelezen.

Ik noem hier alleen:

Op de algemene vergadering die op 25 Mei 1899 te Utrecht samenkwam, werd de stelling besproken:

Onderwijzers aan scholen voor Gereformeerd Onderwijs hebben hunne leerlingen te beschouwen dus op te voeden en te onderwijzen als wedergeboren. De vergadering heeft dit verworpen en verklaard het eens te zijn met deze stelling:

De Christelijke Onderwijzer heeft zijn leerlingen te beschouwen als kinderen die al de beloften Gods hebben, hij legge deze waarheid ten grondslag bij hunne opvoeding en bij alle onderwijs dat hij hun geeft.”

Ik geloof dat wanneer de Gereformeerde Kerken deze uitspraak in het jaar 1905 hadden gedaan, de strubbelingen na die tijd niet zoveel zouden zijn geweest. Wie weet zouden dan niet scheuringen zijn voorkomen en scheuren geheeld.

Het moge U dan ook niet verwonderen, dat de Christelijke Gereformeerde Kerken niet aanvaardden om van haar leden te eisen, dat deze kinderen beschouwd moeten worden als in Christus subjectief geheiligd.

Want waar loopt zulk een kerkelijke belijdenis-positie praktisch op uit?

Die vraag wordt niet door mij beantwoord, maar is beantwoord door Dr. Kuiper, niet in een onbeduidend boekje, maar in een hoogstaand wetenschappelijk werk als „Encyclopaedie der Heilige Godgeleerdheid” en in een meer populair werk als „E Voto”.

Sta mij toe uit beide iets te citeren, om te horen hoe dit subjectivistisch standpunt zijn resultaat boekt.

Encyclopaedie deel 3 blz. 506—507. Daar staat:

„Maar dit neemt niet weg, dat de Catechese toch altijd de doop en de doop de wedergeboorte naar de idee onderstelt en dat alzoo de Catechese zóó heeft te werk te gaan, alsof het de catechiseeren individu wedergeboren ware. De Kin-

deren der geloovigen mogen niet als kinderen van Joden, Heidenen of Mohammedanen worden bejegend, want juist de doop scheidt hen hierin af en het is alzoo de taak der Catechese om deze gedoopte en aldus afgescheiden „kinderen der geloovigen” te leiden langs den weg, die op het Heilig Avondmaal uitloopt.”

Wat deze woorden inhouden wordt nog duidelijker, als wij E Voto lezen. Hier kunt ge vinden waar de paedagogie, door zulk een stelsel beheerst, op uitloopt.

We lezen in E Voto deel 3 blz. 75—76:

„Ge wordt gedoopt in de onderstelling, dat ge wedergeboren zijt. Ge hebt dus van kindsbeen af in huis en op school, ook al merkt ge van Uw wedergeboorte nog niets, U voor Uzelven te beschouwen als een kind, waarin de wonderdaad Gods is geschied. En zoodra ge tot rijper jaren komt, men alsnu kennis des Evangelies erlangt, hebt ge als ook tot Uzelven gericht de roepstem tot bekeering aan te hooren en die roepstem op te volgen. Niet om te zeggen: een zondaar kan zich niet bekeeren, maar om aldus tot Uzelven te spreken: Indien het waar is, wat mijn doop onderstelt, dat ik reeds als klein kindeke door Gods genade wierd wedergeboren, dan is in mij dat leven aanwezig, dat thans in de bekeering moet uitkomen. En overmits de daad des geloofs en bekeering wel kan sluimeren, maar toch eindelijk het oogeblik moet vinden, waarin ze tot besliste keuze komt en deze keuze voor God en menschen uit doet komen, rust dus op u de verplichting om zoodra ge volwassen zijt deze besliste keuze niet uit te stellen, maar om tot de gemeente Gods te gaan, u persoonlijk bij haar opzieners aan te melden, alsnu in het midden der gemeente uit te spreken, dat ge als een gedoopte en dus wedergeborene nu ook persoonlijk, bewust en met uw wil tegen de wereld en voor Christus wilt kiezen, Hem aanvaardt als Uw Heiland, u aansluit aan zijn volk en voorts de bezegeling van deze besliste keuze vraagt in het Heilig Avondmaal”.

In deze bewoordingen hebt ge de practische uitwerking van de hypothetische onderbouw, die in de leer der praesumptie ligt opgesloten.

Te zeggen: „dat leert Dr Kuyper, maar dat leren de Gereformeerde kerken niet” is een vlucht in de ongerijmdheid. Immers, wij mogen niet vergeten, dat de Gereformeerde Kerken een verbondsleer opbouwen, die van deze praesumptie uitgaat. De uitspraken van 1905 en 1946 zeggen dit duidelijk en dan vinden we hier bij Dr Kuyper de practische uitwerking. De eis van geloof en bekering rust hier op de onderstelde wedergeboorte.

Wij vragen in diepe ernst: is zulk een verbondsleer aanbevelenswaardig? Allereerst is zij schadelijk aan de nauwere samenbinding der Gereformeerde Gezindheid, hetgeen toch zeker ook iets heeft te zeggen, want de Gereformeerde Kerken zijn niet zo exclusivistisch, dat een absolutisme haar partjen speelt.

Daarom is het zo jammer, dat haar uitspraken 1905 en 1946 aanleiding zijn tot veel verdeeldheid onder de Gereformeerde Gezindheid.

Vervolgens kan zulk een idealistische verbondsleer gereede aanleiding geven tot grote oppervlakkigheid in het geestelijk leven. Bavinck in zijn boek „Roeping en wedergeboorte” schrijft op blz. 133: „Ten eerste kan deze leer gereede aanleiding geven, dat velen met een ingebeelde hemel verloren gaan. Reeds dit is genoeg om de grootst mogelijke omzichtigheid te betrachten en niet al te speculatief op te treden in de leer des verbonds. Daarna schrijft Bavinck, dat deze leer licht de gedachte wettigt, dat de dienaar des Woords met de uitnodiging tot geloof en bekering zich alleen tot de wedergeborenen te richten heeft. De prediking richt zich dan tot de uitverkorenen en wedergeborenen en voor de anderen blijft er niets anders over, dan verkondiging van hun verwerping. Zo wordt de prediking beroofd van haar ernst en kracht”. Wanneer nu deze dingen alzo zijn, waarom dan niet een verbondsleer voorgestaan, die aan Schrift en Gereformeerde belijdenis beantwoordt? Waarom moeten kerken van Gereformeerd belijden het principieel van een speculatief theologisch denken kiezen boven de opbouwende Schriftuurlijke Verbondsleer? Waarom een zo sterk aanvechtbaar punt gekozen tot een dogma der Kerk, dat toch heel iets anders is, dan een dogma quoad se? We nemen de vrijheid te eindigen met deze conclusies te memoreren:

A. Alle kinderen der gelovigen worden in zonden ontvangen en in ongerechtig-

- heid geboren en zijn kinderen des toorns gelijk alle anderen.
- B. Alle deze kinderen moeten wederom geboren worden zullen zij het Koninkrijk Gods zien.
  - C. Wij hebben in de opvoeding te doen niet met heidenkinderen, maar met Verbondskinderen, die al de beloften Gods hebben. Gen. 17 : 7.
  - D. Deze kinderen zijn in Christus geheiligd, waarbij allereerst te denken valt aan een objectieve verbondsrelatie.
  - E. Al deze kinderen delen in de heilsbeloften des Verbonds: Ik ben Uw God.
  - F. De doop is voor dit zaad een betekening en verzegeling van deze rijke heilsbelofte.
  - G. Deze kinderen moeten op de basis dezer heilsbelofte gewezen worden:
    1. op de noodzakelijkheid der wedergeboorte uit Woord en Geest.
    2. op de trouw van Gods belofte, dat God in Christus schenkt, wat Hij beloofd heeft: Wie Hem nederig valt te voet zal van Hem Zijn wegen leren.
    3. op de nieuwe gehoorzaamheid om de wereld te verlaten, de oude natuur te doden en in een godzalig leven te wandelen.
  - H. In de weg van een biddend worstelend geloofsleven zal de verbondsdoorleving ons de rijkdom van Christus als onze persoonlijke Borg en Zaligmaker al duidelijker leren.
  - I. Zulk een verbondsonderhandeling zal ons al meer leren het wonder der wederbarende genade uit de Heilige Geest en het wonder der eeuwige verkiezing ter zaligheid.
  - J. Wie onder deze rijke verbondsbelofte, die geheiligd is in verzegelde trouw, verloren gaat, zal als bondsbreker voor Gods rechterstoel staan.
  - K. Hierom zal het veel vreselijker zijn om als kind des verbonds verloren te gaan, dan als heiden in het gericht Gods te komen.

Wij vleien ons niet, dat we allen hebben bevredigd, we vleien ons wel, dat we een bescheiden woord voor de eenheid der Gereformeerde Gezindheid hebben gesproken, een eenheid, die ons hopelijk allen lief is en waarvoor wij willen samenkomen.

w.g. J. J. v. d. Schuit.

BIJLAGE XL.

GENERALE SYNODE
van de Gereformeerde Kerken
in Nederland
KAMPEN 1951

Scribaat: Wassenaarscheweg 129
's-Gravenhage

Kampen,
 _____ 24 October 1951.
's-Gravenhage,

Nr 275 a.
 agendum 15 a
 acta art. 195.

Aan de eerstkomende generale synode van de Christelijke
 Gereformeerde Kerken, samen te roepen door den Raad
 van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Leeuwarden.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heeren en Broeders,

Het moderamen van de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, Kampen 1951, deelt U hierbij mede, in aansluiting aan het aan U overgebrachte verzoek der synode, dat U deputaten zoudt willen benoemen ter voorbereiding van kerkelijke vereeniging, dat de synode harerzijds als deputaten voor eventueel contact met de Christelijke Gereformeerde Kerken aanwees (acta art. 195 sub 5):

ds. J. van Bruggen, Oranjestraat 11 te Assen, die met de samenroeping dezer deputaten is belast;
 ds. E. T. van de Born, Heemskerklaan 31 te Amersfoort;
 ouderling K. Geertsema, Zuiderham te Aduard;
 prof. dr H. J. Jager, Boelestraat 40 te Kampen;
 ds. C. H. Lindeboom, Boelestraat 9 te Kampen;
 ds. F. de Vries, Wassenaarscheweg 129 te 's-Gravenhage;
 en ouderling P. Waalewijn, Edisonstraat 69 te Amersfoort.

Het moderamen van de generale synode van
 De Gereformeerde Kerken in Nederland, Kampen 1951,

namens hetzelve
 G. Visee, praeses,
 F. de Vries, tweede scriba.

BIJLAGE XLI.

UITTREKSEL uit de acta van de generale synode van De Gereformeerde Kerken in Nederland, Kampen 1951, art. 120, zitting van 21 September 1951, punt 15 a van het agendum, beslissing inzake het rapport van de deputaten voor de correspondentie (eventueel samenspreking) met de deputaten van de **Christelijke Gereformeerde Kerken**.

De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, te Kampen bijeen A.D. 1951

A. kennis genomen hebbende

van het rapport van de deputaten van de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, gehouden te Amersfoort, 1948, voor correspondentie (eventueel samenspreking) met de Deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken en van de daarbij gevoegde bijlagen;

B. constaterende

1. dat de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken, in hun missive d.d. 5 Juni 1951 aan de deputaten van de Generale Synode van Amersfoort, hebben uitgesproken, dat naar hun overtuiging hunne en onze kerken „thans nog niet rijp zijn om in één kerkverband samen te leven”;
2. dat deze overtuiging door hen gemotiveerd wordt met bedenkingen, welke eensdeels niet met Schrift en Belijdenis worden gestaafd, anderdeels niet rusten op een juiste waarneming van deze stand van zaken in onze kerken;
3. dat deze bedenkingen zijn geuit in een correspondentie, die van meetaf bestemd was om gepubliceerd te worden;

C. overwegende

1. dat blijkens den tekst harer besluiten de Generale Synode van Groningen 1946 en van Amersfoort 1948 terecht zulk een correspondentie (eventueel samenspreking) van den Heere geboden achtten, welke niet alleen bedoelde het nagaan van wat ons vereenigt en nog scheidt, maar ook het beramen van middelen, die onder den zegen des Heeren konden leiden tot kerkelijk samenleven;
2. dat blijkens het boven (B 1) geconstateerde de huidige deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken geen medewerking zullen kunnen verlenen aan de vervulling eener soortgelijke opdracht door opnieuw te benoemen deputaten onzer kerken;
3. dat de Generale Synode te Amersfoort terecht er bij de door haar benoemde deputaten op aandrang „zoo spoedig mogelijk met deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken tot overeenstemming te komen om tot publicatie van de gevoerde correspondentie over te gaan, opdat de kerken met deze zaken kunnen meelevén”. (Acta art. 52 2e besluit sub B.);
4. dat de deputaten der Christelijke Gereformeerde Kerken althans voorloopig afwijzend staan tegenover publicatie en van hun missive d.d. 5 Juni 1951, waarin zij een samenvattenden indruk hunnerzijds geven en van het antwoord der deputaten van de synode te Amersfoort daarop, waardoor het door de synode te Amersfoort begeerde meelevén der kerken wordt verhinderd;
5. dat vanwege het onder C 1—4 genoemde verder contact met de deputaten van de Christelijke Gereformeerde Kerken zoolang zij zulk een overtuiging zijn toegedaan en zulk een gedragslijn volgen, niet bestendig kan worden;

D. voorts overwegende

1. dat niet a priori de mogelijkheid mag worden uitgesloten geacht, dat een eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken de genoemde overtuiging der deputaten dezer kerken niet deelt noch hun handelingen ten dezen probeert;
2. dat door de deputaten van de Generale Synode van Amersfoort in hun rapport geen bezwaren zijn medegedeeld, die kerkelijk samenleven met de Christelijke Gereformeerde Kerken zouden mogen verhinderen;

3. dat vanwege het sub 1 en 2 genoemde de pogingen om tot samenleven te komen met de Christelijke Gereformeerde Kerken, die met ons belijden in gebondenheid aan Gods Woord en de Drie Formulieren van Eenigheid te willen leven, niet behoeven, noch mogen worden gestaakt;

E. besluit

1. de deputaten der Generale Synode te Amersfoort 1948 dank te zeggen voor den door hen verrichten arbeid en hun handelingen goed te keuren;
2. de eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken om des Heeren wil, onder verwijzing naar het Woord des Heeren (o.a. Johannes 17 : 20 en 21, Phil. 2 : 1 en 2, Efeze 4 : 3—6) en de daarop rustende belijdenis (onder andere Art. 28 van de Nederlandsche Geloofsbelijdenis) en naar de verklaring van de vaders „tevens gemeenschap te willen uitoefenen met alle ware gereformeerde lidmaten en zich te willen vereenigen met elke op Gods Woord gegronde vergadering” (Acte van Afscheiding of wederkeering), ernstig te verzoeken, indien ook zij van oordeel is, dat verder uitstel van kerkelijke vereeniging van wie hun geloof, naar den Woorde Gods, in eenzelfde belijdenis uitspreken, niet langer verantwoord is, deputaten te benoemen, en deze in dier voege te instrueeren, dat de begeerde en als geboden erkende vereeniging voorbereid worde en zoo spoedig mogelijk haar beslag krijgje;
3. zonder ook maar een oogenblik te meenen, dat deze iets van de taak der plaatselijke kerken kunnen overnemen, opnieuw deputaten te benoemen met de opdracht om, zoo de eerstkomende generale synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken aan het sub E. 2 genoemde verzoek mocht voldoen, met deputaten dezer synode
  - a. alle voorbereidingen te treffen, die noodig zijn om de vereeniging van de Christelijke Gereformeerde Kerken en De Gereformeerde Kerken tot stand te doen komen;
  - b. de gevoerde correspondentie (eventueel verslag van de gehouden gesprekingen) te publiceeren, opdat de kerken met deze zaken kunnen meeleven;
  - c. van hun handelingen en bevindingen rapport uit te brengen aan en voorstellen in te dienen bij de eerstkomende generale synode;
4. aan de eerstkomende Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, alsmede aan de huidige deputaten voor eenheid onder de gereformeerde belijders van de laatst gehouden Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken, van het onder 1—3 beslotene en van de daaraan voorafgaande constateeringen en overwegingen mededeeling te doen, onder toezending van dit rapport.

Voor copie conform

G. Visee, praeses,
F. de Vries, tweede scriba.

BIJLAGE XLII.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR DE BUITENLANDSE ZENDING.

Aan de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland vergaderende te Apeldoorn Sept. 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

Deputaten voor de Buitenlandse Zending en Zendende Kerken, hebben de eer U het volgende rapport aan te bieden, van hun werkzaamheden over de afgelopen periode en de voornaamste gebeurtenissen op het zendingsterrein.

Uw aandacht wordt gevraagd voor de volgende hoofdstukken:

1. Voornaamste gebeurtenissen op het zendingsveld en huidige toestand.
2. Bezetting van het terrein en thuisfront.
3. Gemeenten en evangelisatiewerk op het terrein.
4. Scholen, onderwijs en medische dienst.
5. Lectuurvoorziening.
6. Contact met andere zendingen.
7. Plannen voor de toekomst.
8. Voorstellen.

Hoofdstuk 1. Voornaamste gebeurtenissen op het Zendingsveld en huidige toestand.

Op Uw vorige synodevergadering in Sept. 1950 moest worden gerapporteerd, dat de toestand in het Toradjaland zeer donker was. De Zendingmensen waren in April-Mei 1950 weggevoerd van hun standplaatsen door de guerilla's en de meesten hunner waren reeds in het vaderland aangekomen. In Sept. 1950 kwam de heer Wiltink terug in het vaderland en in Dec. 1950 volgde dr Pilon. Alléén ds Geleijnse bleef zonder gezin achter in Makassar en keerde Jan. 1951 weer terug naar het zendingsveld en woonde sedert dien in de pastorie van Melaboh.

In de eerste tijd waren de Toradja's erg schuchter om contact met ds Geleijnse te hebben uit vrees voor de guerilla's. Deze vrees bleek niet ongegrond. In April 1952 hebben guerilla-benden het huis van ds Geleijnse leeggeroofd en later hebben ze nog een paar keer een inval gedaan, gelukkig zonder aan ds Geleijnse lichamelijke letsels toe te brengen. De bedienden van ds Geleijnse hebben het de laatste keer hard te verantwoorden gehad. In de maanden Juni tot Aug. 1952 is een ware golf van terreur over het Toradjaland gegaan, waarbij een paar honderd christenen het leven hebben gelaten waaronder de Toradjapredikant **Martinus Tupa** en goeroe **Pelupessy**, een Ambonees.

Meer uitvoerige verhalen over deze terreur zijn verschenen in het zendingsblad U.K.K. van de hand van ds Christiaan Demalima en ds Esau Pampang.

Het reizen op Zuid-Celebes is nog gevaarlijk, vooral aan de kust. Tussen Polewali en Pinrang is een soort niemandsland ontstaan, waar zelfs militaire convooien maar nauwelijks durven reizen. Het noordelijk gebied van ons zendingsterrein het z.g. Galumpang-gebied is sedert Maart 1952 geheel in handen van guerilla-benden, zodat ds Geleijnse sedert die maand geen enkel rechtstreeks contact met die streek heeft gehad.

Wel kreeg ds Geleijnse via de kustplaats Mamoedjoe bericht, dat ds Pattikay-hatu, die in Galumpang werkt, nog in leven is.

Van alle eilanden van Indonesië is Celebes wel het meest onveilig. De postverbindingen met het binnenland zijn zeer onregelmatig en het lijkt er op, dat op vele plaatsen de guerilla-benden nog heer en meester zijn. We hebben hier te doen met een land in „overgang”. De oude koloniale periode is afgesloten en de nieuwe tijd van eigen bestuur is aangebroken. Maar uit alles blijkt, dat de nieuwe regering de zaken niet in handen heeft. De kunst van regeren is blijkbaar moeilijker, dan de nieuwe bewindhebbers hadden vermoed. En de bevolking wordt de dupe. De eerste levensmiddelen zoals rijst en vruchten zijn schreeuwend duur.

De arbeidsvrede is heftig verstoord. Stakingen zijn aan de orde van de dag. Het is moeilijk om in de toekomst van Indonesië te zien. Door de weinig stabiele

toestand op staatkundig, politiek en economisch gebied ligt het land open voor allerlei invloed van buiten. We moeten er in elk geval rekening mede houden, dat het nog lange tijd kan duren, voor op elk gebied alles weer rustig wordt en normale verhoudingen weer zijn hersteld.

Wat het volk der Toradja's betreft en de kerk onder dat volk kunnen we gerust spreken van een **tijd van nood**. In Oct. 1950 en in Nov. 1952 werden in onze kerken bidstonden gehouden voor de Toradjakerk en nog blijven de verzoeken aanhouden uit de Toradjakerk voor haar te bidden. Het zal de Toradja-broeders en zusters-in-het-geloof, goed doen als ze ook thans en in de toekomst mogen weten, dat de moederkerk in Nederland, met haar blijft meelevende en weet voor haar te bidden.

Hoofdstuk 2. Bezetting van het terrein en het thuisfront.

Als enige Nederlandse arbeider werkt momenteel Ds Geleijnse op Celebes. Hij heeft ontzaggelijk moeilijke jaren gehad. In feite was hij dag en nacht in gevaar en mogen we de Heere danken, dat tot dusver zijn leven werd gespaard. Deputaten en Zendende Kerken besloten aan ds Geleijnse vervroegd verlof aan te bieden en het wachten is thans op zijn thuiskomst. We hopen, dat hij op de vergadering van Uw synode aanwezig zal zijn. Hij heeft zich ook in de laatste maanden niet gehaast weg te komen, maar wil blijkbaar tot een zekere afsluiting van zijn werk komen, en was zeer verlangend voor zijn vertrek uit het Toradjaland nog eenmaal zijn oude vriend en broeder Pattikayhatu uit Galumpang te ontmoeten. We hopen dat hem dit mag gelukken.

Door deputaten en zendende kerken is besloten ds Bikker uit te zenden met de opdracht de belangen van ons eigen terrein te behartigen en de zaak der opleiding zo goed mogelijk te dienen. Ds Bikker is bezig de toelating voor Indonesië aan te vragen, en hoopt, wanneer de toestemming afkomt, zo spoedig mogelijk te vertrekken. Deputaten en Zendende Kerken besloten, voor het geval er een hiaat mocht ontstaan, tussen de terugkomst van ds Geleijnse en het gaan van ds Bikker, ds van Wakeren predikant van de G.Z.B. te Makassar te benoemen tot tijdelijk kashouder van onze zendingskas.

Aan het verband van ds J. van Dalen met onze zending, welk verband ook na 1950 bestendig was, doordat hij missionair predikant van Rotterdam bleef zonder geldelijke lasten voor de zending, is nu een einde gekomen, doordat ds van Dalen een beroep heeft gekregen naar Slootdorp en dit beroep wel zal hebben aangenomen wanneer de Synode vergadert.

Op het zendingsterrein zijn naast ds Geleijnse werkzaam zes **inheemse predikanten** en wel de Ambonees Petrus Pattikayhatu, en de Toradja's: Roberth Thumo, Esau Pampang, Paulus Podo, Gustaaf Passau en Christiaan Demalima. Deze inheemse predikanten hebben de plaats ingenomen van de vroegere Hollandse ressortspredikanten. Ze hebben elk een eigen ressort van 15 tot 20 gemeenten waarin ze Woord en sacrament bedienen. Verder zijn er vijf evangelisten, die geheel voor rekening van de zending komen, en zeven evangelisten, die in een bepaald verband met een classis staan en gedeeltelijk door een classis worden betaald.

De gemeenten worden wekelijks door 112 gemeentevoorgangers bediend in de prediking.

Wat de organisatie op het thuisfront betreft, is er weinig verandering gekomen. Aan de kring der deputaten is ons één broeder ontvallen nl. ouderling G. J. O. Vermeer, die dit voorjaar door de Heere werd opgeroepen. Hij heeft vele jaren met de toewijding van zijn gehele hart het deputaatschap waargenomen, en als lid van de commissie van uitvoering, ook de vergaderingen van deze commissie trouw bijgewoond. Wij weten, dat hij thans in het Koninkrijk der hemelen mag aanzitten aan de bruiloft des Lams en daar de Koning der kerk mag grootmaken met de Toradja's die hem lief waren geworden.

De plaats van br. Vermeer werd door de P.S. van het Zuiden aangevuld door ouderling J. van Dongen van Dordrecht.

De kring der deputaten bestaat thans uit de volgende brs.
van de P.S. van het Noorden: ds W. Heerma en ds A. C. Noort,
van de P.S. van het Oosten: ds R. Slofstra en oud. T. Visser,
van de P.S. van het Westen: ds M. W. Nieuwenhuijze en oud. Overduin.

van de P.S. van het Zuiden: ds M. S. Roos en oud. J. van Dongen.

Als generale deputaten hebben zitting: Prof. J. J. v. d. Schuit als 1e penningmeester, ds G. Bilkes als 2e penningmeester en ds A. Bikker als secretaris, terwijl door de deputatenvergadering voor het geval ds Bikker naar het terrein zou vertrekken ds Noort als secretaris werd aangewezen.

Als zendende kerken treden nog steeds op Hilversum, Hoogeveen en Rotterdam, terwijl in feite Hilversum en Rotterdam vacant zijn en de vraag dient te worden overwogen of deze gemeenten, nu zij geen zendingsarbeider op het terrein hebben, nog als zendende gemeenten moeten worden gehandhaafd.

Namens de zendende gemeenten werden in de regel een predikant en een ouderling gezonden naar de vergadering der deputaten. Als adviseur van de deputaten treden op ds Jongeleen en Prof. Hovius.

Om de liefde tot en de kennis van de zending bij onze mensen te vermeerderen verschijnen maandelijks het zendingsblad Uw Koninkrijk Kome en jaarlijks de geïllustreerde zendingskalender. Beide uitgaven werpen een flinke bate af voor de zendingskas. Ds Jongeleen mag het redacteurschap van Uw Koninkrijk Kome reeds waarnemen vanaf September 1919, dus in de maand der Synode 34 jaar.

Het penningmeesterschap wordt waargenomen door Prof. van der Schuit, die dit werk gedaan heeft vanaf September 1927, dus 26 jaar lang.

Het secretariaat wordt waargenomen door ondergetekende, die ook in de periode sedert de synode van 1950 als Lector in de Zendingswetenschappen aan onze Theologische School te Apeldoorn optrad.

In alle classes onzer kerken worden zendingsdagen gehouden, in enkele classes zelfs op meerdere plaatsen. De zendingsdagen mogen zich voortdurend in een goede belangstelling verheugen. In de meeste gemeenten is plaatselijk een zendingscommissie of een zendingsvereniging, welke plaatselijk de zaken der zending behartigt. Zo mag de zending een grote plaats in heel ons kerkelijk leven hebben.

Hoofdstuk 3. Gemeenten en evangelisatiewerk op het terrein.

Al is er momenteel maar een enkele Hollandse Zendingsarbeider op het terrein, toch mag het werk in de gemeenten en het evangelisatiewerk onder de Toradja's (evangelisatie hier opgevat in de Paulinische betekenis van het woord: het prediken aan de volkeren) gestadig voortgaan en met grote zegen.

Die zegen is niet in cijfers uit te drukken. Dit jaar hebben we zelfs helemaal geen cijfers ontvangen (door de slechte postverbindingen). Vorig jaar gaf de statistiek die we ontvingen aan een aantal van 15651 gedoopten, verdeeld in 106 gemeenten, 9 classes en 3 particuliere synoden.

De toestand in de gemeenten mocht ons enigszins duidelijk worden b.v. door het feit, dat ze standvastig bleven in de druk, dat velen martelaar geworden zijn voor hun geloof en het geeft ons wat te denken, dat ds Geleijnse schrijft in zijn laatste brief, dat in de gemeente van Mehalaän, waar vorig jaar zovelen hun geloof met hun bloed hebben bezegeld, thans vijf gezinnen van Mohammedanen overgekomen zijn tot de gemeente. Niettegenstaande de economische ellende, waarin het volk leeft, hebben toch vele gemeenten in de laatste jaren kans gezien een kerkje te bouwen.

Bijzonder verblijdend zijn de berichten uit de hoofdstad Makassar waar volgens ds Sumbung momenteel ongeveer twintig duizend Toradja's zijn, waar drie Toradjapredikanten en een evangelist werken en waar Zondag aan Zondag op vier plaatsen wordt gepreekt en de gebouwen de scharen niet kunnen bevatten.

Uit vele dingen blijkt, dat de Toradjakerk een levende kern heeft, die trouw is en waar getuigende kracht van uit gaat.

Regelmatig worden vergaderingen gehouden ook in breder verband van classes en particuliere synoden, op welke vergaderingen ds Geleijnse als adviseur optreedt en blijkbaar door de Toradjakerken als „Vader" wordt hooggeacht.

Door de gevaarlijke toestand in de binnenlanden, waardoor het maken van verre reizen zeer grote bezwaren opleverde, was het niet wel mogelijk synodevergaderingen te houden, waarin de kerk van Mamasa c.a. en die van Rante-Pao-Makale samenkwamen. Het bleef bij particuliere synode. We hopen, dat in de naaste toekomst de toestanden weer zo veilig mogen worden, dat meer aandacht kan worden besteed aan de eenheid van beide delen der Toradjakerk.

Hoofdstuk 4. Scholen, onderwijs en Medische dienst.

Deze beide takken van arbeid, welke vroeger een krachtige steun gaven aan heel het zendingswerk, hebben het meest te lijden gehad van de stormen van oorlog en revolutie welke over deze landen zijn gegaan. De vroegere gesubsidieerde scholen zijn nog steeds in handen van de overheid, zodat de invloed van de zending op het onderwijs in deze scholen zeer gering is. Op sommige andere zendingsterreinen zijn de vroegere zendingsscholen reeds teruggegeven in beheer van de zending of van een uit de inheemse kerken gevormde schoolvereniging.

Op ons terrein kon dat helaas nog niet gebeuren.

Ook de medische dienst, die vroeger geheel in beheer van de zending was is in overheidshanden, en wordt ook door de overheid betaald. De kans, dat we nog eens een gesubsidieerde dokter in Mamasa zullen hebben, is voorlopig nog niet groot, gezien de schrale bedeling van artsen over grote streken.

Of we op ons terrein nog weer eens een opleidingsschool voor christelijke onderwijzers zullen krijgen en een middelbare school om de leerlingen van de lagere scholen op te vangen, zal in de naaste toekomst ernstig moeten worden overwogen.

Hoofdstuk 5. Lectuurvoorziening.

Het is een levensbelang voor een jonge kerk, dat ze het Woord Gods mag hebben in haar eigen taal. In de afgelopen periode werd het Nieuwe Testament uitgegeven in de Toradjataal, verzorgd door dr van der Veen, die thans doorgaat met de vertaling van het O. Testament. Aan deze arbeid van dr van der Veen betaalt onze zending jaarlijks f 2000,— de G.Z.B. f 10.000,— en het Ned. Bijbelgenootschap f 10.000,—. Binnen een paar jaar hoopt dr van der Veen klaar te komen met de gehele bijbel. We zijn zeer dankbaar, dat dit zeer belangrijke werk reeds in zulk een stadium is gekomen.

Behalve dat, dienen er ook commentaren te worden geschreven en eenvoudige christelijke boeken tot voorlichting van de Toradjakerk voor de prediking, voor leiding van het huiselijke, het maatschappelijke en het kerkelijke leven, handleidingen voor catechisatie en verenigingen, voor kerkrecht en kerkregering, voor opvoeding en het culturele leven.

In de afgelopen periode zijn plannen voor dit doel wel overwogen, maar nog niet ten uitvoer gebracht. We hopen, dat in de komende periode deputaten en Zendende kerken aan deze zaak meer aandacht zullen schenken in samenwerking met de G.Z.B., die voor dezelfde opgaven staat.

In de afgelopen periode mochten we van de Gereformeerde Gemeenten een gift ontvangen van f 1000,— bestemd voor bijbelverspreiding op ons terrein. Voor dit geld konden enkele honderden bijbels naar het Toradjaland worden gestuurd.

Hoofdstuk 6. Contact met andere zendingen.

Als vanouds werd het contact met de G.Z.B. in deze periode voortgezet. Jammer dat de samenwerking niet effectiever kon zijn door enige aarzeling der deputaten om de opleiding op het terrein samen met de G.Z.B. ter hand te nemen. Deze aarzeling is gelukkig doorbroken, door het unanieme besluit der deputaten om ds Bikker uit te zenden en hem als taak mede op te dragen „de opleiding op het terrein zo goed mogelijk te dienen”. De G.Z.B. heeft in de afgelopen periode een zeer grote kracht ontplooid. Een complete staf van zendingsschouwers is aan het werk voor de opleiding, voor het ziekenhuis, voor een huishoudschool, een ambachtschool, lagere en middelbare school, opleiding van onderwijzers enz.

Vorig jaar besloten zendingsschouwers en Zendende kerken onze zending te doen aansluiten bij de Associated Missions, dat is een soort zendingsschouwers van kerken, die zijn aangesloten bij de I.C.C.C.

Ook zal onze zending zich aansluiten bij de Internationale Gereformeerde Zendingsschouwers welke tijdens de vergadering van de Gereformeerde Oecumenische Synode zal worden opgericht in Edinburgh.

Hoofdstuk 7. Plannen voor de toekomst.

Hoe de ontwikkeling van de zendingsschouwers in de toekomst zal zijn en welke

plannen in de naaste toekomst zullen worden uitgevoerd zal voor een groot deel afhangen van de rapporten, welke ds Geleijnse straks zal uitbrengen, wanneer hij in het vaderland komt en het bevind van zaken van zijn opvolger op het terrein.

De toestanden op politiek en economisch terrein in het zendingsgebied zijn zodanig labiel, dat het uiterst moeilijk is, enige vaste lijnen te trekken voor de toekomst.

Wel kunnen we er zeker van zijn, dat de verdere opleiding van predikanten en onderwijzers een zaak van de eerste orde zal zijn, dat de lectuur-productie en -verspreiding alle aandacht zal vragen, dat het middelbaar onderwijs zal moeten worden geregeld, en dat de medische dienst opnieuw zal moeten worden georganiseerd met of zonder subsidie van de overheid.

Dat een en ander niet zal gaan zonder finantiële steun onzer kerken spreekt van zelf, hoewel anderzijds ook met grote kracht dient te worden aangedrongen op het zelfonderhoud der Toradjakerk.

Hoofdstuk 8. Voorstellen.

Deputaten en Zendende kerken doen de volgende voorstellen aan de synode:

- a. de synode spreke haar goedkeuring uit over de handelingen van deputaten en Zendende kerken in de voorafgaande periode;
- b. de synode geve opnieuw aan de zendingsdeputaten en zendende kerken mandaat, de zaken der zending te behartigen en daarvoor zodanige maatregelen te treffen, als zij nodig achten, rekening houdende met de beginselen onzer zending zoals die zijn neergelegd in de zendingsorde en met de finantiële draagkracht onzer kerken;
- c. de synode benoeme opnieuw twee deputaten, naast die, welke door de Particuliere synoden worden benoemd.

Gaarne bevelen we het werk der zending hartelijk aan in het gebed der synode en der kerken. Nog zijn de Toradjakerken in vele geestelijke en stoffelijke noden en behoeven zij de steun onzer kerken.

De Koning der Kerk geve Uw vergadering licht en wijsheid, moed en kracht om ook voor het Zendingswerk onzer kerken het goede te zoeken en te betrachten.

Hij schenke Uwe vergadering de leiding des Heiligen Geestes.

Namens deputaten en zendende kerken,
de secretaris,

A. Bikker.

BIJLAGE XLIII.

RAPPORT VAN COMMISSIE IX OVER HET RAPPORT VAN DEPUTATEN
VOOR DE BUITENLANDSE ZENDING.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
in Nederland, in vergadering bijeen te Apeldoorn
8 September 1953 en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Uwe commissie voor het „Rapport voor de Buitenlandse Zending”, heeft de eer U het volgende te rapporteren.

1. Het rapport van Deputaten is zeer duidelijk. De zaken die medegedeeld worden, zijn goed te overzien. En de voorstellen, die aan het einde worden gedaan, zijn nodig.
Uwe commissie wil dan ook dadelijk voorstellen, om het rapport zowel als de voorstellen te aanvaarden.
2. Het verheugt Uwe commissie, dat de samenwerking met de Geref. Zendingbond beter wordt. Dit kan niet anders dan het werk der Zending ten goede komen en het welzijn van de Toradja-Kerken bevorderen.
3. Het is evenzeer verblijdend, dat ds Bikker zich zo spontaan gegeven heeft, om uitgezonden te worden, opdat hij de belangen van ons eigen terrein zal behartigen, en de zaak der opleiding zo goed mogelijk zal dienen.
Het welzijn van de Toradja-Kerken moet ons klaar voor de ogen staan. Er is daar grote behoefte aan leraren en daarom behoefte aan opleiding van inheemse leraren.
Uwe commissie hoopt vurig, dat de uitzending van ds Bikker spoedig haar beslag krijge.
4. Mocht dit echter onverhoopt niet gebeuren, dan moeten andere wegen worden gezocht.
De Toradja's zullen weldra de ganse H. Schrift in hun eigen taal ontvangen. Het moet daarbij van het allergrootste belang gerekend worden, dat de Toradja's naast die Bijbel, ook een eenvoudige verklaring van de Bijbel ontvangen.
Wanneer ds Bikker niet kan uitgezonden worden, zou het noodzakelijk zijn, dat ds Bikker twee jaren in het werk der Zending trede, opdat hij zich geheel zou kunnen wijden aan het schrijven van eenvoudige verklaringen van de Bijbelboeken en van preken over de H. Cat. in de taal der Toradja's.
Bovendien zal hij dan ook op een meer intensieve wijze de Binnenlandse actie voor de Zending kunnen stimuleren.
Uwe comm. stelt U voor, dat Deputaten voor de Zending zich zullen wenden tot de Kerkeraad van Amsterdam-West met het verzoek ds Bikker twee jaren te willen vrijstellen van zijn ambtelijke werkzaamheden, opdat hij zich voor bovengenoemde arbeid kan geven.
Het spreekt vanzelf, dat een en ander door de Zendingsskas zal worden gefinancierd en dat Amsterdam-West geen finantieel bezwaar mag hebben.
5. Over de Scholen en de Medische dienst op het Zendingsterrein kan helaas niet veel gezegd worden. Hier kunnen geen beslissingen worden genomen.
6. De opmerking op blz. 4 over een aansluiten van onze Zending bij de Internationale Geref. Zendingraad, kan gevoeglijk overgeslagen worden, omdat dit niet doorgaat.
7. Omtrent de zendende Gemeente Rotterdam wil Uwe comm. adviseren de gemeente Rotterdam niet meer als zendende gemeente te handhaven, omdat zij toch geen arbeider meer op het Zendingsterrein heeft.
8. Tenslotte moge Uwe comm. nog opmerken, dat de finantiële verzorging van de Zending in ons land onverminderd dient voort te gaan, en dat die zorg vooral niet mag lijden onder de arbeid voor de Evangelisatie.
Ten bewijze hiervoor mogen wij U wel herinneren aan het telegram van ds Geleijnse, dat ter Synode is ingekomen en waarin ds Geleijnse meldt: „Kerkelijk leven en Zendingarbeid vindt gezegende voortgang”.

Bestrale de Heere Uwe verg. met het licht van Zijn Geest en geve de Heere
U wijsheid in alle dingen.

Uwe comm. voornoemd,

ds J. Jongeleen.
ds A. Zwiep.
ds A. Bikker.
oud. W. Bok.
ds P. de Smit, rapporteur.

BIJLAGE XLIV.

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE EVANGELISATIE.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken, te vergaderen D.V. 8 September 1953 e.v.d. te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De Deputaten voor de Evangelisatie der Chr. Geref. Kerken hebben de eer U het volgende rapport aan te bieden:

a. Deputaten.

Het college van deputaten is thans, volgens de besluiten der Part. Synoden 1953 als volgt samengesteld:

Gekozen door de Particuliere Synode van het Noorden:

primi: ds A. Ponstein	secundi: ds H. U. Westerterp
ds J. H. Velema	ds W. Meijnhout

Gekozen door de Particuliere Synode van het Oosten:

ds J. Drenth	drs J. van Genderen
ds P. M. Jonker	ds R. J. van Pagée

Gekozen door de Particuliere Synode van het Westen:

ds J. W. v. d. Gronden	ds L. Floor Jr
ds N. Brandsma	ds P. H. Seggelink

Gekozen door de Particuliere Synode van het Zuiden:

ds A. Gruppen	ds D. Slagboom
ds A. Zwiep	ds W. de Graaf

Sedert Mei 1952 treedt als adm.-penningmeester op de heer W. E. van Dalen, Blankenslaan 13, Hoozevee. De door de vorige Synode benoemde deputaat-penningmeester ds Kampman, was om gezondheidsredenen verplicht zijn taak neer te leggen. In vergelijking met deputaten 1950 blijkt o.m. dat ds Kampman werd vervangen door ds Velema van Zwolle; ds van Leeuwen zich terugtrok en werd vervangen door ds v. d. Gronden; ds Hilbers vertrok uit de P.S. v. h. Zuiden in wiens plaats werd gekozen ds Zwiep; ds v. d. Weele vertrok uit de P.S. v. h. Oosten en werd vervangen door ds Jonker. Dat betekent, dat de helft van het college werd vernieuwd. Deputaten wijzen er op, dat zo'n sterke wisseling niet bevorderlijk is voor de gang van zaken, gezien nieuwe deputaten zich weer geheel moeten inwerken en instellen op de arbeid van hun voorgangers, welke erfenis zij tevens hebben te aanvaarden, namens de Kerken, die hen daartoe roepen.

b. Vergaderingen. In de afgelopen drie jaren werd tienmaal vergaderd, waarvan de eerste twee vergaderingen nog onder praesidium van ds Maris, daarna onder leiding van ds Drenth. Scriba was tot Juni 1952 ds Hilbers, die werd opgevolgd door ds J. W. v. d. Gronden. De mutatie in het penningmeesterschap als boven vermeld, dient nog de bekrachtiging van Uw Synode te ontvangen.

c. Werkzaamheden der evangelisatie-arbeiders.

1. Terrein Wieringen, hoofdzakelijk bepaald tot Slootdorp-Den Oever.

De opdracht der vorige Synode om te komen tot het beroepen van een evangelisatie-predikant in de poldergebieden, heeft eind Juli van dit jaar haar beslag gekregen. Onder goedkeuring van de P.S. van het Westen, na ontslag als Mission. dienaar des Woords van Rotterdam-C., vervolgens in overleg met deputaten evangelisatie, is de kerkeraad van Slootdorp overgegaan tot de beroeping van ds van Dalen in een gemeente-vergadering van Zaterdag 25 Juli 1953. Volgens de rapporten gaat de arbeid op Wieringen gezegend. Zoals bekend beschikt ds van Dalen bij zijn arbeid op Wieringen over een auto, verkregen uit de spontane bijdragen uit een „Wekker-actie” geleid door Prof. v. d. Schuit. Het aantal leden en doopleden bedraagt momenteel 112 (van Slootdorp en Den Oever samen). Verhouding belijdende en doopleden is 50/50.

De Kerkeraad van Slootdorp is uitgebreid met leden van Den Oever. Slootdorp, waar de oorspronkelijke kern der Chr. Geref. is, heeft een opkomst van

gemiddeld 25 personen in de Dienst des Woords. Men vergadert te Slootdorp in de Ned. Herv. Kerk. Huurprijs f 7,50 per Zondag.

In Den Oever, de eigenlijke evangelisatie-post is het bezoek 50/60 per dienst. De handicap in Den Oever is de vergaderruimte. Het gebouwtje „Land in Zicht”, tegelijk woning voor particulieren, is een onmogelijke vergaderlokaliteit. De kosten van een nieuw gebouw worden beraamd op f 20.000,— inclusief interieur. Hiervoor is een post op bijgevoegde begroting opgenomen. De administratie van Den Oever is op verzoek van deputaten ondergebracht onder Slootdorp. Oud. v. d. Woude van Slootdorp dient een driemaandelijks verslag van de financiën uit te brengen, zodat een gezond oordeel verkregen wordt over de draagkracht van Slootdorp-Den Oever.

Een belangrijke uitgaafpost voor deze zendende kerk van Slootdorp is het vervoer per auto voor de zeer verspreide kerkgangers. Tot dusverre kan Slootdorp slechts f 520,— per jaar bijdragen in de salariëring van ds van Dalen.

Er is een mannen- en vrouwenvereniging opgericht uit Slootdorp en Den Oever, tellende elk 18 leden. Ds van Dalen werkt voorts samen met ds Floor Jr in het houden van evangelisatie-samenkomsten te Medemblik.

c. 2. Noord-Oost-Polder. Operatie-terrein br evangelist Visser.

Zoals bekend heeft op 12 Dec. 1952 de ingebruikneming plaats gehad van de nieuwe kerk te Emmeloord, die gebouwd is met 50 % subsidie van Rijkswegen. Deze gemeente en dit kerkgebouw zijn een teken, dat wij vaste voet verkregen hebben in de N.O.P. Het kerkbezoek te Emmeloord is gemiddeld 60 personen. Daarnaast wordt met vrucht gewerkt te Ens, waar het aantal kerkgangers 50 is. Br Visser vervult elke Zondag vier spreekbeurten evenals ds van Dalen.

Het is een hele onderneming van deze pioniers in de N.O.P., die hun schouders er krachtig onder gezet hebben. De kerkeraad van deze kleine gemeente openbaart moed en beleid. Zij brengen zelf f 3.000,— per jaar op, w.o. 2/3 lasten (rente en kosten) en 1/3 aflossing. Er is dus inlopen van schuld. Daarboven wordt er heel wat benzine verreden om de kerkgangers van heinde en verre te halen voor de Dienst des Woords. Het is niet direct te verwachten, dat deze jonge gemeente meer dan f 520,— kan bijdragen in het salaris van br Visser. Bovendien liggen hier kerke-werk en evangelisatie-werk samen nauw verweven. Van een uitsluitende concentratie op Emmeloord is geen sprake.

Emmeloord is een brandpunt in de N.O.P. Er is gestadige groei door de toename der bevolking. Er zouden zich dit jaar te Emmeloord weer 200 gezinnen vestigen.

In het Noorden van de Polder worden dagsluitingen gehouden in de werkkampen. Er is begonnen 's Zondags een post te vormen in Rutten, hetgeen door medewerking van de classispredikanten geschiedt.

Aan de Chr. School te Rutten is een Chr. Geref. Hoofd benoemd, die Augustus 1953 daarheen vertrokken is. Dit wijst op een gezonde invloed van ons kerkelijk leven. De belangrijkste dorpen in aanbouw zijn Rutten, Espel, Creil en Bant. Deze pioniers-arbeid, die van Emmeloord uit geleid wordt is teveel voor één persoon. Acht bovendien de Synode het verantwoord, dat br Visser elke Zondag vier spreekbeurten vervult? Als dit misloopt, wat dan?

Als gevolg van deze situatie kan aan andere objecten, zoals in de Z.O.P. bij Harderwijk, waar als centrum Lelystad verrijst, weinig of in het geheel geen aandacht geschonken worden. Dichter onder Harderwijk heeft ds v. d. Weele veel arbeid verricht onder de dijkwerkers. Gezien de noodzakelijke arbeid in Zeeland vindt de Z.O.P. circa een jaar vertraging, hetgeen ons ten goede komt in de bezinning op de arbeid daar, waar br Visser reeds eerste contacten gelegd heeft, maar onmogelijk meer tijd voor kan afnemen, totdat er hulp komt in de N.O.P. In dit licht is het verblijdend en duidelijk, dat de kerkeraad van Emmeloord het verzoek gericht heeft aan deputaten om een candidaat te mogen beroepen. Volgens deputaten is dit de juiste gang van zaken, waarbij br Visser de handen meer vrij krijgt voor het eigenlijke evangelisatiewerk in de N.O.P. zowel als in de Z.O.P.

Gezien hetgeen in de afgelopen jaren tot stand is gebracht, is deze arbeid niet ongezegend gebleven en biedt nog een ruim arbeidsveld voor de toekomst. Hierbij lopen Kerke-werk en Evangelisatie-werk sterk in elkaar, daar er momenteel meer sprake is van kerke-werk dan van evang.-werk. Immers een be-

langrijk onderdeel van deze arbeid is het opvangen van gezinnen, die daar komen. Deputaten hebben de situatie persoonlijk in ogenschouw genomen en onlangs nog een intensieve bespreking gevoerd met de kerkeraad van Emmeloord en br Visser. De gemeentevorming roept sterk de behoefte naar voren van de volle evangelie-bediening.

Deputaten hebben dan ook met volle overtuiging een post hiervoor uitgetrokken op de ingediende begroting om dit zo mogelijk op korte termijn te bevorderen. De Part. Synode werd reeds om adhesie gevraagd. De P.S. van het Noorden stond hier volkomen achter. De P.S. van het Oosten schreef o.m. „Dat de P.S. van het Oosten het feit, dat Emmeloord en daardoor mede het werk in de N.O.P. een predikant krijgt, indien mogelijk, ten zeerste toejuicht, moge blijken uit de gedachte, die ter P.S. geopperd werd, dat zo de Kas Hulpbehoevende kerken in het Noorden, niet volkomen bij machte zou zijn dit mede te dragen, er een beroep zou kunnen worden gedaan op deze Kas van de P.S. van het Oosten, niet voor het evangelisatie-werk, maar voor het bezit van een predikant voor de kleine gemeente Emmeloord”.

Deputaten hebben de kerk van Emmeloord verzocht uitvoerige gegevens te verstrekken t.a.v. financiën etc., die ter Synode dienen kunnen. Indien deze nog tijdig worden ontvangen, zullen ze bij het Rapport worden toegevoegd. Voor het overige verwijzen wij naar de begroting der e.k. drie jaren, waarin een post voor het beroepingswerk is verdisconteerd.

d. Vergaderruimte Ens.

Het vergaderprobleem geeft veel zorgen.

Tot op heden werd vergaderd in een directie-keet van de N.O.P. Deze wordt echter verplaatst, er werd reeds contact opgenomen om te vergaderen in een stenen pakhuis. Na enige veranderingen zeer geschikt en zeer goed gelegen. De kosten daarvan kunnen wij toch niet leggen op Emmeloord. Hiervoor is f 1.000,— uitgetrokken op de begroting. Deputaten hebben dit gebouw gezien. Zou het onverhoopt niet doorgaan, dan zal ook in de toekomst daar een bescheiden gebouwtje moeten verrijzen. Momenteel is dit op de begroting niet tot uitdrukking te brengen.

e. Financiering Kerkbouw.

Wij moeten onder de huidige omstandigheden en ontwikkelingsgang in de N.O.P. van ons eigen kerkelijk leven rekening houden met de mogelijkheid, in de toekomst, van twee predikantsplaatsen. Daarbij dienen wij niet uit het oog te verliezen, dat tot 1957 de kerkbouw nog voor de helft wordt gesubsidieerd van Rijkswege. Wanneer de eerste predikant op korte termijn wordt beroepen, is met enkele jaren wel te zien, of dit doel bereikbaar is, waarbij nog tijdig van Rijkssubsidie gebruik gemaakt kan worden. Niet onbelangrijk is tevens, dat de Directie van de N.O.P. al haar medewerking heeft toegezegd om Chr. Geref. gezinnen in de Polder te plaatsen.

f. Instructie evangelisatie-arbeider.

Van de Poëzie komen wij in het Proza van art. 6 Instructie Evang.-arbeider, waarin nog nooit behoorlijk is voorzien. Een paar spaarbrieven zeggen in dit verband slechts zeer weinig. Wij hebben deswege een onderhoud gehad met de heer Rodenburg de financ. adv. der kerken. Deze suggereert het oprichten van een kerkelijke kas voor evangelisatie-arbeiders, evenals die bestaat voor de E.P.P.W., daar ons volk voor verzekeringen e.d. niet gevoelt. Wij vragen om meer licht aan de Synode.

g. Emmen.

Eventueel d e r d e arbeidsterrein in de Zuid-Oosthoek van Drente. Een nieuwe fase in de strijd. Het pas geïnstitueerde Emmen vraagt de belangstelling van onze kerken. Deze gemeente is gelegen in een nieuw industrieel brandpunt van ons land. Uit alle oorden van het land trekt men hierheen en de broeders en zusters onder hen vinden in de kleine gemeente een geestelijk onderdak, die hierdoor mede aan een snelgroei-proces is onderworpen, wanneer zij de nodige aandacht en geestelijke aantrekkingskracht en geestelijke verzorging kan opbrengen.

Onder de twee groepen van fabrieks- en veen-arbeiders ligt een enorm werk-

terrein voor de evangelisatie. De velden zijn er wit om te oogsten.

Deze kleine gemeente kan die taak onmogelijk op zo korte termijn doelmatig vervullen. Hier is een predikant nodig, die deze arbeid aan kan.

De Ned. Herv. Kerk en de Geref. Kerk werken hard in de evangelisatie. Het is hiermee als destijds op Wieringen, waar veel verloren is gegaan doordat wij achteraan kwamen. Bedriegen de tekenen niet, dan is de hulp, die hier geboden wordt, meer „incidenteel” dan „blijvend”. Dit blijkt reeds uit de bereidheid tot offeren, thans aanwezig. Na aftrek huur heeft zij zelf beschikbaar f 2.000,— voor honoraria en onkosten.

Wanneer deputaten een gelijk bedrag konden voteren en de Kas voor hulpbeh. gemeenten van het Noorden f 500,—, is dit plan te verwezenlijken. Deputaten hebben geen vrijmoedigheid deze roep „Kom over naar het Noorden en help ons” naast zich neer te leggen. Dit valt trouwens ook onder de arbeid van art. 4 evang.orde b. Deputaten hebben hiervoor een bedrag in de begroting opgenomen. Het schrijven van de Kerkeraad van Emmen wordt in extenso hier bijgevoegd.

h. Vlottende middelen.

In het stadium waarin deze arbeid verkeert, moeten naar het oordeel van Deputaten zeker twee collecten verplichtend worden gesteld. Daarbij verdient het aanbeveling één hiervan te projecteren met de **Kerstdagen**. Pasen voor de Jodenzending; Pinksteren voor de Heidenzending; Kerstfeest voor de evangelisatie-arbeid: „Zie ik verkondig U grote blijdschap”.

Kunnen geen wegen tot financiering gevonden worden, dan zal van progressieve arbeid geen sprake zijn.

i. Gewone werkzaamheden.

De gang van zaken in de Poldergebieden heeft deputaten nagenoeg uitsluitend daarmede bezet. Contact met de evang. comm. in de grote steden was er niet, hoewel contact wordt onderhouden met de Bond van Chr. Geref. Zondagsscholen, het Verband van Chr. Geref. Evang. comm. en de Jeugdraad. De dubbele opdracht die deputaten hebben, en Kerke-werk en Evangelisatie-werk brengt het één wel eens in gedrang bij het ander. Dit moge eveneens een punt van bespreking te Uwer Synode uitmaken.

j. Bond van Chr. Geref. Zondagsscholen.

Van de Secretaris de heer v. d. Nadort ontvingen we mededeling dat momenteel 92 Zondagsscholen zijn aangesloten. Een 13-tal bleef nog volharden in haar isolement. Lang niet al deze Zondagsscholen zijn Evangelisatie-Zondagsscholen. Toch wordt zoveel mogelijk „Licht en Waarheid” aan de kinderen der Zondagsschool uitgedeeld. Volgens de adm. van L. & W. bedroeg dit aantal over 1952 92.000 exemplaren. De Evang.comm. ontvingen 173.000 exemplaren; particuliere abonnees 49.000; militairen 12.000; extra Kerstnummers 7.800; gratis verspreiding 9.500; privé verspreiding 1.200. Totaal globaal 344.000.

Hiermede zijn we reeds terecht gekomen bij:

k. Het verband van Chr. Geref. Evang. comm. in Nederland,

dat „Licht en Waarheid” exploiteert. Met verwijzing naar het verslag op de vorige Synode, diene, dat de oorspronkelijke plannen om te komen tot een soort gezinsblad „Open vensters” geen doorgang konden vinden, gezien de moeilijkheden, die gerezen zijn met mevr. Ramaker, waarvan ook de kerkeraden op de hoogte zijn. Dit is nog steeds niet opgelost. De naam L. & W. bleef echter gehandhaafd. Op 26 Febr. vergaderde het Bestuur van het Verband met de besturen van de Zondagsschoolbond en de Jeugdraad, wat zeer verhelderend werkte en een goed contact heeft gelegd. Besloten werd voortaan elk jaar éénmaal een dergelijke gecomb. besturenverg. te houden.

l. Jeugdraad.

Dit is niet die kant uitgegaan, welke het vorige Synodale rapport vermeldt. Subsidie van de Minister werd niet verkregen. De eisen bleken veel en veel te hoog te liggen. Stimulering met Rijkssteun is van de baan. Van de werkzaamheden van de Jeugdraad gelieve U bijgaand rapport aan te treffen. Voor de werkers van de Evangelisatie en Zondagsschool wordt „Het Kompas” uitgegeven.

m. Zendingsdagen.

Tot onze blijdschap mogen wij constateren, dat op onze zendingsdagen hoe langer hoe meer een plaatsje wordt toegekend aan de Evangelisatie, waardoor de gedachte meer bij ons kerkvolk gaat leven en de offerzin ook voor deze arbeid wordt opgewekt.

Wanneer wij het arbeidsterrein overzien, hetwelk dit rapport ons biedt, mogen wij dan niet dankbaar zijn, dat naast de zending, dit werk op onze handen is gezet? De evangelisatie naast de zending is geen verarming, doch verrijking en verdubbeling van onze taak. Hier is geen concurrentie aan het woord, maar de liefde van Christus, die dringt zowel naar het buiten- als naar het binnenland.

n. I.K.O.B.E.

Rest ons nog te vermelden, dat de Centraal Bond voor Inwendige Zending en christelijk maatschappelijk werk te Amsterdam, Stadhouderskade 137, Juni 1952 een oproep deed uitgaan om te komen tot een interkerkelijk overleg aangaande evangelisatie-vragen. Doel is de mogelijkheid van bespreking en overleg op het terrein van de evangelisatie en de herkerstening van ons volk. Deze interkerkelijke comm. voor evangelisatie-vragen is in het leven geroepen en is met haar werkzaamheden begonnen. Voorzitter is Mr Kist van Oegstgeest, secretaris ds Wiersinga van de Nijenburgh, het Ger. Evang. centrum. Alle kleuren zijn vertegenwoordigd. Het is niet meer dan contact - overleg - beraad. Uitwisselen van eigen visie op dit terrein. De secr. van onze deputaten heeft hieraan deelgenomen als „waarnemer” in afwachting of de Synode dit wenst te sanctionneren. De besprekingen zijn hoogst interessant en leerzaam en eisen geen concessie van beginsel.

o. Conclusies.

Deputaten stellen resumerend Uw vergadering voor:

1. De handelingen der deputaten t.a.v. het werk in de Wieringermeer en N.O.P., resp. Z.O.P. goed te keuren.
2. Br W. E. van Dalen uit Hoogeveen te benoemen tot Penningmeester der deputaten.
3. De Part. Synoden te adviseren de zittende deputaten de e.k. jaren zoveel mogelijk aan te houden.
4. De beroeping van ds van Dalen te Slootdorp goed te keuren.
5. Zich uit te spreken over het beroepingswerk te Emmeloord.
6. Twee collecten voor de Landelijke Evangelisatie verplichtend te stellen, waarvan één op de Kerstdagen (drie diensten).
7. Op grond van art. 4b evangelisatie-orde zich te stellen achter het verzoek van de kerkeraad van Emmen.
8. Zich uit te spreken over de mogelijkheid van een Kas voor Evangelisatie-arbeiders t.a.v. hun pensionnering.
9. Deputaten te machtigen namens onze kerken als lid toe te treden tot het I.K.O.B.E.
10. De Synode bezinne zich op de dubbele taak van dit deputaatschap: Kerkerwerk en Evangelisatie-werk.
11. De begroting van deputaten goed te keuren.

De Heere zegene Uw vergadering met een ruime bedauwing van Zijn Geest.

Namens deputaten voor de Evangelisatie,

ds J. W. v. d. Gronden, secretaris.

Bijlagen: Kas-Overzichten 1950/52.

Begroting 1953/55.

Rapport Jeugdraad.

Brief Emmen.

Overzicht Emmeloord.

**KAS DEPUTATEN VOOR DE LANDELIJKE EVANGELISATIE VAN DE
CHR. GEREFF. KERKEN IN NEDERLAND.**

Begroting voor de jaren 1953 - 1954 - 1955

Ontvangsten		Uitgaven	
1. Collecten	f 25.500,—	6. Tractem., Huur	f 27.750,—
2. Giften	5.500,—	7. Autokosten Emmeloord	3.000,—
3. Spreekbeurten Zendingsd.	5.000,—	8. Autokosten Slootdorp	3.000,—
4. Bijdrage Emmeloord	1.560,—	9. Diverse onkosten	2.500,—
5. Bijdrage Slootdorp	1.560,—	10. Ab. „Licht en Waarheid”	1.000,—
		11. Onkosten Z.O.P.	1.000,—
		Saldo	870,—
	f 39.120,—		f 39.120,—

Nieuwe Posten

Dekking		Uitgaven	
2e collecte 1954 en 1955	f 16.000,—	a. Reserv. aansch. auto	f 3.000,—
Kwijtschelding schuld		b. Beroepingswerk	
Jubileumfonds	2.000,—	Emmeloord 1954 en 1955	8.000,—
Lening van andere kassen		c. Schulddeging Jub. F.	2.000,—
of obligatielening	20.000,—	d. Beroepingswerk Emmen	4.000,—
		e. Gebouw Ens	1.000,—
		f. Gebouw Den Oever	20.000,—
	f 38.000,—		f 38.000,—

Omschrijving van de posten.

Ontvangsten:

1. Door de Generale Synode is aan de kerken opgedragen minstens één keer per jaar te collecteren voor deze kas. Gerekend naar de opbrengst van vorige jaren — terwijl toen reeds enige kerken tweemaal collecteerden — mag de opbrengst begroot worden op f 8.500,— per jaar. In drie jaren dus f 25.500,—. In dit verband mag nog gewezen worden op die kerken, die — hoewel hiertoe gemaand — verzuimden een collecte te houden.
2. De Kas ontvangt elk jaar talrijke giften, grote en kleine, die in totaal per jaar plm. f 2.500,— bedragen. Deze bijdragen zijn natuurlijk geen vaste grond waarop serieus gebouwd kan worden. Bij oproepen in „De Wekker” blijkt steeds dat vele kerkleden giften zenden. Ook mag steeds gerekend worden op bijdragen van verschillende verenigingen en enkele kerkeraden. Begroot voor drie jaren op f 5.500,—, daar door instelling 2e collecte giften wel wat terug zullen lopen.
3. Door de predikant te Slootdorp, de evangelist te Emmeloord en ook andere predikanten worden geregeld spreekbeurten gehouden ten bate van de Kas en het onder de aandacht brengen van deze arbeid.
Ook mag vermeld worden dat meerdere Zendingscommissies — welke Zendingdagen organiseren — hun gedeeltelijke of halve opbrengsten afstaan aan de Kas. Daar Zendingdagen dienen te staan in het teken van de Buitenlandse- en Binnenlandse Zending, mag opgemerkt worden, dat alle Zendingcommissies wel hun opbrengsten gelijkkelijk zouden kunnen splitsen.
De begroting kan echter niet hoger gesteld worden dan f 5.000,— voor drie jaren. In deze post zit natuurlijk enige speelruimte.
4. en 5. Door de gemeenten van Emmeloord en Slootdorp wordt t.b.v. de arbeid van hun evangelist en predikant f 10,— per week afgedragen aan de Kas. Het is deputaten gebleken dat geen hoger bedrag aan deze gemeenten kan worden opgelegd.
Begroot voor drie jaren in totaal f 3.120,—.

Uitgaven:

6. Voor tractementen en huur wordt begroot in drie jaren f 27.750,—. Dit naar aanleiding van de vastgestelde en uitbetaalde tractementen in de afgelopen jaren.
7. en 8. Ten behoeve van de arbeid in de beide gemeenten hebben de predikant en de evangelist een auto tot hun beschikking. Voor de te maken onkosten, als benzine en reparaties, wordt hun een bedrag van f 2.000,— in totaal per jaar beschikbaar gesteld.
Begroot voor drie jaren op f 6.000,—.
9. Deze post omvat o.m. vergaderkosten, bureaustkosten, rente en schuld, spaarfonds t.b.v. de heer Visser. Begroot voor drie jaren op f 2.500,—.
10. In de beide werkgebieden worden geregeld nummers van „Licht en Waarheid” gratis verstrekt. Begroot op f 1.000,—.
11. Door de gemeente van Harderwijk wordt krachtig gewerkt in de gebieden, welke thans worden ingepolderd, genaamd de Z.O.P.
Zal door onze kerken ook hier straks vaste voet gekregen kunnen worden, dan dient deze arbeid gesteund te worden door de hulp van de evangelist. Hem is opgedragen geregeld deze gebieden te bezoeken en eventuele contacten te leggen. Daar nog geen omljnd plan kon worden uitgestippeld, wordt hiervoor f 1.000,— voor drie jaren begroot.

Algemeen.

Bij de bespreking van deze posten kan worden opgemerkt, dat zo de zaken nu worden voorgelegd er een batig saldo kan bestaan van f 870,— over drie jaren. Gezien de grootte van dit bedrag over deze jaren kan men nauwelijks van een batig saldo spreken.

Hier blijkt dus uit dat deputaten geen enkele reserve kunnen kweken om de hun opgedragen taak breder op te zetten.

Toch is dit noodzakelijk.

Daarom moge nu een toelichting volgen voor de z.g. Begroting van de „Nieuwe posten”, gemerkt met de letters a t/m f.

- a. De auto van de heer Visser is reeds enige jaren oud en intensief gebruikt. Grote afstanden en slechte wegen. Het is zeer noodzakelijk dat hiervoor gereserveerd wordt. Begroot f 3.000,—.
- b. Zie Rapport.
- c. Van deputaten tot beheer van het Jubileum-Fonds 1834—1934 is een bedrag geleend van f 2.000,— voor de exploitatie van de Kas. Elk jaar wordt hiervoor f 60,— aan rente betaald. Daar dit bedrag niet bedoeld is als vaste belegging, dient dit zo spoedig mogelijk te worden afgelost.
- d. Zie Rapport.
- e. Te Ens worden enkele jaren kerkdiensten gehouden in een voormalig werkkamp. Deze barakken worden echter afgebroken en er is nu omgezien naar een andere vergaderruimte. Midden in het dorp kan een gebouwtje worden gehuurd, dat als werkplaats heeft dienst gedaan. Om dit gebouwtje geschikt te maken is f 1.000,— nodig. De gemeente van Emmeloord is niet bij machte dit financieel te volbrengen.
- f. In Den Oever is dringend een nieuw gebouwtje nodig. De diensten worden daar gehouden in een ruimte, wat nauwelijks een vergaderruimte genoemd kan worden. Bij alle weersomstandigheden is het zeer moeilijk hier kerkdiensten te houden.
Een en ander is reeds lang onder de aandacht gebracht. Zie „Wekker-actie”. De bouwkosten en inrichting van een eenvoudig gebouw worden beraamd op f 20.000,—. Deputaten zouden gaarne hiertoe over gaan, maar de middelen ontbreken ten enenmale.

Het totaal bedrag van deze „Nieuwe Posten” bedraagt f 38.000,—.

Dit bedrag zal nodig zijn, indien deputaten met Gods hulp de hun opgedragen taak naar behoren zullen kunnen verrichten.

Hoewel Uw vergadering de weg zal moeten wijzen naar de dekking van dit

bedrag, menen deputaten te mogen opmerken dat zij deze verplichtingen kunnen voldoen, indien.....

- a. een tweede collecte wordt ingevoerd t.b.v. deze arbeid;
- b. de schuld van het Jubileum Fonds wordt kwijtgescholden;
- c. zij een lening van andere Kassen, die reserves bezitten, ontvangen of een obligatielening kunnen uitschrijven.

De Penningmeester, W. E. van Dalen.

Hoogeveen, 1 Augustus 1953.

BEKNOPT FINANCIIEEL OVERZICHT DER KAS VAN DE
EVANGELISATIE 1950.

Inkomsten		Uitgaven:	
Aan collecten in 1950	f 5.490,73	Gezamenlijke uitg. 1950	f 5.907,53
Collecte Rotterdam-Z. van voor de scheuring	73,83	Op de Giro	1.074,77
Aan giften	167,19	In de kas 31 Dec. 1950	70,18
Verkeerd gezonden collecte	30,78		
Saldo 1 Jan. 1950	1.289,95		
	<hr/>		
Inkomsten	f 7.052,48	Samen	f 7.052,48

Ontvangen van 129 gemeenten 133 collecten, enkele gemeenten zonden twee collecten. 18 gemeenten zonden geen collecte.

FINANCIIEEL OVERZICHT DER KAS VAN DE EVANGELISATIE 1951.

Inkomsten:		Uitgaven:	
Saldo 1 Januari 1951	f 1.155,26	Tractementen en huur	f 9.397,50
Aan collecten	7.271,36	Exploitatie	1.826,11
Geleend Kas deputaten Jubileumgave	2.000,—	Reis- en vergaderkosten	278,23
Aan giften van kerkeraden	1.137,50	Verhuizingenkosten	558,45
Gift P.S. van het Zuiden	1.000,—	Porti en rondschrjven	41,60
Andere giften	319,50	Voorschot Jeugdraad	125,—
Voorschot terugontvangen	120,85	Spaarfonds	212,60
Collecten Zendingsdagen	811,95	Retour, verkeerd gezonden collecte	104,97
Diversen	195,87	Ontvangen coll. en giften kerkgebouw Emmeloord	244,14
Voor kerkgebouw Emmeloord	254,14	Diversen	26,27
Voor auto ds v. Dalen	209,—	Saldo 31 Dec. 1951	
		op giro f 1.591,44	
		in kas 69,12	
			1.660,56
	<hr/>		
	f 14.475,43		f 14.475,43

FINANCIËEL OVERZICHT DER KAS VAN DE EVANGELISATIE 1952.

Ontvangsten:		Uitgaven:	
Collecten	f 8.468,69	Tractementen en huur	f 9.954,75
Giften	2.318,49	Af:	
Giften van Kerkeraden	322,—	Steun v. d. Hulpbeh. K.	
Spreekbeurten	643,44	v.d. P.S. v/h Noorden	
Zendingsdagen en Landdag	2.119,12	t.b.v. Emmeloord	
Nadelig saldo 1952	11,55	over 1951	f 250,—
		over 1952	500,—
		Bijdr. Emmeloord	
		1e halfj. 1952	260,—
			f 1.010,—
			f 8.944,75
		Reis- en Vergaderkosten	236,47
		Premie Spaarkas t.b.v.	
		G. Visser	212,60
		Rentezegels G. Visser	31,20
		Porti, Onk. Scriba, Pennm.	
		Copieerkosten	124,12
		Rente 3% v. d. lening van	
		f2.000,—	60,—
		Exploitatie N.O.P. 1951	548,54
		Exploitatie N.O.P. 1952	1.587,23
		Verhuiskosten G. Visser	161,10
		Expl. Wieringermeer 1952	1.730,03
		Ab. „Licht en Waarheid”	237,25
		Exploitatie Nieuwe Polder	10,—
			f 13.883,29
			f 13.883,29
			f 13.883,29

BIJLAGE XLIV a.

**Christelijke Gereformeerde Kerk
Emmen**

Emmen, 16 Juli 1953.

Scriba: J. H. van Weerd,
Nijkampweg 41.Aan Deputaten voor de Evangelisatie van de
Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland,
p/a de Weleerwaarde Heer Ds J. W. v. d. Gronden,
Marconistraat 5, IJmuiden.

Weleerwaarde broeders,

Het zal U bekend zijn, dat enkele weken geleden het getal van onze Christelijke Gereformeerde Kerken met één is vermeerderd door het institueren van onze gemeente alhier.

Dankbaar mogen wij het werk gedenken, dat de Heere hier heeft willen doen. Onze jonge gemeente in een snel-groeiend industriedorp kan met Gods hulp een bloeiende gemeente worden, nu uit alle oorden van het land broeders en zusters naar de Zuid-Oosthoek van Drente komen. Zij vinden hier thans onderdak, terwijl de eerste dienst welke hier plm. 6 maanden geleden gehouden werd, nog een waagstuk was.

Dit alles stemt ons dankbaar, maar brengt thans tevens de vraag met zich mede hoe de toekomst van onze gemeente hier en van onze Kerken in het algemeen in de Zuid-Oosthoek van Drente zal worden. Naast een sterk gemengde bevolking, die een fabrieksplaats eigen is en naast de oorspronkelijke bevolking van landbouwers, middenstanders enz. kennen we hier zoals U bekend zal zijn het probleem van de werkers in de venen. Onder de twee grote groepen van fabrieks- en veenarbeiders ligt een enorm werkerterrein voor de evangelisatie. We zouden als Kerk tekort schieten, wanneer we ons maar rustig op zouden sluiten in onze eigen kring. We mogen wel zeggen, dat de velden onder deze voor het overgrote deel „vrijzinnige” of geheel ongelovige bevolking, wit zijn om te oogsten. Rome is hier zeer actief.

De Ned. Herv. Kerk en de Geref. Kerk hier ter plaatse nemen het evangelisatiewerk krachtig ter hand. Wij mogen daarin in geen geval achter blijven.

Nu komt voor ons uiteraard de moeilijkheid, dat het ons onmogelijk is onze taak in dezen op korte termijn te vervullen. De middelen hiertoe ontbreken ons. Het behoeft evenwel geen betoog, dat onder leiding van een predikant die dit moeilijke werk aan kan, hier veel tot stand kan worden gebracht. Onnodig is het te zeggen dat een min of meer langdurige vacante periode niet bevorderlijk zou zijn.

Ook voor onze jonge gemeente zou de bezielende leiding van een eigen predikant vanzelfsprekend eveneens zeer belangrijk zijn. In het thans lopende jaar zijn we door veel predikanten en gemeenten geholpen en wel zodanig, dat we op enkele Zondagen na één- of tweemaal een predikant hebben gehad. Voor 1954 zijn er helaas nog maar enkele toezeggingen en het laat zich aanzien, dat we het merendeel van de Zondagen geen predikant in onze gemeente kunnen laten voorgaan.

De kerkeraad van Emmen heeft dan ook reeds in zijn eerste vergadering van 10 Juli j.l. dit onderwerp uitvoerig besproken.

Hij is daarbij tot de overtuiging gekomen, dat een beroep op uw kas in het licht van de hierboven geschetste omstandigheden noodzakelijk en verantwoord was. Deze zaak, die onze gehele Kerk aangaat, is van zodanig belang, dat wij ons met vrijmoedigheid tot U wenden.

Zoals uit onderstaand overzicht moge blijken, zijn de inkomsten van onze kleine gemeente hoog te noemen. De bereidheid tot offeren spreekt hieruit. Het totaal van de jaarlijkse inkomsten is evenwel onvoldoende om daaruit een predikant te kunnen onderhouden.

Het nieuwe kerkgebouw van de Baptistengemeente, dat thans in gebruik is, wordt gehuurd tegen f 6,— per dienst. Hoewel dit bedrag (incl. verlichting en

verwarming) niet hoog te noemen is, betekent dit voor ons reeds een aanzienlijke uitgave.

Wij menen, dat U uit onderstaande gegevens althans een voorlopige indruk kunt verkrijgen van de situatie alhier.

Wij juichen vanzelfsprekend Uw werk in de Noord-Oost-Polder van harte toe. Onder Gods zegen is hier reeds veel tot stand gekomen. Toch mogen wij zeggen, dat dit deel van Drente, waarvan Emmen het centrum is, zeker even belangrijk is en dat dit gebied steeds in belangrijkheid toeneemt.

Wij hopen en vertrouwen, dat het voorgaande Uw aandacht zal hebben en onderwerp van Uw besprekingen zal uitmaken en dat dit tevens het geval zal zijn op de a.s. vergadering van de Generale Synode.

De Koning der Kerk zegene U in Uw arbeid.

Met broederlijke groeten,

w.g. onleesbaar, voorzitter.

w.g. J. H. van Weerd, scriba.

Enkele gegevens betreffende de gemeente Emmen:

Aantal leden: plm. 70 belijdende- en doopleden.

Inkomsten en uitgaven:

Collecten over April 1953	f 106,68
Collecten over Mei 1953	193,56
Collecten over Juni 1953	136,18

Tezamen f 436,42 over drie maanden.

d.i. een jaarbedrag van plm. f 1.700,—

Maandelijkse bijdragen f 75,—

per jaar 900,—

Totaal inkomsten	f 2.600,—
Kerkhuur	600,—

Beschikbaar voor honorarium en onkosten f 2.000,—

Burgerlijke gemeente Emmen ca. 62.000 inwoners,
waarvan in het dorp Emmen ca. 23.000 inwoners.

BIJLAGE XLIV b.

RAPPORT VAN DE STICHTING JEUGDRAAD
1 JAN. '50—31 MAART '52.

Aan Deputaten voor Evangelisatie
der Christelijke Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde broeders,

Door middel van ds Ponstein ontving ik het verzoek er zorg voor te dragen, dat Uw vergadering een beknopt overzicht krijgt van de stand van zaken bij de Stichting voor het werk der Christelijke Gereformeerde Kerken onder de Buitenkerkelijke Jeugd, hier verder gemakshalve „Jeugdraad” te noemen.

Gaarne voldoe ik aan dit verzoek en met onderstaande hoop ik U enige indruk te kunnen geven van ons werk, de moeilijkheden, welke wij hebben moeten doorworstelen en nóg moeten doorworstelen, doch ook de vooruitgang, welke als een lichtpuntje ons steeds weer opnieuw aanzet met groot enthousiasme dit werk voort te zetten.

Algemeen.

Wanneer ik mij goed herinner heeft Uw vergadering nimmer een officieel verslag ontvangen van het werk van de Jeugdraad en zou ik dus eigenlijk bij het allereerste begin moeten starten. Dat dit rapport dan vrij lijk zou worden behoeft geen nader betoog, daarom zal ik te dien aanzien volstaan met enige algemeenheden in grote lijnen.

Hierna krijgt U een overzicht van het contact met de Plaatselijke Commissies, contact met het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen in verband met het verkrijgen van subsidies, „het Kompas” en tenslotte het Bureau Jeugd raad.

Algemeen II.

Ultimo 1949 werd de Jeugd raad in het leven geroepen met het doel het werk onder de buitenkerkelijke jeugd te activeren en te stimuleren, in de plaatsen waar het werk onder de massa-jeugd nog niet ter hand was genomen contacten te leggen en aldaar trachten te komen tot het oprichten van Jeugd clubs en in de plaatsen waar dit werk wel reeds werd verricht de plaatselijke Commissies van voorlichting te dienen en tenslotte contact op te nemen met het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen ter verkrijging van subsidie.

Contact Plaatselijke Commissies.

In een aantal circulaires is aan de plaatselijke Evangelisatie Commissies een uiteenzetting gegeven van de instelling en het doel van de Jeugd raad, daarbij gevoegd een aantal vragenlijsten na invulling waarvan de Jeugd raad georiënteerd zou zijn omtrent de bestaande situatie bij de plaatselijke kerken.

Slechts weinig Commissies hebben de gevraagde gegevens verstrekt. Door de Heer Schoemaker uit Den Haag is in enige plaatsen voorlichting gegeven, waarvan niet veel bekend is, behoudens van Amsterdam-O. van welke vergadering de plaatselijke secretaris een uitvoerig verslag heeft gezonden.

Correspondentie werd gevoerd met de Evangelisatie-Commissies uit de volgende plaatsen:

Amsterdam-O, Boskoop, Enschedé, 's Gravendeel, 's Gravenhage, Groningen, Haarlem, Hoogeveen, Leeuwarden, Leiden, Lisse, Mussel, Nw. Pekela, Nw. Amsterdam, Rijnsburg, Rotterdam-Z, Sneek, Schiedam, Utrecht, Vlissingen, Zutphen, Zaandam.

Deze correspondentie hield in hoofdzaak verband met de beantwoording van gezonden vragenlijsten.

Bij deze correspondentie en de persoonlijk door de Jeugd raad gelegde contacten bleek alras, dat in veel kerken wel grote animo bestond voor het werk onder de buitenkerkelijke jeugd, doch een groot struikelblok dikwijls de financiën vormden.

Dientengevolge werd met onverminderde ijver gewerkt aan de subsidie, welke in uitzicht was gesteld door het

Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen.

In verband met het feit, dat de heer Schoemaker in Den Haag woonachtig was, werd hij aangewezen als contactman voor de Jeugdraad met genoemd Ministerie.

Herhaaldelijk heeft hij op een spoedige beslissing en algehele afwerking aangedrongen. Dat hij bij dit contact en door verkregen adviezen voor zich persoonlijk een voor onze Kerken niet te verwezenlijken en onaantvaardbaar werk-schema heeft opgesteld, behoef ik hier niet verder te noemen. Ik mag veronderstellen, dat deze min of meer onaangename geschiedenis genoegzaam bekend is in Uw vergadering.

Bij dit contact met het reeds eerder genoemde Ministerie kwam in de loop der tijden vast te staan, dat de Jeugdraad nimmer in aanmerking zou komen voor subsidie, aangezien zij geen rechtspersoonlijkheid bezat. Teneinde dit bezwaar te ondervangen werd de Jeugdraad omgezet in een Stichting, het besluit hiertoe werd genomen in onze vergadering van 11 November 1950.

De Stichtingsacte werd op 30 November 1950 notarieel verleden voor notaris van Drimmelen te Apeldoorn.

Aan alle deputaten voor Evangelisatie werd een exemplaar van de Statuten en Reglementen van de Stichting ter kennisname gezonden.

Dit alles heeft echter niet mogen baten om de verwachte subsidie te verkrijgen.

Bij de laatste mondelinge bespreking met twee heren van genoemd Ministerie is vast komen te staan, dat aan ons geen subsidie wordt verstrekt. De gestelde eisen zijn te hoog. Clubhuis, dat de gehele dag open is, gesalarieerde Jeugd-leiders enz.

Het Kompas.

Reeds van het begin af, dat de Jeugdraad is ingesteld gevoelde men er behoefte aan een nieuw instructieblad uit te geven. Aangezien geen gelden aanwezig waren, kon hiertoe niet worden overgegaan.

Door de Jeugdraad werd een plan ontworpen, waardoor de mogelijkheid geschapen werd wèl een instructieblad uit te geven.

Door de Jeugdraad zijn gelden geleend, waarvoor de outillage benodigd voor een stencil-inrichting zijn aangeschaft.

Deze aanschaffing bestaat uit:

- 1 stencilmachine;
- 2 schrijfmachines;
- 1 adresseermachine;
- 1 snijmachine

en kleinere gereedschappen plus inventaris voor inrichting bureau.

De bedoeling was primair het uitgeven van een instructieblad (hierna volgend te noemen: „Het Kompas”) en secundair werk te verrichten waardoor deze uitgave mede gefinancierd kon worden. En uiteindelijk de bedoeling gelden te verzamelen ten dienste van het Evangelisatiewerk. Van dit laatste is nog weinig terecht gekomen, doch hierop kom ik hieronder nog wel nader terug.

Ter introductie werd „Het Kompas” toegezonden aan predikanten, Evangelisatie Commissies etc.

Het aantal betalende abonnees was na afrekening van de geïncasseerde kwitanties 950, een aantal, hetwelk minstens opgevoerd moet worden tot 1500 (zie statistiek in laatste uitgave van „Het Kompas”).

Op het ogenblik is er een tendenz tot daling aanwezig van het aantal abonnees, dit aantal ligt ongeveer op 900.

De uitgave van „Het Kompas” heeft de eerste tijd veel geld gekost. Door onervarenheid veel materiaalverlies en bovendien moest er in het begin te veel aan porti betaald worden, daar wij eerst in December 1951 de machtiging hebben gekregen voor Frankering bij abonnement.

Het abonnementengetal, dat ver beneden de begroting is gebleven, is ook aanleiding geworden, dat wij in onze laatste vergadering besloten hebben te gaan bekrimpen op de omvang.

Door het uitgeven van een premie in de vorm van boekenbonnen willen wij trachten dit abonnementental in de toekomst op te voeren. Een actieve colporteur in elke grote plaats kan zeer efficiënt werken. Rotterdam heeft het bewijs geleverd en wat in Rotterdam kan, kan ook in elke andere plaats.

Bureau Jeugdraad.

Huisvesting voor dit Bureau werd gevonden in de Tuinstraat No. 45 te Apeldoorn, ten huize van de heer Kaper, waarvan een zoon, de heer L. Kaper, werd aangesteld om het stencilwerk uit te voeren. Aan zijn actieve acquisitie is het te danken, dat op het ogenblik de omzet van het Bureau zich nog steeds in stijgende lijn beweegt. De omvangrijke werkzaamheden hebben het nodig gemaakt naast de bedrijfsleider ook nog een typiste in dienst te nemen.

Bovenstaande wijst op een grote bloei van het Bureau Jeugdraad. Doch ook hier is het spreekwoord: „Door schade en schande wordt men wijs” van toepassing. Vele moeilijkheden moesten doorworsteld worden en nog zijn wij niet alle te boven. Een steeds weerkerende zorg zijn de liquide middelen, immers, wij beschikken na aanschaffing van de outillage niet over een aanloopkapitaal.

Enige vooruitgang is pas ingetreden, nadat wij erkend zijn als copieerinrichting. Dit laatste maakte het mogelijk grotere activiteit te ontplooiën ten aanzien van de acquisitie en meer reclame te maken buiten onze Kerken.

Het is op het ogenblik zo, dat wij een vaste omzet hebben aan bepaalde periodieken, waarvoor ons permanent de opdracht is verstrekt en veel kleine orders binnenkomen buiten de Kerken.

Alhoewel opgemerkt moet worden, dat ook uit onze Kerken meer en meer het te vervaardigen stencilwerk opgedragen wordt aan ons Bureau.

Het eerste jaar hebben wij gewerkt met een verlies van rond f 1.000,—, waarvan wij dit jaar tot 1 April ongeveer f 250,— zijn ingelopen.

Nadere specificatie volgt hieronder.

Dit verlies is voor een deel veroorzaakt door de uitgave van „Het Kompas”, zoals hierboven reeds opgemerkt, door onervarenheid van de bedrijfsleider en ten slotte voor een groot deel door de slappe zomermaanden in het eerste halfjaar, waardoor de salarissen hoger lagen dan de verdiensten op de omzet.

Dit alles behoeft echter niet verontrustend te zijn. U moet het zo zien dat het lopen leren geld gekost heeft, nu wij zo langzamerhand de kinderschoenen ontgroeid zijn, hopen wij op een gunstiger exploitatie.

Teneinde U enig inzicht te geven in de exploitatie gedurende de periode 1 Augustus 1950 tot 30 April 1952 diene onderstaande exploitatierkening.

Ik moet hierbij opmerken, dat deze cijfers niet tot op één cent nauwkeurig zijn, doch wel ten naastenbij met de werkelijkheid overeenstemmen.

Ontvangsten		Uitgaven	
Ds Kampman	f 325,—	Inrichting	f 4.100,—
Leningen	5.050,—	Salarissen en lasten	3.050,—
Opdrachten	5.120,68	Onderh. en vern.	100,—
Abonnementsgelden	1.921,65	Not. van Drimmelen	50,—
Nadelig Saldo	310,91	Huur	100,—
		Rente	142,—
		Stencils	500,—
		Inkt	250,—
		Papier	3.000,—
		Porti	500,—
		Licht	65,—
		Diversen	871,24
	<hr/>		<hr/>
	f 12.728,24		f 12.728,24

Ter nadere toelichting diene, dat de post „Diversen” bestaat uit: verzekering, kolen, reis- en verblijfkosten, onkosten vergaderingen, vergadering Amsterdam met Rev. Schaeffer, diverse aankopen voor copieerinrichting, zoals touw, plakband, enveloppen, correctielak, lichtbak, lampen, aanleg electr. licht enz.

De ontvangen f 325,— van ds Kampman zijn in hoofdzaak uitgegeven voor

de voorbereidende werkzaamheden van de Jeugdraad, zoals: reizen naar Departementen, telefoongesprekken, laten stencillen van circulaires, kosten de heer Schoemaker Den Haag, onkosten notaris voor verleden van Stichtingsacte enz. Deze gelden zijn dus niet uitgegeven ten behoeve van het Bureau Jeugdraad en kunnen dus in feite afgetrokken worden van de Diversen-post ad. f 871,24.

De Balans, opgemaakt naar de huidige stand van zaken ziet er als volgt uit:

Debet			Credit
Papier	f 200,—	Raad van Arbeid	f 200,—
Debiteuren	300,—	Belastingen	500,—
Abonnementsgelden	500,—	Crediteuren	1.000,—
Tekort	900,—	Salarissen	200,—
	<hr/> f 1.900,—		<hr/> f 1.900,—

Toelichting: In bovenstaande zijn begrepen de salarissen tot eind Mei en nog niet de omzet van de tweede helft van Mei. Werkelijk tekort is dus naar schatting ongeveer f 750,— (zie opmerking in 3e alinea onder Bureau Jeugdraad).

De post Belastingen ad. f 500,— bestaat in hoofdzaak uit te betalen Omzetbelasting. Door Uw rapporteur is aan de Inspectie der Belastingen te Deventer een verzoek ingediend om vrijstelling van Omzetbelasting op grond van de ideële doelstelling van ons Bureau.

Aangezien wij met dit Bureau echter deelnemen aan het economisch leven zal hoogstwaarschijnlijk dit verzoek wel niet worden ingewilligd.

Tot elke prijs zullen wij er naar streven zo spoedig mogelijk een sluitende exploitatie-rekening te verkrijgen.

Mocht U kunnen besluiten ons Bureau te steunen met een gift uit de Centrale Kas — zo deze daartoe in staat is — dan zullen wij dit dankbaar accepteren.

Slotopmerking.

Met bovenstaand verslag hoop ik U enig inzicht te hebben gegeven in de stand van zaken van het onder auspiciën en in opdracht van Uw college arbeidend Bureau.

Ten aanzien van de activiteit van de Stichting, ten dienste van het werk onder de massajeugd bij de Plaatselijke Evangelisatie-Commissies moet ik nog opmerken, dat met name in het laatste jaar waarin alles op alles is gezet het Bureau rendabel te krijgen, dit werk enigszins op de achtergrond is geschoven. Wij zullen dit in de toekomst met onverminderde activiteit ter hand nemen en er ernstig naar streven te beantwoorden aan het doel, waarvoor de Jeugdraad in het leven is geroepen.

Persoonlijk geloof ik, dat de activiteit der plaatselijke Commissies alleen zal vermeederen, wanneer zij meer geld in handen krijgen. Daar wij hieraan niet onmiddellijk kunnen voldoen, aangezien ons subsidie onthouden wordt, zal het Bureau Jeugdraad in deze in de toekomst moeten voorzien. Onnodig dus nogmaals te wijzen op het enorme belang van een sluitende exploitatierekening van het Bureau.

Wij vertrouwen, dat ons werk waarvan U door dit verslag een beperkte indruk hebt gekregen de goedkeuring van Uw college kan wegdragen en gaan met Gods hulp op de ingeslagen weg voort, opdat ook dit werk moge bijdragen tot instandhouding en uitbreiding van het Rijk van onze Heere Jezus Christus, Zijn Naam ter eer.

Wanneer wij daarbij ondersteund worden door Uw liefde en bovenal Uw voortdurend gebed zal dit onze taak vereenvoudigen.

Namens de Jeugdraad tekent met verschuldigde hoogachting en hartelijke broedergroeten Uw rapporteur

w.g. H. Boerrigter, Secretaris.

BIJLAGE XLIV c.

RAPPORT STICHTING JEUGDRAAD.
1 APRIL—31 DECEMBER 1952.

Aan Deputaten voor Evangelisatie der
Christelijke Gereformeerde Kerken.

Weleerwaarde Broeders,

Het is ruim een jaar geleden, dat U een rapport hebt ontvangen inzake de werkzaamheden van de Stichting voor het werk der Christelijke Gereformeerde Kerken onder de buitenkerkelijke jeugd, alsmede de stand van zaken bij het Bureau „Jeugdraad” (Uitgave Kompas en copieerinrichting).

Dit rapport, gedateerd 26 Mei 1952, handelde over de periode 1 Januari 1950 tot 31 Maart 1952.

Teneinde U voortaan een rapport te kunnen verstrekken over een periode die gelijk loopt aan een kalenderjaar, zal ik in dit rapport de gegevens en cijfers verwerken tot en per 31 December 1952, waarmee dus het vorige rapport per 1 April 1952 gecompleteerd wordt.

Ik vertrouw, dat U door kennis te nemen van het hiernavolgende, volledig inzicht kunt krijgen in de stand van zaken bij onze Stichting, alsmede de werkzaamheden, welke door ons ten dienste van de Evangelisatie worden uitgevoerd.

Algemeen.

Ten vervolge op het rapport van 26 Mei 1952 zal ik mij beperken met het weergeven van de gegevens in grote lijnen en daarbij zoveel mogelijk finesses vermijden. Zou ik dit niet doen, dan zou, met name het cijfermateriaal, van het stencilbureau een lijvig boekwerk worden.

Voorts zal ik duidelijkheidshalve dezelfde volgorde aanhouden als in het vorige rapport gevolgd, dit lijkt mij voor een juist overzicht gewenst.

Jeugdraad.

De eigenlijke taak van de Jeugdraad, n.l. het activeren en stimuleren van het werk onder de buitenkerkelijke jeugd, is in verband met het feit, dat wij van het Ministerie voor O., K. en W. voor ons werk geen subsidie ontvangen, praktisch niet uit te voeren.

Nog altijd bestaat er bij veel plaatselijke kerken veel belangstelling en animo om dit werk ter hand te nemen. Een steeds weerkerende belemmering daarbij is echter het gebrek aan financiën.

Aangezien wij hierin niet kunnen voorzien, omdat ons subsidie wordt onthouden, moeten wij ons bij onze bemiddeling in feite beperken tot het geven van voorlichting. Dus meer praktische wenken geven voor de te verrichten arbeid met de buitenkerkelijke jeugd.

Een dankbare rubriek in deze is uit „Het Kompas”: „Met hamer, zaag en schaar”.

In de laatste uitgaven van „Het Kompas” hebben wij regelmatig artikelen opgenomen waarin de arbeid, zoals die in verschillende plaatsen wordt verricht, beschreven wordt.

Deze artikelenreeks is in hoofdzaak bedoeld als stimulans voor de evangelisatiewerkers in de onderscheidene plaatsen en voorts opdat men zo van elkaars werkwijze kan leren.

Uiteraard ligt het in de bedoeling, dat wij te eniger tijd de plaatselijke commissies ook financieel zullen steunen. De gelden hiervoor zullen echter verdiend moeten worden met de copieerinrichting.

Dat het nog wel enige tijd zal duren, voordat wij zover zijn, zal U straks duidelijk worden uit het financieel overzicht van het copieerbureau.

Zolang dit laatste niet mogelijk is, zullen wij ons in hoofdzaak moeten blijven beperken tot het geven en het verstrekken van adviezen. U kunt er echter van verzekerd zijn, dat wij ter zake diligent blijven en steeds naar middelen zoeken om ons naar behoren van onze opdracht te kwijten.

„Het Kompas”.

Ook in het afgelopen jaar is elke maand een uitgave van „Het Kompas” verschenen. Weliswaar werd dikwijls de aflevering vertraagd door de late (te late) inzending van copie, doch door het inschakelen van allerlei hulpkrachten (die ons onnodig geld hebben gekost), kan ons instructieblad verschijnen.

Het abonnementental is, dank zij de actieve colportage van enige heren, na het vorige rapport weer iets opgelopen en bedraagt momenteel ca. 1200.

Dit getal ligt echter nog te laag en moet minimaal opgevoerd worden tot 1500. Eerst wanneer dit aantal bereikt is, zullen wij ten aanzien van deze uitgave een sluitende exploitatie kunnen verkrijgen.

In 1952 bedroeg het tekort op deze uitgave f 500,—. Gelukkig is dit tekort niet voor de volle 100 % neergekomen op de schouders van de toch al zo zwaar belaste Jeugdraad. Op een in het begin van 1953 gehouden samenspreking tussen Bestuursleden van Zondagsschool, Verband van Evangelisatie-Comm. en Jeugdraad, is overeengekomen, dat in de toekomst, dus te beginnen over 1953, het eventueel tekort op „Het Kompas”, gedragen zal worden door de drie hierboven-genoemde organisaties.

In deze vergadering werd het voor ons zeer prettige besluit genomen, dat het tekort over 1952 voor de helft gedragen zou worden door het Verband van Evangelisatie-Comm. Wij hebben ons verplicht eens per jaar een financieel overzicht inzake de uitgaven van „Het Kompas” voor te leggen aan de twee zuster-organisaties. Het tekort van 1953 is begroot op een bedrag rond f 600,—. Wij willen echter hopen dat deze exploitatie gunstiger zal uitvallen.

Bureau Jeugdraad.

Niettegenstaande in 1952 de omzet in stijgende lijn is gegaan, is de copieerinrichting nog steeds ons zorgenkindje en deze zorgen betreffen dan in hoofdzaak de liquide middelen. De copieerinrichting is rendabel. Het moge U blijken uit het hierna op te nemen financieel overzicht, doch het in 1951 geleden verlies op de exploitatie van „Het Kompas”, een achteruitgang in de zomermaanden van 1952 en ons aandeel in het tekort op de exploitatie van „Het Kompas” over 1952, zijn bij elkaar respectabele bedragen, die een achterstand hebben veroorzaakt, welke niet in één jaar weer in te lopen is.

In het vorige rapport is een verliessaldo van f 1.000,— genoemd. Dit bedrag is echter fout en moet zijn f 1.900,— (over 1950 en 1951). Mede in verband met een afzonderlijke administratie van „Het Kompas”, welke wij per 1 Januari 1953 zijn gaan voeren, is nu een Balans gemaakt per 31 December 1952. Over de jaren 1951 en 1952 gecombineerd. Deze Balans (zie onder), sluit met een verliessaldo van f 1.811,—. In een jaar tijds zijn wij slechts f 100,— ingelopen.

In feite echter f 350,—, want door ons is ook een ½ aandeel op het tekort van „Het Kompas” bijgedragen.

De Balans per 31 December 1952 (1951 en 1952) ziet er als volgt uit:

	Balans per 31 December 1952 (1951 + 1952)		
Inventaris	f 4.300,—	Leningen	f 5.050,—
Giro	833,42	Te betalen posten	
Debiteuren	820,—	(incl. Omzet Bel.)	1.313,21
Vorraden	432,80	Kompas (ab. geld 1953)	600,—
Verband van Evang.	250,—	Crediteuren	1.484,01
Saldo op afrekening	1.811,—		
	<hr/>		<hr/>
	f 8.447,22		f 8.447,22

De exploitatierekening per 31 December 1952 (eveneens 1951 en 1952) ziet er als volgt uit:

Verlies- en Winstrekening per 31 December 1952 (1951 + 1952)

Lonen en salarissen		Opdrachten	f 10.329,90
sluitpost van f 15,93	f 5.364,02	Abonn. gelden	3.114,80
Materialen en div., specifi-		Verliessaldo	1.811,—
catie van div. is rente,			
tel., porti, tekenaar, enz.	9.891,68		
	<hr/>		<hr/>
	f 15.255,70		f 15.255,70

Ik kan mij voorstellen, dat deze overzichten, zo op het eerste oog, U enigermate zullen verontrusten.

Dit behoeft echter geenszins het geval te zijn, want de steeds stijgende omzetten in 1953, alsmede een uitgebreide contrôle, welke wij thans toepassen op een zo zuinig mogelijk en efficient beheer, alsmede het voeren van een nieuwe veel overzichtelijker administratie, die onmiddellijk zwakke plekken aantoon, wettigen de hoop op een zeer gunstige exploitatie in 1953.

Ik vertrouw dan ook, dat wij U in een volgend verslag veel gunstiger cijfers kunnen verstrekken dan dat nu het geval is.

Aangezien de cijfers van 1953 nog niet geheel in de nieuwe administratie zijn verwerkt, wil ik mij nog niet wagen aan het verstrekken van voorlopige cijfers over 1953. Wanneer het enigszins mogelijk is, zal ik U t.z.t. een overzicht verstrekken over het eerste halfjaar 1953.

Opdat wij onze achterstand over de jaren 1951 en 1952 zo spoedig mogelijk geheel kunnen inlopen, zou het ons aangenaam zijn, wanneer Uw college zou kunnen besluiten om een gift te verstrekken uit de Centrale Kas. Het zou onze zorgen zeer verlichten. Wilt U dit eens zeer ernstig overwegen?

In verband met bovenstaand financieel verslag, diene nog de opmerking, dat alhoewel de door ons aangegane leningen niet binnen een bepaalde tijd moeten worden afgelost, wij toch moeten gaan reserveren voor aflossing. Terwijl bovendien in de komende jaren afgeschreven moet worden op de outillage.

Slotopmerking.

Ook nu wil ik dit rapport weer besluiten met het uitspreken van de hoop, dat onze arbeid Uw goedkeuring kan wegdragen.

Wij gaan met Gods hulp op de ingeslagen weg voort en zullen naast de zakelijke aspecten, die ons werk noodzakelijk meebrengt, niet onze eigenlijke taak uit het oog verliezen.

Namens de Jeugdraad tekent met verschuldigde hoogachting en hartelijke broedergroeten,

Uw rapporteur,

w.g. H. Boerrigter, Secretaris.

BIJLAGE XLV.

RAPPORT VAN COMMISSIE IV OVER HET RAPPORT EVANGELISATIE EN INSTRUCTIES C. I EN II.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren,

Bij de behandeling van dit rapport kon uw commissie vast stellen hoe door de Deputaten voor de Evangelisatie veel en rijk gezegend werk is verricht. Deze Deputaten stonden voor grote moeilijkheden. De Haagse Synode — Acta art. 41 — was er van overtuigd, dat het Evangelisatiewerk, met name in de Polders, krachtig door onze kerken dient ter hand te worden genomen. Maar deze Synode wees aan deze Deputaten geen andere bronnen van inkomsten aan, terwijl zij wel vertrouwde, dat Deputaten indien enigszins mogelijk zouden overgaan tot het beroepen van een predikant voor de arbeid in de polders.

Van overheersende betekenis zal zijn het antwoord, dat de Synode zal geven op conclusie 10 luidende:

„De Synode bezinne zich op de dubbele taak van het Deputaatschap: Kerke-werk en Evangelisatiewerk”.

Tot recht bezinnen is nodig, om zich voor ogen te stellen, hoe het was bij de aanvang van het onderhavig evangelisatiewerk — dat zich voornamelijk moest bepalen tot de drooggelegde polders — en hoe het geworden is. De geestelijke situatie van de bevolking in de pas drooggelegde Wieringermeerpolder vindt men getekend in de Acta van de Synode 1931, bijlage K. bl. 62 waar men leest:

„De geestelijke gezindheid der bevolking komt vrijwel overeen met die van de bewoners van het eiland Wieringen. Over het geheel genomen — een gunstige uitzondering maken er slechts weinigen — bekommert men zich weinig om God of Zijn dienst. De bioscoop trekt ook daar meer bezoekers dan de prediker van Gods Woord. Er zijn symptomen, die rechtvaardigen van een geestelijken nood te spreken”.

Hoe het nu is blijkt duidelijk uit het onderhavig rapport. Onder 's Heren zegen is door middel van de evangelisatiearbeid in de Wieringermeerpolder een Christelijke Gereformeerde Kerk geïnstitueerd. Deze heeft een eigen predikant. Iedere Zondag wordt nu in Slootdorp Gods Woord verkondigd. Er wordt ook regelmatig iedere Zondag godsdienstoefening gehouden in Den Oever.

De Noord Oost Polder werd mede versierd met een keurig kerkgebouw van de Christelijke Gereformeerde Kerk „Emmeloord”. Deze nog jonge kerk ontplooit grote activiteit en offervaardigheid. Dit laatste zeker op financieel gebied maar niet minder door het geven van arbeidskracht en vrije tijd. In Ens en Rutton wordt ook regelmatig op Zondag Gods Woord gebracht. Dit alles is tot stand gekomen voor het grootste deel door middel van de evangelisatiearbeid.

Bij het voor ogenstellen, hoe nu de situatie daar is zien we feitelijk twee stromen. De één heet „Evangelisatie” en de ander „Kerkewerk”.

Deze beide beginnen daar in één bedding te vloeien, zodat men ze nog moeilijk van elkander kan onderscheiden. Zelfs leidt dit tot vertroebeling. Een enkel voorbeeld moge dit verduidelijken. Op pag. 14 van het rapport vindt men in het financieel overzicht van Deputaten onder „Uitgaven” vermeld „Steu van de Hulpbehoevende Kerken v. d. P.S. van het Noorden ten behoeve van Emmeloord over 1952” de post van f 500,—. Laat men het „ten behoeve etc.” een ogenblik in zijn denken weg dan verleende de P.S. van het Noorden steun aan de evangelisatie met gelden uitsluitend voor Kerken bestemd. Dit zou vanzelf principieel bezien onjuist zijn. Doch er staat uitdrukkelijk bij „ten behoeve van Emmeloord”. Dus niet de evangelisatie maar de Kerk ontving die gelden, omdat zij hulpbehoevend was. Doch dan volgt er weer op: „Bijdrage van Emmeloord aan de Evangelisatie 1e halfjaar f 260,—”. Dit is de vergoeding, die Emmeloord moet geven aan Deputaten voor Evangelisatie voor de hulpdiensten aan die kerk door de evangelisatiearbeider verleend. Dit maakt een bedrag per jaar uit van f 520,—. Feitelijk is het dus zo, als Emmeloord f 500,— ontvangt van de Kas Hulpbehoevende Kerken, dat dit geld langs een omweg terecht komt in de Kas van Deputaten voor Evangelisatie. Rechtstreeks zou de P.S. van het Noorden die

gelden niet mogen geven voor de evangelisatie; langs een omweg geschiedt dit in feite wel.

Een tweede voorbeeld van vertroebeling is, dat voor onze Kerk de drooggelegde polders nu nog behoren tot het evangelisatieterrein. Wanneer een getrouw lid van één onzer kerken buiten die polders, zich gaat vestigen in de polder wordt hij, lid van onze kerk in bezit van een goede attestatie, feitelijk door zijn verhuizing voorwerp van evangelisatie. Dit klopt niet.

Een derde voorbeeld. Een evangelisatiearbeider — niet predikant — treedt 's Zondags in de kerk op, enkele uren daarna in een samenkomst om mogelijk hetzelfde woord te spreken, dat hij in de kerk bracht. Is het in het eerste geval kerkewerk en kan dit geschieden krachtens art. 3 sub. 1 D.K.O., in het laatste geval is het evangelisatiearbeid.

Is het niet veeleer in de Noord-Oost Polder zó, dat de arbeid daar verricht, niet meer in de striktste zin van het woord evangelisatiewerk is maar kerkvormend en arbeid onder de verspreide Chr. Gereformeerden in de polders? Vanzelf brengt deze vermenging van evangelisatiewerk en kerkewerk ook opeenhoping van arbeid. Het is nu zo, dat in de drooggelegde polders de evangelisatiearbeiders als regel iedere Zondag vier diensten leiden. Daar moeten op de duur sprekers en hoorders onder lijden.

In de drooggelegde polders wordt dan ook tegenwoordig in de eerste plaats kerkewerk verricht. Doch Deputaten voor evangelisatie verrichten die taak. Daaraan moeten al hun finantiën besteed worden. Waardoor hun de mogelijkheid ontnomen wordt om tot eigenlijk evangelisatiewerk te komen.

Als het op het zendingsveld gezegend gaat werkt de zending zichzelf er uit en de kerk er in. Zo is het ook gegaan met de evangelisatiearbeid in de polders. Evangelisatie is daar geworden kerkewerk. Toch staan deze Deputaten nog voor die taak in de polders. Hoewel ze zich onder de zegen des Heeren daar reeds uitgewerkt hebben. Wel blijft daar steeds gelegenheid tot evangeliseren; maar dit kan nu geschieden vanuit de bestaande kerken. Dan vanzelf weer met steun van andere Deputaten.

De Commissie acht daarom de tijd rijp, om scheiding te maken tussen die twee genoemde stromen. Langs lijnen van geleidelijkheid behoort de evangelisatie zich terug te trekken en behoort deze arbeid opgedragen te worden aan Deputaten voor Kerkewerk in de drooggelegde polders. De Commissie stelt daarom voor:

1. Om het Deputaatschap voor Evangelisatie te splitsen, zodat een deel kan blijven, wat het is en een ander deel wordt: „Deputaten voor Kerkewerk in de drooggelegde polders”.
2. Dit nieuw in te stellen Deputaatschap te doen bestaan uit 1 Deputaat benoemd door de G.S. en verder uit 1 lid benoemd door elke P.S. Deputaten worden verkozen voor de tijd van 6 jaar, af te treden volgens rooster.
3. Aan Deputaten voor Kerkewerk in de drooggelegde polders wordt opgedragen:
  - a. om in overleg met Deputaten van Evangelisatie dit terrein van hen over te nemen;
  - b. om een concept Instructie te ontwerpen en in te dienen bij de e.v. Generale Synode.
4. Deze Deputaten worden gemachtigd, om een lening te sluiten bijvoorbeeld voor de duur van 15 jaar tegen matige rente bestemd voor een sober gebouwde als vergaderplaats in Ens. Er moet naar gestaan worden om de aflossing in 15 jaar te voltooien.
5. Deputaten zijn gemachtigd één verplichte collecte in de kerken te doen houden. Toegestaan wordt om te verzoeken een opbrengst van gemiddeld 25 cent per lid.
6. Deputaten worden gemachtigd, om het beroepingswerk te steunen.

In betrekking tot het Deputaatschap voor Evangelisatie stelt uw commissie voor:

1. Om met ingang van 1 September 1954 dit deputaatschap te doen bestaan uit 4 leden. Iedere P.S. benoemt één lid.
2. Om de conclusies 1, 2, 3, 4, 7 en 9 onveranderd te aanvaarden.

3. Om conclusie 6 te verwerpen.
4. Om conclusie 11 te aanvaarden behoudens de wijzigingen voortvloeiend uit de eventueel hierboven vermelde voorstellen.
5. Om de handelingen van Deputaten in verband met de Jeugdraad goed te keuren.

Nog heeft uw Commissie te rapporteren over de Instructie C. I.

- a. De Generale Synode regele de positie van de Evangelisatie-arbeider. Uw Commissie stelt voor hierin geen verandering te brengen.
- b. en spreke uit, of deze arbeider het recht heeft, om een stichtelijk woord te spreken in alle kerken.

Uw Commissie heeft overwogen, dat het kenmerkende van art. 3 D.K.O. is, dat het ene kerkelijke ambt niet in de bevoegdheden mag treden van het andere. Analoog geldt dit ook van art. 3 D.K.O. sub 1. De ene hulpdienst geeft geen bevoegdheid tot de andere. Elk heeft zijn eigen taak en begrenzing.

Daarom stelt uw Commissie voor om dit niet uit te spreken.

C.II. Uw Commissie adviseert U daaraan te voldoen met bijvoeging achter het woord „beroepen” van deze woorden: „en (of) aantrekken”.

De bedoeling van deze bijvoeging is, om Deputaten te machtigen, om tegen vergoeding predikanten aan te trekken uit genabuurde kerken, die 's Zondags bijv. in de drooggelegde polders hulpdiensten kunnen verrichten.

Uw Commissie:

ds J. H. Velema, Saamroeper.
 ds D. H. Biesma.
 ds M. S. Roos.
 ds C. v. d. Zaal, Rapporteur.
 oud. J. van Dongen.
 oud. L. Post.

BIJLAGE XLVI.

GETUIGENIS VAN DE GENERALE SYNODE DER CHR. GEREFORMEERDE KERKEN
AAN DE KERKEN.

De Generale Synode, diep onder de indruk van de ernst der huidige geestelijke situatie in onze Kerken, en verontrust over de hier en daar zich voordoende verschijnselen van inzinking, vervlakking en zelfs van tegenstand somtijds ten opzichte van de practijk der godzaligheid, voelt zich geroepen tot de Kerken een getuigeniswoord in alle liefde en vermaan te doen uitgaan.

Het modern-religieuze „klimaat” in heel de wereld kenmerkt zich thans door een al meer loslaten van het verleden en van het historisch geworden, gepaard gaande met nog wel een overnemen van de religieuze symbolen, maar om inmiddels haar inhoud te vervagen of los te laten. In dit klimaat (in het algemeen geestelijk wereldproces) komen ook onze Kerken min of meer te staan. Dit roept op tot diep ernstige bezinning. Te meer daar wij helaas ook onder ons verschijnselen constateren, die ons met grote zorg vervullen. Onder welke we als een voorbeeld noemen een soms waar te nemen verslapping van de ernst in de behandeling der ons toebetrouwde zielen. Waarom we allen allereerst oproepen, om op en onder de kansel en in al de ambtelijke arbeid diep doordrongen te zijn van het tijdelijk en eeuwig wel en wee, zowel der bekeerden als der onbekeerden, opdat toch vooral het onderscheidend, ontdekkend, onderwerpelijk en bevindelijk element in prediking, catechisatie, huisbezoek etc. krachtig aanwezig zij.

Tevens niet minder om de gans algenoegzame rijkdom en levensvervulling, welke in Christus is, zo uit te stallen, dat middellijkerwijs de zielen tot jaloersheid worden bewogen, opdat men onder toepassing des Heiligen Geestes Christus zó lere kennen, dat men op Hem vertrouwt en uit Hem leeft, tot openbaring van de blijdschap des geloofs en een beleving tot de verheerlijking Gods.

Om te beginnen worde daarbij uitgegaan, gelijk ook b.v. in het doopsformulier geschiedt, van ons van nature midden in de dood liggen in een verbroken werkverbond, om also de noodzakelijkheid en rijke inhoud van het genadeverbond te leren verstaan. Zo blijft zalig worden een wonder en wordt de noodzakelijkheid der wedergeboorte door de Heilige Geest niet uit het oog verloren. Op deze wijze zal men ook bewaard blijven voor een oppervlakkigheid, die maar al te gemakkelijk leidt tot wereldgelijkvormigheid, welke vooral hierin bestaat, dat men heden ten dage al meer vraagt: hoever kunnen wij gaan in het uitleven van onszelf, in plaats van: hoe dicht moeten wij wel bij de Heere blijven?

Hier ligt bijzonder een taak voor de ouderen, opdat zij onze jongeren tot een goed voorbeeld mogen zijn en het meer dan thans vaak het geval is, aan het licht trede, welk een zielvervullende rijkdom er in de waarachtige vreze en gemeenschap Gods is. Tevens wijzen wij er op, hoe bij het toch bekeerde volk Gods vaak nog zulk een donkerheid en geesteloosheid heerst en hoe daar de grondoorzaak ook van is, dat het volk Gods al meer schijnt te willen leven uit zijn bekering en niet uit de Bron zelf: een Drieënige verzoende en genaderijke Verbonds-Jehova.

Hier moeten we al meer nog „bekeerd” worden van onze „zelfgenoegzame bekeertheid”.

Bij al onze leraren, hoogleraren, ouderlingen en leiders willen we met diepe ernst aandringen op een zich steeds meer oriënteren allereerst in de practische Godgeleerdheid. Het is voorts niet te ontkennen, dat met name de verbondsbeschouwing soms ontaardt tot een vervlakking in de beleving, alsof het voldoende ware, dat we door geboorte onder de verbondsbedeling zijn opgenomen of dat we zonder innerlijke wederbarende werkingen des Heiligen Geestes de weldaden des verbonds ons zouden kunnen toeëigenen en deelachtig worden. Geloof en bekering zijn wel noodzakelijk in het licht des verbonds, maar altijd zó, dat goed worde in het oog gehouden, dat ook dit alles genadegift des verbonds is; tevens dat krachtens dit verbond, hoe ellendig wij ook in onszelf ons bevinden, wij een recht hebben om te geloven. Om daarvan gebruik te mogen maken, is het noodzakelijk, dat we in de bevindelijke weg leren, dat we God kwijt zijn en van nature in een verbroken werkverbond liggen, dood door zonden en misdaden en we alleen door een oprecht geloof Christus en al Zijne weldaden

deelachtig kunnen worden, waartoe dan ook dit verbond ons de volzalige weg ontsluit. Bij deze voorstelling van het verbond en zijn beleving zal dan ook de toegang tot het Heilig Avondmaal zowel worden beperkt, als op goede gronden ontsloten.

Voorts brengen wij u onder het oog het voorbeeld in de Handelingen der Apostelen vermeld, hoe de eerste gemeente zich kenmerkte niet door een drift om zo spoedig mogelijk de gelegenheid aan te grijpen tot onschriftuurlijke scheuring, maar door uit te gaan van het principe, dat Gods Kerk gesticht is om te vertonen het ongedeelde lichaam van Christus. En laten we verstaan, dat ook het instituut der Kerk niet minder een vrucht is van het functionerende werk des Heiligen Geestes, dan de onzichtbare zijde der Kerk. Gelijk dan ook in de zendbrieven bij de toen reeds aanwezige botsingen en kwesties en afwijkingen nooit geadviseerd is om zonder Goddelijk bevel te scheiden.

Tenslotte, waar heden de jeugd al meer onze belangstelling vraagt, wekken we op tot uiterste voorzichtigheid. In verband daarmee, were men die middelen, welke in feite aan de wereldse gebruiken ontleend zijn en welke opkomen uit het vlees, om zich dan met een godsdienstig vernis te dekken; wie de jeugd behouden wil met middelen aan de wereld of ook wel aan verkeerde jeugdlusten ontleend, zal daardoor de jeugd des te meer voeren in de armen van de jeugd-vijand satan.

Met name willen we hier noemen: het op jeugdmanier toneelspele; te ernstiger en wanstaltiger als de z.g. toneelstukken nog met een godsdienstige tint aannemelijk moeten gemaakt worden. Tevens dienen weekend-kampen, waarvoor de Dag des Heeren wordt ontheiligd, absoluut veroordeeld te worden.

Geliefde broeders en zusters, jong en oud, heel de Kerk en elk der leden in het bijzonder, wij wekken u bij deze op, in de Naam des Heeren, ons voor Zijn aangezicht te verootmoedigen over onze bondsbreuken, om toch de Heilige Geest niet te bedroeven, maar om positief in de vreeze Gods te wandelen.

De tijden zijn diep ernstig. Alles wijst er op, dat Christus' toekomst al meer genaakt. Dit zal worden een zware tijd van benauwdheid voor Jacob, want het oordeel zal beginnen van het huis Gods uit. We horen van verre reeds het geroep: Ziet, de Bruidgom komt. Dit wekt op om meer dan ooit te zoeken de dingen die boven zijn en niet die op de aarde zijn.

Waakt en bidt, want de ure der verzoeking, die over de gehele aarde komen zal, genaakt. Daarom, gemeente van Christus, wees bereid, om de komende Rechter te ontmoeten; wees gereed, opdat Hij u in die dag en ure wakende vinde, staande midden in uw taak; wees gesierd met alle geestelijke sieraad op de dag Zijner heirkrachten, opdat ge uw verheerlijkte, hemelse Bruidgom zult kunnen ontmoeten met de hosannah's op de lippen en Hij zal u, overwinnares in Zijn Naam, geven: de kroon des levens.

De Generale Synode verzoekt de kerken om dit Getuigenis a.s. Zondag, 20 September, van de kansel te doen voorlezen.

Het moderamen:

W. Kremer, praeses.
 J. C. Maris, assessor.
 I. de Bruyne, scriba I.
 D. H. Biesma, scriba II.
 W. F. Laman, quaestor.

Apeldoorn, 16 September 1953.

BIJLAGE XLVII.

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR DE ZENDING ONDER
DE JODEN.

Aan de Generale Synode van de Christelijke
Gereformeerde Kerken, vergaderende D.V.
September 1953 te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De Deputaten voor de Zending onder de Joden hebben de eer U het volgende rapport aan te bieden betreffende hun arbeid sinds de Synode van 1950:

A. Deputaten.

De samenstelling van het college der Deputaten heeft de laatste drie jaren weinig verandering ondergaan. Doordat ds Joh. Prins D.V. binnenkort het ressort van het Westen gaat verlaten heeft deze Synode in zijn plaats gekozen ds L. S. den Boer tot primus-gedeputeerde. Onder de secundi-deputaten vonden meer mutaties plaats. De Part. Synode van het Noorden verkoos in de plaats van ds W. Ruiter, ds C. Verhage, die van het Westen in de plaats van ds J. G. van Minnen, ds S. van der Molen en in de plaats van ds L. S. den Boer, ds L. Floor Jr, die van het Zuiden in de plaats van ds E. du Marchie van Voorthuysen, ds C. Smits.

Dientengevolge is het college van Deputaten sinds de vergaderingen van de Part. Synode van 1953 als volgt samengesteld:

voor de P.S. van het Noorden:

primi: ds M. Drayer	secundi: ds C. Verhage
ds K. J. Velema	ds A. Ponstein
voor de P.S. van het Oosten:	
primi: dr B. J. Oosterhoff	secundi: ds J. van Dijken
ds K. G. van Smeden	ds P. de Smit
voor de P.S. van het Westen:	
primi: ds D. Biesma Jr.	secundi: ds L. Floor Jr.
ds L. S. den Boer	ds S. van der Molen
voor de P.S. van het Zuiden:	
primi: ds A. Gruppen	secundi: ds M. van der Klis
oud. G. J. Ornstein	ds C. Smits

B. Vergaderingen.

Deputaten hebben sinds de Synode van 1950 zesmaal vergaderd, n.l. 21 Sept. 1950, 24 Sept. 1951, 11 Sept. 1952, 8 Jan., 28 Mei en 9 Juli 1953.

C. Financiën.

Een gespecificeerd overzicht van de Financiën is elk jaar in het Verslag van Curatoren enz. gegeven. Recapitulerende kan worden medegedeeld, dat het totaal der ontvangsten in de jaren 1950, 1951 en 1952 bedroeg resp. f 4700,49, f 6797,97 en f 6923,89 en dat der uitgaven resp. f 2293,92, f 2790,40 en f 2757,44. Het saldo per 31 Dec. 1952 bedroeg f 27650,81, dat voor het grootste gedeelte rentegevend is belegd.

Van de Deputaten Contrôle, Advies en Overleg Kerkelijke Kassen werd d.d. 28 Mei 1953 een rapport van naziening ontvangen, waarin werd medegedeeld, dat alles zonder op- en aanmerkingen in orde was bevonden.

D. Voorlichting.

Aangezien het niet wel mogelijk geacht moet worden als Deputaten leiding aan het Zendingswerk der Kerken te geven zonder een zo breed en zo goed mogelijke oriëntatie inzake de vraagstukken, die zich daarbij voordoen en de gedachten, die in andere Zendingskringen zowel als onder de Joden zelve leven, laten Deputaten zich persoonlijk en gemeenschappelijk voorlichten door de lectuur van het Joodse blad in Nederland: „Nieuw-Israëlietisch Weekblad” en de Zendings-

periodieken: „Licht en Leven” en „Kerk en Israel” alsmede door deelname aan conferenties en vergaderingen van het Interkerkelijk Contact Israel en aan conferenties als de vierde Internationale zomercursus, belegd door The International Committee on the Christian Approach to the Jews, gehouden in Bethel (D.) 5—14 Aug. 1952 en Die 5. Studentagung über Kirche und Judentum, gehouden van 2—6 Maart 1953 in Wuppertal.

Voorts staan Deputaten in correspondentie met de heer J. Pilon, vroeger Zendingsarts te Mamasa, momenteel als zodanig verbonden aan het Zendingshospitaal van de Schotse Zending te Tiberias, waardoor zij waardevolle inlichtingen ontvangen omtrent het Zendingswerk in Israel.

E. Opleiding.

De Generale Synode van 1950 machtigde Deputaten „om voor de tijd van ten hoogste drie jaren de nodige gelden uit te trekken voor de kosten van een zodanige opleiding van candidaat Boertien, welke hem bekwaamheid verleent om onder Joden te arbeiden” (Acta Generale Synode 1950 Art. 49, Bijlage XV).

Het verheugt Deputaten te kunnen rapporteren, dat met alle medewerking van de Kerk van Wormerveer, ds Boertien zich consciëntieus van zijn taak heeft gekweten tot volle tevredenheid van Deputaten, zodat de opleiding waartoe de Generale Synode machtiging verleende ten einde loopt. Ds Boertien hoopt D.V. binnen afzienbare tijd cand. examen in de Semietische Letteren af te leggen. Ook inzake de zendingsarbeid als zodanig heeft ds Boertien zich zo ingewerkt, dat de Kerken volgens oordeel van deskundigen in hem iemand ontvangen, die in de Zending onder Israel ter zake kundig is en zich vol toewijding daaraan geeft. Telken jare is door ds Boertien uitgebreid en gespecificeerd verslag gegeven van zijn arbeid.

F. Arbeidsterrein.

Naarmate de vooropleiding van ds Boertien ten einde liep, hebben Deputaten zich beraden omtrent de mogelijkheid voor ds Boertien om „onder Joden te arbeiden” (Acta Generale Synode 1950 Art. 49, Bijlage XV). Door uitgebreide correspondentie en persoonlijk onderhoud met deskundigen en door oriëntatie ter plaatse hebben Deputaten gepoogd een geschikt arbeidsterrein te vinden. Het is Deputaten een grote vreugde U te kunnen rapporteren, dat de Koning der Kerk, deze pogingen tot dusverre heeft willen zegenen. De God van Abraham, Izak en Jacob heeft rijke perspectieven gegeven voor de arbeid Zijner Kerk onder Abrahams zonen! Deputaten zijn van oordeel, dat de weg, die de Heere op verrassende wijze geopend heeft, om tot die arbeid in te gaan, een gunstige en naar draagkracht der Kerken geschikte mogelijkheid biedt om ds Boertien af te zonderen tot de zendingsarbeid onder het oude Bondsvolk, „de heminden om der vaderen wil”. Vergeleken met andere Zendingarbeid der Kerken heeft de Zending onder Israel steeds een zeer bescheiden plaatsje, nu en dan een zelfs betwist plaatsje gehad. Daarom te meer stemt het tot dank aan de Heere, dat Hij wegen en middelen heeft gegeven om niet alleen de „Griek” het Evangelie te prediken, maar ook naar het Woord van de Apostel: „eerst de Jood”. Ook al ontveinzen Deputaten zich niet, dat de Zendingarbeid onder de Joden moeizaam en zwaar is, toch mag deze arbeid, juist nu zulke verrassende en verblijdende perspectieven gegeven zijn, dankbaar en ootmoedig worden begonnen in het vaste geloof, dat „ook zij, indien zij in het ongeloof niet blijven, zullen ingeënt worden, want God is machtig dezelve weder in te enten.” (Rom. 11 : 23.)

Na rijp beraad hebben Deputaten besloten, ook om voortijdige publicatie te ontgaan, aan de Generale Synode de eer te geven voor het eerst de Kerken in kennis te stellen met het arbeidsterrein, dat Deputaten U voorstellen te aanvaarden. Hieromtrent is aan die Deputaten die ter Synode afgevaardigd zijn, afzonderlijk rapport meegegeven.

G. Activering.

Met grote dank mag worden geconstateerd, dat de liefde en de belangstelling voor de arbeid der Jodenzending in de Kerken toeneemt. Met name de activiteit van de Commissie voor de Zending onder Israel, benoemd door de Kerken van

Rotterdam, verdient een woord van lof. Deputaten pogen de liefde tot deze tak van arbeid in het Koninkrijk Gods te activeren door spreekbeurten, vooral op de Zendingsdagen, door artikelen in de kerkelijke pers, alsmede door elk jaar omstreeks Grote Verzoendag de voorbede der Kerken te verzoeken voor het volk der Joden en de Evangelie-arbeid onder hen.

Overtuigd van het grote belang, dat ook de studenten aan de Theol. School in de gelegenheid worden gesteld kennis te nemen van de Zendingarbeid onder Israel en al wat daarmee verband houdt, hebben Deputaten ook in deze periode hun steun gegeven aan de uitbreiding van de studiebibliotheek, die voor dit doel is gesticht en ondergebracht in de Theol. School. Met grote dank maken Deputaten gewag van de welwillende medewerking van de Old Chr. Ref. Church van Grand-Rapids in dezen, die enkele kostbare zendingen studiemateriaal schonk ten behoeve van de vooropleiding van ds Boertien, dat na gebruik een plaats in de bibliotheek zal ontvangen. Tot Bibliothecaris is benoemd ds Boertien, die voor het beheer der bibliotheek assistentie heeft gezocht en ontvangen van de heer J. J. Rebel, student te Apeldoorn. Laatstgenoemde heeft de bibliotheek gecatalogiseerd.

Voorts werd om dezelfde overwegingen desgevraagd wederom enige financiële steun geboden aan het Zendingdispuut „M.A.M.A.S.A” voor het laten optreden van sprekers ten behoeve van de Jodenzending.

H. Naam van het Deputaatschap.

Deputaten hebben zich ernstig rekenschap gegeven van de naam, die het Deputaatschap tot dusverre draagt, daar deze naam: „Deputaten voor de Zending onder de Joden der Chr. Geref. Kerken in Nederland” door niet onbelangrijke bezwaren wordt gedrukt. Een drietal bezwaren kunnen tegen deze naam worden ingebracht. In de eerste plaats de dubbelzinnige plaatsing van de woorden „der Chr. Geref. Kerken in Nederland” achter „Joden”, waar bedoeld wordt: de Zending der Chr. Geref. Kerken onder de Joden, doch de huidige plaatsing een andere uitleg mogelijk maakt en toelaat. Het tweede bezwaar geldt de benaming „Joden”, die tamelijk belast en minder gangbaar is momenteel. Het belangrijkste bezwaar wordt tenslotte ingebracht tegen het gebruik van het woord „Zending”. Hoezeer ook overtuigd van de juistheid als zodanig van dit betekenisvolle woord, toch menen Deputaten, dat met de bezwaren hiertegen ernstig rekening moet worden gehouden. De naam „zending” is voor de Joden historisch zwaar belast, daar de Kerk in vroeger eeuwen zeer vaak op geweldadige wijze onder hen „zending dreef”. Voorts impliceert deze benaming voor de Jood de Evangelie-prediking onder primitieve volkeren in een doorgaans naar hun aanvoelen nederbuigende, zelfbewuste houding. Het gebruik van deze benaming werpt daardoor reeds van te voren onnodig een struikelblok op de weg der Evangelie-prediking, daar de Joden uiterst gevoelig zijn op dit punt en van „zending” niets willen weten. Tenslotte heeft van de zijde van de Kerk deze benaming de min of meer uitsluitende betekenis gekregen van die missionaire activiteit der Kerken, die zich richt tot volkeren of personen, die zonder de bijzondere Openbaring Gods leven, wat men van het oude Bondsvolk niet kan zeggen, hoezeer zij ook de openbaring Gods in de Messias verwerpen.

Dit alles overwegende menen Deputaten dat een andere naam voor het Deputaatschap wenselijk is. Na breedvoerige bespreking zijn zij tot de conclusie gekomen, dat de volgende benaming de voorkeur verdient: „Deputaten der Chr. Geref. Kerken in Nederland voor Contact met Israel”. Het woord „Contact” toch is onbelast voor hen, tot wie de Kerken gezonden worden om het Evangelie van de Messias te prediken. Tevens is dit woord niet onbekend in de kerkelijke taal, waar de Kerken „contact” begeren met „Gereformeerde belijders”, en tenslotte belijdt de Kerk hierin, dat zij het ook voor haar onontbeerlijke contact met Israel al te zeer heeft losgelaten en daarom naar eis van Gods Woord, door de Apostel Paulus onuitwisbaar geformuleerd, begeert terug te keren tot de oude paden: eerst de Jood en ook de Griek, naar hernieuwde aanraking met Israel door het Evangelie van Jezus Christus.

Deputaten stellen U voor dienovereenkomstig de naam van het Deputaatschap te wijzigen.

Deputaten besluiten met grote dank aan de Heere, die, terwijl tijdens en ten-

gevolge van de Duitse bezetting elke weg tot effectieve zendingsarbeid zo gruwelijk scheen opgebroken, nu zulke rijke mogelijkheden in Zijn gunst heeft geschonken, dat zij vol vertrouwen de zaak der Evangelie-prediking onder de „beminden om der vaderen wil" in Uw vergadering neerleggen, wetende dat de toegenegenheid Uws harten en het gebed, dat gij tot God voor Israel doet, is tot hunne zaligheid. God heeft Zijn volk niet verstoten. Hij zal Zijn Kerk wederom in Israel planten. Menigmaal heeft de Kerk dat volk wel verstoten. Zij het de vurige bede der Kerk, zich schuldenaar wetende jegens dat volk, dat de Koning der Kerk de Zijnen ook uit Israel zal vergaderen, mede door middel van de arbeid der Chr. Geref. Kerken in Nederland, naar de verkiezing der genade.

Uw vergadering de leiding des Geestes toebiddend,

namens Deputaten voornoemd,

M. Drayer, secretaris.

Drachten, 28 Juli 1953.

BIJLAGE XLVIII.

RAPPORT INZAKE HET ARBEIDSTERREIN VOOR DE ZENDING
ONDER DE JODEN.

Aan de Generale Synode van de Christelijke
Gereformeerde Kerken, vergaderende D.V.
September 1953 te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

In aansluiting aan het rapport betreffende hun arbeid sinds de Synode van 1950 hebben de Deputaten voor de Zending onder de Joden de eer U het navolgende te rapporteren inzake het arbeidsterrein, dat zij U voorstellen te aanvaarden:

Gelijk U reeds is gerapporteerd hebben Deputaten door uitgebreide correspondentie en persoonlijk onderhoud met deskundigen en door oriëntatie ter plaatse gepoogd een geschikt arbeidsterrein te vinden voor ds Boertien om „onder Joden te arbeiden”. Hierbij heeft het Deputaten ten zeerste getroffen, dat door de Christenen van Joodsen bloede en hun organisaties unaniem werd aangedrongen als Zendingsveld het land Israel te kiezen. Ook van andere zijde werd de aandacht op Israel gevestigd, maar tevens op de Joden in de „diaspora”. Dientengevolge hebben Uw Deputaten zich omtrent beide mogelijkheden ernstig beraden.

A. Israel.

Met grote ernst hebben Deputaten zich rekenschap gegeven van de mogelijkheid het ideaal der Kerk om het Evangelie van de Messias in het land van de Messias onder de zonen Abrahams, het „volk van het Boek” te prediken, te verwerkelijken. Het is een fascinerende gedachte als Kerk van Jezus Christus verwaardigd te worden iets van de schuld der Kerk ten aanzien van het oude Bondsvolk te mogen afdoen, met name wanneer dat zou geschieden in het land, waar de Koning van Zijn duurgekochte Kerk Zijn voetstappen zette, met Zijn bloed haar kocht; het land, waarheen in onze dagen de duizenden van het oude volk terugkeren, helaas voor het merendeel in een verwereldlijkt en vermaterialiseerd messiaans besef. Wanneer het mogelijk zou zijn, dat het waarachtige geloof in Jezus de Messias door de prediking van het Evangelie, óók namens de Chr. Geref. Kerken van Nederland, in de harten dier duizenden gewekt zou worden, pleitende op 's Heeren belofte, dat God machtig is dezelve weder in te enten, indien zij in hun ongelof niet blijven (Rom. 11 : 23), dan zouden de Kerken deze mogelijkheid ongetwijfeld met grote vreugde en dank aangrijpen.

Hoeveel sombere feiten ook gesignaleerd kunnen worden, toch kan niet worden ontkend, dat de Heere rijke perspectieven in Israel heeft geschonken. De druk die de „christen”-volkeren eeuwenlang op de Joden hebben gelegd, een vaak bloedige druk, is in Israel van hen genomen, al zullen de gevolgen ervan nog lang gevoeld worden. Met diepe zelfbeschuldiging moet erkend worden, dat de krenkende, soms moorddadige behandeling, die zij van vele z.g. christen-volkeren hebben ondergaan, voor een niet gering deel verantwoordelijk is voor de Jezus-haat der Joden. De Joodse visie in hun ballingschap op de Heere Jezus is mede gevormd door de wijze, waarop Christenen de Joden de Naam van Jezus deden kennen, helaas menigmaal door vervolging, zelfs in „naam” van Jezus. Dit kan en moet de Kerken benauwen. En wel verre van de schuld daarvan van zich af te schuiven, mogen zij zich schuldenaars weten ten aanzien van het volk der Joden.

Uit de ballingschap teruggekeerd treft de geweldige kentering, die zich bezig is te voltrekken. Het Nieuwe Testament wordt er gelezen, zelfs veel gelezen, zodat het Brits en Buitenlands Bijbelgenootschap te Haifa en Tell-Aviv niet aan de vraag er naar kan voldoen. In leidende en litteraire kringen heeft de verachting van Jezus van Nazareth plaats gemaakt voor eerbied en verering voor Zijn figuur, die men gaat beschouwen als een der grootste zonen, die Israel heeft voortgebracht. Wellicht is er geen volk ter wereld, waar als volk, als natie meer over

Jezus wordt gesproken en gelezen, dan het Joodse volk. Boeken verschijnen, waarin het leven en lijden van Jezus van Nazareth wordt beschreven en besproken, soms met letterlijke citering van het Evangelie. We staan hier voor het wonder der historie, dat de Jood bezig is de Jood te leren, wie Jezus was.

In dit wonderlijk verrassend tijdsgewricht worden de Kerken geroepen het volle Evangelie de Joden te prediken. Want hoezeer men zich ook bezig houdt met Jezus, tot de Christus komt men niet. Van het kruis van Jezus de Messias wil Israel nog altijd niet weten, want het zondebesef van het Jodendom is ontstellend vervlakt en verzwakt. Het „met Christus gekruisigd en met Christus opgestaan zijn” staat mijlen ver van hen. Men construeert een diametraal verschil tussen Jezus en Paulus. Paulus heeft, naar deze voorstelling, Jezus, „de allergrootste Joodse profeet” aan de Grieken, aan het heidendom verraden. Dat juist Paulus, blijkens Rom. 9—11, de „grootste propagandist” voor zijn volk Israel genoemd kan worden, verstaat het Joodse volk niet, evenmin trouwens als vele Christenen. Wanneer dan ook een Jood atheïst, communist of anarchist is, is dat niet erg, alleen als hij zich laat dopen ruïneert hij zich sociaal absoluut ondanks de geproclameerde godsdienstvrijheid. In hoeverre de Kerk aan deze instelling mede debet is, is een verontrustende vraag, die niet zonder meer terzijde kan worden geschoven, doch integendeel om een duidelijk antwoord roept.

Dat antwoord kan alleen zijn het gewillig gehoor geven aan de roeping Gods „eerst de Jood” het volle Evangelie van Jezus Christus en Dien gekruisigd te prediken. Hoe brandt het hart om juist in dit wonderlijke tijdsgewricht dat Evangelie de Joden te brengen, nu zij uit hun ballingschap terugkerend na eeuwen onder Christenen gewoond te hebben nog ballingen zijn buiten Jezus Christus. De morgenstond is gekomen en het is nog nacht!

Daarom betreuren Uwe Deputaten het ten zeerste, dat zij deze heerlijke mogelijkheden niet kunnen aangrijpen. Na ingewonnen advies blijkt dat, nog afgedacht van andere moeilijkheden, de arbeid in Israel momenteel de financiële draagkracht der Kerken te boven gaat. Eén van deze moeilijkheden is wel, dat de Kerken hun gebrokenheid nergens meer demonstreren dan juist in Israel. Sedert ongeveer een eeuw is door verschillende zendingscorporaties in Israel gewerkt, vooral in Jeruzalem. Er is met volharding en trouw gewerkt en niet zonder zegen. Maar elke zending heeft de gelovigen om zich heen vergaderd of met eigen kerk verbonden, zodat Israel en vooral weer Jeruzalem een staalkaart van kerken, secten en kringen rondom op zichzelf staande arbeiders vertoont. Daarom moet het niet direct wenselijk worden geacht, tenzij bijzondere omstandigheden daartoe leiden, een arbeidsveld in Israel te zoeken.

Doch Gode zij dank, is ook in dezen niet alles zonder perspectief. Juist tijdens de opstelling van dit rapport bereikte Deputaten een dringende oproep uit Tiberias om een zendingarbeider te zenden. Deputaten hebben nog geen gelegenheid gehad deze oproep uitgaande van de zendingmensen te Tiberias, waartoe de U bekende dr Pilon behoort, nader te onderzoeken en te bespreken. Daar het niet mogelijk is hieromtrent iets definitiefs te rapporteren of voor te stellen, zal noodgedwongen, althans voorlopig van dit arbeidsveld moeten worden afgezien. Doch de bede blijve, dat de Heere wegen en middelen schenke om de Evangeliearbeid in het land Israel aan te vangen. En bovenal, dat Christus Zijn Kerk daar plante, de Kerk van Jezus de Messias in Israel, niet gebroken naar de denominaties van ons, die uit de heidenen zijn, maar gesteund met de gaven, die de Kerken uit de heidenen ontvangen hebben ten dienste der broederen, die in Judea wonen (verg. Hand. 11 : 29, Rom. 15 : 25—33, I Cor. 16 : 1—7, II Cor. 9 : 1—15).

Dit alles overwegende hebben Deputaten geoordeeld, dat althans voorlopig het oog op een ander Zendingveld gericht moet worden, hoezeer zij ook overtuigd zijn, dat zelfs een tijdelijk verblijf in Israel, met name in Jeruzalem, van grote betekenis is voor de a.s. missionaris, daar immers van Jeruzalem uit krachtige impulsen voor het Joodse leven over gans de wereld gaan en, wie met dat centrum in aanraking is geweest, een machtige introductie heeft bij het Jodendom, waar ook ter wereld.

B. De Diaspora.

Waar zendingarbeid in eigen land practisch uitgesloten moet worden geacht,

gezien het betrekkelijk geringe aantal Joden, dat is overgebleven, en de zendingsarbeid, die reeds door andere Kerken onder hen wordt verricht, hebben Deputaten zich georiënteerd omtrent de mogelijkheden in andere landen.

Van bevoegde zijde werd hun aandacht gevestigd op Frankrijk. Er leven in Frankrijk volgens verkregen inlichtingen een 300.000 Joden, terwijl er gebrek is aan zendingsarbeiders. Aan daadwerkelijke zendingsarbeid wordt door de Franse Protestantse Kerken weinig gedaan. Slechts een kleine groep orthodoxe Protestanten interesseert zich, maar deze wordt te veel door eigen zaken in beslag genomen. Het merendeel der Joden woont in Parijs, waar het zendingswerk voornamelijk gedaan wordt door drie richtingen, n.l. de Zweedse Israel-zending (Luthers), de Mission Américaine parmi les Israélites (Baptist) en de Prêtres de Notre Dame de Sion (Rooms). Daarnaast is er een groepje Joodse Christenen, dat een soort Hebreeuws-Christelijke synagoge heeft. Met de eerst genoemde richting heeft de Gereformeerde zending hier te lande enige samenwerking. Het zou zeer moeilijk en tegenover de Joden psychologisch onverantwoord zijn naast het bestaande werk zelfstandig te gaan arbeiden. Daarom werd geadviseerd in Zuid-Frankrijk te gaan werken. Voor de oorlog werkte de Zweedse zending daar, doch deze moest de arbeid staken bij gebrek aan arbeidskrachten. Momenteel wordt er enig werk verricht door de genoemde Mission Américaine. Overigens moet het werk daar van de grond af aan worden opgezet. Ongetwijfeld is „pionierswerk” veel moeilijker, maar belooft ook veel meer voldoening, wanneer er eenmaal vruchten mogen volgen. Wel werd de toezegging van alle medewerking door de orthodox-Protestantse Kerken gegeven en zelfs de bede uitgesproken, dat hierdoor deze Kerken gestimuleerd zouden worden hun verantwoordelijkheid in dezen te gaan beseffen.

Deputaten gevoelen de dure roeping ten aanzien van dit grote arbeidsveld, doch beseffen tevens, dat dit zware eisen stelt aan de Kerken in de huidige situatie nu de eerste stap op dit terrein van Kerkelijke arbeid gezet moet worden, daar directe mogelijkheden nog weinig in Zuid-Frankrijk gezien worden en bovendien het woningprobleem en de levensstandaard van die aard zijn, dat financieel gezien de bezwaren niet onbeduidend zijn.

Hoewel Deputaten overtuigd zijn, dat het moeilijkste, dat de Heere ons voorziet, doorgaans juist het beste is, en zij het betreuren zouden als Frankrijk met zijn 300.000 Joden deze kans moet missen, menen zij toch, dat het voorzichtiger is een minder zware eisen stellend terrein de voorkeur te geven, vooral nu de mogelijkheid daartoe op ongedachte wijze gegeven is.

Terwijl Deputaten zich oriënteerden omtrent de arbeidsmogelijkheden in Frankrijk, bereikte hen een noodkreet van een arbeidsterrein, waaraan zij nog nimmer gedacht hadden. Tijdens de U reeds gerapporteerde conferentie in Wuppertal, kreeg Deputaat Ornstein contact met de Zendingsarbeid in Hamburg. Ruim honderd jaar geleden werd deze aangevangen door de Presbyterian Church in Ireland. De Zendingsarbeid dezer Kerk van Gereformeerde Confessie (Westminster-standards) is in de loop der jaren in Hamburg tot rijke zegen geweest onder leiding van de nu 93-jarige dr Arnold Frank, een Christen van Joodsen bloede. Hierdoor is in Hamburg in 1862 de Jerusalem-Kirche ontstaan. De Ierse predikant dr Craig, in Hamburg werkzaam als zendeling onder Israel, zag de noodzaak om een gemeente van gelovige Christenen te vergaderen, deze voor het werk onder Israel te interesseren en op deze wijze de weg voor het werk onder de Joden te banen. Slechts op die manier kon de Joden een kerkelijk „tehuis” worden geboden. Voorts werden een Missionshaus en een diaconessenhuis opgericht. Ondanks de Nazi-storm, die ook dit werk in 1936 verwoestte, is het na de oorlog weer rijk opgebloeid. De oorlogsschade aan de gebouwen toegebracht, is dank zij de activiteit van de Ierse Kerk weer hersteld. Maar de grote nood van deze Zendingsgemeente is het missen van een eigen predikant-zendeling. Tot op dit ogenblik heeft men noch in Duitsland, noch in de Angel-Saksische wereld iemand kunnen vinden voor deze arbeid. Men beschikt in een stad als Hamburg, ondanks de bloedige decimering, over een goed arbeidsterrein met nog rijke mogelijkheden, ook al wonen er bij lange na niet zoveel Joden als in Zuid-Frankrijk, maar men zoekt een zendingsarbeider. De Chr. Geref. Kerken verkeren juist in de omgekeerde situatie: zij beschikken wel over een zendingsarbeider maar zoeken een arbeidsterrein. Dankbaar merken

Deputaten de leiding Gods hierin op, dat op deze wijze een geopende deur gegeven is, te meer, daar door de financiële steun der Ierse Kerk aan de Jerusalem-Kirche eventuele arbeid in Hamburg betrekkelijk geringe eisen stelt aan het budget der Deputaten. Bovendien biedt deze arbeid te Hamburg de mogelijkheid van practische vorming voor de a.s. missionaris als noodzakelijke voorbereiding voor het entameren van zendingswerk op een terrein, dat zwaardere eisen stelt, waarbij niet in de laatste plaats aan Israel gedacht moet worden.

De sfeer, die in deze Zendingsgemeente heerst en de geestelijke instelling er van, getuigt van een warm Bijbels-Calvinistisch leven, waarmede geestelijke verwantschap wordt gevoeld naar Gereformeerde Confessie. Er liggen mogelijkheden om het werk van dr Frank voort te zetten, gesteund door een gemeente, die inderdaad „gemeente” is en bereid is de a.s. missionaris te ontvangen, een gemeente, die voor een belangrijk gedeelte Joden-Christenen onder haar leden telt, van waaruit Zendingarbeid kan worden verricht onder de Joden in Hamburg en omgeving. Deze gemeente hunkert naar regelmatige bediening des Woords, die op de practijk van het leven met de Heere en daarom ook op de practijk van het dagelijks leven is toegespitst. Sterke aandrang wordt uitgeoefend, dat de Chr. Geref. Kerken in Nederland zich bereid zullen verklaren ds Boertien uit te zenden voor de zendingsarbeid dezer gemeente. Vanuit Hamburg werd aan Deputaten geschreven: „Die Gemeinde betet nun jahrelang in jedem Gottesdienst und jeder Gebetsstunde um einen Missionspastor. Wenn auch die Möglichkeiten zur Judenmission — durch unsere deutsche Schuld — nicht mehr so reichhaltig sind, wie in der Zeit vor 1933, so ist die Judenmissionsarbeit gerade in Deutschland um so wichtiger und dringlicher geworden”. Deputaten kunnen U verzekeren dat onder biddend opzien tot de Heere in Hamburg de beslissing dezer Synode met spanning wordt tegemoet gezien.

C. Conclusie.

Uw Deputaten zijn van oordeel, dat waar op zo wonderlijke wijze de weg naar Hamburg is geweest, zij de Generale Synode moeten voorstellen Hamburg als arbeidsterrein te kiezen, gelet op:

- 1ste de grote behoefte, die daar is aan een missionair Dienaar des Woords,
- 2de de goede aansluiting, die aldaar gevonden wordt bij de bestaande arbeid,
- 3de de beperkte financiële draagkracht momenteel, die door dit arbeidsterrein niet te zwaar wordt belast,
- 4de de mogelijkheid van practische vorming om, wanneer zich een gunstiger situatie voordoet, het werk op een ander arbeidsterrein aan te vatten, dat zwaardere eisen stelt.

Omtrent de wijze van uitzending hebben Uw Deputaten contact gezocht met de Kerkeraad van Groningen en tot deze het verzoek gericht om, indien de Generale Synode bovengenoemd voorstel aanvaardt, als zendinge Kerk op te treden. In zijn vergadering van 31 Augustus 1953 heeft de Kerkeraad zich met algemene stemmen hiertoe bereid verklaard.

Deputaten stellen dienovereenkomstig de volgende regeling van uitzending voor:

- 1ste De Kerkeraad van Groningen beroept ds Boertien voor de Missionaire arbeid onder de Joden,
- 2de in overleg met Deputaten zoekt de Kerkeraad een arbeidsterrein,
- 3de Kerkeraad en Deputaten menen een geschikt arbeidsterrein gevonden te hebben in Hamburg,
- 4de in Hamburg bestaat de Jerusalem-Kirche, die voor een belangrijk gedeelte Joden-Christenen onder haar leden telt, van waaruit Zendingarbeid wordt verricht onder de Joden in Hamburg en omgeving,
- 5de deze gemeente is een zelfstandige Kerk van Gereformeerde Confessie, die financieel gesteund wordt door de Presbyterian Church in Ierland,
- 6de deze gemeente verzoekt dringend ds Boertien te zenden, welk verzoek wordt gesteund door de Ierse Kerk,
- 7de de Kerkeraad van Groningen en de Deputaten zijn bereid ds Boertien te zenden onder de volgende voorwaarden:

- A. ds Boertien blijft dienaar der zendinge Kerk. Hij ontvangt zijn instructies voor het werk van de Kerkeraad van Groningen en vraagt

- in twijfelachtige gevallen advies inzake zijn arbeid aan die Kerkeraad,
- B. in overleg met de Jerusalem-Kirche van Hamburg, c.q. de Presbyterian Church in Ierland, waarborgt de zendende Kerk haar dienaar, die haar in het Evangelie dient, een behoorlijk honorarium voor levensonderhoud, hetwelk duidelijk in de beroepsbrief zal zijn omschreven,
- C. de gelden, die hij ten behoeve van zijn arbeid nodig heeft, zullen hem, na omschreven en toegestaan verzoek, door de zendende Kerk verstrekt worden in overleg met Deputaten,
- 8ste de onkosten der uitzending worden door Kerkeraad en Deputaten geschat op een jaarlijks bedrag van ten hoogste f 4000,—.

Aan het einde van dit afzonderlijk rapport gekomen, is het de Deputaten een behoefte de goede leiding Gods over de Kerken te prijzen en te danken, dat de Heere zo rijkelijk Zijn zegen heeft willen schenken, dat waar slechts één arbeider beschikbaar is, van zovele kanten de roep om arbeiders vernomen wordt. Ziende op 's Heeren belofte: „Zie Ik zeg u, heft uwe ogen op en aanschouwt de landen, want zij zijn alrede wit om te oogsten!” leggen Deputaten de zaak der Joden-zending voor U neer. Ervarende: „De oogst is wel groot, maar de arbeiders zijn weinige” zij de bede der Kerken tot de Heere des oogstes, dat Hij arbeiders in Zijn oogst uitstote!

Namens Deputaten voornoemd,

M. Drayer, secretaris.

Drachten, 4 September 1953.

BIJLAGE XLIX.

RAPPORT VAN COMMISSIE XIII BETREFFENDE DE ZENDING
ONDER DE JODEN.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken,
te Apeldoorn vergaderd op 8 September '53 en
volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De Commissie door U benoemd voor de zaken van de Zending onder de Joden, heeft U het volgende te rapporteren.

Zij heeft veel waardering voor de arbeid van de Deputaten voor de Zending onder de Joden, waarvan in de rapporten melding wordt gemaakt, en een gunstige indruk van de wijze, waarop ds M. Boertien te Wormerveer zich voorbereidt voor de daadwerkelijke Zendingsarbeid onder de Joden.

Voor het financiële beleid is door de commissie een enkele opmerking gemaakt, dat het minder juist is om gelden van een kerkelijk Deputaatschap te lenen aan particulieren.

Uw commissie heeft ook aan het additionele rapport van Deputaten alle aandacht gegeven en de daarbij overgelegde correspondentie over het te kiezen arbeidsterrein gelezen en besproken.

Zij is met Deputaten van mening, dat er thans een deur geopend wordt voor onze kerken, om het Evangelie van Jezus Christus uit te dragen onder het volk, dat uit Abraham gesproten is.

Een vergelijking van de mogelijkheden in Palestina, Nederland, Frankrijk en Duitsland doet haar de voorkeur geven aan het door Deputaten voorgestelde arbeidsterrein in Hamburg. De commissie onderstreept de overweging van Deputaten: onze kerken hebben nog geen arbeidsterrein, maar wel iemand, die D.V. binnenkort voor deze Zendingsarbeid kan worden afgezonderd, terwijl het in Hamburg juist omgekeerd is: daar ligt wel een arbeidsterrein, maar men mist een Zendingsarbeider. Is het niet Gods voorzienige leiding, dat Deputaten hiermee bekend geworden zijn?

De commissie kan zich verenigen met de voorbereidende stappen, die door Deputaten gedaan zijn, teneinde belijnde plannen aan de Generale Synode voor te kunnen leggen, en heeft geen bezwaren tegen de wijze van uitzending, die door Deputaten wordt voorgesteld. *Conditio sine qua non* is natuurlijk hetgeen door Deputaten zelf is gestipuleerd: ds Boertien blijft dienaar der Zendende kerk, zal onder haar opzicht staan, en van haar zijn instructies ontvangen voor het werk onder de Joden.

Uw commissie heeft dus voor de arbeid in Hamburg gekozen, maar wil toch niet onvermeld laten, dat er tijdens en na de opstelling van het additionele rapport nog berichten zijn binnengekomen uit Tiberias, waar de Presbyterian Church of Scotland haar arbeidsveld heeft, en waar dr Walker en dokter Pilon aan het Zendingshospitaal verbonden zijn. De Schotse predikant, die daar als Ziekenhuis-predikant en Zending arbeider, vertrekt in November naar Canada, en de staf in Tiberias zou gaarne zien dat ds Boertien diens plaats innam. Uw commissie wordt wel bekoord door de gedachte, dat het op deze wijze voor onze kerken wellicht mogelijk zou zijn om in Palestina Zendingsarbeid te verrichten, maar is van mening, dat het niet geraden is om Hamburg los te laten terwille van Tiberias, en wel om twee redenen:

- a. om de onzekerheid t.a.v. de houding der Schotse kerk;
- b. om de financiële consequenties van deze onderneming.

Wel mag er gehoopt worden, dat onze kerken in de toekomst in staat zullen zijn een Zendingsarbeider naar de staat Israel te zenden.

De arbeid onder de Joden in de Diaspora kan daartoe een goede voorbereiding zijn. De commissie is er daarom voor, dat Deputaten, wanneer Hamburg het arbeidsterrein zou worden, toch hun bijzondere aandacht blijven geven aan Palestina.

Over het voorstel tot verandering van de naam van het Deputaatschap zijn de

meningen in Uw commissie verdeeld. Zij kan zich wel indenken, waarom het woord „zending” door Deputaten gaarne wordt vervangen door een ander woord, maar vindt niet alle argumenten, die in het rapport worden aangevoerd, even sterk. De meerderheid van Uw commissie zou het woord „contact” willen aanvaarden, maar de minderheid heeft er bezwaren tegen.

Desgewenst kan het voor en tegen door leden van Uw commissie ter Synode worden bepleit.

De commissie stelt U tenslotte voor:

1. deputaten voor de Zending onder de Joden dank te betuigen voor al hun arbeid en hun handelingen goed te keuren;
2. de voorstellen van het additionele rapport aangaande het arbeidsterrein te aanvaarden;
3. de voorgestelde naamsverandering van het deputaatschap te overwegen.

U ook in dezen toebiddend de leiding van de H. Geest, namens de commissie ad hoc.,

ds L. S. den Boer, samenroeper.
dr B. J. Oosterhoff.
oud. W. J. Graves.
oud. F. A. Hazenberg.
ds J. van Genderen, rapporteur.

BIJLAGE L.

KORT VERSLAG VAN DE SAMENSPREKING VAN DEPUTATEN VOOR EENHEID VAN DE Geref. BELIJDEERS EN CORRESPONDENTIE MET BUITENLANDSE KERKEN, MET Ds J. TAMMINGA EN Ds G. A. ZIJDERVELD OP WOENSDAGAVOND 16 SEPTEMBER 1953 TE APELDOORN.

Na opening door de voorzitter prof. L. H. van der Meiden, wordt aan ds Zijderveld gelegenheid gegeven, de oorzaak van het conflict toe te lichten. Die moet gezocht in het besluit om voor de jonge immigrantengemeenten home-missionairs aan te wijzen. Prof. v. d. Schuit heeft zich op de hoogte gesteld van de practijk, die gevolgd wordt in de Chr. Ref. Church. Als overgangsmaatregel kan het instituut van home-missionairs goede diensten bewijzen.

Wanneer echter een aanvankelijk kleine groep tot een zelfstandige gemeente is geworden en zij zou, mogelijk zelfs in afwijking van een haar gegeven advies, een eigen predikant willen beroepen, dan kan haar dit door geen meerdere vergadering worden belet, al spreekt het vanzelf, dat zij zelf alle verantwoordelijkheid op zich neemt.

Na brede en rustige bespreking zijn al de Deputaten van overtuiging, dat het besluit van de classis der Old Chr. Ref. Church om — ook tegen de wens van de betrokken gemeente, i.c. St. Thomas —, toch een home-missionair aan te wijzen en het beroepen van een eigen predikant te verbieden, een ernstige aantasting is van het recht en de zelfstandigheid der plaatselijke kerk en dies in strijd met het Geref. kerkrecht. Deputaten adviseren dus via ds Zijderveld, dat de classis het onderhavige besluit zal terugnemen, als in strijd met het Geref. kerkrecht en de onjuistheid ervan erkennen tegenover de Kerkeraden van St. Thomas en Chatham. Deputaten dringen er bij de classis ernstig op aan, door intrekking van het besluit in zijn huidige vorm de oorzaak van de scheuring weg te nemen. Wil men gebruik maken van home-missionairs voor de bearbeiding van kleine, jonge immigrantengemeenten, dan worde dit beperkt tot die gemeenten, welke een daartoe strekkend verzoek ter classis indienen. Wanneer dit besluit zal zijn teruggenomen, is uiteraard ook het motief voor schorsing of afzetting vervallen.

Ds Zijderveld neemt op zich, dit advies zo spoedig mogelijk aan de classicale vergadering door te geven, en er ernstig op aan te dringen, dienovereenkomstig te handelen.

Uw Deputaten zijn verheugd over de toezegging van ds Zijderveld om alles te doen om deze zaak in het rechte spoor te leiden. Hij belooft zijn volledige medewerking.

Ook ds Tamminga verklaarde zich bereid dan te doen wat in zijn vermogen is om de eenheid te herstellen, waarbij Deputaten nadrukkelijk vaststellen, dat ook naar het gevoelen der beide predikanten het onderhavige besluit als hoofdzakelijk dient te worden beschouwd. Bijkomstige factoren kunnen daarna wel besproken worden, maar mogen geen reden zijn om de scheuring te bestendigen.

Deputaten verwachten zo spoedig mogelijk een namens beide partijen ondertekende officiële verklaring en stellen Uw vergadering voor hen te machtigen daarna de correspondentie op de reeds besproken wijze, n.l. met het verband van Old Chr. Ref. Churches te regelen.

Namens Deputaten,

J. C. Maris,)
J. H. Velema,) secretarissen.

BIJLAGE LI.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EVACUATIE- EN OORLOGSSCHADE.

Amsterdam, 22 Augustus 1953.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Na de Generale Synode van 1950, waarop als Deputaten zijn herbenoemd de heren:

ds C. van der Zaal, Harlingen, voorzitter,
 W. A. Hekkert, Amsterdam, secretaris,
 B. H. van der Schaaf, Amsterdam, penningmeester,
 W. J. Graves, Amsterdam, algemeen adjunct,
 J. Groenendijk, Gouda, technisch adviseur,

zijn de werkzaamheden voortgezet.

Deze werkzaamheden betroffen hoofdzakelijk onderhandelingen en besprekingen met de Kerken van Rotterdam-C., Arnhem en Enschedé in verband met de nieuw te bouwen kerken en voorts met de Kerken van Klundert en Poederooijen. Verder werden inlichtingen en adviezen verstrekt aan de Kerken van Deventer, Emmeloord, 's-Gravenhage-O., Katwijk aan Zee, Leersum (toen nog niet uitgetreden), Lutten a.d. Dedemsvaart, Rijnsaterwoude, Utrecht-N. en Zutphen.

Van het Ministerie voor de Wederopbouw werd bericht ontvangen, dat aan de Kerk van IJmuiden f 1.611,— als vergoeding voor oorlogsschade werd uitgekeerd.

Dank zij een ruimere toewijzing van bouwvolume, konden in de afgelopen periode in Rotterdam-C., Arnhem en Enschedé nieuwe kerken gebouwd worden. Wat Enschedé betreft is inmiddels met de bouw van de tweede kerk begonnen. Men hoopt deze nog voor het einde van dit jaar in gebruik te nemen.

Alleen de Kerk van Klundert komt nog steeds in een noodkerk samen. De bouw van een kerk aldaar zal, naar het zich laat aanzien, wel enige financiële moeilijkheden opleveren. Inmiddels zijn er mogelijkheden voor de aankoop van een nieuw pand met toebehoren, dat eventueel tot kerk zou kunnen worden omgebouwd. Op deze wijze kunnen de bouwkosten aanmerkelijk verlaagd worden.

Betreffende de kerk van Poederooijen heeft een nader onderzoek van het Ministerie voor de Wederopbouw uitgewezen, dat deze niet als „verwoest” kan worden aangemerkt, zodat, hoewel vernieuwing van het oude vervallen kerkje geen overbodige weelde zou zijn, hier met herstelling zal moeten worden volstaan, daar een nieuwe kerk de draagkracht van de Kerk te boven gaat.

De totale afwikkeling van de oorlogsschade vraagt geruime tijd. Eerst wanneer de definitieve bijdragen van het Rijk bekend zijn, kunnen, in verhouding tot de dan beschikbare middelen, de bijdragen uit de kas van Deputaten worden bepaald. In verband hiermede zijn dan ook aan de daarvoor in aanmerking komende Kerken n.l. Arnhem en Rotterdam-C. voorlopige renteloze voorschotten verstrekt van resp. f 31.500,— en f 15.000,—.

De Kerk van Zutphen werd meerdere malen van advies gediend ten aanzien van de onteigening van het kerkgebouw ten behoeve van het wederopbouwplan. Mede door nauw contact en prettige samenwerking met de plaatselijke kerkeraad had deze zaak een bevredigend resultaat. Met de bouw van de nieuwe kerk is inmiddels begonnen.

Bij verschillende kerkeraden zijn plannen in voorbereiding voor kerkbouw. Het laat zich aanzien, dat de meer soepele toewijzing van bouwvolume het mogelijk zal maken, dat de uitvoering van deze plannen regelmatig zal kunnen verlopen. Het komt Deputaten gewenst voor, teneinde teleurstelling te voorkomen, de betrokken kerkeraden ernstig aan te raden tijdig hun eventuele plannen aan Deputaten kenbaar te maken.

Om U een volledig inzicht te geven in de financiën van onze Kas voegen wij hierbij:

1. Balans en Staat van Lasten en Baten per 31 Juli 1953.
2. Staat van giften over de jaren 1944 t/m 31 Juli 1953.
3. Staat van collecten over de jaren 1944 t/m 31 Juli 1953.
4. Recapitulatiestaat van collecten en giften over het tijdvak van 1 Augustus 1950 t/m 31 Juli 1953.

Het saldo van de kapitaalrekening vermeerderde in het tijdvak van 1 Augustus 1950 t/m 31 Juli 1953 met f 20.411,87, zodat dit per 31 Juli 1953 bedraagt f 68.659,76. De collecten van 1 Augustus 1950 t/m 31 Juli 1953 brachten op f 18.481,34. Vergelijkenderwijze met de jaren 1948/1950 is dit bedrag minder toen de totale opbrengst f 19.549,95 was. Berekend naar het aantal leden van onze Kerken en het aantal gehouden collecten is dit bedrag niet hoog.

Gedurende 1 Augustus 1950 t/m 31 Juli 1953 hielden voor onze Kas 129 Kerken 341 collecten. Van de overige Kerken hielden er 22 in die periode in het geheel geen collecten. Hiervan behoren tot de Classis: Amersfoort 1, Apeldoorn 1, Utrecht 3 kerken; Amsterdam 2, 's-Gravenhage 2, Haarlem 3 kerken; Dordrecht 3, Middelburg 3, Rotterdam 4 kerken.

Het aantal gehouden collecten voor onze Kas in de jaren 1944 t/m 31 Juli 1953 was 841. Te rekenen vanaf de bevrijdingsdatum tot heden, 9 jaren, bewijzen bijgaande staten, dat helaas vele Kerken in die periode niet regelmatig hebben gecollecteerd. Voor de ca. 150 Kerken bij 1 jaarlijkse collecte is de achterstand ruim 500 collecten. Bij de Kerken en Classes werd door Deputaten bij rondschrijven hiervan meerdere malen melding gemaakt. Gewezen werd op het gemeenschappelijk dragen van de geleden oorlogsschade van onze getroffen Kerken.

Van de door het Rijk georganiseerde postzegelverkoop, de z.g.n. „kerkbouwpostzegels”, ontvingen Deputaten een bedrag van f 654,49.

Belegging van de geldmiddelen in obligaties vond plaats door onze inschrijving op 3¼ % Nederland 1953, dd. 1 April 1953. Door verkoop daarvan werd het verschil ad f 1.670,33 geboekt voor ¼ deel ten gunste van de Kas van Deputaten voor Evacuatie- en Oorlogsschade ad f 334,— en voor ¾ deel ten gunste van de Kas voor Deputaten voor Evacuatie- en Watersnoodschade ad f 1.336,33.

De boeken en bescheiden van de penningmeester over het tijdvak 1 Aug. 1950 t/m 31 Dec. 1952 zijn door de heer J. van Leeuwen, Deputaat voor contrôle, advies en overleg inzake beheer der Kerkelijke kassen, nagezien en in orde bevonden.

Deputaten stellen voor, dat de Synode:

1. bijgaande verslagen goedkeurt,
2. hen opnieuw benoemt,
3. de jaarlijkse collecte voor de nieuwe periode uitschrijft.

U in Uw arbeid wijsheid en des Heeren onmisbare zegen toebiddend,

namens Deputaten voor Evacuatie- en Oorlogsschade:
met broedergroeten,

ds C. v. d. Zaal, voorzitter.
W. A. Hekkert, secretaris.

Kas Deputaten voor Evacuatie- en Oorlogsschade.

Balans per 31 Juli 1953.

Liquide middelen:		Saldo fonds	
Kassarekening	351,26	per 31 Juli 1950	48.247,89
Postgirorekening	11.369,27	toename v. 1 Aug.	
Rotterd. Bank N.V.		1950—31 Juli 1953	20.411,87
Amsterdam-C.	2.439,23		<u>f 68.659,76</u>
	<u>f 14.159,76</u>		
Voorschotten:			
Chr. Geref. Kerk			
Arnhem	35.000,—		
Chr. Geref. Kerk			
Klundert	4.500,—		
Chr. Geref. Kerk			
Rotterdam-C	15.000,—		
	<u>54.500,—</u>		
	<u>f 68.659,76</u>		<u>f 68.659,76</u>

Lasten en Baten van 1 Augustus 1950—31 Juli 1953.

Onkosten	f 542,42	Coll. Kerken	18.481,34
Saldo	20.411,87	Giften Kerken	10,—
			<u>f 18.491,34</u>
		Overige giften	127,—
		Interest	1.676,46
		Verkoop papier	5,—
		Aandeel in opbrengst	
		Kerkbouwpostzegels	654,49
	<u>f 20.954,29</u>		<u>f 20.954,29</u>

BIJLAGE LII.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EVACUATIE- EN
WATERSNOODSCHADE.

Amsterdam, 22 Augustus 1953.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De watersnoodramp, die ons land in de nacht van 1 Februari j.l. trof, heeft ook onze Kerken niet gespaard. Direct na kennisneming van het grote leed, dat zovelen had getroffen, gingen de gedachten uit naar hulpverlening.

Maandagmorgen 2 Februari circa half tien, verzocht Prof. J. J. van der Schuit, namens Deputaten voor correspondentie met de Hoge Overheid, telefonisch aan de secretaris van Deputaten voor Evacuatie- en Oorlogsschade, of zij zich wilden belasten met hulpverlening aan onze getroffen Kerken en drong er tevens op aan om reeds op Zondag 8 Februari d.a.v. een collecte in onze Kerken uit te schrijven.

Inmiddels had ds C. van der Zaal, als voorzitter van de Deputaten voor E. & O. diezelfde morgen reeds contact gezocht voor hetzelfde doel met ds W. Kremer, een mededeputaat van Prof. J. J. van der Schuit. Maandagavond belde Prof. J. J. van der Schuit nogmaals op en deelde mede, na overleg met zijn mededeputaten, opdracht te verlenen aan Deputaten voor E. & O. tot het uitschrijven van een collecte op 8 Februari voor de watersnoodschade van onze Kerken, hetgeen in principe door onze toen bereikbare Deputaten werd aanvaard. Toen was er nog niets bekend van een algemene collecte in alle Kerken. Tevens werden Deputaten geadviseerd zich voor dit doel aan te dienen als Deputaten voor Evacuatie- en Watersnoodschade.

Woensdagavond 4 Februari kwamen Deputaten voor E. & O. bijeen om deze zaak te bespreken en te regelen. In deze bespreking is wel degelijk onder het oog gezien of het collecteren voor eigen Kerken wel juist was en of er niet veeleer voor het Rampenfonds gecollecteerd diende te worden. De eindconclusie was, dat alle Nederlanders een plicht hadden het Nationaal Rampenfonds te steunen, doch dat daarnaast de Kerk een taak had voor haar eigen Kerken te offeren. De ervaring, opgedaan met de oorlogsschade, heeft aangetoond, dat onze Kerken in één keer spontaan grote offers hebben gebracht voor Arnhem, Rotterdam en Enschedé. De latere collecten brachten in zeven jaar ongeveer hetzelfde op als toen in één keer werd gecollecteerd. Verder was gebleken, dat de Rijksbijdragen zeer lang op zich laten wachten en dan nog lang niet toereikend zijn om de herbouw te bekostigen. Daarom hebben Deputaten in de circulaire, welke 5 Februari j.l. aan alle kerkeraden is verzonden, met veel vrijmoedigheid opgewekt om „de nationale hulpverlening zoveel mogelijk te steunen, doch daarnaast op 8 Februari in de kerken te offeren voor hulp aan onze Kerken.”

Helaas bleek de volgende dag, dat de vertegenwoordigers van de Classis Den Haag, die de bevoegdheid heeft biddagen uit te schrijven, naast de opwekking tot een biddag op 8 Februari ook adviseerde op die dag voor het Rampenfonds te collecteren. Dit gaf een grote verwarring, alhoewel de Deputaten voor Correspondentie met de Hoge Overheid door een vertrouwelijke circulaire hebben getracht de tegenstrijdigheid in de berichtgeving weg te nemen, door nogmaals te adviseren de collecte te bestemmen voor de bijzondere noden in eigen kerkelijk leven, zoals in de circulaire van Deputaten voor E. & W. was verzocht. Het valt ernstig te betreuren, dat de kerkeraden van Den Haag-Centrum en West, alsmede enkele andere, zomede predikanten in woord en geschrift de Deputaten voor E. & W. hebben aangevallen. Deputaten zijn verheugd te kunnen mededelen, dat de helft der kerkeraden zich aan het advies hebben gehouden van die Deputaten, die van de Generale Synode de bevoegdheid hebben verkregen om collecten uit te schrijven. Hierdoor is het thans mogelijk direct hulp te kunnen verlenen, terwijl afgewacht dient te worden wat door de Overheid

t.z.t. uitgekeerd kan worden. Deputaten werden gesterkt in hun mening de juiste weg te hebben bewandeld door een artikel van Prof. Dr H. van Riessen in „Patrimonium” van 22 Februari j.l., getiteld: „Het tij keert”. Wij halen hieruit enkele regels aan: „Toen wij in onze spontaneiteit onze gaven in de algemene pot deponeerden en meenden, dat dit de beste en snelste manier was om te helpen, hebben wij vergeten of overgelaten, langs welke weg die gaven nu vanuit dat centrum bij de betrokkenen terecht moesten komen. Dat zal een afschuwelijke en ergerniswekkende weg zijn. 't Kan niet anders. De doeltreffendste en snelste hulp is die, welke wij zelf onder eigen verantwoordelijkheid verlenen aan de slachtoffers van de ramp, die onze naasten reeds waren of geworden zijn” en verder nog: „Wij lopen groot gevaar, straks een verontschuldiging te zoeken in het spontane gemeenschappelijke moment van gebed en hulp, zodat wij dan onze verantwoordelijkheid over kunnen dragen op de organisaties en bureaux”.

Deputaten voegen bij dit rapport:

1. Balansen en Staat van Lasten en Baten per 31 Juli 1953.
2. Staat van collecten der Kerken voor onze Kas.
3. Staat van collecten der Kerken afgedragen aan het N.R. fonds.
4. Staat van ontbrekende opgaven van Kerken en Recapitulatiestaat.

Uit bijgaande staten blijkt, dat 75 kerken collecten hielden voor onze Kas, waaronder 3 kerken, die tevens voor het Nationaal Rampenfonds inzamelden. Bijgebracht werd *f* 40.143,24, zomede aan giften *f* 1.104,81, w.o. 80 dollar (netto *f* 305,94) van de Old Christian Reformed Church te St. Thomas (Canada). Aan het Nationaal Rampenfonds droegen 40 kerken hun collecten af. Onnodig achtten het 36 kerken om ons verzoek voor opgave van hun collecten voor het Nationaal Rampenfonds in te willigen. Hierdoor kon het resultaat van de totale inzameling door onze kerken niet worden gepubliceerd.

Dank zij het gevormde fonds hebben Deputaten direct in „De Wekker” een oproep kunnen doen voor opgave van de geleden schade aan de kerken. Nu behoeft niet gewacht te worden op het Nationaal Rampenfonds, maar kan direct een voorschot worden verleend op de eventueel te ontvangen Rijksbijdrage. Het gecollecteerde bedrag van onze Kerken zal in overleg met het Nationaal Rampenfonds besteed worden.

Met de Kerk van Middelharnis is de hulp begonnen en is een voorlopige schade-uitkering van *f* 2.813,— verleend. Met de Kerken van 's-Gravendeel, Klundert en Zierikzee zijn nog onderhandelingen gaande.

Ook voor exploitatieschade van onze Kerken is door Deputaten contact gezocht met de Dienst van Maatschappelijke zorg van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. Aan 18 kerken zijn formulieren ter invulling gezonden, waarvan 14 berichtten geen exploitatieschade te hebben, terwijl er voor 4 kerken formulieren zijn ingediend. Voor Uw secretaris sluiten wij hierbij een schadeformulier in. Aan de Kerk van Klundert is door bovengenoemde instantie reeds een voorschot verstrekt.

Met de International Council of Christian Churches (I.C.C.C.) was er contact over hulpverlening aan de getroffen kerken. Deputaten verstrekten gegevens en rechtstreeks werd door de I.C.C.C. aan de getroffen kerken *f* 10.000,— afgedragen en wel aan:

's-Gravendeel *f* 1.000,—; Klundert *f* 3.000,—; Middelharnis *f* 2.000,—; Vlissingen *f* 500,—; Zierikzee *f* 3.250,—; Zuidland *f* 350,—.

Tenslotte is van de Christian Reformed Church in Amerika bij schrijven gedateerd 24 Juni 1953 van de Synodale Commissie getekend door Rev. R. J. Danhof een cheque ontvangen ten bedrage van 19.119,03 dollar, welke netto *f* 72.504,18 heeft opgebracht. De uitdrukkelijke wens van de gevers is dat „deze gelden hulp zullen verlenen aan de leden van Uw kerkverband in de noodgebieden”.

Aan 20 kerken uit het rampgebied werden door Deputaten 360 schadeformulieren verzonden. Eveneens sluiten wij hiervan een copie in. De aanvragen om meerdere exemplaren bij Deputaten houdt aan.

Deputaten hebben hierin geen eenvoudige taak, doch zullen trachten aan de hand van de verstrekte gegevens (door de betreffende Kerkeraad voor gezien getekend) een billijke verdeling zo spoedig mogelijk te doen plaatsvinden.

Deputaten verzoeken de Synode:

1. haar fiat te verlenen op de verrichte werkzaamheden;

2. opdracht te verstrekken tot voortzetting en afwikkeling van deze arbeid.
 U ook voor deze arbeid wijsheid en 's Heeren zegen toewensend,
 namens Deputaten voor Evacuatie- en Watersnoodschade,
 ds C. v. d. Zaal, voorzitter.
 W. A. Hekkert, secretaris.

Kas Deputaten voor Evacuatie- en Watersnoodschade.

Balans per 31 Juli 1953 van collecten en giften uit onze Kerken.

Rotterdamsche Bank				
Amsterdam-Centrum	f 39.720,20	Saldo fonds		f 39.720,20
		Lasten en Baten.		
Onkosten	f 51,18	Collecten Kerken		f 40.143,24
Schadeuitkering aan Kerk te Middelharnis	2.813,—	Overige giften		1.104,81
Saldo	39.720,20	Interest		1.336,33
	f 42.584,38			f 42.584,38

Balans per 31 Juli 1953

(gift van de Christian Reformed Church te Grand-Rapids, U.S.A.)

Rotterdamsche Bank		Saldo fonds	
Amsterdam-Centrum	f 72.504,18	Doll. 19.119,03	f 72.504,18

Recapitulatie collecten.

CLASSIS:	Aantal Kerken	Gecoll. voor Kas Dep.	Bedrag	Gecoll. voor Nat. Rfds.	Bedrag	Geen opgave verstrekt
Groningen	14	9	4135,18	2	436,02	3
				Gron.	1665,—	
Leeuwarden	11	7	3254,52	2	879,69	2
Zwolle	16	8	1796,17	4	5489,22	4
	41	24	9185,87	8	8469,93	9
Amersfoort	10	8	4780,29	2	2330,83	—
Apeldoorn	12	9	5653,41	3	2888,78	—
Utrecht	15	7	4803,67	2	591,43	6
	37	24	15237,37	7	5811,04	6
Amsterdam	10	5	1361,92	3	3540,91	2
's-Gravenhage	16	4	1897,08	6	3107,42	6
				Gouda	658,80	
Haarlem	12	7	3536,18	2	3156,94	3
				Lisse	472,25	
	38	16	6795,18	11	10936,32	11
Dordrecht	13	2	2678,12	5	5219,56	6
Middelburg	7	3	1497,09	3	3601,95	1
Rotterdam	15	6	4749,61	6	4717,23	3
	35	11	8924,82	14	13538,74	10
T o t a a l	151	75	40143,24	40	38756,03	36

BIJLAGE LIII.

AANVULLEND RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR EVACUATIE- EN OORLOGSSCHADE.

Amsterdam-C., 12 September 1953.

Aan de Generale Synode van de Christelijke
Gereformeerde Kerken te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Naar aanleiding van de aan Deputaten gestelde vragen hebben wij de eer U
het volgende te antwoorden.

I.

De renteloze voorschotten zijn verstrekt aan:

de Kerk te Arnhem op	17-9-46	f 3.500,—	
	12-5-52	20.000,—	
	7-6-52	1.500,—	
	26-1-53	6.300,—	
	27-1-53	3.700,—	
			f 35.000,—
de Kerk te Klundert op	20-7-48		4.500,—
de Kerk te Rotterdam-Centrum op	28-7-51	f 25.000,—	
terugontvangen op	23-4-52	10.000,—	
			15.000,—
			f 54.500,—

Het totaal bezit van de Kas van Deputaten voor E. & O. bedraagt f 68.659,76,
waarvan dus f 54.500,— illiquide en het restant f 14.159,76 liquide is.

II.

Inzake de 3¼ % Nederland 1953 viel de inschrijvingsdatum op deze lening in de
week van 6 Maart 1953—13 Maart 1953. Stortingsdatum 1 April 1953. De
emissieprijs ad 99 % werd door Deputaten goedkoop geacht, gezien het verschil
in rente en koers met de overige Staatsleningen. Voorts golden hierbij de facto-
ren: geen provisie en beurszegelberekening.Echter om te kunnen inschrijven werd opgemaakt het beschikbare bedrag
van de beide Kassen. Op 6 Maart 1953 bedroeg zulks in totaal f 40.252,18. Voor
een bedrag van f 40.000,— hebben Deputaten bij de Rotterdamsche Bank te
Amsterdam-C. toen ingeschreven.De lening werd ruim twee maal voltekend, zodat het toewijzingspercentage
officieel 48 % bedroeg. Mitsdien verwachtten Deputaten een toewijzing van
f 19.000,— aan Obligaties. Daarom kan als bijzonderheid worden gemeld, dat
Deputaten het volle bedrag hunner inschrijving ad f 40.000,— kregen toegewezen.
Dit mede wegens de aangename relatie onzer Deputaten met genoemde Bank.
Het beschikbare bedrag onzer Kassen was voorde Kas van Deputaten voor E. & O. f 8.291,77 en voor
de Kas van Deputaten voor E. & W. f 31.960,41.Op grond hiervan werd voor eerstgenoemde Kas gereserveerd 1/5 deel of
f 8.000,— en voor laatstgenoemde Kas 4/5 deel of f 32.000,— Obligaties.Gezien de abnormale rentestand trokken de koersen der 3¼ % Obligaties aan.
In vergadering bijeen op 1 Juli 1953 besloten Deputaten het totale bezit geleidelijk
te verkopen, zulks om de markt niet geforceerd te drukken. De omzet in deze
Obligaties is ter beurze niet groot. Deze was op 9-9-53 f 43.000,—.De verkopen geschieden op 2-7-53 10 m. à 103 3/8 opbr. f 10.356,79
3-7-53 10 m. à 103 1/16 opbr. f 10.327,08
6-7-53 10 m. à 102 15/16 opbr. f 10.317,71
7-7-53 10 m. à 102 7/16 opbr. f 10.268,75

Netto opbrengst f 41.270,33

Aan provisie, beurszegels en zegels voor het Waarborgfonds Rechtsherstel is op deze verkopen ons in rekening gebracht

$f\ 208,- + f\ 50,50 + f\ 42,- = f\ 300,50.$

Ondanks dit was het voordelig verschil

verkoopprijs $f\ 41.270,33$

inschrijvingsbedrag $f\ 39.600,-$

$f\ 1.670,33$

Hiervan werd $\frac{1}{5}$ deel of $f\ 334,-$ geboekt ten gunste van de Kas van Deputaten voor E. & O. en $\frac{4}{5}$ deel of $f\ 1.336,33$ ten gunste van de Kas van Deputaten voor E. & W.

(Abusief is in het rapport vermeld: $\frac{1}{4}$ en $\frac{3}{4}$ deel. Dit moet zijn $\frac{1}{5}$ en $\frac{4}{5}$ deel, waarvoor gaarne rectificatie.)

Het verschil is op beide Interestrekeningen geboekt. Zulks werd niet genoemd: koerswinst Obligaties of andere benamingen. Dit maakt ook practisch gesproken niets uit. Het is het karakter van de belegging van geldmiddelen, dat elk verschil tussen koop- en verkoopprijs als een voordeel of als een nadeel voor de Interestrekening moet worden beschouwd. In deze wijzen Deputaten op een geleden nadeel van $f\ 914,06$, wegens verkoop van haar bezit aan 3 % Investeringscertificaten, welke eertijds verkregen werden uit afwikkeling van geblokkeerde gelden. De verkoop moest plaatsvinden voor onze hulpverlening aan de Kerk te Arnhem op 27 Januari 1953 met $f\ 10.000,-$. Het geleden verlies werd afgeboekt ten laste van de Interestrekening. Thans mochten wij een voordeel hebben van $f\ 1.670,33$.

De huidige lage rentevoet heeft voor de bezitters van Obligaties, pandbrieven etc. het risico, dat bij aantrekking van de rentevoet de waarde van hun bezit daalt. Ter illustratie diene, dat de koersverschillen van Staatsobligaties in 1951 en 1952 zeer groot waren. In de tijd van 1 jaar met koersverschillen van 8 % en 13 %. Dan wordt het jaarlijks rendement te gering om deze risico's te lopen. In de huidige omstandigheden moeten dan ook als onrustig bezit Obligaties met $3\frac{1}{2}$ % of lagere renten gezien worden.

III.

Het bezit onzer Kassen moet liquide zijn om onmiddellijk alle gevraagde steun te verlenen. Aandacht wordt dan ook besteed aan de te betalen prijzen en de te maken kosten. Voor korte periodes zijn deze dan ook over het algemeen hoog. Op grond hiervan staat thans bij de Rotterdamsche Bank uit een bedrag van $f\ 114.663,61$ tegen een rentevergoeding van 1 %. Dit tegoeed ontstond door verkoop der gememoreerde obligaties op 2 Juli tot 7 Juli 1953 ad $f\ 41.270,33$ en door verkoop op 13 Juli 1953 der wissel van de Chr. Ref. Church ad $f\ 72.504,16$. De omzetprovisie van $\frac{1}{2}$ per mille kan ons niet in rekening worden gebracht, daar over de verkoop van Obligaties en van de wissel ons reeds provisie in rekening is gebracht.

Voorts nemen Deputaten aan, dat het grote bedrag binnen niet al te lange tijd wel slinken zal. Alleen van de Kerk van Middelharnis ontvingen Deputaten 155 schadeformulieren harer leden. De Kerk te Klundert zal spoedig inzenden, terwijl van de overige Kerken inzendingen worden verwacht.

IV.

Het uitstaande bedrag bij de Postcheque en girodienst ad $f\ 11.369,27$ is renteloos. Deputaten hebben dit bedrag nog op deze rekening laten staan, teneinde zo nodig de Kerk te Zutphen een kasgeldlening te verstrekken van $f\ 10.000,-$.

Vertrouwende met bovengenoemde uiteenzetting aan Uw verzoek te hebben voldaan,

verblijven wij, met heilbede en broedergroeten,
mede namens deputaten voor E. en O., E. en W.,

B. v. d. Schaaf, penningmeester.

BIJLAGE LIV.

RAPPORT VAN COMMISSIE XI BETREFFENDE HET RAPPORT VAN
DEPUTATEN EVACUATIE-, OORLOGS- EN WATERSNOODSCHADE.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
vergaderd in Apeldoorn.

Uit het rapport van genoemde deputaten blijkt een tamelijk omvangrijke arbeid in verband met herbouw en bouw van kerken. Met genoegen kan worden geconstateerd, dat de door oorlogsgeweld verwoeste kerkgebouwen, met uitzondering van die van Klundert, welke gemeente zich nog met de noodkerk behelpt, alle zijn herbouwd.

Deputaten waren in staat, zij het helaas op een te bescheiden schaal, waar nodig financiële voorschotten te verlenen, in afwachting van het tijdstip, dat tot definitieve verdeling van de beschikbare middelen kan worden overgegaan.

Verschillende gemeenten hebben voor hun bouwplannen de adviezen van deputaten ingewonnen.

Hieruit blijkt, dat ook afgezien van de werkzaamheden in verband met de oorlogsschade, het deputaatschap wel in een behoefte voorziet.

Dat het rapport melding moet maken, dat nog steeds verschillende gemeenten in gebreke blijven de verplichte jaarlijkse collecte te houden, waaruit blijkt dat het „Draagt elkanders lasten” in de praktijk nog niet voldoende beoefend wordt, valt te betreuren. Een opwekking tot de nalatige gemeenten is dan ook wel op haar plaats.

Het rapport is vergezeld van zeer omvangrijk cijfermateriaal, waaraan veel arbeid is ten koste gelegd. Hoezeer deze documentatie ook op prijs is te stellen, meent Uw commissie evenwel te moeten adviseren — ter besparing van kosten — slechts bijlage I (balans) in de acta te doen opnemen.

Blijkens het contrôlerapport van Deputaten voor contrôle der kerkelijke kassen, zijn boeken en bescheiden in orde bevonden. Ook Uw commissie kan zich hiermede, na de ontvangen nadere inlichtingen, verenigen.

Door deputaten is voorts een afzonderlijk rapport bijgevoegd over hun werkzaamheden in verband met de Watersnoodramp, die ons volk in Februari van dit jaar trof. Zij dienen zich daarbij aan als Deputaten voor Evacuatie- en Watersnoodschade.

Hoewel Deputaten niet als zodanig door de Synode zijn benoemd, komt het ons wel verklaarbaar voor dat zij — ter onderscheiding van hun arbeid voor Evacuatie- en Oorlogsschade — hiertoe zijn gekomen.

Over het optreden van Deputaten en hun werk in verband met de ramp is nogal wat verschil van mening in de boezem der kerken geweest wat helaas tot zekere verwarring heeft geleid.

Uw commissie kan dan ook met Deputaten instemmen als zij het betreuren dat zij o.a. door de Kerkeraden van 's-Gravenhage Centrum en West en sommige predikanten zijn aangevallen. Dit heeft hun arbeid voor en het resultaat van de inzamelingen geschaad.

Misschien ware een weinig meer voorzichtigheid in een tijd van zo grote nood naar de mening Uwer commissie op haar plaats geweest.

Deputaten toch zijn op volkomen normale wijze, niet uit eigen beweging doch op verzoek van de daarvoor aangewezen Dep. v. Correspondentie met de Hoge Overheid, tot het uitschrijven van de collecte voor de watersnood overgegaan, terwijl de classis 's-Gravenhage uitsluitend is aangewezen tot het zo nodig uitschrijven van **bidstonden**. Hoewel de spontane reactie van de hiervoor handelende kerken van 's-Gravenhage goed bedoeld is en zelfs loffelijk is te noemen, hadden zij zich na bekendmaking van de handelingen van Dep. v. Evacuatie- en Oorlogsschade daaraan behoren te conformeren.

Wat de werkzaamheden van deze Deputaten betreft, daarmede kan Uw commissie zich volkomen verenigen. De ervaringen, opgedaan bij herbouw der door oorlogsgeweld vernielde kerken, waarbij de betrokken gemeenten voor schier onoverkomelijke financiële moeilijkheden kwamen te staan, hebben Deputaten er terecht toe gebracht voorzichtigheid te betrachten.

Toe te juichen is de houding van een drietal kerkeraden, die zowel voor de door watersnood getroffen kerken als voor het Nat. Rampenfonds collecteerden.

Tenslotte kan Uw commissie zich nog verenigen met de door Deputaten getroffen maatregelen ter verdeling van het door de Christian Reformed Church of America beschikbaar gestelde bedrag onder de getroffen leden van ons kerkverband.

Uit de gebeurtenissen der laatste jaren blijkt het zeer gewenst, dat een Deputaatschap bestaat, dat in tijden van bijzondere nood voor de kerken kan optreden.

In verband hiermede meent Uw commissie U te moeten voorstellen:

1. De verslagen en handelingen van Deputaten goed te keuren.
2. De benaming van Deputaten te wijzigen in „Deputaten voor bijzondere noden” en hen opnieuw te benoemen.
3. De jaarlijkse collecte voor de kas van Deputaten opnieuw voor een periode van drie jaren te doen houden.
4. De instructie van Deputaten aan te vullen met de navolgende bepalingen. Ten aanzien van de gevolgen van de watersnood 1953 vindt deze instructie overeenkomstige toepassing.

Bij een plaatselijke of nationale ramp, van welke aard ook, tengevolge waarvan algemene hulp of bijstand der kerken nodig is, zullen Deputaten de kerken vertegenwoordigen en handelen zoals de omstandigheden van het ogenblik nodig maken. Zij kunnen daartoe in overleg met Deputaten voor Correspondentie met de Hoge Overheid en de gemeenten van 's-Gravenhage — aangewezen voor het uitschrijven van een bidstond — aan alle gemeenten een collecte voor het betrokken doel vragen.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddende,

namens Commissie XI,

oud. J. Groenendijk, rapporteur.
 prof. J. J. v. d. Schuit, adviseur.
 ds W. F. Laman, saamroeper.
 oud. F. A. Hazenberg.
 oud. B. Hartog.

BIJLAGE LV.

RAPPORT COMMISSIE VII BETREFFENDE INSTRUCTIE HI EN HIV.
(INZAMELEN VAN GELDEN).

Aan de Synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland
in vergadering bijeen te Apeldoorn op 8 September
1953 en volgende dagen.

Weleerw. en Eerw. broeders,

Ter voldoening aan Uw opdracht, advies uit te brengen over instructie **HI** van de P.S. van het Oosten en de instructie **HIV** van de P.S. van het Noorden, menen ondergetekenden het volgende te Uwer kennis te moeten brengen.

Aangezien beide instructies het **inzamelen van gelden** buiten de bestaande voorgeschreven collecten om bedoelen, worden zij hier gezamenlijk behandeld.

De instructie van de P.S. van het Oosten valt in twee delen uiteen n.l.:

- a. het houden van collecten voor plaatselijke belangen en
- b. het houden van collecten voor onderdelen van enige kerkelijke arbeid, terwijl de instructie van het Noorden het aanwijzen van een deputaatschap voor bijzondere collecten betreft.

De Commissie is van mening, dat voor een en ander regelingen moeten worden vastgesteld, opdat er geen verwarring zij en alles met orde geschiede. Op grond hiervan stelt de commissie dan ook voor de instructie van de P.S. van het Oosten aldus te lezen:

- a. dat een algemeen beroep op de offervaardigheid der kerken ten behoeve van plaatselijke belangen niet mag geschieden dan met toestemming van de desbetreffende classis, en met goedkeuring van Deputaten voor Correspondentie met de Hoge Overheid;
- b. dat een algemeen beroep op de offervaardigheid der kerken voor onderdelen van enige kerkelijke arbeid alleen door of met medewerking van de daarvoor bestaande deputaten mag worden gedaan.

Betreffende de instructie van de P.S. van het Noorden meent Uw commissie, dat Deputaten voor de Correspondentie met de Hoge Overheid het reeds aangewezen lichaam vormen, aan wie immers het aanbevelen van collecten voor algemene doeleinden door de Generale Synode van 1931 is opgedragen.

Opdat er een vaste regel zij stelt de commissie voor te besluiten: Wanneer er uit oorzaak van een buitengewone ramp in onze kerken een collecte moet worden gehouden, zijn Deputaten voor Correspondentie met de Hoge Overheid gerechtigd zulk een collecte te doen uitschrijven.

Uw commissie stelt voor dienovereenkomstig besluiten te nemen.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddende,

met broedergroeten,

ds S. v. d. Molen, voorz.
ds J. Keuning.
Oud. J. Nijland.
Oud. W. J. Graves, rapp.

Apeldoorn, 10 September 1953.

BIJLAGE LVI.

RAPPORT VAN COMMISSIE II BETREFFENDE DE INSTRUCTIE L 2
P.S. VAN HET NOORDEN. (LIDMAATSCHAP POLITIEKE PARTIJEN).

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde Kerken, vergaderd te Apeldoorn, September 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Commissie die te rapporteren heeft over de Instructie van de Particuliere Synode van het Noorden, Algemeen L 2 luidende:

De Generale Synode geve richtlijnen en wijze maatregelen aan, door de kerkeraden te nemen ten aanzien van leden onzer kerken, die aangesloten zijn bij of propaganda voeren voor een politieke partij, die zich niet stelt op de grondslag van Gods Woord, van oordeel,

1. dat deze instructie door de Generale Synode niet in behandeling kan genomen worden, omdat volgens artikel 30 van de Kerkorde in meerdere vergadering slechts datgene behoort te worden behandeld, wat in de mindere niet kon worden afgedaan, en het niet gebleken is, dat dit geval zich hier voordoet, en voorts niet mag worden aangenomen, dat de Particuliere Synode van het Noorden niet weet hoe naar Schrift en Kerkorde gehandeld dient te worden met leden, die in leer en/of leven dwalen,
2. dat de Generale Synode door de bovengenoemde in art. 30 K.O. neergelegde grondregel van het gereformeerde kerkrecht te schenden, zelf oorzaak zou worden van een bedenkelijke verzwakking van het verantwoordelijkheidsbesef bij de ambtsdragers in de grondvergaderingen der kerken, te weten de kerkeraden, ten aanzien van de roeping van de opziens van Christus' gemeente om allereerst zelf een uitspraak te doen of er bij de personen, in de instructie bedoeld, censurabele afwijking is in leer en leven,
3. dat, zelfs al zou de Generale Synode, tegen de bedoeling van art. 30 K.O. in, de instructie toch in behandeling nemen, zij, met het oog op het zeer algemene en vage karakter van deze instructie, niet anders zou kunnen doen, dan verwijzen naar de artikelen 71 v.v. van de Kerkorde, waarin de Schriftuurlijke richtlijnen voor de uitoefening van de kerkelijke tucht, gaande over leer en leven, hetgeen dus ook de politieke belijdenis en de politieke handelingen van de leden der kerken in zich sluit, vervat zijn, en waarvan de inhoud voldoende bekend behoort te zijn bij ieder, die tot de regering der kerk geroepen is, en voor wat het lidmaatschap van politieke partijen betreft, bovendien óók nog naar de besluiten van de Generale Synode van Hilversum, 1937, acta art. 74, bijlage XVII en XVII A, waarin ten aanzien van enkele toen bestaande partijen, n.l. C.D.U. en N.S.B., enige richtlijnen werden gegeven,

stelt Uw vergadering voor te besluiten:

- a. de Generale Synode neemt op de in het rapport aangevoerde gronden de instructie van de Particuliere Synode van het Noorden niet in behandeling,
- b. de Generale Synode herinnert de Particuliere Synode van het Noorden aan het feit, dat de tuchttoefening der kerk geregeld is in de artikelen 71 v.v. van de Kerkorde, en aan de besluiten van de Generale Synode van Hilversum, 1937, acta art. 74, bijlage XVII en XVII A.

De Heere zegene Uw vergadering!

De Commissie:

ds J. C. Maris, saamroeper.
prof. J. Hovius, adviseur.
ds H. van Leeuwen.
ds M. W. Nieuwenhijze.
oud. J. L. van Rookhuyzen.
oud. E. C. Verplanke.
ds J. van Genderen, rapporteur.

BIJLAGE LVII.

RAPPORT VAN COMMISSIE VI OVER INSTRUCTIE L. 6 a en b EN L. 7
BETREFFENDE LEDENADMINISTRATIE EN ATTESTATIES.

Aan de Generale Synode der Christelijke Gereformeerde
Kerken in Nederland in vergadering bijeen te Apeldoorn
op 8 September 1953 e.v.d.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Instructie L. 6 a. en b.

Ten aanzien van instructie L. 6, komt het Uw commissie gewenst voor deze te splitsen in tweeën n.l. eerste alinea „De Gen. Synode geve uitvoering aan het Reglement op de kerkvisitatie enz. t/m ons kerkelijk Jaarboek (6 a.) en tweede alinea „Ter voldoening enz.” (6 b.).

Wat de eerste alinea betreft, staat Uw commissie op het standpunt, dat, indien de Synode het nodig en gewenst acht, uitbreiding te geven aan het Reglement op de Kerkvisitatie, onder artikel 29 a ware op te nemen de aangegeven alinea volgens de gestelde redactie.

Dit kan het goed functioneren van een kerkelijk goed gehanteerd administratief apparaat niet anders dan ten goede komen, waardoor uiteindelijk een juist beeld en preciese stand van zaken van het zielental der gemeente verkregen wordt.

Indien Uw vergadering de zienswijze der commissie deelt, dan is te overwegen het gestelde in alinea 2 n.l. richtlijnen aan te geven met eventuele formulieren voor het bijhouden van de kerkelijke ledenadministratie.

Het is Uw commissie bekend, dat in verschillende kerken voor het bijhouden der kerkelijke ledenadministratie in gebruik zijn:

- a. de lidmatenboeken;
- b. het kaartsysteem.

Ten aanzien van de lidmatenboeken — voor belijdende- en doopleden — valt op te merken, dat niet alleen voorheen maar ook nu nog deze in gebruik zijn. Hoe langer deze echter in gebruik zijn, hoe meer doorhalingen er in voorkomen, waardoor ze niet „leesbaarder” worden.

Uw commissie geeft de voorkeur aan het kaartsysteem. Deze zijn in verschillende kleuren te verkrijgen b.v. witte, rose, groene enz. De verschillende kleuren dezer kaarten geven al een handleiding voor het gebruik ervan. De witte kaarten kunnen b.v. gebruikt worden voor doopleden; de rose voor ongehuwde belijdende leden; de groene voor gehuwde belijdende leden enz. Op elke kaart kunt U laten drukken wat volgens U dienstig is tot het verkrijgen van een zo volledig mogelijk overzicht van ieder lid der gemeente. Voorbeeld:

Naam: ..... Wijk .....
Voornaam(en): ..... Woonplaats: .....
Straat en huisnummer .....

Lidmaat: .....
Meelevend
Geboren: .....
Gedoopt: ..... door .....
Belijdenis gedaan: ..... Bevestiger .....
Gehuwd met: .....
Kinderen: .....
Met attestatie gekomen van ..... datum .....
Vertrokken naar ..... datum .....
Overleden: ..... datum .....
Verdere bijzonderheden:

Op de andere gekleurde kaarten kunnen dezelfde gegevens aangebracht wor-

den, eventueel gewijzigd, naar dat ze voor ongehuwde of gehuwde belijdende leden bestemd zijn.

Als men op boven aangegeven wijze in duplo (in geval van brand is dit wenselijk) een kaartsysteem inricht en dit nauwkeurig bijhoudt en b.v. de kaarten van vertrokken of overleden leden in een aparte kaartenbak opbergt verkrijgt men een nauwkeurig overzicht van het zielental.

Instructie L. 7.

Aansluitend aan hetgeen onder L. 6 b. is opgemerkt, kan Uw commissie zich volkomen verenigen met de concept-formulieren. De benodigde gegevens voor deze formulieren kunnen worden overgenomen van het eventueel in gebruik zijnde kaartsysteem.

Voor uniformiteit in de ledenadministratie en de attestaties acht de commissie het gewenst U te wijzen op het grote voordeel van het kaartsysteem.

Het viel de commissie op, dat aan de achterzijde van de attestatie voor belijdende leden geen ruimte is gelaten voor „aantekeningen”.

Indien de ontwerpers dezer concept-formulieren hiermede tot uitdrukking willen brengen, dat wanneer er iets moet worden „aangetekend”, het voorkeur verdient dit in een brief van kerkeraad tot kerkeraad te doen, kan de commissie zich met deze gedachte verenigen.

Uw vergadering de leiding des H. Geestes toebiddend,

de Commissie,

ds D. Biesma Jr.
ds A. Zwiep.
oud. G. Visser.
oud. P. Jellema, rapporteur.

BIJLAGE LVII a.

ATTESTATIE VOOR BELLIJDENDE LEDEN.

(Voorzijde)

Kerkelijk
zegel.

L.S.

De kerkeraad der Christelijke Gereformeerde Kerk te .....
 verklaart hierdoor, dat $\frac{\text{het lid}}{\text{de leden}}$: .....

voor zover hem bekend, gezond in het geloof en onbesproken in de wandel is/zijn.

Wij bevelen daarom voornoemde broeder (en) zuster de Kerk te .....
 aan, en verzoeken de opzieners dier Kerk hem(haar) /hen, onder hun opzicht en bestuur te nemen, tot het gebruik der Heilige Sacramenten toe te laten en in alle voorkomende gevallen met christelijke raad en daad bij te staan.

De kerkeraad der Chr. Geref. Kerk te .....

....., Praeses.
 ....., Scriba.

....., de ..... 19.....

(Achterzijde)

..... is geb. de ..... te .....
 zoon van ..... en .....
 gedoopt de ..... in de ..... te .....
 geloofsbelijdenis afgelegd de ..... in de .....
 te .....

gehuwd met (weduwnaar van) .....
 huwelijk kerkelijk bevestigd de ..... in de .....
 te .....

..... is geb. de ..... te .....
 dochter van ..... en .....
 gedoopt de ..... in de ..... te .....
 geloofsbelijdenis afgelegd de ..... in de .....
 te .....

gehuwd met (weduwe van) .....
 huwelijk kerkelijk bevestigd de ..... in de .....
 te .....

Namen der kinderen:

..... geb. .... te ..... gedoopt .....
 ..... geb. .... te ..... gedoopt .....
 ..... geb. .... te ..... gedoopt .....
 ..... geb. .... te ..... gedoopt .....
 ..... geb. .... te ..... gedoopt .....
 ..... geb. .... te ..... gedoopt .....
 ..... geb. .... te ..... gedoopt .....
 ..... geb. .... te ..... gedoopt .....

Woonplaats van het(de) bovengenoemd(e) lid(leden): .....
 adres .....

Aantekening:

Dit attest zo spoedig mogelijk in te leveren.

BIJLAGE LVII b.

ATTESTATIE VOOR DOOPLEDEN.

(Voorzijde)

Kerkelijk
zegel.

L.S.

De kerkeraad der Christelijke Gereformeerde Kerk te .....
 bericht aan de kerkeraad der Christelijke Gereformeerde Kerk te .....
 ..... dat het dooplid .....
 tot Uw gemeente is overgekomen en beveelt genoemd dooplid in Uw geestelijke
 verzorging aan.

De kerkeraad der Chr. Geref. Kerk te .....

....., Praeses.
 ..... , Scriba.

....., de ..... 19.....

(Achterzijde)

Namen der ouders .....

Datum geboorte ..... te .....; datum doop ..... in de .....

Gehuwd met: .....

Huwelijk kerkelijk bevestigd de ..... in de .....
 te .....

Tegenwoordig adres: .....

Aantekening:

BIJLAGE LVIII.

RAPPORT VAN DE DEPUTATEN VOOR HERZIENING DER
PSALMBERIJMING.

Aan de Generale Synode van de Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland, verga-
derd te Apeldoorn, September 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

De door de Generale Synode van 1950 benoemde Deputaten voor herziening der Psalmberijming hebben de eer U hierbij het volgende rapport aan te bieden:

1. Onze taak.

Volgens art. 90 van de acta Synodi 1950 hebben Deputaten voor de herziening der Psalmberijming opdracht gekregen ernstig te onderzoeken de wenselijkheid en de mogelijkheid van een herziening van de gebruikelijke psalmberijming.

In het rapport van de commissie ad hoc ter Synode werd eveneens de wenselijkheid uitgesproken, dat deze Deputaten onderzoek zullen instellen naar de bruikbaarheid van reeds verschenen of mogelijk nog te verschijnen nieuwe berijmingen van de psalmbundel.

Eveneens gaf de commissie aan de Synode 1950 in overweging, dat deze Deputaten zich zullen bezinnen op de vraag, in hoeverre het:

1. wenselijk en mogelijk zal zijn het christologisch element in het boek der psalmen in de berijming tot zijn recht te doen komen;
2. mogelijk zal zijn de exegese, die de H. Geest Zelf van sommige psalmen geeft in het N.T., in een berijming te verwerken;
3. gewenst is een nauwe aansluiting bij de bestaande berijming te bewaren, dan wel zich daarvan geheel los te maken.

Eindelijk wees de commissie in haar rapport op het nut van het contact van de te benoemen Deputaten met Deputaten van andere kerken, omdat de kwestie van psalmberijming een zaak is, die alle Protestantse kerken in Nederland raakt.

2. Situatie-tekening.

In 1936 verscheen een nieuwe psalmberijming van ds Hasper. Deze berijming trok allerwege veel aandacht en stelde de kwestie van een nieuwe psalmberijming in het middelpunt der kerkelijke besprekingen. De proeve van 1936 werd gevolgd door die van 1948, terwijl in 1949 nog een derde proeve verscheen.

Vooraf in onderwijskringen werd de berijming van Hasper met vreugde ontvangen en op enkele scholen zelfs ingevoerd. Op scholen met gemengde kerkelijke bevolking gaf dit veel conflict, omdat sommige ouders wel en andere niet sympathiseerden met de berijming van Hasper. Door de „Stichting Geestelijke Liederen uit de schat van de Kerk der eeuwen”, welke Stichting de berijming van Hasper had uitgegeven, werd contact gezocht met de verschillende kerken, om deze te bewegen de berijming van Hasper te aanvaarden.

De Synode der Ned. Herv. Kerk besloot in 1949 de berijming van Hasper *niet* te aanvaarden, terwijl in de daarop volgende Synode der Gereformeerde Kerken besloten werd genoemde berijming *wel* in te voeren, althans de kerken vrijheid te geven de invoering te beproeven.

Door de tegenstrijdige besluiten dezer Synoden van de twee grootste kerkgroepen in ons land, dreigde de verwarring groot te worden. Door de verenigingen „Gereformeerd Schoolverband” en „Christelijk Nationaal Schoolonderwijs” werden adressen gericht tot de Synoden der Herv. en Geref. Kerken, om te waarschuwen tegen een dreigende breuk in de eenheid der psalmberijming in ons land.

De Synode van de Herv. Kerk besloot in 1950 een eigen commissie te benoemen, die de opdracht kreeg een nieuwe psalmberijming te verzorgen en te trachten in twee jaar tijds 50 psalmen gereed te maken.

Het resultaat van deze commissie is geweest, dat zij aan de Synode van de

Herv. Kerk in 1952 een proeve van 20 psalmen kon aanbieden.

Daarna richtte de Herv. Synode zich tot de Gereformeerde en andere kerken met het verzoek deel te nemen aan de arbeid van een interkerkelijke commissie, die de nieuwe berijming van de grond af aan zou ter hand nemen en daarbij zou gebruik maken van de bestaande proeven van Hasper, van de Herv. commissie en andere reeds gemaakte of nog te maken nieuwe proeven.

Wat onze kerken betreft, zij opgemerkt, dat tussen de Synoden van 1947 en 1950 door de Stichting-Geestelijk Lied een exemplaar van de proeve-Hasper aan alle kerkeraden onzer kerken werd toegezonden met verzoek om beoordeling. Om aan deze beoordeling een enigszins algemeen karakter te geven, werd onder leiding van Prof. L. H. v. d. Meiden een comité gevormd, welk comité zich in verbinding stelde met alle kerkeraden, de ingekomen antwoorden der kerkeraden verwerkte en in een globaal antwoord aan de Stichting-Geestelijk Lied heeft aangeboden.

Het oordeel van dit comité, gegrond op de ingekomen antwoorden der kerkeraden, was, dat onze kerken zeker niet zonder meer de berijming van Hasper zouden kunnen aanvaarden. Voorts meende het comité, dat het gewenst zou zijn, de kwestie van de psalmberijming interkerkelijk ter hand te nemen, welke mening ook aan de Synode der Gereformeerde Kerken werd medegedeeld, met het verzoek niet over te gaan tot de invoering van de berijming van Hasper zonder voorafgaand interkerkelijk overleg.

Gevolg van het werk van dit comité was, dat op de Synode van 1950 verschillende instructies ter Synode waren om de psalmberijming in studie te nemen, welke instructies resulteerden in het benoemen van Deputaten, die de onder 1 genoemde opdracht ontvingen.

3. Arbeid der Deputaten.

Deputaten zijn begonnen het werk te verdelen. Aan enkele Deputaten werd opdracht gegeven een speciale studie te maken.

Ds Bikker kreeg de taak de berijming van Hasper te bestuderen.

Dr Oosterhoff, ds Overduin en ds van Smeden kregen opdracht de oude berijming van 1773 en die van Hasper te toetsen op de zuiverheid van weergave van de Hebreeuwse grondtekst.

Ds van 't Spijker werd verzocht de historie der psalmberijming in studie te nemen en te overwegen, of interkerkelijke samenwerking al dan niet noodzakelijk is.

Ds Baan zag zich de taak toegewezen na te gaan in hoeverre het nodig en mogelijk is in de berijming het christologisch element der psalmen te doen uitkomen.

De rapporten dezer broeders zijn op onze vergaderingen uitvoerig besproken.

De conclusies der Deputaten op grond van genoemde rapporten zijn in het kort als volgt:

1. De berijming van Hasper is niet geschikt in haar geheel te worden aanvaard. Zij is in vele opzichten wel eenvoudiger en begrijpelijker dan de oude berijming, maar zij mist ook de dichterlijke vlucht en kracht van zeggen, die wij voor een goede berijming nodig achten. Naar het oordeel der Deputaten is ook ds Hasper er niet in geslaagd, overal de grondtekst zuiver weer te geven. Het zou te betreuren zijn, wanneer de berijming Hasper in haar geheel werd aanvaard, terwijl de mogelijkheden om een betere berijming te krijgen niet zijn uitgeput.
2. Er zitten in de oude berijming elementen, die niet overeenkomen met de bedoeling der Hebreeuwse dichters.
3. Het komt Deputaten voor, dat de enige mogelijkheid om te komen tot een bevredigende oplossing van de kwestie der psalmberijming is de weg van interkerkelijke samenspreking.

Deputaten gronden deze mening op de volgende overwegingen:

- a. Er zou een niet te verantwoorden verwarring ontstaan, wanneer afzonderlijke kerken zouden overgaan tot het invoeren van een eigen psalmberijming.
- b. Het verzorgen van een eigen psalmberijming en het uitgeven daarvan zou een taak zijn, die wellicht boven de krachten van onze kerken zou gaan.

- c. De hoge kosten van een eigen uitgave zouden onze kerken moeilijk kunnen dragen.
4. Wat betreft het christologisch element in de psalmen, zijn Deputaten van mening, dat de berijming niet méér mag zeggen, dan de Hebreeuwse tekst bedoelt. Het lijkt ons onmogelijk om voor dat meerdere een bepaalde norm te vinden.
- Wanneer de kerken behoefte hebben in haar lied de vervulling van de belofte te bezingen, moeten zij dat doen met de woorden van de vervulling zelf en berijmingen gaan maken van daartoe in aanmerking komende Schriftgedeelten.

4. Interkerkelijke contacten.

Deputaten hebben contact gehad met het comité „Eenheid door vernieuwing”. Op een vergadering van dit comité in April 1951 werd besloten een schrijven te richten aan de Hervormde Synode om het initiatief te nemen voor interkerkelijke samenwerking.

De Hervormde Synode is op dit verzoek ingegaan en er is een interkerkelijke vergadering gehouden in September 1951 te Utrecht, waar het terrein verkend werd en waar in uitzicht werd gesteld, dat de Hervormde Kerk binnen afzienbare tijd een eigen proeve van berijming van 50 psalmen zou hebben, welke berijming dan mede uitgangspunt voor gezamenlijke bespreking zou vormen.

De tweede vergadering werd gehouden op 6 Mei 1953, nadat ook de Gereformeerde Synode van 1952 zich had kunnen beraden op deze kwestie. Op deze vergadering bleek, dat ook de Gereformeerde Kerken bereid zijn in een interkerkelijke commissie plaats te nemen en in deze commissie de psalmberijming opnieuw in studie te nemen, terwijl zij de eis hebben losgelaten, dat de berijming van Hasper uitgangspunt moet zijn.

De vergadering van 6 Mei heeft o.a. de volgende richtlijnen vastgesteld:

1. In de commissie zullen zitting nemen drie Hervormden, n.l. Prof. Vriezen als Hebraïcus, Prof. Heeroma als Neerlandicus en Dr Schroten; twee Gereformeerden, n.l. Prof. Gispén als Hebraïcus en Prof. Kuiper als Neerlandicus. Van de kleinere kerkgroepen kan elk één lid aan deze commissie toevoegen. Behalve de Chr. Geref. aanwezigen verklaarden de kleinere kerkgroepen, dat ze geen behoefte hadden aan een eigen man in de werkcommissie. Zij verklaarden voldoende vertrouwen te hebben in de commissie zonder hen.
2. Van tijd tot tijd zullen de proeven door de werkcommissie voorgelegd worden aan de bredere vergadering van meerdere afgevaardigden der verschillende kerken.
3. Ook proeven van andere dichters, naast die van Hasper en die van de Hervormde commissie, zullen serieus worden onderzocht. Niet de vraag, waar de berijming vandaan komt, zal de doorslag geven, maar de intrinsieke waarde van de berijming zelf.
4. De oude melodieën zullen gehandhaafd worden. Pas wanneer in de commissie zou blijken, dat bepaalde melodieën werkelijk onzingbaar zijn, zal eventueel naast de oude melodie een andere melodie met daarvoor geschikte berijming worden genomen.
5. Wanneer niet iets beters wordt gepresteerd dan de berijming van 1773, zal deze laatste worden gehandhaafd.

5. Voorstellen.

Deputaten kunnen zich met deze richtlijnen verenigen en stellen daarom aan de Synode voor het volgende te besluiten:

1. De Synode benoeme opnieuw Deputaten voor de psalmberijming.
2. De Synode verlene aan haar Deputaten mandaat om inzake de psalmberijming interkerkelijk contact te bewaren en keure goed, dat één der Deputaten in de interkerkelijke werkcommissie zitting neemt.
3. De Synode geve haar Deputaten mandaat dichters uit onze kerken op te roepen hun krachten te beproeven aan de berijming der psalmen, opdat deze proeven eventueel aan de werkcommissie ter beoordeling kunnen worden voorgelegd.
4. Op de volgende Synode brengen Deputaten een uitvoerig rapport over alles, wat werd gedaan en wat is bereikt.

Deputaten menen, dat op deze wijze de kwestie van de Psalmberijming het best gediend wordt en de mogelijkheid wordt geschapen, dat de Protestantse Kerken van Nederland in de toekomst een gemeenschappelijke psalmberijming krijgen, die overeenkomt met de behoeften van onze tijd.

Aan de Synode de werking des H. Geestes toebiddende,
de Deputaten voor de Psalmberijming:

A. Bikker, voorzitter.
Jac. Overduin, secretaris.
B. J. Oosterhoff.
B. van Smeden.
W. van 't Spijker.
Prof. L. H. v. d. Meiden,
adviseur.

BIJLAGE LVIII a.

MINDERHEIDS-RAPPORT DEPUTAATSCHAP VOOR HERZIENING
PSALMBERIJMING.

Aan de Generale Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken in Nederland, vergaderd te Apeldoorn, September 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Heren en Broeders,

Ondergetekende, door de Generale Synode van 1950 benoemd tot Deputaat voor herziening der Psalmberijming, geeft bij deze te kennen, zich niet te kunnen vinden in het uitgebrachte meerderheids-rapport van genoemd Deputaatschap.

Reden, waarom hij zich tot uw vergadering wendt met een minderheidsrapport, waarin zijn bezwaren, conclusies en voorstellen worden kenbaar gemaakt.

Volgens art. 90 van de acta Synodi 1950 hebben Deputaten voor de herziening der Psalmberijming opdracht gekregen, ernstig te onderzoeken de wenselijkheid en de mogelijkheid van een herziening van de gebruikelijke psalmberijming.

In het rapport van de commissie ad hoc ter Synode werd eveneens de wenselijkheid uitgesproken, dat deze Deputaten onderzoek zouden instellen naar de bruikbaarheid van reeds verschenen of mogelijk nog te verschijnen nieuwe berijmingen van de psalmbundel.

Eveneens gaf de commissie aan de Synode 1950 in overweging, dat deze Deputaten zich zullen bezinnen op de vraag, in hoeverre het:

- 1e. wenselijk en mogelijk zal zijn het christologisch element in het boek der psalmen in de berijming tot zijn recht te doen komen;
- 2e. mogelijk zal zijn de exegese, die de H. Geest Zelf van sommige psalmen geeft in het N. Testament, in een berijming te verwerken;
- 3e. gewenst is een nauwe aansluiting bij de bestaande berijming te bewaren, dan wel zich daarvan geheel los te maken.

Eindelijk wees de commissie in haar rapport op het nut van het contact van de te benoemen Deputaten met Deputaten van andere kerken, omdat de kwestie van psalmberijming een zaak is, die alle Protestantse kerken in Nederland raakt.

Volgens bovenstaande instructie, was de taak der Deputaten dus:

- 1e. Een onderzoek in te stellen naar de wenselijkheid en mogelijkheid van een herziening van de gebruikelijke psalmberijming.

Dat onderzoek naar de wenselijkheid kon vanzelf niet los gedacht worden van een onderzoek naar de **noodzakelijkheid**.

Naar de mening van ondergetekende is op geen enkele vergadering, noch de noodzakelijkheid, noch de wenselijkheid of mogelijkheid ooit gebleken. In het meerderheids-rapport, wordt over dit eerste en voornaamste deel van de opdracht der Synode ook niets genoemd.

Wel werd op de vergadering van 15 October 1952 uitgesproken: „Gezien echter de toestand in onze kerken, is deze zaak voor ons **niet urgent**” (Notulen Deputatenvergadering).

Bij vergelijkende exegese bleek ten overvloede, dat de oude psalmberijming in menig opzicht de meest juiste weergave van de taal der Schrift was. De vergelijkende exegese van dr Oosterhoff over ps. 1, 2 en 8, benevens de exegese van ds Overduin over ps. 16 en 49, bracht geen enkel grondig argument voor de noodzakelijkheid de psalmberijming te gaan herzien. Door beide exegeten moest de psalmberijming van thans zelfs als de meest juiste vertaling van de grondtekst worden geroemd.

Wat overbleef, was ten slotte niet anders dan enige min of meer voor tweeërlei (Remonstrantse ? ? !; Deïstische ? ? !) uitleg vatbare woorden of wat verouderde uitdrukkingen of een kleine aanmerking op de zangwijze.

Vervalt alzo de **noodzakelijkheid** van herziening der psalmberijming, zo vervalt bij deze ook de **wenselijkheid**! Temeer omdat herziening van de psalmberijming niet los te denken is van herziening psalmgezag! (Rhythmisch zingen).

Invoering daarvan zou de onrust in onze kerken slechts kunnen vergroten. Overwegingen betreffende de **mogelijkheid** doen al helemaal niet hoopvol stemmen, daar onze tijd arm is aan dichters, vervuld met de Heilige Geest.

- 1e. Conclusie: Herziening psalmberijming is niet noodzakelijk, is niet wenselijk, is ook niet mogelijk.

Volgens genoemde instructie was de taak der Deputaten:

- 2e. Een onderzoek in te stellen naar de bruikbaarheid van reeds verschenen of mogelijk nog te verschijnen nieuwe berijmingen van de psalmbundel.

Dit onderzoek had tot resultaat, dat volgens het meerderheids-rapport, de berijming van Hasper niet geschikt moet worden genoemd; dat de grondtekst niet altijd zuiver is weergegeven; dat het te betreuren zou zijn, als de berijming Hasper zou worden aanvaard.

Door vergelijking met andere berijmingen bleek onze gebruikelijke berijming de toets der vergelijking glansrijk te kunnen doorstaan.

- 2e. Conclusie: „De oude wijn is beter dan de nieuwe”.

- 3e. Vroeg de opdracht der Synode bezinning op de vraag:

in hoeverre het wenselijk en mogelijk zou zijn het christologisch element in het boek der psalmen in de berijming tot zijn recht te doen komen en of het mogelijk zou zijn de exegese, die de H. Geest Zelf van sommige psalmen geeft in het Nieuwe Testament, in een berijming te verwerken.

Bezinning op deze vraag bracht Deputaten tot de conclusie: dat de berijming niet méér mag zeggen, dan de Hebreeuwse tekst bedoelt.

Naar onze mening **behoeft** de berijming ook niet meer te zeggen, als de Kerk maar leeft bij het licht van de Heilige Geest. „Bij het licht des Heiligen Geestes”, aldus ds Kremer, „leest en verstaat de Kerk van het Nieuwe Testament heel de Oud-Testamentische openbaring rijker dan zij, die haar hebben ontvangen”.

- 3e. Conclusie: Verduidelijking in de berijming is niet nodig, als de Kerk maar leeft bij het licht van de H. Geest.

- 4e De vraag: aansluiting te bewaren bij de bestaande berijming, dan wel haar geheel los te laten. Nuttigheid van contact met Deputaten van andere kerken.

't Eerste deel is in bovenstaande reeds beantwoord. Wat betreft het tweede, kan naar de mening van ondergetekende alle contact met andere Deputaten vervallen, als is vastgesteld, dat herziening van onze psalmberijming niet noodzakelijk, niet wenselijk en niet mogelijk is.

Tevens geldt voor ondergetekende als overwegend bezwaar, dat, volgens de dagbladen, onze Deputaten zich officieel deden vertegenwoordigen in een interkerkelijke commissie voor herziening psalmberijming, waarbij ook zelfs de Remonstrantse Broederschap vertegenwoordigd was.

Als bezwaar nummer één tegen onze psalmberijming werd steeds genoemd: zij is door Remonstrantse dichters bewerkt! Nu staat in het meerderheids-rapport:

„Niet de vraag, waar de berijming vandaan komt, zal de doorslag geven, maar de intrinsieke waarde van de berijming zelf”.

Ondergetekende kan dit alles alleen maar betreuren en meent dan ook, dat Deputaten hun bevoegdheid te buiten zijn gegaan.

- 4e. Conclusie: De oude berijming dient te worden gehandhaafd. Alle contact met andere Deputaatschappen ten deze worde verbroken.

Dit minderheids-rapport wordt alzo onder uw aandacht gebracht met de volgende conclusies en voorstellen:

Samenvatting Conclusies:

- 1e. Herziening psalmberijming is niet noodzakelijk, is niet wenselijk, is niet mogelijk.
2e. De oude psalmberijming is beter dan de nieuwe.

- 3e. Verduidelijking in de berijming is niet nodig, als de Kerk maar leeft bij het licht van de H. Geest.
- 4e. De oude berijming dient te worden gehandhaafd. Alle contact met andere Deputaten worde verbroken.

Voorstellen:

- 1e. De Synode benoeme geen nieuwe Deputaten voor de Psalmberijming.
- 2e. De Synode spreke, als gevolg van het onderzoek van Deputaten, haar waardering uit voor de gebruikelijke Psalmberijming.
- 3e. De Synode blijve in de lijn van een uitspraak van de Synode van 1836: dat ongelijkvormigheden of tegenstrijdigheden in de tegenwoordige psalmberijming duidelijk aangewezen moeten worden, en dat deze door een kleine revisie zeker kunnen worden opgelost.

Uw vergadering de leiding des H. Geestes toebiddend,

Uw Deputaat voor de Psalmberijming:

ds M. Baan.

BIJLAGE LIX.

**RAPPORT COMMISSIE V OVER HET RAPPORT VAN DEPUTATEN
HERZIENING PSALMBERIJMING EN HERZIENING LITURGISCHE
GESCHRIFTEN.**

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Uw Commissie is opgedragen te rapporteren over:

I. Het rapport van Deputaten voor de Herziening van de Psalmberijming, en over het minderheidsrapport.

A. Het rapport.

Betreffende dit rapport merkt zij op:

Uw commissie is overtuigd, dat door de Deputaten voornoemd zeer verdienstelijke arbeid is verricht, waarvoor Deputaten alle waardering toekomt. Het rapport omschrijft allereerst de taak der Deputaten, geeft daarna een situatie-tekening, beschrijft vervolgens de arbeid der Deputaten en de interkerkelijke contacten, om te eindigen met een viertal voorstellen. Deputaten gaan blijkbaar uit van de wenselijkheid van een herziening. Maar deze wenselijkheid wordt in dit rapport niet met voorbeelden aangetoond.

Uw commissie is ervan overtuigd, dat Deputaten genoegzame gronden kunnen aanvoeren, maar moet toch constateren, dat zij niet zijn gegeven. Om aan de kerken een goed en overtuigend inzicht te geven in deze materie, is het hoogst noodzakelijk, deze genoegzame gronden te kennen. De G.S. mag van Uw commissie niet verwachten, dit hiaat aan te vullen, want dat behoort niet tot haar taak. Zij zou in dit rapport dan, ook in betrekking tot de beoordeling van andere zaken, haar opgedragen, nog meer moeten aanvullen.

Ook in het minderheidsrapport (voortaan aangeduid door M.R.) wordt op het achterwege blijven van gronden voor „wenselijkheid en noodzakelijkheid” gewezen. Echter wordt in dit M.R. later gewezen op de acta van 1836, waarin te lezen staat: dat ongelijkvormigheden of tegenstrijdigheden in de tegenwoordige Psalmberijming duidelijk aangewezen moeten worden en dat deze door een kleine revisie zeker kunnen worden opgelost”. Het M.R. zegt, dat wij in de lijn van deze Synode moeten blijven. Uw commissie merkt op, dat dit argument een van de gronden is voor de „wenselijkheid” en dat de G.S. dan zeker Dep. voor deze zaak moet benoemen. En Uw commissie merkt daarbij op, dat het voorstel van het M.R. van de eventueel te benoemen Dep. een zware arbeid eist.

Wat de voorstellen betreft, moet Uw commissie allereerst wijzen op twee belangrijke zaken.

Ten eerste moet de G.S. geen Deputaten benoemen, zonder hun een zeer duidelijke, wel-omschreven instructie te geven. Het gaat over hoogst belangrijke zaken, o.m. om zitting te nemen in een werkcommissie, wier leden uit verschillende kerken zijn of kunnen zijn. Die werkcommissie moet dichters oproepen voor nieuwe berijmingen, zendingen inzake deze materie uit andere kerken beoordelen, enz. Benoemt de G.S. deputaten, dan kan de G.S. er één aanwijzen, om lid te worden van deze werkcommissie en dus mee te oordelen over bovengenoemde zaken. Onze deputaten kunnen ook berijmingen uit onze kerken vragen en beoordelen, indien de G.S. de voorstellen van het rapport der Dep. aanneemt.

De G.S. moet, indien zij een lid voor de genoemde werkcommissie aanwijst, dit doen met een aparte instructie. Zulk een lid moet goed weten, wat zijn opdracht en bevoegdheid is.

Ten tweede moeten de kosten, welke wel eens zeer groot kunnen zijn, wel overwogen worden.

Met in achtneming van deze zaken adviseert Uw commissie, wat de voorstellen van het rapport betreft, het volgende:

1. Voorstel I. worde aldus gelezen: De G.S. benoeme opnieuw Dep. voor de Psalmberijming op grond van het rapport, dat uitgaat van de wenselijkheid van een herziening, en op grond van het M.R., dat spreekt van een kleine revisie.
2. Voorstel II. aanvaarde de G.S., mits te voren vast staat, dat de kosten onze

draagkracht niet te boven gaan. Ook geve de G.S. aan de Deputaat, eventueel benoemd in de werkcommissie, een instructie, waarin duidelijk omschreven wordt, wat de opdracht der G.S. is.

3. Voorstel III. worde aldus gelezen: de G.S. geve aan haar Dep. mandaat, om, indien uit onze kerken berijmingen van Psalmen worden ingezonden, deze te beoordelen en eventueel aan de werkcomm. voor te leggen. Ook hier lette men op de kosten.
4. Voorstel IV. aanvaarde de G.S. ongewijzigd.

B. **Het Minderheidsrapport.**

Wat de conclusies van het M.R. betreft, wijst Uw Commissie op het volgende:

1. Voor de eerste conclusie zijn geen argumenten aangevoerd.
Hierbij merkt Uw comm. nog op, dat niet gesproken moet worden van „niet mogelijk”, zoals in het M.R. te lezen staat. Van „onmogelijk” spreken is onjuist. Zou mensenwerk, hoe goed ook, niet verbeterd, verdiept, verrijkt kunnen worden en kan de Heilige Geest niet meer licht in verschillende zaken geven?
Niet „wenselijk” is al in tegenspraak met wat het M.R. zelf zegt.
Niet „noodzakelijk” is een wijd begrip. Hoge urgentie is hier niet, wat de hoofdzaak der berijmingen betreft. Let men op de vele Psalmen, welke zo goed als nooit gezongen worden, dan moet men toch minstens vragen: ligt dit aan de berijming?
2. De tweede conclusie is onjuist, want „de” nieuwe berijming is er nog niet. Deze conclusie zou moeten luiden: Beter dan de tot heden geboden berijming.
3. Als de derde conclusie juist was, dan was ook de prediking van het Woord en veel meer, niet nodig.
4. Voor de vierde conclusie zijn geen argumenten aangevoerd.
Bovendien is de bewering, dat Dep. zich officieel deden vertegenwoordigen in een interkerkelijke commissie voor herziening Psalmberijming niet juist. Een tweetal Dep. zijn slechts wezen luisteren.

Wat de voorstellen van het M.R. aangaat is Uw comm. van oordeel:

1. De G.S. benoeme wel deputaten.
2. Voorstel twee is niet nodig, aangezien geen oordeel gevraagd wordt over de bestaande berijming en wij allen het ontzaglijk vele goede ten hoogste weten te waarderen.
3. [Wat in voorstel 3 gezegd wordt, maakt juist een deputaatschap noodzakelijk.

II. **Het rapport Deputaten herziening Liturgische geschriften.**

Uw commissie heeft met grote belangstelling en waardering ook van dit rapport kennis genomen, en stelt voor:

1. De conclusies van dit rapport te aanvaarden.
2. De Liturgische Formulieren, met de aangegeven wijzigingen, niet apart uit te geven.
3. De G.S. late in de vrijheid der kerkeraden — niet dus in die der liturgen alleen — om voor enkele voorgestelde litteraire wijzigingen, die in de bijlagen al of niet zijn genoemd, gebruik te maken, of de G.S. geve zelf aan van welke voorgestelde wijzigingen al of niet gebruik gemaakt mag of kan worden.
4. De kerkeraden er op te wijzen, de ongewijzigde Formulieren te gebruiken naar volle inhoud en bedoelen. Er mogen dus geen gedeelten worden wegge laten of andere formulieren worden gebruikt.
5. De kerkeraden er op te wijzen, dat het niet juist is, om bij openbare belijdenis, de personen, die nog gedoopt moeten worden, **eerst** te laten antwoorden op de belijdenisvragen en **daarna** ook nog op de doopvragen.

III. **Formulier bij Openbare Belijdenis.**

a. Uw commissie is van oordeel, dat dit Formulier niet direct noodzakelijk is. Wel is het wenselijk, om te komen tot eenheid van de door de kerk te stellen vragen. Nu worden gebruikt de vragen van Voetius, het Formulier van de Geref. Kerken, vragen uit het Doopsformulier bij volwassen-Doop. Dit is naar het oordeel der comm. niet juist. Zolang onze kerken geen eigen Formulier hebben, worden gebruikt de vragen van Voetius.

b. Wat het voorgestelde Concept betreft, oordeelt uw comm., dat het begin met de vragen 1 en 4, en eveneens het slot, aanvaard kunnen worden. Over de vragen 2 en 3 is niet zo gemakkelijk overeenstemming in formulering te bereiken.

De Deputaten stellen voor de vragen 2 en 3 aldus te lezen:

Vraag 2: Verklaart gij, dat gij met Gods heilsbeloften, u in de Doop betekend en verzegeld, door de wederbarende genade des Heiligen Geestes, werkzaam zijt geworden en deze door het geloof hebt leren omhelzen?

Vraag 3: Betuigt gij, waar gij door uw openbaar belijden toegang vraagt tot het Heilig Avondmaal, dat gij u van wege uw zonden mishaaft, u voor God verootmoedigt, uw leven buiten u zelf in Jezus Christus, de enige Borg, zoekt en het de begeerte uws harten is, alles door de genade van de Heilige Geest, de Heere lief te hebben en te dienen overeenkomstig Zijn Woord, de wereld te verzaken, uw oude natuur te doden en de oprechtheid van uw belijdenis door goede werken te tonen?

Uw comm. oordeelde, dat vereenvoudiging nodig is en stelt voor de vragen 2 en 3 aldus te lezen:

Vraag 2: Verklaart gij, dat gij met Gods heilsbeloften, u in de Doop betekend en verzegeld, werkzaam zijt geworden?

Vraag 3: Betuigt gij, dat gij u van wege uw zonden mishaaft, u voor God verootmoedigt, uw leven buiten u zelf in Jezus Christus, de enige Borg, zoekt en dat het de begeerte van uw hart is, de Heere lief te hebben en te dienen overeenkomstig Zijn Woord, de wereld te verzaken, uw oude natuur te doden en de oprechtheid van uw belijdenis door goede werken te tonen?

In het oorspronkelijk concept luiden deze vragen aldus:

Vraag 2: Gelooft gij, dat Gods heilsbelofte, u, naar zijn verbond in de doop betekend en verzegeld, door wederbarende genade des Geestes in het hart moet worden uitgewerkt en door het geloof omhelsd?

Vraag 3: Betuigt gij, waar gij door uw openbaar belijden ook toegang vraagt tot het Heilig Avondmaal, dat gij u vanwege uw zonden mishaaft, u voor God verootmoedigt, uw leven buiten u zelf in Jezus Christus, de enige Borg, zoekt, en het uw oprechte begeerte des harten is, alles door de genade van de Heilige Geest, de Heere lief te hebben en te dienen, overeenkomstig Zijn Woord, de wereld te verzaken, uw oude natuur te doden en uw belijdenis met goede werken te versieren?

IV. Instructie F. Eredienst en Liturgie etc.

F. 1 De bedoeling van deze instructie is tweeledig:

Ten eerste dat de G.S. opnieuw Dep. benoeme voor overleg inzake de Bijbelvertaling, volgens art. 34, Acta 1950.

Uw commissie stelt voor dit te doen.

Ten tweede. De instructie luidt verder: en geve hun de opdracht enz. — Uw comm. merkt hierbij op, dat deze voorlichting alleen gegeven kan worden, wanneer de G.S. enkele deputaten benoemt, die voor enkele jaren vrijgesteld worden van al hun andere ambtelijke arbeid. Uw comm. meent verder, dat zulke deputaten contact zouden moeten zoeken met andere kerken van gereformeerde belijdenis. Tenslotte merkt uw comm. op, dat de revisie van de nieuwe vertaling van de Bijbel nog lang niet gereed is en daarom volledige voorlichting t.o.v. het gebruiken van de nieuwe vertaling in onze kerkelijke samenkomsten nog niet kan worden gegeven. Hoogstens zouden eventueel benoemde deputaten de vrucht van hun arbeid kunnen aanbieden.

Kan de instructie F. 1. op deze wijze worden uitgevoerd, dan stelt uw comm. voor, deputaten te benoemen met duidelijk omschreven opdracht. Er zullen dan ook secundi benoemd moeten worden. Tevens worde bedacht dat en voor het O.T. en voor het N.T. afzonderlijke deputaten en secundi benoemd moeten worden.

F. 2. Zie het rapport van uw comm. over het rapport herziening Psalmberijming.

F. 3. Uw comm. stelt voor, deze instructie te aanvaarden met verandering van het woord „uitsluitend” in: „zoveel mogelijk”.

F. 4. Uw comm. stelt voor, deze instructie te aanvaarden, omdat voorlichting en advies hier wel gewenst zijn. De comm. acht het van betekenis voor

onze jeugd, dat ons klassieke leerboek, de Heid. Cat., in een bevattelijke vorm gegoten wordt.

Hierbij zij opgemerkt, dat de adviseur van uw comm. het klassieke leerboek, de Heid. Cat. onveranderd wil laten. Wat in de instructie en in het voorstel wordt bedoeld, wil hij in een handboek verwerken. Dit boek, mits goed geschreven, kan inleiden en voorlichten.

V. Instructie Kerkelijke tucht. Instructie K.

De meerderheid van uw comm. stelt voor, deze instructie niet aan te nemen en de genoemde bepaling ongewijzigd te handhaven met het oog op het meelevens en de voorbede der gemeente.

De minderheid stelt voor, de instructie te aanvaarden, met verwijzing naar de kerkorde van de Graafschap Bentheim. (1613, 2e Cap. art. 24, waar sprake is van „leedwezen betuigen tenminste voor een pastor en ouderling“.)

VI. Instructie L. 5.

Uw comm. stelt voor uit te spreken dat iemand, die een stichtelijk woord spreekt, volgens art. 3 D.K.O. geen openbare belijdenis mag afnemen. Zie Dr. H. Bouwman, Ger. Kerkrecht, blz. 365.

Uw commissie,
 ds M. Holtrop, samenroeper.
 ds A. C. Noort, rapporteur.
 ds J. Drenth.
 oud. J. van Bemden.
 Prof. L. H. v. d. Meiden, adviseur.

BIJLAGE LX.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR HERZIENING VAN DE
LITURGISCHE GESCHRIFTEN.

Enschedé, Augustus 1953.

Aan de Generale Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerken, Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Generale Synode van 1950 verstrekte ons de volgende instructie:

- a. Aan de volgende G.S. te rapporteren of een generale en radicale herziening van de liturgische formulieren nodig of wenselijk is, eventueel in overleg met andere kerken van geref. belijdenis en of voorlopig minder ingrijpende wijzigingen aangebracht zouden moeten worden.
- b. Vragen te ontwerpen, die gesteld kunnen worden bij de openbare belijdenis des geloofs.

Zorgvuldige bestudering der formulieren voor Doop, Avondmaal en Huwelijk brengen ons tot de conclusie, dat geen generale herziening geboden is om de volgende redenen:

1. De onder ons gebruikte formulieren hebben een klassieke, zuiver reformato-
rische en schriftuurlijke grondslag.
2. Ze voldoen aan de practijk van het kerkelijk leven; de vraag naar ingrijpende
wijzigingen doet zich niet gevoelen.
3. Een generale herziening, zo die nodig mocht zijn, kan alleen geschieden in
overleg met andere kerken van gereformeerde belijdenis.

Enkele litteraire wijzigingen achten wij wel wenselijk; we geven deze aan in bijlage II ¹⁾, maar laten aan het oordeel der Synode over, om ten opzichte hiervan, nader door de Synode vast te stellen, aan de kerkeraden vrijheid te verlenen die wijzigingen in te voeren.

Wel menen deputaten van de Synode te vragen, dat aangedrongen wordt op gebruik der formulieren, geheel zoals aangegeven is; bijv. het bepaalde in het Avondmaalsformulier, dat terwijl men communiceert gezongen wordt of toepasselijke schriftgedeelten gelezen.

Ook menen deputaten te moeten wijzen op de verkeerde gewoonte bij openbare belijdenis de personen, die nog gedoopt moeten worden, eerst te laten antwoorden op de belijdenisvragen en daarna ook nog op de doopvragen.

Wat punt b. der instructie betreft bieden we U aan een concept „Formulier bij openbare belijdenis”, oorspronkelijk opgesteld door Prof. L. H. van der Meiden.

U de leiding des Geestes aanbevelend bij de bepreking van dit rapport, verblijven met br. groeten en heilbede

namens Deputaten:

B. J. Oosterhoff, voorzitter.
J. van Weerd, secretaris.

¹⁾ Ingevolge besluit der Generale Synode zijn de uitgebreide bijlagen met voorgestelde litteraire wijzigingen niet in de Acta opgenomen.

BIJLAGE LX a.

ONTWERP FORMULIER BIJ OPENBARE BELIJDENIS.

Geliefde(n) in onze Heere Jezus Christus,

Gij zijt heden hier verschenen voor de Heere, in het midden van Zijn gemeente, om uw geloof openbaar te belijden.

Door deze heilige daad vraagt gij ook toegang tot het Avondmaal des Heeren en gij weet, dat die toegang ernstige geloofsbeproeving vraagt.

Geve de Heere u van dit alles goed doordrongen te zijn en wil(t) dan ongeveinsd antwoorden op de volgende vragen:

- Vraag 1. Belijdt gij de leer van geheel de Schrift en al de artikelen van ons christelijk geloof, in de christelijke kerk alhier geleerd, te houden voor de ware en volkomen leer der zaligheid, en belooft gij daarin, door Gods genade, te leven en te sterven?
- Vraag 2. Verklaart gij, dat gij met Gods heilsbeloften, u in de doop betekend en verzegeld, door de wederbarende genade des Heiligen Geestes werkzaam zijt geworden en deze door het geloof hebt leren omhelzen?
- Vraag 3. Betuigt gij, waar gij door uw openbaar belijden ook toegang vraagt tot het Heilig Avondmaal, dat gij u vanwege uwe zonden mishaaft, u voor God verootmoedigt, uw leven buiten uzelf in Jezus Christus, de enige Borg, zoekt en het de begeerte uws harten is, alles door de genade van de Heilige Geest, de Heere lief te hebben en te dienen overeenkomstig Zijn Woord, de wereld te verzaken, uw oude natuur te doden en de oprechtheid van uw belijdenis door goede werken te tonen?
- Vraag 4. Belooft gij, dat gij u wilt onderwerpen en onderdanig zult zijn aan de opwekkingen, bestraffingen en kerkelijke tucht, indien het gebeurde (hetwelk God genadig verhoede), dat gij u in leer en leven schuldig maaktet?

Wat is hierop uw antwoord?

JA. (indien er meer dan een persoon belijdenis doet, moet ieder afzonderlijk antwoorden).

Na het ja-woord spreke de dienaar:

De God nu des vredes, die de grote Herder der schapen door het bloed des eeuwigen Testaments uit de doden heeft wedergebracht, namelijk onze Heere Jezus Christus, volmake u in alle goed werk, opdat gij Zijn wil moogt doen, werkende in u hetgeen voor Hem welbehaaglijk is, door Jezus Christus, Dewelke zij de heerlijkheid in alle eeuwigheid.

AMEN.

BIJLAGE LXI.

RAPPORT COMMISSIE VII OVER INSTRUCTIE H. 2. VAN DE P.S. VAN
HET OOSTEN BETREFFENDE DEPUTATEN CONTROLE
KERKELIJKE KASSEN.

Aan de Synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland,
in vergadering bijeen te Apeldoorn op 8 September
1953 en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

De Commissie aan welke is opgedragen rapport uit te brengen over instructie H. 2. van de P.S. van het Oosten inzake de **kerkelijke kassen** heeft met belangstelling deze zaak onder ogen gezien. Zij constateert, dat ter Synode van 1950 een instructie van dezelfde strekking is behandeld. De Synode heeft toen uitgesproken, dat het niet wenselijk werd geacht een financiële commissie te benoemen, noch een centrale boekhouder, aangezien hier de weg zou worden geopend voor een hiërarchisch gevaar, n.l. het gevaar van een super-deputaatschap.

Dit had speciaal betrekking op het opwekken tot bijzondere offervaardigheid of het bevorderen van het financieel evenwicht tussen de verschillende kassen door een deputaatschap. Hierom kan de commissie punt 3 van het voorgestelde besluit, n.l. het adviseren inzake de noodzakelijkheid en de mogelijkheid van het vragen van collecten uit de kerken, niet overnemen. Ook kon de Synode aan het voorgestelde Deputaatschap geen volmacht verstrekken de door hen te geven voorschriften verplichtend te stellen.

Bedoelde Synode heeft dan ook ingesteld een Deputaatschap voor Contrôle, Advies en Overleg der Kerkelijke financiële aangelegenheden.

Het komt Uw commissie niet wenselijk voor, een zaak waarin eerst door de laatstgehouden Synode een beslissing is genomen reeds thans in principe te wijzigen.

Echter heeft Uw commissie met bijzondere instemming kennis genomen van punt 4 van het door de P.S. genomen besluit, n.l. dat er een instantie zij, die zich beschikbaar stelt voor het geven van adviezen in financiële aangelegenheden ook aan plaatselijke kerken en kerkelijke instanties.

Het komt de commissie dan ook gewenst voor, dat de taak van de bestaande deputaten met het geven van adviezen aan plaatselijke kerken en kerkelijke instanties worde uitgebreid.

Te Uwer informatie wordt de instructie door de G.S. van 1950 voor deze Deputaten hier afgedrukt. Zij luidt:

- „a) Periodiek worden de kassen, bescheiden en activa etc. van de penningmeesters gecontroleerd door de Deputaten, die daarvan verslag zenden aan de kerkelijke vergadering, die de Deputaatschappen heeft ingesteld.
- b) Deputaten stellen, na overleg met de penningmeesters, het maximum bedrag van het kasgeld vast en zij adviseren over de belegging van de gelden boven dit bedrag.
- c) De Penningmeesters zenden aan de Deputaten aan het einde van elk kwartaal een opgaaft van ontvangen collecten en overige inkomsten, benevens van het totaal bedrag der uitgaven. Uit de collecte-opgaven stellen de Deputaten een statistiek samen, om zo het evenwicht tussen de kassen onderling te bevorderen.
- d) Deputaat-penningmeesters houden de financiën van hun kas gescheiden van hun particuliere administratie en nemen daarvoor een zelfstandige girorekening, spaarbankrekening etc. Deputaten kunnen aan de Penningmeesters nadere aanwijzingen geven ten opzichte van hun boekhouding.
- e) Het onder c. bedoelde statistisch overzicht worde jaarlijks opgenomen in het Curatorium-verslag en alzo ter kennis van de kerkeraden gebracht.”

Aangezien Uw commissie het niet juist acht, dat de bedoelde deputaten ook de kassen controleren van andere, dan door de G.S. benoemde deputaatschappen,

heeft zij gemeend de contrôle te doen beperken tot door de G.S. benoemde deputaatschappen.

De Commissie acht een uitbreiding van het Deputaatschap van drie tot vijf personen niet noodzakelijk. Eveneens meent zij dat het, gezien in het licht van de uitdrukking „super-deputaatschap” niet juist is, dat de deputaten, als onder b. genoemd, het maximum bedrag van het kasgeld vaststellen. Aangezien evenwel het voorstel van de P.S. van het Oosten vele goede elementen bevat, stelt Uw commissie voor, de instructie voor de Synodale Deputaten voor Contrôle, Advies en Overleg der Kerkelijke Financiële aangelegenheden met deze elementen aan te vullen en na wijziging van punt b. vast te stellen. Bovendien acht Uw commissie het niet juist, dat in de punten c. en d. van genoemde instructie verplichtingen opgenomen zijn voor de Deputaat-penningmeesters. De redactie van deze bepalingen zouden zij tegelijkertijd een wijziging willen doen ondergaan.

Resumerende stelt Uw commissie voor de volgende instructie voor Synodale Deputaten voor Contrôle, Advies en Overleg der Kerkelijke financiële aangelegenheden vast te stellen:

1. **Naam en omvang.** Het door de G.S. ingestelde Deputaatschap voor Contrôle, Advies en Overleg betreffende het beheer van de kerkelijke kassen, wordt kortweg officieel genoemd: Deputaten voor Financiële Contrôle. Het Deputaatschap bestaat uit drie Deputaten, die door de G.S. worden benoemd voor de duur van drie jaren. Om de drie jaar treedt een Deputaat af, die niet direct herkiesbaar is.
2. **Deputaten.** In dit deputaatschap kunnen geen zitting hebben zij, die Deputaten zijn van een der kerkelijke kassen, noch de door de G.S. benoemde quaestores.
3. **Instructie.** Deputaten brengen op iedere G.S. rapport uit van hun werkzaamheden.
4. **Werkzaamheden.**
  - A. **Contrôle.** Deputaten controleren periodiek de boeken, bescheiden en activa van alle Deputaatschappen, welke door de G.S. zijn benoemd of aan haar verantwoording schuldig zijn, alsmede de rekeningen van de Quaestor van de G.S. Van het resultaat van elke gehouden contrôle zenden zij schriftelijk bevestiging aan de betreffende Deputaten, alsmede aan de G.S.
  - B. **Advies.** Deputaten adviseren de diverse Deputaatschappen over het algemeen beheer der gelden, de belegging daarvan op de meest veilige en rendabele wijze, alsmede het maximum-bedrag der benodigde kasgelden. Tevens dienen zij, waar in financiële zaken hun advies gevraagd wordt, niet alleen kerkelijke deputaatschappen, maar ook kerkelijke instanties en plaatselijke kerken van advies.
  - C. **Rapport.** Deputaten brengen in hun rapport ter G.S.:
    - a) een overzicht van de door hen verrichte werkzaamheden;
    - b) een advies over het al of niet verlenen van decharge over gecontroleerde tijdvakken, aan de penningmeesters.
5. De Deputaten ontvangen aan het einde van elk kwartaal van de Penningmeesters een opgave van ontvangen collecten en overige inkomsten benevens van het totaal bedrag der uitgaven. Uit de collecte-opgaven stellen Deputaten een statistiek samen, om zo het evenwicht tussen de kassen onderling te bevorderen.
6. De Deputaten zien er op toe, dat de penningmeesters de financiën van hun kas gescheiden houden van hun particuliere administratie en dat daarvoor een zelfstandige girorekening, spaarbankrekening etc. is genomen. Deputaten kunnen aan de Penningmeesters nadere aanwijzingen geven ten opzichte van de boekhouding.
7. Het onder 5. bedoelde statistisch overzicht wordt jaarlijks opgenomen in het Curatorium-verslag en alzo ter kennis van de kerkeraden gebracht.
8. **Bevoegdheid.** De bevoegdheid van Deputaten is een adviserende. Waar naar de mening van enig Deputaatschap, krachtens de eigen verantwoordelijkheid, men de adviezen in financiële aangelegenheden van Deputaten voor financiële contrôle meent niet te kunnen opvolgen, en Deputaten voor finan-

ciële contrôle hierdoor gegronde bezwaren houden tegen het financieel beheer van dat Deputaatschap, zullen zij dit na onderling overleg met en kennisgeving aan het betreffende Deputaatschap rapporteren aan de G.S.

Uw Commissie stelt voor in deze zin te besluiten.

Uw vergadering de leiding des H. Geestes toebiddende verblijven wij met

broedergroeten,

ds S. v. d. Molen, voorzitter.

ds J. Keuning.

oud. J. Nijland.

oud. W. J. Graves, rapporteur.

Apeldoorn, 10 September 1953.

BIJLAGE LXII.

RAPPORT COMMISSIE VII OVER DE INSTRUCTIE H. 4. 1. VAN DE P.S.
VAN HET NOORDEN BETREFFENDE FINANCIËLE VERSLAGEN.

Aan de Synode der Chr. Geref. Kerken in Nederland
in vergadering bijeen te Apeldoorn op 8 September
1953 en volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

De commissie door U benoemd om rapport uit te brengen over de instructie van de P.S. van het Noorden, bedoeld onder letter H. 4. 1. van de agenda, behelzende het bewerken van de **Jaarverslagen** over de financiën der **verschillende kassen**, rapporteert U het volgende.

Zij heeft met grote voldoening kennis genomen van het in de instructie bedoelde overzicht. Op grond hiervan spreekt zij de wenselijkheid uit, de verslagen van alle Kerkelijke Kassen te doen bewerken als in bedoeld verslag.

Bovendien adviseert zij U de cijfers in deze vorm op te nemen bij het Curatorenverslag. Deze arbeid zou kunnen worden opgedragen aan het te stichten Centraal Kerkelijk bureau (zie instructie van de P.S. van het Oosten, H. 3.).

Zolang dit bureau nog niet is opgericht zou de Synode als interim-toestand met deze arbeid iemand dienen te belasten, die daartoe bevoegdheid van de G.S. verkrijgt de vereiste gegevens te verzamelen.

Met broedergroeten,

ds S. v. d. Molen, voorzitter.
ds J. Keuning.
oud. J. Nijland.
oud. W. J. Graves, rapporteur.

Apeldoorn, 10 September 1953.

BIJLAGE LXIII.

RAPPORT DEPUTATEN TOT SAMENSTELLING COLLECTE-ROOSTER.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
vergaderd te Apeldoorn op 8 Sept. 1953 e.v.d.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Als Deputaten door Uwe vergadering belast met de opdracht, om jaarlijks een **collecte-rooster** voor de kerken samen te stellen, kunnen wij U rapporteren, dat wij aan Uw opdracht regelmatig gevolg hebben gegeven.

Aan alle Kerkeraden werd steeds tegen het eind van elk kalenderjaar het rooster verzonden voor het komende jaar.

Het doel, om meerdere regelmaat in de collecten te verkrijgen, alle collecten onder de aandacht der kerken te brengen en enige spreiding teweeg te brengen, zodat niet alle kerken in dezelfde kwartalen voor dezelfde doelen collecteren, hebben wij getracht, vooral wat het laatste betreft zoveel mogelijk te benaderen, maar is niet volledig te bereiken. Het feit dat meerdere collecten in de eerste jaarhelft gebonden zijn aan bepaalde data, hetgeen moeilijk anders kan, maakt een volledige en steeds roulerende spreiding der collecte-data over de verschillende Part. Synoden onmogelijk.

Waar op de kerkelijke vergaderingen steeds klachten blijven van penningmeesters der Kassen, die moeten berichten, dat enkele of soms meerdere gemeenten niet collecteerden voor bepaalde kassen, daar maken Deputaten zich geen illusie als of nu ook inderdaad algemeen het rooster zou worden gebruikt en gevolgd.

Wij zouden Uwe vergadering dan ook in overweging willen geven, nog eens nadrukkelijk uit te spreken, dat de kerken zich ook houden aan de vastgestelde roosters.

Wij mogen dus Uwe vergadering tenslotte voorstellen:

- a. Opnieuw Deputaten (met hun secundi) te benoemen of te herbenoemen.
- b. De Synode benadrukke de dringende wenselijkheid, dat de kerken algemeen zich houden aan de vastgestelde roosters.

Leide Gods Geest Uwe vergadering!

Uw Deputaten tot samenstelling van het collecte-rooster:

I. de Bruyne.
C. Buter.

BIJLAGE LXIV.

RAPPORT COMMISSIE XIV OVER ART. 13 D.K.O.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
in Nederland, September 1953 te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Aan Uw commissie is opgedragen de Instructies van de P.S. van het Noorden en van de P.S. van het Westen nader te overwegen (onder letter I. 1 en 2 van de agenda).

De Instructie van de P.S. van het Westen luidt:

„De P.S. van het Westen verzoekt de Generale Synode uit te spreken, dat, gezien de nood van de betreffende personen, de verzorging van Em. predikanten, pred.weduwen en -wezen langs andere banen geleid moet worden dan tot nu toe.”

Ter kennisneming door de Gen. Synode was een rapport toegevoegd, opgesteld door een commissie van deze P.S.

Uw comm. heeft nauwkeurig nota genomen van de inhoud van dit rapport en wenst unaniem uit te spreken, dat zij bijzondere waardering heeft voor vele principiële lijnen, welke daarin worden getrokken. Naar 't oordeel van Uw comm. heeft de comm. van de P.S. van het Westen getracht aan te geven, hoe 't beginsel, neergelegd in art. 13 D.K.O. (de verzorging van de Em.-pred. enz. is de rechtsplicht der plaatselijke kerk) in de praktijk zou moeten worden nageleefd.

Nochtans is Uw comm. van oordeel, dat de uitvoering van een en ander in de praktijk op te grote, zo niet onoverkomelijke, moeilijkheden zou stuiten, waarbij 't uiteindelijk gevolg zou zijn juist 't tegenovergestelde van wat de P.S. van het Westen bedoelt: een betere verzorging der Emeriti.

Uw comm. meent, dat de huidige regeling, waarbij de plaatselijke Kerk de Em.-toelage garandeert en de Alg. Kas de plaatselijke Kerken steunt, hoewel een misschien niet volkomen-ideale, toch de momenteel best-denkbare regeling moet worden geacht.

Zij wil daarbij uitspreken grote waardering te hebben voor hetgeen tot verzorging van de Emeriti-pred. enz. tot nu toe door Deputaten ad hoc gedaan is, maar tevens van oordeel te zijn, dat deze Deputaten door de Kerken in staat moeten worden gesteld eventueel noodzakelijk te achten verhogingen van de verzorgings-toelage te doen plaatsvinden. Daartoe stelt zij aan de Gen. Synode voor de omslag der Kerken van f 1,50 te brengen op een minimum van f 1,60 per ziel.

Wat de instructie van de P.S. van het Noorden betreft, luidende als volgt:

„Waar de Gen. Synode van 1950 in principe besloten heeft tot onderscheiden financiering bij emeritering, wordt de volgende Synode verzocht dit principe nader uit te werken”,

ten aanzien waarvan ook de P.S. van het Westen in het reeds eerder genoemd rapport de gedachte heeft uitgewerkt van verhoging van het basis-bedrag naar 't aantal dienstjaren, is 't gebleken, dat in 't midden van Uwe comm. hieromtrent een tamelijk sterk verschil van gevoelen leefde, weshalve zij gaarne aan de Synode verzoekt een uitspraak te willen doen, of in de verzorgingstoelage van Em.-pred. enz. ook een **waarderings**-element moet worden verdisconteerd in verband met het aantal dienstjaren.

Tenslotte nog een opmerking omtrent de kwestie van de z.g.n. Pensioen- en Spaarfondsenwet, welke in het verslag van Deputaten ad art. 13 wordt gememo-reerd.

Ter informatie van Uw vergadering moge het volgende dienen:

Naar de mening van Uw comm. is deze wet wél van toepassing op een kerk, wanneer deze als werkgeefster optreedt t.a.v. bijv. koster en sociale verzorgers en voor deze een pensioen-regeling wil treffen, doch **niet** t.a.v. de **verzorging** van Em.-pred. enz., waar deze verzorging, zoals die althans in onze Kerken geschiedt, niets gemeen heeft met een pensioen-regeling volgens de zin

dezer wet, doch louter berust op een omslag-stelsel, bij vrijwillige overeenkomst der kerken onderling.

Wel moge door ons de wens onderstreept worden, dat in het licht van al de sociale bemoeiingen door de Staat, bij voortduur waakzaamheid worde betracht door de Kerken en Kerkelijke Deputaten in samenwerking met die instanties, welke kunnen geacht worden hiervan op de hoogte te zijn.

Resumerende stelt Uw commissie U voor het volgende uit te spreken:

- a. de huidige verzorgingsregeling te handhaven;
- b. de omslag te bepalen op f 1,60 per ziel;
- c. of het mogelijk is in de verzorgingstoelage van Em.-pred. enz., een waar-derings-element te verdisconteren in verband met het aantal dienstjaren.

Uwe vergadering de leiding des Geestes toebiddend,

de commissie voornoemd,

ds C. v. d. Zaal, voorzitter.
ds D. Biesma Jr, rapporteur.
oud. J. van Dongen.
oud. C. J. van Burg.
Prof. J. Hovius, adviseur.

BIJLAGE LXV.

RAPPORT VAN DEPUTATEN VOOR CONTROLE, ADVIES EN OVERLEG
BETREFFENDE BEHEER DER KERKELIJKE KASSEN.

Rijswijk (Z.H.), 15 Juni 1953.

Aan de Generale Synode der Christelijke
Gereformeerde Kerken in Nederland,
te Apeldoorn.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Door de Generale Synode van 1950 werd naar aanleiding van meerdere instructies van de Particuliere Synoden van het Noorden, Westen en Zuiden, ingesteld het Deputaatschap voor Contrôle, Advies en Overleg betreffende het beheer van de Kerkelijke Kassen. Als Deputaten werden benoemd: ds W. F. Laman, voorzitter, J. van Leeuwen, secretaris en A. Roodenburg, controleur.

Het betreft hier dus een nieuw deputaatschap, met het doel niet alleen contrôle te houden over de administraties en activa, maar ook Deputaten te adviseren in financiële aangelegenheden en alzo in het algemeen ten bate van de Kerkelijke financiën werkzaam te zijn.

Het is ons een genoegen U thans hierbij een en ander mede te delen over het werk van deputaten.

Van meer belang is echter daarbij een inzicht te geven in het vermogen der verschillende Kassen, waartoe wij menen, dat het noodzakelijk is U enige cijfers voor te leggen en daarna de activa samen te vatten, met rubricering van de beleggingen.

Vanzelfsprekend willen wij onze conclusies en enige suggesties daaraan toevoegen, opdat bij continuatie van de thans begonnen werkzaamheden een en ander meer effect zal kunnen sorteren.

Verificatie:

a. De administratie van Deputaat-penningmeesters der generale kassen werden gecontroleerd aan de hand van de bescheiden en kasstukken. Hierbij werd de aanwezigheid der activa geconstateerd.

Waar nodig werden aanwijzingen gegeven ten opzichte van de inrichting der boeken, opdat een duidelijk overzicht mogelijk is.

b. De conclusies der verificaties waren steeds gunstig.

Met voldoening kon worden vastgesteld, dat de Penningmeesters de activa gescheiden houden van particuliere bezittingen, o.a. door afzonderlijke giro- en bankrekeningen.

Ten einde de Deputaten van een desbetreffende kas volledig op de hoogte te stellen van de financiële basis en om eventuele misverstanden te voorkomen, werd dezerzijds een opgaaf van de bezittingen en beleggingen ingezonden.

Activa:

Wat betreft de beleggingen van niet direct benodigde kasgelden werden adviezen verstrekt.

Op de aard van deze beleggingen zullen wij in het vervolg van dit rapport nader terugkomen.

Statistische gegevens:

Refererend aan de instructie lag het in het voornemen van deputaten jaarlijks overzichten samen te stellen van de collecten van de kerkelijke kassen. Helaas was het tegen onze wil niet mogelijk hieraan tijdig te voldoen. Br. A. Roodenburg, deputaat-controleur, die de samenstelling zou verzorgen werd van begin 1951 tot Maart 1952 naar Indonesië teruggeroepen. Echter werd dit werk ook na zijn terugkomst gestagneerd. Immers, zowel op een desbetreffend verzoek in „De Wekker”, als op een schriftelijk rappel, werden door de Penningmeesters de benodigde opgaven van de ontvangen collecten niet ingezonden.

Deputaten verzoeken in verband hiermede dringend in het vervolg tijdig in het bezit van de vereiste gespecificeerde opgaven te worden gesteld, opdat zij aan de opdracht in deze kunnen voldoen.

Ten einde alsnog een inzicht te geven in de opbrengst der verschillende collecten, werd een statistisch overzicht samengesteld over de jaren 1951 en 1952, welke overzichten als bijlagen aan dit rapport zijn toegevoegd. De gegevens hiervan moesten worden ontleend aan de verslagen van het Curatorium over genoemde jaren.

Wanneer wij thans enige beschouwingen willen wijden aan de financiële bases van de verschillende kassen, mogen wij eerst opmerken, dat wat de stoffelijke zijde welke wij bespreken, betreft, er zeker reden is om in ootmoed de Koning der Kerk te erkennen voor Zijn zegeningen. Met een enkele uitzondering, die straks nader moet worden gezien, mocht over voldoende middelen worden beschikt. Ook in deze dure en voor velen zorgvolle jaren, werd nog zoveel afgezondert voor de Dienst des Heeren, dat aan alle verplichtingen kon worden voldaan en zelfs hier en daar nog wat opzij kon worden gelegd. Alle onnodige bezorgdheid verwijst telkens weer naar het Apostolisch vermaan „Zijt niet bezorgd”. Gods Kerk behoeft niet bezorgd te zijn.

En nu zien wij naar de cijfers, waarbij nog één opmerking, n.l. dat alle opgaven zijn gebaseerd op de toestand per 31 December 1952.

Wekker-kas:

De administratie van ons Kerkelijk Orgaan werd nagezien over de jaren 1946 tot en met 1952.

Zoals bekend komen de baten ten voordele van de Theologische School en werd steeds een gelijk bedrag, n.l. f 16.000,— per jaar, in de School-kas gestort.

Het totaal der bezittingen beliep per 31 Dec. j.l. afgedacht van eventuele voorraad, een bedrag van . . . . . f 10.021,48

Hierin is nog begrepen een saldo van het Fonds „Hielema” (lectuur voor Militairen), dat over de Wekker-administratie liep.

Van genoemd bedrag ad. f 10.021,48 was bij Spaarbanken gestort een bedrag van f 6.095,03.

In dit verband willen wij ter sprake brengen de bekende dotaties tot een bedrag van f 28.000,— gedaan ter Synode van 1950 door de bekwame en zorgzame Hoofdredacteur Prof. J. J. v. d. Schuit. Deze dotaties werden verricht uit de reserve-kas van „De Wekker”. De vraag is gesteld, hoe is dit bedrag ontstaan? Het spreekt vanzelf, dat jaarlijks niet het gehele saldo aan de Kas der Theologische School werd afgedragen. Door de Hoofdredacteur werd het restant, na afdracht van f 16.000,— in kas gehouden (en op Bankrekening gestort) ten einde op deze wijze een reserve te kweken voor onvoorziene uitgaven.

In 1950 was de stand der middelen echter van die aard, dat de reserves konden worden verminderd, waartoe Prof. v. d. Schuit is overgegaan.

Deputaten stellen het op prijs hierbij te verklaren, dat de saldi normaal zijn ontstaan en de stortingen op de Bankrekening ten name van „De Wekker” ook normaal in de administratie zijn verantwoord, zodat bij elke contrôle de grootte van het bezit kon worden geconstateerd.

Theologische School:

De verificatie over deze kas had plaats over het tijdvak 1 Jan. 1948—31 Dec. 1952.

Niettegenstaande de jaarlijkse overboekingen ad. f 8.000,— naar het Fonds Emeritering Hoogleraren, werd een behoorlijke reserve gekweekt.

Ongeacht het onbelast onroerend goed bedroeg het totaal bezit f 98.040,30. waarvan was belegd:

Spaarbank	f 7.871,23
Effecten (op enkele uitzondering na obligaties)	f 71.055,—
Kerkelijke leningen etc.	f 15.625,—
Kas en giro	f 3.489,07
	<hr/>
	f 98.040,30.

Het bedrag der effecten is berekend naar de officiële koers per 31 Dec. 1952.

Fonds Emeritering Hoogleraren:

Dit fonds, als sub-kas der Theologische School, ontvangt de baten uit de jaarlijkse dotaties uit genoemde kas, zomede de rente van de beleggingen.

Vermogen per 31 December 1952	f 60.623,73.
Hiervan belegd in effecten	f 56.346,—.
Kerkelijke leningen	f 3.200,—.

Fonds „Bouwen en Bewaren”:

Dit fonds bedoelt te zijn tot steun van de kas der Theologische School, n.l. om bijzondere uitgaven op te vangen. Na betaling van enige extra posten voor inventaris en bibliotheek der Theologische School, bedroeg

het vermogen per 31 December 1952	f 20.397,15.
Hiervan was op Spaarbankboekjes gestort een bedrag van f 18.500,—.	

Deputaten hebben Curatoren in overweging gegeven het saldo te storten in de kas van de Theologische School en voorts jaarlijks het provenu af te dragen, opdat door centralisatie een betere belegging kan worden verkregen.

Kas „Ex Bonis Publicis”:

Het vermogen van deze kas bedroeg	f 29.304,15.
Waarvan was belegd:	
Spaarbankboekjes	f 10.361,37
Effecten (koers 31 Dec. 1952)	f 15.707,—

„Emeriti-Kas”:

Vermogen per 31 December 1952	f 70.270,52.
Bestaande uit de volgende bestanddelen:	
Spaarbanken	f 8.005,—
Effecten	f 37.607,75
Kerkelijke lening	f 15.000,—
Jubileumfonds (lening)	f 4.000,—
Kas, giro en Bank	f 5.657,77
	<hr/>
	f 70.270,52.

Buitenlandse Zending:

Bezittingen per 31 December j.l. in totaal	f 72.850,85.
Dit bedrag bestond uit:	
Kas en giro	f 7.886,90
Spaarbanken	f 54.743,95
Effecten	f 10.220,—
	<hr/>
	f 72.850,85.

Zending onder Israel:

Het vermogen bedroeg	f 28.272,51.
Gespecificeerd als volgt:	
Kas en giro	f 960,15
Spaarbanken	f 4.559,36
Kerkelijke leningen	f 17.753,—
Lening aan derde	f 5.000,—
	<hr/>
	f 28.272,51.

Kas Evacuatie- en Oorlogsschade:

Kapitaal rek. per 31 December j.l.	f 63.384,91.
Hiervan verstrekt als voorschotten aan Kerken	f 44.500,—.
	<hr/>
	f 18.884,91.
Waarvan belegd in inv. Cert. f 14.800,—, koerswaarde 31 Dec. '52	
	f 13.912,—
	f 888,—.
	<hr/>
Saldo	f 17.996,91.

Per 21 Maart 1953 was bovendien ontvangen aan collecten voor Watersnoodschade een bedrag van f 36.439,94.

Kas Jubileumgave 1834—1934:

Vermogen per 31 December j.l.		f 20.403,32.
Staat van bezittingen:		
Investing Certificaten f 1.500,—, koers 94 %	f 1.410,—	
Lening Evangelisatie	f 2.000,—	
Kerkelijke leningen	f 20.737,50	
Kas en giro	f 255,82	
	<hr/>	
	f 24.403,32	
Af: lening Emeritikas	f 4.000,—	
	<hr/>	f 20.403,32.

Hierbij wordt opgemerkt, dat voor de Catechismus-uitgave een bedrag van f 3.000,— werd uitgeleend. Hiervan kan worden teruggestort f 1.250,—. Het tekort van bedoelde uitgaaf wordt geraamd op f 1.750,—. Dit bedrag zal derhalve op andere wijze aan het Jubileumfonds moeten worden terugbetaald.

Kas „Jeugd Steunfonds”:

Stand der middelen 31 December j.l.		f 6.561,72.
n.l.:		
Giro-rekening	f 858,51	
Kas	f 63,32	
Spaarbank	f 5.639,89	
	<hr/>	
		f 6.561,72.

Kas Evangelisatie:

Het vermogen van deze kas is negatief. Ten einde aan de verplichtingen te kunnen voldoen moest een kasgeldlening worden opgenomen groot f 2.000,— bij het Jubileumfonds.

Het zal dus nodig zijn, dat wegen worden gezocht, opdat Deputaten der Evangelisatie in staat zijn deze zo noodzakelijke arbeid voort te zetten.

Het uitschrijven van een verplichte extra collecte is bezwaarlijk te achten, daar het collecten-rooster reeds zwaar is belast. Mogelijk ware een oplossing te zoeken door de helft van de gezamenlijke opbrengst der Zendingdagen aan de Evangelisatie-kas af te dragen.

In 1952 bedroeg het totaal-saldi der Zendingdagen f 9.475,39.

Hier ligt o.i. ook een taak voor de plaatselijke Kerken. Hoewel vele Kerken gebukt gaan onder een min of meer zware rente- en aflossingsschuld, zijn er toch ook Kerken wier gebouwen niet of miniem belast zijn en derhalve in het geheel geen of een klein rentebedrag hebben op te brengen.

Als samenvatting van de activa der verschillende Kassen volgt hieronder een gecombineerde rekening:

Gecombineerde Balans per 31 December 1952.

Kas, Giro en Bank	f 34.961,52	Wekker	f 10.021,48
Effecten	„ 206.257,75	Theologische School	„ 123.040,30
Kerkelijke leningen	„ 72.315,50	Emeriti Hoogleraren	„ 60.623,73
Spaarbanken	„ 114.548,50	Bouwen en Bewaren	„ 20.397,15
Leningen Derden	„ 11.000,—	Ex Bonis Publicis	„ 29.304,15
	<hr/>	Emeriti-kas	„ 70.270,52
	f 439.083,27	Buitenlandse Zending	„ 72.850,85
Gebouw en inventaris		Zending onder Israel	„ 28.272,51
Theologische School	„ 25.000,—	Evacuatie	„ 17.996,91
		Fonds Jubileumgave	„ 20.403,32
		Jeugd Steunfonds	„ 6.561,72
		Crediteuren	„ 4.340,63
	<hr/>		<hr/>
	f 464.083,27		f 464.083,27

De belegging der gelden is derhalve in procenten uitgedrukt als volgt:

Kas, Giro en Bank	8	%
Effecten	47	%
Spaarbanken	26	%
Kerkelijke leningen	16,5	%
Leningen derden	2,5	%
	<hr/>	
	100	%

Hieruit blijkt dus, dat slechts een klein gedeelte van het geheel der bezittingen is uitgeleend aan eigen Kerken. Deputaten willen U met nadruk hierop wijzen, daar het h.i. beslist onjuist is, dat de Kerken haar leningen dikwijls met veel moeite elders moeten plaatsen, terwijl 75 % der middelen zijn belegd bij Instellingen buiten het kerkelijk leven.

Bovendien kan het rendement beter zijn, gezien het belangrijke bedrag, dat op Spaarbankboekjes is geplaatst.

Vanzelfsprekend is het nodig het risico te verdelen, terwijl ook de verschillende kassen voldoende liquide dienen te blijven. Dit alles kan echter geen bezwaar zijn om een belangrijk deel der gelden voor eigen kerkbouw uit te lenen.

Deputaten zijn van mening, dat het beter ware als alle gelden voor belegging beschikbaar, werden geadministreerd in een centrale boekhouding.

Hiermede menen wij te mogen volstaan en bevelen ook deze materiële zaken in Uw belangstelling aan.

Deputaten stellen hierbij hun mandaat ter beschikking, waarbij wordt opgemerkt, dat de voorzitter ds W. F. Laman zich voor een eventuele herbenoeming niet meer beschikbaar kan stellen.

Uwe vergadering de onmisbare leiding des Heiligen Geestes toebiddend,

ds W. F. Laman, voorzitter.
J. van Leeuwen, secretaris.
A. Roodenburg, controleur.

BIJLAGE LXVI.

RAPPORT VAN DE PART. SYNODE VAN HET WESTEN OVER:
„DE PLAATS VAN DE DIAKEN IN DE KERKERAAD”.

Aan de Particuliere Synode van het Westen, der
Chr. Geref. Kerken in Nederland, in vergadering
bijeen te 's-Gravenhage, 18 Juni 1953.

Weleerwaarde en Eerwaarde Broeders,

Op de vergadering van de Part. Syn. van het Westen, gehouden te Amsterdam-Oost d.d. 24 Juni 1952, waren o.m. ter tafel een instructie van de Classis „Amsterdam”:

De Classis verzoekt de P.S. en de G.S. zich uit te spreken omtrent de positie van de diakenen in de kerkeraad;
en een instructie van de Classis „'s-Gravenhage”:

Daar er ten aanzien van de positie der diakenen in de kerkeraad een innerlijke tegenstrijdigheid is tussen onze Ned. Gel. Bel. en de D.K.O. en tevens in de Kerkorde zelf een dualisme hierover aangetroffen wordt, spreke de G.S. uit, dat onze Kerken zich houden aan wat onze Ned. Gel. Bel. belijdt en dat de uitspraak van de Kerkorde dient geconformeerd te worden aan die van de Ned. Gel. Bel. Dienovereenkomstig bepale de G.S., dat ook de diakenen naar de meerdere vergaderingen kunnen worden afgevaardigd.

Naar aanleiding van deze instructies benoemde de Part. Syn. een commissie, bestaande uit ondergetekenden, met de opdracht om het vraagstuk van „De plaats van de diaken in de kerkeraad” te bestuderen en daarover een rapport in te dienen. Als resultaat van haar arbeid biedt Uw commissie U dan het volgende rapport aan:

De plaats van de diaken in de kerkeraad.

Ten aanzien van de instelling en de oorsprong van het diaken-ambt kan 't volgende opgemerkt worden:

De evangelist Lukas geeft ons in **Hand. 6 : 1—6** een nieuw verhaal, dat ons de consolidering en uitbreiding der gemeente voorstelt.

Met de uitbreiding kwamen de moeilijkheden, bepaalde wrijving tussen Hellenisten en Hebreëen. Er mankeerde iets aan de verzorging der armen. De eerste liefde, die zich in grote mededeelzaamheid uitte, begon te tanen en de Hebreëen drongen de Hellenisten opzij bij de dagelijkse bediening. — 't Betrof hier of 't aanzitten aan gemeenschappelijke tafels, in de geest der liefdemaaltijden, of 't verdelen van de aan de apostelen afgedragen opbrengst der verkochte goederen onder de armen. — In elk geval kwamen de Hellenistische weduwen niet aan de beurt.

De apostelen erkennen, dat er een misstand is, dat de dingen niet gaan, gelijk ze behoren te gaan. Maar zij zeggen tevens, dat 't hun onmogelijk is verbetering te brengen. Dat zouden ze alleen kunnen doen, indien ze hun eerste taak: de prediking van het Woord Gods, lieten varen. Dat mogen ze in geen geval doen, zelfs niet om de tafels te bedienen (d.i. blijkens 't verband: de armenzorg). **De apostelen zien de armenzorg als een noodzakelijk deel van hun werk.** Wanneer zij dat zelf niet naar behoren kunnen verrichten, moet er op andere wijze in worden voorzien. **Wij bemerken hier, hoe er van 't éne, oorspronkelijke ambt een deel afgaat en een eigen ambt voor een deel van de grote taak wordt ingesteld.**

De apostelen bepalen ook, wat de taak der nieuwe ambtsdragers zal zijn.

Wij zijn gewoon in **Hand. 6 : 1—6** te lezen de instelling van het diakenambt. En dat is ook juist, al wordt de naam diaken hier niet gebruikt. Nu is waar,

dat we van diakonale arbeid in onze zin niet meer horen bij deze mannen. Stefanus en Filippus doen 't werk van een evangelist. — Wij kunnen dit zo verklaren, dat aan de ene kant de gekozenen reeds predikers waren en juist daarom werden gekozen, en dat aan de andere kant door de verstrooiing der gemeente te Jeruzalem (8 : 1) diakonale zorg aldaar onmogelijk werd. Zo moet later door Paulus voor haar worden gezorgd (1 Cor. 16 : 1 vv.; 2 Cor. 8 en 9). We mogen voorts aannemen, dat diakenen gekozen werden, waar hun arbeid nodig was. Later zijn ze er geregeld geweest (1 Tim. 3 : 8 vv.). De verkiezing van de zeven diakenen betekent het begin van de instelling der gewone ambten en daarmee de consolidering van het kerkelijk leven.

Naast het ambt van opziener, onderscheiden in dat van regeer- en leer-ouderling, werd spoedig een tweede ingesteld (zie Hand. 6).

Er is een groot verschil over de aard van het ambt, dat hier door de apostelen ingesteld werd. Sommigen menen, dat 't een buitengewoon ambt was, hetwelk spoedig ophield te bestaan; anderen oordelen, dat 't het latere ouderlingen- en diakenambt in zich sloot, en nog anderen houden 't er voor, dat in Hand. 6 de instelling van het presbyterambt wordt verhaald. Al deze meningen zijn daarop gegrond, dat sommigen van de in Hand. 6 verkozenen, zoals Filippus, ook optreden als predikers van het Evangelie (Hand. 8 : 5, 26 vv.; 21 : 8) en dat de presbyters in Jeruzalem ook gaven van de gemeente te Antiochië in ontvangst nemen ten dienste der broederen in Judea. (Hand. 11 : 30). Dit laatste bewijs heeft echter weinig kracht; in Hand. 11 : 30 is er sprake van een geheel exceptioneel geval, n.l. niet van 't uitdelen der naturalia, welke door de gemeente te Jeruzalem zelf voor haar armen op de tafelen werden neergelegd, maar van 't overmaken van gelden, die in Antiochië bij een bijzondere gelegenheid voor de broeders in Judea bijeengebracht en nu door de hand van Barnabas en Saulus aan de presbyters overgereikt werden. En wat Filippus betreft: hij was in Jeruzalem één van de zeven, maar trad, nadat de vervolging uitgebroken en de gemeente verstrooid was, in Samaria en elders op als evangelist en is dat gebleven; hij keerde later niet naar Jeruzalem terug, maar vestigde zich in Caesarea. (Hand. 21 : 8).

Alles pleit er voor, dat wij in Hand. 6 de instelling hebben van het later zo genoemde diakonaat:

- 1e. de naam: diakonia duidt in het N.T. alle ambt en gave aan, welke, door de Heere geschonken, in de dienst en ten nutte der gemeente aangewend wordt; er zijn onderscheidene „bedieningen” of „diensten” (1 Cor. 12 : 5), vooral des Woords (Hand. 6 : 4; 20 : 24; 1 Tim. 1 : 12) en der barmhartigheid (Rom. 12 : 7; 1 Cor. 12 : 28; 1 Petr. 4 : 11). Zonder twijfel was er nu in de gemeente te Jeruzalem van 't begin af zulk een dienst der barmhartigheid; er was een „dagelijkse bediening” (Hand. 6 : 1), die misschien wel onder toezicht der apostelen stond, maar toch aan private personen overgelaten werd. De apostelen brachten hier echter regel in door de instelling van een bijzonder ambt. Er moet nu een reden zijn, waarom het latere diakonaat juist bijzonder met de naam „diakonia” werd aangeduid. Die reden is nergens anders te vinden dan in Hand. 6. Daar wordt verklaard, dat de dienst der barmhartigheid in bijzondere zin een „diakonia” is, omdat zij is een „dienst der tafelen”;
- 2e. aan de zeven mannen wordt juist datgene opgedragen, wat elders in het N.T. meer bepaald met de naam van „diakonia” wordt aangeduid. Immers, bij de „diakonia” in Hand. 11 : 29; Rom. 12 : 7; 1 Cor. 12 : 5; 2 Cor. 8 : 4; 9 : 1, 12, 13; Openb. 2 : 19 en voorts overal waar van het ambt van diakenen en diakonessen sprake is, hebben wij speciaal aan de dienst der barmhartigheid te denken. En deze wordt in Hand. 6 aan zeven mannen toevertrouwd. Zij moeten zorgen, dat de weduwen van de Griekse Christenen niet langer overgeslagen worden, en worden daartoe in 't algemeen met de dienst der tafelen belast (dat waren de tafelen des Heeren, de tafels, waaraan men aanzat om samen als leden der gemeente het liefdemaal, des Heeren Avondmaal, te gebruiken). De zeven mannen in Jeruzalem werden nu aangewezen, om die tafelen te (be)dienen, d.i. om bij de maaltijden behulpzaam te zijn en voorts de gaven des Heeren eerlijk onder de heiligen naar hun behoeften te verdelen;

- 3e. de stelling, dat Hand. 6 de oorsprong van het diakonaat verhaalt, wordt daardoor gesteund, dat de eisen, eraan gesteld, zo hoog zijn en in dit opzicht met die in 1 Tim. 3 : 8—10, 12 overeenkomen. Ook de zeven mannen moesten mannen zijn, die in de gemeente het getuigenis hadden, dat zij „vol des Heiligen Geestes en der wijsheid” waren; en daarom moest de gemeente er eerst onderzoekend en kiezend naar uitzien. Zo wil ook Paulus, dat de diakenen eerst beproefd worden en aan de vele eisen voldoen, welke met die voor de opziensers grotendeels overeenkomen. **De godsdienstige en zedelijke eisen voor ouderling en diaken zijn vrijwel gelijk. Presbyteriaat en diakonaat staan blijkens Hand. 6 en 1 Tim 3 in nauw verband.** Zie ook Philipp. 1 : 1.

De H. Geest bedient Zich voor en in de Kerk van het ambt. Onmiddellijk zijn er bijzondere personen in de gemeente, aan wie onbetwistbaar de leiding toekomt. Nu is het Apostolisch ambt, hoezeer ook de Apostolischen tegen deze stelling protesteren, niet voor aanvulling of opvolging bestemd geweest, afgedacht van 't bijzondere geval van de vervanging van de valse apostel Judas en 't even bijzondere geval van de universele apostel Paulus. Dit neemt echter niet weg, dat de eerste Kerk het ambt heeft gekend, d.w.z. de bijzondere roeping van Jezus Christus, om in Zijn gemeente Hem te dienen in het leren en regeren der Zijnen. **Uit dit eerste en niet-herhaalbare ambt komt dan het blijvende ambt van diaken (Hand. 6 : 1—6), ouderling of opziener (Hand. 14 : 23), en herder en leraar of engel der gemeente (Ef. 4 : 11; Openb. 2 : 1) op.**

De buitengewone ambten (apostolaat enz.) houden ten nauwste verband met de ambten, die Christus voor de Kerk van alle eeuwen heeft ingesteld, waarbij het profetisch ambt van Christus zijn uitwerking vindt in de dienst des Woords, Zijn priesterlijk ambt in de dienst der barmhartigheid en Zijn koninklijk ambt in de dienst van de regering der Kerk.

Hierbij dient te worden geaccentueerd:

- a. het is Christus Zelf, Die door middel van deze ambten Zijn gemeente onderhoudt en regeert;
- b. er is gelijkheid in ambt, omdat alle ambt in Christus wortelt.

In het apostolaat waren de drie ambten verenigd. Zij waren de dienaren des Woords, de verzorgers der armen en de regeerders van de Kerk.

Later is dat anders geworden. Toen de Apostelen hun arbeid niet meer naar behoren konden doen, zijn de diakenen verkozen, opdat zij voor de armen zouden zorgdragen.

De eenheid van het ambt is het oorspronkelijke; met die eenheid begint de Christelijke Kerk op en na de Pinksterdag. Deze eenheid ligt in het ambt zelf opgesloten, en pas later ontwikkelt zich de differentiatie tussen de ambten. Uit de eenheid heeft zich de tweehed en de drieheid ontplooid; de eenheid is echter niet te loor gegaan; ze heeft zich niet opgelost in de verschillende ambten, maar zich daarin ontwikkeld, en we hebben bij elk bijzonder ambt in de gemeente van Christus steeds weer tot deze eenheid terug te gaan, willen we èn de heerlijkheid van elk ambt klaar en scherp zien, èn de rechte verhouding tussen de onderscheiden ambten in overeenstemming met de H. Schrift vaststellen.

Er is een gevaar in ons kerkelijk leven, dat wij — al willen wij 't niet — toch een zekere hiërarchie in onze ambtelijke verhoudingen toelaten en voeden, en de anti-climax zó consolideren: dominees, ouderlingen en diakenen; 't gevaar, dat het diakenambt, omdat het „maar de stoffelijke verzorging” geldt, te weinig en te zwak als ambt beschouwd wordt en in elk geval op een lager en veel lager plan, dan dat van de opziensers der gemeente; 't gevaar, dat een zekere onderschatting van het stoffelijke de blik belemmert de eenheid van het werk van Christus, Die ons redt naar ziel èn lichaam, te erkennen, en dat dit dualisme schade doet aan de in de H. Schrift ons geopenbaarde eenheid der ambten. **Het ambt, d.i. de bijzondere verzorging van Christus' kudde, is in wezen één, omdat die verzorging één is en omdat wij de mens niet in tweeën kunnen delen; ook de voorziening in de stoffelijke nood is arbeid om Christus' wil.**

We zijn jarenlang gewoon geweest om uit de ambtsdienst van Christus de lijnen naar onze ambtelijke bediening zó te trekken, dat wij in het werk van de dienaren des Woords de profetische roeping vervuld zagen, in dat van de ouderlingen de koninklijke taak en in dat van de diakenen de priesterlijke opdracht. Doch: predikanten en ouderlingen zijn ook herders, die met priesterlijke ontferming het kranke moeten troosten en helen. Dominees en diakenen ontkomen niet aan de koninklijke taak om enerzijds de kudde te regeren en anderzijds 't door nood getroffen leven weer met kracht te leiden in de rechte banen. En ouderlingen en diakenen ontkomen er niet aan, om hetzij met troostrijke of vermanende redenen de schapen te roepen tot de enige, de goede Herder, Die hen leiden wil in het spoor der gerechtigheid om Zijns Naams wil.

De ambtelijke werkzaamheden liggen door elkaar gestrengeld en zijn manifestaties van één ambt.

Christus' verlossingswerk heeft betrekking op lichaam en ziel (Cat. vr. 1 en 30), op heel de mens, op heel 't leven, ook reeds aan deze zijde van het graf.

Daarom mag de ambtelijke verzorging van de kudde van Christus, die in Zijn Naam geschiedt, zich niet alleen beperken tot de „noden der ziel”; ook de stoffelijke noden zijn er in betrokken; er is ook een weiden van de kudde voor dit leven, en die hulp is niet minder dan de geestelijke, indien ze geschiedt in Jezus' Naam en om Zijnentwille. In dit laatste ligt juist het essentiële, principiële onderscheid met alle staats-armenzorg; onze diakenen zijn dienaren van Christus, om in Zijn Naam en op Zijn bevel Zijn zorg te oefenen, waar de stoffelijke nood 't leven heeft geteisterd; dit door Christus geredde leven roept om de heling, de genezing door de dienst van Zijn Kerk.

Hierin ligt de eenheid der ambten verankerd; ook het eerste is het werk van Christus, is ambtelijk werk in de volle zin des woords; het behoort tot de verzorging der gemeente. Het moet ook gepaard gaan met de troostrijke redenen, d.i. met zulke redenen, die de behoeftigen en ellendigen leiden tot Hem, uit Wiens hand zij alleen levensredding kunnen ontvangen, — en evenals het woord van de pastor, dat bij een ziekbed wordt gesproken, ambtswerk is, zo is ook het woord bij een behoeftige gesproken **ambtswerk**, niet minder **Woorddienst**, dan het woord van ouderlingen en dominees.

Wij kunnen dus de ambtelijke bezigheden niet uit elkaar rafelen en in brokjes verdelen, zodat de ene nimmer in de andere ingrijpt, en waar dit zo is (neen, omdat de verzorging der gemeente één is), kunnen wij de diakenen niet apart stellen buiten de raad der gemeente.

Zie ook Hand. 6.

Na het Apostolaat is er slechts één ambt, n.l. van het presbyterschap; dit ene ambt bevat alles in zich; het ene licht spreidt zich in drie glanzes, n.l. van de leerdienst, van de regeerdienst en van de barmhartigheid, — (Rom. 12 : 7, 8).

In de oude Christelijke Kerk der eerste eeuwen ontwikkelden zich spoedig uit het ene ambt de drie ambten van leraar, ouderling en diaken, en aan de laatste werd met name de dienst der barmhartigheid toevertrouwd, echter altijd in deze zin, dat oorspronkelijk van een superioriteit van het ene ambt boven het andere sprake was. De drie ambten werden in hun eenheid gehandhaafd. Doch met de ontwikkeling van de Roomse kerk (idee) verging ook al meer de schoonheid, die de eerste Christelijke Kerk in haar ambtelijke diensten kende.

Het apostelambt was in de aanvang het enige ambt in de jonge Christelijke Kerk. Maar al spoedig zijn de apostelen er toe overgegaan andere ambten in te stellen. De noodzakelijkheid hiervan vloeide voort uit de uitbreiding van de Kerk. De apostelen konden het ambtelijke werk niet meer alleen af. (Hand. 6; Hand. 14 : 23; Tit. 1 : 5).

De ontwikkeling van de ambtsgedachte, voorzover zij door 's Heeren apostelen geleid is geworden, was naar de wil des Heeren. Toen evenwel de apostelen weggevallen waren, ging deze ontwikkeling en wat daarmede samenhangt in verkeerde richting. Al spoedig sloop de gedachte aan een bepaalde rangorde der ambten in, — het zgn. eenhoofdig episcopaat ontstond, dat tenslotte

uitliep op de Roomse hiërarchie met aan de top der ambtelijke pyramide de paus als de plaatsbekleder van God en van Christus.

De Reformatie van de 16e eeuw bracht met de terugkeer tot het Woord van God ook de herstelling van de ambten in N. Testamentische zin. Vooral Calvijn stelde zich tegen alle hiërarchie en menselijke heerschappij in de Kerk van Christus. Hij is sterk opgekomen voor het Koningschap van Christus in de Kerk, en heeft geijverd voor de herstelling van de N. Testamentische ambten.

Naast de dienaren des Woords plaatst hij de ouderlingen en diakenen, en wil van geen rangonderscheid tussen dezen horen.

De onderscheiding der ambten is niet zó op te vatten, alsof het ene ambt niets te doen zou hebben met de taak van het andere. De ouderlingen zijn zowel herders als dienaren des Woords dat zijn; en de dienaren des Woords zijn zowel als de ouderlingen tot regeren bevoegd. Zo kan ook aan de diakenen deel gegeven worden in de regering. Er is een organische eenheid der ambten in Christus, en deze eenheid komt op schone wijze uit in de kerkeraad, waarin de drie ambten tot één geheel verenigd zijn.

Zie voor een en ander:

Ds J. G. Feenstra: „Onze Geloofsbelijdenis”; Dr H. Bavinck: „Gereformeerde Dogmatiek”, dl. IV; Dr A. G. Honig: „Handboek Geref. Dogmatiek”; Dr L. Praamsma: „Het Dogma der Kerk”, in: „De Kerk”; P. Biesterveld: „Het Geref. Kerkboek”; Dr F. W. Grosheide: „Handelingen”, in: Korte Verklaring; I. Snoek: „Handelingen der Apostelen”; Prof. Dr K. Dijk: „De eenheid der ambten”; Prof. J. Hovius: „Behoren de diakenen tot de kerkeraad?”; W. Heyns: „Geref. Geloofsleer”.

Thans mogen nog enkele opmerkingen volgen over: **de plaats van de diaken tegenover (in) de kerkeraad.**

Ds J. G. Feenstra: „Onze Geloofsbelijdenis”: In kleine kerken worden de diakenen meestal meegerekend tot de kerkeraad. In grote kerken wordt onderscheid gemaakt tussen de **brede kerkeraad**, bestaande uit de dienaren des Woords, de ouderlingen en de diakenen, en de **smalle kerkeraad**, bestaande uit de dienaren des Woords en de ouderlingen.

Dr H. Bavinck: „Gereformeerde Dogmatiek”, dl IV: Een wèl-geordende kerk-regering moest nog groeien in de oude Christelijke Kerk, maar 't is opvallend, dat de diakenen in één adem genoemd worden met de opzieners en (of) ouderlingen in de Didachè, in de „Pastor van Hermas”, in de 1e brief van Clemens, in de brieven van Ignatius. De „bisschop” wordt altijd omgeven door de raad van presbyters en diakenen, hoewel Ignatius hem verre verheft boven de andere ambtsdragers.

Christus heeft aan Zijn gemeente een eigen regering geschonken. Hij riep, bekwaamde en ordende Zelf de apostelen, die het fundament der Kerk zijn. En deze apostelen hebben op hun beurt onder Zijn leiding de gewone ambten van opzieners en diakenen ingesteld, opdat de gemeente van Christus in hun afwezigheid en na hun dood niet van regering verstoken zou zijn.

Ook deze gewone ambten hebben hun oorsprong in God (Hand. 20 : 28; 1 Cor. 12 : 28; Ef. 4 : 11) en zijn niet in de apostolische tijd geëindigd, maar zijn daartoe ingesteld, dat zij blijven zouden tot het einde van deze bedeling (Hand. 14 : 23; 1 Tim. 3; Tit. 1 : 5). De Schrift is geen kerkenorde, maar zij bevat toch beginselen van kerkregering, welke niet zonder schade voor het geestelijk leven veronachtzaamd kunnen worden.

Over de Kerk is Christus alleen Koning; vanuit de hemel regeert Hij Zijn gemeente op aarde door Zijn Woord en Zijn Geest, door Zijn profetische, priesterlijke en koninklijke werkzaamheid. Deze drie ambten zet Hij op aarde voort, niet uitsluitend, maar toch ook door middel van de ambten, die Hij ingesteld heeft. Hierdoor zorgt Hij voor de geestelijke en voor de stoffelijke belangen van Zijn gemeente. Door het leraarsambt onderwijst Hij, door het ouderlingenambt leidt Hij, door het diakenambt verzorgt Hij Zijn kudde; en door alle drie bewijst Hij Zich te zijn onze hoogste Profet, onze eeuwige Koning en onze barmhartige Hogepriester.

P. Biesterveld: „Het Geref. Kerkboek”: Art. 30 Ned. Gel. Bel. handelt over

de regering der kerk. Zij wordt geregeerd door de ambtsdragers, die dienaren, ouderlingen en diakenen, wier diensten in Art. 31 nader worden omschreven.

Het Convent van Wezel (1568) bepaalde, dat de bevestiging van de diakenen op dezelfde wijze moest plaats hebben als de bevestiging van ouderlingen. Zo ook Dordrecht (1574), Middelburg (1581), den Haag (1586).

Over de verhouding tot de kerkeraad in engere zin zwijgt het bevestigingsformulier. De verschillende synoden bepaalden, dat de diakenen aan de kerkeraad rekening hebben te doen, terwijl de Kerkenorde in art. 38 voorschrijft, dat waar het getal van de ouderlingen zeer klein is, de diakenen mede tot de kerkeraad mogen genomen worden.

Prof. Dr K. Dijk: „De eenheid der ambten”:

Wij kunnen de ambtelijke bezigheden niet uit elkaar rafelen en in brokjes verdelen, zodat de ene nimmer in de andere ingrijpt, en waar dit zo is, neen, omdat de verzorging der gemeente één is, kunnen wij de diakenen niet apart stellen buiten de raad der gemeente.

Ook in dit opzicht heeft de Reformatie bevrijdend gewerkt. Calvijn trok de juiste schriftuurlijke lijnen, en deze vinden we weer in enkele (3) Gereformeerde belijdenisschriften:

- a. de **Confessio Gallicana** (Frankrijk, 1559, onder invloed van Calvijn), art. 29: „Wij geloven, dat de ware kerk van Christus geregeerd moet worden volgens de bestuurswijze, die onze Heere Jezus Christus heeft ingesteld, n.l. dat er zijn: des pasteurs (herders), des surveillants (ouderlingen) et diacres (diakenen)”. — Deze drie vormen dus het gouvernement van de kerk; ze horen bij elkaar, en de Franse Conf. weet van geen scheiding.
- b. de **Waldenzer Belijdenis** (1665), die de wacht over de kudde van Christus opdraagt aan de herders, in verbondenheid, gemeenschap met de ouderlingen en diakenen, selon la pratique de l'Eglise ancienne (volgens de praktijk van de oude kerk).
- c. onze **Ned. Gel. Bel.** (Guido de Brès, 37 Artt.) in Art. 30.

Er is een sterk onderscheid tussen de Conf. en de K.O. En al is 't waar, dat de Conf. slechts een algemene principiële lijn aangeeft, en de K.O. de verdere opbouw van 't kerkelijk leven regelt; en al is 't waar, dat de K.O. in navolging van Calvijn de nadruk er op legt, dat de regering in engere zin bij de predikanten en ouderlingen berust, — toch blijft 't opvallend en merkwaardig, dat de Conf. de diakenen wél tot de kerkeraad rekent, en de K.O. dit niet doet.

Volgens prof. Deddens ligt de fout bij de Conf., die — naar Frans model gemaakt — nog te veel onder de invloed stond van de Roomse ambtspraktijk (de diakenen helpers van de bisschop en daarom in de kerkeraad).

Prof. Dijk geeft de volgende oplossing: De K.O. heeft het diakonaat buiten de kerkeraad geplaatst, omdat deze dienst niet geheel zuiver is gehandhaafd geworden. De toenmalige omstandigheden, met name t.a.v. de verhouding tussen overheid en kerk leidden er toe, dat de kerkelijke armenzorg in veel plaatsen een verbinding werd van burgerlijke en kerkelijke armenzorg. De overheid kreeg op dit terrein een invloed, die niet mag onderschat worden en waaraan de kerken niet zijn ontkomen. Het diakonaat werd veelal overheidsinstantie, en daarom waarschijnlijk heeft men in de K.O. aan dit college geen plaats gegeven in de raad van Christus' kerk.

Dat de K.O. het goede spoor der Conf. min of meer heeft verlaten blijkt ook hieruit, dat in haar t.o.v. de diakenen een tweeheid voorkomt, die in ons kerkelijk leven altijd nieuwe moeilijkheden brengt. 't Is deze tegenstrijdigheid, dat indien de diakenen niet tot de regerende raad der kerk, de besturende en leidende raad, behoren, en hun alleen de stoffelijke verzorging van de kudde is opgedragen, 't wel heel vreemd is, dat zij moeten en mogen meedoen in zulk een gewichtige arbeid als 't beroepingswerk, waarmee heel de geestelijke leiding gemoeid is. (art. 4, 11, 12, 22, 81).

Hierbij komt, dat onze Gel. Bel. maar niet terloops over 't instituaire leven der kerk spreekt, doch in art. 30 van de regering der kerk in 't algemeen; in art. 31 over de verkiezing en autoriteit van dienaren, ouderlingen en diakenen, en in art. 32 over de orde en discipline of tucht; onze Conf. handelt er uitvoerig over, en zeker werkt de K.O. dit nader uit, maar de Belijdenis geeft toch de grondlijnen aan en tot deze principiële grondlijnen hoort ook, dat de diake-

nen mede de senatus ecclesiae vormen. Voorts: het behoren tot de raad der Kerk valt niet onder de regelingen, wie nu 't een en wie 't ander te doen heeft (Rutgers, Kerkelijke Adviezen), maar is begrepen in de fundamentele uitspraken over de kerkregering, die een plaats moeten hebben in de Conf. en waaraan de K.O. in elk art. zich moet blijven vastklemmen.

De Conf. geeft dus, in de lijn van het N.T., de zuivere vertolking van de waarheid Gods en rekent de diakenen terecht bij de raad der kerk; en de K.O., die op de variatie alle accent heeft gelegd, heeft deze lijn niet ten volle gehandhaafd.

De impasse van tweeslachtigheid, de onzuivere situatie, waarin wij nu verkeren, leidt tot de volgende vragen:

wat is de diaconie?

is zij een onderdeel van de kerkeraad of niet?

is zij in het laatste geval een zelfstandig orgaan of niet?

indien zij het eerste is — n.l. deel van de raad — staat haar ambtelijke arbeid dan gelijk met die der opzieners, of is deze hieraan onderworpen? en wanneer zij het tweede is, waarom dan de velerlei binding aan de raad der kerk?

waarom dan wel aparte diaconale vergaderingen in de plaatselijke kerk met een eigen moderamen en eigen bevoegdheden, en waarom geen meerdere diaconale vergaderingen?

en verder: wanneer geleerd wordt: de diaconie behoort wel bij de brede en niet bij de smalle kerkeraad, die zich uitsluitend bezighoudt met de „leer” en het „toezicht” en de „geestelijke zorg” en de „tucht”, waarom dan de diakenen wel met volle bevoegdheid betrokken in het beroepingswerk van predikanten en de verkiezingsarbeid van andere ambtsdragers, terwijl ze niet eens mogen weten, dat b.v. een broeder wegens de stille censure niet voor diaken in aanmerking mag komen? Zij mogen immers niet over de leer oordelen? en wel bij 't opmaken van een tweetal een geestelijk oordeel uitbrengen? enz. enz.

Als „uitweg” ziet Prof. Dijk: het ambt is oorspronkelijk één. De verzorging der gemeente moet een eenheid blijven, maar omdat dit werk veelomvattend is, gaat de dienst in drieën uiteen; één alleen kan 't niet; we hebben nodig aparte krachten voor het leerambt, en voor de pastorale zorg en voor de verzorging der stoffelijke noden, maar deze laatsten zijn niet minder kerkeraadsliden dan al de anderen. Zij hebben ook een ambtelijke roeping, een geestelijke taak, een opdracht van Christus' wege, en de verantwoordelijkheid rust ook op hun schouders.

Het diakenambt vraagt niet alleen sociale scherpzinnigheid en bewogenheid met de nood van anderen, maar ook een scherp-geestelijk inzicht en een gespannen oefening des geloofs, door welke gaven en activiteiten Jezus Christus, Die de Redder is van heel het leven, Zijn gemeente wil bouwen. Het werk der diakenen is een taak in onze ontredderde wereld en bij zoveel geestelijke inzinking; een roeping, die niet minder geestelijk is dan de zielszorg; een taak, die mee moet werken tot de bouw van 's Heeren huis; 'n roeping, van welke vervulling de bloei van Gods hof mede afhangt.

Prof. J. Hovius: „Behoren de diakenen tot de Kerkeraad?”:

In de Gel. Bel. der Franse Kerken van 1559, de eerste grote Conf. van een nationaal-gereformeerde kerk wordt aan de diakenen met de herders en de ouderlingen het bestuur van de kerk toegekend (art. 29). Deze Franse Conf. is gemaakt naar een concept, dat Calvijn zelf naar de synode van Parijs had gezonden.

De Franse K.O., die in onlosmakelijk verband met deze Conf. is vervaardigd op dezelfde Parijse synode van 1559, zegt in art. 20: „De ouderlingen en diakenen zijn de senaat van de kerk”. De Franse Kerken zien dus de predikanten, ouderlingen en diakenen als de besturende organen van de kerk, die samen moeten beraadslagen en besluiten tot heil van 't lichaam van Christus.

Zo ook de Ned. Gel. Bel. (art. 30), die in sterke mate afhankelijk is van die der Franse kerken.

't Is dus zo, dat de kerken der Reformatie, zowel in Frankrijk als in Nederland, in haar Confessies hebben beleden, dat de diakenen met de ouderlingen en die-

naren des Woords tot de in één raad samengevoegde leidinggevende organen der gemeente behoren. Aan hen samen is de ambtelijke verzorging en bearbeiding der gemeente van Christus opgedragen, overeenkomstig de geestelijke bestuurswijze, die Christus in Zijn Kerk heeft ingesteld. Maar in de Kerkenordeningen is dit beginsel niet uitgewerkt. Deze zelfde kerken hebben in haar verordeningen voor het kerkelijk leven een dualistisch standpunt ingenomen: de diakenen behoren niet tot de kerkeraad, maar in bepaalde gevallen behoren zij er toch eigenlijk wel bij (art. 4, 5, 10, 22, 24, 81).

De oorzaak voor deze incongruentie kan niet liggen in een principiële wijziging van overtuiging; in dat geval zouden zeer zeker de Confessies veranderd zijn geworden. In 1618/19 heeft de synode, nadat reeds de K.O. was vastgesteld, bij de revisie van de tekst der Conf. art. 30 volledig gehandhaafd.

Dr D. Nauta: „Confessie en K.O. over plaats der diaken in de kerkeraad”:

't Is bekend, dat er tussen Conf. en K.O., voor wat betreft de plaats der diakenen in de kerkeraad, een zekere discrepantie bestaat. Terwijl zij volgens onze Gel. Bel. wél deel uitmaken van de kerkeraad, is zulks volgens onze K.O. niet 't geval. Toch wordt deze regel in de K.O. volstrekt niet strikt doorgevoerd. Door de bepaling, dat in kleine kerkeraden ook de diakenen tot de kerkeraad genomen kunnen worden, is de situatie in een belangrijk percentage der kerken in feite juist anders dan de vermelde regel zou doen verwachten. Voorts zijn niet zonder belang de andere bepalingen, volgens welke bepaalde aangelegenheden in alle kerken behoren behandeld te worden door de kerkeraad tezamen met de diakenen.

Dientengevolge is hier feitelijk van een scherpe tegenstelling geen sprake. Op tal van plaatsen levert het gesignaleerde onderscheid in de praktijk geen moeite op. En 't zou onjuist zijn te menen, dat hier een principiële kwestie in geding is in deze zin, dat 't slechts geoorloofd zou zijn één van de beide aangeduide opvattingen met uitsluiting van de andere, te huldigen. Dit wil aan de andere kant weer niet zeggen, dat 't onverschillig is, welk standpunt men kiest en welke zienswijze men volgt.

De oorsprong van het verschil tussen Conf. en K.O. moet gezocht worden in het onderscheid van opvatting tussen Calvijn (de kerk van Genève) en de Geref. Kerken in Frankrijk. Calvijn beschouwde het diakonaat als een eigen, zelfstandige dienst in de gemeente, maar hij heeft aan de diakenen geen plaats ingeruimd in de kerkeraad. Want de kerkeraad werd volgens de Ordonnances ecclésiastiques, die voor de kerk van Genève golden en die door Calvijn opgesteld zijn, gevormd alleen door de ouderlingen tezamen met de predikanten. Doch de Geref. Kerken in Frankrijk, die direct en indirect heel veel juist aan Calvijn te danken hebben, volgen in 1559 zowel in haar Conf. als in haar K.O. een andere lijn (resp. art. 29 en art. 20). De vraag naar het waarom van deze afwijking is niet te beantwoorden. Wel is bekend, dat Calvijn er geen captie op gemaakt heeft, hoewel in elk geval de bedoelde Conf. niet zonder overleg met hem is tot stand gekomen.

De lijn, door de Franse kerken getrokken, is eveneens in Schotland gevolgd. In het Book of Discipline werd t.a.v. de ouderlingen en de diakenen bepaald, dat zij de dienaren moesten bijstaan in alle publieke zaken der kerk.

Bij de organisatie van de vluchtelingenkerken te Londen is men enigszins anders te werk gegaan en heeft men zich in hoofdzaak georiënteerd naar de inrichting van de kerk te Straatsburg en te Genève.

In de Nederlanden heeft men zich vooral gericht naar het voorbeeld van de Franse kerken (synode van Antwerpen, 1 Mei 1564).

Zie ook Gel. Bel., art. 30.

Te Wezel (1568) werd dit standpunt losgelaten. Herman Moded heeft bij de aldaar opgestelde artikelen vooral de K.O. van Genève als voorbeeld en richtsnoer gebruikt.

In 1571 op de Synode te Emden werd deze opvatting weer terzijde gelegd en werd in art. 6 bepaald, dat men in iedere kerk samenkomsten of consistoriën zou hebben van dienaren des Woords, ouderlingen en diakenen.

Te Dordrecht (1574) heeft men een kleine wijziging aangebracht, waarbij de band van de diakenen aan de kerkeraad wel niet geheel doorgesneden werd, maar toch lossier gemaakt (onder invloed van de uit Engeland teruggekeerde

uitgeweekenen?). Daarmede heeft deze synode de grondslag gelegd voor de onderscheiding, die in onze kerken min of meer burgerrecht heeft verkregen, de onderscheiding tussen „brede” en „smalle” kerkeraad. Daarbij is 't de regel, dat bepaalde kerkelijke aangelegenheden ter beslissing toevertrouwd worden aan de kerkeraad tezamen met de diakenen, terwijl andere zaken uitsluitend tot de bevoegdheid van de kerkeraad, dat wil dan zeggen zonder de diakenen, geacht worden te behoren. Alleen in 1644 is deze zaak als een kwestie in het geding gebracht.

De Synode van Dordrecht bedoelde, naar de mening van prof. Nauta, in 't geheel niet de bepaling van de Synode van Emden op zij te zetten en evenmin aan de omschrijving van de kerkeraad in de Ned. Gel. Bel. te kort te doen. Zij liet dat alles in wezen en waarde. Principieel huldigde zij geen andere opvatting omtrent de samenstelling van de kerkeraad. Zij vond 't evenwel niet noodzakelijk, dat de diakenen steeds aan alle werkzaamheden van de kerkeraad deelnamen. Overwegingen, ontleend aan de praktijk, brachten er haar toe te bepalen, dat de diakenen slechts onder bepaalde omstandigheden in de vergadering van de kerkeraad tegenwoordig behoeften te zijn en aan haar werkzaamheden behoeften deel te nemen.

Een en ander werd bereikt door overneming van de regeling, die in de Engelse vluchtelingenkerken ingang gevonden had. De praktijk van deze kerken werd als 't ware geënt op de structuur, die de kerkeraad, in aansluiting bij de praktijk van de Franse kerken, aanvankelijk in de Nederlandse kerken gekregen had en die als zodanig intact gelaten werd. Dat overbrengen van een ander element is natuurlijk niet zonder gevolgen gebleven. Maar die gevolgen zouden door ons wel eens anders beoordeeld moeten worden dan de mannen in Dordrecht hebben gedaan (1574). 't Is misschien niet de ent van een edeler boom geweest, die toen op de bestaande stam werd overgebracht. 't Zou wel eens nuttig kunnen blijken, dat wat sedert die tijd groeide, geheel werd afgekapt en dat wij vrede namen met de oude stam, omdat deze toch welbeschouwd beter is en edel genoeg. Dat is dus een kerkeraad, bestaande uit de dienaar des Woords, de ouderlingen en de diakenen.

Nog enkele gegevens:

Volgens Calvijn is het diakonaat een eigen, zelfstandig ambt in de gemeente, maar hij heeft aan de diakenen geen plaats gegeven in de kerkeraad; zie daarvoor de „Ordonnances ecclésiastiques”.

De Franse Gel. Bel. rekent echter de diakenen wel bij de kerkeraad (art. 29); zo ook de Franse kerkorde, de „Discipline ecclésiastique”, 1559, in art. 20, 22—24, 6.

Zo ook de kerk van Schotland in het „Book of Discipline”, afkomstig van John Knox; echter niet in het „Second book of Discipline”, opgesteld door Andrew Melville.

In de regeling, die Johannes à Lasco opstelde voor de vluchtelingenkerken te Londen, worden de diakenen slechts onder bepaalde omstandigheden tot de vergadering van de dienaren en ouderlingen toegelaten.

Toch heeft, toen men in de Nederlanden zelf tot inrichting van de Geref. Kerk overging, niet deze regeling van de Londense vluchtelingenkerk als voorbeeld gediend. 't Schijnt, dat men aanvankelijk meer aandacht geschonken heeft aan de regeling, gelijk zij in Frankrijk was tot stand gekomen.

De uitspraak van de Synode van Dordrecht (1574) is practisch altijd van kracht gebleven. Wij vinden deze gedachte niet alleen in de verschillende kerkenordeningen tot uitdrukking gebracht, maar ook in het formulier van bevestiging der ouderlingen (Syn. van 's-Gravenhage, 1586). Want daarin heet 't, dat de dienaren des Woords en de ouderlingen tezamen maken een college of gezelschap, zijnde als een raad der kerk en vertonende de gehele gemeente.

Voetius heeft deze regeling ook als juist en als in overeenstemming met de Schrift verdedigd. Volgens hem is het ambt van de diakenen de verzorging der armen, waartoe zij de nodige gaven moeten inzamelen en uitdelen. Wel hebben zij eveneens troostrijke redenen te richten tot de armen, en de benauwden te bezoeken en te vertroosten. Maar daarin bestaat niet hun eigenlijke en specifieke taak, waardoor zij onderscheiden zijn van de andere ambtsdragers; het is alleen iets bijkomstigs en toevalligs (Polit. eccles., III, 497—499). Voetius is verder

van oordeel, dat aan de diakenen behalve de verzorging van de armen ook toekomt een zekere leiding in kerkelijke aangelegenheden. Hij wijst er op, dat in kleinere kerken, waar slechts één predikant is, de diakenen veelal tezamen met de leer- en regeerouderlingen tot de kerkeraad behoren. En voorts, dat zij ook in grotere kerken met de ouderlingen medewerken aan de verkiezing van predikanten en andere ambtsdragers, hetwelk te beschouwen is als de uitoefening van een regeerdaad. Hij meent deze praktijk ten dele, met een beroep op Philipp. 1 : 1, te kunnen baseren op Goddelijk recht. Een andere rechtsgrond, voor wat het kerkelijk recht betreft, vindt Voetius in de overweging, dat door de diakenen aan de bedoelde arbeid te doen deelnemen, het gevaar van oligarchie vermeden wordt en dat de diakenen min of meer geacht mogen worden tussen de gemeente en de ouderlingen in te staan (Polit. eccles., III, 506, 507; en IV, 114).

Het standpunt van Voetius is fel bestreden door Ds Jacobus Koelman. In zijn bekende werk over „Het ambt en de pligten der ouderlingen en diakenen” heeft hij betoogd, dat volgens Goddelijke ordinantie aan de diakenen in geen enkel opzicht enige regering in de kerk toekomt en 't ons niet vrij staat Gods orde te veranderen. Hij acht dit een eigen uitgevonden kerkelijk recht. Volgens hem hebben Christus en de apostelen heel goed geweten, wat 't meest dienstbaar zou zijn aan de welstand en de vrijheid der kerken, en toch hebben zij nooit aan de diakenen een „ouderlingsregering” geheel of ten dele opgelegd. „Indien men eens die vrijheid nemen mag, om tegen en buiten de Schrift ambten, bedieningen en daden op te leggen, waar zal het einde zijn? Die menselijke, of liever: vleeselijke voorzichtigheid en waanwijsheid bederven onze kerk; men meent zekerder te gaan met de Apostolische inzettingen in de Kerk wat te veranderen, te verbuigen en te voegen naar tijden en personen” (1837, blz. 184—186, 355).

Niemand heeft echter dit extreme gevoelen van Koelman overgenomen, als zouden de diakenen volstrekt behoren uitgesloten te worden van elke deelname aan de werkzaamheden van de kerkeraad en als zouden de kerken, door zulks toe te laten, feitelijk in strijd geraken met de H. Schrift.

Prof. P. Biesterveld: Het diakonaat, Handboek ten dienste der Diaconieën, 1907, blz. 371—380, 386—393:

„Deze opvatting, dat de diakenen in de kerkeraad als zodanig geen zitting hebben, is volkomen juist te achten naar de door 's Heeren ordinantie gewilde onderscheiding der ambten, en opdat goede volvoering van de roeping, die uit elk ambt voortvloeit, mogelijk zij. Wanneer de kerkeraad en de diaconie samen één college vormen, zal, in een enigszins omvangrijke gemeente, het agendum voor de vergadering zó overladen worden, dat van een goede behandeling van zaken geen sprake kan zijn. Maar wat alles beslist: de kerkeraad heeft over zaken te oordelen en daarin te handelen, die ganselijk niet tot het werk der diakenen behoren. Daarom stelde de kerk ook voor ieder ambt een bevestigingsformulier en ontwierp zij haar bepalingen, om het dienstwerk van ieder ambt nader af te bakenen. En zij deed daaraan goed. „In kleinere kerken, waar volgens de K.O. aan diakenen zitting en stem kan gegeven worden in de kerkeraad, doen de diakenen dienst als hulpouderlingen en zijn de ouderlingen tegelijk hulpdiaken.”

Biesterveld is verder van oordeel, dat de diakenen toch niet geheel los naast de kerkeraad staan, maar dat er allerlei zaken zijn, die alleen in een vergadering van de kerkeraad met diakenen kunnen behandeld en afgedaan worden. Als zodanige gewichtige werkzaamheden vermeldt hij het verkiezen der ambtsdragers en wat daarmee verband houdt; het stellen, beoordelen en goedkeuren van de attestaties van vertrekkende predikanten, alsook het beoordelen en goedkeuren van de attestaties van overgekomen predikanten; het ontheffen van een predikant uit zijn dienstwerk met het oog op diens emeritaat, de onderlinge oefening van de christelijke censuur en het behandelen van de zaken van het financieel beheer der kerkelijke inkomsten. En hij concludeert: „Zo geregeld hebben de diakenen, hoewel niet behorende tot de kerkeraad en dus niet geroepen tot het regeren der kerk, toch zeggenschap in zeer vele en gewichtige zaken, die, buiten de verzorging der armen, het leven der kerk raken en dat om de door Voetius aangegeven redenen”.

Ook volgens Dr H. Bouman behoren de diakenen niet tot de kerkeraad als

zodanig, maar zijn ze wel lid van de brede kerkeraad om mede te oordelen over zaken van algemeen belang der kerk. Het laatste zou gebeuren niet volgens Gods Woord, maar alleen volgens kerkelijke regel („Het ambt der diakenen”, 1907, blz. 117—121; „Geref. Kerkrecht I”, 1928, blz. 597—600).

Hetzelfde gevoelen zijn toegedaan: Dr J. C. de Moor (De ontwikkeling van het Diaconaat, 1913); Joh. Jansen (Korte Verkl. v. d. Kerkenordering, 1937, blz. 168—170, 176—177); Prof. Dr F. L. Rutgers (Kerkelijke Adviezen, I, blz. 275—283).

Naast en tegenover dit standpunt, dat aanknoopt bij de geldende kerkorde, heeft echter ook een ander standpunt verdediging gevonden. De bedoeling daarvan is, aan het werk der barmhartigheid een ruimere plaats te geven op de kerkelijke vergaderingen en in verband daarmee ook aan de diakenen een grotere invloed toe te kennen bij de behandeling niet alleen van de zaken op hun eigen ambt betrekking hebbende, maar eveneens van andere kerkelijke aangelegenheden van algemene aard.

't Is vooral Prof. Dr H. Bavinck geweest, die dit standpunt met klem heeft bepleit (Geref. Dogm. IV, 1911, blz. 468, 469). Naar zijn oordeel heeft de Geref. Kerk na de Hervorming wel het ambt van diakenen in ere hersteld, maar zij is tekortgeschoten in het behoorlijk regelen van de plaats en dienst van het diakenambt en in het tot ontwikkeling brengen van zijn werkzaamheid. Tegelijk heeft Bavinck ook de weg aangewezen, waarlangs die ontwikkeling naar zijn mening zou moeten geschieden. Onder meer dringt hij er op aan, dat de dienst der barmhartigheid een veel breder plaats zal verkrijgen op de agenda van alle kerkelijke vergaderingen en dat de diakenen tezamen met de predikanten en ouderlingen tot de meerdere vergaderingen afgevaardigd zullen worden en in de zaken van de dienst der barmhartigheid keurstem zullen verkrijgen. Hij wil n.l., dat op deze vergaderingen het werk der barmhartigheid naar algemene beginselen geregeld zal worden en dat men in dat werk eveneens betrekken zal de steun aan verdrukke geloofsgenoten elders in de wereld.

Zie ook: Mr A. J. L. van Beeck Calkoen in „Gevaren, die ons diaconale leven bedreigen”.

Wat is de plaats van de diakenen in de kerkeraad? 't Is vrij onvruchtbaar om, voor de beantwoording van deze vraag, het uitgangspunt te willen nemen in een nadere omschrijving van het begrip kerkeraad. 't Ligt in de lijn van de kerkorde onder de kerkeraad te verstaan de vergadering van dienaren des Woords en ouderlingen, en dat alleen in bepaalde gevallen de diakenen aan die kerkeraad toegevoegd worden (zgn. smalle en brede kerkeraad). Voorts heeft de bepaling van de K.O., volgens welke in kleinere kerken de diakenen, bij wijze van hulpouderlingen, volledig in de kerkeraad opgenomen mogen worden, er toe bijgedragen de stringente betekenis van het genoemde begrip aanmerkelijk te verzwakken. In de praktijk maakt 't daarom weinig uit, of men bij de begripsbepaling de diakenen al dan niet tot de kerkeraad wil rekenen.

Ook de H. Schrift biedt ons niet voldoende gegevens om in dit opzicht tot een dwingende conclusie te geraken.

Wij zullen moeten uitgaan van de verschillende ambten, die Christus in Zijn gemeente ingesteld heeft, en van de taak, die aan deze ambten toevertrouwd werd.

Hierbij zal met tweeërlei gerekend moeten worden. 't Is nodig, dat wij recht laten wedervaren zowel aan de eenheid der ambten als ook aan de omstandigheid, dat elk van deze ambten een eigen taak heeft te volbrengen gekregen. De verschillende ambten zijn uit het ene apostelambt voortgekomen en ontlenen daaraan hun roeping en betekenis. Maar nu eenmaal dat ene apostelambt zich in bepaalde vertakkingen ontplooid heeft, moeten deze verschillende ambten, die wij ten getale van drie kennen, ook in hun onderscheidenheid erkenning vinden. Verwarring en vermenging ervan zou in strijd komen met hun instelling. Hun bestaansreden ligt verankerd in hun afsplitsing uit het ene apostelambt. Dit brengt vanzelf mede, dat een regeerouderling geen roeping heeft om het Evangelie te prediken of de sacramenten te bedienen; dat een diaken niet tot taak heeft de tucht te oefenen; en dat een dienaar des Woords niet speciaal aan de dienst der barmhartigheid zich te wijden heeft.

Elke ambtsdrager wordt in de gemeente tot een bepaalde bediening gekozen. En 't gaat niet aan, hem willekeurig een ander ambt dan waartoe hij speciaal geroepen werd, op te dragen.

Hieruit volgt als vanzelf, dat alle zaken, die betrekking hebben op het opzicht en de tucht der gemeente, in de eerste instantie door de ouderlingen behoren behartigd te worden. Zij, en niet de diakenen, hebben in hun vergadering over dergelijke aangelegenheden te handelen. Hetzelfde geldt mutatis mutandis voor de kwesties, die de dienst der barmhartigheid betreffen, evenzeer t.o.v. de diakenen. En men zou hetzelfde kunnen zeggen voor alles wat direct betrekking heeft op de dienst des Woords en der sacramenten, t.a.v. de dienaren des Woords.

Onder bepaalde omstandigheden behoeft er evenwel geen bezwaar tegen te rijzen, dat dergelijke zaken, die in eerste instantie behoren tot de competentie van één der drie ambten in het bijzonder, in handen gelegd worden van een vergadering der drie ambten gezamenlijk. Dit geschiedt bijna steeds in kleine gemeenten. 't Zou evenwel practisch niet mogelijk zijn, dit ook steeds in grote kerken door te voeren.

Moeten wij er daarom aan vasthouden, dat in eerste instantie de behandeling der zaken, speciaal betrekking hebbende op de taak der afzonderlijke ambten voorbehouden blijft aan elk van die ambten, zoals zij in vergadering bijeenkomen, — anders staat 't met betrekking tot de zaken, waarvan men niet kan zeggen, dat zij bijzonder tot de competentie van één der drie ambten behoren. 't Zijn de zaken, die raken de algemene leiding der gemeente, als de verkiezing van predikanten en andere ambtsdragers, en de behartiging der financiële en stoffelijke aanlegenheden en de aanwijzing van een commissie van administratie of beheer, de vertegenwoordiging naar buiten, enz. Er valt 't meeste voor te zeggen, om deze taak toe te vertrouwen aan de vergadering van de gezamenlijke ambtsdragers, niet alleen in kleine, maar ook in grote kerken, en wel op grond van de eenheid der ambten.

Aldus zou in hoofdzaak gehandhaafd blijven de praktijk, die zich in de kerken langzamerhand ontwikkeld heeft, en behoeft er niets strijdigs te zijn met de algemene gedachten, die in de tijd der Reformatie zich gevormd hebben. Het enige wat nodig is te doen, is: een nadere uitwerking van de toen gewonnen inzichten geven en een verwijdering van enkele incongruenties tot stand brengen.

De desbetreffende bepalingen in de K.O. zullen een wijziging moeten ondergaan en in overstemming gebracht moeten worden met de uitgestippelde richtlijnen. Daarbij zal met name niet mogen ontbreken een summiere omschrijving van de zaken, die geacht mogen worden tot de algemene leiding der gemeente te behoren en die daarom opgedragen zullen worden aan de vergadering van de gezamenlijke ambtsdragers.

Men noeme dan de vergadering van de ouderlingen (met of zonder de predikant: de smalle (of kleine) kerkeraad, en de vergadering van alle ambtsdragers gezamenlijk: de brede (of grote) kerkeraad.

Met de vraag, of nu voor de diakenen ook plaats is in de meerdere vergaderingen, hangt ten nauwste samen de vraag, of het wenselijk geacht moet worden, dat de diakonale aangelegenheden in veel sterkere mate dan tot heden 't geval was, op de meerdere vergaderingen aan de orde gesteld worden en dat dienomtrent kerkelijke uitspraken gegeven moeten worden.

Wij menen van wel. In diaconale zaken van algemene aard mogen de kerken zich niet onttrekken aan haar taak bepaalde richtlijnen aan te geven en er dusdoende toe bij te dragen, dat een gemeenschappelijke gedragslijn gevolgd wordt. 't Moet ook nuttig geacht worden, dat dergelijke aangelegenheden in samenwerking van de diakenen met de overige ambten besproken en behandeld worden. Dit kan niet anders dan ten goede komen aan de zaak van de dienst der barmhartigheid.

Maar zal dit op verantwoorde wijze gebeuren, dan zullen de diakenen ook op de meerdere vergaderingen moeten verschijnen en aan de arbeid van die vergaderingen in mindere of meerdere mate moeten deelnemen.

Een overwegend bezwaar kan tegen het betrekken van de diakenen in de arbeid der meerdere vergaderingen niet bestaan, wanneer men in aanmerking neemt hetgeen hierboven uiteengezet werd over hun plaats in de kerkeraad.

Ook in de meerdere vergaderingen kunnen zij deelnemen aan de behande-

ling van zaken, die de algemene regering der kerken raken. En voor wat betreft de zaken, die meer het opzicht en de tucht aanbelangen, mogen wij zeggen, dat zij een soortgelijke taak vervullen als de diakenen in kleinere kerken, die immers als hulpouderlingen dienst verrichten.

Aan de andere kant is 't allerminst noodzakelijk, dat de diakenen in gelijke mate als de andere ambtsdragers in de meerdere vergaderingen vertegenwoordigd zijn. Reeds uit praktische overwegingen moet daartegen bezwaar rijzen. De omvang en de kosten van de meerdere vergaderingen zouden dientengevolge in veel te sterke mate stijgen. Ook de omstandigheid, dat de diaconale aangelegenheden toch slechts een beperkt gedeelte van het agendum zullen vormen, maakt het ongewenst het aantal der diaken-afgevaardigden gelijk te doen zijn met dat der ouderling-afgevaardigden.

Wat de classes betreft, is 't niet noodzakelijk om alle kerken behalve door een predikant en een ouderling (subs. twee ouderlingen) mede door een diaken te laten vertegenwoordigen. Immers: in kleine kerken zijn de ouderlingen, die dienst verrichten als hulp-diaken, vanzelf voldoende georiënteerd in diaconale zaken om daarover in de classicale vergaderingen mede te spreken en te oordelen.

De kerken echter, die de onderscheiding tussen brede en smalle kerkeraad kennen, zouden de gelegenheid moeten ontvangen om naast de dienaar des Woords en de ouderling ook een diaken af te vaardigen naar de Classis.

Voor wat betreft de Particuliere Synoden zou een regeling te treffen zijn, dat uit iedere Classis één diaken wordt afgevaardigd.

Hierdoor wordt de uitbreiding der meerdere vergaderingen beperkt gehouden en tevens de uit die uitbreiding voortvloeiende meerdere kosten.

Uit een en ander zou voortvloeien het aanbrengen van verschillende wijzigingen in de K.O., alsmede in het Formulier voor de bevestiging der ouderlingen en diakenen.

Uw commissie komt nu tot de volgende voorstellen (i.c. conclusies):

1. De vraag, of de diakenen tot de kerkeraad behoren, moet tenvolle bevestigend worden beantwoord. Het ambt immers is één, en vindt z'n grondslag in de eenheid van het drievoudig ambt van Christus, de grote Ambtsdrager en Koning der Kerk.
2. Niet kan worden ontkend, dat het diakenambt een afsplitsing is van het oorspronkelijke apostolische ambt (i.c. het ambt van opziener); hieruit volgt, dat aan de diakenen is opgedragen de behartiging van een essentieel deel van de ambtelijke dienst aan de gemeente, welke dienst oorspronkelijk één was en in wezen nog één is.
3. Daarom is 't gewenst en noodzakelijk, dat — hoewel de diakenen apart kunnen vergaderen — de ouderlingen op de hoogte blijven van de diaconale arbeid, welke een onderdeel vormt van de arbeid van de kerkeraad. Vertegenwoordiging van de ouderlingen op de vergaderingen van de diakenen en (of) verslag van deze vergaderingen op de brede kerkeraad is daartoe de aangewezen weg.
4. De reeds veel gebruikte onderscheiding tussen de brede en de smalle kerkeraad heeft alleszins recht en reden; alleen in kleine kerken kunnen deze twee samenvallen, hetgeen altijd behoort te gebeuren, wanneer er niet meer dan drie ouderlingen zijn.
5. De smalle kerkeraad zal bestaan uit de dienaar (dienaren) des Woords en de ouderlingen, en zal tot taak hebben de behartiging van alle zaken, die de tucht en het opzicht der gemeente betreffen.
6. De brede kerkeraad zal samengesteld zijn uit de dienaar (dienaren) des Woords, de ouderlingen en de diakenen, en zal tot taak hebben de behandeling van alle kerkelijke zaken, voorzover deze niet zijn toevertrouwd aan de smalle kerkeraad of aan de vergadering der diakenen.
7. Naar de Classicale vergadering zullen alleen die kerken ook een diaken afvaardigen, die de onderscheiding kennen tussen smalle en brede kerkeraad.
8. Iedere Classis zal één diaken afvaardigen naar de Part. Synode.
9. Iedere Part. Syn. vaardigt twee diakenen af naar de Gen. Synode.

10. Een commissie worde benoemd, die de uit een en ander voortvloeiende noodzakelijke wijzigingen en aanvullingen in K.O. en bevestigingsformulieren ontwerpt en aan de Gen. Syn. ter goedkeuring aanbiedt.

Uw vergadering de leiding des Geestes toebiddend,

de Commissie:

ds D. Biesma Jr.
ds P. J. de Bruin.
oud. K. Geleijnse.
oud. C. Drieënhuizen.

BIJLAGE LXVII.

RAPPORT VAN COMMISSIE X OVER INSTRUCTIE D. 1 en 2 EN
PUNT 6 SUB F, BETREFFENDE DIACONALE AANGELEGENHEDEN.

Aan de Generale Synode der Chr. Geref. Kerken
vergaderd te Apeldoorn op 8 September 1953 en
volgende dagen.

Weleerwaarde en Eerwaarde broeders,

De commissie hierboven genoemd heeft de eer U het volgende te rapporteren.
Zowel de instructie van de P.S. van het Noorden, als die van de P.S. van het Westen betreft in hoofdzaak: „de plaats van de diaken in de kerkeraad”.

Dit vraagstuk is niet nieuw, maar als gevolg van een algemene herleving en herwaardering van het diaconaat, is het weer meer in bespreking gekomen. Nauw hieraan verbonden ligt de kwestie van afvaardiging naar de meerdere vergaderingen.

Het komt Uw commissie voor dat het rapport, hetwelk de P.S. van het Westen bij haar instructie overlegde, voldoende bouwstof biedt tot beantwoording van de vraag of de diaken tot de kerkeraad behoort.

Behalve op de instelling der ambten wordt gewezen op de eenheid der ambten. Dit laatste is o.i. ook het enig juiste uitgangspunt om het vraagstuk te benaderen. Los daarvan zijn uit Schrift en belijdenis, alsmede uit de historie der kerk geen genoegzame gronden aan te voeren, om het voor of tegen onweersprekelijk te bewijzen.

De eenheid der ambten rust uiteindelijk in Christus, de grote Ambtsdrager. De belijdenis gaat hiervan uit en stelt daarom voor het kerkelijk bestuur de drie ambten naast elkaar.

Ook van de K.O., hoewel zij een zekere scheiding trekt uit waarschijnlijk praktische overwegingen, kan niet gezegd worden, dat zij die eenheid geweld aandoet. Deze eenheid wordt in het rapport duidelijk aangegeven en met schriftgevevens gestaafd.

In de historie van de kerk zijn jammer genoeg tijdperken, waarin die eenheid teveel uit het oog verloren is. Echter met de Reformatie van de 16de eeuw worden de ambten in principe weer in de juiste verhouding hersteld.

Dat men in onze dagen daarop teruggrijpt en de lijnen zuiver poogt te trekken, kan niet anders dan verheugend zijn.

Het rapport vermeldt ook hetgeen te dezer zake in de belangrijkste werken van de laatste tijd geschreven is. Uit de aangehaalde stof blijkt, dat al houden sommigen vol, dat de diakenen niet tot de kerkeraad als zodanig behoren, zij ook volgens dezen lid zijn van de brede kerkeraad om te oordelen over zaken van algemeen belang in de kerk.

Het ligt trouwens voor de hand, dat voor bespreking van de breed-kerkelijke zaken, een samenkomen van de drie ambten noodzakelijk is. Het is evenwel niet de bedoeling, dat de diakenen het werk der ouderlingen ter hand nemen en omgekeerd de ouderlingen dat der diakenen.

Daarom wil het rapport de onderscheiding tussen de brede en smalle kerkeraad, die meer en meer in gebruik komt, handhaven. Alleen in kleine kerken kunnen deze twee samenvallen.

Ook al is de benaming brede en smalle kerkeraad niet bijzonder geslaagd het is moeilijk er een betere voor in de plaats te stellen. Bovendien heeft ze burgerrecht gekregen.

Uit de beide instructies blijkt voldoende, dat de vraag naar de plaats van de diaken in de kerkeraad in onze kerken leeft. Ook de practijk dringt ertoe, dat er te dien aanzien meer helderheid komt.

Op grond van het vorenstaande is Uw commissie van oordeel, dat de gestelde vraag bevestigend beantwoord moet worden. Zij acht het van belang voor ons kerkelijk leven, dat de Generale Synode dit beginsel aanvaardt. Temeer, daar het op meerdere plaatsen al toepassing vindt.

Met de afvaardiging van diakenen naar meerdere vergaderingen staat het

anders. Hoewel wij ons in het algemeen wel kunnen vinden in hetgeen het rapport hieromtrent vermeldt, achten wij het noodzakelijk deze aangelegenheid nader te doen bezien. Deze afvaardiging is zo ingrijpend van aard, dat het alleszins gewettigd is haar nader in studie te geven.

Hierop hebben betrekking de onderdelen B en C van de instructie van de P.S. van het Noorden.

Wij zouden hierbij ook willen betrekken het van het Weeshuis-bestuur ontvangen schrijven, waarin het zich bereid verklaart tot een bespreking omtrent de organisatie met afgevaardigden van de Gen. Synode.

Gezien de vragen, die de laatste tijd gerezen en gesteld zijn rond het Weeshuis, acht Uw commissie het gewenst op die bereidverklaring in te gaan.

Samenvattend stellen wij Uw vergadering voor:

1. De conclusies 1 t/m 6 van genoemd rapport te aanvaarden;
2. deputaten te benoemen met de opdracht:
  - a. het beginsel „de diaken behoort tot de kerkeraad” voor de practijk nader uit te werken;
  - b. de afvaardiging van diakenen naar meerdere vergaderingen nader in studie te nemen;
  - c. na te gaan welke wijzigingen eventueel als gevolg van het vorenstaande, moeten worden aangebracht in de K.O. en het bevestigingsformulier;
  - d. te onderzoeken in hoeverre de organisatie van ons Weeshuis meer in een kerkelijke weg kan worden geleid, zulks in overleg met het Weeshuis-bestuur;
  - e. over deze punten rapport en voorstellen in te dienen bij de e.v. Generale Synode, welk rapport tijdig tevoren aan de kerken ter kennisneming zal worden gezonden.

Het zal aanbeveling verdienen in dit deputaatschap ook een paar diakenen een plaats te geven.

Uw vergadering de leiding des Heiligen Geestes toebiddend.

De commissie,

ds G. Bilkes, saamroeper.
 oud. H. van Tricht, rapporteur.
 ds J. Drenth.
 oud. H. Achterberg.
 Prof. J. Hovius, adviseur.

INHOUDSOPGAVE

A.	Art.	Blz.
Aalsmeer, kerkeraad van	5	10
Acta comité-verg. G.S. 1950	147	60
Acta Synoden vóór 1892	76	31
Acta Synode 1950	20	14
Acta Synode 1953, uitgave van	21	14
Administratie van „De Wekker”	104	44
Admissie-examen, richtlijnen voor	38	20
Adviseur van de G.S.	9	11
Adviseur in zendingzaken	10, 120	12, 51
Afgevaardigden naar G.S.	2	8, 9
Afnemen van Openb. bel. des geloofs	162	65
Afscheidswoord van Hoogleraren	93	36, 37
Afvaardiging naar Synoden		
The Free Church of Scotland	97	37, 38
de Gereformeerde Kerken	118	49
Agenda, aanvulling van	8	10
Agendum Gen. Synode	8	11
Ambtsjubileum ds G. Wisse	56	23
Apeldoorn roepende Kerk G.S. 1956	178	75
Arbeidsterrein Zending o.d. Joden	132	55
Archief Gen. Synode	76, 77, 170	31, 69
Archief Synode		
bewaring van het	76, 77	31
uitlening van stukken uit	77, 170	31, 69
instructie Archivaris	170	69
Archivaris van het Syn. Archief	76, 77, 170	31, 69
Art. 4 D.K.O.	98, 171	38, 39, 70
Art. 5 D.K.O.	98	39, 40, 41, 42
Art. 13 D.K.O.		
andere regeling voor	172	70
toepassing in de practijk	173	70, 71
Art. 70 D.K.O.	161	65
Assessor Gen. Synode	4	9
Attestatie-formulieren	146	60
B.		
Bartimeüs, Chr. blindeninstituut, uitnodi- ging van	154	61
Belijdenis, instemming met de	6, 46, 82, 113	10, 21, 33, 47
Belijdenis, vragen bij de openb. bel.	157	63
Belijdenis, afnemen van de openb. bel.	162	65
Benoeming Hoogleraren	40, 51, 92	21, 22, 35, 36
Bepalingen, aanvullende bij D.K.O.	98	38, 39, 40, 41, 42
Bergambacht, bezwaar optreden predi- kanten te	154	61
Beroep, kandidaten die geen beroep over- wegen	106	45
Beroepen van Cand. tot de H. Dienst	23	15
Beroepen van pred. naar en uit buitenl. kerken	98	38, 39, 40, 41, 42
Bezwaarschrift W. v. d. Berg	144	59
Bezwaarschrift Bouwman-Bouwman	147	60
Bezwaarschrift, ingetrokken	104	44
Bibliotheek van de Theol. School	35	19

	Art.	Blz.
Bidstond Gen. Synode	—	3
Bidstonden, het uitschrijven van	141	59
Bikker, ds A.		
adviseur in zendingszaken	10, 120	12, 51
naar Indonesië	120	51
vrijmaken voor lectuurproductie	120	51
Boertien, ds M., miss. pred. onder Israel	132	55
Bruyne, ds L. de	30	18
Buitenlandse kerken		
correspondentie met	85, 86, 87, 88, 94, 96, 97, 100, 101, 102, 103	33, 34, 35, 37, 38, 42, 43
beroepen van predikanten	98	38, 39, 40, 41,
optreden van predikanten uit	98	42
Bijbelvertaling	28, 67, 158	17, 27, 63, 64
Bijzondere Noden, Deputaten voor	140	58
C.		
Candidaten tot de H. Dienst, beroepen van	23	15
Candidaten die geen beroep overwegen	106	45
Catechetisch onderwijs	160	64
Catechismuspreken	30, 79	17, 32
Centraal Kerkelijk Bureau	110	46, 47
Christian Reformed Church of America	140	57
Church		
Free Christian Reformed Church	5, 85, 88, 94, 133, 138, 139	10, 33, 34, 37, 56, 57
Old Christian Reformed Church	5, 85, 87, 94, 103, 133, 138, 139	10, 33, 34, 37, 43, 56, 57
The Free Church of Scotland	97	37
Irish Presbyterian Church	132	55
Churches		
The Reformed Churches of Australia	96	37
Collecte, bijzondere collecten in noodge- vallen	141	58
Collecte, verplichte jaarlijkse	125, 126, 140	53, 58
Collecte, watersnoodramp	140	57
Collecterooster	165	68
Comité-vergaderingen	41, 42, 43, 47, 48, 49, 50, 58, 59, 147, 148, 149, 150	21 24, 60
Commissie, pers-commissie	11	12, 13
Commissie van rapport	10, 64	11, 12, 25
Contact met		
de Geref. Bond in de Herv. Kerk	116	48
Geref. Gemeenten	117	48
Geref. Gemeenten - ds R. Kok	117	48
Convent van		
kerken van de Geref. Gezindte	115	48
gereformeerde belijders	118	49
Correspondentie met buitenl. kerken	85, 86, 87, 88, 94, 96, 97, 103	33, 34, 37 38, 43
Correspondentie met de Hoge Overheid	25	16
Curatorium, rapport van het	35, 36, 37, 40, 51, 105, 106	18, 19, 20, 21, 22, 44, 45
D.		
Dagkalender, uitgave van de	27	16, 17
Deelneming getroffen en watersnood-ramp	140	57
Deputaatschappen, lijst van	177	73, 74, 75

	Art.	Blz.
Deputaten		
Dep. ad art. 13 D.K.O.	57, 58	23, 24
Dep. ad art. 19 D.K.O. (Kas E.B.P.).	74	30
Dep. voor overleg inz. Bijbelvertaling .	28, 158	17, 63, 64
Dep. voor Bijzondere Noden	140, 141	57, 58
Dep. voor uitgave Catechismuspreken	30, 79	17, 32
Dep. voor de samenstelling van het Collecterooster	165	68
Dep. voor corresp. met buitenl. kerken	85, 86, 87, 88, 94, 96, 97	33, 34 37, 38
Dep. voor corresp. met de Hoge Over- heid	25, 141, 142 168, 169	16, 58, 59, 68
Dep. voor de dagkalender	27	16, 17
Dep. voor Eenheid van gereformeer- de belijders	115, 116, 117, 118, 119	47, 48 49, 50
Dep. voor Emigratie	103	43
Dep. voor Evacuatie en oorlogsschade, watersnoodschade en bouwaange- legenheden	140	57
Dep. voor Evangelisatie	124, 126	52, 53
Dep. voor Financiële Contrôle	163	65, 66, 67
Dep. voor overleg tussen kerken van geref. belijdenis betreffende ge- meenschappelijke belangen	29	17
Dep. voor de Evangelieverkondiging onder Israel	137	56
Dep. voor het Jaarboek	26	16
Dep. voor contact met de Jeugdbonden	68	28
Dep. voor de Jeugdraad	126	53
Dep. tot beheer van de Jubileumgave 1834—1934	30, 79	17, 32
Dep. voor contrôle, advies en overleg inzake het beheer der Kerkelijke Kassen	163, 174	65, 66, 67, 71
Dep. voor overleg inzake herziening Kerkorde	109	46
Dep. voor de geest. verzorging van de Koopvaardij	72, 154	29, 30, 61
Dep. voor herziening van de Litur- gische Formulieren	156	62, 63
Dep. voor de geest. verzorging van de Militairen	72, 107	30, 45, 46
Dep. voor steunverlening aan kerken in de drooggelegde Polders	124, 125	52, 53
Dep. voor herziening van de Psalmbe- rijming	155	62
Dep. voor Radio-kerkdienst- uitzendingen	73	30
Dep. tot versterking en verdediging van het Reformatorisch beginsel .	75, 154	31, 61
Dep. voor de ambtelijke bearbeiding van Schippers	71, 72	29, 30
Dep. voor contrôle van het Synodaal Archief	77, 170	31, 69
Dep. voor de buitenl. Zending	120	51
Dep. voor de Zending onder de Joden	132, 137	55, 56
Diaconiën, vereen. van	176	72
Diakenen, plaats in de kerkeraad	175	71, 72

E.	Art.	Blz.
E.B.P., kas	74	30
Eenheid van geref. belijders	115, 116, 117 118, 119	47, 48 49, 50
Eigendomsrecht, uitgave van het Jaarboek	26	16
Emeritaatsverklaring naar art. 13	173	70, 71
Emeritering van Hoogleraren	36, 39	19, 20
Emeritikas, rapport deputaten	57, 58, 172	23, 24, 70
Emeritikas, rapport P.S. v. h. Westen	57, 172	24, 70
Emigratie	103	43
Emigrantenschepen, geestel. verzorging .	103	43
Emmen, evangelisatiearbeid te	126	53
Evacuatie- en oorlogsschade	140	57, 58
Evangelieverkondiging onder Israel	137	56
Evangelisatie	124, 126	53
Evangelisatie-arbeider		
pensionnering van de	126	53
en spreken naar art. 3 D.K.O.	127	54
Evangelisatie-predikant	128	54
Evangelisatie, splitsing van deputaat- schap	124	52
Evangelische Maatschappij	154	61
Evangelistiek	129	54
Exposé genadeverbond (dr S. P. Dee)	118	49
Exposé genadeverbond (prof. v. d. Schuit)	118	49
F.		
Februari-ramp, collecte voor	140	57
Finantieel advies plaatsel. kerken	163	66
Finantieel verslagen kerkel. kassen	164	67
Fonds „Bouwen en Bewaren”	35	19
Free Christian Reformed Church	5, 85, 88, 94, 133, 138, 139	10, 33, 34, 37, 56, 57
Free Church of Scotland, The	97	37
G.		
Geestelijke verzorging		
op emigrantenschepen	103	43
van koopvaardij	72	29, 30
van de militairen	72, 107	30, 45, 46
Geleijnse, ds M.	19	14
Geloofsgetuigenis K. Mulder c.s.	154	61
Gemeenschappelijke belangen kerken van gereform. belijdenis	29	17
Genderen, drs J. van	51, 92	22, 35
Generale Synode		
acta 1950	20	14
acta 1953	21	14
afgevaardigden naar	2	8, 9
opening van	1	5, 6, 7
samenroeping van	24	15, 16
sluiting van	179	75, 76
Gereformeerd Oecumenische Synode	101	43
Gereformeerde		
Bond i. d. Hervormde Kerk	116	48
Gemeenten	117	48
Gemeenten - ds R. Kok	117	48
Kerk van Suid-Afrika, Die	102	43
Kerken, De	115, 118	48, 49
Kerken, De (onderh. art. 31 K.O.)	115, 119	48, 49, 50
Zendingsbond	120	51

	Art.		Blz.
Getuigenis aan de kerken	67, 130		27, 28, 54
Gravamen tegen de belijdenis	154		61
Grenswijziging	22, 65		15, 25
Groeten uit Old and Free Chr. Ref. Ch.	139		57
Groningen, zendende kerk	132		55
H.			
Hamburg, arbeid onder Israel te	132		55
Hoofdredacteurschap van „De Wekker” .	105		44, 45
Hoogleraren			
afscheidswoord van	93		36
benoeming van	40, 51, 92		21, 22, 35, 36
emeritering van	36, 39		19, 20
vierde Hoogleraar	36		19
Huis, Koninklijk			
telegrammen aan het	17		14
telegrammen van het	66, 179		26, 76
Hulpbehoevende kerken, kassen voor . .	30		17, 18
I.			
I.C.C.C.	100		42
I.C.C.C.			
bewijs van lidmaatschap	154		61
uitnodiging 3e plenaire congres . . .	154		62
I.K.O.B.E. (Interk. Overleg betr. Evan-			
gelisatie)	126		53
Ingekomen stukken	83, 154		33, 61
Instructie			
archivaris syn. archief	77, 170		31, 69
comm. van redactie „De Wekker” . .	105		44, 45
dep. voor corresp. met de H.O. . . .	142, 169		59, 68
dep. voor fin. contrôle	163		66, 67
dep. steunverlening aan kerken in			
drooggelegde polders	125		52, 53
Instructiën			
attestaties emigranten	103		43
attestatie formulieren	146		60
beroepen cand. tot de H. Dienst . .	23		15
beroepen predikanten naar en van			
buitenlandse kerken	98		38
bijbelvertaling, voorlichting omtrent	158		63
catechetisch onderricht	160		64
centraal kerkelijk bureau	110		46
collecten, uitschrijven van	141		58
deputaten voor fin. contrôle	163		65, 66
diakenen, plaats in de kerkeraad . .	175		71, 72
evangelisatiearbeider en art. 3 K.O. .	127		54
evangelisatiepredikant	128		54
finantiële regeling recrutendagen . .	107		45, 46
finantiële verslagen kerkel. kassen .	164		67
geestelijke verzorging koopvaardij . .	72		29, 30
geestelijke bearbeiding schippers . .	71		29
grenswijziging	22, 65		15, 25
leesdiensten en lezen van preken . . .	159		64
lidmatenregister bijhouden van . . .	145		59, 60
onderscheiden financiering bij emerite-			
ring	57, 172		23, 70
onrust in het kerkelijk leven	67		26, 27
openbare belijdenis, afnemen van . . .	162		65
openbare schuldbelijdenis, art. 70 K.O.	161		65
politieke partijen, lidmaatschap van .	143		59

	Art.	Blz.
positie praeadviseurs	13	13
psalmberijming, herziening van	155	62
reglement kerkvisitatie, art. 29a	145	59, 60
samenspreking andere kerken	115	47, 48
samenroeping Gen. Synode, om de twee jaar	24	15, 16
spelling te gebruiken in „De Wekker”	104	44
studiefonds	108	46
verzorging emeriti langs andere banen	57, 172	23, 70
vrijstelling van de scribae	12	13
Interkerkelijk Prot. Ziekenhuis Bureau .	154	61
Irish Presbyterian Church	132	55
J.		
Jaarboek der kerken	26, 71	16, 29
Jaarboek, eigendomsrecht van uitgave .	26	16
Jerusalem-Kirche te Hamburg	132	55
Jeugd, bearbeiding van de	67, 68	27, 28
Jeugdbonden	68	28
Jeugdraad	126	53
Jonker, ds P. M.	9	11
Jubileumgave 1834—1934	30	17, 18
K.		
Kamerfracties, samenwerking met rechtse	25	16
Kas E.B.P.	74	30
Kassen voor hulpbehoevende kerken . .	30	17, 18
Kerk		
Die Gereformeerde Kerk van Suid Afrika	102	43
Ned. Herv. Kerk, Gereformeerde Bond in de	116	48
Toradja Kerk	120	51
roepende kerk Gen. Syn. 1953	1	5
roepende kerk Gen. Syn. 1956	178	75
Kerken		
behorende tot de geref. gezindte, con- vent van	115	48
Geref. Kerken, De, samenspreking met Gereformeerde Kerken, De (onderh. art. 31)	115, 118	47, 48, 49
in drooggelegde polders	115, 119	47, 48, 49, 50
Intern. Raad van Chr. Kerken	124, 125	52, 53
Intern. Raad van Chr. Kerken	100	42
Kerkelijk Bureau, Centraal	110	46
Kerkelijk leven, verontrusting over het .	67	26, 27, 28
Kerkelijk zegel, gebruik van het	146, 168	60, 68
Kerkelijke fin. statistiek	163, 164	67, 68
Kerkelijke indeling, wijziging van de . .	22, 65	15, 25
Kerkelijke Kassen, fin. verslagen	164	67
Kerkelijke Kassen, rapport dep. voor con- trôle	174	71
Kerkeraad van Amsterdam-West, schrij- ven van	154	61
Kerkeraad van Hoogeveen, schrijven van .	12	13
Kerkewerk en evangelisatie	124	52
Kerkorde, aanvullende bepalingen	98	38, 39, 40, 41, 42
Kerkorde, overleg inzake herziening van .	109	46
Kerkvisitatie, aanvulling reglement . . .	145	59, 60
Kok, ds R. te Veenendaal	117	48

	Art.	Blz.
Koopvaardij	72, 154	29, 30, 61
Kremer, ds W.	51, 92	22, 35, 36
L.		
Lastbrieven, onderzoek van	2	8, 9
Lectuurvoorziening		
arbeid onder Israel	132	55
Toradja Kerk	120	51
Ledenadministratie	145	59, 60
Leesdiensten	159	64
Lening, toestemming van deputaten fin. contrôle	125	53
Levensbron, Uit de	73, 159	30, 64
Lidmaatschap politieke partijen	143	59
Liturgische formulieren	156	62, 63
Lijst van deputaatschappen	177	73, 74, 75
M.		
Medewerkers aan „De Wekker”	105	44
Meiden, prof. L. H. van der	36, 39, 93	19, 20, 36, 37
Militairen, geestelijke verzorging van	72, 107	30, 45, 46
Minderheidsrapport psalmberijming	155	62
Missionair-predikant onder Israel	132	55
Moderamen van de Gen. Synode	4	9
N.		
Naamsverandering		
dep. voor contrôle, advies inzake be- heer kerkelijke kassen	163	66
dep. voor evacuatie- en oorlogsschade	140	58
dep. zending onder de Joden	132, 137	55, 56
Nederland-Israel kring, gebedsdag	154	61
Ned. Herv. Kerk, Geref. Bond in	116	48
Ned. Zeemanscentrale	72, 154	30, 61
Nieuwe Vertaling van de Bijbel	28, 67, 158	17, 27, 63, 64
Nood van de Toradja kerk	120	51
O.		
Oecumenische Synode, Geref.	101	43
Old Christian Reformed Church	5, 85, 87, 94, 103, 133, 138, 139	10, 33, 34, 37, 43, 56, 57
Omslag kas emeritipred. etc.	172	70
Onrust in het leven van de kerken	67	26, 27, 28
Oosterhoff, dr B. J.	51, 92	22, 35
Openbare belijdenis		
afnemen van de	162	65
vragen bij de	157	63
Openbare schuldbelijdenis	161	65
Opening van de Gen. Synode	1	5, 6, 7
Openlijke verklaring art. 50 K.O.	6, 46, 82, 113	10, 21, 33, 47
Optreden van pred. uit het buitenland	98, 171	39, 70
Orde van vergaderen	7, 8	10
P.		
Penningmeester		
dep. voor evangelisatie	126, 129	53, 54
tweede, kas E.B.P.	74, 154	30, 61
Theologische School	37	19, 20
tweede, Theologische School	37, 83	20, 33
Pensioen evangelisatiearbeiders	126	53
Pensioen- en Spaarfondsenwet	25, 57, 172	16, 23, 70

	Art.	Blz.
Pers, christelijke	11	12
Pers-commissie	11	13
Plaats van diakenen in de kerkeraad	175	71, 72
Politieke partijen, lidmaatschap van	143	59
Positie praeadviseurs	13	13
Praeadviseurs	3, 13	9, 13
Praeses Gen. Synode	4	9
Preekconsent van kandidaten	106	45
Preken te lezen in leesdiensten	156	64
Psalmberijming, herziening van de	155	62
Q.		
Quaestor, contrôle verslag	78	32
Quaestor Gen. Synode	4	9
Quaestor, verslag Gen. Synode 1950	78	32
R.		
Raad, Intern. Raad van Chr. Kerken	100, 154	42, 61
Radio		
kerkdienstuitzendingen	73	30
preken, uitgave van	73	30
ziekendiensten	73	30
Rapport, commissies van	10, 64	11, 12, 25
Rapport Curatorium Th. School	35, 36, 37, 40 51, 105, 106	18, 19, 20, 21 22, 44, 45
Rapport van		
dep. art. 13 D.K.O.	57, 58	23, 24
dep. art. 19 D.K.O.	74	30
dep. bijbelvertaling	28	17
dep. voor catechismuspreken	79	32
dep. voor collecterooster	165	68
dep. voor corresp. buitenl. kerken	85, 86, 87, 94, 96, 97, 103	33, 34, 37, 38, 39
dep. voor corresp. met de H.O.	25	16
dep. voor de dagkalender	27	16, 17
dep. voor eenheid onder geref. belij- ders	115, 116, 117, 118, 119	47, 48 49, 50
dep. voor emigratie	103	43
dep. voor evacuatie- en oorlogsschade etc.	140	57, 58
dep. voor evangelisatie	124, 126	52, 53
dep. voor gemeenschappelijke belan- gen kerken van geref. belijden	29,	17
dep. voor het jaarboek	26	16
dep. voor contact jeugdbonden	68	28
dep. voor de jeugdraad	126	53
dep. voor de jubileumgave	30	17, 18
dep. contrôle kerkel. kassen	174	71
dep. herziening kerkorde	109	46
dep. herziening liturg. geschriften	156	62, 63
dep. geestelijke verzorg. militairen	107	45, 46
dep. herziening psalmberijming	155	62
dep. radiokerkdienstuitzendingen	73	30
dep. verst. reformatorisch beginsel	75	31
dep. ambtl. bearbeiding schippers	71	29
dep. synodaal archief, archivaris	76	31
dep. synodaal archief, contrôle	77	31
dep. voor buitenl. zending	120	51
dep. voor zending onder de joden	132	55

	Art.	Blz.
P.S. van het Westen over emeritering	57	23, 24
P.S. van het Westen, plaats van diake- nen in de kerkeraad	175	72
quaestor Gen. Syn. 1950	78	32
studiecommissie admissie-examen	38	20
Recrutendagen	107	45, 46
Redactie van „De Wekker”, instructie voor	105	44, 45
Redactie van „De Wekker” rapport com- missie van	104	44
Reformatrische beginselen	75	31
Reformed Churches of Australia, The	96	37
Reglement op de kerkvisitatie	145	59, 60
Richtlijnen		
admissie-examen	38	20
grenswijzigingen	22, 65	15, 25
toepassing art. 13 D.K.O.	173	70, 71
Roepende kerk Gen. Synode 1953	1	5
Roepende kerk Gen. Synode 1956	178	75
Roomse activiteit	75, 120	31, 51
 S.		
Samenroeping Gen. Synode	24	15, 16
Samenspreking met		
dep. v. d. Gereformeerde kerken	118	48, 49
dep. v. d. Gereformeerde kerken (on- derhoudende art. 31)	119	49, 50
ds J. Tamminga en G. A. Zijdeveld	94, 138	37, 56, 57
kerken van gereformeerd belijden	115	49
Samenwerking met de Geref. Zendings- bond	120	51
Schippers, ambtelijke bearbeiding van	71, 72	29, 30
Schippers-predikant	71	29
Schoolgebouw	37	20
Schrijven		
aan ds M. Geleijnse	19	14
aan oud. T. Visser	18	14
van A. L. de Bruyne	83	33
van ds J. P. Geels	85, 95	33, 37
van the Immigration Committee Hamilton	85, 95	33, 37
van kerkeraad van Amsterdam-West	154	61
van kerkeraad van Hoogeveen	12	13
van weeshuisbestuur	176	72
van Mevr. E. Wisse-Oosten	83	33
van ds G. A. Zijdeveld	85	33
Schuit, prof. J. J. van der	36, 39, 93	19, 20, 36
Scriba Generale Synode, eerste	4	9
Scriba Gen. Synode, tweede	4	9
Scribae Synodi, vrijstelling van	12	13
Slootdorp, steun beroepingswerk te	126	53
Sluiting van de Gen. Synode	179	75, 76
Sonnevanck, chr. sanatorium	60	24
Spelling gebruikt in „De Wekker”	104	44
Statistiek, Centraal kerkelijk bureau voor	110	46, 47
Statistiek, kerkelijk finantiële	163, 164	67, 68
Steunverlening kerken in drooggelegde polders	124, 125	52, 53
Studie-commissie voor catechetisch onderwijs	160	64

	Art.		Blz.
centraal kerkelijk bureau	110		47
plaats van diakenen in de kerkeraad	175		72
richtlijnen admissie-examen	38		20
Studiefonds	108		46
Studie-onderzoek van Nieuwe Vertaling	158		64
Synodaal Archief	76,	77, 170	31, 69
Synode, Geref. Oecumenische	101		43
T.			
Tamminga, ds J.	5,	79, 88, 94,	10, 32, 34, 37,
	138		57
Telegram			
aan H.M. Koningin Juliana	17		14
van H.M. Koningin Juliana	66		26
aan H.K.H. Prinses Wilhelmina	17		14
van H.K.H. Prinses Wilhelmina	179		76
aan Mevr. E. Wisse-Oosten	56		23
van het zendingsterrein	19		14
Theologische School			
bibliotheek	35		19
en evangelistiek	129		54
fonds „Bouwen en Bewaren”	35		19
toelatingsexamen aan de	38		20
uitbreiding gebouw	37		20
verplaatsing naar elders	37		20
Toradja-kerk			
lectuurvoorziening	120		51
nood van de	120		51
	120		51
U.			
Uitgave van acta synodi 1953	21		14
Uitgave van catechismuspreken	30,	79	17, 32
Uitgave van radiopreken	73		30
Uitlenen van archiefstukken	77,	170	31, 69
Uitnodiging chr. san. Sonnevand	60		24
Uitschrijven van bidstonden	141		59
Uitschrijven van bijz. collecten	141		58
V.			
Velema, ds J. H. en Old Chr. Ref. Church	138		56
Verdaging van de Synode	80		32
Vereniging van Diaconiën	176		72
Verklaring, openlijke - art. 50 K.O.	6,	46, 82, 113	10, 21, 33, 47
Verplaatsing Theol. School	37		20
Verslag van de Syn. in „De Wekker”	11		13
Voorlichting in „De Wekker”	118		49
Vrijstelling van de scribae	12		13
W.			
Wachtgeld- en Werkloosheidswet	25		16
Watersnoodschade	140		57
Week-end-kampen	67,	68	27, 28
Weeshuis, schrijven van bestuur	176		72
„De Wekker”			
administratie van	104		44
bezwaarschrift ingetrokken	104		44
hoofdredacteurschap van	105		44
instructie commissie van redactie	105		44, 45
rapport comm. van redactie	104		44
rapport curatorium	105		44
spelling te gebruiken in	104		44

	Art.	Blz.
vaste medewerkers aan	105	44
verslag Synode in	11	13
voorlichting in	118	49
Wisse, ds G. ambtsjubileum	56	23
Wijzigingen in attestatie-formulieren	146	60
Z.		
Zeemanscentrale, Nederl.	72, 154	60
Zegel, gebruik van het kerkelijk	146, 168, 169	30, 61
Zendende kerken, buitenl. zending	120	60, 68
Zendende kerk evang. verk. onder Israel	132	51
Zending		
ds A. Bikker naar Indonesië	120	55
buitenlandse zending	120	51
onder de Joden	132	51
lectuurvoorziening	120, 132	55
samenwerking met Geref. Zendings- bond	120	51
Theol. School der Toradjakerk	120	51
zendende kerken	120, 132	51, 55
Zondagsreizen van militairen	107	45
Zijderveld, ds G. A.	5, 88, 94, 138	10, 34, 37, 56, 57

B I J L A G E N.

- I. Rapport Deputaten correspondentie met Hoge Overheid; Acta artt. 25 en 177 sub 1.
- II. Rapport Deputaten Jaarboek; Acta artt. 26 en 177 sub. 9.
- II A. Schrijven D. J. van Brummen over eigendomsrecht uitgaven; Acta art. 26.
- III. Rapport Deputaten Dagkalender; Acta artt. 27 en 177 sub 10.
- IV. Rapport Deputaten overleg kerken van geref. belijdenis betr. algemene belangen; Acta art. 29.
- V. Rapport Deputaten beheer Jubileumgave 1834—1934; Acta artt. 30 en 177 sub 3.
- V A. Financieel rapport Deputaten beheer Jubileumgave; Acta art. 30.
- VI. Rapport Curatorium Theol. School; Acta artt. 35, 36, 37, 40, 51, 105, 106 en 177 sub 22.
- VII. Rapport Commissie VIII over rapport Curatorium en Admissie-examen; Acta artt. 35, 36, 37, 38.
- VIII. Rapport Studie-commissie richtlijnen admissie-examen; Acta art. 38.
- IX. Rapport Deputaten ad art. 13 D.K.O.; Acta artt. 57, 58, 172, 173 en 177 sub 23.
- X. Rapport Commissie XII over rapport Dep. ad art. 13 D.K.O. en instructie I 1 en I 2; Acta artt. 57, 58. Zie bijlage LXIV artt. 172, 173.
- XI. Rapport P.S. van het Westen betreffende Emeritiverzorging; Acta artt. 57, 172, 173.
- XII. Rapport Classis Dordrecht over verontrusting gang van het kerke-lijk leven; Acta art. 67.
- XIII. Rapport Commissie III over instructie A 1, A 2, A 3 betr. onrust in de kerken; Acta artt. 67, 130. Zie bijlage XLVI.
- XIV. Rapport Deputaten contact Jeugdbonden; Acta artt. 68 en 177 sub 8.
- XV. Rapport Deputaten ambtelijke bearbeiding Schippers; Acta artt. 71 en 177 sub 6.
- XVI. Rapport Deputaten voor Radio kerkdienst-uitzendingen; Acta artt. 73 en 177 sub 5.
- XVII. Rapport Deputaten ad art. 19 D.K.O. (Kas E.B.P.); Acta artt. 74 en 177 sub 24.
- XVIII. Rapport Deputaten tot versterking en verdediging van het reformato-risch beginsel; Acta artt. 75 en 177 sub 21.
- XIX. Rapport Archivaris Synodaal Archief; Acta artt. 76, 77, 170 en 177 sub 11.
- XX. Rapport Deputaten voor Contrôle Synodaal Archief; Acta artt. 77, 170 en 177 sub. 12.
- XXI. Rapport Quaestor Gen. Synode 1950; Acta art. 78.
- XXII. Rapport Deputaten uitgave van Catechismuspreken; Acta art. 79.
- XXIII. Rapport Deputaten eenheid onder Geref. belijders en Corresponden-tie met Buitenlandse Kerken; Acta artt. 85, 86, 87, 94, 96, 97, 103, 115, 116, 117, 118, 119 en 177 sub 17.
- XXIV. Schrijven van ds G. A. Zijderveld, afvaardiging naar Synode; Acta art. 85.
- XXV. Schrijven ds J. P. Geels over verhouding tot Old Chr. Ref. Church; Acta artt. 85, 95.
- XXVI. Schrijven van the Immigration Committee, Old Christian Reformed Church, Hamilton, Canada; Acta artt. 85, 95.
- XXVII. Rapport Commissie II over rapport Deputaten Corresp. buitenlandse kerken en Emigratie en instructie A 2b; Acta artt. 85, 86, 87, 88, 94, 95, 96, 97, 98, 100, 101, 102, 103. Zie bijlagen XXVIII en XXIX.
- XXVIII. Rapport Deputaten Emigratie; Acta artt. 103 en 177 sub 14.
- XXIX. Bijlage bij rapport Deputaten Emigratie: richtlijnen voor emigran-ten; Acta art. 103.
- XXX. Rapport Commissie van Redactie „De Wekker”; Acta artt. 104 en 177 sub 4.

- XXXI. Rapport Deputaten geestelijke verzorging Militairen; Acta artt. 107 en 177 sub 2.
- XXXII. Toelichting van P.S. van het Noorden op instructie L I; Acta art. 108.
- XXXIII. Rapport Commissie VII over instructie L 1; Acta art. 108.
- XXXIV. Rapport Deputaten herziening Kerkorde; Acta artt. 109 en 177 sub 18.
- XXXV. Toelichting P.S. van het Oosten op instructie H 3; Acta art. 110.
- XXXVI. Rapport Commissie VII over Instructie H 3; Acta artt. 110 en 177 sub 30.
- XXXVII. Rapport Commissie I over rapport Deputaten Eenheid van Geref. belijders en instructie A 2a; Acta artt. 115, 116, 117, 118, 119.
- XXXVIII. Bijlage bij Rapport Deputaten Eenheid etc. exposé genadeverbond van dr S. P. Dee; Acta art. 118.
- XXXIX. Bijlage bij Rapport Deputaten Eenheid etc. exposé genadeverbond van prof. J. J. van der Schuit; Acta art. 118.
- XL. Schrijven Gen. Synode Geref. Kerken (onderh. art. 31) Kampen 1951 over benoeming Deputaten; Acta art. 119.
- XLI. Antwoord van Gen. Synode Geref. Kerken (onderh. art. 31) uittreksel Acta Synode Kampen '51, art. 120; Acta art. 119.
- XLII. Rapport Deputaten Buitenlandse Zending; Acta artt. 120 en 177 sub 15.
- XLIII. Rapport Commissie IX over rapport Deputaten Buitenzending; Acta art. 120.
- XLIV. Rapport Deputaten voor Evangelisatie; Acta artt. 124, 125, 126 en 177 sub 25 en 26.
- XLV. Rapport Commissie IV over rapport Evangelisatie en instructies C 1 en C 2; Acta artt. 124, 125, 126, 127, 128.
- XLVI. Tekst van het Getuigenis aan de kerken; Acta artt. 67, 130.
- XLVII. Rapport Deputaten Zending onder de Joden: Acta artt. 132, 137 en 177 sub 16.
- XLVIII. Rapport Deputaten Zending onder de Joden inzake Arbeidsterrein; Acta art. 132.
- XLIX. Rapport Commissie XIII over rapporten Zending onder de Joden; Acta artt. 132, 137.
- L. Verslag samenspreking Deputaten Corresp. met buitenl. kerken met di Tamminga en Zijderveld; Acta artt. 94, 138.
- LI. Rapport Deputaten Evacuatie- en Oorlogsschade; Acta artt. 140 en 177 sub 13.
- LII. Rapport Deputaten Evacuatie- en Watersnoodschade; Acta art. 140.
- LIII. Aanvullend financieel rapport Deputaten Evacuatie- en Oorlogsschade; Acta art. 140.
- LIV. Rapport Commissie XI over rapporten Deputaten Evacuatie- en Oorlogsschade—Watersnoodschade; Acta artt. 140, 141.
- LV. Rapport Commissie VII over instructies H 1 en H 4; Acta art. 141.
- LVI. Rapport Commissie II over instructie L 2; Acta art. 143.
- LVII. Rapport Commissie VI over instructies L 6a, L 6b en L 7; Acta artt. 145, 146.
- LVII A. B. Attestatie-formulieren belijdende en doopleden; Acta art. 146.
- LVIII. Rapport Deputaten herziening Psalmberijming; Acta artt. 155 en 177 sub 19.
- LVIII A. Minderheidsrapport Deputaten herziening Psalmberijming; Acta art. 155.
- LIX. Rapport Commissie V over rapporten Psalmberijming en Liturgische Formulieren en instructies F 1, F 2, F 3, F 4, K, L 5; Acta artt. 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162. Zie bijlagen LX en LX A.
- LX. Rapport Deputaten herziening Liturgische Formulieren; Acta artt. 156, 157.
- LX A. Ontwerp Formulier Openbare Belijdenis; Acta art. 157.
- LXI. Rapport Commissie VII over instructie H 2; Acta art. 163.
- LXII. Rapport Commissie VII over instructie H 4-1; Acta art. 164.
- LXIII. Rapport Deputaten Collecterooster; Acta artt. 165 en 177 sub 7.

- LXIV. Rapport Commissie XIV over zaken rond art. 13 D.K.O.; Acta artt. 172, 173.
- LXV. Rapport Deputaten contrôle, advies en overleg inzake het Beheer der Kerkelijke Kassen; Acta artt. 174 en 177 sub 27.
- LXVI. Rapport over de Plaats van Diakenen in de Kerkeraad (P.S. van het Westen); Acta art. 175.
- LXVII. Rapport Commissie X over instructies D 1 en D 2 en schrijven van het Weeshuisbestuur; Acta artt. 175, 176 en 177 sub 29.